

DEDICATED
BY
GENEROUS PERMISSION
TO

SRI SRI SRI RAJA MIRZA SRI PUSHAVATI ALAKH NARAYAN

GAJAPATY RAJ MAHARAJ MANYA SULTAN BAHADUR

MAHARAJA OF VIZIANAGRAM

BY
HIS HIGHNESS'S EVER LOYAL SERVANT
A. NARAYANADAS

PRINCIPAL

SRI VIJAYARAMA GANA PATHASALA

VIZIANAGRAM.

సీ॥ సాత్వికతపముయు - శ్మత్ప్రసితామసలు ♦ వలననికలరుఁ బా-వనచగిత్ర ।
 శౌర్యవరాక్రమ - చాతుర్యముల్నికుఁ ♦ దాతస్వభావమో-ధర్మమూర్తి ।
 బహుజనపోషణ - పరతనీతఁడైన ♦ జముచికువచ్చెనో - సదయహృదయ ।
 నకలజనప్రియ - చారుధోరణి నీకు ♦ సహజసిద్ధముగా - కులదీప ।

పూషవాట్కులమునఁ దొలి ♦ పొడముటరును ।
 నీవలె న్నద్గుణంబుల ♦ పోవుభళిర ।
 తగును నీ పేరు నీ కుశూ ♦ ధవుని కృపను ।
 విజయమందు నారాయణ ♦ గజపతీంధ్ర॥

గీ॥ శ్రీ విజయరామగజపతి ♦ జ్యేష్ఠపుత్ర ।
 వీరలలితా కుమారి కు ♦ మారశూర ।
 ధీరసుకుమార విద్యావ ♦ తీ కళశ్రీ ।
 రాజకులముఖ్య యువక నా ♦ రామకావ్య॥

గీ॥ కాళిదాస షష్ఠీయగుల ♦ కవితలవరుఁ ।
 బేనుఁ గదవుగానన ♦ ర్పించినాడ ।
 ఈకృతి న్దయతోడ నుం ♦ గీకరించు ।
 మలక నారాయణగజేంద్ర ♦ యధివచంద్ర॥

శ్లో॥ తవదాసాత్మ సంభూతా । న్యనన్య సులభాకృతిః ।
 నారాయణ గజవతే । సాహ్యంధ్రకృతికన్యకామ్॥

అదిభట్ట నారాయణదాసుడు.

Opinion of Dewan Bahadur late K. Ramanujachary M. A., B. L.,
Principal, Maharaja's College, Vizianagram.

Vizianag.

No. 215

23—11—31

My dear sir,

I have to thank you most sincerely for the copy of your Translation of Kalidasa and Shakespere which you so kindly sent me the day before yesterday. Knowing as I do the difficulty of translating into Telugu passages from ordinary English work, I cannot say how I admire the skill you have displayed in rendering some of the sublime passages in Shakespere. If there is any improvement here and there, it is mostly due to the undeveloped state of Telugu when compared to English.

Your translations of Kalidasa are beautiful. You have the gratitude of the Andhra public by your excellent rendering.

** Yours Sincerely,*

(Sd.) K. RAMANUJACHARY

నవరసతరంగిణి

పీఠిక.

జగత్ప్రసిద్ధులయిన పేక్కియర్కాళిదాసుల కవిత్వమందలి సాగి సు
తెలుగువారలకుఁ దెలుపఁ దలఁగించినాఁడను పేక్కియర్కాంగ్లేయ భా
షలో ముప్పదేడు నాటకములు న్మతీయనాఁకు చిన్న కావ్యములు ప్రచి
యించెఁ- గాళిదాసుఁడు నాల్గునాటకముల న్మతీయనేడు కావ్యముల నొ
నఁచెను. కేవల మార్గభాషాపాండిత్యము మాత్రమేకలిగి సంస్కృత
మెఱుంగనివారు పేక్కియర్కాళిదాసునికంటె నెక్కువ కవియనియు-
సంస్కృతిజ్ఞానముండి యాంగ్లేయభాషా వరిచయములేనివారు కాళిదాసు
నిచ్చించిన కవిలోకమునఁ దేడనియునువాదించుచుందురు. గీర్వాణాంగ్లేయ
భాషలు రెండుఁ గూడఁ దెలిసినవారి కానందియముండ నేరదు. ఇంతకునొక
భాషలో నేయిట్లు కవిత్వము చెప్పినపుడు వారలతారతమ్యముఁ దెలుప సు
లభముకాని- పేక్కియర్కాళిదాసులయందుఁ గవిత్వనానాచిత వారలవాసిఁడ
ల్గు మిక్కిలి లిపిలు కలుగఁ జూచుచున్నది. ఇట్లు తియగపడును. ~~.....~~
జనమణియు నేవకునకు న్గులుగురపములు పాఠభేదముల గౌరవలాభము
ములందు ననుటకునందేహములేతంతకు. రాజవెచ్చినది రంభయనునా
మితయేతాకాణము. భాషలకెల్ల సంస్కృతము తల్లియని నాఁడవంటిది.
రాజ్యలెనులోకులెల్లరున్ భయపడఁజొచ్చిరి మణియునతఁడు చిఱునల్లన
నైచు జనులందఱుల్లానమందిరి నేవకునియల్కగాని వగఁజూగానియందెగా
లత్త్యమునేయఁబడవు. స్వతస్సిద్ధమును దేవభాషన్ జనువునల్లకు రసాచరు
ముగునట్లు దేశభాషన్ జదువఁగానేరదు. పాఠాలోకము. ముద్రియఁజేయు
గువెన్న- నేయి- మ్మిఁగిడ- చల్ల- మొదగువికాశములందు పుడు వింత

వింతచవులగు- చందోకదాఁకొకటి పోల్చియెద్దియు నెక్కు పనికాని తక్కు
పనికానియనురాదు- సంస్కృతముపాఠశాలలో నేతభాషలగు తెలుగుమొ
దలగు విష్ణుతులకందెడును- మఱియు నూహమొదట నొవవివిదప భాషా
గూఢమున బయలుపడియెనుగాన- భాషలతోఁబనియేమి- యుఁహునొం
డొంటికిఁబోల్చి హెచ్చుతగ్గు లేకచేవచ్చునన్నచో నదియుఁగూడ వీ
లుపడదేమన నేయాహుకలవడినవారల కాయాహలెక్కువుగ నెపాన
స్థానములు- భోజనపదార్థములు మొదలగువానివలె దుచించుటయను
భవసిద్ధముకదా- యింద్రోనీలములనంటి కరులిచేటివారలకు- మఱి- బం
గరుచివురుజోలినయెట్టిని కొన్నహాసా నుకుండ్రుని గూనరణము మనలో
వెచ్చనియాదరము పాశ్చాత్యులలోను నుచింపలేదా- యిట్లు తక్కి కాం
చినకొలది పేక్కియర్కాళిదాసుల కవిత్వములలోని వానికేకాచేకాచ
లనపడ నేభాషలందైనఁగవులనా- బరచినవారలలో బరులయూహల
దొంగిలి మచ్చునకుమచ్చువచ్చి యుదరపోషణార్థముకాని పేరెక్కుట
కుఁగాని గొంధములనువార్డు- ~~నిద్రాశయము~~
పులేకలలు- ~~నిద్రాశయము~~ నిద్రాశయము న్దొంగ
కవులకెక్కుడు కీర్తి గూడఁగవితారనజ్జలు నక్కపుకండే గడునరుదు
గావఁ గన్నట్టెడు- పేక్కియర్కాళిదాసులకన్న నెక్కుడు కవితాప్రసిద్ధి
గలకవినిగోమఁబలు సామాన్యులుగనుపేక్షింపఁబడియూడవచ్చు న్దొంగనాతి
యాహులచాఁయింబడకయు- గొంధటివాఁకలుబయల్పడకయు- గొం
ధటికావ్యంబులు ప్రియమింపఁబడియు- గొన్ని హేతువులచే గణింఁబడక
యు- బ్రఖ్యాతిఁగొనఁజాలకున్నవి- పలుగురాడినమాటిపాటికెక్కు- గను
కన్నయమిప్పు- వి శ్రేష్ఠులుగ నెన్ని వారినొండురులతో బోల్చుకవు
వామభిప్రాయమన నేపాటిది- వారలకవిత్వమందలి సొగసులేచకాట
దోషకొనినవ్వడు పేడవాడొక తావుననపరత్నములహరితముగ నొ

దొండుమీటి కబ్బడ నెద్దాననైనచు దృష్టి పడకెట్టియుగా దోచక తుదకెన్ది
 యొకొన్ని నూత్రము తెచ్చుకొనినట్లు - వజీయు - నాకలి - గొన్నవాడు
 కదాకన్న నొకటికొగ్గవలసినది. పలుకెఱుగులు దుఱుగలింపు
 వంటకములు దొరకునెడ నెట్టియు దుపునెండ దినలేకవచ్చినట్లయ్యె నా
 పని - యందుచ వురకబ్బములందలి సౌందర్యముకొనియాడవే నోళ్ళచాలవు
 పున్న ముచందురుం జూచినకొలందిదని విజ్ఞానతీరున వారలంజదివిన కొ
 లంది సంతోషతీతము - వజీయు - ఇగోళములగాంచి యానందించి వానిం
 గూలంకపంబుగఁదెలియఁ జూలకట్లు వారియూహ లత్యామోదకరముల
 య్యుగ కొన్ని చోట్లకురవగాహములు - సమాద్రమునలె వారలకవితాశకి
 యసారము - దిగంత శేఖరకరి వారియూశము కొన్ని తావులనందీయంద
 కుండను - వారివాక్కుమల్కతి యెట్టిదోర్పము - సరియె. యావఃపాక
 వీళ్ళరులు లోకవ్రేలికలు నేవేళ తల్పనీల - సజమగుకవు లొకరికొకరిడు
 గీయుకుండు - వారిలో నొండుమీరు శోభనీలుకాదెవనిమట్టుకు వారదేహా
 నంద - రసముచెడసీక - యవకేళిగఁజెప్పట - సందర్భశుద్ధిగల పదప
 యోగము - స్వకంత్రముగఁగెళునుగల్పించి యుపాధ్యమగునూహలయ
 ల్పట - యతుకుంచకే పద్యములుట - పండిత సామరసంజకముగ వ్యక్త
 వధురోగిశ్చంద్రులం బొందునచుటయుచి 7 విశ్వమునముఖ్యాంశము
 లు - సర్వసాధారణముభవము - స్వకచింతలగఁదెల్పి జనులహృదయం
 బులకెల్ల రసమున్నులొకటి నీతిమొక్కదింతువుమో కవికళాదగు ప్రభా
 జము - వజీయు - నొకభాషయొక్క భాషకనానాధాతులు - భాష
 ట్టిభాషాదెల్పునట్లుమాత్రమే మూర్ఖవాన్ముగొనుట యొక్క భాషాంశ
 లీ కిరణము సాధ్యము - పుట్టిభాషాదెల్పునట్లుకవికళాదగు ప్రభా
 జము - వజీయు - నొకభాషయొక్క భాషకనానాధాతులు - భాష

వి. చుండించుకొన్నను బోతపాలవలెనంతగా నొడలువట్టదు. చాతిసా
 ప పొంకముకూలంకప.ముగఁ దెలియఁబడదు. మాటియు. నొకమాత్య
 భాషయొక జన్మకేశమొకజాతి యొకవయసొకస్థితి కలవార. న్యోగ్యమున
 పాదముగా దెలిసికొందురు. ఒకకొంతయొరిగిన. సికమి. (ద ముడిపి. ప్ప. పె
 త్తులు దొరయుతా. మేతులు జట్టి. యనుసీసపద్యపాదవందలి యభిప్రాయ
 మునచ్చురట్టింకొక సీసపద్యపాదముఁజెప్పటగాని లేక ఛందస్సునూచి
 చెప్పేటగాని లేక సర్పాయపదంబుల న్దానికథముచెప్పటగాని యంత
 గారనముపుట్టింప నేరనపుడు భాషాంతరీ కరణమునఁగద్రసమెల్లు త్పాది
 యను. మేననూమపోల్కిగాఁ గొంతవఱకు భాషాంతరీకరణమున నూహ
 దెల్పు. బీ. శులాడవచ్చును. వినిపేరితుఁడునై పేక్కియర్కాళిదాసుల క
 విశ్వమందు నాయెన్ని సకొన్ని సాగసులుసాహసంబునఁ రెలుఁగునందెలి
 పినాడ. నీనూంధ్రంబున నొకవేళనంతగారుచి పొడమచివో నాంధ్రీక
 రణమున నాశక్తి లేమిగాని యక్కవీశ్వరుల కొంతయేమాత్రము న్నాత
 నినేదెల్పుచవనరములేదు. పేక్కియర్కాళిదాసుల తారతమ్యముకొంత
 వఱకీ పుర. కంబుననాంధ్రులకుఁ దెలియఁగలదని నావమ్మకము. మొగి
 యొగి మొదలగుపదంబులు వ్యధముగా నధుకపలయుఁగాన యతిప్ర
 స్థాపకాంబుగాఁ బద్యముల్లిన బాగుగమందుననియు. పర్వజనసాధార
 ణముగాఁ దెలియుఁగాన గ్రామ్యమేకావ్యంబులఁ జెప్పటయచితమనియు
 గణయతిప్రసముల న్వాక్యకరణమునాస్త్రి వచనకావ్యములు మాత్ర
 మేచెప్పినమఱింత సులభశోభకములగుననియు నిప్పటివారలలోఁ బోధ
 వితంతవివాహము రజస్వలోద్వాహము స్త్రీలకునధమ జాతులకు మఱ
 త్రా బ్రాహ్మణాధ్యయనము. దుష్టస్త్రీ సాస్వితంత్ర్య
 ము. సకలజాతులక న్యోగ్యత్యనంబంధ బాంధవ్యంబు
 లు. దివ్యజేత్రీతీర్థకూతాశ్ర విగ్రహారాధన. గోబ్రాహ్మణవేద మా
 తాస్త్రినిరసగుమున్ బ్రజోపకారముచేయునను కొందఱు నవనాగతకుల
 త్త. బల్కు. చు. గొంతవింతమామ్యవకుఁ గారణమగుచున్నాడు. సంస్కృ

తమునందు హివేచానులుదెరుగున నొగిమొగ్యానులుంబాద పూరణ
మాత్ర ఫలకములయ్యుఁ జీట్లపేకలోని జోకరుబొమ్మవలె నేభీష్టధకసిద్ధిదా
యకములయిపద్యమునుమేకు విగింపువలె దృఢపఱచును- గ్రామ్యమమిత
ముగా బలుదేశంబులంబెక్కు తెలుగులుగ నేచఁబట్టిభేదముగనుండుఁ
గావున నర్వసాధారణముగాఁ దెలియఁబడదు- సుశబ్దప్రయోగముపుణ్యజ
నకమని ప్రయోగాహాశబ్దంబులు పామితములుగా గ్రంథమునకు ని
యమింపఁబడియె- గణయతిప్రాసములు నుపమాంద్యలంకారములుం జ
మత్కృతింబుట్టించుచు దృఢధారణమునకు సాహాయ్యముగా నేపఁచఁ
బడియె- (బ్రాసమోవిశ్రమవణా నియమమోలేని తెలుగుసామితయే
కానరాదు కావునఁదెలుగు బాసకుమాదవమువలె నాంశ్రీపద్యముల
కు యతిప్రాసములు- వణాధమమ్ములు వావివరుసల తీరుననలంఘ్యము
లుగాఁగన్పట్టెడు- న్దార్యముతోనే ప్రయోజనముగాని కట్టుపాటుల వ
సరములేదన్నచో జాతి నీతులు- వావివరుసలు- తలమొలలకుడుపులు-
భక్షాభక్ష్యవివేకము - పిన్న పెద్ద తారతమ్యము -
వాదభీతి యాక్తము- మొదలగువానితోఁ బనిలేదనవచ్చునా- మన
యూహలకందని పుణ్యవిశేషమెద్దియో లోకోపకారాధక మన్నికట్టుపా
ట్లయందుఁ బూర్వంచేనుద్దేశింపఁబడియెను- బాల్యయావనవాధాక దశ
లందు నరుండవస్తాభేదమున నెల్ల గతులమారుచుండియుఁ దామాటనట్ల
చారములున్నానులు కాలానుసారముగాఁ బ్రవాహోదకములనీతి మారు
చుండియు మాటకుంటచిత్రము- భారతమునాటితెలుంగిప్పటి గ్రంథము
లందు మారుచుండినను మారకాకట్టుపాట్లనే యనుసరించియుండలేదా-
నవనాగరికులన్నిట నేయదలంప ముప్పులెల్లఁ గావ్యదోష రూపముగా
మఱియు గ్రామ్యభాషాకారముగా నిదివఱకున్నవే- తారిమూర్ఖులొక్క
వ్యధాము- గానమునకు శ్రుతిలయలక్కఱలేదనియు భాషకుస్యాకరణ
మొదలకనియుఁ బద్యములగణయతి ప్రాసనియమ మవసరములేదనియు

తేతులనక్రియనాల్కా ఖండించుట మొదలగు తనదుష్కర్త్యము
 బహిరంగముగా నొప్పుకొనిపడుచే బొడువబడజూచుట- తేదండ్రు
 న్నదములు మొదలగు నన్ని హితబంధువుల న్రాజ్యాభిలాషచే నన్నియొ
 క్కుటలకబన్ని బండెలిడిచంపుచు బసిబాలుర హతమొనచుచుభతక
 లంజరించి యాదీన వృద్ధవితంతువుల బెడ్డాడివిడిచిపెట్టుచు ఘోరకృ
 త్యములాచరించుచు దుశకౌకదుష్టరాజు యుద్ధమునఁగూలుట- మొదల
 గునమండన కథావిధానములు రంగస్థలమున నభినయించుట కొంతనీతి
 బోధకమయ్యు నభాసమలకు హృదయక్షోభకరంబని యెంచియే భరత
 ముని ప 9 ము ఖ నాట్యవేదవిమలు శృంగారవీర రసప్రధానములు 3
 నాటకము లుండవలయుననియు నుక్తమ నాయకానాయకవృత్త బోధక
 ములైయుంకవలయుననియు నుఖవ్యవసానయుతములు కావలయుననియు
 ను శాసించిరి- భారతీయాలంకారికులేపకచిహ్న దోషములు పెక్కులు
 న్నప్పటికిని పేక్కియరుని కృతులు లోకోత్తరములనుటకే సందియములే
 ను- పేక్కియరునివంటి కవిభిక్షామణి నభూతోనభవిష్యతి యనదగినది-
 పేక్కియరుని కవితవముతో నన్యునికవిత నోబ్బిట్లసూర్యునితోఁగరదీపి
 క సరిజేయుటవంటిదను విచక్షుణుల ననడ్డనేయరాదు- తనకావ్యదపఁ
 ణమున జగమునెల్లఁజూపిన మహానుభావుఁడు భారతీయులలో వ్యాసుఁ
 డు నాంగ్లేయులలో పేక్కియరుని నాయభిప్రాయమ- భారతముచదివిన
 పుడు పేక్కియరుని కృతులన్నియుం బఠించినపుడును నామనసునకులో
 కమంతయు నొకపోల్కి స్ఫురించెను- పేక్కియరుని నాటకంబులు
 37- All is well that ends well బాగుగా ముగియునదంతయు న్నా
 గు 1 Antoney & Cleopatra అంటనీమణియుక్తి యోపేట 2 As
 you like it నీయిష్టానుసారము 4 The comedy of errors విభ్రాం
 తవిహాసనము 5 Coriolanous కారియోలేనసు 6 Cymbaline సింబ
 లైన్ 7 Hamlet, prince of Denmark డెన్మార్కుకుమారువరాజగు హే

మేల్లు 8 julius caesar జూలియస్ సీజారుడు 9 నాల్గవ హెన్రీ మహారాజ
 చరిత్రము మొదటిభాగము 10 రెండవభాగము 11 అరుదవ హెన్రీ మహా
 రాజజీవనచరిత్రము 12 ఆరువ హెన్రీ మహారాజ జీవనచరిత్రము మొదటి
 భాగము 13 రెండవభాగము మూడవభాగము 14 ఎన్రీ డవ హెన్రీ మహా
 రాజప్రసిద్ధ జీవనచరిత్రము 15 జానుమహారాజజీవితమణములు 16 లియ
 ర్మహారాజదుఃఖాంతనాటకము 17 రెండవ చార్లెస్ మహారాజదుఃఖాంతనాట
 కము 18 మూడవచార్లెస్ మహారాజదుఃఖాంతనాటకము 19 వృధాప్ర
 ణయోద్యమము 20 మేక్ బత్తు 21 ప్రతికేబ్రీతి 22 వెన్ని సువర్ణకుడు
 23 విండ్ సర్వేడుకకత్తెలు 24 సడువేసవిరేకం 25 mach Ado about
 nothing ఉత్తగడబడ 26 ఒకెల్లోయను వెన్నీన్ దేశపు నల్లనివాడు
 27 బిల్లెర్మహారాజగు పోక్లిస్సు 28 రోమియోజూలియట్లు 29 గయ్యా
 లిన్సుస్థరానిగోడేయుట 30 గాలివాన : 1 టైమనుని జీవనచరిత్రము 31
 ఎడ్మోన్డోకనునిదుఃఖాంతనాటకము 32 టోలియన్ క్రీసీడాలు 34 పన్నెం
 డవరేయి- లేక-నీరోరిగది 35 వెరోనాదేశపు గుమ్మనమ్యలిద్దరు 36 నీ
 తుకత్త Winters tale 37 కావ్యంబులారు 1 వీరస్సోనియస్సులు 2
 ల్యూక్రీసీచెటెచాటుపద్యములు 4 నాయకవిజ్ఞాపనము 5 దీనతీథవా
 సీ 6 భాగ్యమునొకపక్షి- కావ్యంబులయెడ నెవరికట్లుబాట్లువాణివి ప్రాప్తి
 నకావ్యపద్ధతి పాశ్చాత్యులకు లేకుండుటయొక కొఱంతయనరాదు- కవి
 తావ్రతిభరికించుట ముఖ్యముగాని వారినయమములు పీరికిలేనిని యే
 వగింపరాదు- సహాయసంపదతో గాగ్యమునెవేచికన వాకన్న సహా
 యుడై న్గినవాడున వనీయుడుకదా- శాస్త్రముచదివి సుశిక్షితుడై సా
 గసుగనిలుకట్టిన మానుషశిల్పిచాతుర్యముకన్న సహజపాండిత్యంబున ర
 మ్యముగఁ దనగుండలుకొనిన బంగరుపిచ్చుక నేవుఁ జ్ఞాప్యము- సకల
 భాషాజననియగు దేవభాషలోఁ గాన్యముచెప్పి లోకులమెప్పించిన వానిక
 న్న దేశభాషలోఁగిబ్బమొసఁచి జగముస్సంతోష పెట్టినవాడు వే
 యిలెల్లెక్కుడనడగు- నెందుకొకతిరుగుడు- కాళిదాసకృతులొకనాడు

మఱియు- నీగ్రంథముననాయుపయోగించిన భాషయురబద్యలక్షణము
 నూర్బద్ధ విమతాను సారము- కాళిదాససంస్కృత మచ్చ తెనుగునందెల్పి
 నాడ- గీర్వాణభాష నైనుగునకుమాచుకనవుడు- గమికమీకృతనై
 కసీవృతుడనై యనియాంధ్రీకరించినలాభ మేమి- యాంగ్లేయభాషకాం
 ధ్రమొనచుకనెడ నాంగ్లేయ భాషాపదముల వాడుటెట్లుతగదో దేవ
 భాషనెలిగించునపుడు తత్సమమట్లుపయోగింపరాదు- మిశ్రీకావ్యముల
 స్తూడ- గొండ్లకయధమునెలుప నచ్చ తెలుగునకు శక్తిచాలనప్పుడు
 మాత్రమేవాడుకలోనున్న తత్సమముపయోగింపనచ్చును నీ॥ వడిగో
 రు వెచ్చగుబ్బు- గ్రమ్ముకొంగిలి-గట్టిగ మొవలంట- బట్టుమోవి! యని
 చెప్పక- సహనానఖింపచున్నదత్త పరిరంభమామూల పరిపీడితాధరో
 వ్య మనిసింగారమునకుడగనికతిన సంస్కృతదీఘుక సమానములందెలు
 గు పదైముగ్ధముంపరా దిపుడటసున్నకు బల్కుబడిలేద- తెనుగు
 ననటసున్నలు- శకటరేఫములుగల పదముల దెలిసికొనుటమస్సాధ్య
 ము కానికొన్నికొన్ని ప్రయోజనములంబట్టి పూర్వమతాను సారంబుగ
 నీగ్రంథమున నటసున్నలు శకటరేఫములు దంత్యచజలకు బీకకమొ
 దటి పదిపుటయందున్నట్లుగుతులుందెలుపబడియెను- మిగిలినబుద్ధిమం
 తుడు నోటిబిండదీసిచెర్వులోని చేపలుచెల్లెక్కిపోయెనన్నట్లుపుడొక పం
 డితమ్మగ్యుడు కొండకుగొడ్డు- యెందుకెన్నకు- నంపుటకమ్మట- మం
 చికిమచ్చ- యింకకిచ్చయనియుం దెలుగునాత్రం జంపుచున్నాడాహా
 యేమిపిదపకాలము- తెనుగునలేనిజిజ్ఞాస తద్దినముకొనునట్లు తగిలించు
 కొని గోరంజీఱునది గొడ్డటంజీల్చునట్లు సులభముగానున్నతోన్రాయగ
 లిగిన దానికిజిజ్ఞాసలంబోదించు వృధాప్రయాసములేఖకులకు గా
 నింపదగదు- మేక్సీయర్కాళిదాసుల లోనిసాగసులు శృంగారాదినవర
 సంబుల నీగ్రంథమున బోల్పబడియె- కావ్యంబులం గీతగోవిందమువం
 టి గీతప్రబంధము మము- మాఘమువంటి కేవలపద్యకావ్యము మధ్య
 మము శ్వాకుంతలమువంటి గద్యపద్యమిశ్ర గూఢమధమము- మొదటి
 ద్ది సంగీతసాహిత్య విద్యావేత్త లకానందదాయకము- రెండవది కేవలభా
 వానంద్వికేతవేద్యము- మూడవది పండితపామరభయ నేత్రశోభి

మాత్రగజకము. మొదటిదానిని చించుటకు వాగ్దేయకారు. జే శగు
 ను. రెండువదానికిఁ గేలులభాషాపండితుఁడుచాలును మూడవది పలువుర
 వాలకములతోఁ గాని యక్కఱకాదు నాటకాంతంకనిల్వనునదానికి నా
 టకరచనమే యుష్మకవిశ్వామని యభిప్రాయమాలేక కవికిఁగావ్యరచ
 నా శక్తి తీర్గింపుడు నాటకరచన మొరచుకనియా నాటకవిరచనములు
 చెట్టుచ చెచ్చి డుకా ల మ న కుఁ గు క్క నూఁ తి సిం దె ల
 నఁ ద గు నే మో ప రి సూ తా స్త ము యా వ న మ న వ య
 సుచెడుటకు గుతుకకాన్పుకాదా సహజమగు చంద్రబింబమం జూచి
 యారందించక చిత్రపటముననద్దాని ప్రతిజూచి యలరువెట్టివలెఁగావ్వా
 నుపేక్షి చి కొయ్యబొమ్మవ్రుచువెంగలిమాడ్కి వటియుఁ బ్రవృత్తమ
 గుసాల్మీమాని మనసులోఁబాట్టావు వెడఁగుతెన్నునఁ దాఁబోకించు య
 ధాధవస్తువు వాస్తవంబున కానందింక వాఁకఁబులకుల్లానడడువా
 డెంత వెట్టివాఁడో యిప్పటిలో కు సంగతి తెలిసికొనుటకు మోచేతికంక
 ణమునకన్దముట్లు నాటకము చూపనక్కరలేదు పూర్వలస్థితి తెలిసికొనుట
 కు నాటకములకన్న గవికృతేతరగద్యపద్య కావ్యములేలేస్స యెకరివేస
 మొకకూని చో సపహానాస్పదవగుఁగాని స్వాభావికముగనుండునా కా
 వుచనాటకప్రయోగమునఁ బ్రయోజనములేదు పూర్ణగర్భవత్ప్రయోత
 నమాటవఱచి తన్నునిరసింపుభలేయెదుట శకుంతలపడినపాట్లోక ప
 దాజేండ్లకుట్టవాఁడా పె వేషముపూని తెలుపఁదొరకొనుటయు నందుకుజ
 నులలరుటయు వెట్టికుదరినదియోకలితేరా తలఁజుట్టుకొనియెద నన్నట్లుండ
 దా యట్టివాలకంబులవలన వెట్టులకుఁదప్ప జ్ఞానులకు హృదయంబులర
 సముప్పతిలునా తనతల్లినత్తగి తనతండ్రికివిసమిడి చంపించినతనపినతం
 డి యెదుటనున్న పు హేమెట్టయొక్క ముఖవైఖరియెట్లుఁడునో మన
 యూహ కేయందః పు వేషముచేఁదెలుపఁబడుటెట్లు కథాసంభాషణముతో
 లుపుటయందు గాటకముద్రావిడ ప్రాణాయామమువంటిది యొకవత్సర
 ముక్కిందటఁదాఁగిలసింతిలోకై కనుందరియగు శకుంతలనన్మ్రుచి యా పె
 యెన్ని గుతుకలు చెప్పినను ముక్త సభస్థలినా పొదూనినాడి పొమ్మనిన
 దుష్ప్రభుత్వండా పె యేగినవెంటనేయూ పెకుఁదా నోకంకిసయరగియొక

జాలరియొద్ద దొంగినంతమాత్రముచే నా పెద్దాగూడినట్లు. ఇంకొక తెచ్చి
 కొనుటయు వట్టియై కేండ్ల కాపెకొడుకుఁజూచి తనకొడుకనివిశ్వసించి వి
 రహవ్రతధానియగు మా పెళ్ళకుంతలగాఁబోల్చి కలిసియున్నట్లు పురా
 ణకథకు విరుద్ధముగ లేనిపోనియసంభవములగు దిక్కుచూటయొక నాటక
 మఁటనాటకాంతంక వివేచనంబయేమీచోద్యమేమీ నాటక పుపిచ్చివాల్మీకి
 కవ్యాసాదే కవులకీనాటకవిరచనోన్మాద మేలపుట్టలేనో కవిసార్వభౌ
 ములగు భారవిమాఘులు కన్నయభట్టు తిక్కనపోతన పెద్ద నాదులున్నె
 న్నరు మిట్టక ప్రిముఖులు నాటక విరచనమసంభా
 వ్యమనిఁజూలకని పరియనియు మానివేసియుండురు విప్పించుట
 వలె గద్యముకన్నఁ బద్యమురచించుటకష్టము. పద్యముకన్న పాటయొ
 నచూటకష్టము. నాటకవిరచన మధమమైననేమి. యుక్తమమైననేమి
 జూచిలోపాలోపములతోఁబనియేమి. కడచినదానికివగపేల. లోకైకకవు
 లునాఁ బరఁగిన పేక్కియర్కాళిదాసుల కృతులలో విచారించినచో
 పేక్కియరుచి హేమేట్టును గాళిదాసుచి శాకుంతలమును నిరుపమాన ప్ర
 ఖ్యాతిఁగాంచినందున వానిఁగూచికొంతచచికొంపవలసియున్నది. హే
 మేట్టు డెన్నాఁకుఁదేశమంతటిలోను వానివంటి దుమాఁగుఁడులేడుహే.
 రేహ్యయీ సంగతిచెప్పుటకు సమాధినుండియో ప్రభువాదయ్యమేలేచి
 రానక్కఱలేదనియనుటఁబట్టి యదివఱకేరాజు బలాత్కారముగా నతని
 తమ్మునిచేఁ జంపఁబడినట్లందఱికిఁ దెలిసియుంటున్నట్టము. వట్టియు. హే
 మేట్టు కావలసివెట్టివానివలెఁ గన్నట్టెదనని తనచెలికాంత్రతోఁ జెప్పి
 యున్నాఁడు తనతండ్రితో నోఫీలాతననడుము హేమేట్టుహేమేట్టుకొని యెం
 తయోప్రేమఁజూపించి యెట్టకేలకుఁదనయందలి మోహమువిదల్చుకొ
 న్నట్లు కాన్పించెననిచెప్పుటవలన హేమేట్టునకుఁ దనతల్లియుఁబని తం
 డ్రియునొనరికన దోషస్వముంబట్టి సంసారభోగములందు గాఢవిరక్తి
 కలిగె నుత్తముఁడగు తనతండ్రి జంపి తనతల్లింబెండ్లాడి రాజ్యమాక
 మించుకొన్న తనపినతండ్రింబొలయించి పగఁదీచుకొనుటయే తనబ్ర
 ముకునకు సాధకమనిసంశ్చయించి వెట్టివానివలెనటించుచు నడుచు
 కొనియున్నాడను హేమేట్టునకుఁదపవనతండ్రియొనచికనదుమాఁగుతఁదా

కి మఱినా పెక్కింత పెక్కిరికిని హేమెట్టు వెఱ్ఱి వేమగురుకుఁ దమదుర్మయ
 మే కాగణమని నిశ్చయముగాఁ దెలియును హేమెట్టు తెన్నుల మనువలె
 మానుషసంఘముపై ననన్యాయము- లోకమును స్థిరంపఁగోరవ బుద్ధుఁడు
 భార్యను రాజ్యభోగము దృఢప్రాయముగఁ బరిత్యజించినట్లు హేమె
 ట్టుతాటిట్టువలచిన యోధీలానువఱియుఁ దనజీవితేశ్చక్రగూడఁ బాపాత్ము
 డగు తనపితఁడొంజంపి తనతండ్రిఁ బుణ్యము తీచుకొని కెంచినాడనాడెను
 హేమెట్టు ధర్మాత్ముడు మఱియు విచక్షుఁడు హేమెట్టు యొక్క పినతం
 డి ప్రతిక్షుఁడు తనతప్పునకై పశ్చాత్తాపపాండుఁడయ్యెను స్వభావ
 మగు దుష్టతచేనాతత్తరక్షకై హేమెట్టు లయింప నిశ్చయించెను ను
 గుణసౌందర్య బలములంబరిపూర్ణుఁడగు తనతండ్రిని దివి దుగళణ
 భూయిష్ఠుఁడును గూపియునుగు తనపితండ్రి ననలగి మరిగి తనతండ్రిం
 జంచుట హేమెట్టునకు బ్రతుకుచుండు రోతఁబట్టించెను దనతల్లితోఁబో
 లినస్సనకుఁ గూడఁగూడని సాబంధముంట శంకించియేకాఁగోలు హేమె
 ట్టు తనతల్లిగదిచేతనధర్మాత్రమున నొట్టిగఁదాగిన పోలినస్సనెఱుఁ
 గనట్లు పొడిచిచంపెను హేమెట్టు లోకులందఱిచే మిక్కిలి సేమి పఁబడె
 గాన నతనికి బాహుటముగా హానిచేయుటకాచెని పితండ్రి వెలుచెను బ
 శ్చాత్తాపదశయందు దైవప్రార్థనముచేయుచున్న పరమదుర్మగుఁడు
 చంపఁబడిననతికొందుట కిష్టపడకుంటచేధమక్షణమే న హేమెట్టుదే
 వమునకు మొక్కుచున్న పినతండ్రిరాత్రి నొట్టిగఁదనకు దొరకినప్పటి
 కిఁ జంపకుండెను మఱియు నోధీలాతావలచి వలపించుకొనిన హేమెట్టుం
 బొలయించుటకు హేమెట్టు పినతండ్రి యిగ్గాండునకుఁ బంపుటవినినిరా
 శచెందినచేసి పోయెట్టి కెఱ్ఱికిఁ గాగణమాపె తండ్రి యాకస్మికముగా
 హేమెట్టుచేఁజంపఁబడుటయని హేమెట్టు పినతండ్రి భ్రమపడెను బుద్ధుఁ
 డు పట్టాపువీనిచ్చెచ్చెను మనుజులవహించినపుడు తనసారసాబ్ధిం
 చినట్లు హేమెట్టుసమాధి చెంగట హేరేష్యానుబ్రష్టించి యాయస్థిరమా
 నువ జీవితముపై మిక్కిలిరోతఁపడెను మఱియు దుష్టశిక్షఁగావించి లోక
 మున పదుపకారముసేయుట యేజన్మమునకు సాధకకతయని నిశ్చయిం
 నోధీలాకువలపుజాబు వ్రాసినతరువాత రూఢిగఁదెలిసెను హేమెట్టుతల్లి

లా క స్స ను మ తి యుఁ ద న పా గ్రణ ము క న్న ను దుష్ట
 శిక్షఁ జేసి పితౄణముందీచుకొనుటయే ముఖ్య
 మనియెంచెను - వెఱ్ఱెనట్లు తనయ్యదేశము నెఱచేచుకొనుటకున
 టింపకున్నయెక హేమెట్టు దీవోదాత్తఁడనవచ్చును హేమెట్టు తల్లికి హేమె
 ట్టునకు వెఱ్ఱెనట్లు సందియమున్న కేమోకాని హేమెట్టు పినతండ్రికిమా
 త్రావిది సమ్మతములేదు - హేమెట్టు తనఁజంపి పగఁదీచుకొనుటకై వే
 సినవేసమనియో యాధిగతి శ్వశి చెను - సంగతులవల్ల హేమెట్టు పృథ్వీ
 ముగాఁ దనతండ్రిందనపినతండ్రి చంపుటచూడలేను లోకులు గనగున
 లాడుకొనియుండవచ్చునా కారణముంబట్టియుఁ దనయ్యదేశసవయస్కు
 లు - నయనునూనమునబలపచకగాఁ దీవ్రసంకల్పవశమునఁ దనకుఁదో
 నేఁదన తనతండ్రి దయ్యము తనపినతండ్రి దౌడకన్యకు ద్వేషినటుభ్రా
 మపడటచేతను మాటియుఁ దనతల్లి దనతండ్రి గతించిన కెండునెలలో
 దన దనతండ్రింబెండ్లాడిన కారణముంబట్టియుఁ దనతండ్రిచావు వృష్టాంత
 నుగాఁ దెల్పునొక నాటకముఁడవటకు విసజాలక లేడిపోయిన తనపిన
 తండ్రి వెఱ్ఱెనొప్పియు హేమెట్టు పినతండ్రిండునమాసి పితౄణము
 దీచి - లోకులకు దనధర్మాచరణముంబెలియఁ గచకనిశ్చయించెను హే
 మెట్టుంచు మింకరువదియైదేండ్లు నయస్సు కలియుండవచ్చును మూలా
 మతముంబట్టి తనతల్లి తనపినతండ్రి నాత్మగ్రువాడు యొకనోషముకాదు
 తనతల్లిగాని మాటియుటవంటి సర్వ హితబాంధవ్యము కల పెద్దలెవ్వరైనఁ
 గాని తనపినతండ్రి తనతండ్రింబంపి రాజ్యమాక్రమింపుకొన్నట్లు తన
 తోఁజెప్పియుండలే దింతియెకాక తనపినతండ్రి తన స్త్రీంబరిణయాపైన
 వెంటనే రాజ్యమునకు నాపిమ్మటరాజవీధియెంతయోప్రేమతో బహి
 రంగముగా రాజసభలో నిమ్మపటముగ నక్కానించెను గాబట్టి హే
 మెట్టు లేరిపోనీయనుమానముపడి పెద్దలచరయక పడుచుతనపుట వివేక
 మతో దీవోదాత్తమెత్తినట్లు నడించుచుదావలచి వలసించుకొన్నక
 రియనాపె తండ్రినాత్మతీయుఁ దనతల్లిందనపినతండ్రి మొదలగు నాత్మ
 తండ్రిలభలయించి కోరితనమితకిఁ దా హేత వయ్య నట్లవివేకముగా
 హేమెట్టు కీతానుఁ దనప్రాణసదముగఁ బ్రేమించియు నాయో

దనవంశమనస్సు ల్చితాః జెడిసకుట్టసిదుస్సాహసమొక నాటకముగాఁబ
 న్నుట లోకులకునునీతిబోధక మెంతమాత్రముంగాడు వజ్రియునేఁబది
 యేండ్లకు మించిననయసుగల్గి తనయన్నకుదోహమఁగావించి వదినెం
 బెండ్లాడి రాజ్యమాకరిమించుకొన్న తనచాజకస్యముం బ్రతిక్షణము
 జూరి కిఁదెచ్చుకొనుచు బళ్ళాపుండగుచు భగవంతునిదన నేరమన్నె
 నుమని ప్రానికంచుచుంటచే హేమెట్లువినతఁడిఁగి హేమెట్లున కోఠీలాను
 బెండ్లిగావించి వానికింబట్టముంగట్టి తానోరసిలియండక మీఁదుమిక్కిలి
 హేమెట్లుంబొలయింపఁ జూచుటప్రాసవ్యభావము కానేరదొకవేళఁ బూ
 ర్వగాధనననంచి చేసిననుపేక్కియరుని కంటేవహకపి యంతయనంద
 భకముగా సొకపడుచునానిదుస్సాహసముచేఁ గులనాథమగునట్లుదుఃఖ
 పర్యవసాన నాటక మొనచుకాట సునీతిబోధన ఫలకమగుకావ్యమున కేక
 లవంపుతెచ్చె నొకసోడెకాఁడొక యెలజవ్వనిన్వలచి యుండియుంబిట్టకొం
 చెము కూఁతఘనమనునట్లు మనీశ్వరాహకమగు జ్ఞానపై గాగ్యములగ
 పచుకట నూశ్చయశావనస్వభావము కానేరదమన తార్యమునెరవేచుక
 దైవమొకటికలను దానివశమునసర్వము జరుగుచున్నదని న్నేహితులకుఁ
 జెప్పిన హేమెట్లు తనచిండ్రిమరణమునకు వజ్రియందనఁ తల్లిదనపీనతెం
 డిఁగి పెండ్లాడిరాజ్యమాకరిమించు కొనుటకాదెవమే కారణమనిసమ్మి ప
 గిదీచుకొనుతలగపు మానకుఁగిచిత్రము సకలకార్యచాలకు న్నేనవేక
 తకయను భృడవిశ్వాసము గలవాఁడేవనికెఱిగెఁగతగాఁ దీవ్రప్రయత్న
 మొనరింపఁజాలఁడు సుఖపర్యవసాననాటకములలో సుఖమాగఁజూలఁబ
 న్ని పాత్రములకుఁ జెఱుకగుమోమాల బ్రతుకుఁగల్గిందున్నట్లు లేకపోని
 యూహలతో దుఃఖావసాననాటకము భూమికలకెట్లలో శ్లోభనమరణ
 ములస్పృహవిప్లవధుకలమనిపెచ్చి పెట్టుబుడ్డివైవరత్యమేమనెనొప్పుచు గల్గె
 నిచో కంగల్గలమనకుఁదొలుత సొకముదసలివాని వాఁకూతుతోఁగూ
 డబలియిచ్చి యాపదపఁజూపఱు నేత్రములకానందమాఁ జేకలోనోపకార
 నీతిబోధకమాఁ జెడికపితాప్రతిభకొకవన్నియ మూరొకదమ్మమిసుకమా
 సత్త్వతీయురాచుచుండు తోడ లేకపోవదనునట్లు కయవివేకభ్రష్టమచు గా
 చకోడుకునింక వీరునెఱిగెదపర్చిఘోరముగఁజూలించుట- నెహాశీలాను

హే మెట్టుండరించుటకై వానిపినతండ్రి యాంగ్లేయదేశమునకుఁ బంపి
 వేసిపట్టు స్పష్టముగాఁ దెలియఁబడినచో నాపెరుతాత్రహత్యకుఁ దగిన
 కారణము నాటకముననగపడుఁగదా యేలోపములేట్లున్నను లోకము
 లోఁబ్రాజ్ఞులందఱునో హే మెట్టు నాటకంబులనన్నిట నుత్తమమనితలంచి
 నపుడునేఁగాదనఁజెల్లునా - హే మెట్టువ టి పాడితునకునయ్యమగపడి యు
 పన్యాసమిచ్చుటయు మఱియునామాటచొప్పున నతఁడుతనతోఁగూడఁద
 నకులము సంతయుంబోల బంచుకొనుట యిట్టికథప్రకారముకైన నసం
 భవముగఁనోచదా - కథకుఁగాలేతులు లేవీలోకములోఁజరుగని యసం
 దభకాములేప్పి - తక్కినయశములతోలిసినకే - కవితాచాతుర్యమెట్లున్న
 దన పేక్కియరుని కవిత్వప్రతిభ కుమాతాకాండ ప్రభకును లోపమెవఁ
 డెంచఁగలఁడు - పేక్కియరుని నాటకములు కావనిశంకింపఁ బడినయనిత
 వృద్ధక్రిశ్చ యిరుపదియైదింటిలో నీతిబోధకములు కెరియలేనియస్సు మ
 టి మాతెన్ను టైమనుజేవనమనుటకు సాదియములేదు - నీ యష్టానసారమ
 నుపది జగముననాటక రాజమనవచ్చును - లోకులకుత్తములవల్ల నశ్రుతి
 యు నీచులనుండియు నొక్కటిరుగనే నీతినిబోసింపనచ్చుఁగాని యుత్తము
 లసత్ప్రతీకానముల నీతిగఁజుట్టుట పండితాభిరుచి - నీచులడప్రతికానమ
 గపచిక నీతిఁజెల్పుట పాపరరంజనము - కాళిదాసునినాల్గునాటకములలో
 నతనివికావహకొన్న మాలవికాగ్నిమిత్ర ప్రహసనములుగాక తక్కిన
 రెండిటిలో ననేకపండితుల యభిప్రాయము శాకుంతలముశ్రేష్ఠమని - తాని
 విక్రమోర్వశీయమే మేలుగఁగన్బట్టెడు - భాకలుండగా నన్యపురుషులఁ
 గవియఁగోరుట భార్యలకెట్టి తప్పభావకాలకుఁగూడ భార్యలుండగా మ
 టియొకతె నూడనెంచుటయాటి దోషముకాదో - పురుషుఁడింకొకతె నా
 శించునట్లు స్త్రీవేటొకనిఁగాఁజేంపఁదగదా - యఁదాన్గివఁగూడిన నానే
 కమునెంచుమని భార్యపాదములకుభరిక మొక్కునట్లు వానిఁగలసిం నా
 తప్పాచుకొమ్మని భతకపాదములకు భార్యమొక్కుట నరసముకాదఁ
 ట - క్రిష్టితాతివ్రత్యమువలె బురుషునకేక పత్ని వ్రతముముఖ్యము కా
 నునో - యొక్కకట్టింకొక్కకిముక్కతగునా - భారతీయనాటకములలో ద
 షావాయకర్తవ్యము నభినయకుఁ దున్నతిబోధకము - విక్రమోర్వశీయశా

కుంతల మాలపికాగ్ని మిక్రిములలో నాయకులు వేశ్యనొకఁడు వేశ్య
 కూతునొకఁడు వేశ్యావేషముననున్నదాని నొకఁడు క్రమముగావలచి
 యగ్ని హోత్రసాక్షిగాఁ బరిణయమాడ్చుకొన్న భార్యలన్వించించిరి. ఇ
 కుంతలమన సఖులతోఁబూలుగోయుచున్న శకుంతల తేనెదీగకుజడిసి
 చేలులస్సాయమునకై పిలిచినపుడు విదూషకునితోఁగూడఁ జెట్టుచాటు
 వం బొందుచున్న సార్వభౌముడగు దుష్యంతుఁడు పురువంశపురాజు భూ
 మినేలుచుండగా ముద్దరాండ్రకెవడవజ్ఞ సేయుచున్నాఁడు రాయనికత్తి
 జలిపించుచు నాపెదటికుటుకుట దెంతసరసము. కనికరమాముద్దియ య
 దివటకచట రాజునక్కియుంట యెటుఁగకుండెనేని యతనియాకస్మికౌద్ధ
 త్యమునకు జడసియొక్కపెట్టునఁ బ్రాణములు గోల్పోయియుండును.
 బ్రాహ్మణులు కణ్వమునికూతుఁడే నాతిథ్యమందుమని రాజునకుఁ జెప్పిన
 పుడు తనతోసరియే యాపెజూచెదననుకొన్న రాజుపూలమొక్కలకు నీ
 రోవోయుచున్న శకుంతలఁజూచి యిదేకణ్వముని కూతుఁరనిచెట్టు చాటు
 నఁబొంది యాపెచక్కఁదనముఁజూచి యూటలూరుట తనవంటియొత్త
 మత్తెత్రియునకహంమైన వనిగాదు. తపస్సుబాగుగ జరుగుచున్నదాయ
 ని రాజడిగినపుడు శకుంతల మునికన్నెయయ్యుఁ బ్రత్యుత్తరమిఁజూక
 వేశ్యాకన్యవలె స్థిగునటించుట బ్రాహ్మణ్యకులాచార విరుద్ధము. రాజు
 చేదపోవనరక్షకై నియోగింపఁబడిన ధర్మాధికారిని రాజునీచునివలె
 దబ్బరవలుకుటనుచితము. రాజుతా రాజభృత్యుడనని చెప్పకొన్నప్పుడత
 నింజూచి శకుంతల శృంగారలజ్జనగపచుఁ చుఁ బండ్లిగిలించుట మఱింత
 యనుచితము. శకుంతలానీకండ్లి వచ్చెదనని నకియలరాజునన్నిధిననం
 గా నైసనాకేమని చిరాకుపడుటోకరసమా. యిక నాహోరైతీదుటకవ
 కాశమున్నదని రాజుశకుంతలవేల్పు సానికూతురని తెలిసినపైననుకొను
 టచే నంతకుముందాపె మునికన్నెయని తెలిసియు మోహించుటజేన్యా
 యము. శకుంతలంజూపించి ప్రియంవదరాజుతో మఱేమడిగెదరని ప
 ల్కునపుడాపె న్యకుంతలవేల్లతోఁగొట్టి సానిటక్కగపఁచెను. కేవలక
 న్యకకట్టి చమత్కారము తెలియుట స్వభావవిరుద్ధము. మన్మథవ్యాపార
 మునకడ్డగు ఘోరతస్సీపెచ్చే జేయఁబడఁదగినదాయని మునికన్యకలతో

రాజంతప్రేక్షిముగాఁ బల్కు-నా-కన్యకు మన్మథస్వాసానమచసధఃము
 తెలియుటెట్లు- ఇప్పటికిన్ స్తనకంపమని రాజకన్యకలతో నగుఁగాఁ
 యువణః సము సేయఁదగునా- శకుంతలకుఁ దానుంగరమిచ్చుటచే నాపె
 వృక్షసేచః బుణామునాఁజెల్లుతీచఁగలఁజో-విరజాఃపువ్వుఁజేడుచెట్టునఁ
 బడుచట్లు వేల్పుసాఁకూతురు కశ్యపమునియొద్దనున్న దనుపోల్కి బాగుగ లే
 దు- జెల్లెడుచెట్టుకన్న బొమ్మచేముడుడొంక కొంతయొప్పునేమో- పూ
 వు-చివురు-తేనె- పండులతోఁగోల్చి కూనడువవృక్ష సాబంధములేని ర
 తసముతోఁగోల్చినేల- నీ రోగ్యముపుడనుకూలించెనని విదూషకుడనుట
 కన్న నీరొట్టనేలిలోఁబడినదన బాగుండును- నవ్వులాటకన్న మాటని
 జనుగ నెంచుచుని రాజవిదూషకుసకనుట ధీరోదాత్తలక్షణముకాదు-
 రాజపొడలోఁబొంచుండి శకుంతలావగ్రసిన వలపుజారుఁజదువఁగానే
 యుట్టిపడ్డట్టి వచ్చిమన్మథుఁడునిందపింపఁ జేయుచున్నాడుఁగాని నర్థగు
 లఁబెట్టుచున్నాడని పెబడఁబోవుట దెంతవైదికపునరసము- శకుంతలక
 న్నెయ్యయ్య సంఘపురస్త్రీల నెవసియుంటున్నందు రాజనిసానిస్లి యగు
 టచే మప్పఁబడిన దానినలెఁబల్కినది- కేవలకన్యకకట్టి పల్కుస్వభావ
 మా యొడ్డెమంగలినలె- నీకువివరుదునా నీకాళ్లుచినుకుదునాయని రాజున
 రసమునకు మొదలిడుట యెంత బాగున్నది- మట్టమధ్యాహ్నపు వేసవి
 యెండమందుచుండగా నిషిద్ధవేశస్సంయోగమున కేషకచూటయనుచి
 తము- క్రియయంతయునుక్రమింప నాతండ్రినిట్టిపనిచేసి యవమా
 నింపఁదగదు నాసఖులనుమానించెదరేమో యికసర్వోడువుమని పొడ
 జారయనునట్లు కేవలకన్యయనుట యస్వాభావికము- కామకేళికృత్యము
 లచిట్లు బాహుటముగారంగస్థలమునఁ బ్రదళికంపుంచుట మిక్కిలితగనిప
 ని- దృశ్యకాశ్యమునందెట్టి యనౌచిత్యమునఁజే పరాదు- బలత్కారము
 గా నాపెనాపుట- యుండుము గిడిచెదను నీవాతెటతేనెఁగోల్చినీ యచిత
 లవడుటయు సభాసమలకు లజ్జా జనకముకాదా- యిట్టియసభ్యములు ప్రి
 చుఁ పుకగునా- పౌనవయిట నాసేమమరయ గౌతమివచ్చుచున్నది నీవు
 చెట్టచామి దాగుండుమని శకుంతలయనుటచూడగా రాజు శకుంత
 లను శాస్త్రాక రీతిగా గాంధర్వవివాహాహూదిరట్లు కనపడదు- సానిపిల్ల

దొంగ పరసనలలాగుననుచు - శకంతలచెప్పినట్లు రాజుచేట్ట చాటుకు దాగు
 ట ముగిసిన పొకలోడాగి యటనేలనుగట్టివిగాయన నూకచినుచున్నాన
 నా విటులిన నము - సార్యభౌముని కేగి తేప్పజ్ఞెను - సంతాపమానం నలతా
 వయమా తిరిగిని బోభోగమునకుఁ నిల్పెననియింతి పోషముగాఁబ
 ల్కుశకి యదివఱకేకన్నెటిక మైన సానిసానకుఁనక్క మునికన్నెయకె
 ట్లందును - రాజుశకుంతలకెంత మోగి యుల్లువకయే తనరాజధాని క
 రుగుట కాముకన్నే హన్వాభౌవ విరుద్ధము - ఇట్టివని సదనిత దుఃఖము
 లు సుమస్సహములని బ్రహ్మచారియనుట యనుభవవిరుద్ధము - రాజుశ
 కుంతలతో రహస్యసంభోగ మాచరించుట యొకవస్సరమదనన కాశ్య
 పుఁడెఱుగ క శకుంతల నిండు చూలాటై న పిదప
 యా సంగతి తెలిసికొనియావంత మైన ననతో న
 గిన వృత్తాంతముఁదెలుపని దుష్కర్మమునియొక్క యాకాశవాణిన్న మి
 యాపెసంపెను - రేపోనేఁడోనీల్లాడుటకు సిద్ధముగానన్న కూతునత్తివా
 రింటి కేట్టి కఠిన్ఁదె సరిబంపునా - పురాణములోఁజెప్పినట్లు పెన్ బ్రతన
 హితంబుగాఁ బంపుట కేమియుభ్యంతరమో - యోపునవ్వల మొక్కలారా
 మిమ్ములనెంతియో ప్రేమతోఁదెంచిన యాశకుంతల యత్తివారింటి కే
 గు - నా పెకుమీ సెలవ సంగుఁడీ యనికాశ్యభానివంటి సంయతధని పిచ్చి
 వానివలె చెటతో మాట్లాడునా - మలయటతో నూత్రిత చందనలతవలె
 నిన్నెడసి వేటుచో నేన్నెల్లుబ్రతుకగలనని శకుంతలయను నుపమాన
 మాణి స్వచూ - బండియోబట్రియో చేయరాదానిండుచూలాటై న కూతు
 న్నాలినడకనంపనేల - తనకంత ధైర్యమున్నచో రాజనోద్యమండి యరదమై
 నఁ దెప్పించరాదా - కాశ్యపమునియంత మోటతనము చేయఁదగునా -
 యొకవత్సరములోఁపలఁ దానెంతయోవలచి కలసిసత్రిలోకై క సౌంద
 ర్యవత్తి నాశ్రమమటచుట్టు - రాజొననికన సాధారణకృత్యమైన సర్వ
 లోకవిదితమోగదా - రాజుశకుంతలవఁగూడుట యేరికిందెలియకుండు
 టెట్టిట్టి కథయెంత యసందభకము - రాజొకసారిమాత్రమే శకుంతల
 న్జతఁగూడె - నిశ్చయకనుటకు సిద్ధముగనాపెవచ్చె - నా పెకుంగొడుకపుట్ట
 నేని తక్కినభాగ్యులకనిష్టముగా వానిన్యవరాజుగా నేపకచకవలసియుండు

నొకనాడివీరతో భక్తితోచుకొంటి- నొకసీయనుమానపు తట్టమోయను
 టెరుకు- లోకులెవ్వరికీసంగతి తెలియదుగాన నెద్దియునెఱుంగనట్లూ గ
 కుంట మేలవిరాజు తలగుట యన్యాయముకాదా- నివియట్టికథప్ర
 చురించుట లోకులకుదుస్పీతి బోధించుటగదా- వలచినందుకుఁబలపుడె
 బ్బులన్నట్లయ్యె శకుంతలపరి- తాఁగదువుకొన్నటక్కరి సానిష్టికదా
 రాజుతోనుత్తర ప్రశ్నకరములు జరుపకుండునా- లేక- మఱేవిధముగ
 నైవఁదనగభవము మదురకమునుపు రాజసమాచారము వెల్లడిసేయ
 కుండుచా- బోధి- రాజుతిసకిచ్చిన యుంగిరమ్మైన బంధువులకుఁజూపకుం
 డునా- నిండునూలాలి నగ్రింగద్దామన సిగ్గుదీసిభీ భత్సంబుగ నేడ్చించు
 టొక చాటుకచమత్కారమా- దుర్వాసునిశాపమున- రాజునకు మఱపు
 కలుగనీ కాశ్యపాదిమహామునీశ్వర వాక్యము విశ్వసించకుంటకుఁ గతమే
 మి- రాజుసూక్ష్మా- లేకకథకుఁ గాల్సేతులండవా- పెద్దలమాటలుల
 య్య పెట్టచిరాజుక గదానాయకునిజేయరావో-హోతాపసిముదుసలీయని
 సార్వభౌముడగు దువ్యంతుఁవంటి క్షత్రియోత్తముఁడు బ్రాహ్మశ్రీ
 లు మోసకఁజేలనియు సభిజ్ఞేపించు టుచితముకాదు- నీహోల్కినీపెకొడుకు
 వ్నచో నీమేనేలుకొమ్మలేకున్ననీపెందండి- యొద్దకంఠవచ్చునని పు
 రోహితుండుచెప్పగా రాజుండుకంగీకరించె-నోహో- యిట్టిదీనిచకులులత
 లంపుతమలిట్టి తీర్పుచేయుదురా- యినీ-భారతీయోత్తమార్య చరితము
 నకుఁ గాళివాసుఁడొక తలవంపుఁదెచ్చె- నుదారమగుపూరువంశ క్షత్రి
 యకులము కాశ్యపాదిమహామునీశ్వర పావనచరిత్రమున్ శ్రుతిసంప్రదా
 యము చెప్పిచెప్పితువకుగొల్లలు మంగళ్లతీచుకతగవువలెనిక్కవితుమ్ము
 మనిపించినాఁడేమి- నిండుచూలాలగుశకుంతల- కనికరమెద్దియుఁదోచక
 నాథయై రాజపురోహితుని యింటికేడ్చుచునరుగుట యెగిరెగిరియెంగిలా
 కుమీరఁగాలువైచిన యాచారవంతునివలె నభ్యంగనమొనచుక కత్త
 రువుఁబూసికొని పేడతట్ట నెత్తికెత్తుకొన్నట్లెంతయో సింగారముననాట
 కము మొదలిడితుదకిట్లు కరుణాబీభత్సములఁ జూపటడెందము లంగలం
 పదగదు- నాటకమిచ్చటముగింపఁ బడవలసినదేకాని దుఃఖపర్యవసావము
 గాఁజూర్వనిబలధనములంబట్టి ముగింపఁబడతాదనుహేతువు చేతనోరా

జనకుఁదక్కిన భార్యలవలన సంతానములేమిఁదానొక సాదొంగనము
నఁ గెతకేనశకుంతలకొకవేళఁ దనపోల్కినొడుకొ దవినచో నాసికేదఁము
దుసలి తనమునరాజ్యమప్పగించఁ గోయోరాజు శకుంతలనిగిచూడ
వెంచి తుదకొకవనములోనై దేండ్ల పిమ్మట దన్నుఁజూలిన కొడుకు గాం
చిన శకుంతలంజూచి యపెగొడుకుతోనింటికిఁ దెచ్చుకొన్నట్లు బీటకా
యపీచువలె కథముగింపఁబడియె- రాజుశకుంతలంజెత్రిమున నాసిచూ
చునేమోయని భయంపడుటయుఁ దోడనేతనకుసంతానములేదని దుఃఖ
పడుటయుం చిచ్చికళలుకావా- శకుంతలంబొంచి యెంతయోపేరిమించి
యోపెం దుష్టంతరికడకంకిన కాశ్యపముని దుష్టంతుఁడౌ పెన్నిరాక
రించెనని శిష్యులవలనవినియు నాపెయోగక్షేమ మరయకూరకుంట లో
కవిరుద్ధము- తనజీవితంతగా జడిసినరాజెల్లు శకుంతల నాపెకొడుకుతో
నగిరిలోనుంచుకొననో- యీనాటకమెంతయు ననందభాగా నున్నది-
నాటకరచనమందుఁ గాళిదాసుశకుంతగా శక్తి చాలదు- కాళిదాసునినాట
కములకన్న సతనికావ్యములుబొగున్నవి వానిలో రఘువంశములో పూ
దువంతులమేరమిగుల శ్లాఘ్యము- కాళిదాసుఁడు కౌత్తిషమునందు వైద్య
మునందు ఛందోల్లరికార శాస్త్రములందుం దళపాండిత్యముఁ జూపుట
కొఱకుఁ గొంతగ్రంథరచనఁ గావించినట్లు ప్రసిద్ధిఁజెందెను- పేక్కియ
రొనఁకానల్యూకశ్రీ చెఱయనుకావ్యమందలి కవితాశక్తి గొనియాడవే
నోల్లచాలవు- దేవుడంతటన్యాపించినట్లు పేక్కియరుని జ్ఞానమఖిలమా
నుషాచుభవముంబొదపెను- పేక్కియరుకనిపెట్టని మనుష్యానుభవములే
దు- సకలమానుషసంఘము నొద్దించిశోధించి తచ్చేష్టితముల స్తోకులకు
ఁదేటతెల్లముగ వెల్లడించెను- కాళిదాసునికవిత్వమందు బూర్వులుతో
క్కని కొత్తమాగాఁమెద్దియులేదు-కొంతవఱకు జయశేవభవభూత్యాదు
లునవీనభారతీయకవులలో స్వతంత్రులుగాఁగాన్పించిరి- పేక్కియరుఁడు
స్పెన్సరుని కవిత్వముసంతయో కొనియాడుటవల్ల పేక్కియరుని కంటె
గూడనెక్కుడు కవులుండియందొరనుటకు సందియములేదు- భారతీయనా
టకములలో మృచ్ఛకటికా వేణీసంహారములు మిక్కిలి రమ్యములు
కృతు విభాసములు శాస్త్రములు వివాహములు తన్

న వి గ్రహ ము లూ కే గి యు నం బ ర ము లేకాంత నేవ ల
 సీరమృత నాలక ములు పగటి వేసములు భౌగవతములు బొమ్మలాటలు మొ
 దలగునవి నగులకాపి కృష్ణు ధ్యయు వేడ్కయు గలిగించుటకై వైదికసామ్ర
 త్త లొకటి కనుక ముందు దనాదిగ నాలకనూపము లుగినున్న వి నటులకున
 భ్యుంకుంగూత స కల్పనశేమున రసములు పుట్టించునది నాలకముక్తమ
 క్రమముగా నాగరికతముదిరిన కొలంది పూజక విశేషములు తలచూసం
 దొడంగె- సహజముంగినుగొనుటకన్న గృతివ ముంజూచుటకు మిగు
 లు నేడ్క పడుట పాచురజనస్వభావము-మతియునూరక గ పడుక క్కె డున
 రయఁడుగాని పదిహేకల్లకై సఁ గుక్కప్రతిమనొని యింటనుంచుకొని య
 పవేకియట్టిగ పడుచుండును- దేవుఁడూహాహాలుగల మనుష్యునివంటి
 యూక్ష్మిగిల నాడనియు- శకుంతలరవిపవక పటమున లిఖించబడిన యూ
 కృత్యపోల్కిదనియుఁ గవివన్ని నట్లు మతియునాటపగుపచిక్షణ తీరునపు
 రాణ ప్రిసిద్ధులుచరించిరనియు నా శ్రద్ధానశీలములు భ్రమపడివృధాన
 యప్రమానములకుఁ బాలగుచున్నారు- స్వప్నమునఁదనమన నట్లు తా
 డుచునట్లు జగద్రూప్రమగుచున్నదో యట్లుకనెయజ్ఞానమే సమస్తప్ర
 సంగాకారమునఁ బ్రణమించుచున్నదని తెలిసిననోవ్యజ్ఞులకు సాసారమురు
 చించనట్లు వివేకులకురంగస్థలమునందలి వాకములింపుగా నేరవుచు
 చ్యుములగునదాథకము శిష్యావారభించునట్లు- మధురగీతముల వినుట
 కు శోక్రములు స్రవ్యరూపములజూచుటకునేత్రములున్న పరసాన్వాదన
 మునుదూటకు హృదయముగోరుటనై నము-తన ద్రోహచితాభినయంబొ
 ప్పాకఁ గలిగాయకశోమముగు నాదియునులు వేదపురాణైతిహాసాది శ్ర
 వ్యకావ్యములవిప్పించఁ బ్రాచీనులెల్లరు న్సంతస్థించు నీతిన్ గ్రహించి
 సత్కాలప్రసము నైయుచుండురు- కం॥ పశ్యేడుకొప్పునుమీదికి మిట్టిం
 చినచన్నఁగ నయు మిటపఁటచూడక-ల్ సట్ల డునడుముశేనియ, లుట్ట
 డుమోనియును డెందమునింపంగన్- అనిపోతన చెప్పిన పామయుంబున
 కములోఁజూచినంత మాత్రముననథకస్ఫురణముచేనట్టియందముగలశ్రీ
 మునున మూర్తిభవించును- మతియూపద్యము నాట్యధవకమునఁ జ
 యిత్రాధిక శోక్రముకట్టిచేడియ కన్నులఁగట్టినట్లుండు- సశ్వశబ్దాథక మె

ఊంగకశ్వమన్న నెట్లుండునో తెలియనివాని కశ్వమునగపచిక యశ్వ
 మననిట్టిదని చెప్పినప్పుడుగదాబోధపడు నశ్వశబ్దార్థమెరిగినవాని క
 శ్వమూతిక మనస్సునకునోచును. మఱియునట్టివాఁ డశ్వముస్వధాథక
 ముగఁజూచునెడ వానికశ్వమననేమో మఱింతస్పష్టమగు. గాని- వానిక
 శ్వమని గాడిదంజూపినచో సమాధానపడఁబోఁ డశ్వశబ్దార్థమెఱుంగ
 ని. వానికశ్వమని గాడిదెనగపచిక నప్పటికడేయశ్వమని నమ్మకొనును-
 యధాథకముగ నేనాఁడోయున్న శకుంతలనిప్పటి వారికిఁజూపశక్యము
 కాదుగదా- చదువుకొన్నవారికి మాత్రముపైపద్యము చదువుటచే గవి
 వణికంచినతీరున శకుంతల గూవుమనసున స్ఫుించునుఁగాని పామరుల
 కట్లుతోచనేరదు. రంగస్థలమున నొకఁడుగానియొక తెగాని తాశకుంతల
 నని వాలకమువేయుట పామరులనోస్త్రపుచ్చుట. మఱియుఁబండితులకు
 సవ్యపుట్టించుట కానిరసోత్పాదకమెట్లగును- దుష్యంతమహారాజు నేన
 ని యొక పేదముచ్చే కిరీటముం బెట్టికొని సటించుటహాస్యాస్పదముకాదా-
 కాబట్టినాటకరూపమునఁ జదువరులకు మఱింతవెల్లడిగఁ బదార్థములనె
 లుపఁ గవులుకావ్యము తొనచికనప్పటి కాకావ్యాధకము మఱింతప్ర
 చురపచకఁగోరి తేనెకుమఱింతతీపికలిగింపనెంచి బెల్లముకలిపెనయవివేకుల
 వలె రంగస్థలమున సిగ్గణివాలకములు వేయఁజనదు. కం॥ అలనాటుకాని
 పయ్యెద! వెలిముచ్చెతోడవులు నెరవు-వెట్టిసచన్నుకోగలస్కిడిచేబె శకుం
 తలయనిడబ్బిచ్చిచూచు. - ప్రదా బయయూరే - యొక
 నటుండుగానిలేకొక్కసటిగానిచతుర్విధాభినయ
 ములన్ రంగమునసభాసదుల సవరసంబుల న్నింపనచ్చుచు-
 దుష్యంతుఁడు- రథమునకుఁ బూన్పఁబడిపగ్విడు గుడ్డములఁ దోలునాగని-
 యడవింబరుగెత్తుచు శరపతన భయమునమోడఁ ద్రిప్పవెనుఁ జూచులేని-
 పూలమొక్కలకు సఖయలతో నిర్వోము శకుంతల- మొదలగుభూషణకల
 చేసాటకమునఁ గవినణకలవస్త్రపులుఁ బ్రత్యక్షమొనపఁ గోరినచోస
 య్యవారిం జేయబోయినఁగోఁతియై యభహస్యకరమగు- రోని- యొక
 వేశఁబామరరంజనముకై వేషమువేసినపుడే వేషమునకెవ్వరహుఁలొతె
 లియఁదగినది- తొంబదేండ్లముదసలి వేషమునై నేండ్ల బాలుఁడు వేసిన బా

గుగనుండునా- క్షలాంగనావేషము కులటగైకొన్నదగియుండునా- యిరు
 పేదచక్రవర్తి తీవినెట్లగపచక్షాగలఁడు- మగవాఁడొయారి వేసమూనిపై
 టసదుకొనఁజాలునా- యాదుదిపురుషగాంభీర్య మెటుచూపఁగల్గు- గొ
 డ్రాలుకాన్పునొప్పలెటుతెల్పు- బండితపామరరంజకములు గాదృశ్యకా
 వ్యములు కల్పింపఁబడియెనవి చదువుకొనిపండితులు మఱియువానిఁబట్టి
 వేసిన వేషములకుంబామరులు న్నింజిల్లుచున్నార- లడ్డమైనవారలువేష
 ములువేసికొని రసాభాసముచేసెదరని యేయాహించి కాబోలునాట్యల
 త్తణ మొనఁచిన భరతమునిగ్గాని సంగీతకావ్యముగ రామాయణమొన
 చినవాల్మీకిగాని నాటకంబులొనఁచుకుండెను- కాళిదాసప్రహసనమొక
 బూతుపంచాంగము- షేక్స్పియరువలెహాస్యరసమంత మృదువుగా భారతీ
 యకవులెవ్వరైనం జెప్పంజాలకుండిరి- నాటకములందుఁదౌర్యత్రిక మహా
 శ్యకతకావ్యము- చతుర్విధాభినయములలో లోకవ్యవహారముం దెల్పు శ
 బ్దమాత్రముగాక కావ్యనాటకాదులు గూడవాచకాభినయమగు- నందు-
 కేవలవాక్యోచ్ఛారణము లోకధర్మి- రాగయుక్త వాక్యోచ్ఛారణము
 నాట్యధర్మికనాఁ బరఁగునట్లే- తక్కినయాంగికాంగ హాస్యసాత్వికాభి న
 యములకుఁ గూడ రెండేసిధర్మములుకలవు- సామవేదమునకుప వేదము
 గాంధర్వవేదము- దానికేరెండవపేరు నాట్యవేదమని- యభినయప్రధాన
 మగునాట్యవేదమున వాచికాభినయమగు నాటకమునందు గీతవాద్యనృ
 త్యములుపయోగింపఁబడును- గీతవాద్యనృత్యములు సహజములని కృత్రి
 మములని రెండువిధము-లండ- దైవస్మృష్టములుసహజములు- మనుష్యక
 ల్పితములుకృత్రిమములు- మయూరచాతకచ్ఛాగక్రొంచ కోకిలదర్దురగ
 జధ్వనులు సహజములు- వానిసనుసరించియేపఁచిన సరిగమపధనిసంక్షక
 వప్తస్వరములుకృత్రిమములు- ఘోషగజఙ్గానము- పక్షిరుతము- మృగారా
 వము- సదీప్రవాహధ్వని- వాయునిఘోషము మొదలుగునవి సహజగీత
 విశేషములందు స్వభావముగాను దాత్తానుదాత్త స్వరితస్వరభేదమును నవ
 రసములుండును- బ్రాణులులాసముగ నున్న పుడుగాని- లేక-తమయాహం
 త్యస్వరముందెప్పుఁ గోరినపుడుగాని- లేక- బాధపడునేజింతువై నఁగాని ధ్వ
 నిగోలుటసహజము- మనుష్యులుకాలాను క్రమమునఁ దమబుద్ధివి శేషము

చే దమః సఖిధ్వనివి శేషముల నచ్చులుగ మఱియు. హల్లులుగ నేపక చిహ్
 వానికి స్వరభేదము నిణకాయించి- రట్లునియత స్వరవి శేషములతో వణకము
 చ్చురించుట కృత్రిమగీతము- వేదపురాణేతిహాస కావ్యాదిగద్యపద్య ప్ర
 బంధములన్నియు మనుష్యులు పరస్పరముందమ యూహలవణకస్వర రూ
 పములుగా ప్రచురించు కృత్రిమగీతములే- కంఠధ్వనిగాక ప్రాణులత
 క్కునవయవములచేతను మఱియునచేతనముల కదిలకచేతనోదవు శబ్దవి
 శేషము సహజవాద్యము- కృత్రిమగీతానుకరణముగ మనుష్యులుతతా
 నద్ధమనసుపిరభేదంబుగ నేపకచిహ్నశబ్దవిశేషము కృత్రిమవాద్యము-
 క్షంతికగపడు సమస్త చేతనాచేత నాకారచలనవిశేషము సహజనతకాన
 ము- కృత్రిమగీతకృత్రిమ వాద్యానుకరణముగ మనుష్యులుజేయు కరచ
 రణాద్యవయవచలన విశేషముకృత్రిమనతకానము- వినికివల్లగీతవాద్యము
 లును జూపువలన నతకానముందెలియఁబడుఁ గానగీతవాద్యములు శ్రవ్య
 ములు- నతకానముచాత్పుషము- వీనులుంజూపులున్న సాధకకముగవివే
 కులు సహజకృత్రిమరూపమగు తౌర్యత్రిక మునుండి నవరసాస్వాదనము
 నచేదరు- సంగీతరస మెఱుంగనివాఁడు దుమాకగుకాదు వాన్విశ్వసిం
 పఁజనదని షేక్ష్ణియరన్నమాట సంగీతసాహిత్య రసమెఱుంగనివాఁడుతో
 కయుం గొమ్ములులేనిపశువను భారతీయవాక్యముకన్న గణనీయము-మ
 ణియు నీసంగీతకుతారములలో నానవేసినగొడ్డల్లు నానవేయనిగొడ్డల్లుని
 రెండు తెఱంగులు- సహజకృత్రిమసంగీతములు వ్రయప్రయాసములతో
 వినుచుంగనుచు శ్రేణ్ణియాసందమానందించు చుండియు నాడెముకట్టలేక
 నందిబందియనియుం బందినందియనియుం దెలిసినట్లునటించి యభిప్రాయ
 మిచ్చు రసికమృగ్యులు మొదటిమచ్చు-సంగీతమం దభిరుచియేలేనివారు
 రెండవరకము- లోకమందలిముదితిన మనుజులలోఁబలువురే రెండువిధము
 లలోఁజేరినవారే- కానిచో-వారలుసంగీతము కతమునశిశువులవలె నాఁ
 కలిఱులువరాపశువుల తెన్ను నలో బ్రాణమిడరా పాములరీతిఁ బరవశులుకా
 రా సహజసంగీతము వలెఁగృత్రిమసంగీతము ప్రాణులవశేషచుకొన్నా
 లదు- కోయిలకూఁతశృంగారము- సింహగజకాతమువీరరాద్రభయానకం
 బులు- గుంపుగూడిననానాజాతుల యౌర్పులుహాస్యాద్భుతంబులు- గుడ్డ

గూఢచులు ఖేద త్సంబును-తిరురాలపై జిలకలబాటు సెలయేటిమోత
 శాంతంబునిట్లు దగమునస్వభావముగఁజేతనాచేతనములునవరసంబులస్తమ
 ధ్వనులందెలియఁబడును-గాలికిఁగదలువివిధ స్థావరంబులుభూమిపై-వా
 యువశమునఁబలుకూపులుగఁ దోచుమబ్బులునక్రీయు వానిలోనిమొఱ
 పులు- సూర్యచంద్రనక్షత్రకాంతులగుఁగివిధచ్ఛాయలాకసంబునను స
 హజ్రుగనాంగికాహార్య సాత్వికాభినయంబు లగపఁచెడు- నిట్లరసినకొ
 లంది సహజసంగీతరసాను భవమగుచుండును- గేవలవిజేకులకుఁ గృత్రి
 మసంగీతముకన్న సహజసంగీతమే మిక్కిలియానంద దాయకము- ఛం
 దస్తాలా జ్ఞాతురాగరస భాషాదినియమముచే నిర్ముక్తమని యుండదని
 యమమున ననిర్ముక్తమనియు బ్రబంధము ద్వివిధము- గద్యపద్యాత్మ
 కమగు గ్రంథములన్నియు గృత్రిమసంగీత ప్రబంధములే-వాల్మీకి శ్రీ
 మద్రామాాయణము స్థలపులచే గీతవాద్యస్పృత్య సహితముగ శ్రీరా
 మునకు విన్పించెనని యుత్తరరామాయణము వలనఁ దెలియవచ్చెడు ని
 ప్పటికొన్ని సంగీతకుఠారములు గీతగోవిందమధ్యాత్మ రామాయణము
 మృత్యుంజయవిలాసము మొదలగు సంగీత ప్రబంధములందు బాలబోధ
 కేపఁచిన రాగతాళములఁ గాంచినంతమాత్రముచేతనే యవియేసం
 గీత ప్రబంధములనియు వాల్మీకి రామాయణ శాకుంతలనాటకమను చరి
 త్రాదులు సంగీతబంధములుకావనియు రాగతాళనియమితములగు గీత
 గోవిందాదులకుఁ గావ్యగౌరవములేదనియు మఱియట్టియక్షగానములు ప
 తనాహామములు కావనియు న్వానింగళా పాఠశాలలం జొరఁబడనీకున్న వి
 నవరసములననేమో- వృత్తి రీతులననేమో- నాట్యమననేమో- నాటకము
 లననేమో- తత్ప్రయోగమననేమో లక్షణసూత్రములం దెలిపిన భరత
 మునిశాస్త్రమెఱిగి యెఱుఁగని సంగీతగొడ్డలు కళాపాఠశాల లంబతన
 గ్రంథముల నియమించునధికారు గగ్గహఞ్చారవశముననుటచేతను- నే
 తగిహాస విన్యాసములమున నుత్తరప్రత్యుత్తరములం బత్రికలనూత్తర
 భరత జనుగులచేతను- బ్రయోగ ప్రధానములగు శ్రవ్యదృశ్యకావ్యము
 లుపమంతగా బయల్పడకుండెను- సుఖారోగసౌఖ్యవములుగల సుశిక్షిత
 మునులచే చార్యత్రికసహితముగఁ బ్రదర్శితవఁచెడు కావ్యనాటక

ది ప్రబంధములు సభ్యులపాదయరంజనముఁ బాత్రప్రసాదమునూచ
 నసలుపునట్లు కేవలగ్రాహ వరొకఁ యెవఁడఁ జూచును. కాశీపురివ
 ణకన గ్రంథముం జూచుటకుఁ గాశీపట్టణముఁ బ్రత్యక్షముఁగజూచు
 టకెంత భేదముండునో యనుభవశాలులకేయెఱుక. యథాథకనస్తువు
 బ్రత్యక్షముగఁ బరికించిచపుడు హృదయమునకుఁ గల్గురసము తద్వణక
 నగ్రంథముంజూచి నపుడుగాని- లేక- తద్వృత్తాంతమున్వీచు పుడుగాని-
 యటుగాక- తచ్చిత్రపటముం గన్న పుడుగానికలుగునా- సమస్తవృత్త
 జాత్యుపజాత్యు లనురాగతాళముల సహితముగాఁబాడి రసముప్పతిల శ్రో
 తల నానందపచవలయునను భరతమునిపద్ధతిఁ బాఠశాలలఁ విద్యా
 ధులకు మప్పించయెడ జనులనందఱ నభిప్రసవరవశులన్బేసి యభేష్టకా
 ర్యంబు లన్నెఱివేచకవచ్చుఁగదా- వాచికాంగికాభినయ విశేషంబులన
 వరసంబులఁ స్వరభేదంబుగ నుపన్యసింపఁ జాలియొక్కవిద్వాంసుడే వే
 లకొలంది జనులస్వాభీనప్రచుఁకొని యభిప్రాయంబులందుచుండ నట్టి
 యహావన్యాసికులనేకులు బయలుదేరినచో వారినంగీత సాహిత్యరసపరవశ
 త్వంబునఁ జొక్కిన ప్రజవారియిష్టాను సారముగ నెట్లునడువకుండును-
 హస్తవిన్యాసమునఁ గలిగినయక్షరము లుగనుటచేఁగలుగురసముకన్న సు
 శారీరమునఁ బాడమునక్షరములు వినుటచేనొడవు రసముచేతితో విసిరిన
 గుండుకన్నఁ దుపాకీచేఁబెల్చబడు గుండువలెఁగోటింతలు పనిచేయదా-
 రమృతముకెండక్షరములమాట పత్రికఁ వ్రాయఁబడఁగా నద్దానింబదివి
 కొన్న పాని కామాటయొక్క యభిప్రాయమంతగా స్ఫురించదుకాని ప్ర
 త్యక్షముగా నదిపల్కుచున్న యాతనిహావభావములు కనిపెట్టినపుడుదా
 ని తాత్పర్యము సాకల్యముగా బోధపడకమానదు- మఱియునుచ్చాగణ
 స్వరవిశేషములంబట్టి మాటకథముమాటుచుండును- గనుక నేయవచ్చు
 రమునఁ బ్రత్యేకాయముకలుగునని పాణినిమునివల్కెను- వేయేల-కాఁకఁ
 బోఁగొట్టినతీఁగె జ్ఞాంపమాతిరిగికూటమికై పిల్చెదనని శకుంతలయన్న
 మాటంబున కమునఁ జదివికొన్నప్పుడు న్మిత్రీయుశకుంతలనుండి ప్రత్య
 క్షముగ విన్నప్పుడుంగలుగు రసములతారతమ్యము వేతేతెల్పనక్కఱలే
 దు- శంకరాభరణరాగ- మాదితాళము- పా మా పా మ గ మ ప

మ (గామ గతి గరి సా) పైకాలము- మరియు- దగా॥ ఇట్లు వ్రాసిన
పుడు వైదికుడు వీణపైస్వరమును మాత్రముకాలాను సారముగ వా
యించునుగాని వీణపైవాయించగా యనుసహిత్యమున్వీచ్ఛింపఁ జాలఁ
డు- స్వరయుక్తముగా నాయక్షరముల విచ్ఛించుటశారీరైక సాధ్యమే-
శ్యాగరాజా యక్షరములంబొడిన స్వరగమకభేదముసంపూర్ణముగవ్రా
యుటకుఁగాని వాయించుటకుఁగాని యనాధ్యము- మతియునొకని శాశీర
మందలి యొద్దికవేచొకని శాశీరమునకు నై జముగఁ గుదురదుగానఁద్యా
గరాజాముక్క యన్నట్టితీరులనఁ జాలకున్నప్పటికి నతఁడుపాడినయాపా
ట కొంతవఱకఁతనిశిష్యులు శాశీరమునఁబట్టఁగిలరు- కవులకవితాశక్తి
కొంతయైన గ్రంథరూపమున వెలువడిశాశ్వతంబుగ జగమునవారిపేరు
నిల్పుగాని రాగరఁగించు గాయతోత్తముల శాశీరమాధుర్యమును జతుర్విధ
వాద్యవిశారదులవాద్యవాదాతుర్యమును నటినటులనాట్యసౌందర్యమునువా
రలతోనే చెల్లిపోవును- ధ్వనిగ్రాహియంత్రమున గీతవాద్యములు రూప
గ్రాహియంత్రమున నృత్యముం జూచాయగాఁ గొంతవఱకిప్పుడునిల్పఁబ
డుచున్నదిగాని తౌర్యత్రిక మొక్కసారి యాకషింపఁజాలు యంత్రము
కూడఁబుణ్యవశమున నబ్బేనేనినృత్యగీత వాద్యములనొక్క మొగిన్నభ
నురంజింపఁగల పండితులవిద్య యొక్కొంతయైన శాశ్వతముగ జగంబునని
ల్పుకొనవచ్చును- నాటకములోని గద్యపద్యములు రంగస్థలమున నటిన
టులెల్లు చదువవలయును- రాగతాళయుక్తముగాఁ జదువవలయునాలేక
కళాశాలలం బాఠముచెప్పుకేవలబండితులవలెఁజదువవలయునా-యీచదు
వుంగూచిక వచనములు లోకధర్మముగఁగాని నాట్యధర్మముగఁగా
ని యుచ్ఛరింపవలయును- రసానుకూలమగు రాగలయలతో బద్యములు
చదువవలయును చితాశినయముగ స్వరరాగతాళములతో గీతములుపా
డవలయును- లోకములోసాధారణముగా నందఱుంబరస్పృహభోక్తకైయా
యకొనుమాటలున్ జేసికొనుసంజ్ఞలుంజతుర్విధాభి నయములతోనే చేదున
గ్గ భరతమునిప్రతిపాదించిన తీరుననమన జగమున్నగీతమయమేకాన
నాట్యమయమేకముగానంతోపిం చెదరోయాతీరున నాటకమభినయించువది
నాట్యమయమేకముగైక విశచితముకాదగినది కనుక యధావ్విగామా

గీతవలె బ్రదశింపరాదు మతేమన- సర్వజనరంజనమగునట్లు యధే
 ష్టముగా బాడియాడుచు న్నెరికిబోధపడుతీరున గద్యపద్యగీతములుచ్చరిం
 చుచు స్రసానుకూలముగ నటినటులభినయించునది- రాగరూపకాలపు
 లం బొద్దువుచ్చందగదు- నాటకమవలఁబెట్టి రాగాలాపచాతుర్యముం
 దాశపాండిత్యమున్నత్యవై శేద్యము న్నాటకమాడువారు చూపరాదు-
 గాజుకుప్పెలోవిదీపకాంతివలె బాగచినకూరతీరున సాహిత్యమునకు సం
 గీతముతోడై నచోమఱింతరుచిహెచ్చునఁ గనుక గద్యపద్యగీతములొక
 వృడు మాటాడునట్లంకోకప్పు రాగతాళాభినయసహితంబుగ జనరంజన
 మగునట్లు యథోచితసంగీత ప్రయోగమున నుచ్చరింపవలయును- స్వర
 యుక్తంబుగఁ బద్యములుచదవలయుగాని పద్యములనడుమనడుమఁ దెగ
 బొరెడుదీఘములు తీయుచున్నచో శ్రోతలకుఁబద్యసమన్వయము కా
 కతలపులిమినట్లుండును- గమ్రెచ్చునఁ దీసినట్లు రాగాభినయ సహితంబు
 గాఁ బద్యముముగింపవలయు- దూఁచినట్లుఫణిమితాభినయ గీతవాద్యసహి
 తంబుగాగీతముపాడవలయును- సలక్షణసంగీత సాహిత్యములకుగుతుకనకల
 పండితహామరజనహృదయరంజనమగుటయే- నటినటులు సౌష్ఠవసంపన్నులు
 సుశాసీరయుక్తులు సుశిక్షితులు గురీనులుగ నుండవలయునని భరతమునిని
 యమించెను- నాటకమునఁ జెప్పినందప్ప యధేష్టముగా స్త్రీపురుషవేష
 ముక- బురుషుఁడుస్త్రీవేషము స్రంగస్థలమునంగైకొనుట రసాభాసము-
 గాంధనవేదమనుటచే గీతవాద్యనృత్యకమకములునెఱవేచుకటకహుక
 లు బ్రాహ్మణులు కావుననే బ్రాహ్మణావీణాగాధనా గాయతోబ్రా
 హ్మణో న్యోగాయేత్తనిశ్చ్రుతి నొడవెను- మాగకపటహమను బద్మాసన
 స్థుఁడై వాయించునదియని భరతమునిపల్కెను- వీణావాదనతత్వజ్ఞః శ్రు
 తిజాతివిశారదః తాలజ్ఞశ్చ ప్రయోసేనమోక్షమాగం నిగచ్ఛతి- య
 నియాజ్ఞవల్క్యసత్ప్రతియందుఁ బ్రతిపాదిరహఁబడెను- గనుక నెన్నివిధము
 లఁజూచినన్నాట్య వేదాభ్యాసమునకు బ్రాహ్మణేతరుల నహుకలనిచె
 వ్పకతీరదు- వాగ్గేయకారునకుఁజెప్పిన లక్షణములలో వేదాంగములైన
 ఛందశ్శబ్దాను శాసనజ్ఞానము లుంటచేవేదాధ్యయ నాధికారముద్విజ్ఞైకా
 హమేగాన గానకవితావిద్యా ప్రయోక్తలుద్విజ్ఞులుగాని యితరులుకా

నేరయ- బ్రహ్మసందమకన్న నెక్కువుగ సారదాది మహామనలు- గడించిన సంగీతవిద్యలకుట కొక్క బ్రాహ్మణులే వేదపఠనపాఠనములకునలె గుత్తొన్నారా యేమనఁగాఁబుగ్యజు స్సామాధర్వణములయుచ్చారణ మందు మాటిముత్రౌతి కమకములందు నుపయోగించునది 'వైదికసంగీత మయ్యది శ్రోత్రియూధీన మద్దాని కేమాగియని భరతముని కృతసంకే తము- వైదికేశరజనంబుల శృంగవారింపఁబడునది తాకికసంగీత మద్దాని కేద్రేశ్యమని భరతమనికృతసంకేతము- మొదటిదియథావిధిగ నడుపకు న్న సద్భక్తులుగా రాకపోవుటయేగాక పై పెచ్చుప్రత్యవాయమాగుడ సంభవించును- రెండవదేదేశమున కెల్లంపోయట్లు యథేష్టమ గాఁబ్రయో గించినప్పటికిఁ జతుర్వగ్గై క సాధనమగునని భరతమునిపల్కెను- షేక్ష్మి యర్కాదానాది కవికృతులు కళాపాఠశాలలకు సంగీతనిబంధనాను సారముగఁ పఠింపించుట శ్రేయము- షేక్ష్మియరులోని- Come hither & నుసాటలోగ్గింధమున నొనచిఁచిన తేనుఁగుదర్వు బిలహరిరాగరూపక తాళములఁబాడువిధము- రెండవకాలాక్షరములు రెండతీతగ్రహముగా గీ తఁబూ మొదలిడి యాదిగువవివరించిన తేన్నునఁబాడునది-

♦ ఉగ్రాహము ♦

స స రి రి గ గ పా - గ ప (ధా ధ ప సా) పైకాలము॥ ఇవలకురానీ-రా నీ

♦ ధృవము ♦

గ గ ప ధ సా స స స స స సా - స రి గ రీ స ని ని ధ ధ దా ।

నివఁడుదురాశదోఱఁగుమాటి- యెండనుండఁవలచునో!

♦ మేలాపకము ♦

గ గ ప రీ ర స. రి గ రి సన్ని ధ ధ - స స సని దపదా పమ గరి ।

తవిలితిరెడ్డికై - వెదకుదు- యనియుదొరుకుదానితోడ ।

♦ ఆభోగము ♦

స స రి రి గ గ పా - ప ద స ని ప ప ॥ ని స ॥

ఇవలకురానీ- రా నీ ॥ మృదు ॥

స స ని ద స. రి గ ధ ధ ప మ గ రి - గ ప మ గా రి గ రి సా

యవల శీతుగాడ్పుతప్ప- నెదిరివాడుగనఁడు

పైనుంచిన గుతులలో—పైకాలముదెల్పును. అరోహణము అవరోహణముదెల్పును- శాకుంతలములోని శీతము॥ ఈషచ్చుంచితాని- అందుకుదెలుగుపాటవసంతరాగ చతురశ్రజాతి త్రిపుటతాళముల బాడుక్రమము-పై కాలపురెండుక్షరముల తీతగ్రహముచేయుచు

• ఉద్గ్రాహము •

స స స గా మ గే మ ధా మ ధా ని రీ- నిధమ గని దమగ గిన రినని కొదుమతుమ్మెదలొకింతగ్రోలునూ-గుజశలుతుమ్మెదలగలుగు దిగ సెపువులు

• ధృవము •

స గ గ మ గ రి సా ని ధా నీ సా మ గ- ధామ నిధామా గరి నీసా

విదలుకని కరంబురారస్థమ- వీనులకై నేయుచునుందుగి

ఉద్గ్రాహధృవ మేలాప కా భో గ ము లు గీ తా వ య వ ము ల్లు - సంగీతబంధములన్నియు యథేష్టగీతస్మత్స్వ వాద్యసహితముగా ముగించవలయును- విక్రమోక్త్యశీయములో నాంగీశ్లోకమున కొనచిక్షాన తెలుగుపద్యమునభినయించు విధము- తాళధరుడొకనూఱు తత్రాధీయనిశబ్దముచేయు సమకాలమునందే సటిమఁడలస్తానకమున గగములరె-డింబిరి జతురసములుఁగాజేసి- పలికెదతెవ్వారి బ్రాజదువులకొనలనని తనతోటి పాటకతెలుపాడుచుఁడగా నాస్వరప్రమాణముగా మొదట- పలికెద-రను పదముయొక్కయథాము నున్నేష్టితకరణపూర్వకముగా ముఖమునందూ ధన్వముఖముగాఁ గొంచెము చావఁబడిన హంసాస్వాఖ్యమును నుత్తాసనక్షిణహస్తముచే నభినయించవలయు- సప్పడే- యెడమచేయిగూత కట్టినా భిచరముగాఁ జేయవలయు- ఎవ్వరి-యనునదాధామున్ వ్యావత్తితకరణపూర్వకముగాఁ బాశక్వాగతమై యూధన్వముఖసూచీమాఖ్యామైన యెడమచేతి చివరతో నభినయించవలయు- సప్పడు- కుడిచేయి కట్టియందుఁగా నినాభియందుఁగాని యుండవలయును- వ్రాజదువుల- సనువదాధాముద్యేష్టిత కరణపూర్వకముగా సవిలాసముగా సభోముఖమైన పరాఙ్ముఖాఖ్య నికుంచితకరముతో నభినయించుచది- యభినయమంతటచొ దృష్టిహస్తానుగతముగఁ జేయవలయును- కొనల-సనువదాధాము నూధన్వముఖముగాఁ బాశక్వాగతమును సూచీముఖాఖ్య వామకి రాగీతలమ స-నభినయించ

చుచది. మిన్ను మన్ను నిండ. యనుపదాథము ద్వేష్టిత పూర్వకముగా
 నూనఁవయుఖముగా నూనఁగత్తోత్తాన పతాకాఖ్యదక్షిణ హస్తముతో
 నానసముజూపి యథోముఖమై యథోగతమైన యాహస్తముచేతనే
 భూమిస్పర్శచేవలయును. అగు ననుపదాథమున వ్యావర్తితకరణపూ
 ర్వకముగాఁ బాశఁవ్యగతమై యథోముఖమైన శిఖరాఖ్యవామకరమునఁ
 దసకు సముక్రతులముగా నభినయించవలయును. ఒక్కనిగ-చనుపదాథము
 ముందానేకభ్రమోకన్జేసి క్రమముగా నావేష్టితోద్వేష్టిత పూర్వకము
 లుగా సగ్గిగతమైన యూధఁవ్యముఖమైన సూచీముఖాఖ్య దక్షిణకరా
 గ్గితలముచేత మఱియుఁ బాశఁవ్యగతమై పరాజ్యుతోత్తాన పతాకాఖ్య
 దక్షిణహస్తముచేత నభినయించునది. కలుగకొందునకు. అనుపదాథము
 ముద్వేష్టితకరణ పూర్వకముగా ముక్తకటకఖటకాముఖాఖ్య నామక
 రముతోమఱియు నాహస్తముచేతనే మఱియుద్వేష్టిత పూర్వకముగాఁ బా
 శఁవ్యగతోత్తాన సూచీముఖముతోడను మఱియుద్వేష్టిత పూర్వకముగాఁ
 గొంచముపాశఁవ్యగతమైన పరాజ్యుతోత్తాన చతురదక్షిణహస్తముచే నభి
 నయించుచది. నిక్కముగఁజెల్లు. ననుపదాథము ద్వేష్టిత పూర్వకము
 గాఁ గొంచెముమంతునకువెల్లి యథోముఖోత్తానిత సందంశనాఖ్య దక్షిణ
 హస్తముచేతను మఱియునావేష్టితపూర్వకముగా నూధఁవ్యముఖపాశఁవ్య
 గత సందంశనాఖ్య దక్షిణకరముచే నభినయించునది. ఎవ్వనియెడ. న
 నుపదాథము. ఎవ్వని. యనుపదాథమునకువలె నభినయించునది. ఏ
 లిక. యనుపదాథము ద్వేష్టితకరణపూర్వకముగాఁ బాశఁవ్యగతోధఁవ్య
 ముఖోత్తానచతుర దక్షిణకరముచే నాస్యప్రవేశమున నభినయించునది
 (బిరుదు) అనుపదాథమువ్యావర్తిత పూర్వకముగాఁ గణకరంధ్రాభిము
 ఖ సూచీముఖాఖ్య వామకరముచే నభినయించవలయును. ఎడఁద. యను
 పదాథము వ్యావర్తితపూర్వకముగా హృదయనిహితమైనట్టియుసముక్ర
 తమైనట్టియు సందంశనామకదక్షిణ కరముచేనభినయించునది. ఎవఁడు.
 అనుదానికెవ్వనియనుదానివలె నభినయించునది. ఉసులు. అనుదానివ్యా
 వర్తితపూర్వకముగా రెండుమూఢునాను పతితోత్పన్నానముఖాగ్గత సా
 మ్యముఖ నవనముక్రతుల సందంశాఖ్యదక్షిణకరముచే నానానేశముననభి

నయించునది. బిగించి. అనుదానికి వ్యావర్తిత పూర్వకముగా హృద
 యదేశస్థితముగత శిఖరాఖ్యవామకరమున నభినయించునది. ము
 త్తి కైకడగువారల. అనునపుడు వ్యావర్తితపూర్వకముగా నాభీహృద
 యదేశములందు మీఁదుమీఁదుగా నుంచబడిన యుత్తాననందంశనద్వ
 యమున నభినయించునది. వెదుకంబడు. అనుదానికు ద్వేష్టితపూర్వకము
 గా హృదయదేశమానందు మెల్లగాఁద్రిప్పఁబడినట్టి పరాజుష్టిపాశ్వతల
 కతకరీముఖాఖ్య దక్షిణకరమున నభినయించునది. ఎవఁడు. అనునదిము
 నపటివలె. కలిగించు. అనునది పరివర్తితపూర్వకముగాఁ బాశ్వాంతర
 గతోత్తానిత పాశ్వముఖ పతాకాఖ్య దక్షిణకరముచే. బ్రతి. అనునది
 పరివర్తితపూర్వకముగా హృదయమందుఁ జేతులుమోడ్చిపతాకద్వయ
 ముచే. జోగమునకు ముత్తి కైకడగువారలకువలె నభినయించవలయుగాఁ
 ని నాభియందెడమచేయు యుత్తానితముగాఁ బతాకగూపముగఁ జేయవ
 లయు. గుళువుగాజిక్కు. అనునపువ్యావర్తితపూర్వకముగా హృదయ
 ముఁగూచి నముగతపాశ్వగతోత్తాన చతురాఖ్యదక్షిణ కరముచే
 త. అట్టి. అనునది. ఎవడు. అనుదానికివలెనెడమచేత. ముక్కంటి. వ్యావ
 త్రితపూర్వకముగా సరమునందంజలి బంధించి పతాకద్వయముచే. మే
 లు. అనునది వ్యావర్తితపూర్వకముగా నవలనముగా వ్యావర్తితపూర్వ
 ముఖోత్తానితా రాశద్వయముచే. మీకు. అనునపు
 డు పరివర్తిత. త. పూర్వకముగ న. గ మైనట్టియు. బురోము
 ఖమైనట్టియు నుత్తానితమైనట్టియు. బతాకాద్వయముచేత నభినయించు
 నది. యావేష్టితో ద్వేష్టితవ్యావర్తిత పరివర్తితములని హస్తకరణములు
 నాలుగు. వీసిలక్షణమును హంసాస్యసూచీముఖ పరాజుష్టి పతాకాశిఖ
 రఖటకాముఖ సందశనచతురకతకరీ ముఖారాళాది హస్త భేదలక్షణము
 నిచటగ్రంథేవిస్తర భీతిచేవ్రాముఁబడలేదు. యుక్తింబట్టియు సంప్రదా
 యమునుబట్టియు లోకముంబట్టియు నభినయించందగినది. లోకముతోపా
 థారణముగా నేర్పుతోండమున కెట్లభినయించెదరో యదేతరునలోకవృ
 త్తానుసారముగ నభినయించవలయు. నాట్యప్రయోగమునకు లోకమేప్ర
 మాణము. సాధారణముగా మాటాడునపుడుగాని పాడునపుడుగాని గా

పుష్పములతోచనము నేయుచువుమగాని జనులునానావిధముగాఁ గనొప్పములు
 కన్నులు- ముక్కు నోరు- నాలుక- పెదవులు- మూతి- దండలు- కనుజు
 ప్పలు- మెడ- రొమ్మ- బుజములు- మోచేతులు- చేతులు- చేతివేళ్ల
 డున్నులు మొదలగునవయవము లాడించుట న్యభావము- సుశాసనరజేహసా
 స్థవములు కలవా రాడినదాట పాడినదిపాట- యీరెండుగుణములు లేని
 వారొకశాస్త్రీయముగాఁ బాడనీయూడనీ జనరంజనమంతగాఁ గానేరదు-
 కానినః ప్రదామానుసారముగ నున్నచో సుశాసనసాస్థవములు లేకున్నం
 బుగ్గిత్తైకవేద్యము కాకమానదు- రమ్మ- అనురైడక్షరములు చ్చరిం
 చుచు సఱచే ఒక్కొదివైపుగా పొటమనవేలుతక్క- దక్షిణవేల్లుతన
 కభిముఖముకాఁ బ్రసరింపజేయుట సంప్రదాయముగాని యానాల్పై
 కై- మండ- సకభిముఖమగునట్లు కుడియెడమ కాడించినచో లోకరీతి
 చేరావద్దను నధకమిచ్చు- గనుక- చివ్విబడినవాడు రమ్మనుమాటనుబ
 ట్టిరా-గల-డా లేక వద్దనునధకమిచ్చు కరతలాభినయము- బట్టిమాన-గ
 ల-డా- కావున- జనుడులోకసంప్రవాయాభి నయముననుసరించక తీరదు
 తనయభిప్రాయము స్వల్పడించుటకై లోకులననుసరించి చతుర్విధాభిన
 యమొకచకవలయునట్లు చేయనియెడల నపాయనూచనమందు- బొగ
 బండికెట్టిజెండాకు మాటుజెల్లబండా చూపినచందమున వైషణ్యమగును
 సంప్రదాయమునకు వ్యతిరేకముగా గ్రంధరచనముగాని యుచ్చారణ
 ముగాని యాచారములుగాని మాచికనచో హానికలుగు-గాని లాభము
 కానేరదు- బ్రహ్మక్షత్రియవైశ్యశూద్ర జాతులిది-ఱకు సంప్రదాయసి
 ద్ధముగా భరతఖండముననాల్గుజాతులున్నవి- వానిలో నెన్నియో భేదము
 లుకలవు- బ్రాహ్మణజాతి- పదివిధములందవాంతర శాఖాభేదములెన్ని
 యొకలవాతీరుగానే తక్కినజాతులుకూడా నానావిధములుగ జేశాచార
 భేదములఁబట్టి విభజించబడినవిపుడు సంప్రదాయసిద్ధ మతాచారములకు
 విరుద్ధముగాఁ బాడమినబ్రహ్మ సమాజార్యసమాజముల చేతనిదివఱకే
 యెన్నియొకులములుగ నేనకడియైక మాత్యముందొఱగి హానింబొందు
 చున్న భారతీయజనమునందు మఱింతవైషమ్యము చేటుకలుగుటతప్ప
 లాభమేమివచ్చెను- శిష్టాచారానుసారులగు ద్విజులయందునుశూద్రులలో

గొన్ని తెగలయందును ప్రాథవికములను హామల సేవకాచుచున్న సరిఘ
 సంస్కారపరాయణుల యవివేకము చే నేకకాచకాచిడిన ప్రాథవికముల జాతిసం
 ప్రదాయసిద్ధజాతులకు వేతైభారతీయులలో మణింత హాసకిం గారణమగు
 చున్నది శాస్త్రముకన్న సంప్రదాయము బలీయము - శిష్టాచారసంప్రదా
 యముతో మాకు బలిలేదు వేదములొప్పుకొన్న యాచారములు సంప్ర
 దాయవిరుద్ధములైనప్పటికి ప్రకృతకాలానుసారముగ నవలంబించెదమని
 వేదబాహుబ్యము తెలిసి తెలియకొప్పటినుండు సంస్కరణపరాయణులు కొంత
 మాలినమార్పులదాము చెడి యొకరిం జెనుప జూచుచున్నారు - వీరలోన
 చుక చెఱుపునదులుసముద్రమున గలుపు నెఱ్ఱగంగుచెత్తల వలెలోతుము
 ట్టనేరక వెలితియొడ్డున మాత్రమగ పడుచుండును - మఱియు గోటిజనులలో
 నొకగిద్దరు మాత్రము చెడియెడలోపమగ పడనేరదు - గిరి సెడుధాన్యము
 లో నొకటిరెండుతప్పకాయలున్నోటేను - వెరుకట్టియుషులు ప్రాథవితంతు
 పులకుఁ బెండ్లిమాంపుటకుఁ గారణమందువలన గొనసాగుచున్న శిష్టా
 చారమందుకు విరుద్ధముగ నడిచియులుదీసి కొయ్యగొట్టుకొన్నట్లుదుమలం
 దునవనాగరకుల దుస్థితికనిపెట్టిన కొలందిఁజేటతెల్లమగును - బురుషులక
 న్నస్త్రీలకు దిండిరెండురెల్లు హ న్నార్లురెల్లు సాహసమాఱురెల్లు కామ
 మెమ్మిదిరెల్లు - స్త్రీలనమ్మరాదు - స్త్రీస్వాతంత్ర్యమునకుఁ దగదను భార
 తీయవాక్యములు - మగువలకుండిన మాయమర్మములను పేక్కియరుని
 వాక్యము సాలావృకాని స్త్రీసఖ్యానియనుశ్రితియు న్నాకాణముగనిపు
 డు స్త్రీలకురాజసభలో నధికారమిచ్చుటకు జంకునాంగ్లదేశీయ పురుషు
 లేసాక్షి - సంస్కృతగభాకయగు వితంతువునకుఁ మల్లి పెండ్లి సేయకుట
 చేగలుగు మేల్లాపెకుఁ బ్రసూతిగండముండ్లప్పించుట - పరమాధకసంపా
 దనమున కడ్డుదగులు సంసారభారము దొరింగించుట - స్వాభావరత లేని
 యామెచే బుణ్యకార్యముల జేయించి యా పెందరింపజేయుట - యాపె
 మఱిసంతానము కనదుగనుకనున్న వారలకు నమృద్ధిగనాహారాది సుఖ
 లాభమును - మఱియు నీజన్మములోననుభవించు సుఖదుఃఖములకుఁ గార
 ãముపూర్వజన్మకృత పుణ్యాపాపములనియు - విధినియోగము దాటరాదని
 యు జన్మమెత్తినఫలము పరమాధకసంపాదనమేయనియు - నిద్రాహార

ములుమాత్రమే బ్రతుకునక వసరములనియు- నిష్కర్తృతాసౌఖ్యము దుష్కర్మ
 ననవచ్చును- సకలవిధవిఘ్నములను జేహము వానిపరోక్షమున నింకొకని
 కళికంచుట నీతికాదనియు నింకొక జన్మమందు వేదశాస్త్రమంతయును
 గతించినాన పెరిమిటిని స్పృహవచ్చుననియుఁ గామసౌఖ్యము వదలలేనిచో
 భక్తకాలు గతించినకొలఁదిఁ బెండ్లికివ్యవస్థయుండదనియు మఱియొక జన్మ
 ముననె నం. పెరిమిటింగలియునాసతో ఊణభంగురమైన యావనకష్టము
 నలక్ష్య పెట్టనచ్చుననియు నెల్లవిధములన్ శిష్టాచారానునరణమే మిగుల
 శ్రేయమనియుం దెలిసికొనిక బుద్ధిగల కుటుంబములయందలి సుశిక్షి
 తలగుస్త్రీలు దుభిక్షభిక్షావియోగంబు నతికష్టంబున సహించుకొనియై
 న గర్భభాధాన సంస్కారాంతరమున మఱల మార్త్రగువునకాస్తింప కు
 న్నిరు- శక్తిరము కు గలిగినకోగము మందుచేగుడుచుకొని సుఖించున
 ట్లు భిక్షావియోగ ముఖము మార్త్రగువునఁబోగొట్టుకొన రాదాయననిశ్చ
 యముగమార్త్రగువు పెరిమిటితనజవితము వలకుంబ్రతుకునని మార్త్రము
 పాడినదాని కెల్లు తెలియును- భక్తకాలుగతించినకొలఁది యెందఱంబెండ్లా
 డి బ్రహ్మకాగలదు- కోర్కెకుపాద్దగలదా- చెల్లగలిగినయెన్ని విధ
 ములకోర్కెలువ్రదియును ముద్దించినప్పటికి మర్యాదాభంగమగునని
 యు లేకకష్టములు తగిలించుకొన వలసివచ్చుననియు వివేకులులోనడం
 చుకొనుచుండలేదా- కులాగతినంప్రదాయాను సారముగ రాజ్యమున క
 హుండు పెద్ద కొడుకగుచుండగాఁ దక్కినపుత్రులు తమకాభాగ్యమబ్బ
 లేదని చేతులుసినుకుకొనుచున్నారు వారిదుఃఖము కుటుంబనహితముగ
 దమయన్ని నెట్లో యుపాయముల వెదకికడతేచినదీరదా- రాజకొడు
 కేరాజకానేల యింకొకఁడుసింహాసనమునఁ గూచుండనొల్లఁదా- కుడు
 చుటకుఁ గట్టుకొనుటకు లేక బాధపడుపేదలకు భాగ్యవంతులేల తమయా
 స్తి పంచియారో- తమకన్న సౌందర్య బలచాతుర్యములు గలస్త్రీపురుషు
 లనాటుమగళ్ల న్యోన్యమేలయనుభ వింపించుకొల్లరో- ఇంతకున్నిష్టాచా
 రము దైవవియోగమువృద్ధిపై బూనుకొన్నసంఘసంస్కార పరాయణు
 లప్రయత్నము తీతువురాయభారము వలెవ్యసనము మఱియునుపహాసా
 నపాదము- గనుక చేతుర్విదాభినయము న్నంప్రదాయానుసారముగఁ జేయ

వలయు- నెన్నలేచినదికేడనై చినది తుప్పనా నాని చేపురుకట్టతోదొడ్డి బా
గుచేయుచున్నది మ గునలిసాదు శ్లోము కొందువారు కరంగులుపేలు
చున్నవి కాకులటచుచున్నవి బడిప్పలుచచ్చికూడు పెన్ను-చున్నాదు చ
చ్చడివాండుకాల్వలు నాగునేయుచున్నాదు గోగుకూర తోటకూర
బచ్చలికూరుల్లిపాయలు పచ్చిపొరెపకాయలు కటివేపాకు చింతచిగురో
యనిపల్లెబోట్లమునుచున్నాదు చెన్నరానినాండ్రు దాకడ్లగుచే బండ్లం
దొంగించుమని తానమాడివచ్చు బాపడుగిడుచుచున్నాదు- తెల్ల
నారినదవియు- గాడిదెలుకాల్లాడుకొనుచు దన్న కొన చుం గూయుచుం
బొడుచుంబొడుచున్నవి- కుక్కలుపట్టాడుచెంగిలి చాతులునాకుచున్న
వి- యెండనె మండుచున్నది- కొలువులన్నియునాకు చున్నవి పగలురె
డుజాములైనదనియు- స్వభావవణానలుచేచులునా కదితన్ముఖ్యమను
వారును - నాకు పాటలూ ఆటలూ అంటే తలచొచ్చి మానేనూ
బోగంమేళము చూడకూడనన్నవాళ్లలో నేనొఖిల్లేగా- విధిలే వచ్చిది
రాజుగారిబంపంతంపై దిక్కుమాల్మనొఖిగాని గుల్బీజానీచేత పానుక్
బ్బురీడింగునామలో పాడించిడాన్నికెదునందలు చరిడావే అంచి కడు
ణంజమచేయించి యేన్ చేజ్ నో అదర్గోయిచ్చేనర్గ నాఅవన అల్లప్పక
తీరిందికాదు- డేవ్ నాన్సెన్ దుక్కలాగున్నాడు బ్రాహ్మణుడటనొఖిచే
నుకోరాదూ- యదగోసంక్షి మనవాళ్లలో యిదేనొఖిమనం- ముప్పైయ్య
కోవడం- ఓడోంట్ గివ్ హిమ్మె- సాయెబూబండ్లకట్టు నీకుబుద్ధురదా-
చెప్పేకానూ- స్టవిడ్ ఛో- రేట్స్ పన్నువెల్లి వీరేశలింగంపంతులుగారు ప
స్తారువాన్ని తీస్కురా- పెదబాబు నీవువెల్లనాకునున్నీగావుంది- విధిభేక
వచ్చిందంట్లే దీనమ్మబొడ్డు చొక్కా థెల్లవాల్లనానిమేళంనాకు తెలుస్తందా
ఏడుస్తుందా ఏంపాటలంక్షిముక్క లెల్లనిస్తారా వాల్ల బండ్రుతెందుకుబా
మని-అక్షరములువినపడకుండా మర్దలమొత్త కోవటం టల్లెత్తెన్నకోవటం ఇ
హిహి ఇహిహి అనిదీఘాకలుతీయటం ఏంపాటలు అడవాళ్లంట్లేకొంట్
డవచ్చుకాని- సంగీతపాటకులంటేనాకొళ్లుమంట- వాల్లవికారాలు వాళ్ల
రుంజుకోవటాలు ఎద్యుకేషనామన్నా వాళ్లకుట్టేట్లేదు-ఇంగ్లీషునిడ్యుకేషన్
నులేపివాడికి సివిల్ టీషనేముంటుందండీ- సంగీతం అంటేనాకేసయ్యగాన్ని

మాత్రమాయలకు కుశారసంభవం చెప్పిస్తాన్నాను దెబ్బయియేళ్లశా
 స్తుగ్గారు బాగాచెప్తాడు- రాజుగారులేస్తేనేగాని మేములేవటానికి వీలే
 దు- చచ్చానురాత్రిచిద్రన్నమాటలేదు- అబ్బాచూశారా గ్రామ్యం ఎం
 దుకురాయకూడదు- నల్లరికితెల్లాలా ఐటెల్లూమిస్తే ర గణాలు
 పోసలు పీట్టికెన్యభ-పదాలుకోపి మీనింగ్గాడుచేస్తావున్నారు- గెట
 వే- ఇలాటి సోమరి పోతులకొట్టిపెసావేనా ఇన్వెటంసాక్కిట్టదు- బ్రాహ్మ
 లటమీకేంపచి తెల్లవాణేసో- అన్నగాయంతిబూడిదెసావుకొని ముష్టిచెం
 బుమీరుకయారు- చాల్చాచాల్చేదైన వర్కుచేసుకోకూడదూ- దీనిత
 స్సావలవా- ఆ-ఏంచిచే నూలండ్రి ఆబకతునాటు కంపినిలోపోయినాయండ్రి
 పన్నెండువేల గూపాయాలకుపైగా- గొడ్డువిత్- ఇఖనాకుసెల్వుదయచే
 స్తారా- టైమెపోతుంది- గ్రామ్యభాషతో అసగామనవంటి కొంచెముసివి
 లైజ్జమెన్నాట్లాడేభాషతో కావ్యాలువాస్తవై నెల్లొఆఫ్ యూస్వికటిని
 గావణా-కులర్ బ్రాంచికి ఆపొస్త కాలుస్కూళ్ళకు పెట్టించుటకుత్తేచే
 స్తాను- ఆపబ్బకుమీది- ప్రాథమికస్వలానంతరవినాహాపబ్బమహామహాహా
 ధ్యాయులగాడిది ఇథింక్యూడాయవరైస్త- సీథేంక్యూథేంక్యూ ఇట్లుతగు
 మనుష్యులందుకొను భాషక గ్రంథములువ్రాయవచ్చుననియు నాంగ్లేయ
 భాషాపండిత్యము కొంతగలిగియున్న మాత్రమున గీర్వాణాంధ్రభాషలు
 గూడఁ గూలఁక వముగఁదెలిసికట్లు వేషములువేసి తమకుపండిత్యముం
 బడెనునెయు. బజారువక్రకల స్వీనిఁదెట్టుచు నభలన్నిజిసాతకాయలు తెగ
 నలుకు నాంధ్రులుచు- మజియునుక కములబట్టి కొన్ని తెలుగుమాటలు
 వలికొంచుకొని తెలుఁగన్ననేమో తెలియనియాంగ్లేయులవద్ద నాంధ్రభా
 షాపండితులమని నటించుచు నాంధ్రభాషాపండితులైన యాటనలునుందె
 నంగు బానయుగంతుపోసి కొనుచున్నారు- శాకుంతలనాటకము న్వి
 ద్యాసుకలకుఁ బాఠముచెప్పఁగలుగైర్వాణ పండితునకు నెలకుబడెదు
 యాప్యములు మాత్రమేవేతనముగాని హేమెట్టుపాఠముచెప్పు నాంగ్లేయ
 భాషాపండితునకైదు వందలురూప్యములు నెలకువేతనముకదా యాంగ్లే
 యభాషరాజభాష యగుటచేతగదా యంతజీతమీయబడుచున్నది- కే
 వలగీర్వాణాంధ్ర భాషాపండితులనిప్పటిచెడుకాలములోనెవరుచూచెదకు-

వేదశాస్త్రములు సంగీతసాహిత్యరసజ్ఞతయునడుగంటినవి-మాసః ధర్మశాస్త్రము సంస్కృతమునఁ జదివినొన్న వానికి దమ్ముడియైనరాబడి లేదుకాని యదేయాంశేయభాషలోఁ జదివినొనిపక్షిక్షలో నెగ్గినవాడు న్యాయాధికారియొద్ద వాదించుటకహాత కల్గినెలకువేలకొంది సంపాదించుచున్నాడు- కావుననేకొంపగోడి యమ్ముకొనియైన నాంగ్లభాష భారతీయులునే చుకొనుచుఁదమ భాషలనిరసించుచున్నారు- తుదకాంగ్లేయభాషలో భగవద్గీతలఁగూచిక్ యుపన్యాసమిడు నేనిదెసంటమ్మగారి శ్వాదములఁబట్టుచుసంస్కృతమున భగవద్గీతలుబోధించు సాచాక్షులంగూడ సరకు సేయకున్నారు- భరతవర్షపరిపాలకులు భరతవర్షమునందు భారతీయభాషలనే యుపయోగించి పాలించునెడ భారతీయభాషలన్నియు సమున్నతదశ సంనుగదా- యిప్పటిబడులలోఁ జిన్నపిల్లలకుచేపుక సంగీతసాహిత్యపద్ధతులేమనవచ్చును సంగీతవిద్వాంసులమని బయలుదేరినవారిలో నూటికిఁ దొంబదితోమ్మద్రుదమఁ బైగా శ్రుతియజ్ఞానములు స్ఫుటముగానుండఁబోవుకవిత్వముసంగీత మున్నజముగాఁబుట్టవఁయుఁగానికన్త హీనులెంత నేచుకొని యంటించుకొన్నను లాభములేదు- వేసవేలుసామాజికతయందు నెఱవేరినవారుకలరుగాని సాగనుగాగద్యపద్య ప్రబంధములస్వీతంత్రముగఁ గల్పించికవితా ప్రతిభఁజూపఁగల కవీశ్వరులొక్కఁడైన నే శమంతటద్దేలుటకష్టము- ఈనిదీక్షుకములుదీసి గద్యపద్యములుచదువువారు లక్షలకొలదిఁగలరు కానిశాసితసాప్తవముతులై సభలందౌర్యక్తమున వేలకొలందిపండితపామరులన్ రంకింపజేయునారొకరిద్దరు జగమున నుంటకడునరుదు- లోకములో సార్వభౌమకులు నాఁబడఁగలవారు సేక్సియర్కాళిదాసులేకదా కవీశ్వరుల కవితాప్రతిభవారి గ్రంథమువెల్లడించును వృత్తియురొకభాషలోని గ్రంథమింకొకభాషలోని కథకముపాసీకించుమించుగ మాచకవచ్చుఁగాన సగలదేశములదనులకు భూతవర్తమానకాలములగబడఁగు కవీశ్వరులకన్త లోకమంతటదెలియఁబడుఁగానియె కనితౌర్యత్రికచాతుర్య మింకొకరికి బరోక్షమున రొక్క ముగిఁచెల్లుఁజాలు యంత్రములిదివఱకునులేవుకదా- యాశ్వరానుగ్రహమున నొక్కఁగఁగఁగొనఁబడినప్పటికి నట్టియంత్రములధంపక మొందెను సంగీతమునను యి

క్షంధ్రు జగద్విశ్రాంతకీర్తిః బయడనేరకుకదా- పేక్ష్మియర్కాళిదా
 ను- కావ్యములకన్న సాగ సై స కావ్యము తెన్ని వ్రాతలో
 కులకుఁ దెలియనికాలము సఖములైపోయెకో నేవునికె
 టుక- పాచికాభినయరూపమగు కావ్యమునకుగీత వాద్యములకన్ననుమ
 టియునాంగికాంగ హార్యసాత్వికాభి నయములకన్నను గౌరవమంతగావ
 చ్చుటకుఁ గౌరవముస్వరసందభామున్ జత్తుధవాద్యమున్ మఱియు
 సృత్యము గ్రామముగగాయకుని శారీరరూపదయున్ వాదకునికరగుణ
 ము నటునిసృత్యవిశేషము వెండియుసామువ్వుగి విద్యావైశద్యమున్న
 భకుఁ గన్నచుఁగాని కావ్యమునకలజగము సద్దమవలెఁబూపుటయేగాక
 మానవులకు వివిధావస్థల యందుఁ దలంపులెట్లుండునో వానింగూడ బయ
 ల్పెట్టును- సర్వరూపము లొకషికంచుటకు రూపగ్రాహియంత్రమును
 సకలధ్వనుల నొకషికంచుటకు శబ్దగ్రాహియంత్రమునుం గలఁబూకానినా
 నావస్థలయందు బయల్పడనిమనుష్యుల తలంపులఘూడఁదెలుపుటకుఁ గా
 వ్యముకన్న వేఱయంత్రమిదివఱకు లేదికనుండఁబోదు- కవితాశక్తి
 దా జగమున నెల్లకృత్యములు ప్రబలుచున్నవి కవిత్వముప్రత్యక్షముందె
 లుపుటయేగాక పరోక్షముగూడ బయలుపెట్టుంగావున ననేకోవేత్తి కవి
 తాతత్వం శివోజానాతివాసవాయ నికాళిదాసుఁడు- నతచ్ఛాస్త్రం న
 సావిద్యానతిచ్ఛిన్నంనసాకలా! నాచోయోగోనతత్కమ! నాత్యేస్మిన్య
 న్నపీక్షతే యనిభరతమనియువక్కాశించిరనఁగాఁ గవిత్వమనఁగావ్యముఁ
 బన్నునూహ- కవిత్వముసహజ కృత్రిమములని రెండువిధములు పొంచ
 భౌతికక్రియలు కల్పించునదినహజము- ఘటపటాదితొకిక కృత్యములొన
 చునదికృత్రిమము- కావునలోకమునఁగల్గు సకలక్రియలును దైవికమా
 నుషసంకల్పవశమున నేకలుగుచున్నవి- పేక్ష్మియర్కాళిదాసులంత క
 ష్టపడి యాకలిసిదురలై నమఱచి నమస్తేహికభోగముల మానుకొనిరా
 త్రింబవల్లకదీక్షతోఁ గావ్యములెందుకు వ్రాసినారు కీర్తికొటకాయెష
 డైనఁ జెల్లిపోయినవెనుక వానింబే వారు దూషింతురో లేకభూషింతురో
 కనిపెట్టలేడుకదా- ధనమునకాయెంతయోసుగువుగా మఱికొన్ని ధనుల
 మ్మధనముకావలసినంత లభించుగదా- భోగమునకాలోకజ్ఞానమే లేక

తనువుమఱచి తదేకధ్యానముతోఁ గోరినపద మొకటి. తోఁచినపుడుకొంత
పవోయినట్లు విచారించుచునొకసందర్భము కుదుచుకొనుటకెంతయో
గింజుకొనితన్నుకొనుచు నెంచుకొన్న శబ్దముస్ఫురించినపుడు గాఢ్యముదొ
రికినట్లుసంతసిల్లుచు సంతతమెదియోమాలోచనమున ముగ్ధయున్నవాఁడు
సక్రచ్చందసవనితాధిభోగము లనుభవించుటెట్లు - మోక్షమునకాశకుంతల
పిఱుందలన్ హేమెట్లునెఱ్ఱి యందుందగులుకొన్నవారికి నిర్విషయమనస్సి
ట్లుకుదురును. బహిష్కారమునకాశకుంతలముక హేమెట్లుండదునకున్న
ప్రాణులకాకలితీటదా లేకనినురపట్టదా - నీతిఁదెల్పుటకా - మంచిచెడ్డలు
బాగుగఁబరిశీలించక పొత్తురహస్యముగాఁ జేయరాదెదుటివారల మనసు
కనిపెట్టకచేసిన పొందుదుష్యంతునే కాంతముగఁగలసిన శకుంతలకువలె
వికటించుచు మఱియుఁ బరునిఁజంపి నానిసాత్తాక్రమించు కొనరాదట్లు
నచికనవాఁడు హేమెట్లుపినతండివలె బొలయింపఁబడునని శాకుంతల
మందుహేమెట్లునందు దెలుపఁబడిన యీరెందునీతుల నోకములోనొకఁ
గనివారెవరు. క్రొత్తవానినమ్ముకొని వానిఁనహస్యముగఁ బెండ్లాడివా
నిపెంబడిబోవకా మమకమెవ్వగి కెనం దెలియనీక్షమిండతవలె నీడువచ్చి
నకన్యకయెవతెకయుందును - మఱియుఁ దానన్యాయముగకొరుని గొట్టి
నందనపైఁబరులు పగఁబట్టెదరని పిచ్చివానికిఁదక్క నితరులకుఁ దెలియదా
లోకులందఱికిం దేటతెల్లమగు నిట్టిసీతులకై కొండంద్రవి యెలుకఁబట్టి
నట్లు కవీశ్వరులువృధా ప్రయాసముననంత లేసిగ్గింధములరచింపనేల -
నమస్తజగత్కారణవగు శక్తి యెదియోవాగ్దేయకారాది కవియాసమున
నూహించుచు వ్రాయుచుంబాడుచు నాడుచువాయింపుచు సకలకమకా
ములనాచరించుచు వేయేలసర్వజగద్రూపయై సత్వరజస్తమోగుణములం
దనలోఁదానాటాడు కొనుచుండునందులకే కారణమైననూహింప మాన
పులకలవికాదు. శ్వేతిమ్ములు గురుశుక్రయోగంబున నిట్టిఐంతలులోకం
బున జరుగవచ్చుననియు దెబ్బదివదునొకండుకోట్ల నలువదివన్నెండులక్ష
ల తొంబదిపదమూడువేల రెండుకముస్పాతిక్షయోజనముల దూరమున
భూగోళమునుండి శ్రుక్రమండలమున్నదనియు నందులోఁగ్యాలుగ పడుచు
న్నట్లున్నవి. కనుకతప్పక మనుష్యులు నుందురేమోయనియుఁ గోతలు

శోయుగ శిశు శాస్త్రులు- భూములు దువేల్ల మెల్ల చల్లరయించుమించు దళి
 సరిగనున్న దా నడుమనగ్గినిరున్నది నామాటన మ్రోజోవరిచో న చట్టికిబో
 యిచోడుడు మీ కేబోధపడుననువాచును బోల్చిచూడఁగానాంధ్రాంగే
 యశబ్దముల ప్రధమాక్షరసంబంధము బట్టియునుభయభాషలలో నీటిను
 శబ్దములు సమానరూపాధకముల నుంటచేతనుమఱియు నబ్బాముశబ్ద
 ముల సమానరూపాధకలంబట్టి మఱికొన్ని కారణములవల్ల నాంధ్రాంగే
 యులుగొని నాంధ్రతురస్కులుగాని పూజాశకమునకు ముందుమూడు ల
 ట్టిలమాసముల పన్నెండుదినములు దాదాపుగాబహుశానొక్క కులములో
 నిష్కారై హిమాలయముదెప్పెనగిమిలో నుండియుండవచ్చునను చరిత్ర
 కారులును- వానరజాతినుండి సరజాతిగూఢిగఁ బుట్టయుండవచ్చును వాన
 రనరశబ్దములు సంత్యాక్షరములు సమానములుగుటచేతను మఱియునుభ
 యజానులు జేష్టలించుమించొక్క- లాగుంటచేతనని యనుమానించు పరి
 ణామవాదులును మొదలుగ వివిధ శాస్త్రజ్ఞులు జాత్యంధులేనుఁగునబోల్చున
 ట్లుహించుచుండును దే నమాయననుమానమున నెఱుంగ నేరితరము-మి
 డతంధిట్లశకమువలెఁడొందఱియుపాలుగుటికిఁజెఱ్ఱెడగుచుండును-మొ
 ట్లము చమానపులు తెలిసి తెలియనివారనుట కేసందిమమున్లేదు- మఱియు
 మదాశిశయగున లేని వస్తువులు నిజముగఁగాన్పించునట్లుయజ్ఞానదశయం
 దున్వృష్టా వధ్యయందుఁబోలితనకం టెనన్యమెఱుంగనినిత్యముక్తబుద్ధన్వరూ
 పుడగుజీవునకాత్మరూపకమగు జగత్తుతోచుచుండును గానివై రాగ్యము
 నలేక ప్రజ్ఞానదశయందు మదముడిగినపిదన మ్రతియు నిదురమేల్కొన్నపి
 మ్మృత్యుకారములగపడ నట్టిలోకవిచిత్రము కాన్పించకుండును సచ్చిదా
 నందన్వరూపుడగు పరమాత్మయొక్కఁడె మిగులుననుచుఁగాని మఱియున
 ముద్రాపుటొడ్డునఁ బలు తెఱింగులనినుక గాలిచేరూపించుతీరున మనుష్యు
 లుపరవశులై దేవనశంబునవివిధ స్థితులమారుచున్నారనుచుగానికతాకా
 భోక్తాజనాదకనయనుచుఁగాని యాప్తహాక్యము తెలిసికొనువారు సంసార
 ముఖమునంటరను వేదాంతముగ్గాలిదానకృతులు బోధించుచున్నవి- పేక్షి
 యిహవికృతులవలన సంసారముముఖభూయిష్టముమానవులదియనుభవించ
 కటిటమహాపాచరణమొన నిత్యసరకముంబుణ్యమున నిత్యానందపదవియుం

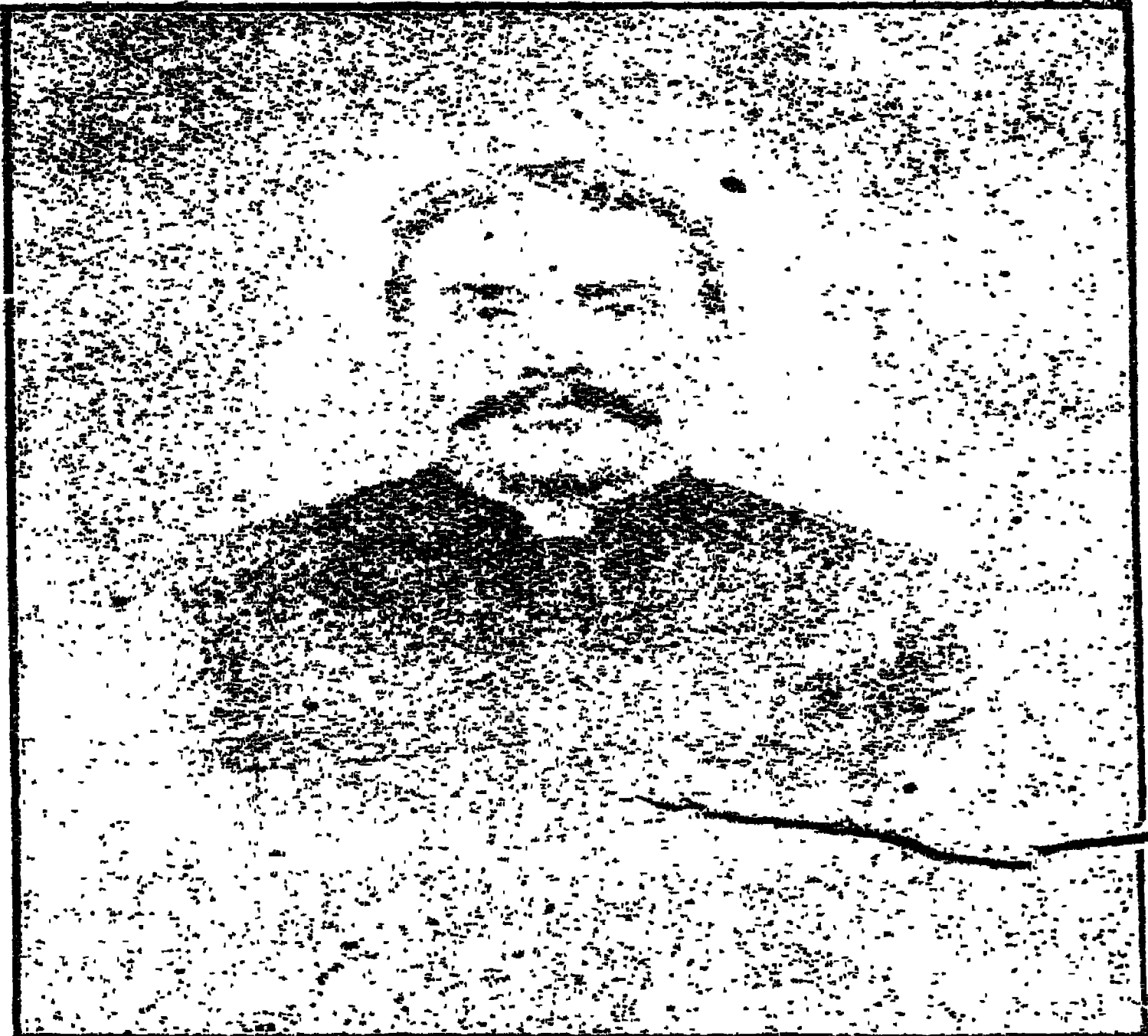
జీవులకుఁ బగమాత్మునిచేత నొసంగఁబడునని భోగపపఁ చున్నది- కావ్యమననే
మోయనేకులనేకవిధములఁ బ్రాచీనాలంకారికులు చెల్పినదివలనఁగానే
మగు పదావలికావ్యమను దండివచనమేమేలేమనఁబ్రతిపత్తిమారుకెన్నియో
యధికములేపోదా యధికభోధమున నెచ్చియో తనముప్పతిలక మానదు-
గుణదోషాలంకారములు వివక్షామూలములొక వృక్షమగుఁ నముదోషముగక
దోషముగుణముగా నలంకారము హేయముగా మాత్రెనున్న మజ్జిక
మునవిషమగు విషమొకప్పుడు టభ్యమగుశనాలంకార మనహ్యమగును
మనసునకింపగు శబ్దాధికములు కావ్యమనఁదగినది- భరతమునిచెప్పినవి
భావానుభావవ్యభిచారి సంయోగమునఁగల్గు త్రోమిద్దరినములలోను మ
జనులన్దాన్పించు వీరశాంతికరుణలు సర్వగుణప్రధానములు- మధ్యమజ
నులగపచుక శృంగారహాస్యాద్భుతములు రజోగుణప్రధానములు- మఱి
యునధనుజనులందోచు రౌద్రభీభత్సభయానకములు తమోగుణప్రధాన
ములు- ప్రతివస్తువునందెచ్చియోరసము ప్రధానముగనుమఱియుఁ దక్కిన
రసముల ప్రధానముగనుండకతీరుదు- చక్కెరయందు మధురరసముము
ఖ్యముగఁదోచునుప్పు మొదలగు చవులడంగియుండును జనులకేశబ్దాధిక
సమూహమువలన మనసులకుల్లాసముకలిగి సత్కర్మా చరణమునకు
త్సాహము పుట్టునోయట్టిదిసత్కర్మము జనులకుభయశోకజగుప్పాక్రొ
ధములంబుట్టించి దుమాఁగఁమునకుఁ బురికొల్పునది యసత్కర్మము
మద్యమాంసాశనులై పరధారధనముల పహించుచు మోసంబునయ
ధేష్టంబుగఁ జరించుదుమాఁగుల సుఖస్థితివణింతు లోకులకుదు
మాఁగఁమునకు రేఁసకమానదు- లక్షణవిహీనముగ యధేష్టముగఁప్రా
యంబడినపున కములుకళాశాలలం బాలురకుమప్పుట వేశ్యాకన్యలనిల్లాం
డ్రోగానుంచుకొనుట- యిల్లాండుయధేచ్ఛ న్నంచరించునపు మాచీచూ
డనట్లు నోరెత్త కుండుట- పరానియమముమాని యన్నిజాతులుకలసి తి
నుచుంబరస్పర వివాహములాచరించుకొనుటయే యవశ్యకతకవ్యమనుట
స్త్రీపురుషులు పెండ్లిమాని వావివరసలులేక యధేష్టవిహారమునల్పినచో
నెన్నియో దుఃఖములుతొలఁగిజనులుబాగు పడెదరనియుపన్యసించుట- పర
లోకములేదని ధూళిగనమ్మిసుఖపడుటకొటకెట్టిదుష్కార్యమైనదేయుట-

తాఁ జెడుటచేకాక పరులచేడఁ జేయఁబూనుట. ధనాజ్ఞానముకై యెట్టి
 నీచకార్యములైన నొనఁపకట. పూర్వాచారము లన్వేషింతుట. కలు
 దాఁపుట మాంసము తినుటయు నిష్పటినవనాగరకుఁ లోఁ బుట్టుచున్న తెవు
 ల్లు. స్వదేశోద్ధారణమునకై పాటుపడుచున్నట్లు కన్పట్టుచుఁదగుమనుష్యుల
 వలెఁజేసికొన్నించుచు బ్రభునన్మాత్రము వడయుటకై తోటివారి నెంతో
 హింసించుచు దాఁబట్టినకుంఁదేటికి మూడేకాళ్ల నిమొండివాదమొనరించు
 చుం బ్రాజీనమతమునిరసించుచు బాశ్చాత్యచారము లనఁచించుచు
 నాగరకాగ్ర గణ్యులమఱివిజ్ఞప్తిగొను మాంసమర్యాదలు లేక గేదెపె
 య్యయు నాఁజెయ్యయుఁగాక దిక్కుమాలినపెయ్య నైనవీసభారతీయ జ
 నము కలివశంబున సవశంబై యుభయలోక భ్రష్టమగుచున్నది.
 ఇపుడు- భారతీయప్రజయంజేకనము గాన్నించుట లేదుగాని నీరసముమా
 త్రమగపడుచున్నది. తనలోనికొక్క పరులకుఁదెల్పుటకుఁ జతుర్విధాభిన
 యంబు లుపయోగింపబఁడుచున్నట్టికదా యవినమయోచితములై. 'నరస
 ములుగానుండవలయు- నిజగన్నాట్యరంగమున మానవులు. యథోచిత
 ముగనటించలియెడఁ వై పరీత్యమున రస్తాభాసముగ నగుబాటుంబ్రజాపీడ
 యు న గు ను - జ ను ల రదు మహారాజుబట్టమెడకు జుట్టికొనిదీనదృష్టి
 లోఁజేతులుజోడించి సాష్టాంగపడి క్షౌరముచేయుటకు విచ్చేయఁబ్రా
 ణించెదనని మంగలింబిలుచుటయు. గొల్వలూడ్చుచచ్చుడి వాడొక
 స్మితముగా శిఖాయజ్ఞోపవీతములధరించి స్నానమొనరించి శ్రోత్రియవే
 పముతో శ్రాద్ధమొనరించెద బ్రాహ్మణాధికమునకై రండనివైదికులం
 బిల్చుట. డెబ్బదేగడ్లవాఁడు పిన్నవయసువానివలె నెనిమిదేండ్లకన్నకుఁ
 బుసైకట్టుట బోడతొరిపితలపెంచుకొని పసుపుబొట్టుకాటుకలుంచుకొని
 కాళ్లపారాణితో ముతైదులంబిల్వనెగుట. బ్రాహ్మణుఁడు సేవకావృత్తిఁ
 చేయుట. కుక్కనందలముననిడి యూరేగించుట. న్యాయాధికారిలంచగొం
 డియగుట. నూత్నయావననన్ని పాతుఁడు ధర్మాధికారియగుట. ప్రభువుని
 త్యాగిహీనుఁడౌట. కూటికై వేదాంతము చెప్పుట. బండబూతుప్రహసనము
 లంఘింపుట. పద్దినముష్టిచ్చభాషతో జరుపుట. బాలుఁడు సన్యసిం
 చుట. కుత్తియుఁడు ముష్టెత్తుకొనుట. యవిద్యాంసుఁడు సభాధ్యక్షుఁడౌ

ట- మగనాలులు జెవేసముననగిడుట మొదలగుసంప్రదాయ విరుద్ధవేష
 ములూనరాదు- శృంగారమునవిధ్యుక్త ముగూ జెండ్లాడినచూపెతో వి
 హరించుటయు- హాస్యమున సూన్యతవ్రతుడన్యులచే గల్గబోతని యవ
 హాసింపబడునెడ మందస్మితముచేయుటయు- వీరమునసాధుసంరక్షణకై
 ధవళయుద్ధముననుసంఘఃగోల్పోవుటయు- గరుణయందాపదన్ముగ్ధునజ్ఞు
 లంగాంచి కంటనీడుటయు- రాద్రమున సజ్జనాపకారమునచుక దుష్టు
 లకగని బొమ్ముడిపాటుఁగాఁగించుటయు- భయానకమున దుష్టసంపక
 మునకు వెఱచుటయు- భీభత్సమున సజ్జనోపద్రవముగనుఁగొని మూ
 ఛిక్లుటయు- శాంతముననపవ్యముల కోరసిల్లుటయు నుత్తమస్థితుల
 నబడు- నిట్లునవరసంబులగపచుక సజ్జనులనడువడి న్యచిఁంచునిదేశప్ర
 శబ్దాధికసమూహము సత్కావ్యంబునాబరఁగు- సత్తీనత్కావ్యములొన
 చుకవారు సుకవులు- షేక్స్పియరుచిక్పతులందు నీయప్తానుసారమను నా
 టకమును గొరియలేసన్సను నాటకమును సత్కావ్యములు- కాళిదాసు
 కృతులందు రఘువంశకుమారసంభవ మే ఘనసంజేశములు సత్కావ్యము
 లు- రఘువంశకుమారసంభవ మేఘనసంజేశములొనచిఁచిన కాళిదాసువే
 టు- నాటకత్రయమును శృంగారతిలకతుక సంహారములజేసిన కాళిదా
 సుఁడువేటు- తక్కినవిచేసినవాఁడు నేటలినాకుఁదోచెడును- మూఁడువే
 లయేండ్లక్రిందట రఘువంశకుమారసంభవ మేఘనసంజేశములొనచిఁచిన
 కాళిదాసుఁడు పరమభాగవతుడై బమ్మెరపోతనామాత్యునివలెస్వతంత్రు
 డై యుండవచ్చు నీతఁడేజగత్ప్రసిద్ధిఁగొన్న కాళిదాసుఁడుకానిచోనట్టి ప
 త్కావ్యప్రవృత్తి యతనినుండికానేరదు- నాటకత్రయము శృంగారతిలక
 తుక సంహారములం జేసినయతఁడుపదాఱు వందలయేండ్లకుముందుగాఁగృ
 ప్తదేవరాయాస్థాన కవియగు పెద్దనామాత్యునివలెభోజమహారాజాస్థాన వి
 ద్వాంసుడై రాజప్రీతికై నాగరక శృంగారప్రధాన కావ్యములొనచెక
 ననవచ్చును- మిగిలినవాఁడెవడో వేయేండ్లక్రిందటఁ గొండరాజులయొద్ద
 బండబూతులాడు మొండిపండితుండు కావచ్చును- కాళిదాసునిపేర బయ
 ల్పడుప్రహసనము ముఁగ్గిపఁబడి ప్రచురింపఁబడుట భారతీయగౌరవము
 నకెంతయోలోపము- రఘువంశమున శ్రీరామచరిత్రాంతము వెఱకును

గుమారచరిత్రమున మొదటి యెనిమిదినాళ్లునుఁ బూర్వమేఘము ను
 త్తరమేఘమునఁ గొంతయుఁజూపటి కాళిదాసకవిత్వముఁ తక్కినభాగము
 లల్పకవివిరచితములు. కాళిదాసకవిత్వములలో రఘువంశమునందు శ్రీరా
 మచరిత్రాంతమువఱకు గలభాగము - నాటకములలో విక్రమోర్వశీయ
 మును - పేక్కియగునినాటకములలో నీయిష్టానుసారముఁగఁవ్యంబులబ్ధ్యా
 క్రమేనచేయు నిరుపమాన కవితాప్రతిభ కాటవ్వులు. కాళిదాసవిరచితర
 ఘువంశమువంటి పూర్వనాటకముజగమునకరుదుగావునలోకములోని
 యెల్ల నాగరికులుతమతమ భాషలకద్దాని పూచుకొనుటశ్రేయము. న
 వగనములొండొంటఁ గలిమక కేవలమొకటిగా దేనిమట్టునకది నిలువనేర
 దు కావుననీగ్రంథముననొక రసమునకు మామగనికొకరసమున సాగను
 లందందఁ గూచకఁబడియుండవచ్చును పేక్కియర్కాళిదాసులయాహ
 యించుమించు సరిపోవుటవీరమున 10-15-5కలు 5-6తో శాంతమున 10-
 30లు 1-2తోఁగరుణ 29, 3-8లతో శృంగారమున 15, 10-30లతో హా
 న్యమున 36, 5తో నద్భుతమున 125 176-215-216లు 94-81-71లతో కా
 ద్ర్యమున 5, 1తో భీభత్సమున 4, 1-2-3లతో భమానకమున 4, 1తోడ
 నుమతీయురసవిశేషంబుల నచ్చటచ్చట న్నాన్పించెడు (1) - (2) . (3) X
 (4) 1 (5) = (6) గుతుకలు వరుసగా నస్వయము విశ్రమమునథా
 నూచనము పాదావసానము నథాముననవ్యపాక్యములందెల్పును. ఆంధ్ర
 దనోపకారముకునవియెంచి గీర్వాణాంజ్లేయభాషల నైష్ఠ్యఁబడిన కాళిదా
 సపేక్కియగులకవితా విశేషముల వారలకవిత్వనాటకములకథాసంగ్రహ
 మువాసి నేనాంధ్రీకరించినవారల కవితావిశేషములకు గ్రీకసందర్భా
 మురజెలిపి యందలికఠినశబ్దములకు టిప్పణివాసి చనువరులపిశేషభాగ
 కై యీపీఠికన్వీరచించినాడను.

శ్రీవిజయనగర నివాసుడనగు బ్రహ్మ శ్రీమద్దాజ్ఞాదాదిభట్ట నారా
 యణదాసుడ.

Brahma Sree,
A. Narayana Dass.

BEAUTIES OF SHAKESPEARE.

HONOUR

ALL IS WELL THAT ENDS WELL. *Act. III. Sc. V.*

- 1 The honour of a maid is her name and no legacy is so rich as honesty.

Act. V. Sc. iii.

- 2 Let's take the instant by the forward top,
For we are old, and on our quick'st decrees
The inaudible and noiseless foot of time
Steals ere we can effect them.

ANTONY AND CLEOPATRA, *Act. III. Sc. XI.*

- 3 When valour preys on reason,
It eats the sword it fights with.

Act. V. Sc. ii.

- 4 it is great
To do that thing that ends all other deeds
Which shackles accidents, and bolts up change ;
Which sleeps, and never palates more the dung,
The beggar's nurse and Cæsar's.

షేక్స్పియరుని కవిత్వ మందలి సాగసులు.

వీరరసము.

1 వ॥ కన్యయొక్క గౌరవమాపె విశేషము-మఱియు-ఁబరువు వంటియై
శ్వర్యమేదాయమునాదు॥

2 గీ॥ .ఁఆవసరంపు వంగినతల-నందు కొందఁ
•మేలన నవృద్ధులము మన-మింక-మనదు।
•ఁశీఘ్రతమవిధుల మనము •సేయకమును।
—
•జరుగునన్న గఁగాలఁని-శ్శబ్దపదము॥

3 ద్వి॥ •వీరత్వ మూహవోఁ-పిడి సేయునపుడు।
•పోరొనచెడు-వాలుఁ-బొదవి భక్షించు॥

4 గీ॥ •తక్కుపనులనెల్లఁ-జక్కాడుకార్యము।
•సేతగొప్ప-యద్ది-చేట్లకట్టు।
•మాలుపడ్డు-ఁగున్కు •మఱి •పేడతినఁబోదు।
•పేదకు దొరకింక •దాదియగును॥

5 His legs bestridd the ocean ; his reared arm
Crested the world ; his voice was propertied
As all the tuned spheres, and that to friends ;
But when he meant to quail and shake the orb,
He was as rattling thunder. For his bounty,
There was no winter in't ; an autumn't was,
That grew the more by reaping ; his delights
Were dolphin-like ; they showed his back above
The element they lived in : in his livery
Walked crowns and crownets ; realms and islands
were
As plates dropped from his pocket.

6 Saucy lictors
Will catch at us, like strumpets ; and scald rhymers
Ballad us out o'tune : the quick comedians
Extemporally will stage us, and present
Our Alexandrian revels.

AS YOU LIKE IT *Act. I. Sc. II.*

7 I beseech you, punish me not with your hard thoughts, wherein I confess me much guilty to deny so fair and excellent ladies anything. But let your fair eyes and gentle wishes go with me to my trial ; wherein if I be foiled, there is but one shamed that was

5 నీ॥ •వానిపాదంబులు ••వాన్నిశ్చోకిరు•కెలం.కులను
 •గాపాడుచు •నిలిచియుండె|
 •దనరారువాని యె•త్తి నచేయి జగమున.కు•న్దు
 రాయిగ-వాని.గొంతు•పాడు|
 •చున్న గోళంబుల •తెన్ను నశక్తి •మై •వెలయు-
 వెండియునద్ది- •విహితులకడ|
 •గాని-మండలముల•గదలించి•భేదింప
 •దలఁచిన-వాఁడుగ.జి•లెడు పిడుగు|
 •వాని•యీవిగ్నూర్చి-•దానిలోన•స్సీతు.కలుగ-
 •దయ్యదిపంట •కాలమయ్యె|
 •గోసినకొలఁదియు•గొనసాగునయ్యది-
 •వానివేడ్కలు గండు.మీఁనువోలు॥
 •నవ్వివానివెన్ను •నగపచు•దామున్న|
 •దానికన్నఁబైకి-•వాని•యుడుపు|
 •నందుఁ బెక్కుమాఱు.లఱిగె-రాజ్యంబులు|
 •వానిజేబునుండి •పడు•చివుకలు॥

6 గీ॥ పట్టుకొందురు లంజెల.•బగిది మనల|
 •జెనఁటిబంట్లు-కుకపులుదూ.షింఠ్రు-కల్ప|
 •నా•చణ ప్రహసన కాల్లు.నాటకంబు|
 •కట్టెదరుమనపై నాశు.కవితఁజెప్పి॥

7 వ॥ మిమ్ము బతిమాలుకొనెద-మీకూశతలంపు లనన్నిక్షింపకుఁడు-
 నేనియ్యెడనంత చక్క-నిమఱింత గొప్పయాఁడువారికెద్దియు•నిరా
 కరించుట నేరమనియొప్పుకొనియెద-గాని- నాపరీక్షకై నాతోఁగూ

never gracious ; if killed, but one dead that is willing to be so. I shall do my friends no wrong for I have none to lament me ; the world no injury, for in it I have nothing ; only in the world I fill up a place, which may be better supplied when I have made it empty.

CORIOLANUS

Act. I. Sc. I.

8 I sin in envying his nobility ;
And were I anything but what I am,
I'd wish me only he.

Sc. iii.

I pray you, daughter, sing ; or express yourself in a more comfortable sort : if my son were my husband I should freelier rejoice in that absence wherein he won honour, than in the embracements of his bed where he would show most love. When yet he was but tender-bodied, and the only son of my womb ; when youth with comeliness plucked all gaze his way ; when for a day of Kings' entreaties, a mother should not sell him an hour from her beholding ; I,— considering how honour would become such a person ; that it was no better than picture-like to hang by the wall, if renown made it not stir, — was pleased to let him seek danger where he was like to find fame. To a cruel war I sent him ; from whence he

డమిసోయగపు చూపులున్మీమంచి కోర్కులు న్రానిండు-నేనం
 దోడితినేని-యెప్పటి కదృప్త హీనుడొకడు మాత్రములజ్ఞంపఁబ
 డును-నేఁజంపఁబడినచో నట్లగుటకుంగోరుచున్నవాడే మడియిం
 పంబడును-నామిత్రులకునే నెగ్గు సలుపఁబోవ-నేమన-నన్నుఁబ్బియే
 డ్చువారు నాకెవరున్లెరు-జగమునకుఁగీడొనరింప-నందునాకెద్దియు
 లేమగనుక-లోకములో నొకస్థలము మాత్ర మాక్రమించుకొం
 టి నదినేనుత్తఁజేసినప్పుడు-తగునట్లు పూతిఁ చేయఁబడును॥

8 గీ॥ .వానిఁఘనతఁజూచి .నేనోర్పిలేకుంటా
 .చేతఁబాతకంబు .జెందినాడ
 .నేనునేనుఁగాకి .కేదియైన నస్మతి
 .వాడెనేనగుటకు .వాంఛ గొందు॥

9 వ॥ నిన్బృతిమాలెద న్గోడలా పాడుము లేకుల్లానముగామాట్లాడుము-
 వాడేనాపెనిమిటి యైనయెడ- సెన్జుపె బిగికొఁగిలింపులచేఁబ్రేమ
 చూపుటకన్న-వాడు జయమందుటకై నన్విడనాడినచో మఱింత
 యెక్కు-డుగా సంతోషించెదను-వాడు లేతశరీరముకలిగి-నాకొ
 క్క-ఁడేకొడుకై నప్పుడును-వయ సందము వాని త్రోవనెల్ల చూ
 డ్కొనాకపిఁచి నపుడు- దినమెల్ల రాజునై మాలినప్పటికి
 గడియ యైనవానిందన కనుల యెదుట నుండి తల్లియెడఁబా
 యఁగూడనప్పుడున్ గీతయట్టవాని నెట్లలంకరించునో యనియు-

returned his brows bound with oak. I tell thee daughter, I sprang not more in joy at first hearing he was a manchild than now in first seeing he had proved himself a man.

Vir. But had he died in the business, madam,—how then ?

Vol. Then his good report should have been my son ; I therein would have found issue. Hear me profess sincerely, had I a dozen sons, each in my love alike, and none less dear than thine and my good Marcius, I had rather have eleven die nobly for their country than one voluptuously surfeit out of action.

Act. II. Sc. i.

10 (1) Death, that dark spirit, in 's nervy arm doth lie,
Which, being advanced, declines, and then men die.

Act. III. Sc. i.

10 (2) His nature is too noble for the world :
He would not flatter Neptune for his trident,
Or Jove for's power to thunder. His heart's his mouth .
What his breast forges, that his tongue must vent ;
And, being angry, does forget that over
He heard the name of death.

ఁబ్రతిష్ఠకదలింపనిచో గోడ్రన్వేలాడుబొమ్మకన్న మేల్గాదనియుఁ
దలంచుచు వాడుపేరందుచోట నాపదకెదురేగుటకొప్పుకొంటి
ని-ఘోరయుద్ధమునకువానిసంపితిని- వాడునొసటక జయచిహ్న
ములతోఁదిరిగివచ్చె-నేజెప్పెదన్గోడలా-మొదటనాకుఁబుట్టినపుడు
వాడుమగబిడ్డయనివినుటకన్న - నిపుడుతొలిసారివాడు మగవాఁ
డనిప్రఖ్యాతిఁగొనఁజూచుట కెంతయోసంతసించినదానను (కోడ
లు)-కాని- యతఁడాపనిలోఁపడిసినచో నమ్మాయపుడెట్టు (అ
త్త) అట్లైనవాని సత్కీర్తి నాకొడుకు కావలసియుండును- విను- ని
మ్మపటముగాఁబైకిఁజెప్పెదను- నాకుఁబన్నెండుగురుకొడుకులుండి
సప్పటికి వారందఱున్నా ప్రేమకొక్కలాగున్నప్పటికి నొక్కఁడై
సనీకుమగఁడునునాకుఁ గొడుకునగువానికన్న దక్కుపుప్రియము
గానుండకున్నన్ - గొఱమాలియొక్కఁడు తిండిపోతుగమిగిలియుంట
కన్న - దమదేశముకొట్టకై ఘనముగాఁ బదురొకండుండెచ్చిన
నొప్పుకొనియెదను.

- 10 (1) గీ॥ .అలరుమృత్యువా నల్లద.య్యంబువాని
.కడుబలిష్ఠమైనటువంటి .కరమునందు
.నెత్తఁబడినంతనయ్యది. యెఱఁగుచుండు
.మఱియుఁదరువాత మనుజులు.మడియుచుండు॥

- 10 (2) చం॥ .అతనిస్వభావమీజగతి. కత్యసికం. బొనరింపఁబోడు ప్రి
.స్తుతినలయీకునాతనిత్రి.శూలముఁగూరిచి- యిందువానిగ
.నితముగుఱించి- వానిమది.సృష్టి.ప్రాసచేడు దానివానినా
.తొలఁగఁగోయు- నాతఁడలు.కన్ మృతివేరుపరాకు చెందెడున్

Sc. ii.

- 11 Honour and policy, like unsevered friends,
I' the war do grow together : grant that, and tell me,
In peace, what each of them by the other lose,
That they combine not there ?

Act. IV. Sc. v.

- 12 Let me have war, say I ; it exceeds peace as far as
day does night ; it's spritely, waking, audible and
full of vent. Peace is a very apoplexy, lethargy ;
mulled, deaf, sleepy, insensible ; a getter of more
bastard children than war's a destroyer of men.

Act. V. Sc. i.

- 13 The veins unfilled, our blood is cold, and then
We pout upon the morning, are unapt
To give or to forgive ; but when we've stuffed
These pipes and these conveyances of our blood
With wine and feeding, we have suppler souls
Than in our priest-like fasts : therefore I ll watch him
Till he be dieted to my request,
And then I ll set upon him.

11 గీ॥ .పరువుపాయంబు ♦నని♦నెడ.పడని♦చెలుల|
 .వలెఁగలిసి పెద్దు- సరిగాని- .పల్కుఁబుప్ప|
 .డేమినప్ప♦మొండొంటి చే♦.నెనయునవ్వి|
 .కూడియుండవు సంధి♦చే.కూరుపట్ల॥

12 ప॥ నాకుయుద్ధముండనీ- నిశ్చయముగారాత్రికృగటి వలెనదినంశిస్త్రై
 డు-చుటుకు♦శ్రావ్యము♦వాచాలకమునగును-సంధినిక్క-మగుసన్ని
 పాతము-నూంద్యము-మొద్దు-చెవిటి -నిదురపోతు-జ్ఞానహీనమును-
 యుద్ధముచంపుమనుజులకంటె జారజులసధికసంఖ్యగాఁబుట్టించును

13 చ॥ .నరముల♦పూణకములమ్రతీయు ♦.నల్లయనుష్ఠమువై సఁబ్రాద్దక॥
 ♦.గరకరిఁ♦బెట్టసైఁచుటకుఁ.గాని యనహుకల-మన్నపానసం|
 .భరితులమైవహించెదము .మాదకవమెంతయు- గాన-♦వేతునే|
 ♦.నతిముటివాఁడుమెక్కువట .కంతమదిచ్చకువానిచేఁపెదన్॥

Act. V. Sc. ii.

14 He that hath a will to die by himself fears it
from another.

CYMBALINE . *Act. I. Sc. VI.*

15 He sits' mongst men like a descended god ;

HAMLET . *Act I Sc. II.*

16 He was a man. take him for all in all,
I shall not look upon his like again.

Sc. iv.

17 Why, what should be the fear ?
I do not set my life at a pin's fee ;
And, for my soul, what can it do to that,
Being a thing immortal as itself ?

Act. II. Sc. ii.

18 Doubt thou the stars are fire ;
Doubt that the sun doth move ;
Doubt truth to be a liar ;
But never doubt, I love.

14 వ॥ తనంతజావనిచ్చగించువాఁ డొరులచేఁజావవెజవఁడు.

15 ద్వి॥ .వివిధనూరవులందు .వెలయుచునందు।
 .నవతరించినదైవ .మట్టలవాఁడు।

16 ద్వి॥ .పురుషుఁడాతండుసం.పూణఁగుఁబందు।
 .సరయఁబోవనిక నే.నతనికిసాటి॥

17 గీ॥ .ఎందు- కేటిభీతి.చెందెడు-నొకగడ్డి।
 .పగకపాటినాచు.బ్రతుకుసరకు।
 .గొనను-మఱియు-నాత్మఁగూచి-యేమదిసేయ।
 .గలుగు-శాశ్వతంబు.గనుకనద్ది॥

18 గీ॥ .శంకిలుమయగ్గియంచున.క్షత్రములను।
 .నవిత్తఁడుచలించునం చీవు.సంశయించు।
 .నిజమతేస్తబ్ధబ్ధియనిసం.దేహమఁగొను।
 .కాని-వలచితినెష్టను.మానపడకు॥

Act. III. Sc. i.

- 19 O, what a noble mind is here o'erthrown !
The courtier's, soldier's, scholar's, eye, tongue, sword ;
The expectancy and rose of the fair state,
The glass of fashion, and the mould of form,
The observed of all observers, quite, quite down !
And I, of ladies most deject and wretched,
That sucked the honey of his music vows,
Now see that noble and most sovereign reason,
Like sweet bells jangled, out of tune and harsh ;
That unmatched form and feature of blown youth,
Blasted with ecstasy.

Sc. ii.

- 20 Nor earth to me give food, nor heaven light ;
Sport and repose lock from me day and night ;
To desperation turn my trust and hope ;
An anchor's cheer in prison be my scope ;
Each opposite, that blanks the face of joy
Meet what I would have well, and it destroy ;
Both here, and hence, pursue me lasting strife, —
If, once a widow, ever I be wife !

19 సీ॥ .అకటయెంతటిఘన.మైనమాసన
మిటఁ.బాడయ్యె-రాజస.భాసదుచకు।
••యోధకు-విరుధున.కొప్పకన్ను
న్నాల్క.కత్తిగుణస్థితిఁ.గాంచునాస।
•మానిక-మద్దంబు.మర్యాదకు.ని
డశక.సంబుశ్చింగారము.నకు-మరియును।
•లక్ష్మ్యంబుకనువార.లకుబొత్తిగాఁ
బోయె-.వానిబాసలతేనె.నానునేను।
ఁ.జెలులనిభాగ్యురాలనై.చింతఁగుంది।
•చూతునా•యుక్తవప్తి--•శ్చితిఁదొఱఁగిన।
•ఘనమువలె-వెట్టచే•సీటఁ.గలియునావి।
•కసితయానననిరుషమా.కరమిపుడు॥

20 సీ॥ .పుడమినాకాహార.మిడ-దాకసంబు
వె.ట్టదువెల్గువేడ్కయు-.నిదురపవలు।
•మూపునన్నెడఁబాయు-.మఱినాదునమ్మకం
•బాసయునిస్సహ.యగుచుమాలు।
•నదురాఁఫలునిబం.ధనముగఁ•మునొప్పించి.
వలెఁబొమి•మగుఁ.బిదఁపడియును।
•నావేక్కమోము•వి.న్నఁబఱచునెల్లయె.
దిరివస్తపున్నాకు•.వఱలుకోర్కె।
ఁ.జెఱచుఁదుదముట్టనిచటనుఁ.బరమునంను।
ఁ.గూడనెడితెగనట్టి•మి.క్కుటపు•టిడుమ।
•సన్నెవెంటాడెడు-న్నెన.నాధనగుచు।
•మఱియుఁబొందితెన్నెన.మూఱుమనఃపు॥

JULIUS CÆSAR

Act I Sc. II.

- 21 What is it that you would impart to me?
If it be aught toward the general good,
Set honour in one eye and death i' the other,
And I will look on both indifferently;
For, let the gods so speed me, as I love,
The name of honour more than I fear death.

Act. II. Sc. ii.

- 22 Cowards die many times before their deaths;
The valiant never taste of death but once.

Act. III. Sc. ii.

- 23 If there be any in this assembly, any dear friend of
Cæsar's, to him I say, that Brutus' love to Cæsar
was no less than his. If then that friend demand,
why Brutus rose against Cæsar, this is my answer,-
Not that I loved Cæsar less, but that I loved Rome
more. Had you rather Cæsar were living, and die
all slaves, than that Cæsar were dead, to live
all freemen? As Cæsar loved me, I weep for him;
as he was fortunate, I rejoice at it; as he was
vallant, I honour him; but, as he was am'itious I
slew him. There is tears for his love; joy for his for-
tune; honour for his valour; and death for his ambi-

21 చ॥ .నలికెదవేమి-నాకిపుడు.వస్తువెదై నఁబ్రజానుకూలమా।
 .నెడనొకకంటఁబర్చిడుము-మృత్యువుఁదక్కి-నదాన-నేఁబడం।
 .పడిఁగనుఁగొందురెంటినొక.భంగి-ఁబ్రతిష్ఠకునెట్లు♦మిత్తి కే।
 .నడలుటకన్న నెక్కుడుప్రి.యంపడెదన్-సురలట్లు♦లోమనీ॥

22 గీ॥ .ఎన్నఁబిఱికివార.లెన్నియోమాలులు।
 .చచ్చుచుందుతాము.చావకమును।
 .పెన్నఁజే నధైర్యమున్నజనులు-చావు।
 .చవియెఱుంగఁకొక్క.సారితప్ప॥

23 ప॥ ఈసంఘమందెవ్వఁడెన్నీజారునకుంబ్రియమిత్తుఁడున్నచో- నీజారు
 నియెడం బూటసునకున్న ప్రేమ వానిదానికన్నఁ దక్కువుకాదని
 వానికనియెద-నట్లేనచో నీజారునిపైబూటసుఁ డెందుకు♦లేచె
 ననియామిత్తుఁడడిగినయెడనిది నాయుత్తరము- నీజారుగొంచెము
 ప్రేమించలేదుకాని రోముపట్టణమునధికముగాఁ బ్రేమించినాడను
 నీజారు♦ఁడ్డిల్లుటప్రజలందఱుకొన్వృతంతులగుటకన్న నీజారుఁడుబ్ర
 తుకుటజనుల్లెరుందానులై♦పొలయుటకుమీఁదిచ్చగించితిరా- నీ
 జారుఁడున న్ప్రేమించియుంటచే వానికై నేనేడ్చెద- నతఁడుభా

tion. Who is here so base that would be a bondman ?
 If any, speak ; for him have I offended. Who is
 here so rude, that would not be a Roman ? If any,
 speak for him have I offended. Who is here so vile,
 that will not love his country ? If any, speak ; for him
 have I offended. ' . . .

ACT V. SC. v.

- 24 His life was gentle ; and the elements
 So mixed in him, that nature might stand up
 And say to all the world, " This was a man " !

HENRY V.

Act IV Sc. III

- 25 if it be a sin to covet honour,
 I am the most offending soul alive.

HENRY VI—PART I *Act IV Sc VI.*

- 26 *Tal.* O young John Talbot ! I did send for thee
 To tutor thee in stratagems of war,
 That Talbot's name might be in thee revived
 When sapless age and weak unable limbs
 Should bring thy father to his drooping chair.
 But, O malignant and ill-boding stars !
 Now thou art come unto a feast of death,
 A terrible and unavoided danger.

గృవంతుఁడైనందున కేనునంతసించెద- నాతఁడుశూరుఁడౌటచేన
తనినేగౌరవించెదను-ఁగాని-యతఁడానపోతగుటచేవానిన్నేఁజంపినా
ఁడ-నిదిగోవానిప్రేమకునాకన్నీరు-వానిభాగ్యమునకునంతోషము-
వానిశౌర్యమునకుగౌరవము- పొనియత్యాశకుమృత్యువు- దాసుఁ
డుగానుండఁగోరునంతనీచుఁడెవఁడై ననిచటనున్నచోఁబలుకనీవాని
నేనల్గించినాఁడను-రోమనుగానుండఁగోరనంత మూఖుఁడెవఁడై న
నిక్కడనున్నచోఁబలుకనీవానినేనల్గించినాఁడ-ఁదనదేశముఁబ్రేమిం
చనంతదుష్టెవఁడై ననిక్కడనున్నచోఁబలుకనీవానినేనల్గించినాఁ
డను॥

24 గీ॥ .తగినజీవనంబు.తనిది-పదంపడి

ఁ.గూడెనతనియలిదు .గుణములట్లు !

♦.ప్రకృతిలేచిచెప్ప .వచ్చు మఱియులోక !

.మునకునెల్ల యితఁడె.పురుషుఁడనుచు॥

25 ద్వి .పరువునాసించుట.పాపమానేని.

♦.దురితాత్మకులలోనఁ.దొలివాఁడనేను॥

26 సీ॥ (తండ్రి) .ఔరనాయన్న-నీ.కంపితివారే-

నేఁ.♦బోరుతంత్రంబులు .నేరుపుటకు!

.సారంబులేని ము.నలితనమున్-శక్తి

.హీనమానంగము-♦.వృద్ధదశకు!

ఁ.దగుకురిచీకినీ.తండ్రినిఁదెచ్చిన

Therefore, dear boy, mount on my swiftest horse,
And I'll direct thee how thou shalt escape
By sudden flight ; come, dally not, be gone.

John. Is my name Talbot ? and am I your son ?
And shall I fly ? o, If you love my mother,
Dishonour not her honourable name,
To make a bastard and a slave of me !

The world will say he is not Talbot's blood,
That basely fled when noble Talbot stood.

Tal. Fly, to revenge my death, if I be slain.

John. He that flies so will ne'er return again.

Tal. If we both stay, we both are sure to die.

John. Then let me stay, and, father, do you fly ;

Your loss is great, so your regard should be ;

My worth unknown, no loss is known in me.

Upon my death the French can little boast ;

In yours, they will, in you all hopes are lost.

Flight cannot stain the honour you have won ;

But mine it will, that no exploit have done.

You fled for vantage, every one will swear ;

But, if I bow, they'll say it was for fear.

There is no hope that ever I will stay,

If the first hour I shrink and run away.

Here on my knee I beg mortality,

Rather than life preserved with infamy.

Tal. Shall all thy mother's hopes lie in one tomb ?

John. Ay, rather than I'll shame my mother's womb.

Tal. Upon my blessing, I command thee go.

John. To fight I will, but not to fly the foe.

Tal. Part of thy father may be saved in thee.

John. No part of him but will be shame in me.

Tal. Thou never hadst reknown, nor canst not lose it.

John. Yes, your renowned name ; shall flight abuse
it ?

Tal. Thy father's charge shall clear thee from that
stain.

John. You cannot witness for me, being slain.

If death be so apparent, then both fly.

Tal. And leave my followers here to fight and die ?

.యప్పుడు నీయెడ.నతనిపేరు।
 ♦.క్రమమ్రబలకెడు- య.గాని-యక్కట
 గ్రహ.చార-మీదైతిప.చావువిందు।
 .తప్పనిఘోరాప.దకు వశమైతివి-
 .కావుననాతండ్రి-.కడువడిగల।
 .నాగుట్టమెక్కుము-.వేగనీవు
 బరు.గిడితప్పకొనునట్టు.లేనునీకు।
 .దారిఁజూపెద-రముక్త.దబ్బున
 జాగునే.యకు-పద(కొడ్డు)నీకొడ్డు-.నా-తొలంగి।
 .పోవుదునా-భళి-.నీవునాతల్లిని
 య.ప్రేమింతువేని-యా.పెకుఁగలిగిన।
 .పరువంతయునెన్ను.బానిసీడుగ-
 నుంచు.కొన్నదానికిఁబుట్టు.కొడుకుగాఁగ।
 యజేసిపోఁగొట్టకు-.చెల్లరేనీవుండ-
 .నేఁబాటిపోయిన-.నెల్లజగము।
 .నీకుఁబుట్టఁగలేదు.నేనండ్రు(తండ్రి)
 పాటిపో-.నేఁజంపఁబడినప్పు-.నీవునుఁబగ।
 యబట్టుటకై-(కొడ్డు)యట్లు.పాటిపోయి
 వాడు.తిరిగిరాఁడెప్పటి(త)-కిరువురమిట।
 .నిలిచియుండినయెడ.నిశ్చయముగఁజత్తు.ము
 భయుల-(కొ)మైన న.న్నుండనిమ్ము
 .మరియు-దండ్రీనీవు♦.తెరలు-నీనష్ట
 మె.క్కువగాన-నీసేమ♦.మవనరంబు।
 .నేనెంతయున్విల్వి.లేనివాడను-నాదు
 .నాశంబున♦న్గొఱు.తయునులేదు।

My age was never tainted with such shame.
John. And shall my youth be guilty of such blame ?
No more can I be severed from your side,
Than can yourself yourself in twain divide.
Stay, go, do what you will, the like do I ;
For live I will not, if my father die.

.పగవారలొకగొప్ప.పనిగనామరణంబు

.నూహింప-నీవీల్ల.నుబ్బుచుండ్రు।

.తొలఁగెడునన్ని యా.సలునునీతోడ

నె-♦.పాటుట-నీవిది.వఱకుఁగొన్న।

.వేరునుఁబోఁగొట్ట.నేరదు-కాని-నే

.నిప్పటికేవీర.♦కృత్యమైన।

.సలుపమినాకది.తలవంపుఁదెచ్చెడుకా-

.బొంచిపైఁబడుటకునెంచిపాటి।

.శీవనినిజముగ.నెల్లవారనుకొండ్రు-

.కాని-నేమఱలిన.కారణంబు।

.భయమనియందును.స్పష్టంబుగా-

ఁదొలి.మాతెనేభయపడి.పాటినయెడ।

.మరియెన్నటికినేను.దురముసనిలఁబడు

.నాసయేలే-దప.ఖ్యాతితోడి।

.బ్రదుకుకంటెంజావు.నిదిగొమోఁకాల్పడి

.ప్రాథిఁతు(త) నీతల్లి-యాసలెల్ల।

.యొక్క-సమాధిలో.నుండఁగవలయు

నా(కొ).యానద్దియేమేలు-.నేనునాదు।

.నమ్మగభంబునకవమానముం

బొస.రించుటకన్న(త)దీ.వించిసెలవొ।

.నంగినాఁడనొప్పము(కొ).చనెదననికి

ఁగాని-పగతురనుండినేఁ.బారనొల్ల।

(త).నీతండ్రయంశము.నీయెడఁదక్కెడు

(కొ).నతనిగుణంబున.న్నంటఁబోదు।

.కానిచిన్నతనంబె.కల్గెడు(త)నీకెన్న

ఁ.డైనలేదుప్రసిద్ధి-.దానినీవు।

PART II

Act III Sc. II.

- 27 What stronger breastplate than a heart untainted ?
Thrice is he armèd that hath his quarrel just ;
And he but naked, though locked up in steel,
Whose conscience with injustice is corrupted. .

.పోగొట్టుకొనలేవు(కొ)♦.పొల్పారునాయెడ
 .విఖ్యాతమానీదు.పేరు-దాని|
 .ఁబాటిపోవుటకడు♦.న్దూ తెడు(త)నీతండ్రి
 .యూజ్ఞఁగై కొంటనీకట్టిమచ్చ|
 .దుడిచివై చెడు(కొ)నీవు.మడియింప
 .బడియది.తెలుపవు-చావంత.తెల్లమైన|
 .నిద్దటమున్నరు.గిడుదము(త)మఱియు-
 నా.వెంబడివారలు.పెనగి♦పొలయ|
 .విడిచెదనా-నాడు.పెద్దటికంబట్టి
 .నిందెనెన్నఁడుమచ్చఁ.బొందలేదు|
 (కొ).నాయావనముమాత్ర.మాయెగ్గు
 నొందగఁ.దగునె-నీన్నవిద్ద.ఱుగవిభాగ|
 .మునుసలుపలేనిపోల్కి--నే.నునెడపఁబడ|
 .జాలనీప్రక్కనుండి-వే.యేల-యుండు|
 ♦.మరుగు-నీవెట్లుసేయనే.న♦ట్లొనరుతు|
 .బ్రతుకనోపను నాతండ్రి♦.మందునెడల||

27 గీ|| .తొమ్మకవచమెదచ్చ♦.దమ్మకన్న|
 .దగవునాయముకలవాడె.తగిన♦శస్త్రీ|
 .♦యాయుధనిగూఢుడయ్యుని.రాయుధుడగు|
 .♦నెడఁదమ్మితిచేడెవఁ.బడినవాడు||

ACT. III Sc. iii.

- 28 If I depart from thee, I cannot live ;
And in thy sight to die, what were it else
But like a pleasant slumber in thy lap ?
Here could I breathe my soul into the air,
As mild and gentle as the cradle-babe,
Dying with mother's dug between its lips ;

ACT. V. Sc. i.

- 29 It is great sin to swear unto a sin,
But greater sin to keep a sinful oath.
Who can be bound by any solemn vow
To do a murderous deed, to rob a man,
To force a spotless virgin's chastity,
To reave the orphan of his patrimony,
To wring the widow from her customed right,
And have no other reason for this wrong,
But that he was bound by a solemn oath ?

Sc. ii.

- 30 He that is truly dedicate to war
Hath no self-love ; nor he that loves himself
Hath not essentially, but by circumstance,
The name of valour.

28 చ॥ .నినునెడఁబాసిఁబ్రతుక. నేరను-నీయొడిలోన హాయిగా।
 .గునుకుటగాని-నీయెదుటఁ. గూలుటయొడగు పెట్టు-తల్లిచా
 .నొమ్రఁబెదవిన్గదించి తెగు. పొత్తిటివిడ్డనిపోల్కి-నిచ్చటం।
 .బెనఁకువమానినా యునుఱు. మెల్లన గాడ్పునఁబారఁజి మెద్రన్॥

29 నీ॥ .ఓగు సేయుటకయి. మొట్టొ పెట్టు కొనుట
 .కడుఁగీడు-మఱిదాని. కన్నఁజేటు।
 .చెడునొట్టు పట్టితా. నడుచుట-మేఘూర
 .సత్యంబుచేతనే. జనుఁడుబద్ధుఁ।
 .డగు-జీవహింస బి.ట్టాచరించుటకును-
 .మనుజుఁడోచుటకును-. మచ్చలేని।
 .కన్నియంజెఱచుట. కై-తల్లిదండ్రులు. లేని
 పిల్లనిదాయ. మానుటకొఱ।
 ♦.కనదకున్వాడు కైననా. యంబునుండి।
 .బలిమినెడయనాబిడనొడఁ. బచుకటకును।
 .మఱియుఁదానుఁగేవలముప. మాణనియతుఁ।
 .డవుట-నీతప్పొనచుక హే. తువుఁగొనుటకు॥

30 క॥ అనికిన్సమకట్టినయా।
 .యనకున్లేదాత్మలాభ. మరయుగుణము-తా।
 .దనుఁబ్రేమించునతనికి॥
 .జనదుపయికిఁదప్పశౌర్య. నామముస్థిగా॥

PART III

Act V. Sc. IV.

31 wise men ne'er sit and wail their loss,
But cheerly seek how to redress their harms.

KING JOHN

Act. IV. Sc. II.

32 The wall is high ; and yet will I leap down
Good ground, be pitiful, and hurt me not !
There's few or none do know me ; if they did,
This ship-boy's semblance hath disguised me quite.
I am afraid ; and yet I'll venture it.
If I get down, and do not break my limbs,
I'll find a thousand shifts to get away :
As good to die and go, as die and stay.
O me ! my uncle's spirit is in these stones.—
Heaven take my soul, and England keep my bones!

RICHARD II

Act. III Sc. II.

33 wise men ne'er wail their present woes,
But presently prevent the ways to wail.

31 గీ॥ .బుద్ధికల్లు-వారు♦.పొగల రెన్నడయిన|
 .నూరకుండరుతమ♦.యోటమికయి|
 .కాని-తమకువచ్చు.హానులసరిపుచ్చు|
 ♦.వెరవునుల్లసమున.వెదకుచుండ్రు॥

32 నీ॥ .కడుఁబొడవీగోడ-.కాని-నేనుతికెద-
 .మంచి నేల-కనిక.రించుము-మతి|
 .నన్ను బాధించకు-.నన్నెవ్వరేనియు.నెఱుగ-
 రొకప్పువా.రెఱిగినయెడ|
 .నెంతయుమాచెన.న్నీపిల్ల♦యొడంగి
 .వంటివేషము-నాకు.భయముతోఁచె|
 .నైనఁదెగించెద-.నేనుగ్రిందుంబొందు
 .నప్పుడునాదగు.నవయవములు|
 .విఱుగకుండినయెడ.వేయియుపాయము
 .ల్లొనియెడఁదప్పించు.కొనుటకేను|
 .చచ్చియుండుటకంటెనుఁజచ్చిచనుట|
 .తక్కువెంతయుఁగానేర(ఉటికి)-.దక్కటకట|
 .తనరుసీరాలనాపిన.తండిగుణము|
 .పొందునా.♦యాత్రదేవ-♦నె.మ్ములను♦సీమ॥

33 ద్వి॥ .♦జ్ఞానులు♦కుందరు.జరిగినపనికి|
 .గాని-యడ్డెదరు♦వ.గవుతోవ♦లొకట॥

Sc. iv.

- 34 Go, bind then up yond dangling apricocks,
Which, like unruly children, make their sire
Stoop with oppression of their prodigal weight :
Give some supportance to the bending twigs.—
Go thou, and like an executioner
Cut off the heads of too-fast-growing sprays,
That look too lofty in our commonwealth.
All must be even in our Government.—
You, thus employed, I will go root away
The noisome weeds, that without profit suck
The soil's fertility from wholesome flowers.

LOVE'S LABOUR'S LOST. *Act. I. Sc. I.*

- 35 Let fame, that all hunt after in their lives,
Live registered upon our brazen tombs,
And then grace us in the disgrace of death ;
When, spite of cormorant devouring Time,
The endeavour of this present breath may buy
That honour which shall bate his scythe's keen edge,
And make us heirs of all eternity.

34 నీ॥ ఆపండ్లచెట్టువేళి.లాడుచున్నది దానిఁ
 .గట్టు పొమ్మా-యది కడుదమయమి!
 .తవ్రయభరమునఁ.గమతండ్రిఁగుంగించి
 ♦.పొంగించుపోకిరి.♦బుడుతలవలె!
 .జూపట్టు-వేళిలెడు♦.చువకలకున్గొంత
 .సాయమిముక్తమనవ్ర.జూపభుత్వ!
 .మునమేటి♦యాన్నశ్య.మునదోచు
 చత్రివేగఁ.ఁరుఁగుకొమ్మకొనల.నలుకు-వెల్లు!
 .హంతకునిభంగి-మనరాజ్య.మందుసరిగ!
 ♦.నొనరవలయునంతయు-నీవి.టండ-నేను!
 .మంచిపూలకుఁగానీక.మంటచేవ!
 .బీల్చి♦రిక్తయాచెడుకల్పు-ఁ.ఁటికివైతు॥

35 నీ॥ .శమజీవితంబులం.♦దగిలి యెల్లరును
 వెం.బడెడుకీర్తిమన♦యి.స్తాడిసమాసె!
 .పైనిశాసనముగా.వ్రాయఁబడఁగ
 నిండు-.మరణమునకు నవ.మానకరము!
 .గామనలనదియు.గారవించగనిండు-
 .తరువాత-సప్పడెం.తయును♦సప్త!
 .భక్షకశ్వంబునఁ.బ్రబలు♦కాలుకి
 .దా.నిప్పటియాగిరి.యెదిరి-వాని!
 .వాడికొడవలిమొసమొద్ద.పఱచిమసల!
 ♦.నమరపదవికిన్ల.దా.యాదురుగను!
 .సెరిదియున్జేయఁజాలిన.పెద్దశేరు!
 .సంతయుగ్గొను నట్లుప్ర.యల్పనడుండు॥

H O N O U R .

MACBETH.

Act. I. Sc. VII.

36 I dare do all that may become a man ;
Who dares do more is none

MEASURE FOR MEASURE

Act. II Sc. II.

37 Not the king's crown, nor the deputed sword,
The marshal's truncheon, nor the judge's robe,
Become them with one half so good a grace
As mercy does.

Sc. iv.

33 'T were as good
To pardon him that hath from nature stolen
A man already made, as to remit
Their saucy sweetness that do coin Heaven's image
In stamps that are forbid: 't is all as easy
Falsely to take away a life true made,
As to put metal in restrained means,
To make a false one.

39 Better it were, a brother died at once,
Than that a sister, by redeeming him,
Should die for ever.

40 Ignomy in ransom, and free pardon,
Are of two houses : lawful mercy
Is nothing akin to foul redemption.

36 ద్వి॥ .నరునక హామగునం.తకునుఁ దెగింతు|

.మఱిచేయఁజనువాఁడు. మనుజుఁడుకాఁడు॥

37 ఉ॥ .కాదున్మౌళిమౌళియునుఁ-.గాదధికారికిఁగల్గు కత్తియున్|

.గాదుఁచమూనియంత్యగద-.కాదునభాపతి మేళియంగియున్|

.గాదరవీసమైనదయ.కై వడిశ్రేష్ఠఁవిభూషణంబు-ఁపే|

రేదినగొప్పవారియెడ.నింపుతలిచెడుఁచిహ్న మెద్దియున్॥

38 చ॥ .మనుజునిఁజంపుమానవుని.మన్నన నేత-ఁనిషిద్ధమైనఁయో|

.నినలమిఁసంతతిగ్గనిన.సీచునిసైఁచుటయున్సమంబు-జీ|

.వనమునుజాలిమాలియెడ .బాపుట-కూడనిచోటఁదప్పగా|

.దనయులఁగాంచఁబూనితనఁద్రవ్యమునుంచుటతుచ్చవృత్తియకా॥

39 ద్వి॥ .ఒకటఁనీల్గుట మేలుఁ.సోదరుఁడాత|

.నికయిఁసోదరియెట్లు .నీల్గుటకన్న|

40 గీ॥ .చెఱవదల్చుటకొఱకుఁ దెచ్చికొనునింద|

మఱిఁయుదారసహనఁమిరు.మన్ము-లఁదగు|

.కానివిడుదలకున్నాయ.మైనక్షమకు|

.గలుగఁబోవదుసంబంధ.ముఁలవమైన॥

MIDSUMMER-NIGHT'S DREAM *Act. V. Sc. I.*

- 41 Never anything can be amiss
 When simpleness and duty tender it.

MUCH ADO ABOUT NOTHING. *Act. II. Sc. I.*

- 42 Friendship is constant in all other things
 Save in the office and affairs of love :
 Therefore, all hearts in love use their own tongues;
 Let every eye negotiate for itself,
 And trust no agent ; for beauty is a witch;
 Against whose charms faith melteth into blood.

Sc iii.

43. Happy are they that hear their detractions, and can
 put them to mending.

Act. III. Sc. ii.

- 44 He hath a heart as sound as a bell, and his tongue is
 the clapper, for what his heart thinks, his tongue
 speaks.

OTHELLO. *Act. IV. Sc. II.*

- 45 And his unkindness may defeat my life,
 But never taint my love.

PERICLES. *Act. II. Sc. III.*

- 46 Contend not, sir ; for we are gentlemen
 That neither in our hearts nor outward eyes
 Envy the great, nor do the low despise.

41 ద్వి॥ .నరళతఁ విధియును. సాయమా నేని।
 .ఁబొరవోవఁజాలదే. ప్పడునెద్దియైన॥

42 చ॥ .వలపునఁదప్పమైతిఁ పెర. వస్తులనన్నిటనుండునిల్కడన్।
 .వలచినయెల్లడెందములు. వాడుటమేల్దమనోళ్లఁ గావునన్।
 .దెలుపుతఁదన్నఁగూచిఁప్రతి.ఁదృష్టితనంతటనమ్మకన్యనన్।
 .బొలపొకమత్రఁకాడతని. బూమేలనెమ్మికరంగుమల్లుగాన్॥

43 వ॥ తమనిండెలందాము వినివానిం దప్పించుకొనఁగలవారు ధన్యులు॥

44 వ॥ వానికిగంటవలె సరియైన హృదయమున్నది-దానినాల్కే వానినా
 ల్క-యేలనన-వానిడెందము తలంచునది వానినాల్క చప్పివే
 యును॥

45 ద్వి॥ :వానినిదఁయతీయ. వచ్చు నాఁయుసుఱు।
 .కాని-నాప్రేమఁన. గడుపఁచలేదు॥

46 గీ॥ .అయ్యక లహింపఁబోకు-మే. మనఁగ-మేము।
 .తగుమనుసులము-మాదుహృదయములందు।
 .ఁగాని-మాయాకృతులఁగాని-ఘనులఁకీష్యన్।
 .పడఁమలంతుల నవమాన. పఁచ మెప్పుడు॥

 ROMEO AND JULIET. *Act. V. Sc. III.*

- 47 Yea, noise ? —then I'll be brief.— O happy dagger!
 This is thy sheath ; (*stabs herself*) there rust and let
 me die.

TEMPEST.

Act IV. Sc. I.

- 48 the murkiest den,
 The most oppurtune place, the strong'st suggestion
 Our worser Genius can, shall never melt
 Mine honour into lust, to take away
 The edge of that days' celebration,
 When I shall think, or Phœbus' steeds are foundered,
 Or night kept chained below.

TIMON OF ATHENS *Act. I Sc. I.*

- 49 When we for recompense have praised the vile,
 It stains the glory in that happy verse,
 Which aptly sings the good.

Sc. ii.

- 50 'T is pity bounty had not eyes behind,
 That man might ne'er be wretched for his mind.

47 ద్వి॥ సరియె-చప్పడ-యైన♦సంతీప్తనౌదా
 ♦గరము-నోహో సుఖం.కరమగు♦సురియ।
 యిద్దినీయెర- (పొడుచుకొని) నీవు.నిటఁద్రుప్పావట్టు।
 ♦తద్దయు-నన్ను♦నం.తముఁజెందనిమ్ము॥

48 తరువోజ॥

♦కటికిఁకటిగుహ-కడుసమయోచిత
 మగుతాపున్-జెడు.దయ్యముసిగొలు।
 పుటయు-నాదగుదైర్యమున్దచ్చ
 కామముగఁగరఁగింపనెప్పడయినదగదా
 స్ఫుటముగానాటి♦విశ్రుతిమేరపొల్ల.పుచ్చుట
 కేనెప్పు♦ప్రొద్దుగుఱ్ఱములు॥
 ♦పటిమ♦దొఱఁగికుంటు.వడుట-♦రేక్రిందు
 బంధింపఁబడియాపఁబడుటదలంతు॥

49 కం॥ మనముబహుమతికొఱకుదా

జనముల♦సంసృజమునల్పు.నమయంబునన।
 జనుల దగునట్లు కీర్తిం॥
 చిన♦సుశ్లోకమునమచ్చ.జేసెడునదియు॥

50 ద్వి॥ వెనుకచూపకట♦యి.వికిలే-దదున్న।

దన♦వదాన్యతకుఁగుం.దడుమానవుడు॥

ACT. III. Sc. v.

- 51 You cannot make gross sins look clear :
To revenge is no valour, but to bear.

TITUS ANDRONICUS *Act. I Sc. I.*

- 52 Sweet mercy is nobility's true badge.

- 53 Of noble minds is honourable meed. thanks to men

ACT. III. Sc. i.

- 54 That ever death should let life bear his name,
Where life hath no more interest but to breathe!

ACT. V. Sc. iii.

- 55 Friends should associate friends in grief and woe

TROILOUS AND CRESSIDA *Act. I Sc. II.*

- 56 Do you know what a man is? Is not birth, beauty,
good shape, discourse, manhood, learning, gentleness,
virtue, youth, liberality, and so forth, the spice and salt,
that season a man?

51 గీ॥ .అచ్చదోసములనీవు.మచ్చలేక।
 ♦.తోచునట్లు సలుపసమ.ధుక్కడవుకావు।
 .ఎపుడయిన♦నిక్కపు♦మగటి.మిపగదీచుక।
 .కొనుటకానేరదుసహించు.కొంటగాని॥

52 ద్వి॥ .గొప్పతనంబున.కున్దగుగుతుక।
 .చెప్పెద-హాయిని.చ్చెడుదయారసము॥

53 ద్వి॥ .ఘనమైనమనసులు.గల్గువారలకుఁ।
 ♦.బ్రాణతులుపరువైన.బహుమానమగును॥

54 ద్వి॥ .ఊపిరితీయుటే.యొకపనియైన।
 ♦.బాపురే-చావేల.బ్రతుకనరాదు॥

55 ద్వి॥ .హితులు♦పరస్పర.♦మెనయంగవలయు।
 ♦.సతతమాపదయందు.సంపదఫట్ల॥

56 వ॥ మనుష్యుడననేమోనీవెటుఁగుదువా-పుట్టువు-సౌందర్యము-మంచి
 యాకృతి-సంభాషణము-మగతనము-చదువు-సాధుత్వము-యో
 గ్యత-యావనము-దాతృత్వము-మొదలగు నెల్లగుణములు వురు
 ఘనకుఁజవిపుట్టించు సంబారుమఱియునున్నను.

 Act. II Sc. ii.

57 (1) The wound of peace is surety,
 Surety secure; but modest doubt is called
 The beacon of the wise, the tent that searches
 To the bottom of the worst.

(2) to be wise and love
 Exceeds man's might; that dwells will Gods above

Act. V. Sc. iii.

58 Life every man holds dear ; but the brave man
 Holds honour far more precious-dear than life.—

59 Let 's leave the hermit pity with our mothers,
 And when we have our armours buckled on,
 The venom'd vengeance ride upon our swords :
 Spur them to ruthless work, rein them from ruth.

TWELFTH NIGHT

Act III Sc. VI.

60 (1) In nature there 's no blemish but the mind ;
 None can be called deformed but the unkind :
 Virtue is beauty; but the beauteous-evil
 Are empty trunks, o'erflourished by the devil.

57 (1) గీ॥ ఎంతయు శంక లేకుంట. యిడువఁదెచ్చు |
 ♦.వాస్తవంబుగ నెల్లప్పు. పరిమితమగు |
 .సంశయంబు తములకు ♦ తాం. ఛనము-కీడు |
 .లయెడ నడుగంటఁజొచ్చువ. త్తియనఁబడును ||

(2) కం॥ ఎఱుకఁగలిగియుండుటయు |
 .మఱివలపుంజూపుటయును. మనిసిక శక్యం |
 బరయనటువంటి శక్తియ |
 .మరుచుండెడుఁ బైవెలయు ♦ న. మరులకు నెల్లన్ ||

58 ద్వి॥ .బ్రతుకుప్రియంబగుఁ . బ్రతిమనుష్యునకు |
 .బ్రతుకుకంటెఁ బ్రియంబు. పరువుశూరునకు ||

59 గీ॥ ♦. ఋషిదయన్మనతల్లుల. యెడనిడుదము |
 .మనముక వచంబులన్దొడ్డు. కొనిసయపుడు |
 .మన ♦ యసులకెక్కనీ విష. మత్సరగలు |
 .కూరకృత్యంబులకుఁ బురి. కొల్పదమవి |
 .వెండియుదిప్సదముకృప. నుండివాని ||

60 (1) గీ॥ .మనసుకంటెఁ బ్రికృతియందు. వచ్చలేదు |
 .కూరుఁడొక్కఁడుతిప్పఁగు. నూపిలేడు |
 .సుగుణమందముకాని-సో. యగవుదుట్టు |
 .వన్నె ♦ దయ్యంబునంగాంచు. వట్టిమొద్దు ||

TWO GENTLEMEN OF VERONA *Act. II. Sc. VII.*

- (2) His words are bonds, his oaths are oracles ;
 His love sincere, his thoughts immaculate ;
 His tears pure messengers sent from his heart ;
 His heart as far from fraud as heaven from earth.

WINTER'S TALE *Act. I Sc. I.*

- 61 't is safer to
 Avoid what 's grown than question how 't is born.

Act. IV. Sc. iii.

- 62 If I might die within this hour, I have lived
 To die when I desire.

VENUS AND ADONIS.

- 63 By law of nature thou art bound to breed,
 That thine may live, when thou thyself art dead ;
 And so in spite of death thou dost survive,
 In that thy likeness still is left alive.

- 64 They that thrive well take counsel of their friends.

(2) ఉ॥ .ఆతనిఁనుల్లోడంబడిక - .లాతనియొట్టులుదేవవాక్కులౌ|
 .నాతనిప్రేమనిమ్మపట- .మాతనియూహలకల్మషంబులౌ|
 .నాతనిమాససప్రచలి.తామలదూతలుపానిఁయశ్శులౌ|
 .నాతనిఁయాత్రవంచనకు.నౌఁదవుఁస్వగఁముభూమికింబలౌ॥

61 ద్వి॥ .ముదిరినదానిఁద.ప్పుకొనుటమంచి|
 .యదియెట్లుపుట్టెనం.చడుగుటకన్న॥

62 ద్వి॥ .నేనీక్షణంబున.నీల్గెదనేని|
 నేనుఁగోరినపుడు.నేజావనుంటి॥ .

63 గీ॥ .సహజధర్మంబు నన్నీవు.సంతతిఁగన|
 .వలయు-నీవిడ్డలుండీవు .పాలయునపుడు|
 .ఆటలఁగావున- నీవీల్గి.యైనబ్రతికి|
 .యున్నవాడవె నీపోల్కి.యుండుఁగాన॥

64 ద్వి .చెలికాండ్రమాట లఁజేకొనుచుందు|
 .చెలఁగిమిక్కిలి .వృద్ధి.చెందెడువారు॥

- 65 To see his face, the lion walk'd along
Behind some hedge, because he would not fear him;
To recreate himself when he hath sung,
The tiger would be tame, and gently hear him
If he had spoke, the wolf would leave his prey,
And never fright the silly lamb that day.

RAPE OF LUCRECE.

- 66 princes are the glass, the school, the book,
Where subjects' eyes do learn, do read, do look.
- 67 He shall not boast, who did thy stock pollute,
That thou art doting father of his fruit.
Nor shall he smile at thee in secret thought,
Nor laugh with his companions at thy state ;
But thou shalt know thy interest was not bought
Basely with gold, but stol'n from forth thy gate.
For me, I am the mistress of my fate,
And with my tresspass never will dispense,
Till life to death acquit my forc'd offence.

65 త॥ .తనుఁజూచిజంకఁడ.తఁడుగాన-
 నతని.మొగముఁగన్గొనుటకుఁ.బొదవెన్కసింగి।
 .మునడువఁజొచ్చెను-ఁ.బులిమచ్చిక వడి
 .యాలించుమెల్లన.నాతఁడు♦రపణ।
 .మునఁబాడినప్పడు- ♦.మొనసియతఁడు
 .పలికినఁదన♦యెర.నవ్విదిలితోఁజేలు।
 ♦.నెనరు♦మైజడిపింప.నేరదువఁటియు
 ♦.వెంగలిగొఱ్ఱియ.పిల్లనాపొక్క॥

66 ద్వి॥ .భూమిఁపృథువులద్ద .మం♦బొత్తముబడి।
 .గా-♦మొగిఁబ్రజచూడఁ ♦.గఱవఁగఁజదువ॥

67 నీ॥ .నీదగుసంతతిన్ .జెఱచినవాఁడు
 తా♦.ఁబడసినవానికి.భ్రాంతితోడ।
 .దండిగానీవుంటఁ.దలఁచియెంశయు
 విట్టి.వీఁగఁగూడదు-తన.లోఁగడపని।
 .దలపోసినినుఁజూచి ♦.యెలనగవుంజూపఁ
 .జనదు-♦వెండియుఁదన.జల్పితోడ।
 .నీయున్నిఁగూరిచి♦.నెగడిహాస్యమునేయ
 .వలదునీయాస్తిదొంగిలఁబడియెను।
 .గాని-కొనఁబడలేదుబం.గారుతోడ।
 ♦.హీనముగ-నింకనాగతి.కేనుఁబోదు।
 ♦.నిమ్మతినిొనపక.నొల్లనా.నేరమునకు।
 .జావునదీఱుబల్మినే.నల్పు♦నెక్కు॥

- 68 My honour I'll bequeath unto the knife
That wounds my body so dishonoured.
'T is honour to deprive dishonour'd life;
The one will live, the other being dead:
So of shame's ashes shall my fame be bred;
For in my death I murder shameful scorn:
My shame so dead, mine honour is new-born.

Dear lord of that dear jewel I have lost,
What legacy shall I bequeath to thee?
My resolution, love shall be thy boast,
By whose example thou reveng'd may'st be.
How Tarquin must be used, read it in me:
Myself, thy friend, will kill myself, thy foe,
And for my sake serve thou false Tarquin so.

- 69 O ! teach me how to make mine own excuse,
Or, at the least, this refuge let me find:
Though my gross blood be stain'd with this abuse,
Immaculate and spotless is my mind;

68 నీ|| .సురియకునావగు. పరువప్పగించెద

♦.బవిసియిట్లుడ్చగా. బడిననాదు|

♦.మయినది చెఱచును-. మర్యాదదొఱగిన
.బ్రతుకు. బాయుటగౌర. వంబు. కొకటి|

♦.మనెడుదక్కినయది. వడియగ-గావున

♦.బొలివోవునాసి. బుగ్గివలన|

.నేపారునాదుపే-. కేలన-నాచావు

.నందునాతలవంపు. మగ్గించజేతు|

.నానిందెయట్లుల. బాగినంత నాగొప్ప

.కొత్తపుట్టపుపొంది♦. కొవరుమిగులు|

.నేనుబోగొట్టుకొ. నినమానికము

నేలు. వాడ-నీకేమాసి. వదలుదాన|

.నానిశ్చయము-పేమ-♦. నలునందు

నీగర్వ. హేతువు-దానికి. నీవుగుతుఁ|

.గా. బగ సాధింప. గవలయు నెట్లా

♦.యధమునిపనిపట్టు. విధమునెల్ల|

.నీవునాయుండు. జదువునే. నీకు♦ జెలిసి|

.నీదు♦ పగయైన♦ సన్నుడు. నెద్రను-మఱియు|

.నీవునా కెట్లు♦ సలిపిన. నీచుసటాల|

.ద్వరగినాకయి♦ పరిమాచక. వలయుఁజుమ్మ||

69 నీ|| .అయ్యయోనేరువు. మానాకునా♦ సాగు

.నెటుచెప్ప వలయునో. యేను-లేక|

.తుదకునీ♦ తన్విబొం. దెదనునాకీ

నిందె♦. మైవట్టి నెత్తురు. మచ్చపడియె|

That was not forc'd; that never was inclin'd.
To accessory yieldings, but still pure
Doth in her poison'd closet yet endure

ఁగాని-నామదికించు. కై నదోసము

కాన. రా-దదిబల్మిప్ర. చఁబడ లేది!

ఁకింతియెకా-కద్ది. యెన్నఁటికింజెడ్డ

తనముతోడగునొప్పు. డలకుఁజోగు!

• పనికిమాలినయలవాటు. పడుట లేదు!

• మఱియు-సయ్యదియిప్పటి. వఱకొకింత!

• యునుమకిలనంటక-విసంబు. నెనయుతనదు!

• నెలవునందోపుఁతోడుత. నిలిచియుండె||

కాళిదాస కవితావిశేషాః॥

వీరరసః ॥

రఘువంశే సర్గః 1 శ్లోకః 21 ॥

- 1 జగోపాత్మానమత్రస్తాభేజేధమమనాతురః।
అగృధ్నురాదధేసోఽథమసక్తస్సుఖమన్వభూత్ ॥

శ్లోకః 22 ॥

- 2 జ్ఞానేమానంక్షమాశక్తౌత్యాగేష్లాఘావిపర్యయః।
గుణగుణానుబద్ధిత్వాత్తస్యసప్రసవాత్ ॥

స ॥ 8 శ్లో ॥ 31

- 3 బలమాతృభయోపశాంతయే।
విదుషాంసత్కృతయేబహుశృతమ్।
వసుతస్యవిభోనకకేవలం।
గుణవత్తాపిపరప్రయోజనా ॥

స ॥ 9 శ్లో ॥ 7

- 4 నమృగయాభిరతినాదమోదరం।
నచశశిప్రతిమాభరణమ్మధు।
తముదయాయనవానవయావనా ।
ప్రియతమాయతమానమపాహరత్ ॥

కాళిదాసుని కయితయందలి సాగములు.

బీరము.

1 గీ॥ .పందతనఁ మేదితన్నుఁగా.పాడుకొనియెఁ
 .ఁదెవులుఁదవులక పున్నెముం.దెచ్చికొనియెఁ
 .సాముక్తఁబిసినారిగాకపు.చ్చుకొనెనతఁడు
 .ఁకుడిచెనెంతయుహాయిఁత.గులములేక॥

2 గీ॥ .తెలివియందూరకుండుట.ఁబలిమినోరు
 .పాతనికిఁనీవియెడఁగొని.యాడుకొనమి
 .ఁదొడ్డఁగొనములొండ్లొంటికిఁ.నోడుపొంది
 .పొలుపుమితెడుఁదనతోడఁ.బుట్టులట్లు॥

3 గీ॥ .ఇడుమలన్బడువారల.జడుపెడవగఁ
 .ఁగడిమి-ఁచదువర్ల మన్నింపఁ .ఁగడిదివిద్దె
 .పుడమితేనికిఁగల్గిన.యెఁడమిగాక
 .గొనములుగూడనొరులమే.లునకుఁదగియె॥

4 గీ॥ .మివులఁబెంపుకొఱకుఁ .ఁదివిరెఘనాతని
 .వేటగాని-జూజ.మాటగాని
 .ఁజాబిలిపతిమనగ.సారాయియున్నాని
 .లాగ లేదుఁముద్దు.లాఁడిగాని॥

శ్లో॥ 8

- 5 నకృపణాప్రభవత్యసివాసవే!
 నవితథాపరిహాసకథాస్వపి!
 నచసపత్నజనేష్వపితేనవా!
 గపరుషాపరుషాక్షరమీరితా ॥

స ॥ 14 శ్లో॥ 35

- 6 నిశ్చిత్యచానన్యనివృత్తివాచ్యం!
 త్యాగేనపత్యాః పరిమాప్తుకమైచ్ఛత్!
 అపిస్వదేహాత్కిముతేన్ద్రియాధాన్!
 ద్యశోధనా నాంహియశోగరీయః॥

స ॥ 16 శ్లో॥ 8

- 7 కాత్వంశుభేకన్యపరిగ్రహోనా!
 కింవామదభ్యాగమకారణంతే!
 ఆచక్షుమత్వావశినాంరఘూణాం!
 మనఃపరస్త్రీవిముఖప్రవృత్తి ॥

స 17 శ్లో॥ 43

- 8 వయోగూపవిభూతీనా! మేకైకమృదకారణమ్!
 తానితస్మిన్నమస్తాని! నతస్యాత్సిషిచేమనః॥

శ్లో॥ 47

- 9 కాతర్యం కేవలానీతిః! శౌర్యం శ్వాపదచేష్టితమ్!
 అతస్సిద్ధిం సమేతాభ్యా! ముభాభ్యా మన్వియేషసః॥

5 గీ॥ •♦వేల్పుజేన్తికై న.వెల్తిమాటాడబోఁ|
 •డనఁడునవ్వులాట.కై నఁగల్గ|
 •నలుకఁదొఱగినట్టి.యతఁడు♦పగఱనై నఁ|
 •♦బరుసమైన♦చాఁచియిఁ.బలుకఁజనఁడు॥

6 గీ॥ •♦మాటు♦వెరవునమల్లని.మాట-నాలి|
 •విడుచుట♦న్నిచ్చయంబుగఁ.దుడువఁగోరె|
 •♦బోగములఁజెప్పనేటికి- •♦బొందికన్న|
 •ఁబే♦రుసా♦మున్నవారికిఁ.♦బెంపెమే♦లు॥

7 గీ॥ •ఎవతెవీవు♦చెలువ-•యెవనికి♦ల్లాలవు|
 •నా•యెదుటికివచ్చి.న♦కతమేమి|
 •♦యడఁకువఁగల♦రగుల.♦యెడ-పెడమొగమిడుఁ|
 •♦బెఱపడంతులకని-•యెఱిఁగి♦నుడువు॥

8 గీ॥ •పడుచుతనము-సొగసు- •♦నొడమియు-వీనిలోఁ|
 •♦బొగరిడనొకొకటియె.యగుఁ♦గతంబు|
 •అన్నికూడుకొనియ.వాతనియందుండెఁ|
 గాని-♦త్రుల్లి పడదు.వాని♦యెడఁద॥

9 గీ॥ •పరగునొక్క♦తగవు.♦పందతనమ్ముగఁ|
 •♦బొనఁగునొకమ♦గఱిమి.పులినడఁతగఁ|
 •గనుకనరిగఁగూడు.కొనినయా రెండిఁటి|
 •♦బెడఁగుకల్మినతఁడు.వెదకికొనియె॥

కుమారసంభవే న || 2 శ్లో || 55

10 విషవృక్షోఽపినంవధక్యన్వయంచేత్తుమ సాంప్రతమ్ ||

న || 10 శ్లో || 23

11 అమీషాం సురసంఘానాం త్వమేకోఽథానమథానమ్ ||
విపత్తిరపినంశ్లాఘ్యో పకారవ్రతినోఽనల ||

మేఘసంజేశే న || 1 శ్లో || 6

12 యాచ్ఛామోఘా వరమధిగుణే నాథమేలబ్ధికామా ||

శ్లో || 57

13 ఆపన్నాతి ప్రశమనఫలాస్సం పదోఽహ్యుత్తమానామ్ ||

విక్ర మేర్వశీయే ||

14 స్వాథాత్సతాం గురుతరా ప్రణయిక్రియైవ ||

శాకుంతలే ||

15 అసంశయం క్షత్రపరిగ్రహక్షమా
యదార్థమస్యా మభిలాషి మేమనః |
సతాంహిసం దేహ పదేషువస్తుషు |
ప్రమాణమంతఃకరణ ప్రవృత్తయః ||

10 ద్వి॥ .మునుఁదాను పెంచిన.ముసిఁడి చెట్టేనఁ
 .దనచేతనటకుట.♦దమ్ముకాదు॥

11 క॥ ఈవేల్పుమొనలకగ్గీ
 .నీనొకడవెక♦జ్జములను.♦నెరపె-దొరులవేల్.
 గావించు♦నోముగలిగిన।
 .యావారలయిదుమయుఁగొని.యాడంబడెడు॥

12 ద్వి॥ .తగువానియందు♦వి.తయగుట♦నయమ।
 .డుగుట♦నదునెడమే.ల్పొందుటకన్న॥

13 ద్వి॥ .ఇడుమఁబడినవారి.♦యేఁపుమానుపుట।
 .కడుమంచివారల.♦కలుముల♦పంట॥

14 ద్వి॥ .ఒరులకుమేలుసే.యుటమంచివారి।
 .కరయఁగఁదమపని.కంఠెనుమేలు॥

15 గీ॥ .♦అరమరిక లేదురాచయా.లగుటకుఁడగు।
 .నీపెయెడనాదుమదితగు.లెనయుఁగాన।
 .నందియంబున్నతావుల.♦సాదులకెడ।
 .♦పోకడలు♦దినుసులఁగూచి.♦సాకిరికద॥

- 16 భవతియఃపౌరవేణ రాజ్ఞాధమాణికారేనియుక్తః సోఽహమా॥
శ్రమిణామవిఘ్నక్రియోపలం భాయధమారణ్యమిదమాయాతః :
- 17 అస్మాన్సాధు విచింత్యసంయ మధనానుచ్ఛేఃకులంచాత్మనః।
త్వయ్యస్యాఃకథమప్యబాంధవ కృతాంస్నేహ ప్రవృత్తించతామ్।
సామాన్యప్రతిపత్తి పూర్వ కమియం దారేషుద్భవశ్యాత్వయా।
భాగ్యాయత్త మతఃపరంసఖలు తద్వాచ్యం వధూబంధుభిః॥
- 18 శుశ్రూషస్వగురూ కురుప్రియ సఖీవృత్తిం సపత్నీజనే।
భర్తుర్విప్రకృతాపిరోషణ త మామాన్య ప్రతీపంగమః।
భూయిస్థంభవదక్షిణాపరిజనే భాగ్యేష్వనుత్సేకినీ।
యాంత్యేవంగృహిణీపదంయువ తయోవామాః కులస్యాధయః ॥

అథోహి కన్యాశకీయపదా
తా ముద్యసంప్రేమ్యవర్గహీతుః।
జాతీ మమాయంనితదః ప్రకామం
మత్కృతా తామృతానివాంఛితాత్మ

16 వ॥ ఎవఁడుఁజేనిచేదగవేల॥ నేమింపఁబడియెనోయట్టి నేను॥దపనుల
కడ్లుదొలఁగింపనీ॥పున్నెపుంగాన॥కే తెంచినాడను॥

17 త॥ .కడు॥దబమేసొమ్ము॥గానున్నమమ్ము॥
.బదపడినీగొప్ప॥ఎంగడం-బీపె॥
.తోడరితనం నీ॥తోడు నెట్లొ॥
.సలిపినయాపొందు॥జాడదలంచి॥
.కడగియాండ్రొక్కరి॥గారాబుతోడ॥
.జూడఁబడునదియి॥జోటినిచేత॥
.నుడువదగినది॥బం॥దుగులచే॥
దో॥చ॥దెద్ది॥బా॥గెంబున॥కింకలో॥బడునొ॥

18 త॥ .కొలుపుపెద్దల-బొత్తు॥గొనుమెల్లతలుల
.నేరుపుతోడుత॥న్నదు॥సవతుల॥
.సలుపకునుడ్డం॥బ॥సడ్డగా॥జూడఁ
.బ॥సియు॥నిమిటికి॥బలు॥కిన్కచేత॥
.మెల॥గుము॥మోమోట॥మిన్న॥బలంగెంబు॥పట్ల-
మిక్కిలితుల్లి॥పడకు॥బా॥గెముల॥
.వెల॥దులిల్లాండ్రొ॥కించుకొందిల్లి॥
.కొలమునకుం॥జెడు॥గొట్లు॥తెవుల్లు॥

19 గీ॥ .వెల్లడిగనుగ నెల్ల॥పెరవానిసొమ్మగా॥
.యాపెమ్మగనిచెం॥కంఠి-యిపుడు॥
.డా॥చ॥బెట్టినట్టి॥డబ్బిప్పగించిన॥
.యల్లనా॥యెడంద॥హోయి॥జెందె॥

20 స్వసుఖనిరభిలాషః ఖద్యసేతోక హేతోః |
 ప్రతిదినమథవాతే వృత్తి రేవంవిధై వ |
 అనుభవతిహిమూర్ఖా పాదపస్త్రీవ్రముష్ణం |
 శమయతిపరితాపం ఛాయయాసంశ్రితానామ్ ||

21 వ్యపదేశమావిలయితుం |
 కిమిహ సేజనమిమంచపాతయితుమ్ |
 కూలంకషేవసింధుః |
 ప్రసన్నమం భస్మటరుహంచ ||

22 కుముదాన్యేవశశాంక |
 స్సవితా బోధయతిపంకజాన్యేవ |
 వశినాం హిపరపరిగ్రహ |
 సంశ్లేష పరాజుక్రమవృత్తిః ||

20 గీ॥ .జగముఁగూచిన్ నీదుఁ .నుగముఁలఁగోరక ।
 .ఁపొగలె-దిట్టినడఁత.పోలునీకు ।
 .చెట్టుచుఱుకు పెండ.సిరముచేఁగుడి చెడ ।
 .నీడఁగ్రిందివారి.వేడిఁబాపు ।

21 గీ॥ .పేర్లలంచ-వీనింబడ.వేయుటకయి ।
 .యేలఁదలఁచెదవిట్టులో.ఁయిగురుఁబోడి ।
 .యొడ్డులగ్గఁగుఁగొఱుకుచు.నున్నయేఱు ।
 .మంచిసీటిన్మ్రతియుఁదరి.ఁమ్రమాఁకుమాడ్కి॥

22 గీ॥ .ఁవేలుపులబువ్వఁతొవలనే- .ఁవేడివేల్పు ।
 .తప్పకెప్పుడుమేల్కొల్పుఁ .ఁదామరలనె ।
 .తమకులోఁకువయాఁనడఁదఁగలవారి ।
 .నడఁత-యొరునాలికింబెట్టుఁ.బెడమొగంబు॥

GENTLENESS.

ANTONY & CLEOPATRA *Act III Sc. XI.*

1 yet he that can endure
To follow with allegiance a fall'n lord,
Does conquer him that did his master conquer,
And earns a place i' the story.

AS YOU LIKE IT *Act II Sc I.*

2 Now, my co-mates, and brothers in exile,
Hath not old custom made this life more sweet
Than that of painted pomp ? Are not these woods
More free from peril than the envious court ?
Here feel we but the penalty of Adam,
The season's difference ; as the icy fang,
And churlish chiding of the winter's wind,
Which when it bites and blows upon my body,
Even till I shrink with cold, I smile, and say,
This is no flattery : these are counsellors
That feelingly persuade me what I am.
Sweet are the uses of adversity,
Which, like the toad, ugly and venomous,

శాంతరసము.

1 శీ|| .♦పతితుడై న ప్రభువును♦వి.శ్వాసము♦మెయి|
 .ననుసరింప♦నోర్వగలిగి.నట్టివాడూ|
 .గెలుచుదన♦యజమానుని.గెల్పువాని|
 మఱియునాజ్ఞించు నొకచోటు♦.చరిత్రమందు.

2 సీసమాలిక|| .ఇప్పుడు- నాడు♦వి.హిమాలార-
 మఱిస్వదే.శభ్రస్తుతా తోడి.జనములార|
 .పాతపరిచయమీ .బ్రతుకును.
 మిక్కిలి.వణింపబడిన దం.భంబుకన్న|
 .హాయిగాజేయలే.దా-
 యీయడవులోపు.లేనట్టియా రాజ.ధానికన్న|
 .నెక్కుడుబాధార.హితమయియుండ లే.దా-
 ♦బుతువులమాటు- ♦.పాదినరుని|
 .కగుశిక్షమాత్రమె .యనుభవించెదమిట-
 .మఱి- సీతుగాడుపు.మంచుకోట|
 .యు- నైవరానట్టి.-యెఱిపిడితో-నది-
 .యెంతయుముద్దగా.నేనుముఖగు|
 .కొనిపోవువఱకు-♦ నె.కొని నాడు-
 ♦మేనిపై.వీచుచు గఱవ-నే. బిన్ననవ్వు|
 .తనరబల్కెద- నిది .కొనియాటకాదని-
 .నాయథాథస్థితి.న్నకుసరస|

Wears yet a precious jewel in its head ;
 And this our life, exempt from public haunt,
 Finds tongues in trees, books in the running brooks,
 Sermons in stones, and good in everything.

Sc. iii.

3

I have five hundred crowns,
 The thrifty hire I saved under your father,
 Which I did store to be my foster-nurse
 When service should in my old limbs lie lame,
 And unregarded age in corners thrown :
 Take that ; and He that doth the ravens feed,
 Yea, providently caters for the sparrow,
 Be comfort to my age ! Here is the gold ;
 All this I give you. Let me be your servant.
 Though I look old, yet I am strong and lusty ;
 For in my youth I never did apply
 Hot and rebellious liquors in my blood ;
 Nor did not with unbashful forehead woo
 The means of weakness and debility ;
 Therefore my age is as a lusty winter,
 Frosty, but kindly. Let me go with you :
 I'll do the service of a younger man
 In all your business and necessities.

.దృష్టితోబోధించుఁ.హితులివి-మతియు-
 .నా.పత్తుసామాన్యాను.భవములు- కడు|
 .హాయిగానుండెడు- .నద్ది- .కప్పట్టుల
 .సహ్యంబుమతియుఁ.వి.షయతమయ్యు|

.మణిశిర.మునఁదాల్చు- మనబ్రతుకిదిగాంచు|
 .నరులరాటుఁదొఱఁగి .నాలుకలను|
 .ఁజెట్ల- ఁబుస్త కముల .సెలయేళ్ల- రాలను|
 .జ్ఞానబోధ- మంచిఁ.సర్వవందు.

తి నీ|| .ఉన్నవినాయొద్దఁ.బన్నెండువందల
 .యేఁబదిగూకలు.నేఁబొదుపుగ|

.దక్కించుకొన్నజీ.తంబుసీతండినిఁ
 .గొలిచి- నాఁముదిమేనఁ.గొలుపుకుంటి|
 .తూనెడ- సరకునే.యఁబడని యీడొ
 క.మూలఁ ద్రోయఁబడున.ప్పుడునుమతియు|
 .ననుఁబెంచుదాదితీ.రుననుంటకై యది
 .గూడఁబెట్టితిడానిఁ .గొనుమునీవు|

.కాకులకుమేఁపు వేల్పుని.క్కముగఁబిచ్చు|
 .కలకమచె= డుఁగూడుఁబ.దిలముతోడ|
 .నగునుఁబ్రాపునాముదిమికి- .దిగొపసిండి|
 .నేనునీకిచ్చినాఁడను.దీనినెల్ల|

SONG

Sc. V.

- 4 Under the green wood tree
Who loves to lie with me,
And tune his merry note
Unto the sweet bird's throat,
Come hither, come hither, come hither:
Here shall he see
No enemy
But winter and rough weather.
Who doth ambition shun,
And loves to live i' the sun,
Seeking the food he eats,
And pleased with what he gets,
Come hither, come hither, come hither:
Here shall he see
No enemy
But winter and rough weather.

సీ॥ సనుచుండనిమ్మునీ. పనినానిగాముదు
 .సలిగఁదోచియుగట్టి. ♦ సత్తవుగల।
 .వాడను- నాచిన్న. నాఁడెన్నఁడు ♦ న్వ
 ట్టి. నీళ్లునానెత్తుట. న్నెఱపలేదు।
 .మఱియుసిగ్గరికన్బొ. మనెత్తయి ♦ లావూడ్చు
 .వెరవుఁద త్తరమునఁబిలువలేదు।
 .కనుక నాముదుసలి. తనముబలియు
 ♦ సీతు ♦ . నెఱివె నగుఁగాని. నెమ్మి కలది।
 .నన్ను సీతోడఁబోనిమ్ము - . చిన్నవాని।
 ♦ . పశాసున న్నేనునీపని. యంతలోను।
 . గ్రమ్మఱన్నీకుఁగల్గున. క్కరలయందు।
 . గొల్పునొనరించుచుండునీ. కోరినట్లు॥

పాట - బిలహరిరాగము - రూపకతాళము.

- 4 పల్లవి॥ . ఇహాకురానీ- రా. నిమ్మ వలకురానీ।
 అనుపల్లవి॥ . ఇవలసీతుగాడ్పొనప్ప. నెదిరివాఁడు గనఁడు॥ రానీ॥
- (1) చరణము॥ . అడవిచెట్టికిందఁగున్క. నాసించు నెవఁడు నాతో।
 . గలుపుఁదనదుస్వరముతీయ . ♦ పులుఁగుటె ♦ లుఁగునఁదునరిగ॥ ని॥
- (2) . ఎవఁడుదురాశఁదొఱఁగువఱి. యెండనుండఁదలఁచునో।
 . ♦ తవిలితిండికై వెదకుచుఁ ♦ . దనియుదొరకుదానతోడ॥ ని॥

 Act. iii. Sc. ii.

- 5 Sir, I am a true labourer : I earn that I eat, get that I wear ; owe no man hate, envy no man's happiness ; glad of other men's good, content with my harm ; and the greatest of my pride is, to see my ewes graze and my lambs suck.

 COMEDY OF ERRORS. *Act II Sc I*

- 6 There's nothing situate under heaven's eye
 But hath his bound, in earth, in sea, in sky :
 The beasts, the fishes, and the winged fowls,
 Are their males' subjects and at their controls.
 Men, more divine, the masters of all these,
 Lords of the wide world, and wild wat'ry seas,
 Indued with intellectual sense and souls,
 Of more pre-eminence than fish and fowls,
 Are masters to their females, and their lords :
 Then, let your will attend on their accords.

5 వ॥ అయ్య నేనిక్కముగఁ బొటుమానిసిని- నాతిరిక్షినే నాకించు
కొనెదను- నాయుడుపునే సంపాదించుకొనెద- నోరుసనహ్యపడను-
మఱియు నెవ్వనిసౌఖ్యమునకైన నీషణ్యపడను- బరులమేలునకా
నందించెదను-నాయుడుమన్నేచుకొనెదను- మఱియునావేటిగవ
ము నాయుడుగొట్టియలు మేయఁజూచుటయు- నాగొట్టెప్పిలు
పొలుడువఁగనుటయును.

6 నీ॥ ఈశ్వరస్పృష్టిలో . నెయ్యెదియు హద్దు
.లేనిదిలేది॥ల.లోనఁగడలి।
.యందున • విన్నున- .నలమృగంబులు
•మీలు. నెగురుపక్షులుతమ.మగల•వశము।
.లగు- •దివ్యమాశక్తి.నధికులుపురుషులు-
.య•జమానులొదురే .యన్నిటికిని।
•బ్రభువులువారు పృ.పంచమునకునెల్లఁ
•బ్రాజ్ఞతనాత్మలం .బరఁగుచుందురీ।
.తమదుస్త్రిలకు•భతలై .తనరుచుందురీ।
.వెండియున్వారి•విభులయి. వెలయుచుందురీ।
.కావునన్నీదుచి తంబు.నీవువారి।
.యిష్టములనుసరించున. టెంచవలయు॥

CYMBELINE

Act III Sc III.

- 7 And often, to our comfort, shall we find
The sharded beetle in a safer hold
Than is the full-winged eagle. O, this life
Is nobler than attending for a check;
Richer than doing nothing for a bribe;
Prouder than rustling in unpaid-for silk,—
Such gain the cap of him that makes'em fine
Yet keeps his book uncrossed. No life to ours.

Act IV Sc II,

- 8 Cowards father cowards, and base things sire base;
Nature hath meal and bran, contempt and grace.
- 9 If I do lie, and do
No harm by it, though the gods hear, I hope
They 'll pardon it.

7 నీ॥ .మనముకన్గొనెదము.మతియును
 దచుకగ.వేడుకమీఱగఁ.జేడపురుగు!
 .సాళువకంఠెదా.మేలుగఁబట్టున
 .నెంతయునిభీకతి.నిరవుకొనుట!
 .భళిరయిబ్రతుకుచీ.వాట్లుతినెడుకొల్వ
 .కన్నమిక్కిలిలెస్సయాను-లంచ!
 మున్మింగియెద్దియుం.బొనరించకుండుట
 .కంఠెనెక్కుడుపల్వ.కలది-కొనని!
 .పట్టుడుపునందుకాబగ.పచుచుంట!
 .కన్నమతివాసి నెసఁగెడు.వ్యయములేక!
 .సొగసుఁజూపెడు.టోపికంఠెగడునయము!
 .జగతనూజీవితమునకు.సాటిలేదు॥

8 గీ॥ .పందలంగాంచుచుందురు.పందలు-మతి!
 .క్షుద్రములఁగనుక్షుద్రవస్తలు-నిజముగ॥
 .గట్టిగింజలుపొల్లయుం.గలుగుఁబ్రకృతి!
 .కంపునింపును.గూడజ.గంబునందు॥

9 గీ॥ .నేనుదబ్బఱంటి.నేనిపదంపడి
 .జెలుపుదానివలనఁజేయనేని
 .వేల్పులెల్లరదియు.వినిసప్పటికినన్తు!
 .మింతురనుచు.విశ్వ.సింతునేను॥

Act V Sc V.

10 it is I

- (1) That all the abhorred things o' the earth amend,
By being worse than they.

HAMLET

Act I Sc II

- (2) all that lives must die,
Passing through nature to eternity.

Act II Sc II.

- 11 there is nothing either good or bad, but thinking
makes it so:

- 12 I have of late—but wherefore I know not—lost all my
mirth, foregone all custom of exercises; and, indeed, it
goes so heavily with my disposition, that this goodly
frame, the earth, seems to me a sterile promontory;
this most excellent canopy, the air, look you, this
brave o'erhanging firmament, this majestical roof
fretted with golden fire, why, it appeareth no other
thing to me than a foul and pestilent congregation of
vapours. What a piece of work is man! How noble
in reason! how infinite in faculty! in form and
moving how express and admirable! in action how
like an angel! in apprehension how like a god! the
beauty of the world the paragon of animals! And yet,
to me, what is this quintessence of dust? man delights
not me—no, nor woman neither, though by your smiling
you seem to say so.

10 (1) ద్వి॥ జగతిఁ నహ్యము .అస్థిపెననోష్ణం
 .లుగ- వాసికన్నఁజె.దుగ్ధం నెగనుక.

(2) ద్వి॥ .బ్రీతికేడునదిచావ .వలయు ♦మతక్యాప్రీ॥
 .కృతినుండిపోవు ♦చ .మృతిపదంబునకు.

11 వ॥ మంచిచెడ్డలు తలంపునఁడప్పుటలేవు.

12 వ॥ అదేమోనాకుఁ దెలియదుకాని- కొంతకాలమునుండినే నుల్లాస
 ముఁజెసియుంటి- నన్నియన్యాయముల వాడుక మానుకొంటిని- మ
 తియు- నిక్కముగానామానసు మిక్కిలి♦వ్యాకులముగానున్న- దీ
 ♦రమ్యమైన నలుచదరపునేల నముద్రములో నొఱగియున్నకొం
 డగొడ్డు కొనవలె గనుపడుచున్న- దీమిగుల సొగసైనపతికి
 గాలిచూడు- మీచక్కఁగ వ్రేలాడునాకన- మీబంగరుటగ్గినలం
 కరింపఁబడినగొప్పక- పృథ్విరయది- చెడురోగములఁబన్నెడి ప
 లురకముల యావిరులగుంపుకన్న వేఱుగఁగాన్పించదు- ♦మను
 జుఁడెట్టివని- వివేకమున నెఱిగొప్ప- శక్తి నెంత♦యనంతము-
 గూఢుస్థుడలిక నొవిశేషము- మరెంతయన్బరము- కార్యము
 నందెంత♦దిన్యోమ- ♦భోధయెడనెంతదేవసన్మళము- జగదాభర

Act iii Sc i

- 13 To be, or not to be, that is the question:—
 Whether 't is nobler in the mind to suffer
 The slings and arrows of outrageous fortune,
 Or to take arms against a sea of troubles,
 And by opposing end them? — To die—to sleep,
 No more:— and, by a sleep, to say we end
 The heart ache, and the thousand natural shocks
 That flesh is heir to,— 't is a consummation
 Devoutly to be wished. To die,—to sleep:—
 To sleep! perchance to dream:— ay, there's the rub;
 For in that sleep of death what dreams may come,
 When we have shuffled off this mortal coil,
 Must give us pause. There's the respect,
 That makes calamity of so long life:
 For who would bear the whips and scorns of time,
 The oppressor's wrong, the proud man's contumely,
 The pangs of despised love, the law's delay,
 The insolence of office, and the spurns
 That patient merit of the unworthy takes,
 When he himself might his quietus make
 With a bare bodkin? who would fardels bear,
 To grunt and sweat under a weary life,
 But that the dread of something after death,
 The undiscovered country, from whose bourn
 No traveller returns,— puzzles the will,
 And makes us rather bear those ills we have
 Than fly to others that we know not of?
 Thus conscience does make cowards of us all;
 And thus the native hue of resolution
 Is sicklied o'er with the pale cast of thought;
 And enterprises of great pith and moment,
 With this regard, their currents turn awry,
 And lose the name of action.

ణము- పా) బలసత్త్వము- కాసి-కొజమానిదాని సాచాం
శ- మిది మేమినాకు- మనుష్యుడునన్నలరింపలేడు- లేదు- స్త్రీ
గూత సన్నానందింపజాలడు-నీరగ పుట్టి నీవాలాగనునట్లు కనుప
డునప్పోకిని.

13 నీ॥ .ఉంటయో-మానట-యో- యదేచింత్యము-

.ఘనతరంబెద్ది-నె.మృతమునందు

.దేవులచుట్టడు.వృణివేయునొపిసె

వే టులుబాణములు సెంచుటో-యదిగాక

.దరిగానరానిబా.ధలపయిదండెత్తి

.యెదిరించుటన్వాని.తుదిగనటయె

.పొలయుట- నిద్రపోవుట-లేదకేమియు

.వతియు-నిర్ధరచేత.మనసుపెడ

.నెమిలేహంబుపొందు.నేకనమాన

.కష్టములుమనము ముగింపగలిగినయెడ

.సద్దయెనకలొక్కొక్కమైనపదవి

.మిగులనానక్తితోగోరగదగినదగును॥

కం॥ మడియుట-నిర్ధరపోవుట

.పడుకొనుట-యెక్కొక్కలనుఁబరగుట-యశాన

క్కడనేకస్థం-జేమన

.నొడలుదొఱగమరణనిద్ర .నొడవుకలెవో॥

నీ॥ .మనలనాపగపలసి.న-దటయోజన

.కల-దదియట్టిదీ.ఘనమగుబ్రహ్మకు

.కష్టంబునొనరించు- గానిచో-నెప్పుడు

.కాలతాడనత్తిర.స్కారములను

•నైదింపవచ్చును-ఁగూరమానసుచి
 దు.మాగ్గము-గవ్యవ.మానము-మఱి
 •ధిఃకృతప్రణయాతి.దీఘవేదనలు-
 •న్యా.మూలస్య-మధికార.శాల•మదము|
 •మఱియుఁదుచ్చలచెంగట.మంచివార|
 •లోచుకొనియెడుగద్దెంపు-•లొక్కచిన్న|
 ••సురియచేదనయంతంబు.సులభముగను|
 •సలుపునట్టులఁదాఁజేయఁగలిగినపుడు||

సీ॥ ఎవఁడుభారములు•వ.హించుమూర్ఖుటకుఁ
 జె.మ్మటవాఱవినువగు•.మనికిక్రింద|
 •మరణముపిదవనె.వ్వరయినఁదిరిగిరాఁ
 •జాలనివింతదే.శంబుభీతి|
 •యెదనుసంశయపచి.యెయ్యెడియో-
 మఱి-•మనమెఱుంగనియిడు.మలకుమనల|
 •బరుగిడనీ-కిది.వఱకున్నబాధల
 •నోచుకొనట్టులనల్ప.కుండినయెడ|
 •మనసుజంకించునిట్టుల.నన్మనలనంద|
 •ఱ్ఱ-మిగుల•స్థైర్యనైజవ.ణంబుమాయు|
 ••జింతరుచిహీనమౌచాయ.చేతనిట్లు|
 •కనుక•సాహసోద్యమములు-•పనికి-రావు||

Act iii Sc iii

- 14 Whereto serves mercy;
 But to confront the visage of offence?
 And what's in prayer, but this two fold force,—
 To be forestalled, ere we come to fall,
 Or pardoned being down? Then I'll look up:
 My fault is past. But, O, what form of prayer
 Can serve my turn? "Forgive me my foul murder"?
 That cannot be; since I am still possessed
 Of those effects for which I did the murder,
 My crown, mine own ambition, and my queen.
 May one be pardoned, and retain the offence?
 In the corrupted currents of this world
 Offence's gilded hand may shove by justice;
 And oft't is seen, the wicked prize itself
 Buys out the law: but 't is not so above;
 There is no shuffling, there the action lies
 In his true nature, and we ourselves compelled,
 Even to the teeth and forehead of our faults,
 To give in evidence.

14 నీ|| .♦కృపయుపయోగించు .నెందుకు-

♦నేరము.మోమునెదుచుట.పొంటెదప్ప!

.నేముండుఁ బ్రాథన.యెడ-నీజ

మిలిశక్తి.తక్కమనముపాటు.తగులకమును!

.పడ్డగింఘఁబడుట.యరిగాక-ససిమ్మట

.క్షమియింపఁబడుటయు.-సరియె-నేన!

.రసెదను-నాదునే.రమఁజ్గి పోయె-న.య్య
యొకాని-యెటువంటి.ప్రాథనము.

.నాకుఁబనికివచ్చు-.నాయొనచి నఘోర

.హాస్యఁగూరిచ్చిసైఁచు.మానను-నది

.కానేరదేమన-ఁగఁగివిదివఱకు

నా.కెందుగుఱిచివధ.నేనుసలిసి!

.నాడనోయదిదెల్పు.జాడలు-నా♦మాళి-

.నాదురాశయు-మఱి.నాదురాశి!

.పైఁగింఘఁబడవచ్చు .నారేగియెవఁడైన-

♦.సేగిమానకకొన.సాగఁజేయ!

.వచ్చునా-మఱి-యీప్ర.పఁచపుచెడు

తోవ.లందు-♦బంగరుపూసినట్టికీడు!

♦.చేయివిసరవచ్చు.జెలఁగినాయముమెయి-

.దఱచునాచెడుగొప్ప.ధమఁముఁగొను!

.గాని♦పరంబునఁగా.దట్లు.మోసము

.పొసఁగదచ్చటఁ♦దగ.వెనఁగుదాని!

JULIUS CÆSAR *Act. I. Sc. III.*

15 But life, being weary of these wordly bars,
Never lacks power to dismiss itself.
If I know this, know all the world besides,
That part of tyranny that I do bear
I can shake off at pleasure.

HENRY IV PART I. *Act. V. Sc. IV.*

16 But thoughts the slaves of life, and life time's fool,
And time that takes survey of all the world,
Must have a stop.

PART II *Act. I. Sc. III.*

17 Past and to come, seems best ; things present, worst.

Act. iv. Sc. iv.

18 How quickly Nature falls into revolt
When gold becomes her object !
For this the foolish over-careful fathers
Have broke their sleeps with thought,— their brains.
 with care,
Their bones with industry ; for this they have
Engrossed and piled up the cankered heaps
Of strange-achieved gold ; for this they have
Been thoughtful to invest their sons with arts,

.వాస్తవంబగుస్థితితోడఁ-బల్మి పఞ్చకా
 .బడెదమెంతయుసాక్ష్యంబు .వాకొనుటకు
 .మనముఁ పదపడినాచరిం.చిన చెఱుపుల
 .మొగములకుఁ గట్టెదుటమన.మోములుంచి॥

15 గీ॥ .ఉనుఱులోకబంధంబుల.విసిగిశన్ను
 .గోల్పడుటకెన్నఁడుక శక్తి.గొదవపడదు
 .ఇది తెలియజగ మెల్లయె.గైద-యభేచ్చ
 .దూలఁగొట్టెదనాపైఁచు.మప్తశాస్తి॥

16 గీ॥ బ్రతుకుదాసులుతలఁపులు.బ్రదుకకాల
 .మునకగువిదూషకుఁడు.మఱి.యునుసమస్త
 .జగముఁబరిశీలనముచేసి.సరిగఁగొల్పు
 .నట్టిసమయంబుకూడని.ల్పందవలయు॥

17 ద్వి॥ .కడచినవస్తువు.ల్కాఁబోవునవియు
 .గడుమంచి-యప్పుడు.గతియవిచెడ్డ.

18 సీ॥ .తిరుగఁబడెడునెంత.త్వరగఁస్వభావంబు
 .బంగరుదానిఁతా.త్పర్యమెస
 .యప్పుడు-దీనికె.యవివేకులై మితి.మీఱిన
 జాగ్రత్తు.మెయినిదందు
 .లాలోచనముచేతఁగోలుపోయితిమ
 .నిద్దుర-ఁజెంతనెంతేనిబుద్ధి

And martial exercise : when, like the bee,
 Culling from every flower the virtuous sweets,
 Our thighs packed with wax, our mouths with honey,
 We bring it to the hive; and, like the bees,
 Are murdered for our pains. This bitter taste
 Yield his engrossments to the ending father.

HENRY V.

Act. III. Sc. VII.

19 We are in God's hand, brother, not in theirs.—

Act. v. Sc. ii.

20 A good leg will fall ; a straight back will stoop ; a
 black beard will turn white ; a curled pate will grow
 bald ; a fair face will wither ; a full eye will wax hol-
 low : but a good heart, is the sun and the moon ; or
 rather the sun and not the moon ; for it shines bright
 and never changes, but keeps his course truly.

౯.గప్టపాటుననెము.కల-౯బాడునల్ప
 కొ.నిరి- వారలుందీని.గుటిచివింత
 .గడన౯జేకురినపసిడినంటరాని
 వి.సమటుకుప్పలు పెట్టి.రి- మటి-దీని
 .కొఱకు-వారలుతమ.కొడుకులకున్విద్య
 .లెల్లనేర్పటకయి .తల్లడిలి
 .రపుడెల్లనననుండి .యచ్చపుతేనెల
 .నేచుచుండెడు తేనె.టీగలవలె
 .మనతొడలేత్రనంబు.మయి- మననోళ్లు
 తే.నియతొడమిక్కిలి.నిండుకొనగ
 ౯.దెచ్చెదము.తెట్టెయొద్దకాతే.ఁటల్లబోలి
 .మనముపడినట్టిపాట్లుకు .మాటుగ౯దెగ
 .టాపక౯బడెదము.మటి-యీ.వి.మానుభవము
 ౯.బటచు౯గడముట్టతండ్రిక.వ్యానిములై

19 ద్వి॥ .జేవునకుమనమ.ధీసంబుగాని
 .భావింపనితరుల.వశమున లేము.

20 వ॥ బలమైన కాలు నీరసిల్లెడు- యిన్ననివీపు వంగెడు- నల్లనిగడ్డము
 తెల్లబడు- దట్టముగ వంగినకురులు- బలముగను- యి- సాగవగు
 మొగము వడలిపోవును- నిబ్బరమగు కప్పులుతోతుగ ముడిగెడు-
 న్గాని- మంచిమనస్సు సూర్యుడుంజందురుడును- లేక- సూర్యుడు
 డేచంద్రుడుకాదేమన- నదెల్లపుడు బ్రకాశించును- మణియు-
 నెన్నడునామ్రాదు- కేవలమొక్క సత్యపద్ధతి నగతిసంబెడు
 గనుక.

HENRY VI PART II. *Act. II. Sc. I.*

- 21 Let never day nor night unhallowed pass,
But still remember what the Lord hath done.

Act. iv. Sc. vii.

- 22 Large gifts have I bestowed on learned clerks,
Because my book preferred me to the king;
And seeing ignorance is the curse of God,
Knowledge the wing wherewith we fly to heaven,

PART III

Act. I. Sc. IV.

- 23 Open thy gate of mercy, gracious God!
My soul flies through these wounds to seek out thee.

Act. ii Sc. ii.

- 24 But, Clifford, tell me, didst thou never hear,
That things ill got had ever bad success?
And happy always was it for that son
Whose father for his hoarding went to hell?
I 'll leave my son my virtuous deeds behind;
And would my father had left me no more;
For all the rest is held at such a rate
As brings a thousand-fold more care to keep,
Than in possession any jot of pleasure.

21 ద్వి॥ .నడవకుమెన్నఁడై .ననేబ్రవల్లు
 .చెడుగునఁ బ్రభుచేతఁ జిత్తమందిడక.

22 గీ॥ .పండితులకుగొప్ప .బహుమతులిచ్చితి
 .విద్యలెస్సభూమి.విభునికన్న
 .దైవశాపమజ్జ.త-యెఱుకఁజెక్కస్వ
 .గోమునకుమనమెగిరె.దమనియరసి॥

23 ప॥ నీదయాద్వారముఁ దెలుపుమో నెనరైనదేవుఁడా-
 యీగాయములనుండి నిన్వదకుటకు నాయాత్రయెగురుచున్నది.

24 సీ॥ .చెప్పమునాతోడ..నెప్పుడై నన్నీవు
 .వినలేద-కీడుమై.గొనినవస్తు
 .పులునిచ్చలున్దుష్ట.ఫలమిచ్చునని-మఱి-
 .తండ్రిలోభంబున.ధనముఁబోవో
 .సరిచినకతమున .సరకమేగిన-వాని
 .కొడుకెల్లపుడు నుఖ.పడునె-నేను
 .నావృణ్యకార్యము .లాపవెన్కవిడిచెద
 .నాపట్టికిన్ - నాకు.నాదుతండ్రి
 .యంతకెక్కువువదలమి.నెంతుఁడెక్కు
 .నంతయుఁడనకుఁజిక్కిన.హాయికలె
 .వేయిరెట్లువిచారముక్త.మోయఁజేయు
 .ఁఫక్కిగఁబదంపడిదలంపఁ.బడెడుఁగాన॥

Act. ii. Sc. v.

- 25 This battle fares like to the morning's war,
 When dying clouds contend with growing light ;
 What time the shepherd, blowing of his nails,
 Can neither call it perfect day, nor night.
 Now sways it this way, like a mighty sea,
 Forced by the combat with the wind :
 Now sways it that way, like the selfsame sea,
 Forced to retire by the fury of the wind :
 Now, one the better, then, another best ;
 Some time, the flood prevails ; and then, the wind :
 Both tugging to be victors, breast to breast,
 Yet neither conqueror, nor conquered :
 So is the equal poise of this fell war.
 Here, on this molehill, will I sit me down.
 To whom God will, there be the victory ;
 For Margaret my queen and Clifford too,
 Have chid me from the battle ; swearing both,
 They prosper best of all when I am thence.
 'Would I were dead ! if God's good will were so ;
 For what is in this world but grief and woe ?
 O God ! methinks, it were a happy life,
 To be no better than a homely swain ;
 To sit upon a hill, as I do now,
 To carve out dials quaintly, point by point,
 Thereby to see the minutes how they run,
 How many make the hour full complete ;
 How many hours bring about the day ;
 How many days will finish up the year ;
 How many years a mortal man may live.
 When this is known, then to divide the times :
 So many hours must I tend my flock ;
 So many hours must I take my rest ;
 So many hours must I contemplate ;
 So many hours must I sport myself ;
 So many days my ewes have been with young ;
 So many weeks ere the poor fools will ean ;
 So many years ere I shall shear the fleece :

25 నీ॥ పిల్లనగోవిని .గొల్లఁడూఁదుచు-బగ
 .లనికానిరాతిరి.యనుచుఁగాని
 .పిలువఁజాలనియట్టి .పెందలకడ-వడి
 .విచ్చుమబ్బలుహెచ్చు. వెలుఁగుతోడ!
 .నలుపుపోరట్టు-లీ.జగడంబుచెలఁగెడు-
 .నియ్యదియొక సారి.యేపుమీఱు
 .నీవై పుగాడుపు. నెదిరింపనలచేత
 బలిమి పెట్టఁబడుబ.ల్కడలిమాడ్కి!
 .గడఁగునొక మాటిదాజాడ.గాలిదెబ్బ!
 .వలన మళ్లనాసంద్రంబు.పగిదిఁగొంత!
 .దనుక *మున్నీరునెగ్గు-చి.దపఁగరువలి
 .యొకటిపుడులెస్స- వెనుక-వేటొకటిమేలు॥

గీ॥ .గుండెలొరయగ గెల్పును.గోరిరెండు!
 .నెదిరి పెనఁగెడుఁగాని-యె.య్యెదియునైన
 .నోర్వలే-దోడ-దట్టుల.నుండెసరిగ!
 .గరము బెట్టిద మైనయా.దురముతూఁగు॥

సీసమాలిక॥ .ఇచ్చోటఁబుట్టపై.నేనుఁగూచుకొండెద-
 .నెవ్వరియెడ వేలు.పిచ్చగించు!
 .నట గెలుపుండు-నే.మనఁగనారాణియు
 .నాబంటుగూడన.చ్చగిలివేసి!
 .రనినుండివారిర్వు.రచటనేలేనిచో

So minutes, hours, days, months, and years,
Passed ever to the end they were created,
Would bring white hairs unto a quiet grave.
Ah, what a life were this ! how sweet ! how lovely !
Gives not the hawthorn-bush a sweeter shade
To shepherds looking on their silly sheep,
Than doth a rich-embroidered canopy
To kings that fear their subjects' treachery ?
O, yes, it doth ; a thousand-fold it doth.
And to conclude,— the shepherd's homely curds,
His cold thin drink out of his leather bottle,
His wonted sleep under a fresh tree's shade,
All which secure and sweetly he enjoys,
Is far beyond a prince's delicates,
His viands sparkling in a golden cup,
His body couched in a curious bed,
When care, mistrust, and treason waits on him.

• వజ్రలెదమనియొట్టు. పైఁచుకొనుచు
 • బ్రదుకుఁజాలింపఁగో. రెదనుఁదయ్యపు
 మంచి. యిచ్చయునట్లుండె. నేని-యేల
 • ననఁగ-నీజగమందుఁ. నడలుటయును
 మఱి. యిడుమయుఁదక్కనిఁ. కేమి కలదు
 • అయ్యయోదయ్యమా. యచ్చపుగొల్లని
 • కంటెలెస్సగనుండ. కుంటమిగుల
 • హాయియాబ్రతుకని. యనుకొందు-నిపు
 డొక. గుట్టపైనావలె. గూరుచుంట
 • పొద్దుజంత్రంబులఁ. బాలుపుగఁజెక్కుట-
 • తగగుతులంబెట్టి. దానివలన
 • బరికించుట-ట్టుల. నృర్విడునోనిము
 • నము-లవియెన్నియై. నమఱినిండు
 • గంటయానో-యెన్ని. గంటలకుంబొద్దు
 • ముగియునో-యెన్నాళ్ల. కగునొయేడు
 • మానిసియెన్నేండ్లు. మననచ్చునో-యిది
 • యెఱుఁగఁబడినవెన్న-ఁ. దఱులఁబంచు
 • టిన్నిగంటలుమంద. నేఁగాచునడి-యిన్ని
 • గంటలునిద్దర. న్నడుపవలయు
 • నేదలంచవలయు. నికనిన్నిగంటలు-
 నే. నాడుకొనవలె. నిన్నిగంట
 • లొగినిన్నినాళ్లుచూ. లుండెనాగొట్టెఱు-
 • నిన్ని పూటలకవి. యానఁగలుగు
 • నిన్నియేండ్లకుఁనున్ని. నేఁగత్తిరించెద-

Act. iii. Sc. i.

- 26 My crown is in my heart, not on my head ;
Not decked with diamonds and Indian stones,
Nor to be seen : my crown is called content ;
A crown it is, that seldom kings enjoy.

.గడకిట్లునిముసము.ల్లంటటుమఱి|
 .పొద్దులు నెల లేండ్లు.ముగియుచు నెరసిన
 .కొప్పునందడిలేని .గోతఁజెట్టు||
 .నౌరయెట్టిబ్రతుకి.దయ్యె-నెంతటితీసి-
 .యెంతముచ్చట-పూద.రిండ్లనీడ|
 .యైనఁ-గుట్టుపనిసాం.పారుబంగరుపట్టు
 .పందిరైన-దనయే.ల్బడినినెగడు|
 .వారిమోసమునకు.వడఁకుదొరలకిచ్చు
 .హాయికంటెన్-నుంత.యెననెగ్గు|
 చూపనిగొఱియల.జూచుటగొల్లల
 .కిడుసంతసంబుమే-.లెంతయైన|
 .నద్దిరావేయిరె.ట్లదియెక్కువౌను-ఁగ
 .డకుగొల్లవానియిం.టఁగలపెరుగు|
 .తోల్బుడ్డినుండిపైఁ.దోఁగెడువానిప
 .ల్చనిత్రాగుడు-గారు.కొనెడుచెట్ల|
 .నీడలనలవడు.నిద్దురయు-గీడు
 .వడయక హాయిగ.వాడుగుడుచు|
 .నంతకు-మేలుమఱపును-.వంత-మోస|
 .మును-దనున్వేచుకొనజేడు.పొందుకల్లు|
 .లకు-బసిడిగిన్నెనతనిత.భుకగుతిండి|
 .కి-దగుసెజ్జందునతనిమై.కి-గడుదవ్వు||

16 గీ|| .నాకిరీటమునాదుడెం.దముననుండు|
 .నాతలన్దాదు-వివిధర.తనములజెక్క-|
 .బడఁగలే-దద్దియున్దానఁ.బడఁగబోదు|
 .తనివినామాళి-దొరలది.కనటయరుదు||

ACT. v. Sc. ii.

- 27 Why, what is pomp, rule, reign, but earth and dust?
And, live we how we can, yet die we must.

HENRY VIII.

Act. II. Sc. III.

- 28 't is better to be lowly born,
And range with humble livers in content,
Than to be perked up in a glistering grief,
And wear a golden sorrow.

Act. iii. Sc. ii.

- 29 Fare well! a long farewell, to all my greatness!
This is the state of man: to-day he puts forth
The tender leaves of hope, to-morrow blossoms,
And bears his blushing honours thick upon him:
The third day comes a frost, a killing frost,
And,—when he thinks, good easy man, full surely
His greatness is a-ripening,—nips his root,
And then he falls, as I do. I have ventured,
Like little wanton boys that swim on bladders,
This many summers in a sea of glory,
But far beyond my depth: my high-blown pride
At length bröke under me, and now has left me
Weary, and old with service, to the mercy
Of a rude stream, that must for ever hide me.
Vain pomp and glory of this world, I hate ye:
I feel my heart new opened. O, how wretched
Is that poor man that hangs on princes' favours!
Had I but served my God with half the zeal
I served my King, He would not in mine age
Have left me naked to mine enemies.

- 27 గీ॥ .ఔరడంబ-మాజ్జ-యధికార-మననేమి!
 .బొత్తిగాను-మన్ను-బుగ్గి-గాక!
 .మటయు-బ్రతుకనిమ్మ-మనమెట్టులై నను!
 .గాని-మనముచావ-గానలయును॥
- 28 గీ॥ .తుచ్చులన్నుట్టి పేదలతో-డఁగలసి!
 .తనివినుండుటకడ్డుమేలు ♦.తళుకువనట!
 .యందుఁ దెగనీల్లుఁబోతుగ, నడరిమతియు!
 .గొప్ప♦బంగారువలవంతఁ, గొనుటకన్న॥
- 29 నీ॥ .సెలవుపుచ్చుకొనెదఁ .జెల్లరేనాగొప్ప
 .కెల్లఁబెద్దసెలవే .యిదిమనుజుని! స్థితి
 యతండున్నేడు. చెలగించునాసచి
 .పురుటాకులకారేపు.పువులు మతియు!
 .నతఁడువహించుమ. ర్యాదలుమెండుగ
 .దనపయిమూడవ.దినమునందు!
 .వచ్చెడుఁజలిగాడ్పు. పరిమాచుకామంచున
 .నతఁడు వెండియునిశ్చ.యముగఁ
 దనదు! .గొప్పపండెననుచుఁ♦.గొఱత
 యెద్దియులేక. హాయిగఁదానుంటి. ననుచుఁదలఁచు!
 .నంతలో♦బొలయించు. నాతనివేరది!
 .పదపడిఁగూలునా. వలెనతండు!
 .బొత్తిగానాకందఁ.బోవరాసట్టి
 ప్ప.భ్యాతినముద్రంబు.నందునిన్ని!
 .యేండ్లు. తిత్తులనాని. యీదులఁడెడు
 పెంకె♦.చిటుతలవలెసాహ. సింఁచినాడ!

ACT. V. SC. iii.

- 30 Love and meekness lord,
Become a churchmān better than ambition.

KING JHON. *Act. III. Sc. IV.*

- 31 There 's nothing in this world can make me joy.
Life is as tedious as a twice-told tale
Vexing the dull ear of a drowsy man ;
And bitter shame hath spoiled the sweet world's taste,

KING LEAR *Act. II. Sc. IV.*

- 32 O, reason not the need ; our basest beggars
Are in the poorest thing superfluous :
Allow not nature more than nature needs
Man's life is cheap as beast's.

•మిక్కటముగ విజృంభించునాగర్వము
 •తుదకునాయందుకుత్తనియలయ్యె
 •నలసటఁబడియిప్పుకొలుపుచేముదిసిన
 •ననునెప్పటికడుగుననిడవలసి
 •నట్టిసీచప్రవాహదయకువిడిచె
 నీజగమునందలివ్యధఁజంభమ
 మఱియొక్కవమిమ్మునే నేవగించెదను
 నాఁడెదకొత్తగవిప్పఁబడెననుకొనియెద
 నక్కటారాజులదయలవేల్లాడు
 •నలఁడెంతకొఱమాలినట్టివాఁడొ

•తేనిగొల్చునపుడునేనుఁబూనినశ్రద్ధ
 •లోనినగముతోడనైనదేవు
 •నింభజించియుంటి నేని బోడిగ జర
 •నరులకప్పగించఁడతఁడునన్ను॥

30 ద్వి॥ •తగుఁబ్రేమవినయముదైవసేవకున

•కగణితాధిక్రియనత్యాశకన్న॥

31 చ॥ •ఇలలోనన్నలరింపఁగల్గునదిలేదేదైననాజీవనం

•బలఁతన్ గొన్నెడువానిమొద్దుచెవికే•వైయిన్నడిన్ జెప్పఁగా

•బడువృత్తాంతముపోల్కిజేదటగఁగన్నట్టెగడుంజెడ్డయా

•తలవంపింపగులోకమండలిరుచిన్ •ధ్వంసంబుగావించెడు॥

32 గీ॥ శౌరతకించకక్కటనల్పవస్తు

•వందుమితిమితెదరధమ•యాచకులును

•బ్రకృతికిడఁబోకుదానియవసరమునకు

•మిగిలిపశుజీవనమటుచౌకగునరునిది॥

ACT. iii. Sc. iv.

- 33 Poor naked wretches, wheresoe'er you are,
That bide the pelting of this pitiless storm,
How shall your houseless heads and unfed sides,
Your looped and windowed raggedness, defend you
From seasons such as these? O, I have ta'en
Too little care of this! Take physic, pomp;
Expose thyself to feel what wretches feel,
That thou may'st shake the superflux to them,
And show the heavens more just.

ACT. iv. Sc. i.

- 34 Here, take this purse, thou whom the heavens' plagues
Have humbled to all strokes: that I am wretched
Makes thee the happier:—heavens, deal so still!
Let the superfluous and lust-dieted man
That slaves your ordinance, that will not see
Because he doth not feel, feel your power quickly;
So distribution should undo excess,
And each man have enough:—

33 నీ॥ ♦.అనుకంపకుఁడగుది.గంబర♦దౌభాగ్య

.లార-యిక్కాయణ్య.మారమైన.

.గాలివానవిసరు.క్షమియించియెందుండి

.రేనియు-మిమ్మనీ.ముతులనుండి.

.నెలపులులేనిమీ.నెత్తు-లాహరమీ.బడని

ప్రక్కలు-చింకి.యుడుపులెట్లు.

.కాపాడు-నకట-జా.గ్రత్తుమిక్కిలికొంచె

.మేతీసికొంటినే.నిందుఁగూచిక.

.డంబమాపుచ్చుకొను♦మాప.ధంబు-బయలు.

.పడుమ♦యనదలుపడుపాట్లు.గుడుచుటకయి.

.♦యదనముకారాలెచ్చెదపువారి-కట్టలైన.

.నగపఱతుదైవమునకునా.యమధికముగ॥

34 నీ॥ .విధివశంబునవచ్చు.♦వివిధాపదలకు

లొం.గినవాడవీసాము.గొనుమునీవు.

.మిక్కిలినిన్ననా.దిక్కుమాలినయున్ని

యానందపఁచెకడు.గాననిష్ఠ.

.డోదైవమాపంచుచుండుమాయప్ట్టిల-

.ననురాగబద్ధుడై.పనికిరాక.

.నీ♦నియతికి♦లోగి.తాననుభవముపొం

.దనికారణంబున.గ్గానలేని.

.మానవుఁడెఱుంగసినీదు.మహిమవేగ.

.నట్లయిన-బంపకము-♦పెచ్చు.నడచిపుచ్చు.

.బ్రతిమనుష్యుఁడుతనకుఁగా.వలసినంత.

.కలిగియుండెనుకీము.గామతీయును॥

Sc. vi.

- 35 They flatter'd me like a dog ; and told me, I had white hairs in my beard, ere the black ones were there. To say 'ay' and 'no' to every thing I said ! 'Ay' and 'no' too was no good divinity. When the rain came to wet me once, and the wind to make me chatter ; when the thunder would not peace at my bidding ; there I found 'em , there I smelt 'em out. Go to, they are not men of their words : they told me I was everything, 't is a lie, I am not ague-proof.

RICHARD II

Act. II. Sc. II.

- 36 Comfort 's in heaven ; and we are on the earth
Where nothing lives but crosses, care, and grief.

Act. v. Sc. vi.

- 37 I 'll make a voyage to the Holy Land,
To wash this blood off from my guilty hand.

RICHARD III.

Act. III. Sc. IV.

- 38 O momentary grace of mortal men,
Which we more hunt for than the grace of God !
Who builds his hopes in air of your fair looks,
Lives like a drunken sailor on a mast,
Ready, with every nod, to tumble down
Into the fatal bowels of the deep.

35 వ॥ వారునన్నుఁ గుక్కలాగు పొగడిరి- నాగడ్డమున నల్లవెండుకలు
 కాకమునుపే తెల్లవెండుకలున్నవని నాతోఁజెప్పిరి- నేఁబల్కు
 దానికెల్ల నొనుఁగాదనుటఁగూఁచి- బొనుంగాదుగూడ నొకనిక్క-
 పుఁజ్రహ్మవిద్యకాదు- ఒకసారి వానస్పదుపవచ్చినపుడు- చలి
 గాలినస్వడఁకించుతఱి- నుటుమునాచూజ్ఞానుసార మూరకుండని
 సమయమునను- వారలఁబరీక్షించి నాడను మఱియు వారిసంగతిఁ
 గనిపెట్టినాడను- పోపో- వారికి మాటనిల్కడలేదు- నేఁస్వశక్తి
 నని వారునాతోఁజెప్పిరది యబద్ధము- నేకేతజ్వరమునకు లొంగని
 వాడనాను.

36 ద్వి॥ .కలదుర్వగణముననుఁఖింపుమనమన్న!
 యిలనిఁడుమలుకాకిఁ కేమియు లేదు॥

37 ద్వి॥ .తజలెదఁదీర్ణయాత్రకును-నేరంబు!
 .నెఱపునాచేతి యీ.నెత్తురుదుడువ॥

38 శా॥ .బౌరారాఁక్షణికంబ-మహాకృత్యపదై.వానుగ్రహంబిట్టు లా!
 .గోరస్థోవము-నీకటాక్షములఁగో.య్యున్ననాలోండు-నిం!
 .జారద్వివియునోడకంబమునఁదా.నాచాడుచుగాఁపూఁపురక-
 .వాసాసి నెడఁగన్ననావికువలెఁ.బ్రాల్మలిజేమి చెడున్॥

 ACT. v. Sc. iii.

39 O Thou, whose captain I account myself,
 Look on my forces with a gracious eye ;
 Put in their hands thy bruising irons of wrath,
 That they may crush down with a heavy fall
 The usurping helmets of our adversaries !
 Make us thy ministers of chastisement,
 That we may praise Thee in the victory !
 To Thee I do commend my watchful soul,
 Ere I let fall the windows of mine eyes :
 Sleeping and waking, O, defend me still !

MACBETH.

Act. III. Sc. II.

40 (1) Naught's had, all's spent,
 Where our desire is got without content :
 'T is safer to be that which we destroy
 Than by destruction dwell in doubtful joy.

MEASURE FOR MEASURE *Act. II. Sc. IV.*

(2) Let me be ignorant, and in nothing good
 .But graciously to know I am no better.

39 ద్వి॥ .నీసై న్యపతిగన.నైక్కించుకొంచు

.నాసేనపైగరు.ణంజూడుమీవు|

.హద్దునుమీటియ.న్యాయాక్రమణము|

♦.సద్దునఁజేయుమా.పగతుఁబామిడి|

.కలనుగ్గునూచగాఁ.గావింపనీదు|

.నలుకనుగదనిడు.నూమాకు-నీవు|

.దుష్టశిక్షయెడ మం.త్రిలఁజేయుమమ్ము|

.నిష్టజయంబంది.యేమునిన్బొగడ|

.నాకనుతెప్పల.న్వాల్చకముందె|

.నీకునపిఁచెద.నేనునాయాత్త|

.నిదురించుచుండిన.న్నేనుమేల్కొన్న|

.బడపడినన్నఁగా.పాడుముదేవ||

40 (1) గీ॥ .మిగులఁబోదెద్దియుఁ-♦ప్రయ.మగునకలము|

.త్వప్తిలేకమనదుకోర్కె.నెనయుచోట|

.మనముచెఱచునదిగనుండు.టనయముచెఱ|

.పునననిశ్చితముదమున.మనుటకన్న||

(2) ద్వి॥ .ఎఱిగినదాననం.చెఱుగుటవృద్ధు|

.నెఱుకమాలెందైన.నేనుండనిమ్ము||

ACT iii. Sc. i.

- 41 Be absolute for death ; either death or life
Shall thereby be the sweeter. Reason thus with life:—
If I do lose thee, I do lose a thing
That none but fools would keep ; a breath thou art,
Servile to all skyey influences
That dost this habitation, where thou keep'st,
Hourly inflict : merely, thou art death's fool ;
For him thou labour'st by thy flight to shun,
And yet runn'st toward him still. Thou art not noble ;
For all the accommodations that thou bear'st
Are nursed by baseness. Thou art by no means valiant ;
For thou dost fear the soft and tender fork
Of a poor worm. Thy best of rest is sleep,
And that thou oft provok'st, yet grossly fear'st
Thy death, which is no more. Thou 'rt not thyself ;
For thou exist'st on many a thousand grains
That issue out of dust. Happy thou art not ;
For what thou hast not, still thou striv'st to get,
And what thou hast, forgett'st. Thou art not certain ;
For thy complexion shifts to strange affects,
After the moon. If thou art rich, thou 'rt poor ;
For, like an ass whose back with ingots bows,
Thou bear'st thy heavy riches but a journey,
And death unloads thee. Friend hast thou none ;
For thine own bowels, which do call thee sire,
The mere effusion of thy proper loins,
Do curse the gout, serpigo, and the rheum,
For ending thee no sooner. Thou hast nor youth nor age
But, as it were, an after-dinner's sleep,
Dreaming on both ; for all thy blessed youth
Becomes as aged and doth beg the alms
Of palsied eld ; and when thou 'rt old and rich,
Thou 'st neither heat, affection, limb, nor beauty,
To make thy riches pleasant. What 's yet in this,
That bears the name of life ? Yet in this life
Lie hid more thousand deaths : yet death we fear,
That makes these odds all even.

41 సీసమాలిక || సీవుండుచావుకై నిబ్బరముగ-నందు

.వలనఁజూపై నను.బ్రతుకయినను!

.హిత మగుమఱియింత..యీవుతక్కించుము

.బ్రతుకునుఁగూచిఁగొని.భంగి-నిన్ను!

.నేనుఁబోఁగొట్టుకొనిన-ఁ వెంగళుల్లప్ప

ఁ.నొండుజనములుతా.ముంచుకొనని!

.వస్తువుందొఱఁగెద-..శ్వాసమునీ-వెల్ల

ఁ.నింగిశక్తులకుబా.నిసతనమ్ము!

ఁ.నెఱపుచీయింటిని.ఁనిమిఁకంచి-యందుండి-

.గడియగడెకుబాధ.యిడెదవీవు!

.ఁకేవలముగమిత్తి.కీవువిదూషకుండువు-

దానివిడిచిఁపో.దివిరి-మఱియు!

.బరుగిడెదవుదాని.పజ్జకే-గొప్పదా

.నవుకావు-నీవందు.వివిధభోగ!

.ములునుఁదుచ్చతచేతఁ.బోషింపఁబడుఁ

గాన-..లేదుధైర్యమునీకు.లేశమైన!

.మిగులఁబేదపురుగు.మెత్త నిజమిలినా

.ల్కుకుజంకెదవునీవు.కనుక-నిదుర!

.నీముఖ్యఁవిశ్రాంతి-..నీవుదానింగడుఁ,

.బ్రాహ్మిఁచిపిలిచెద-..వై నమిగుల!

.నీమరణమునకు.నెఱచెద-వయ్యది

.యింకేమికాదు-కా.వీవునీవు!

.పనికిమాలినదాని.వలనఁగల్గినపెక్కు

.వేలనల్కులనీవు.వెలయుఁకతన!

.నీకు సౌఖ్యము లేదు-నీకుఁగల్గనిదానిఁ
 .బొరయయత్నించెదు-మఱియునీకు!
 .గలదానిమఱచెదు.కావున-నిశ్చయ
 .మతిపీపుకావు-నీ.మనసువింత!

.రసములమాఱుఁజం.ద్రగతినట్టులఁ
 గానఁ.ధనికుఁడవయ్యుని.ధనుఁడవీవు!
 .కతమేమనంగ-బం.గారుకట్టిలచే
 .వీపువంగినగాడ్డ.విధముదోఁప!
 .బరువగుసంపద.ల్పయనమైమోసెదు-
 .మఱి-మరణమునీదు.భరమునెడవు!
 .నెవఁడై ననీకువి.హితుఁడులే-జేమన-
 .నీకన్నపిల్లలే.నిన్నువేగ!

.దెగటాచక్కుంటకు.దెగడుచుందురు
 పలు.వన్నెలతెవులులన్-బ్రాహ్మమైన!
 .గలుగదునీకుము.సలితనంపై ననుఁ-
 గాని-పగటినిద్ర.కరణిఁగలను!

.గాంచెదువానిపై.గారణంబేమన
 .నీవయసంతయున్.వృద్ధతవలె!
 .బరఁగు-వెండియు-బట్ట.వాతపీడితు

.లగు.వృద్ధులకడబిచ్చ.మెత్తుకొనెడు!
 .ముసలివిమఱిడబ్బ.పనఁగలవాఁడవీ

.వైన ప్లు-నీసిరి.ననుభవించు!
 .కొనుటకగత్యమున్-గోర్కెయు-సవయవ
 .బలము-సొగసునీకుఁ.గలుగఁబోవ!

.దున్న వేమిఁక బ్రతుకు పే.కొంచుదీన!
 .నైన-నితరమృతులువేయి.యణఁగియుండు!

MERCHANT OF VENICE *Act. I. Sc. II.*

42 for aught I see, they are as sick, that surfeit with too much as they that starve with nothing. It is no mean happiness, therefore, to be seated in the mean : superfluity comes sooner by white hairs, but competency lives longer.

Act. IV Sc. i.

43 Grieve not that I am fallen to this for you ;
For herein Fortune shows herself more kind
Than is her custom : it is still her use
To let the wretched man outlive his wealth
To view with hollow eye and wrinkled brow
An age of poverty ; from which lingering penance
Of such misery doth she cut me off.

MIDSUMMER NIGHT'S DREAM *Act. I. Sc. I.*

44 To you your father should be as a god ;
One that composed your beauties ;

OTHELLO *Act. I Sc. III.*

45 To mourn a mischief that is past and gone
Is the next way to draw new mischief on.
What cannot be preserved when fortune takes,
Patience her injury a mockery makes.
The robbed that smiles steals something from the thief ;
He robs himself that spends a bootless grief.

.నీబ్రతుకునందు-మనమింక.మృత్యువునకు!
.వెఱతు-మదియెయిచిక్కులు.వీడఁగొట్టు॥

42 వ॥ ♦ లేమిచేఁబస్తుండువారివలెఁగడుఁగల్గిన్వెగడుపడువారు తెవుల్లొం
దురేమో-కాపున-మధ్యమృత్తిలోనుంటయల్పసౌఖ్యముకా-దమిత
మతివేగమునముదిమి తెచ్చు-ఁగాని-మితముచిరముబ్రతుకును.

43 ఉ॥ .కుందకునిన్నుఁగూచిఁడుమఁ
.గూలితినేనని-చూపుఁదన్నుఁదా!
.నిందలవాఁటుకంటెనుమ.తీంతకృపాధ్యముగానదృష్ట-
మొం! .టం♦దుడుకున్స్వలక్ష్మీచనుట
.న్మదిమిన్గననిచ్చు♦వాళియి! .పుండగుదాని-
కట్టిదశఁ.బొందఁగనీకదినన్నుఁదుగ్రించెడు॥

44 ద్వి॥ .నీయందములనుఁబ.న్నిననీదుతండిగి!
.నీయులువేల్పుగా.నీకుండవలయు॥

45 ద్వి॥ .కడచినముప్పకై ♦.కలఁగుటకొత్త!
.యిడుమ♦పైకొనుటకెం.తేచేర్పుతోవ!
.దైవముచేయు♦నొ.త్తడితప్పకున్న!
♦.నేనతోదానినో.వేవెక్కిరించు!
.గొల్లవోయినవాఁడు.కొలకొలసగిన!
.దుగ్గిమ్మచ్చులనుండి.దొంగిలున్గొంత!
.పనికిమాలిన♦వంత.పడుచున్నవాఁడు!
♦.మొనసితనకుఁదానె.మోసంబుచెందు॥

Act. ii. Sc i.

- 46 If it were now to die,
'T were now to be most happy ; for, I fear,
My soul hath her content so absolute,
That not another comfort like to this
Succeeds in unknown fate,

Sc. iii.

- 47 How poor are they that have not patience !
What wound did ever heal but by degrees ?

Act. iv. Sc. iii.

- 48 Heaven me such uses send,
Not to pick bad from bad, but by bad mend !

PERICLES

Act. I. Sc. I.

- 49 For death remembered should be like a mirror
Who tells us life's but breath, to trust it, error.

Act. iii. Sc. iii.

- 50 We cannot but obey
The powers above us.

46 గీ॥ . ఇపుడునీలైదనేనియ.దిప్పుడుకడు!
 .హాయి-యేమన-నాయాతక్రకలరెనిండు!
 .సంతసము-దీనికింకనఁజ్జాతభాగ్య!
 .మందుసాటిఁసౌఖ్యంబురా.దనిజడిసెద॥

47 ద్వి॥ . తానెంతజనుఁడుపే.దయగుసైఁఁపేది!
 .మానెనేపుండుక్ర.మంబునఁదప్ప॥

48 ద్వి॥ . చెడ్డఁగన్గొనిచెడ్డు.నేయనీకు-నను!
 .నడ్డుముదేవుఁడాఁ.యఘములనుండి॥

49 గీ॥ . అద్దమటుఁజ్జప్తిఁగొనఁబడి.నట్టిమరణ!
 .ముండవలసిన-దెంతయో.యుసుటుశ్వాస!
 .మాత్రమనియును-మనలోన-మతియుదాని!
 .నమ్ముకొనుటదోనమనియు.న్బల్కుచుండు॥

50 ద్వి॥ . మనముమన్నింపక.మతివీలుపడదు!
 .మనమీఁదనుండినఁ.మహితశక్తులను॥

THE TAMING OF THE SHREW *Act. IV. Sc. III.*

51 (1) Our purses shall be proud, our garments poor :
For 't is the mind that makes the body rich ;
And as the sun breaks through the darkest clouds,
So honor peereth in the meanest habit.
What, is the jay more precious than the lark,
Because his feathers are more beautiful ?

Act, v. Sc. ii.

(2) Fie, fie ! unknit that threatening unkind brow,
And dart not scornful glances from those eyes
To wound thy lord, thy king, thy governor :
It blots thy beauty, as frosts do bite the meads,
Confounds thy fame as whirlwinds shake fair buds,
And in no sense is meet or amiable.
A woman moved is like a fountain troubled,
Muddy, ill-seeming, thick, bereft of beauty ;
And, while it is so, none so dry or thirsty
Will deign to sip, or touch one drop of it.
Thy husband is thy lord, thy life, thy keeper,
Thy head, thy sovereign ; one that cares for thee,
And for thy maintenance, commits his body
To painful labour, both by sea and land ;
To watch the night in storms, the day in cold,
Whilst thou liest warm at home, secure and safe ;
And craves no other tribute at thy hands,
But love, fair looks, and true obedience ;
Too little payment for so great a debt.
Such duty as the subject owes the prince,
Even such a woman oweth to her husband ;
And, when she's froward, peevish, sullen, sour,
And not obedient to his honest will,

51(1) త|| .మనముల్లెలు ♦ పొగరు .మైనుండవలయు- బలు♦ పేదలై మనబట్ట
♦లుండునది| .మనమెమే .నికివిల్వ.మై ♦కొల్పుఁగాన- .వెలువడుఁ
దక్కువ.వేపంబుమీఱి| .ఘనత- సూర్యుండుచీ .కటిమబ్బునుండి
.కన్నట్టునట్లు- తె.క్కలచక్కఁదనముఁ| .గొనుకారణమున నె.క్కు
వపాలపిట్ట .యేట్రింతకన్ననే .మీవెలఁగనునె||

(2) సీ||.విష్పసీయక్కుళ.బెడిదపుబొమముడిన్ .

.హేళనదృష్టినో.నేయఁబోకు|

.నీవిభునీరాజు.నీపరిపాలకు-

.నీవన్నెవాసులన్ జెఱచునది|

.పదపడిఁబచ్చిక.బయలుపేర్కొనుమంచు

.కరణి-మొగ్గలసుడి.గాలిమాడ్కి|

.వరుసగయుక్తము.నర్సరసమెవ్విధమున

.ఁగాదు-కోపించిన.కాంతకలఁగి|

.మలినమైవికృతమై.మఱిచిక్కనై సొంపు

.తొలఁగుచెలమనకె.. యెలమినది|

.యట్టుండ-నెంతనీ.ర్వట్టినోరెండిన

.వారై ననిచ్చగిం.పరొకగుక్క|

.త్రాగుట కేనియ.ద్దానినిఁజవిఁగొంట

.కేనియునొకచుక్క.యైనఁగాని|

.నీయింటియాతఁడౌ. నీదుప్రభుండు-

నీ.ప్రాణమునిన్నుఁగాపా.దువాఁడు|

What is she, but a foul contending rebel,
And graceless traitor to her loving lord ? —
I am ashamed, that women are so simple
To offer war, where they should kneel for peace ;
Or seek for rule, supremacy, and sway,
When they are bound to serve, love, and obey.
Why are our bodies soft, and weak, and smooth,
Unapt to toil and trouble in the world,
But that our soft conditions, and our hearts,
Should well agree with our external parts.

.నీకుముఖ్యుండును.నీయధిపతియునీ
 .కొఱకునీరక్షనుఁ.గూచిమఱియు|
 .దేవులాడెడువాఁడు.నీవింటవెచ్చఁగ
 .నిభకయంబుగనువెం.డియునుఖముగ|
 .నుండఁ-గడలియందు.నున్విమిఁదన్గాలి
 .వానలరాతిరిం.బవలుచలిని|
 .ఁగడుఁగప్తపాఁటున.కొడలినపిఁంచెడు
 .మఱియునునీనుండి.మక్కువయునుఁ|
 .జల్లనిచూపులు.నద్విధేయతతప్ప
 .నడుగఁడేప్రతిఫల.మైనఁగాని|
 .యంతగొప్పప్పున.కదియెంతయున్గొద్ది
 .చెల్లింపుగద-ప్రజ.క్షితిపతియెడ|
 .ఁగొనవలసినభక్తి.పెనిమిటికడభార్య
 .కనుపచునది-యట్లు.గాకయాపె
 .కట్టడియైమొండి.కట్టయైమిక్కిలి
 .పెడసరముగబిట్ట.బిగసియతని|
 .యమలచిత్తంబున.కనుకూలపడదేని
 .ఁదద్దయుంబ్రేమించుతనదుమగని|
 .విషయమైమిగులఁబా.పిష్టాపరాధిని
 .మఱిచెడ్డకయ్యల.మారియెదిరి|
 .కానిచోనింకెద్ది.యాను-సంధికిమోఁ
 క.దిలివందనముసల్ప.వలసినప్ప|
 .డంగనల్పోరఁదొడంగుట-కటుగాక
 .భరియించుటకుఁబ్రయం.పడుటకుమఱి|

TEMPEST

Act V Sc I.

52 Every man shift for all the rest, and let no man take care for himself, for all is but fortune.

TIMON OF ATHENS

Act I Sc II

53 (1) Immortal gods, I crave no pelf
I pray for no man but myself.
Grant I may never prove so fond
To trust man on his oath or bond ;
Or a harlot for her weeping ;
Or a dog that seems a-sleeping ;
Or a keeper with my freedom ;
Or my friends, if I should need 'em.

.యడఁగువఁజూపుట. కవ్వారుబద్ధు రాం
 .పైయుండవలసిన. యవసరమున.
 .సర్వానైకారంబు. జరుపనుంకించుట
 .కిస్సీయిసీయెంత. యెడ్డెవారొ!
 .మనయొడఁగులేలమృదువులై. మఱియుదుబళ!
 .లంబులై పాటుపడనన. హంబులగును!
 .మనమృదుస్వభావంబులు. మనములునరి!
 .పడకయున్నమనయవయ. వములతోడ!

52 వ॥ ప్రతిమనుష్యుఁడు పరులకొఱకు సాయపడసే- యెవ్వఁడున్
 దస్కై తాపిచారింపఁకుండనిమ్మేలనననంతయునదృష్ట వశమే॥

52 (1) సీ॥ , అమృతులౌవేల్పులా. రానేనుదుడ్డుకై
 .వేడఁబోవచునన్ను. విడిచిపరుల!
 .మంచికై - దేవునిం. బ్రాహ్మింపమనఁజుని
 .వానియొట్టుంబట్టి. కానియతని!
 .యొడఁబడికన్గాని. గుడిసెవాటున్దాని
 . గోలనువినికాని. కునుకుసటుల!
 .గనుపడుకుక్కను. గాని- నాస్వేచ్ఛఁగా
 .పాడునల్లండుకా. వలినఁగాని!
 .నేనుగోరవలెసె. నేనినామిక్రిల
 .నై నఁగానినమ్ము. నంతతేలివి!

Act IV Sc. ii

(2) Who would not wish to be from wealth exempt,
Since riches point to misery and contempt?

iii

54 All is oblique;
There 's nothing level in our cursed natures,
But direct villainy. Therefore, be abhorred
All feasts, societies, and strings of men!

55 Your greatest want is, you want much of meat.
Why should you want? Babel's sin hath bathed roots;
Within this mile break'd rivers hundred springs;
The oaks bear mast, the fields afford rich crops:
The bounteous heavens do so enrich the earth
Lays her full mess before us daily: why want?

TWELFTH NIGHT, Act I Sc. 7.

56 Fate, show thy force: ourselves we do not owe;
What is decreed must be,—

THE WINTER'S TALE Act IV Sc. III.

57 we profess
Ourselves to be the slaves of chance, and flies
Of every wind that blows.

•తక్కువంతునన్ను •నెక్కాలమునజెక్క-|

•నీకవిారఁనుగ్రహింపవలయు||

(2) ద్వి|| •ఎవఁడుఁబిత్తుఁబాస •కెడఁబడఁడు-ధన|

•ముఁపెవఁడులకునెల్ల •పూలముగాన||

54 ద్వి|| •అంతఃపుష్పవిదార •వైచిత్ర్యంబునునగు|

•తంతస్వరూపంబు •అనైవార్యంబు

•నరిగఁజేడుత్రుచా, నాభ్యంబులరక్తు|

•నదులపైత్తటాకావై, నన •సేయపడుము||

55 క|| విరాళున్న కొమ్మనెడకెళ్ళ

•యాతఁడెక్కిన్దోవగుంజ, యాహారముగా|

మీకెందుకొకొకఁడె-యా|

•లోకింపుఁడుకలపుభూమి, లోపలదుంపల్||

ఉ|| •ఇంచుక బప్పులొనసెల, యేలులసేకములుబ్బిపాతెడున్||

•మంచిఫలంబులకాగలిగి, మూర్తికులు పెక్కురకంబులొప్పు-దా|

•నెంచినతేనెఁడిండిబొజ, కిండ్లనమచెకాడుఁబెట్టుబోఁతలకా|

•మించినయాలుగాఁబ్రకృతి, మీకుఁగొఱంతయిఁకెందుకుండెడుకా||

56 ద్వి|| •తెలుపునీశక్తివి, ధీ-యవశులము|

•నెలకొనవలయుని, శీతమైనయవి||

57 గీ|| •మనమువిధికిబంట్ల, మనిమనయంతట|

•నొప్పుకొనుచునుందు, మెప్పుడైన|

•బడపడియువినరెడు, ప్రతిమాదుకమునకు|

•నెగిరిపోవుచుండు, నీగలమని||

THE RAPE OF LUCRECY.

- 58 What win I, if I gain the thing I seek ?
A dream, a breath, a froth of fleeting joy,
Who buys a minute's mirth to wail a week,
Or sells eternity to get a toy ?
For one sweet grape who will the vine destroy ?
Or what fond beggar, but to touch the crown,
Would with the sceptre straight be stricken down ?

SONNETS

LXVI.

- 59 Tir'd with all these, for restful death I cry ;—
As, to behold desert a beggar born,
And needy nothing trimm'd in jollity,
And purest faith unhappily forsworn,
And gilded honour shamefully misplac'd,
And maiden virtue rudely strumpeted,
And right perfection wrongfully disgrac'd,
And strength by limping sway disabled,
And art made tongue-tied by authority,
And folly (doctor-like) controlling skill,
And simple truth miscall'd simplicity,
And captive good attending captain ill :

58 త|| ఏమినేఁగెల్చెద. నేనువెదకినఁ.దొడఁగూడ-
 నొకకల-.యొకమాట-ఁపాటు|
 .సోమునుటుంగును-.సుంతసేపుండుఁ.పొంగుకై
 యెవ్వఁడు.ప్రొద్దెల్లఁవనరు|
 .దామోక్షమెవఁడమ్మఁ.డఱఁచునుఁబనికి
 .మాలినబానికై- .మఱెవఁడుచేటచు|
 .ఁ.గామంచిచెట్టొక్క.కాయకై-ఁ.మఱిఁ
 .దాఁకుటకేపేద.తన్నఁగఁబడును||

59 స్త్రీ|| ఁ.తిరిపఁగాండ్రొంతయు.ఁసరకుగొనంబడ
 .కుండుటయు-సుంత.యునిటుపేద|
 .లలరింపఁబడకుంట- .యచ్చపునమ్మిక
 .స్వదలుకొనుట-ఁముచ్చి.పసిఁడిపరువు|
 .కడుసిగ్గువొడమఁద.గనివారియందుంట-
 .పడుచు పెండిలిమాని.పడుచుకొనుట|
 .తగుమేలుకేడుగఁ.దెగడఁబడుటఁసొట్ట
 .యేలుబడిఁదగవు.మూలఁబడుట|
 .ముక్కడిదొరతన.మునఁదెల్వినోరూత్తసి
 .కొనబడుటయు-ఁవెజ్జ.కొంటెతనము|
 .నెఱుక నేరుపునులో.బఱచుకొంటయు-నిజం
 .బనుట వెంగలితన.మనఁబడుటయు|
 .మఱియునోడినమంచిము.మ్మరపుచెడ్డ|
 .కొలుపునంబడిఁనిచ్చుటం.గుందుచుంట|
 .వీనితో నెల్లమిక్కిలి.విసిగిమిగుల|
 .నెమ్మదింబెట్టుచావుకై.నేవగచెద||

శాంతరసః

రఘువంశే || స || 8 శ్లోకః || 87 ||

- 1 మరణంప్రసృతిశ్చరీణాః | నికృతిశ్చానితముచ్యతేఽఘైః |
క్షణమగ్ర్యవత్త్వేన తేషాం న్యవిజంతునన్మనులాభవానసా ||

శ్లో || 88

- 2 అవగచ్ఛతిహూఢచేతనః | క్రియనాశంహృదిశల్యమపికతమ్ |
స్థిరధీస్తుతదేవమగ్ర్యతే | కుశలద్వారతయాసముద్ధృతమ్ ||

స || 10 శ్లో || 23

- 3 అభ్యాసనిగ్మహీతేన | మరసాహృదయాశ్రయమ్ |
జ్యోతిర్మయంవిచిన్వన్తి | యోగినస్తాన్విముక్తయే ||

శ్లో || 24

- 4 అజన్యగృహ్లాతోజన్మ | నికీహన్యహతద్విషః |
న్యపతోజాగరూకన్య | యాథాథక్యాంవేదకన్తవ ||

స || 14 శ్లో || 66

- 5 సాహంతపస్పూర్యనివిష్టదృష్టిరూర్ధ్వంప్రసూతేశ్చరితుంయతిష్యే |
భూయోయథామేజననాంతరేఽపి త్వమేవభ్రానచవిప్రయోగః ||

ఓ ర్వు

- 1 గీ॥ .చావు-మైతాళుపులకు ♦ సా.జరియ-దాని।
 .మాఱుపనెద చెఱు క గల.వారుబ్రతుకు।
 .ఒక్క-నిముసమయిననూ ♦ చుక.మంజెనేని।
 .పొందినయదివేలీ .బూత.మనిజముగను॥
- 2 గీ॥ .తెలివిమాలినవాడు తా.నలవదాని।
 .పో♦కదలచునె దంజొచ్చు.మేకుపతెను।
 .అద్దియెయెఱుకగలుగు. సరమమేలు।
 .తెరువునంబెక్కఁబడి నట్టు.లరయుచుండు॥
- 3 గీ॥ .♦లెస్సయలవాటు చేతన్మృత్తింపఁబడిన।
 .♦నుది♦మెయిక్-దెంప నుండుక.ను రెను♦కోతి।
 .రూపయిననిన్ను ♦చోగులు .రోయచు♦కుక్కి
 .పొలుపుగానెప్పుడుద్రవ ♦ముత్తి కొఱకు॥
- 4 గీ॥ .పుట్టుకయెలేక పుట్టువు.పొందువాడ।
 .కోర్కె-జెందక పగలుజన్మొల్పువాడ।
 .మేలుకొనియుండియు నిదుర.సోలువాడ।
 .యెవఁడునీదగునిజ ముదా.నెఱుఁగుచుండు॥
- కోకం॥ నేనుంగానుపుపిమ్మట।
 .బూనెదనోచుటకుఁజూపు♦బ్రాద్దసనిడినీ।
 .వేనామగఁదెటకు.న।
 .నేనాటికిఁబాయకుంట. కేపుట్టువున॥

కుమారసంభవే స || 12 శ్లో || 58

6 శాసనంపశుపతేస్సకుమారః ।
 స్వీచకారశిరసావనతేన ।
 సత్వధేవపితృభక్తిరతానా ।
 మేషఏవపరమఃఖలుఢమః॥

విక్రమోర్వశీయే॥

7 వేదాంతేషుయమాహురేకపురుషం వ్యాప్యస్థితోదనీ ।
 యస్మిన్నీశ్వర ఇత్యనన్యవిషయశ్చైవో యథాథాక్షరః ।
 అంతర్యశ్చ ముముక్షుభిని యమితప్రాణాదిభిమన్మగ్యతే ।
 సస్థాణుస్థిరభక్తియోగసులభోనిశ్చేయసాయాస్తుతః॥

8 అపరాధీనూనమహంప్రసీదరంభోరు విరమసంరంభాత్ ।
 నేవ్యోజనఃప్రకుపితఃకథంనుదాసోనిరపరాధః॥

9 సితాంశాకామంగళమాత్రభూషణా ।
 విచిత్రదూర్వాంకురలాంఛితాలకా ।
 వ్రతోపచేశోఽగర్వవృత్తినా ।
 మమప్రసన్నావశుషేవదృశ్యతే॥

10 అజ్ఞఉక్తంపురీకదులకోవివదవిసేసోమఏనంపాద
 నీఓతాహుత అండ్లఅగోధోసహీఅదు॥

6 గీ॥ కైకొనియెడలవంచి ♦ముక్కంటియాన
 .♦వేలుపులమూక పేటి .వెలదిమగడు
 .మిగుల♦బితురునిపై ♦బత్తి .♦దగులువాని
 .కిద్దియేమేటి♦దమ్మమై .యెనగెడుగద॥

7 తరువోజ॥

.పలికెదరెవ్వని.♦బ్రాచదువులకొ.నల
 ♦మిన్ను♦మన్ను నిం.డనగునొక్కనిగఁ
 .గలుగకొండునకుని.క్కముగనెవ్వని
 .యెడఁజెల్లుచుండెడు.నేలికబిరుదు
 .నెడఁదనుసులుబిగి.యించిముత్తి కయి
 .కడఁగువారలవేదు.కంబడునెవఁడు
 .కలిగించుబత్తి ♦జో.గమునకుసుళువు
 .గాఁజిక్కునట్టి♦ము.క్కంటి-మేల్మీకు॥

8 గీ॥ .నాదెతప్పు-నిజముగ.నన్నుసైచి
 .విడువునూ♦చిడిముడి-♦నంకి.తొడలదాన
 .యేలికకునల్కవొడమిన.యెడ-నదెట్లు
 .♦బానిసీకుఁడునేరము.♦నానకుండు॥

9 గీ॥ .తెలివలువ-♦యైదువతనంబు.దెలుపుతొడవు
 .గరికిపోచలనలరుముంగురులుగలిగి
 .నోముకట్టునబింకము.నొఱగుమేనఁ
 .గలకఁదేరినయటునాకు.గానఁబడియె॥

10 వ॥ మిమ్ము ముందుంచుకొని యొకవింతనోము నాచే నలుపఁబడును-
 ఁగనుక - నిముసమడ్డపాటున కోచు♦నది.

11 ఏనదేవదామిహుణంరోహిణీమిహలంఘణంసక్షీకదుల
అజ్జడక్తంప్పసాదేమి-అజ్జప్పహుదిఅజ్జడక్తోజం
ఇత్థిఎకామేనిజాలఅజ్జడక్తసమాగమప్పణఇణీ
తాఎనహలప్పలిబంధేణవత్తిదవ్వం॥

12 పరస్పరవిరోధిన్యోరేకసంశ్రయదుర్భం
సంగతంశ్రీసరస్వత్యోభూయాదుమ్భతయేసతాం॥

శాకుంతలే॥

13 యాస్మప్తిస్సప్త రాద్యావహతివిసిహుతంయాహవిర్యాచహోతీ
యే శ్వేకాలంవిసత్తఃశుభ్రవిషయగుణాయాస్థితావ్యాప్యవిశ్వం
యామాహుస్సర్వశూతప్రకృతిరిలియయాప్రాశినఃప్రాణవంతః
ప్రత్యాక్షాభిప్రపన్నస్తనుభిరవతువస్తాభిరప్రాభిశః॥

14 గాహంతాంమహిషానిపాసనలిలంశృంగైర్ముహుహస్తాఽడితం
ఛామాబద్ధకదంబకఽమృగకులంరోమంధమభ్యస్యతుః॥
గిన్నంక్రియతాంనరాహతలిభిర్ముస్తాక్షతిఃపల్వలే
విశ్రాంతింభతోమిదంచశిథిలజ్యబంధమస్త్రస్థనుః॥

11 వ॥ ఇదిగో వేల్పుటాలు మగలజతఁ చందురోయినలు ♦ సాకిరులుగా
మీఁపసాదముఁ గోరుచున్నాను- నేడుమొదలు- మీరేయువిదన్వ
లచిరో- యెవతెమీరాక వేచియున్నదో- దానితోమీరడ్డులేకుం
డవచ్చును.

12 క॥ ఒండొరులస్తమలోఁ బడఁ

• కుండెడుఁ లచ్చికినిఁ నలువ.యువిదకునొకచోఁ

♦ నండఁ గొనుటకునరిపడని

• యొండొరుమిక సాదులసిరి.నోఁ మెడుఁ గాతన్ ॥

13 నీ॥ • మనెడుప్రాప్తులఁ నొస.శ్లనువాయుడే

♦ వర.మొదటిఁ పన్నికమగు.నెదియు-నెద్ది

• కడు నేమమునవేల్పు.బడినట్టిఁ యిగిరికం

• దాల్చు-నెయ్యెదియునొ.వేల్పువాఁడు

• నేరెండుఁ దటిఁ జేయు-నెదిజగముననిండి

• వీనులరొదఁ గొన.మైఁ నెకొను

• నెల్లఁ బూతములకు.దల్లియంచెద్దాని

• బలికిరో-దేనిచే.బానములను

• వెలయుచుండుఁ నుసుఱు.గలిగినయన్నియు

• మూఁడునాల్గుఁ నొండు.గూడునంత

• వచ్చునట్టిలెక్కఁ.బత్తెచ్చమాబొందు

• లెనయునీసరుండు.పెనుచుమిమ్ము

14 చ॥ • చెలువునీరుకొమ్మలను.శిమ్ముచుబల్మ్రుదున్నలీదనీ

• వితివిగనీడలన్నెమరు.వేయుచులేడులుగుపుకూడనీ

• గుఱిఁగొనితుంగదుబ్బులను.గుంటలనొంటరులేచిత్రవ్వనీ

• సఱదలనెక్కుదింపబడి.నాదగువిల్లిటునేదఁదేఱనీ॥

15 వల్మీకాధానిమగ్నమూర్తిరురసానందస్త్వనపః త్వచా |
 కంఠేజీణాలతాప్రతానవలయేనాత్యధానంపీడితః |
 అంసవ్యాపిశకుంతనీడనిచితంబిభ్రజ్జటామండలం |
 యత్రస్థాణురివాచలోమునిరసావభ్యుక్ బంబంస్థితః ||

15 గీ॥ .ఒడలుపుట్టబలియ .నెడఁదఁకుప్పసమువ
 .నఱుతఁదీఁగెకంటె .నొరపిడివడ
 .మూఁపుచెదరుజడల .పుల్లుగూళ్ల-నెచట
 .బొమ్మఁగ నెడుఁదపసి .మొరడటితఁడు॥

MERCY.

——:(o):——

ALL 'S WELL THAT ENDS WELL. *Act. I. Sc. I.*

- 1 Moderate lamentation is the right of the dead,
Excessive grief the enemy to the living.

ANTONY AND CLEOPATRA *Act IV Sc IX*

- 2 O sovereign mistress of true melancholy,
The poisonous damp of night disponge upon me,
That life, a very rebel to my will,
May hang no longer on me : throw my heart
Against the flint and hardness of my fault,
Which, beinig dried with grief, will break to powder,
And finish all foul thoughts.

Sc. xiii:

- 3 Noblest of men, woo't die ?
Hast thou no care of me ? Shall I abide
In this dull world, which in thy absence is
No better than a sty ?—O ! see, my women,
The crown o' the earth doth melt.— My lord ! —
O, withered is the garland of the war,
The soldier's pole is fallen : young boys and girls
Are level now with men ; the odds is gone,
And there is nothing left remarkable
Beneath the visiting moon.

క రు ణ ర స ము .

1 ద్వి॥ .మితమగుదుఃఖముక్త .మృతులకుఁసాముక్త ।
 .బ్రతుకువారలఁకతి.పరితాపఁవెదిరి॥

2 గీ॥ .ఁనిక్కమగుఁదుఃఖమేలురా.చిరౌ-పిడుపుము ।
 .ఁచెల్ల రేనాపయఁప్రనేయి.చేదచెమ్మ ।
 .ఇంకనాయుచ్చకునిజమా.నెదిరియెన ।
 .ఁయునుఱునామిఁదవేలక.యుండుఁగాన॥

3 నీ॥ .మనుజులలోనెల్ల.ఘనుడ-యీలెదవ-నే
 .ఁస్తేతునాయీమొద్దు.జగములోన ।
 .నదిపండుగుడిసె.కనె మేల్కాదునీ
 .పుండమిచేత-న.యొకనుడదె ।
 .నాచెలికతెలా.రా-చెల్లిపోయెడు
 .బుడమిఁజే-డోనావి.భుండ-యకట ।
 .ఁగవుగెలుపుపూవు.దండనాడెన్-గూలె
 .బంట్లజెండా-చిన్న.వాండుమఱియు ।
 .ఁబడుచుల్లీఁగెపుడుఁమగ.వాండ్రితోడ ।
 .ఁదారతన్యంబుతోలఁగె-నెం.లయుదలంప ।
 .నీప్రపంచమునందునె.యొదియునైన ।
 .ఁడువఁబడలేదువెండియు.భేర్వడిసది॥

AS YOU LIKE IT

Act. I. Sc. II.

- 4 You know, my father hath no child but I, nor none is like to have; and, truly, when he dies, thou shalt be his heir: for what he hath taken away from thy father perforce, I will render thee again in affection: by mine honour I will; and when I break that oath, let me turn monster. Therefore, my sweet Rose, my dear Rose, be merry.
- 5 The little strength that I have, I would it were with you.
- 6 My father loved sir Rowland as his soul,
And all the world was of my father's mind:
Had I before known this young man his son,
I should have given him tears unto entreaties,
Ere he should thus have ventured.
- 7 Wear this for me; one out of suits with fortune,
That could give more, but that her hand lacks means.

Act. ii Sc. vii.

- 8 Thou seest, we are not all alone unhappy:
This wide and universal theatre
Presents more woeful pageants than the scene
Wherein we play in.

4 వ॥ నీవెఱుంగుదువు నాకుఁదప్ప నాతండ్రికి మఱిపిల్ల లే-దింకఁగలుగఁ
బోదు- మఱియు నిక్కముగ నతఁడువోయినపుడు నీవువానికి దా
యాదురాల-వేమన-వాఁడునీకండ్రినుండియేదిబలిమిన్లాగు కొనెనో
యదినీకుఁదిరిగి ప్రియమున నేనప్పగించెదను- నా♦యానసుమాత్ర-
నేనీయొట్టుఁదప్పినయెడనే ♦రక్కసిన్గానిముక్తి- కావున నాతల్లినా
తల్లి ♦యుల్లా సముగానుండుము॥

5 వ॥ నాకున్న కొంచెముబలముకూడ నీతోనుండఁగోరెదను॥

6 చ॥ .తనప్రాణంబటువీనితండ్రినెపుడు.న్దాఁగాంచునాయయ్య-వా!
.రినిఁ బ్రేమింతొకలాగులోకులు-మఱా.వృ♦ద్ధాత్తజుండ్లీతఁడం!
.చు నెఱుంగన్గలదాన నేని-మును-♦ప.శుభ్రేష్ఠ♦డుకోలాఱ్ఱఱుకా!
.చణ్ణొకోయీతనిమోలసాహసమొన.ర్పంబోక ముందీతఁడు॥

7 గీ॥ .ఈవుదీనిదాల్చు.మీ♦నన్నుఁగూరిచి!
.నేనుమిగులభౌగ్య.హీనురాల!
.నింతకన్ననధిక.మేనిడెదనుఁగాని!
.చిక్కలేదునాదు.చెయికివీలు॥

8 గీ॥ .కనుచున్నంటివొక్క.మనముమాత్రమెదుఃఖి!
.తులముకాము-చూపు.వెడఁద♦భువన!
.రంగమిద్దిమనము.♦రాజిలుతెరకన్న!
.బెక్కుశోక పూర్ణా.వేషములను॥

 Act. v Sc. ii

- 9 O, how bitter a thing it is to look into happiness
through another man's eyes !

 COMEDY OF ERRORS *Act III Sc II*

- 10 Alas, poor women, make us but believe,
Being compact of credit, that you love us ;
Though others have the arm, show us the sleeve ;
We in your motion turn and you may move us.

CYMBELINE

Act I Sc III

- 10 *Imo.* Than waved his handkerchief ?
Pis. And kissed it, madam.
Imo. Senseless linen, happier therein than I !—
And that was all ?
- 11 I would have broke mine eye-strings, cracked them, but
To look upon him, till the diminution
● Of space had pointed him sharp as my needle ;
Nay, followed him, till he had melted from
The smallness of a gnat to air ; and then
Have turned mine eye, and wept.

9 వ॥ అయ్యోఁపైవానిచూపులనుండి సుఖపడఁజూచుటెంత కష్టము॥

10 గీ॥ .నీచఁయువతులార-నిండునమ్మ కమున!
 .మేముతగిలియుంట.మిమ్ముఁ విశ్వ!
 .సింఁచునట్లుమమ్ముఁ.జేయుచుందురుమీర!
 .లొరులుమీకరంబు.లొందియున్న!
 .జూపుడకటమాకుఁ.జొక్కాయిచేతిని!
 .మీభ్రమంబుఁబట్టి.మేముతిరుగు!
 .లాడుచుందుమెప్పు.డట్టిట్టు-మఱిమము!
 .నీరుత్రిప్పవచ్చు.నిచ్చకొలది॥

10 ద్వి॥ .తరువాతఁనాచెఱనే.తనచేరుమాలు!
 .మఱిముద్దుఁగొనియెన.మాదానిఁదెల్వి!
 .లేనివల్పందులో.ఁ.లెస్సనాకంటె!
 .నొను-వెండియుఁదెల్ప.మదియంతయేన॥

11 గీ॥ .దూరమునసూదిమొనయంత.తోఁచువఱకు!
 .నణువుకంటెనుఁదగ్గిఁమా.యమగుఁదనుక!
 .నరములు తెగునంతకునుఁగ.స్థవనువిప్పి!
 .వానిఁగనుఁగొనిపిదపనే.వఁగచియుందు॥

Sc. vi.

- 12 A father cruel, and a step-dame false ; .
A foolish suitor to a wedded lady ,
That hath her husband banished :— O, that husband !
My supreme crown of grief ! and those repeated
Vexations of it ! Had I been thief-stolen,
As my two brothers, happy ! but most miserable
Is the desire that 's glorious : blessed be those,
How mean soe'er, that have their honest wills,
Which seasons comfort,—

Act. iii Sc. iv.

- 13 False to his bed ! what is it to be false?
To lie in watch there, and to think on him ?
To weep 'twixt clock and clock ? if sleep charge nature,
To break it with a fearful dream of him,
And cry myself awake ? that 's false to 's bed, is it ?

12 నీ॥ .దయ లేనితండ్రి-మ.టియుమోసక తైయా
 .నవతిత్తల్లియు-స్వదే.శంబునుండి!
 ♦.నెట్టింపఁబడిన పె.న్నిటేగలమగనాలి
 ♦.బడయఁగోరిన వెజ్జి.వాఁడొకండు!
 ♦.అక్కటా-యామగఁ♦.డౌదలనావంత-
 .కందుచేఁబారిఁబారిం.బొందునొగులు!
 .నాతోడఁబుట్లచం.దాననేఁగూడదొం
 .గిలఁబడు నెడహాయి.చెలఁగుఁగాని!
 .యెన్నఁదగుకోర్కెమిక్కిలి.యడుమలఁబడు!
 .నెంతకొంచెపువార్తెన.నెవరిమంచి!
 .కోరికల♦నదునులువేడ్కఁ.గొల్పాచుండు!
 .నట్టివారలెల్ల పుండు♦.బెంపారుచుండు॥

13 త॥ ♦.అతనిశయ్యకబద్ధ.మాట-యసత్య
 .ముగనుండుటన నేమి-♦.మొనసి♦యచ్చొట!
 .వెతికిలఁబడుకొని.వేచుట-మఱియుఁ
 .జెలఁగియాతనిఁగూచి.చింతించుచుంట!
 ♦.ప్రతిఘటిక కు బెంగ.వడియెడ్చుచుంట-
 ♦.యఖిలేంద్రియంబుల.న్వహీనపచుఁ!
 ♦.కొతుకునిద్దరవాని.కొఱకుఁ జెడ్డకలఁ
 .గనిలేచు-టతని♦ప్ర.క్కకుఁదప్పటిదియ॥

14 Poor I am stale, a garment out of fashion ;

Act. iv. Sc. ii.

15

Song.

Fear no more the heat o' the sun,
Nor the furious winter's rages ;
Thou thy worldly task hast done,
Home art gone, and ta'en thy wages :
Golden lads and girls all must,
As chimney-sweepers come to dust.

Fear no more the frown o' the great,
Thou art past the tyrant's stroke ;
Care no more to clothe and eat ;
To thee the reed is as the oak :
The sceptre, learning, physic, must
All follow this, and come to dust.

Fear no more the lightning-flash,
Nor the all-dreaded thunder-stone ;
Fear not slander, censure rash ;
Thou hast finished joy and moan :
All lovers young, all lovers must
Consign to thee, and come to dust.

No exorciser harm thee !
Nor no witchcraft charm thee !
Ghost unlaid forbear thee !
Nothing ill come near thee !
Quiet consummation have ;
And renowned be thy grave !

14 ద్వి॥ శడుఁబ్రాతగావాడు. కష్టప్పినట్టి
♦యుడుపునై నేనయ్య. యోయుఁటినిపుడు

పాట-వరాళి-మిశ్రగతి.

15 సీసమాలిక॥ వెటవకుమిఁక నెండ. వేడికై నను-జలి

•తటి♦ బెట్టిదపుటల్క♦. దాడికై న|

•నీపనినిహమందు. నెఱవేఁచుకొంటివి-

•నీతావుఁగంటివి-నీకు నష్టంబు|

•దీతె-నూ డ్చెడివాండ్రు. తేజఁగునబంగారు

•వంటిపిల్లలు♦ బుగ్గి. నంటనలయు|

•భయపడకెక్కవ. వారి♦ బొమముడికి-

ఁ♦గానియేలిక పోటుఁగడచితీవు|

•కుడుచుటకు నట్టు. కొనుటకుఁదలఁపకు-

•కొంచెమున్గొప్పనీ. కున్నరియగు|

ఁ. బ్రభుతయువిద్యేయు. వైద్యుండు మొదలుగ

•భూమియందన్నియుఁబొలయవలయు|

•మిఱుమిట్లుగొలిపెడు. మెఱపులకడలకు-

•జడుపు చెందకుమల. పిగుగునకును|

•గొండెమునకుజంక. కుండుమన్యాయంపు

•తీరుపునకునీకు. దిగులువలదు|

•నగవునేడుపునీవు. ముగియించుకొంటివి-

•యావనయుతులు♦నీ. కడఁగియడఁగి|

•పోవుమరెల్లరు-భూతవైద్యుఁడునిన్నుఁ

•జేరలే-డెంతయుఁ. జెఱపునేత|

•నిన్నుఁదగులదు-పీడని. నైందఁబోవ|

•దెట్టిబాధయునిన్నిఁక. ముట్టఁబోదు|

HAMLET

Act. I. Sc II.

- 16 Seems, madam ! nay, it is ; I know not ' seems
'T is not alone my inky cloak, good mother,
Nor customary suits of solemn black,
Nor windy suspiration of forced breath,
No, nor the fruitful river in the eye,
Nor the dejected haviour of the visage,
Together with all forms, modes, shows of grief,
That can denote me truly : these, indeed, seem,
For they are actions that a man might play :
But I have that within, which passeth show ;
These but the trappings and the suits of woe.

Sc. iii.

- 17 The chariest maid is prodigal enough,
If she unmask her beauty to the moon ;
Virtue itself 'scapes not calumnious strokes ;
The canker galls the infants of the spring
Too oft before their buttons be disclosed :
And in the morn and liquid dew of youth
Contagious blastments are most imminent.
Be wary then ; best safety lies in fear :
Youth to itself rebels, though none else near.

.హోయిగాఁ బరిపూణకత.నందుమీవు.
.నీసమాధియుఁ బేరఁది.నెగఁజుఁగాత॥

16 నీ॥ .కన్పట్టినమ్మ-ని.క్కముగనమఁపెడి-

.కన్పట్టినేనెఱుంగు.జమ-కేవల
.లమ్మనాకష్టన.న్లినదుప్పటియెక్కాదు-
.జనని-యాచారాను.సారఁసూత
.కళ్యాణవేషము.కాదు-నిబంధము
.గావచ్చున్పట్టాపుక.కాదు-కాదు
.కంటఁబొల్లెడునేఱు.కాదు-నన్సత్యము
.గాఁదెల్పఁజాలుశో.కమ్మగుఱుతు
.లన్నిటితోఁగూడఁ.నాన్యంబునఁడిందు
.కళకాదివెల్లయు.న్గానిసింఁచు
.నిజముగ-ఁగతమేమ.నిన-నవిమానపు
.డగపఱచఁగలిగిన.యభినయములు
.గాని-నాకులోనఁగలది.నటనమూడ్చు-
.బొత్తిగానుదుఃఖ.పుటుఁడుపులివి॥

17 నీ॥ .కడుఁజాగరూకతఁ.గలకన్నెతనదగు

.సాగసుచంద్రున్చెన్నెఁజూపెనేని
.మిగులఁదూఁబఱదింజి.యగు-సుగుణముతనం
.తనపవాదహతులఁదప్పలేదు
.పురుగుబట్టెఱుచుగఁ.గొట్టికెడుఁనామని
.మొకలమొగ్గులు.విడకముంగు

- 18 Give thy thoughts no tongue,
Nor any unproportioned thought his act.
Be thou familiar, but by no means vulgar ;
The friends thou hast, and their adoption tried,
Grapple them to thy soul with hoops of steel ;
But do not dull thy palm with entertainment
Of each new-hatched, unfledged comrade. Beware
Of entrance to a quarrel : but, being in,
Bear 't that the opposed may beware of thee. .
Give every man thine ear, but few thy voice ;
Take each man's censure, but reserve thy judgment.
Costly thy habit as thy purse can buy,
But not expressed in fancy ; rich, not gaudy :
For the apparel oft proclaims the man ;
Neither a borrower, nor a lender be ;
For loan oft loses both itself and friend,
And borrowing dulls the edge of husbandry.
This above all,— to thine ownself be true ;
Thou canst not then be false to any man.

ఁ.♦దలిరుప్రోద్ధున.♦నాఁగ.♦నెలజవ్వనపుబిగిఁ
 .నగునంటు తెవుళులు.దగ్గఱఁబడు|
 ఁ.గావున నేత్రలుకొనియుండు.మీవు-గొప్ప|
 .సేమముండెడుజంకునఁ.జెలఁగితిరుగు|
 .పాటుఁదనకుఁదానేలేత.వయసొనచుకా|
 .కొనెడు నెవ్వరై న♦దరినెల.కొనకపోని||

8 ద్వి|| .నీనాల్క-కిడఁబోకు.నీతలంపులను |
 ఁ.గాని♦యోజనఁబట్టి.కార్యంబుఁగొనకు |
 .చనువందు-కాని-♦నై .చ్యంబుఁజూపకుమ|
 .♦యనుఁగుమిత్రులనునీ.యాత్రలోదాఁచు |
 కొత్త గాఁగలసిన.కొంచెపువాండ్ర|
 .పొత్తునివిందులు.పొనరించఁబోకు|
 .కయ్యంబునకుముందె.కాలుదువ్వకుము|
 .♦చయ్యననీకెగు.సలిపినవాని |
 ఁ.♦జెనకిపోనీకనీ.చేవఁజూపించి |
 .చనుము-వెండియు-నీవు.జనములయొద్ద |
 ఁ.దఱచునీచెవియొగ్గి .తఱలుము-కాని|
 .యరుదుగమాట్లాడు .మందఱి♦మోల|
 .నొరులయభిప్రాయ.మొగిని-గ్రహించు|
 .సరిగనీదానినిఁ.జాటుగనుంచు|
 .మున్న సోముక్తనుఁబట్టి .యుడుపునుదాల్చు |
 .వన్నెతోనుండు-దం.భముతగజేల|

Act. iv Sc. iv.

- 19 What is a man,
If his chief good, and market of his time,
Be but to sleep, and feed ? a beast, no more.
Sure, He, that made us with such large discourse,
Looking before and after, gave us not
That capability and godlike reason
To fust in us unused. Now, whether it be
Bestial oblivion, or some craven scruple
Of thinking too precisely on the event,—
A thought which, quartered, hath but one part wisdom,
And ever three parts coward,— I do not know
Why yet I live to say, ‘ This thing ’s to do ; ’
Sith I have cause, and will, and strength, and means,
To do ’t.

.ననఁగ-ఁబై వేష మే .యంతయునెల్ల|
 .జనులకులోఁగల.శక్తిఁగన్బ్రచు=|
 .నొరులకుబదులీకు.మొరులచేఁగొనకు|
 .తఱుచునీవిడునప్పు.దానిఁగైకొన్న|
 .సంగడితోధవ్వు.చనుచుండెడు-బదు|
 .లుంగొంటపోదవునూ.డ్చుంగాన-నీవు|
 .విమలచిత్తుఁడవైన.వేయేలపల్కు-|
 .లుమఱియన్యులకుఁగీ.డున్సల్పలేవు||

- 9 సీసమాలిక || •♦ మనుజుఁడనఁగనేమి..మఱివానిముఖ్యకా
- .ర్యంబు-నాతనిదగు.బ్రతుకుపిలువ|
 .కునుకుటకు-ఁదినుట.కున్మాత్రమే-విని
 .యోగపడినయెడ-.నొకపసరము|
 .గానిమఱేదియుఁ.గామనిశ్చయముగ-
 .మనలఁగాలజ్ఞాన.మునస్సృశించు|
 .నట్టిదేవుఁడుమన.కాశక్తియుఁదివ్య
 .బుద్ధియుఁబనిలేక.బూజువట్టి|
 .పోవుటకీడలేదు.బొత్తిగ-నిప్పుడు
 .కడుఁజెడుమఱ-పది.గాక-మఱియు|
 .సరిగ్గావిషయము.గుఱిచియేదోయొక
 .పిఱికిసందేహముం.బెట్టుకొనుట|
 .గాని-యెద్దియెనంబంప.కంబువడిన|
 .తలఁపుపంతుతెలివి-♦పంద.తనముమూఁడు|
 .సాక్షిగలిగెడు-సేనల.బ్రతికినాఁడ|

JULIUS CÆSAR

Act. I. Sc. III.

- 20 woe the while ! our fathers' minds are dead,
And we are governed with our mothers' spirits ;
Our yoke and sufferance show us womanish.

Act. ii Sc. ii.

- 21 What can be avoided
Whose end is purposed by the mighty gods ?

Sc. iii.

- 22 My heart laments that virtue cannot live
Out of the teeth of emulation.

Act. iii. Sc. ii.

- 23 Friends, Romans, countrymen, lend me your ears ;
I come to bury Cæsar, not to praise him.
The evil that men do lives after them ;
The good is oft interred with their bones ;
So let it be with Cæsar. The noble Brutus
Hath told you, Cæsar was ambitious :
If it were so, it was a grievous fault ;
And grievously hath Cæsar answered it.
Here, under leave of Brutus and the rest,—
For Brutus is an honourable man,
So are they all, all honourable men,—
Come I to speak in Cæsar's funeral.

.జెప్పటకునింక నీపని చేయవలసి!

.యున్నదనియిచ్చక తములా.వుండ వెరవు||

20 గీ|| .అక్కటా యెంత దుష్కాల .మయ్యెచివుడు!

.మడిసెఁగామనతండ్రిల.మానసములు!

.మనముమనయమ్మల ♦ మదులఁ.జెనుపఁబడుచు!

.దాసులమగుటమనయాడు.తనముఁజూపు||

21 ద్వి|| .బలవంతులైనదే.వతలవినింప!

.బడినట్టి ♦ గతినిఁద.ప్పదరముకాదు||

22 ద్వి|| .నామదిపొక్కెడు.ద్దా-మంచి-యోర్వ!

లేమి ♦ బారినన్తన.లేదనియెపుడు||

23 నీ|| .ఘనమిత్రులార-రో.మనులార-యోస్వదే

.శీయులారా-కటా.క్షించివినుడి!

.యేనీజరుంబూడ్వ. ♦ నేగుడెంచితి-ఁగాని-

.యిటనాతనింబొగ.డుటకుఁగాదు!

.చెలఁగునుమనుజుల.చెడ్డయవ్వారివె

.నకను-మంచివారితో.డనెనశించు!

He was my friend, faithful and just to me :
But Brutus says, he was ambitious ;
And Brutus is an honourable man.
He hath brought many captives home to Rome,
Whose ransoms did the general coffers fill ;
Did this in Cæsar seem ambitious ?
When that the poor have cried, Cæsar hath wept;
Ambition should be made of sterner stuff :
Yet Brutus says, he was ambitious ;
And Brutus is an honourable man.
You all did see, that on the Lupercal
I thrice presented him a kingly crown
Which he did thrice refuse : was this ambition ?
Yet Brutus says, he was ambitious ;
And, sure, he is an honourable man.
I speak not to disprove what Brutus spoke,
But here I am to speak what I do know.
You all did love him once, — not without cause :
What cause with holds you then to mourn for him ?
O judgment, thou art fled to brutish beasts,
And men have lost their reason !— Bear with me ;
My heart is in the coffin there with Cæsar,
And I must pause till it come back to me.

.నటులసీజరునకు.నగుఁగాక-మీతోడ

.ఘనులై నబూర్తను.గారుసీజి

.రాసపోతనిచెప్పినా-.రట్టులై న

.వానియందది.గొప్పత.ప్పేను-వాఁడు

.తనదునేరమునకు.నూఁజు.దగినయట్టు

.లందఱికిఁదెల్లమ.గి నిష్ఠ.డనుభవిం చె॥

కం॥ ఆరయఁగా-బూర్తనుదొర

.గారు-మీరెల్ల-ఘనులు.గావున-నిచటన్

దారాజనిడగ-సీజరు

.గూరిచిమాట.డ నెట్టు.కొంటి-న్వినఁడి॥

గీ॥ .అతఁడునాకుమి.గుల.హితుఁడు-నాయెడలవి

.శ్వాసయుతుఁడున్యాయ.వతఁనుండు

.కాని-బూర్తనయ్య.గారతఁడాసపో

.తనిరి-ఘనులుబూర్త.నయ్యగారు॥

ద్వి॥ అందఱజనముల.నతఁడుకోమునకు

.బండాలుగాఁడేగ.వారియప్పనము

.లందఱునిటవంతు.లందిరి-సీజ

.రందిదిసేరాస.యనఁదగునేమొ॥

కం॥ సేదలునేడ్చిననేడ్చెగ

.దాదయతోఁగరగిసీజ-రాసకఠినమా

.గాదె-యతఁడాసపోతని

.వాదించినబూర్తనయ్య.వారుఘనులుగా॥

- First citizen. ' Methinks, there is much reason in his sayings.
- Sec. cit. If thou consider rightly of the matter, Cæsar has had great wrong.
- Third cit. That has he, masters ?
I fear, there will a worse come in his place.
- Fourth cit. , Marked ye his words ? He would not take the crown :
Therefore 't is certain he was not ambitious.

గీ॥ .మీరుకనులఁజూచి.నారుగా-నాటియు!
 .త్సవమునందుఘూఁడు.సార్లునీజ!
 .యనకురాజుమకుట.మనునెనిడఁగవద్దు!
 .పొమ్మనె-నిడియాస.పోతుతనమె॥

గీ॥ .కాని-బూటసయ్య.గారతఁడాసపో!
 .తనిరి-ఘనులుని-శ్చ.యముగవారు!
 .బూటసయ్యగారి.మాటలకెదురుప!
 .ల్కుటకుఁగా-దెటింగి.నటునొడవెద॥

చ॥ .ఘనదయతోడఁజూచితిరి.గాయతనిన్మునుమీ-రకారణం!
 .బుననటుకాదుగా-యిపుడు.పొందరుజాలినదేమిహేతువో!
 .చనితివెన్యాయమాపనుల.చక్కటి-కొర-వివేకమూడఁగా!
 .జనులకు-ఁగొంచెముండుఁడు-సి.జారుశవంబుననంఁటెనాదునె!
 .మ్మన-మదిమల్లిరాఁగలుగు.మట్టునునేమటియాఁగఁగావలె॥

(పౌరులలో మొదటివాఁడు)

నీసమాలిక॥

.వీనిపల్కులనువి.వేకమెంతయుఁగల
 .దనినాకుఁదోచెడు (రెం) .నెననీవు!
 .సరిగనీసంగతిఁ.బరిశీలనముఁజేయు
 .నెడనీజరునకెంతొ.యెగ్గుకలదు!

(మూ) .అదివానికున్నదో.యయ్యలారా-వాని
 .కంఠెదుర్మాగుఁడు.నతనిస్థాన!
 .మందువచ్చుననిభ.యంపడెదను- (నా) వాని
 .పల్కులనరయుఁక్కి.వాఁడుమకుట!

First cit. If it be found so, some will dear abide it.
Sec cit. Poorsoul, his eyes are red as fire with
 weeping.
Third cit. There 's not a nobler man in Rome
 than Antony.
Fourth cit. Now mark him ; he begins to speak.

Ant. But yesterday the word of Cæsar might
 Have stood against the world : now lies he there,
And none so poor to do him reverence.
O masters, if I were disposed to stir
Your hearts and minds to mutiny and rage,
I should do Brutus wrong, and Cassius wrong,
Who, you all know, are honourable men.
I will not do them wrong ; I rather choose
To wrong the dead, to wrong myself, and you,
Than I will wrong such honourable men.
But here 's a parchment, with the seal of Cæsar:—
I found it in his closet,— 't is his will.
Let but the commons hear this testament,—
Which, pardon me, I do not mean to read,—
And they would go and kiss dead Cæsar's wounds,
And dip their napkins in his sacred blood ;
Yea, beg a hair of him for memory,
And, dying, mention it within their wills,
Bequeathing it, as a rich legacy,
Unto their issue.

.మున్వద్దనియెనిజ.ముగఁగానవాఁడాన
 .పోతుకా (మొ) ఁడల్లెన.బుద్ధికల్లి
 .పొగలిపొయిచ్చిత్త.ముంగొందుకొందలు
 (రెం) .కటకటాయాతని.కన్ను ♦దోయి
 .యేడుపుచేతనం.తేయగ్గివలెనెఱ్ఱ
 .వడె (మూ) నెవ్వఁడునోము.పట్టణమున
 .ఘనుఁడులేఁడాంటనీ.కంటె (నా) జూడుమువాని
 .బలుక మొదలెట్టె.వాఁడుతిరిగి

(ఆం) సీ॥ .నిన్న నేకదసీజ.రన్నమాటకుసీజ
 .గమునందునెదురెటఁ.గానరాదు
 .నేడ దెపడియున్న.వాఁడయ్యయోకడు
 .దక్కువువానికిఁ.దక్కువగుచు
 .నయ్యలారామిమ్ము.నలిగించిపగఁదీచుక
 .కొనరేపుటకుఁబూను.కొంటినేని
 .గిన్నతోబూటసు.కేససుగార్లకు
 .గీడుచేసినయట్టి.వాఁడనగుదు
 .వారుఘనులనిమీకెల్ల.స్పష్టముకద
 .వారికేనెగుసేతకు.బదులువృత్తుని
 .కైననాకైనమీకైన.నాచరింప
 .గరముమేలనితలఁచెదఁ.గాంచుడిపుడు॥

కవిరాజవిరాజితము.

.ఇదియొక ♦ శాసనపత్రిక - సీజరు.డిందుపయందన ♦ ముద్రయిడెన్
 .గుదురుగనాతనిలోగదిలోఁగను.ఁగొంటిని-దనస్త్రిశాసనమి
 .య్యది-చదువంబనిలేదిపుడందలు.నందుకునై చుఁడు-చయ్యనమి
 రిదివినిరేనియుసీజరుగాయము.లెల్లరునెంతయుముద్దిడరే॥

Fourth Cittizen. We 'll hear the will : read it, Mark
 Antony.

All. The will, the will ! we will hear Cæsar's will.
Ant. Have patience, gentle friends, I must not read it ;

It is not meet you know how Cæsar loved you.
You are not wood, you are not stones, but men ;
And, being men, hearing the will of Cæsar,
It will inflame you, it will make you mad.
'T is good you know not that you are his heirs ;
For if you should, O, what would come of it !

Fourth cit. Read the will ! we 'll hear it, Antony ;
 You shall read us the will,— Cæsar's will.

Ant. Will you be patient ? will you stay a while ?
 I have o'ershot myself to tell you of it.
 I fear, I wrong the honourable men
 Whose daggers have stabbed Cæsar ; I do fear it.

గీ॥ .మఱియు^{సీ}జరునెత్తుటఁజిఱురుమాళ్లు
 .ముంచరే-వాని^{కే}శముల్ .ద్రొంచిజ్జాప
 .కమునకుందాఁచుకొనరె-ని.క్క-ముక్తగఁదర
 .తరముమీరవ్విసాత్తుగఁదలఁచుకొనరె॥

(నా) .యామృతిశాసనంబే మెల్లవిందుము
 .చదువుమాయాంతనీ (అం) .శాసనంబు
 .శాసనమేము^{సీ}జరుమృతిశాసన॥

ద్వి॥ .తాళు^{డీ}జాలితోఁదగుహితులార
 .వైశమదిచదువ.వాటముకాదు॥

(ఆం).మ॥ .అకటామీపయినెంతజాలిపడెనో.యా^{కే}సేనున్న
 .ప్పకనేనుంటయెమంచి- వట్టిమొరడు.ల్పా^మమోదము
 .రికననాన్మనవుశాట సీజరుఁడుమీ.కేర్పాటుగానిచ్చుప
 .తికవిన్నంతనెలిట్టుమండిపడివెట్టింబొందరే-వానియా
 స్తికిమీరెల్లరువంతుదారులనినే.దెల్పంగనేమానొకో॥

.మాలింతు (నా) మాంటసీ.యదిచదువుమ॥

.యాంతనీపఱియించు.నదితప్పకీవది.యా^{సీ}జరుంచిన.శాసనంబు॥

(ఆం) కం॥ తాళెదరా-యాగెదరా
 .యేలాచెప్పితినిమీకు.నేనిప్పుడు-బల్
 ♦వాలు^{సీ}జరుగుమ్మ♦ద
 .యాళురకొనరిచితినేర.మంచుజడిసెదన్॥

Fourth Cit. They were traitors :—honourable men !
 All. The will ! the testament !
 Sec Cit. They were villains, murderers : The will !
 read the will !
 Ant. You will compel me, then, to read the will ?
 Then make a ring about the corse of Cæsar,
 And let me show you him that made the will.
 Shall I descend ? and will you give me leave ?
 All. Come down.
 Sec Cit. Descend.
 Third Cit. You shall have leave. (He comes down)
 Fourth Cit. A ring ; stand round.
 First Cit. Stand from the hearse, stand from the
 body.
 Sec Cit. Room for Antony,—most noble Antony.
 Ant. Nay, press not so upon me ; stand far off.
 Cittezens. Stand back ! room ! bear back !
 Ant. If you have tears, prepare to shed them
 now.

You all do know this mantle : I remmber
 The first time ever Cæsar put it on ;
 'T was on a summer's evening, in his tent,
 That day he overcame the Nervii :
 Look, in this place ran Cassius' dagger through :
 See, what a rent the envious Casca made :
 Through this, the well belove'd Brutus stabbed ;

(నా) .వారైరిదోహాలు- .గౌరవపాత్రులు (అందఱు) .శాసనంబామృతి .శాసనంబు !

(రెం) .వారెల్లదుంగడు .వంచకుల్ .ఘాతుకుల్ .శాసనముచ్చదపు .శాసనంబు !

(ఆం) గీ|| .మరణశాసనముఁ దెలియం .బటచబల్కిత్త !
 .పెట్టెదరయైన సీదకుచు.ట్టురండు !
 .వత్తికంజేయుపానీఁ గ.న్వచకనిండు !
 .దిగుదునా- మీ సెలవయిన.దికదనాకు ||

(అందఱు) .రమ్ముక్రిందికి (రె) దిగు (మూ) .సమ్మతినందితి

(నా) .కడియముగానిలఁ.బడుఁడు- చుట్టు !.నుండుఁడుపీనుఁగు .బండికి దప్పుగ- సెలువుఁడు శవమున.కెడముగాఁగ !

(రెం) .చోటాంతనికి- గడు.మేటియాంటని (ఆం) సరే-
 .పడఁబోకుఁడట్లు నా.పై- నెడముగ !
 .నిలిచియుండుఁడుమీరు (అంప.టు) .తొలఁగుఁడి వెన్న-కు-
 .స్థలముకావలయునుఁ .జ్జనుఁడవలికి !

సీ|| (ఆ) .కన్నీరుమీకిప్పు .కలిగినవంచుఁడీ-
 .యీముద్దుటరిగి మీ.రెఱిగినదియె!

.తొలిసారియిద్దానిఁ.దొడిగెనుసీదకుఁ
 .డతఁ టిజ్జా పక.మయ్యెనాకు!
 .నెర్వెయుద్ధములోన.నెగ్గువాకంబు

.నందువేసఁగి .నంజ.యపుడుడిని

.గెచేసికొనియె- న.క్కబచూడుఁడిచ్చెట్లు
 .నెట్లు కేససుకత్తి.యేగినదియె!

.కఠినుఁడొకాన్కుఁడెంతటి.గాయమిచట !

And, as he plucked his curse'd steel away,
Mark how the blood of Cæsar followed it,
As rushing out of doors, to be resolved
If Brutus so unkindly knocked, or no;
For Brutus, as you know, was Cæsar's angel:
Judge, O you gods, how dearly Cæsar loved him!
This was the most unkindest cut of all;
Now when the noble Cæsar saw him stab,
Ingratitude, more strong than traitors' arms,
Quite vanquished him: then burst his mighty heart;
And, in his mantle muffling up his face,
Even at the base of Pompey's statua,
Which all the while ran blood, great Cæsar fell.
O, was a fall was there, my countrymen!
Then I, and you, and all of us fell down,
Whilst bloody treason flourished over us.—
O, now you weep; and I perceive, you feel
The dint of pity: these are gracious drops.
Kind souls, what, weep you, when you but behold
Our Cæsar's vesture, wounded? Look you here.
Here is himself, marred, as you see, with traitors.

.జేసెనో - కాంచుచీతన్ను సీజరుండు।
 .చిట్టు సమ్మి నబూటసు. డెట్టు పొడిచె।
 .నయ్యయోయిదికడు ఘోర మైనదికద॥

ఉ॥ .బూటసుడట్లు పెన్నునియ. గుమ్మి తటాలునఁజైకిలాగు న।
 చోటఁగడంగిసీజరుని చొక్కపునెత్తురు మట్టుమీటి- యా।
 .బూటసుడౌనొకాదాయటు .కూరతఁజేసిన వాడటంచు బా।
 .హటమొనచు తీరునఁగ. టాచనుదెంచుచునుండెఁగంటిలే॥
 కం॥ మీరందఱెఱిగినటుసీ।

.జనునకుంబూటసుండు. సగపాల్పాణం।
 .బారయుడివేల్పులు- నీ।
 .జారాతనితోడ నెంత .సఖ్యముఁగొనెనో॥

సీసమాలిక:—

.అన్ని టికంఠెని. య్యదికడుఁ గూరమా. డెబ్బ
 యేమన-వాని. దిక్కు. మిగుల।
 .ఘనుడై నసీజరు. కన్గొన్న యట్టు
 .స్వా. మిదోహమున కన్న .మేటియశాకృత్।
 .తఘ్నత. కరమునా. తని. నోచె
 .చదువాత. గొబ్బన సవాని. గుండెపగిలె।
 .బదపడిన నదుమ. ప్పటితోడఁ
 దనమోము. వాడుమూయుచునంత. వలకునెత్తు।
 .రొలుకు. పాంశసుబామ్మ. యొద్దనా సీజరు. పడియె
 నయ్యోయెంత. పాటుకలిగె।
 .నప్పడోయయ్యలా. రా నేను. మణిమీర
 .లందఱముంబాటు. జెందిన ము।

First Cit. O piteous spectacle !
 Sec Cit. O noble Cæsar !
 Third Cit. O woful day !
 Fourth Cit. O traitors ! villains !
 First Cit. O most bloody sight !
 Sec Cit. We will be revenged.
 Cittizens. Revenge ! about,— seek,— burn, — fire,
 kill,— slay,— let not a traitor live !
 Ant. Stay, countrymen.
 First Cit. Peace, there ! Hear the noble Antony.
 Sec Cit. We 'll hear him, we 'll follow him, we 'll
 die with him,

Ant. Good friends, sweet friends, let me not
 stir you up
 To such a sudden flood of mutiny.
 They that have done this deed are honorable:—
 What private griefs they have, alas, I know not,

.మనలనోచుక చునుడె.మఱికూళఁ గుండగం

.బక్కటామోఱుపా.ఁ క్కుచుందు

.రేఁ బరికించితి.ఁ నీరుఁ నెనరువయఁ

.గరఁగుటయిదెనగు.కంఠీనీరు.

.లేచ్చెదరదేమికిరుణానా.హృదయలాఁ

.మీరు-మనసేదరుడుచన.మీదగిప్పి

.కొన్నచున్నట్టిట్టి క.స్థానంబు

.వంచకులచేఁ నిహతుడైన.వాడెయిదిగో॥

(తొ) .అబ్బిబ్బగుండెనీ.రయ్యెడునిదిచూడ

(రెం).నక్కటక్కటగుండె.సిజారు

(మూ).డయ్యెయోదుదికన(నా).మహాహస్వమి
దోహు.లాఁతతాయుల(తొ)కటా.యతికఠినపు

.పనియిది(రెం)గునమెల్ల.బగిదీచుకొండము

(అం).కసిదీచుకొండ.క.క.నవెదగుండె

.కాల్చివేయుండగి.కూల్చుచు-చంపుడు

.బ్రతుకనీకుడొకడు.మాగుకనైన॥

(అం) .ఆంగుడోయయ్యలా.రా(తొ)నద్దమానుడే

.ఘనుడైనయాంటని.స్వనుడుమీరు

(రెం).వానిసేవిందుము.వానిపెంబడిపోదు

.మహానితోఁజత్తు.మండటమును॥

స్తోత్రములీక:—

(అం) .తగినస్తోత్రములార.దయగలహితులార

.యంతఁ యాకస్మిక.మొనరిరుగు!

.పాటునకున్మిమ్ము.చడినన్నబోధాహ

That made them do 't:—they 're wise and honourable;
And will, no doubt, with reasons answer you.
I come not, friends, to steal away your hearts :
I am no orator as Brutus is ;
But, as you know me all, a plain blunt man,
That love my friend ; and that they know full well
That gave me public leave to speak of him.
For I have neither wit, nor words, nor worth;
Action, nor utterance, nor the power of speech,
To stir men's blood : I only speak right on ;
I tell you that which you yourselves do know ;
Show you sweet Cæsar's wounds, poor poor dumb mouths
And bid them speak for me : but were I Brutus;

.పచనీకుఁడియిట్టి.పనికొనఁచుకా!
 .నవ్వాతుఘను-లక్క.టా-వారి కేమన.స్తా
 పమున్నదియొయి.ద్దానినల్ప!
 .నేనెఱుఁగను-వార.లెంతయుబుద్ధిమం
 .తులు-శలఁపగమఱెం.తోమహితులు!
 .నిశ్చయంబిద్ది.వెం.డియు-మీకునవ్వాక
 .లిడెదరుస్తరముఁస.హేతుకముగ!

.నిచ్చటనేనున్నే.హితులారతాలేదు
 .ఁతోడరిమిహృదయము.ల్లొంగలింప!
 .బూటనునలెనేను.మాటికొర్చిన్దాను
 .మీఱెరుంగుదుదునే.మిగులమొరటు!
 .గాఁబల్కువాడ-ని.మ్మ.పటుడ-నామిత్రు

.బ్రేమించువాడ-మ.టియును-వాని!
 .ఁగూచిమాటాడనా.కుసెలవొసంగిన
 .వారికదియెఱుక-.బాగుమీఱ!
 .ఁబాండిత్యముంగాని-.వాక్చమల్కృతి.గాన
 .యభినయధోరణు.లైనఁగాని!
 .నదులమనంబులఁ.బురికొల్పుటకునాకు
 .బలుకుశక్తియుఁగాని.కలుగలేదు!
 .నాకుఁదోచినదితి.న్నఁగబల్కువాడను
 .మీరెఱింగినదియె.మీకుదెల్పు!

.చున్నవాడను.ఁగనుపచుకచుంటినేను!
 .మఱియుఁగడుగొత్తలెనసీజ.రునిపోటు!
 .లక్కటా-మూగనోళ్లవి.యన్ని-హాని!
 .నడిగెడన్నాకుబదులుఁప.న్యాసమిడఁగ!

And Brutus Antony, there were an Antony
Would ruffle up your spirits, and put a tongue
In every wound of Cæsar, that should move
The stones of Rome to rise and mutiny.

Cittizens. We 'll mutiny !

First Cit. We 'll burn the house of Brutus !

Third Cit. Away, then ! come, seek the conspirators

Ant. Yet hear me, countrymen ; yet hear me
speak.

Cittizens. Peace, ho ! Hear Antony,— most noble
Antony.

Ant. Why, friends, you go to do you know not
what.

Wherein hath Cæsar thus deserved your loves ?

Alas, you know not,— I must tell you, then :—

You have forgot the will I told you of.

Cittizens. Most true ;— the will :— let 's stay and
hear the will.

Ant. Hear is the will, and under Cæsar's seal :—

To every Roman Citizen he gives,

To every several man, seventy-five drachmas.

Sec Cit. Most noble Cæsar ! — we 'll revenge his
death.

Third Cit. O rayal Cæsar !

Ant. Hear me with patience,

Cittizens. Peace ho !

కం॥ బూర్జితునుఁడు నే॥నయినని

.పూర్జునమిము॥పశ్చిమమునచె॥.॥బలు॥కొమ్మనరాల్!

పోబూడునల్లసీదరు

.పొలులమాటాడఁజేసిపోకుండుమనే॥

(అం) .తిరుగి॥బడెద మేము (రె) .నరిగబూర్జును

కొంప॥గాల్పెద (మూ) ॥వరుగుండు॥కాని॥రండు॥

.చెక్కకుడాదోర్చులక్ష

(ఆం) .షినుండికమి॥కొఱగా॥ప్రజలారనే॥చెప్ప॥పలయు॥గొంత॥

(ఁం) .॥శాంతమోహోవిను॥డాంతని

మి॥ర-లెం॥తేఘను॥డాంటని (ఆం) .యేమిమితు॥

.లార॥మి॥యెఱు॥గని॥తీరుచేయుట

॥కేగు॥చున్నార-లెందు॥క॥పలు॥ండుసీద॥

.రయ్యెనోమి॥పే॥మ॥కయ్యయోమి॥రెఱు॥

.గరు॥చెప్ప॥పలయునే॥గనుకమి॥కు॥

.నేముందు॥నొడవి॥న॥మృతి॥శాసనము॥గూ॥చి॥

.మఱచితిరి (అం) నిజము॥మరణశాస॥

.సము॥మనమా॥గుద॥మఱ॥మఱి

యనాలింత॥మామృతి॥శాసనం॥బేముపరిగ॥

(ఆం) కం॥ ఇదిగోమృతి॥శాసన-మి॥

.య్యదిసీదరుముద్ర॥నలరు॥నలతడొన॥నెండె॥

బృది॥హ॥కలుప॥మనుజున॥

.కుదయ॥నో॥ముపురినినెల॥కొనునాతనికి॥

(రెం) .బొరసీ॥జ్ఞా॥రుం॥డు॥వారుండు॥మిక్కిలి

.పగ॥దీచు॥కొనెదము॥వానిమృతికి॥

(మూ) .॥చాగురే॥ఘను॥డసిజారు॥డ (అం) విను॥

డు॥శాం॥తంబుగమి॥రు (అం) శాం॥తంబా॥హో॥హా॥

Art. Moreover, he hath left you all his walks,
His private arbours, and new-planted orchards,
On this side Tiber: he hath left them you,
And to your heirs for ever,—common pleasures,
To walk abroad, and recreate yourselves.

Here was a Cæsar! when comes such another?
First Cit. Never, never!—Come, away, away!
We'll burn his body in the holy place,
And with the brands fire the traitors, houses,
Take up the body.

Sec Cit. Go, fetch fire!

Third Cit. Pluck down benches!

Ferth Cit. Pluck down forms, windows, anything!

Ant. Now let it work:—mischief, thou art afoot,
Take thou what course thou wilt.

HENRY IV.— *Part II. Act III. Sec. I.*

24 O sleep, O gentle sleep,
Nature's soft nurse; how have I frightened thee
That thou no more wilt weigh my eyelids down
And steep my senses in forgetfulness?
Why, rather, sleep, liest thou in smoky cribs,
Upon uneasy pallets stretching thee,
And hushed with buzzing night-flies to thy slumber,
Than in the perfumed chambers of the great,

(అ) ఉ॥ ఇంతియెకాక - తే బరున కీవలనున్న విహారభూములకా ।
 .త్రంతలనోటలనోటరత .రంబుయ ధేష్టసుఖంబుమీఱున ।
 .త్యోతమువరంబుతో నొసంగె .నాతఁడుమీసమానుభూతిగా
 నింకటమండి - నీశరిదె - యీతనిసాటియఁ దెచ్చుపచ్చెడుకా ॥

(త) ఎన్నఁటికినాఁడికి కెన్నఁటికినాఁడు -
 .తంబుమీసమాను పదపదంబు - మగము ।
 .నాని కీహమనకుం .భావభల్లమున
 .నన్నీ సంతసా - రంబు .నాచరించి ।
 .నూకొజవులతోనె .నూదోసకాయల
 .యిండ్లుకొల్పెదము - తెం - దెచ్చుచుకవ ।
 .మతుగుం - డ్గిలెండు .నరగున (చూ) బల్లలు ।
 .పెరికివిటిచివేయుం - (నా) .మజికిపగుల ।
 .గొట్టుదెల్లదొరకి .నట్టమంచంబులు ।
 .కూలుచుండుమతికిటి.కీలెన్నెన ॥

(ఆ) ద్వి॥ ఇష్టదాషని జగన్ - సడిచెదవు ।
 ముష్టనీ యెష్టమా పొంతఁజే కొమ్ము ॥

నీసమాలిక :— .పిహాయిగూనిద్ర - .యో ప్రకృతికిమ్మదొ
 .వై సదాదీ - నిన్ను .నకటయెట్లు ।
 .వెఱురించినాడనో - మఱినాడుకనుటొప్ప
 .లంగొంచెమెనహా లంగనీవు ।
 .హానీహానీవు .నొయింద్రియకలులు
 .నానీదురు - సుఖముగల
 .నానీదురు - గలదొర
 .నానీదురు - గలదొర

Under the canopies of costly state
And lulled with sounds of sweetest melody ?
O thou dull god, why liest thou with the vile
In loathsome beds, and leav'st the kingly couch
A watch—case or a common 'larum bell ?
Wilt thou upon the high and giddy mast
Seal up the ship—boy's eyes, and rock his brains
In cradle of the rude imperious surge,
And in the visitation of the winds
Who take the ruffian billows by the top,
Curling their monstrous heads and hanging them
With deafening clamours in the slippery clouds
That with the hurly death itself awakes,—
Canst thou, O partial sleep ! give thy repose
To the wet sea boy in an hour so rude ;
And in the calmest and most stillest night,
With all appliances and means to boot,
Deny it to a king ? Then, happy low, lie down !
Uneasy lies the head that wears a crown.

•చప్పుడు-కుక్కినుం •చము-పొగవాతిన
•గుడిసెలలో •నెల.కొందువీపు ।
•చౌరయోమొద్దు •నే.లాస్స- యశస్వములగు
•ప్రక్కలసేవేల.పడుకొనియెడు ।

•సీచులతోడ- నెం.నియు- రాచస్వేదము
•గావలివానిదా •గది •విరాజ ।

•కాతీయుమేల్కొనుటక •ప్రేయగదియార

•మలులేలవిడిచెడ •హా.హావపుని ।

•నుండినిల్కుడలేని •యోడకంబముమీద

•గలపిల్ల •యోడంగి.కన్నదోయి ।

•మూసెదుగట్టగ- •మోటమడుకుట

•యుయ్యెలలోమఱి •యుముముకేరడ ।

•మూలచివరంబట్టి •మూపురముగొంగి

•కొనమొలుచిడువాని.గొప్పతిలలి

•మెల్లివట్టిదిగజాఱు •దళములుగానాని

•నిట్టూరియొక్కగంట •విలుపుమా

•వేలుకొనెడుచల.గాలినినుగళలో

•నూఁచెదనాతని •యాహావీపు

•కడునంతగడబడ •గలకామమందు

•ధడిసినయోడంగి.బుమతేపు ।

•పెట్టగల్గెదవనీ.విశ్రాంతి- యోడత

•పాతి-నిదుర-యెల్లసాధకసములు ।

•ఫలముపొందగలేయును •సాయములును ।

•దిత్తగా-సద్దదొఱగిన.రేయి-జేని

•కిడవ-ధన్యులుక్రిందివా.పాడుకొనెరు ।

•తల్లిడిలుకిటంబు •దాల్చురము

HENRY V.— *Act IV. Sec. I.*

25 Even as men wrecked upon a sand, that look to be
washed off the next tide.

HENRY VI.— *Part II. Act III. Sc. I.*

26 And as the butcher takes away the calf,
And binds the wretch, and beats it when it strays,
Bearing it to the bloody slaughter—house;
Even so, remorseless, have they borne him hence;
And as the dam runs lowing up and down,
Looking the way her harmless young one went,
And can do nought but wail her darling's loss;

PART III.— *Act. ii. Sc. i.*

27 Now, my soul's palace is become a prison:
Ah, would she break from hence, that this my body
Might in the ground be close'd up in rest!
For never henceforth shall I joy again

KING JOHN *Act. IV. Sc. I.*

Young lad, come forth. I have to say with you.

28 Arth. Good morrow, Hubert.

Hub. Good morrow, little prince.

Arth. As little prince—having so great a title
To be more prince—as may be—you are sad.

ద్వి॥ .♦ దౌర్బరమలియల. నైగ నున్నయిసుక ।
 .దిబ్బకై బజలు ♦ బం. వింబమచల్లు ।

త॥ .♦ తొడలికటిక వాడు. మాడను బట్టి
 .దాడిదప్పినదాని. దాగట్టికొట్టి ।
 .కడు ♦ బడిదంపుటం. గడికిగొంపవు.
 .నా లేగతిల్లియు. నట్టిట్ట పర్వు ।
 .లిమచాచుచున్నెర. మెద్దియులేని
 .శనస్లియేగిన. దానికన్గొంచు ।
 .దడబడియెద్దియుం. దాజేయలేదు
 .బుచుతగోల్పోకకై. పొగలెడుగాని॥

ఉ॥ . ఈయెడ ♦ బందిగంబయిన . దెంతయునాడగు ♦ జీవసాధమ ।
 .య్యోయది ♦ యూడనుండివిడి. యుండిన. కల్లదిలేక నాదునై ।
 .మూయబడంగ వచ్చుది . భూమిని కేసునుఖంపఁగా-నహా ।
 .హాయినినేమి తెప్పటికి. నై ననుజూచు. హోవవెండియు॥

(28) సీసమాలికః— (హ్యుబటః)
 .పైకిరమ్మాచిన్న. వాడనీతోడుత. గప్పల్క-పలఁడు సెను
 (ఆతరు) .♦ వందనంబ ।
 .యూహ్యుబట్టా (హ్యు) దండ. మయ్య ♦ చిటుత ♦ తేడ

Hub. Indeed, I have been merrier.

Arch. Mercy on me,
Nothink no body should be sad but I:
Yet I remember, when I was in Franc,
Young gentlemen would be as sad as night,
Only for wretchedness. By my christendom,
So I were out of prison, and kept sheep,
I should be as merry as the day is long;
And so I would be here, but that I doubt
My uncle practises more harm to me:
He is afraid of me, and I of him.
Is it my fault that I was Geoffrey's son ?
No, indeed, is 't not; and I would to Heaven.
I were your son, so you would love me, Hubert.

Hub. (aside) If I talk to him, with his innocent prate.
He will awake my mercy, which lies dead:
Therefore I will be sudden, and despatch.

(అ) .పిన్న రాజా- యంత. పెద్ద బిరుదు!
 .కలిమి మైబలు కేడు .గావచ్చు- నుం టెవి. చారంబుతోడ

(హయ్య) సి. శ్చయము నేను! .నగుహయిగానుంబి

(అ) .సి. రుచిచునాపయ-
 .మందు దింతెంపనె .వ్యాసై న!
 .నాకు పిడిచి- కాని- జ్ఞాపకంబయ్యెను-
 .పొన్నులో నేనున్న .పట్టు-జిన్ని!
 .తగుమనుష్యులు *కుండె. వసున వ్వలాటై కై .
 .బలు* ప్రిమాణంబుగా. బల్కువాడ!
 .నీ చెఱలోనుండి. నేదవ్వుతోనిగొటి
 .యలకాపరిగనుండి. యె సమిగుల!
 .హయిగానుండెడ- .నట్టు లేయిచ్చట
 .నుండెడగాని- నా. కొదవుశంక!
 .నాదగు సితండ్రి .నాకు మఱింత బా
 .భస్మల్పనని- నాక. తండు- నేను!
 .వానిక న్యోన్యంబు .భయపడెదము.
 *కెఱి .తనయుడనొటనా .తప్ప- కాదు!
 .నిజముగ నదికాదు- .నేమటి- దేవుని
 .గొల్చెదనీకు చే. గొడుకగుటకు!
 .నీవట్టులె నన. న్నేమింతువు హయ్యబటక

(హయ్య) .యేవీనితో. బల్కు .నెడనితండు ।

.తనదుముద్దువల్కు.ల- *నిహత మైపోలి!
 .వ్రాలునాదుదయను .మేలుకొల్పా!
 .*వెండి*యేను*గాన .వేగిరపడియెద!
 .నీక్షణంబె *నివక. హింతుంబనిని ।

Arth. Are you sick, Hubert? You look pale to-day.
In sooth, I would you were a little sick,
That I might sit all night and watch with you:
I warrant, I love you more than you do me.

Hub. (aside) His words do take possession of my bosom.—
Read here, young Arthur. (showing a paper (aside))
How now, foolish rheum,
Turning spiteous torture out of door
I must be brief, lest resolution drop
Out at mine eyes in tender womanish tears,—
Can you not read it? is it not fair writ?

Arth. Too fairly, Hubert, for so foul effect.
Must you with hot irons burn out both mine eyes?

Hub. Young boy, I must.

Arth. And will you?

Hub. And I will.

Arth. Have you the heart? when your head did but ache,
I knit my hand-kerchief about your brows,—
The best I had, a princess wrought it me,—
And I did never ask it you again;
And with my hand at midnight held your head,
And, like the watchful minutes to the hour,
Still and anon cheered up the heavy time,
Saying, 'What lack you?' and, 'Where lies your grief,
Or, 'What good love may I perform for you?'
Many a poor man's son would have lain still
And ne'er have spoke a loving word to you,
But you at your sick-service had a prince.

(ఆ) చ॥ . ఈనుప్రసభంబుగాఁ జెలంగఁదాఁ తెలఁగోయితిమోహన్మబటుకా - నే ।

. డెలిజముగాఁగనీవునుఁగి. పితృ వృత్తంబుఁ గాఁగి నెఱవేరుఁ గూ ।

. మిఁకనినినుగాలిరంకెయను . మేల్కొనినదే గనిపెట్టవచ్చుఁగా ।

. వున - ననునీవునెమ్మిఁగనఁ . బోవి-కనేనిను జూచినట్టలన్ ॥

(హన్మబటుకా తనలో) నీ ॥

. ఈతనేఁనుదూలునా. మెదచున్నాఁగి. చల్లఁకొన్నది - లది. చతువుచిన్న ।

. గూర్చి (హా) గూర్చి చునలో . లేమిఁబుచ్చ . జడవేకటావ్వుంబు ।

. చిత్రమెదురెడకయ. న న లికి ।

. పొంగుకొయెకడ . చల్ల నానె . చుచుచూడఁగాక . గి. యగ్రప్రలుగి ।

. గాదా - గొడ్డ . గొడ్డ . చల్ల - ల . మిఁకనిని . నా యెడద ।

(ఆ) గీ॥ . ఆంధ్ర . నెమ్మిఁగన . యధికముగ - హన్మ ।

. బిల్వ . నా . నెమ్మిఁగన . బిల్వ . నెమ్మిఁగన .

. మన నీవు . గూర్చి . చల్ల . చుచునె (హన్మ) యవు ।

. శిల్పి (ఆ) నెమ్మిఁగన . నెమ్మిఁగన (హన్మ) . చేయదు . టు ॥

నీసమాచిత (ఆ) :-

. అటువంటిగుండె . నీనీగు . నీనీగు . నీనీగు . నీనీగు . నీనీగు .

. గట్టి నేనీగు . కన్న . ము . గట్టి . నేనీగు . నేనీగు . నేనీగు .

. రాచగూ . యుగ . నే . రాచగూ . యుగ . నే . రాచగూ . యుగ .

. నడి లేదు . నీ . నా . చే . బిల్వ . గా . నే . నా . నే . నా .

. నుల్ల . నపచిత . న . న . న . న . న . న . న . న .

. నీచింతయెటనుండె . నేనీమిముపచార . మును . నే . నే . నే .

. నెటువంటినెటువేద . యేనియూచిక . గొనెను . నీ . నీ . నీ .

ననుశి ।

. యెన . నీ . నీ . నీ . నీ . నీ . నీ . నీ . నీ .

. గా . నా . నా . నా . నా . నా . నా . నా . నా .

Nay, you may think my love was crafty love,
 And call it cunning: do, an if you will.
 If heavend be pleased that you will use me ill,
 Why, then you must.—Will you put out mine eyes?
 These eyes that never did, nor never shall,
 So much as frown on you?

Hub. I have sworn to do it,
 And with hot irons must I burn them out.

Arth. Ah! none but in this iron age would do it.
 The iron of itself, though heat red-hot,
 Approaching near these eyes would drink my tears,
 And quench his fiery indignation
 Even in the matter of mine innocence;
 Nay, after that, consume away in rust
 But for containing fire to harm mine eye.
 Are you more stubborn—hard than haminered iron?
 And if an angel should have come to me
 And told me, Hubert should put out mine eyes,
 I would not have believed him; no tongues but Hubert's
 Hub. Come forth (stamps)

Re-enter Attendants, with cords, irons, etc.
 Do as I bid you do.

Arth. O, save me, Hubert, save me! my eyes are out,
 Even with the fierce looks of these bloody men.

Hub. Give me the iron, I say, and bind him here.

.మఱియు మోసంబని- సరియెనీ యిచ్చకుం .దోచిసల్లనుకొను-
 .అక్షోభ-నాకుం ।

.నీవెక్కునల్పంగ- వమెంచిననెఱు. వేచెకాచదీనట్లు. వినిగ-నాదు ।

.కనులుమా పెద- వియెన్న .దోరిదికాకు

.గాని- యింకముందుగాని- సిగ్గులచెలవోవె.

.కోపమున (హ్య) పొట్టునెఱిగిల్లు. కొన్న వాడె.

.గానినయినము- ప్పిని. గాల్పుటకెము.

సీసమాలిక (ఆతకారు):-

.అయ్యయోయి ఇక్కలి. అదిరివు- వ్వునె .వర్ధయిననీవని .నెఱువఱోవ ।

.తినువదితానెంత. యెచ్చిగాలెం .నిక్కనులదరికి. నేరెండా .

.నాకంటిసీలు. న్ద్రావెడు-మఱియు-నా.ని.రపరానిస్వంబు. నెక్కి-తనదు.

.నగ్ని కోపంబుంజ. గార్చుకొనెను-దరు. వానినాకన్నుంగ. వకుంజెఱుపును ।

.నలువజాతెడుస్థి. గలిగియుంటకుగుది. చప్పురగళియించు. గ్రహప్రవర్తి.

.కాల్చినట్టియినము. కన్న గూరుడవునీ. వైతివా-వేల్పెవ. వైవచ్చి ।

.కాల్చునాకన్నులన్ పచ్చిబి. టకాంఘు జెప్పి ।

.నంత నేనెమ్మఱోపగ. సింహైనున ।

.బదరియేనాట్టకెన. హ్య. బటుకనకుంగ ।

.లట్టినాలుకదప్ప (హ్యబటుకకాల్చే లగొట్టను) మీ. రరుగుచెండు ।

(తా) ళ్లగాల్చినయినముంబట్టి కొన్న భటులతో హ్యబటుక వచ్చును)

చేయుడినేనుమీకాన్జ. చేసిరల్లు ।

(ఆ) ద్వి । .కాపాడుహ్యబటుక- .కాపాడునాదు ।

.చూపులీక్సారుల .చూడ్కులనెడియె ।

సీసమాలిక (హ్య)

.ఇసుమునాదగుచేతి .కిండు- నేజెప్పెద- .బదరిడిగట్టుడి .వానినిన్లుట ।

Arth. Alas ! what need you be so boisterous-rough ?

I will not struggle ; I will stand stone-still.

For Heaven's sake, Hubert, let me not be bound,

Nay, hear me, Hubert ; drive these men away,

And I will sit as quiet as a lamb ;

I will not stir, nor wince, nor speak a word,

Nor look upon the iron angrily.

Thrust but these men away, and I'll forgive you,

Whatever torment you do put me to,

Hub. Go, stand within : let me alone with him.

First Atten. I am best pleased to be from such a deed.

[Exeunt Attendants.

Arth, Alas, I then have chid away my friend :

He hath a stern look, but a gentle heart. —

Let him come back, that his compassion may

Give life to yours.

Hub.

Come, boy prepare yourself.

Arth. Is there no remedy ?

Hub.

None but to lose your eyes.

Arth. O Heaven,—that there were but a mote in yours,

A grain, a dust, a gnat, a wandering hair,

Any annoyance in that precious sense !

Then, feeling what small things are boisterous there,

Your vile intent must needs seem horrible.

Hub. Is this your promise ? go to, hold your tongue.

Arth. Hubert, the utterance of a brace of tongues.

Must needs want pleading for a pair of eyes :

Let me not hold my tongue ; let me not, Hubert :

- (ఆ) . అక్కటా నీ వెందు కట్ట ప్ర పో పింతు . వేద స గాడ బో నిం చు కై న ।
 . నిలువ బడెద తాతి . చెలువున శేపుని . వై పై న జూచి హవ్య బటుక్ - నన్ను ।
 . బాధింప బడ నీకు . వద్దు . నిను మహవ్య బ . టిక్ టనుండ నీకు మా . యి మృత్యు
 . గూర్చుండు సూరక . గొత్తెప్పిట్టుల . గి దలను మెడల నే . సదిరిపడన । జల ।
 . నో రెక్క కుండు . ని . ను ము పరమ సల్క తో . ది లక్కింప . నీమనుష్యుల పలికి ।
 . నతిమేవేయుచు . నిన్ను నే . మతిక్షమింతు ।
 . నెట్టి బాధ యయిన నాకు . పెట్టుమీవు ।
 (హవ్య) . పొందున నోంకిగానుండ . నిండుమీర ।
 (సేవకుడు) . లిట్టి వని నెడయుటకు నా . కిష్టము కడు ॥
- (ఆ) మ॥ . అక్కటా - నా హితు బార నోలి గదా - . యవ్వారి కిష్టం భ మా ।
 . డికిగల్గున్ - మతిమే నె యల రెడు . నైందంబ - రాముల్లో ।
 . నికివాడు - గడు చాని నెమ్మి మఱ . లక్ జీవింపగా . జేయునీ ।
 . దుక్కపన్నావున - (హవ్య) గుడ్డ - సిద్ధపడు (ఆ) లేదో సాధనం
 పెద్దియున్ ।

సీసమాలిక (హవ్య)

- . లేదెద్దియైనను . నీదుమాపులఁ గోలు . నోవుటతప్ప (ఆ) నో . నీచిద్రప ।
 రొక్క యనుదొక గిరి . గెయికి యను మొక్కలు . నొక గాలినో బుచ్చం . దుక్క
 మొదైన ।
 . బాధసీకనులకు . బ్రాసించునెడి - నెట్టి . యల్పవస్తువులైన . చటనెంత ।
 . యిక్కట్ట సేయునో . యెఱిగినపిమ్మట . నీకూళతల పెంర . భీకరంబా ।
 . తెలియవలయునీ (హవ్య) కి . దియనీప్రమాణం - బి . కాంచు నీనాల్కర
 మాత్ర (ఆ) హవ్యబటుక్ ।
 . కావలయునునాలు . కలజోడు వాదించ . జూషిక దోయిగా . పాడుటకయి ।
 . నన్నాచనీకునా . నాల్క - వద్దు హవ్యబటుక్ . కానినో - నాదునా . లేననీవు ।

Or, Hubert, if you will, cut out my tongue,
 So I may keep mine eyes. O, spare mine eyes;
 Though to no use, but still to look on you.
 Lo, by my troth, the instrument is cold,
 And would not harm me.

Hub. I can heat it, boy.
 Arth. No, in good sooth; the fire is dead with grief,

Being create for comfort, to be used.
 In undeserved extremes: see else yourself;
 There is no malice in this burning coal;

The breath of heaven hath bown his spirit out.
 And strewed repentant ashes on his head.

Hub. But with my breath I can revive it, boy!
 Arth. An if you do, you will but make it blush.

And glow with shame of your proceedings, Hubert:
 Nay, it, perchance, will sparkle in your eyes:
 And like a dog that is compelled to fight.

Snatch at his master that doth tarre him on,
 All things that you should use to do me wrong,
 Deny their office. only you do lack
 That mercy which, fierce fire and iron extends,
 Creatures of note for mercy lacking uses.

.కోసినయెడనిల్చుకొనపచ్చనాకసల్ - .గినుకమిగుల్చునా.కన్నులయ్యెల్

.కాదుమతెంచుకు .గానినింజూచుట.కొత్తకై న - సేవుక.రొను - నిజముగ

.జల్లా రెబనిముట్టు - సలుపదనాకింక.హాని (హ్య) నోయబ్బాయి - నేను
దిగి

.కాగింపగల (ఆ) నటుకాదు - వాస్తవముగి .హాయికై నాయగ్గి
చేయబడియు ।

.దగనిచో గడుగుగ్గిర .ముగినుపయోగింప .బడటకై మిక్కిలి
వనటతోడ ।

.బొలసెను - గానిచో .చిలికించు మీమెయి .వండునొక్కరేదు
మరిగిరిలు ।

.నద్దానియగ్గిజ .ల్లాపి ♦ వేపురియూపుక - .వగపుని గుండుదాచి
బలచెను ।

(హ్య) .బ్రతికింతు నద్దాని .గ్రమ్మట నాయూపుక .చేతల
(ఆ) యల్ల.చేసేచేస ।

.యదిచిన్నబుచ్చిచె.న్నదిజేసెనవు.సి.పూన కిక దిస్సి.పొంద మెజయు
సటుసల్పెదు హ్యబటక - .యంతియ కాకోక .క్షణిసీను కిన్నుల
యందుచమియ ।

.గుణురాలంజేయును - మతేయు - బోల్లూటకు .బలిషుమైనుసికోల్లూ
బడినకక్క ।

.తనయజమాను ♦ కై.కొనునట్లు - నాకుజె .పువరజేయుటకియ
పువరంగు ।

.నన్నువల్లెన .నాగిక్కార్యంబుల .నిరసింజెడు - గ్గిని - సేపుసూత్ర ।
మా - నెలరుమానిసఃపనులకు జేర్చెడు.క రాగ్నియనెన్ను .నిట్టండు
దయ - మానినానా

Hub. well, see to live, I will not touch thine eyes
 For all the treasure that thine uncle owes:
 Yet am I sworn, and I did purposè, boy,
 With this same very iron to burn them out.
 Arth. O, now you look like Hubert: all this while
 You were disguised.

Hub. Peace ! no more. Adieu.

Your uncle must not know but you are dead:
 I'll fill these dogg'd spies with false reports.
 And, pretty child, sleep doubtless, and secure
 That Hubert, for the wealth of all the world,
 will not offend thee.

Arth. O Heaven! I thank you, Hubert.
 Hub. Silence ! no more. Go closely in with me ;
 Much danger do I undergo for thee.

KING LEAR

Act. IV. Sc. III.

29 Patience and sorrow strove
 Who should express her goodliest. You have seen
 Sunshine and rain at once : her smiles and tears
 Were like a better May : those happy smilets
 That played on her ripe lip, seemed not to know
 What guests were in her eyes, which parted thence
 As pearls from diamonds dropped. —In brief,
 Sparrow would be a rarity most beloved,
 If all could so become it.

(హ్య) స.రియె- బ్రతుకంజ్ఞాడు- నీపిన్న తండ్రియెం. తేధనంబు ।
 -నాకిడినంగాని -నీకన్నులంట- నీ-యిన్ము తోఁగాల్పుట- కేఁబ్రమాణ ।
 మొనరించిపనిఁబూని.-యన్నప్పటికి ♦బుడు.తా (ఆ) యోగనీవిష్ణు
 -డగ పడితివి ।

-హ్యబటుక వలె.గాని- -యొందితేమాటువే.నంబింకనఱ (హ్య)
 కింక-సద్వవద్దు. ।

నిన్ను దేవుడుగాచు-నీపినతండ్రివు ♦తెగటారినట్టు ల.దెలియవలయు ।
 నీకూర♦చాతుల.నేనబద్ధములగు.వాతల♦వాక్రుచ్చి.పంపివైతు ।

వెండియునోముద్దు.పిల్లఁడని♦శ్శంక.నిమించుమా-మఱి.నీవుఁముద్ర
 ♦మఖిలజగతిఁగల.♦యద్ధంబునకునై న.నీకుహ్యబటుక♦హా.నిసలుషఁడని

(ఆ) భళిరదై వమా-హ్యబటుకదండమునీకు ।

(హ్య) శాంతమింక వద్దు.సద్దు-నీవు ।

క డురహస్యముగను.గలియుచుండమునను
 నేనునీకయిబలు.హానిఁగందు ।

(29) త॥ ఓరుపువంత-యొం.డొంకితో♦నాదు

.లోనరించెదమలోన.♦నుగ్మలినెద్ది ।

♦సోరుమీటింపఁగ.జాలుసం

చొక్క.సారియెండయువాన.జతపడుతీవు ।

♦నారసినాడ-వా.♦యతివచిలుచగ

.♦వలముకన్నీరేల్లి.♦యామనింగోలె ।

♦గౌరు♦మించినయాపె.♦కాపి♦మోవిపయ

.గడునాడునాసో♦య.గప్పు♦మొల్కనగులు ।

♦సారెకు♦మగతాలజా.ఋముత్యాల

RICHARD II.

Act. III. Sc. II.

30 As a long parted mother with her child
Plays fondly with her tears and smiles in meeting,
So, weeping, smiling, greet I thee, my earth
And do thee favour with my royal hands.

Act. IV. Sc. I.

31 Give me the crown.—Here cousin, sieze the crown;
Here, cousin,
On this side my hand, and on that side, thine.
Now is this golden crown like a deep well
That owes two buckets filling one another:
The emptier ever dancing in the air,
The other down, unseen, and full of water:
That bucket down, and full of tears, am I,
Drinking my griefs, whilst you mount up on high

• చ్ఛా • డ్వుననాముద్దు • చానకన్ • జరిట !
 • బేరుచు చెటువంటి • విందులున్నా కొ
 • వీస మైనంగాను • పించ వెగిణ సటు |
 • లారాటము • వలయు • నపురూపమంత
 • యానేనియద్దాని • కవరి వెయ్యేల ||

(30) గీ॥ పిల్లతో • జిరమె • డసిన • తల్లి-దాని ।
 • గెలసి-కన్నీ శృంజిలునగ • వులడనచుక ।
 • వనరుచు • నగుచు-నినునట్లు • పల్కరింతు ।
 నాదుదేశంబ-నీకుమ • న్న ననొసతుక ||

(31) నీ॥ ఇమ్మునాకుగిరీట-మిదె • జ్ఞాతి • కొను-
 దీని • చెటివైపుననన్మన • చేతులుండె |
 • నీ • హెంగిరీటమీ • యెడనున్న • దొండొంటి
 • ముంచుచుండెడు రెండు • నూటబాస |
 లుంగలిగినగొప్ప • లోతునూయిపగిది
 • నీ రెప్పల్పునదియాడు • నింగి నెపుడు !
 తక్కినయదియుగిరి • దలవట్టికన్నబడ
 • కప్పలతోనింజి • యణగియుండు ||
 నడుగువట్టినట్టి • యాబౌన-మఱియును !
 • గనులనీళ్ళనిండు • కొనిననేను |
 కలగినాదుదుఃఖ • ములద్రాపుచుండెద !
 • వెలమినీవుమీఁది • కెక్కుచుండ ||

- 32 You may my glories and my state depose,
But not my griefs; still am I king of those.
- 33 Give me that glass, and therein will I read—
No deeper wrinkles yet? hath sorrow struck
So many blows upon this face of mine,
And made no deeper wounds? O flattering glass,
Like to my followers in prosperity,
Thou dost beguile me. Was this face the face
That everyday under his household roof
Did keep ten thousand men? Was this the face
That like the sun did make beholders wink?
Was this the face that faced so many follies,
And was at last out faced by Bolingbroke?
A brittle glory shineth in this face:
As brittle as the glory is the face.

Act. V. Sc. V.

- 34 I have been studying how I may compare
This prison where I live unto the world:
And for because the world is populous,
And here is not a creature but myself,
I cannot do it; yet I'll hammer 't out.
My brain I'll prove the female to my soul;
My soul the father: and these two beget
A generation of still breeding thoughts,
And these same thoughts people this little world,
In humours like the people of this world,
For no thought is contented. The better sort,—

(32) గీ || ఈవునాకుఁగల్గు . నెల్లమర్యాదలు ।
మఱియునాఁయెసంగు . దొరతనంబు ।
బాయునెల్లచేయ . వచ్చునాదుఃఖముల్ ।
తిప్ప- వానికేఁల్క . నిప్పటికిని ॥

(33) సీసమాలిక-

ఇమ్మునాకాయస్త- మెంతయుదానిలోఁ జదివెద సంతఁవ.లుదముడుతలు!
నింకనుఁబడ లేద- యీనామొగింబున . ఎఁలవంతయెన్ని దె.బ్బలనుఁగొట్టె!
నేయ లేఁజాలోతు. గాయంబులకొ మఱి- .యశారముఖస్తుతి. నాచరించు ।
స్థమా- సరపద. యందునాపరివార. మవలెనన్ను నోత్ర సఁబుచ్చినావె!
యీమొగిమాతన . యిటిలోఁబదివేల. జనుల నెల్ల స్వాదుం. చినమొగింబు!
ఈమొగింబా-తను. నెల్లరుసూర్యుని. యటుక సఁజేసిన. యట్టిమొకము!
ఈమొగిమ-యన్ని చెట్టల. కెడినిల్చె!
గడికు నెదిరించఁబడియెనా. ప్పాతిచేత!
వెలయునీమోముసందుసఁ. వెళుచుగొప్ప!
ముఖముక్షిణభంగురంబుబ. లోబ్బితరమటు॥

(34) సీసమాలిక:—

♦♦ఏసరయుచునుంటి. నెలుపోల్చవచ్చునో. యేనున్నయీ చెఱ. యీజగతికి!
జనులతో నిండుగ. జగమున్నయది-కాని- యేదప్పనిచటము. జెవరులేరు!
కాస- నేనటుచేయలే- నైర-నెట్టిలో. ♦తంటాలుపడియెద. చానికొఱకు!
నాబుద్ధి నేర్పర్తు. నాచూత్రకా. ♦లుగ- నీరెండు-తలఁపులె. న్నన్నొక నెడు ।
ఈతలంపులెసల్పు. నీచిన్ని జగమును. జనులచేనిండుగ. జగతియందు!
గలదనముల్లి♦ప్రకృ. తులనెల్లఁనెల్నుచు- నేతలఁపునకై సఁ. ♦దృష్టి లేదు!
కనుక-మంచిపెన్నెని. మునుఁగొన్పి. పోలుపుత. పుపులుసంజేహంబు. లఁ. జెనఁ
గొనియె!

As thoughts of things divine,— are intermixed
With scruples,
As thus “Come, little ones:” and then again,
“It is as hard to come, as for a camel
To thread the postern of a needle’s eye.”
Thoughts tending to ambition, they do plot
Unlikely wonders: how these vain weak nails
May tear a passage through the flinty ribs
Of this hard world, my ragged prison walls ;
And, for they cannot, die in their own pride.
Thoughts tending to content flatter themselves
That they are not the first of fortune’s slaves,
Nor shall not be the last ; like silly beggars,
Who, sitting in the stocks, refuge their shame,
That many have, and others must sit there :
And in this thought they find a kind of ease,
Bearing their own misfortune on the back
Of such as have before endured the like.
Thus play I, in one person, many people,
And none contented : sometimes am I king ;
Then treason makes me wish myself a beggar,
And so I am : then crushing penury
Persuades me I was better when a king ;
Then am I kinged again, and by-and-by.
Think that I am unkinged by Bolingbroke,
And straight am nothing. But whate’er I am,
Nor I, nor any man, that but man is,
With nothing shall be pleased till he be eased
With being nothing.— (Music) Music do I hear ?
Ha. ha ! keep time :— How sour sweet music is
When time is broke, and no proportion kept !
So is it in the music of men’s lives.
And here have I the daintiness of ear
To check time broke in a disordered string ;
But, for the concord of my state and time,
Had not an ear to hear my true time broke,
I wasted time ; and now doth time waste me,
For now hath time made me his numbering clock :
My thoughts are minutes, and with sighs they jar

యిల్లలారారందు. వెండియుఁదరువాత. దిరిగిలొట్టియనుసూ. దిలిలమందు ।
 జొప్పించునట్లువ. చుట్టయసాధ్యంబగు-బేరాసనెంతయుం. బెంచునూహ
 పన్నుఁగుటగ్గిఁననం. భావితాద్భుతములి. కెట్లులశక్తి వి. హీనమైన
 కొఱనూలినట్టియీ. గొల్ల కఠినలోక. ముదగుతాఁప్రక్కయె. ముకలనాఁగి
 నుందునాచెఱసాల. మొండిగోడలఁజిల్చి
 చొప్పొసరింపవ. చుచ్చుకొమఱియును
 గారణమేమన-. నేరవాయవ్యయు
 బరివోపువానిగ. ర్వంబులందు
 సంతోషమునఁగొన. నాఁగుటలంపలు
 మొట్టమొదటఁగాని. తుట్టతుడికు
 గాని-భాగ్యమునకు. బానిసలైతాము
 పొగలకుండుటకయి-. బొండ్లలోన
 గూచుకొండి-స్థిఁనఁ. గుండకతిమవలె
 మరదృష్టవంతులు. తొల్లియట్టి
 యడుమరకొచి-రిం. కెందఱోయిటు
 లుందు. రనుచొకతీరుత. న్విఁజెలంగు
 వట్టితిరపగాండ్ర. భంగినాత్మనం. బు
 నుఁజేసికొనెడు-ని. పోల్కి-నేను
 నొక్కఁడనయ్యును. బెక్క-ందుగ్గానాడు
 కొనియెన-మఱియుకొ. కొండునుదృష్టి
 వడలేదు-నేనొక. స్వమదొరక-చిదపన
 చ్చిచ్చిగాఁడగుటకు. నిచ్చగింప
 బూన్చెన్వామి నోహ. మున్మఱియట్లుంటి
 నెనుకకడఁగి. దొగ్గు. బేనఱికము ।
 నొడఁబచుకరాజుగ. నున్న మేలుగ
 బరగితిసంచు-నా. పైనికేరడు

Their watches to mine eyes, the outward watch,
Whereto my finger, like a dial's point,
Is pointing still, in cleansing them from tears.
Now for the sound that tells what hour it is
Are clamorous groans that strike upon my heart.
Which is the bell: so sighs, and tears, and groans,
Show minutes, times, and hours ; but my time
Runs posting on in Bolingbroke's proud joy,
While I stand fooling here, his Jack o' the clock.—
This music mads me; let it sound no more;
For though it hath help madmen to their wits,
In me it seems it will make wise men mad.
Yet blessing on his heart that gives it me!
For 't is a sign of love, and love to Richard
Is a strange brooch in this all hating world.

మఱలఁగాఁబడినాఁడ--మఱియునొక్కొంతలో

•దాయానుచేదొర.తనమునుండి

యేదోయఁగాఁబడు.ఁజెద-వెండియు-

•నేనుదోడ్తోడనె.య్యెదియుఁగాను

గాని-నేనేమైన-నేనెకాదెవఁడును

•మానవుండగువాఁడు.చేనిచేత

నై ననంతోషితుఁడై యుండ నేరఁడు

•కడకుఁదానెఁద్దియుం.గానియున్ని

వలననుభంపడు.వజ్రప-పాట, గాలింతఁనా

•పాట-హాహాఁలయ.వదలఁజోకు

సంగీతమెంతయ.సహ్యంబుగానుండుఁ

•దాళంబుతప్పి సం.దభకముచెడి

యాతీరుగానుండు.నదిమనుష్యులబ్రతు

•కులఁయొద్దికఁ-మఱి.యలవరుసగ

దప్పితీఁగెనిచటఁ.దాళంబుచెడెనని

•చెప్పఁగల్గెడఁజెవి.చేతఁగాని

నాయవస్థయుమఱి.నాదుజీవితమును

•గూరిచి-నాదుని.క్కువపుబ్రతుకు

•కాలముఁబప్పుట.యాలించుచెవిలేక

•పోయె-కాలమువ్యధఁ.పుచ్చినాఁడ

•గావుననిప్పున.న్దాలమువ్యధచేసె-

•గారణమేమన-కాలమిప్పుడు

సలిపెదనైక్కించు.గడియారముగనన్ను-

•మొనయునాదుతలంపు.లునిముసములు

వెండియునవిచెప్ప.వేడినిట్టూర్పు.తో

దమునీళ్లును.దుడిచిబాగు

నలుపనిదివఱకు.ములుపోల్కినావేల్లు
 .నగపచుక్కపైగడి.యారమైన
 నామకన్దోయికి.నావలిపొద్దు.
 .నిప్పుజేగంటయో.చెప్పధ్వనులు
 నొకఘంటతీరుచ.నున్ననాడెందము.పై
 .గొట్టుమూల్గులె.పరగుచుండు
 నిట్టూర్పులున్ గంటి.నీళ్లునుమూలుగు
 .లిటునిమనంబు.లా.వృత్తులుమఱి
 .కస్పచుక్కహారలు.గాని.నాకాలము
 .నాజ్ఞాతగర్వము.నన్నిలచుచు
 .బరుగిడుచున్నది.వానిగంటలుకొట్టు
 .వాడనై నేచిచ్చి.పనులునలుప
 .నన్ను వెఱిగిగజేయు.చు.న్నదీ.గానము.
 .మఱివద్దు.తెల్వి.వెం.బఱులకడ్డ
 .పొడమించుటకు.దోడు.వడిసప్పటికి.నాకు
 .గన్నట్టుచున్నది.జ్ఞానులకును
 .మువ్వరముగ వెఱిగి.బుట్టించునని.యైన.
 .నదినాకువిన్నించు.నతనిమదికి
 .నిచ్చుదెవంబునంతోష.మేమంగ
 గుఱుతు.గానుండునదిప్రేమ.కు.స్కరియును
 .నాపయింజూపుసేమి.తయగు.తొడవు
 సర్వమునసహ్యమైనయి.జగమునందు

RICHARD III.

Act IV. Sc IV.

- 35 Ah, my young princes! ah, my tender babes!
My unblown flowers, new-appearing sweets!
If yet your gentle souls fly in the air
And be not fixed in doom perpetual.
Hover about me with your airy wings
And hear your mother's lamentation.

MACBETH

Act. IV Sc. III.

- 36 Give sorrow words: the grief that does not speak
Whispers the o'er-fraught heart and bids it break

MIDSUMMER-NIGHTS DREAM *Act. III. Sc. II.*

- 36 We, Hermia, like two artificial gods,
Have with our needles created both one flower,
Both on one sampler, sitting on one cushion,
Both warbling of one song, both in one key,
As if our hands, our sides, voices, and minds,
Had been incorporate. So we grew together
Like to a double cherry, seeming parted,
But at an union in partition;
Two lovely berries moulded on one stem;
So, with two seeming bodies, but one heart;

(35) ద్విః ♦ తోజగిరాయకటనః స్తోరవిడ్డలారః ।
 ♦ పరుషసి-నాముద్భవః పశిక్వానలారః ।
 నావిషకుండినః సనలా-రక్తోత్త ।
 గానోసిసమంచి-గందముక్తారః ।
 సంకెల్లః పడభోకజః ♦ మునిచేగాలి ।
 సింకమీ ♦ యాతమలై-గురుచునున్న ।
 మీగాడ్నుతెక్క-ల-నెద్దలినామీద ।
 మూగుచుమీతల్లి-మొక్కినవినుదః ॥

(36) (1) ద్వి॥ పలుకులీలంతకు. బలుకలేవగ ।
 బళివుమీఱినయెద . చ్చగులఁ బ్రేరేపు ॥

(2) శ్రీ । మనముః ♦ నెచ్చెలి-స్పష్టి-నొనరుచువేల్పుల
 .వలె-ర్వరమునొక్క-ప్రక్కమీద ।
 గూచుకండి-యొక ♦ తాముఁ జేచి జోడుగనొక
 .పాటఁబాడుచు- మనః ♦ పాశ్వాములును ।
 .గరములుగొంతలు . మఱియుమనంబులు
 .నొక్కజైయున్నట్లు . నొక్క-ప్రభావ ।
 నొకొల్పినామఃసూ . దురతోడనాలాగు-
 .నెడఁబడినట్లుగ . నృదీయుఁ గలిసి ।
 యుండుపంపగుదొంతర . పండుపోల్కి ।
 రెండుపంక్తి క్కతోడిమెకు . సుండుకరః ॥

MUCH ADO ABOUT NOTHING *Act. IV. Sec. I*

- 37 Being that I flow in grief,
The smallest twine may lead me.

OTHELLO

Act. III. Sec. III.

- 38 O curse of marriage !
That we can call these delicate creatures ours,
And not their appetites. I had rather be a toad,
And live upon the vapour of a dungeon
Than keep a corner in the thing I love
For others' uses. Yet, 't is the plague of great ones
Prerogativèd are they less than the base ;
'T is destiny unshunnable, like death:
Even then this forked plague is fated to us
When we do quicken.

Act. IV Sec. II.

- 39 What shall I do to win my lord again ?
Good friend, go to him ; for, by this light of heaven,

♦ బొందుల్పాపార రెండుచూ. పునకుమాత్ర ।
మనకు వేద్యుఁగాని ♦ నె. మ్మ న మొకటియె ॥

(37) ద్వి । వసటలోనే జేలు . వాడఁగొబట్టి ।
ననుసన్న దార మై. చచ్చి ప్పవచ్చు ॥

(38) సీ । అక్కటక్కట పెండ్లి . చూపద-యూముచ్చ
• తైస జంతులు మన. వనుచు జెప్ప ।
వచ్చును- మఱియు. వ్వారల ♦ వాంఛలు
• కావుమరపి- యొక్క- కష్టమగుచు ।
నేలయడుగుచేఱి. నాలగాలింబీల్చి
• బ్రతికెదఁగానినా. వలచొనట్టి ।
వస్త్రపులోనొక. భాగము పరులభో
• గంబునకిడ. కొల్లఁ- గాలి- గొప్ప ।
వారికున్నయిడుమ కొద్ది. వారికన్న ।
• గేవలముఖాగ్రహీనత- చావటులది ।
ఎవలవీల్పడనిగతి- యా. ♦ పంగిమారి ।
బ్రహ్మకుతోడ నెవిధియింపఁ బడెనుమనకు ॥

(39) సీ । తిరిగినా విభునిస్వా. ధీస పచుకొనుట
కే నేమిచేయుదు . హితుఁడ- వాని ।

I know not how I lost him. Here I kneel :—
 If e'er my will did trespass 'gainst his love,
 Either in discourse of thought, or actual deed ;
 Or that mine eyes, mine ears, or any sense ;
 Delighted them in any other form ;
 Or that I do not yet, and ever did,
 And ever will—though'he do shake me off
 To beggarly divorcement—love him dearly,
 Comfort forswear me.

ROMEO & JULIET. *Act. I. Sec. II.*

40 My child is yet a stranger in the world ;
 She hath not seen the change of fourteen years :
 Let two more summers wither in their pride,
 Ere we may think her ripe to be a bride.

Act. V. Sec. III.

41 How oft, when men are at the point of death,
 Have they been merry ! which their keepers call
 A lightening before death : O, how may I
 Call this a lightening ? O my love ! my wife !
 Death, that hath sucked the honey of thy breath,
 Hath had no power yet upon thy beauty :

*యండకీవేగుమే.మన- నేనెఱుంగనే
 *నెట్టులనతనిబోగొట్టుకొంటి.
 నో-సాక్షియా*వియజ్జ్యోతి-మోకరిలెద-
 *వానియిష్టమునకుః *బ్రతిఘటించు ।
 నేనినా*యుల్లము.మానసవ్యాపార
 *మునఁగానినిక్కమా .పనినిఁగాని ।
 గాక- నాకన్నులు.*కణకముల్ - లేక- మ
 *తేయిందియములై స.నితరరూప ।
 మందువేడుకపడెనేని.యతఁడునన్ను ।
 *దుచ్చమెనట్టివిడుదల.న్దుల్చెనేని
 వానినెట్లెన నేబిట్టు.వలవనియెడ ।
 *గల్గయగుఁగాతనాకుసౌ.ఖ్యంబుమిగుల ॥

(40) కం॥ నాపిల్లయింకలోకము ।
 లోపలఁగడుఁగొత్త - యేడు.లోపదునాల్గ్గా ।
 *దావు- మఱిరెండు*పంటల ।
 క్షేపైజతఁగూవకఁదగిన .యాడునవెలయున్ ॥

(41) సీ । మమజులు*ప్రాణోత్కృ.మణవేశనగుమొగం
 .బులనెంతతచుక.నలరుచుందు ।
 రదిచావుతెల్పిండు.రక్కటాయద్దాని
 .నెటు*ప్రకాశంబని.యేలిలచెడ ।
 నోసినాప్రియురాల.యోనాదునిల్లాల
 .నీయూపుతేనియ.నీల్చినట్టిః

Thou art not conquered; beauty's ensign yet
Is crimson in thy lips and in thy cheeks,
And death's pale flag is not advanced there.

- 42 What's here? a cup closed in my true love's hand?
Poison, I see, hath been his timeless end:
O churl! drunk all, and left no friendly drop,
To help me after?—I will kiss thy lips;
Haply, some poison yet doth hang on them,
To make me die with a restorative.

TEMPEST.

Act. V Sec. I.

- 43 His tears run down his beard, like winter's drops
From eaves of reeds.

Troilus and Cressida

Act. IV. Sec. IV.

- 44 O heart heavy heart,
Why sigh'st thou without breaking?
Because thou canst ease thy smart,
By friendship nor by speaking,

మృత్యువిప్పటికినీ. మేటిసాందర్యము
 .బోగొట్టగలశక్తి. బొందకుండె ।
 నోర్వబడలేదునీవు- నీ.యొప్పిదమ్ము ।
 ✦ టెక్కి-యంబింతవఱకునీ. చెక్కులందు ।
 మఱియునీమోవి నెఱ్ఱగఁ .బరఁగుచుండె ।
 నచ్చటికిమిత్తి ✦ వెలి ✦ సిడ.మరుగలేదు ॥

(42) గీ॥ ఏమిదిచోట- నొకగిన్నె - . ✦ నామనోహ ।
 రకరసంలగ్నమైన- దౌ.రా- విషంబు ।
 వాని ✦ కపమృత్యుకరమయ్యె- .బరమలుబ్ధ ।
 క్రోలితివయంతయు- మఱిమి.గుల్చలేద ।
 ✦ ప్రణయబిందువు నాకుఁదో.డ్పడుటకింక ।
 ముద్దుఁబెట్టెదనేనునీ.మోవినిప్పు ।
 డంటుకొనియుండవచ్చునే.మైనఁగొంత ।
 విసము- నన్నదిచంపు ✦ ని.రవ్వతి ✦ చెలంగ ॥

(43) ద్వి॥ కాటుఁగన్నీర్వాని.గడ్డముతుదను ।
 ఁజేరితెల్లనమంచు.చిన్నులమాడ్కి ॥

(44) గీ॥ అక్కటాడెందమాబరు .వగుహృగయమ ।
 ముక్కలైపోకనిట్టూపు .పుచ్చెదేల ।
 చెలిమిచేఁగానిపలుకుట.వలనఁగాని ।
 నీవునీనొప్పిదప్పించ.లేవుకనుక ।

Act V., Sec. II..

- 45 (1) Ah, poor our sex ! this fault in us I find,
 The error of our eye directs our mind :
 What error leads, must err. O, then conclude,
 Minds swayed by eyes are full of turpitude.

WINTERS TALE.

Act. V., Sec. III.

- (2) I an old turtle,
 Will wing me to some withered bough, and there
 My mate. that's never to be found again,
 Lament till I am lost.

VENUS AND ADONIS.

- 46 (1) Hard-favour'd tyrant, ugly, meagre, lean,
 Hateful divorce of love, (thus chids she Death,) [mean.
 "Grim-grinning ghost, earth's worm, what dost thou
 To stifle beauty, and to steel his breath,
 Who when he liv'd, his breath and beauty set
 Gloss on the rose, smell to the violet ?
 If he be dead, —O no ! it cannot be,
 Seeing his beauty, thou shouldst strike at it ;—
 O yes ! it may. thou hast no eyes to see,
 But hatefully at random dost thou hit.
 Thy mark is feeble age ; but thy false dart
 Mistakes that aim, and cleaves an infant's heart.

- ◆ (45) 1 గీ॥ ఔరమాపాపపుంజాతి. నేరమిద్ది ।
 కనుగొనియెదమాలోన- మా.మనసునడుపు ।
 మాకనుంగవతప్పు- వే.మాటుదోస ।
 మనడిపించెడునదిపొర. పోవజలయు ।
 భళిరయ్యలై నన్నీ వి.టులముగించు ।
 నేత్రములనేలబడు. మదు.ల్ని చములని ।

- 2 గీ॥ ఏకామసలిపావురా.యి- నెగిరెదను ।
 గొండ్లకెండిసకొమ్మ కు- వెండియునట ।
 లుదుండెన నెన్నడు. నొప్పందేరాని ।
 నామగినిసూచిక సేను ♦ సం.తవగుపటకు ।

(46) 1 కీసమాలిక :-

పాదుమొగముకూళ. జేడ- ♦ వికృతరూప-
 కడుససహ్యముగఁజేర్చి ♦ ముడినెడ పెడు
 ♦ బక్కచీకటి-నపంద- ♦ పండ్లిగిల్చెడుఘ
 .భూతివ- ♦ మృత్యువుం. ♦ బూవుఁబోడి ।
 నిందించునిట్టల- నే. ♦ లపుర్వా-యెవఁ
 .దున్న పువ్వానిదౌ. నూపుకసొగసు ।
 పా ♦ రిబాతమునకు ♦ బరిమళమున్. ♦ గులా
 .బునకుచిక్కి-న్ స్థిర. ముగి. నొనముక ।
 కటుపట్టివానిసో.యగ మడంచుటకు-
 నెం. ♦ వానియుపిరి. దొంగిలించి ।
 పోజులించితె-వాడు. పొలసినయెడ-

(2) If he did see his face, why then, I know,
He thought to kiss him, and hath kill'd him so.

47 " Wonder of time, " quoth she, " this is my spite, "
That, thou being dead, the day should yet be light.

RAPE OF LUCRECY.

48 O happiness enjoy'd but of a few !
And, if possess'd, as soon decay'd and done.
As is the morning's silver-melting dew
Against the golden splendour of the sun ;
An expir'd date, cancell'd ere well begun :
Honour and beauty, in the owner's arms,
Are weakly fortress'd from a world of harms.

నయ్య.యోకాదనుట్టల నుంజఁబోదు ।
 చూచిచూచియువాని సొగసునీవుంబాడు
 సలుపుట-యశా-చటు.జరుగవచ్చు ।
 కనుగొనుటకుసీకుఁగన్నలులే-నైన-
 నెట్లులోచివఁజన్మొట్టినావు ।
 వెలయునీగు కిలవాఁడు. పెద్దతనము ।
 కానియా లక్ష్యమునకునీ. కడిదివరాయ ।
 కోల పెడఁబడియొక పని. కుట్టవారి ।
 గుండెవెండియు బ్రవ్రలు. గొట్టాచుండె ।

2 గీ॥ వాఁడువానిమోము. బోకించెనేనియు ।
 నేలవేయిమాట. లేనెఱుఁగుదు ।
 వాఁడుతిలఁచినాఁడు. నానిముద్దాడని ।
 ససఁగ-వానిఁజంపె. పఁజెఱుఁగున ॥

(47) కం॥ కాలముదగుచోద్భవ-చిటు ।
 లాల్లసయుఁబల్కె-నిచ్చియశా. నాయుడుమీ ।
 వీలోకమెఱసిచినగా ।
 నేలావెల్లిడిగనుండు. నింకెన్నెలున్ ॥

(48) త॥ కడుఁగొద్దెమందిచే. గుటనటా కుమిపఁ
 బడుహోయినీవొక. పట్లజేకూర ।
 న్నడితోడెడిమిపొన్పి. బంగ. రుజెండఁ
 గాయవేకువనెండి. కిరగనుమందువలె ।
 ముడిసఁకు. తేవి. కమ్మెమువలిపక

- 49 My husband is thy friend, for his sake spare me ;
Thyself art mighty, for thine own sake leave me ;
Myself a weakling, do not then ensnare me;
Thou look'st not like deceit, do not deceive me:
My sighs, like whirlwinds, labour hence to heave thee,
- 50 Why should the worm intrude the maiden bud ?
Or hateful cuckoos hatch in sparrow's nests ?
Or toads infect fair founts with venom mud ?
Or tyrant folly lurk in gentle breasts ?
Or kings be breakers of their own behests ?
But no perfection is so absolute,
That some impurity doth not pollute.
Unruly blasts wait on the tender spring;
Unwholesome weeds take root with precious flowers ;
The adder hisses where the sweet birds sing ;
What virtue breeds, iniquity devours ;
We have no good that we can say is hours
But ill-annexed Opportunity
Or kills his life, or else his quality.

.మునుముందెతాఁడుడుపు.నొప్పందెఁబరుపు!
నొడలిసాగనుమఱి.యుంజెందువారు

.కావజాలరువానిఁ.♦గడగండ్లనుండి॥

(49) ఉ॥ .నాదుమగండునీకు♦జెలి-

.నన్నుమిగుల్చుమువానిఁగూచి-నీ!
.♦వాదటగొప్పవాఁడవది.యైనఁ

దలంచుము-విద్యునన్ను నెం|

.తో♦దయ-మోసకానివలెఁ

దోఁచవు-నన్నిటుమోసపుచ్చ-కేఁ|

.బేదను-బల్మిఁబట్ట-కొక పెట్టున

నావలియూపుఁనిన్నుఁజె|

.గాఁ♦దెగఁదీయదాయె-నిటు

.♦కాటియపెట్టకుమాఁడుదానినిన్ ॥

(50) ఉ॥ ♦కన్నియమొగ్గనేలవొరఁగావలయు బారు-గేలపిచ్చకల్|
వన్నినగూళ్లగుడ్డుపొద .వంబడునట్టులఁజేయుఁగోయిలల్|
♦కన్న ననీటిబుగ్గలనుఁ .గప్పలదేల వినంబుఁగల్పెడుఁ|
నన్నగమంచిడెందముల .♦నక్కెడుఁగొంఁటెతనంబదేల- జేఁ|
♦డెన్న కతప్పనేలతన .యిచ్చిన ♦యానతిఁ- గాని-దేనికిన్|
దిన్నగనుండదంతయుగణింపఁగ-ఁగొండాకతోపమంఁటెడున్ ॥

ఉ॥ ఎంతయులేతమొక్కలప.యింబడఁ ♦దుంటరిగాడ్పొంచు-ఁ♦జె|
♦గ్గంఠుగాబుమొల్చు- బున.కొట్టెడుఁ బిట్టలుపొడఁ♦జిల్వయా|
పొంతనె- నోపమున్దొడరి.పుణ్యము♦గా♦చినదానిమింగు-ఁదా|
నింతకుమంచిలేదు దుర.దృష్టముచెప్పఁగ రానిదేరికిన్ ॥

-
- 51 The patient dies while the physician sleeps ;
The orphan pines while the oppressor feeds ;
Justice is feasting while the widow weeps ;
Advice is sporting while infection breeds :
Thou grant'st no time for charitable deeds :
Wrath, envy, treason, rape, and murder's rages,
Thy heinous hours wait on them as their pages.
- 52 O, hear me then, injurious, shifting Time :
Be guilty of my death, since of my crime.
- 53 Poor hand, why quiver'st thou at this decree ?
Honour thyself to rid me of this shame ;
For if I die, my honour lives in thee,
But if I live, thou liv'st in my defame ;
Since thou couldst not defend thy loyal dame,
And wast afraid to scratch her wicked foe,
Kill both thyself and her for yielding so.
- 54 At last he takes her by the bloodless hand,
And thus begins : " What uncouth ill event
Hath thee befall'n, that thou dost trembling stand ?
Sweet love, what spite hath thy fair colour spent ?
Why art thou thus attir'd in discontent ?
Unmask, dear dear, this moody heaviness,
And tell thy grief, that we may give redress,

(51) త॥ .♦బలయునురోగివైద్యుడు నిదురింప-♦సనదయెండెడుఁ గూళ
 .హాయిగ మెక్క-
 .♦నలివిందుఁగుడిచెడు .న్యాయాధికారి .యల♦వితంతువు నేడ్వ-
 .♦నాలోచనయును!
 .గలిగియాటాడు కేఁ .గంగనంటుతెవులు- .మంచిపనులకు
 స.మయమునీవీవు!
 .కొలుచునీగంటలు .కోపమునుబుబ్బు- .మోసము- జెఱును-
 జం.పుటను- బంట్లపలె ॥

(52) ద్వి॥ వినుమనిల్కడ లేక.పీడించువేళ.
 .♦పొనరుచునానేర.మువలెనాచావు॥

(53) త॥ .ఏలనేచేయి-నీ.విట్టితీర్వనకు.వడఁకెడ-వీసిగ్గు.వలననిన్ని ప్థు!
 .తేలించిపరువున.♦దివురుమునేన.♦దఱలిననాగొప్ప.దక్కునునీకు!
 .♦వాలాయ- మటుకాని.పట్ల-నా ♦ఱవ్వ.నీతోడనిల్చును-
 .నీ♦చెలి♦న్బగతు!
 .జీలిచికావకి .♦చ్చెల్వునలొంగి .యుండుటచేఁ ♦బొల.యుము
 దానితోడ॥

(54) నీ॥ .వఱ ♦డెట్టకేలకుఁ .♦బాలినచేతితో .నాపెనుబట్టి
 యి.ట్లనఁగఁ♦దొడఁగె ।
 .నేమింతకీడునీ .కెనఁగెను- నీవిట్లు .పడకుచునుంటివో
 .వాలుఁగంటి ।
 .నీసొగస్తెనవ .న్నెఁజెఱచెనేవంత- .యెందుకీ విటులుంటి
 వింపుఁదొఱగి ।
 .వెల్లిడియొసరించ .వేయక్కటకటనీ .పనట. దానిం
 దీవఁ.పచ్చునేము ।

Three times with sighs she gives her sorrow fire
Ere once she can discharge one word of woe :
At length address'd to answer his desire,
She modestly prepares to let them know
Her honour is ta'en prisoner by the foe :

- 55 As through an arch the violent roaring tide
Out runs the eye that doth behold his haste,
Yet in the eddy boundeth in his pride
Back to the strait that forc'd him on so fast,
In rage sent out, recall'd in rage, being past :
Even so his sighs, his sorrows, make a saw,
To push grief on, and back the same grief draw.

SUNNETS.

- 56 When most I wink, then do mine eyes best see,
For all the day they view things unrespected ;
But when I sleep, in dreams they look on thee,

.అనఁగముమృతృణుఁదనఁపొక్కు .ట్గ్గియూరు
 .పులనురగిలిం చెనొకజాలి.పలుకనుటకు
 .దొల్లిమిక్కిలి యాఁకువ.తోడఁదెల్పె
 .మగనికిన్ -దుట్టతుదకున.మృగువతనదు
 .పరువుపగ వానిచేదీయఁబడెనటంచు॥

(55) సీ॥ .ఇటుకుఁతూమునఁగదు.నులుముచుండెడునల
 .తనవడిఁగాంచుచూ.పునకుమించి

.పరువిడు- నింక నె.గురుచుండునుడివడి-
 .మొంతయుఁబొడవుగ.నెదిగి- పెనుక
 .దన్నంలేదబ్బనఁదఱిమినయాసీటి
 .పాయకెంతవితానఁబంపఁబడెనొ
 .యంతకంటెనెట్టి.యల్కముమ్మరమునఁ
 .గ్రమ్మటనదిపిల్వ.గాఁబడియెడు
 .నారహిసరిగనవ్వొని.యూరుపులును
 .వానివంతలుసలుపు.జం.జంబుచెలుపు
 .మొనసిముందుకు వెతనుదొగి.బ్బటకుమఱియు
 .దానినేలాగుటకు. పెను.దట్టమఱల॥

(56) కం॥ కనుతెప్పఘూసినప్పుడె
 .కనెడున్నాకన్నుదోయి.కరమేమనఁబొగ్గి
 .దునఁగాంచువానిసరకు
 .నొనవినినుఁజూచునేను.ఁగూర్కిడఁగలలోన్॥

1 స్రగియంయది జీవితాపహా! హృదయేకిం నిహితానహ నిమామ్!
విషమవ్యమృతంక్వచిద్భవే! దమృతంపా విషమీశ్వరేచ్ఛయా॥
రఘువంశేనగణాః 8 శ్లోకః 46

2 ధృతిరస్తమితారతిశ్చ్యుతా! విరతంగేయమృతుర్నిరుత్సవః!
గతమాభరణప్రయోజనం! పరిశూన్యంశయనీయమద్యమే॥ శ్లో 66

3 కామంబవతిషేనాథ! ఇతిసాపిజహశాశుచమ్!
ప్రాకృత్యాసత్యమన్యాయం! జీవితాస్తీతిల్లజితా॥ స 12 శ్లో 75

4 ఉపమానమభూన్విలాసినాం! కతణాయత్తవకాంతిమత్తయా!
తదిదంగతమీదృశీందశాం! నవిదీర్యేకతినాఃఖలు స్త్రియః॥ కుమ్భార
సంభవే స 1 శ్లో 5

5 అహమేత్యపతంగవత్కానా! పునరంకాశ్రయశీభవామితే!
చతురైస్సరకామినీజనైః! ప్రియయావన్నవిలోక్యసేదివి॥ శ్లో 20

6 తమవేక్ష్యతురోదసాభృతం! స్తనసంబాధమురోజఘానచ!
స్వజనస్యహృదుఃఖమగ్రితో! నివృతద్వారమురోపజాయతే॥ శ్లో 26

నయ్య.యోకాదదుట్టల.నుండఁబోదు ।

చూచిచూచియువాని.కాగనుసేపుంబాడు

.నలుపుట.యశా.నటు.జరుగవచ్చు ।

కను.గొనుటకుసేకు.గన్నులులే.వైన.

.నెట్టులోఁజేరఁ నొట్టినావు।

వెలయునీగు కిలావఱు. పెద్దతనము ।

కాని.యా.లక్ష్యమునకునీ.కడిదిమాయ ।

కోల.పెడఁబడియొక పసి.కుఱ్ఱవాని ।

గుండెవెండియు ఒడ్డులు.గొట్టుచుండె ॥

2 గీ॥ •వాఁడువానిమోము.బరికించెనేనియు ।

నేలవేయిమాట.లేనెఱుఁగుదు।

వాఁడుతలఁచినాఁడు.వానిముద్దాడగ ।

సనఁగ.వానిఁజంపె.నత్తెఱుఁగున ॥

(47) కం॥ కాలముదగుచోద్యం.బిటు ।

.లా.లలనయుఁబల్కి.నిచ్చియశా.నాయిదుమీ ।

వీలోకమెడిసిచనేగా ।

.నేలావెల్లడిగనుండె.నింకన్బెలున్ ॥

(48) తి॥ .కడు.గొద్దమందిచే.గటకటా.మహివఁ

.బడుహాయిసేవాక.పట్లజే.కూర ।

.వశితో.జెడెడుప్రాప్త.బంగారుతెండఁ

.గాయవేమవదెండి.కరఁగుమంచువలె ।

.మడిసెడు.తేద.కమ్మణమొదలడక

49 My husband is thy friend, for his sake spare me ;
Thyself art mighty, for thine own sake leave me ;
Myself a weakling, do not then ensnare me;
Thou look'st not like deceit, do not deceive me:
My sighs, like whirlwinds, labour hence to heave thee,

50 Why should the worm intrude the maiden bud ?
Or hateful cuckoos hatch in sparrow's nests ?
Or toads infect fair founts with venom mud ?
Or tyrant folly lurk in gentle breasts ?
Or kings be breakers of their own behests ?
But no perfection is so absolute,
That some impurity doth not pollute.
Unruly blasts wait on the tender spring;
Unwholesome weeds take root with precious flowers ;
The adder hisses where the sweet birds sing ;
What virtue breeds, iniquity devours :
We have no good that we can say is hours ;
But ill-annexed Opportunity
Or kills his life, or else his quality.

మునుముందెతాదుడువు.నొంబె-బరువు|

నొడలిసాగసుమతి.యుంజెందువారు

కావజాలరువాని.గడగండ్లనుండి||

(49) ఉ|| నాదువగండునీకుజెలి-

నన్నుమిగుల్చుమువానిగూచిన్.

వాదటగొప్పవాడవది.యైన

దలంచుము-విడ్చునన్ను నెం|

తోదయమోసకానివలె

దోచవు-నన్నిటమోసపుచ్చ-కే|

బేదను-బల్మిబట్ట-కొక పెట్టున

నావలియుపుకనిన్ను.

గాదెగదీయదాయె-నిటు

కాతీయ పెట్టకుమాడుదానినిన్ ||

(50) ఉ|| కన్నియమొగ్గనేలవొరగావలయు బరు-గేలపెచ్చకల్|

వన్నినగూళ్లగుడ్డుపొద.వంబడునట్టులజేయుగోయిలల్|

కన్నననీటిబుగ్గలను.గప్పలచేల వినంబుగల్పెడు|

నన్నగమంచిడెందముల.నక్కెడుగొంతుతనంబదేల-జే|

డెన్నకతప్పనేలతన.యిచ్చిన యానతి-గాని-దేనికిన్|

దిన్నగనుండదంతయుగణింపగ-గొండొకలోపమంతుడున్ ||

ఉ|| ఎంతయులేత మొక్కలప.యింబడెదుంటరిగాడ్చుపొంచు-బై|

గ్గంతనుగాబుమొల్చు-బున.కొట్టెడుబిట్టలుషాడజిల్వయా|

పొంతనె.నోపమున్దొడరి.పుణ్యముగాచినదానిమింగు-దా|

నింతకుమంచిలేదు దుర.దృష్టముచెర్పగ రానిదేరికి ||

-
- 51 The patient dies while the physician sleeps ;
The orphan pines while the oppressor feeds ;
Justice is feasting while the widow weeps ;
Advice is sporting while infection breeds :
Thou grant'st no time for charitable deeds :
Wrath, envy, treason, rape, and murder's rages,
Thy heinous hours wait on them as their pages.
- 52 O, hear me then, injurious, shifting Time :
Be guilty of my death, since of my crime.
- 53 Poor hand, why quiver'st thou at this decree ?
Honour thyself to rid me of this shame ;
For if I die, my honour lives in thee,
But if I live, thou liv'st in my defame ;
Since thou couldst not defend thy loyal dame,
And wast afraid to scratch her wicked foe,
Kill both thyself and her for yielding so.
- 54 At last he takes her by the bloodless hand,
And thus begins : " What uncouth ill event
Hath thee befall'n, that thou dost trembling stand ?
Sweet love, what spite hath thy fair colour spent ?
Why art thou thus attir'd in discontent ?
Unmask, dear dear, this moody heaviness,
And tell thy grief, that we may give redress,

(51) త॥ .♦బలయునురోగివైద్యుఁడు నిదురింప-♦ననదయెండెడుఁ గూళ
 .హోయిగమెక్క-
 .♦నలివిందుఁగుడిచెడు .న్యాయాధికారి .యల♦వితంతువు నేడ్వ-
 .♦నాలోచనయును!
 .గలిగియాటాడురే .గఁగనంటుతెవులు- .మంచిపనులకు
 స.మయమునీవీవు!
 .కొలుచునీగంటలు .కోపమునుబ్బు- .మోసము- జెఱును-
 జం.పుటను- బంట్లవలె ॥

(52) ద్వి॥ వినుమనిల్కడలేక.పీడించువేళ।
 .♦పొసరుచునానేర.మువలెనాచావు॥

(53) త॥ .ఏలనేచేయి-నీ.విట్టితిర్వనకు.వడఁకెడ-వీసిగ్గు.వలననిన్నిప్పు!
 .తేలించిపరువునఁ.♦దివురుమునేనుఁ.♦దఱలిననాగొప్ప.దక్కునునీకు!
 .♦వాలాయ- మటుకాని.పట్ల-నా ♦అవ్వ.నీతోడనిల్చుచు-
 .నీ♦చెలి♦న్బగతు!
 .జీలిచికావకి .♦చ్చెల్వునలొంగి .యుండుటచే ♦బాల.యుము
 దానితోడ॥

(54) నీ॥ .వాఁ ♦డెట్టుకేలకుఁ .♦బాలినచేతితో .నాపెనుఁబట్టి
 యి.ట్లనఁగఁ♦దొడఁగె ।
 .నేవితక్కిడునీ .కెనఁగెను- నీవిట్లు .వడకుచునుంటివో
 .వారుఁగంటి ।
 .నీసొగసైవ .న్నెఁజెఱచెనేవంత- .యెందుకీ విటులుంటి
 .వింపుఁదొఱఁగి ।
 .వెల్లడియొసరించ .వేయక్కటకటనీ .పెనట. దానిం
 దీపక.పచ్చసేము ।

Three times with sighs she gives her sorrow fire
Ere once she can discharge one word of woe :
At length address'd to answer his desire,
She modestly prepares to let them know
Her honour is ta'en prisoner by the foe :

- 55 As through an arch the violent roaring tide
Out runs the eye that doth behold his haste,
Yet in the eddy boundeth in his pride
Back to the strait that forc'd him on so fast,
In rage sent out, recall'd in rage, being past :
Even so his sighs, his sorrows, make a saw,
To push grief on, and back the same grief draw.

SUNNETS.

- 56 When most I wink, then do mine eyes best see,
For all the day they view things unrespected ;
But when I sleep, in dreams they look on thee,

6 శీ|| .చెస్పచుండనిట్లు.♦జేజేలరుసిమిన్న|
 .తండిచెంతవాంచి.తనమొగంబు|
 .కేలఁబట్టుకొన్న.కెందమ్మిరేకుల|
 .♦జగముతల్లిలెక్క.నలుపుచుండె||

7 శీ|| .కూడుకొనుటయందుఁ.♦గొంకునందుచు-నుంత|
 .నిల్వఁబడుచు-మఱిమఱిల్పఁబడుచు|
 .నోరచూపులప్పుడొండొంటఁదపులుచు|
 .♦నానకట్టుచేన.ఱంగఱొచ్చె||

8 శీ|| .పల్కరించఁగఁబడి .బదులుమాటాడదు|
 .♦పొదువఁబడినపైటఁ.బోవనెంచు|
 .♦మెత్తమాకొక్కగమున.♦నత్తమిల్లెడునైన|
 .నాపెమ్మిత్తగొంగ.♦హళికయ్యె||

9 శీ|| .పెనిమిటియొనచు= సింగారముఁకిటునగు|
 .తనరుచుండగసద్దమం దునఁగనఁగొని|
 .♦యైదువల♦మేలుబంతితా .నంచుమిగుల|
 .♦సిన్బితితనంబునందలఁ .చెషుదిలోన||

10 శీ|| .పల్పనిమైదీగఁ.బరగెడునెలనాఁగ
 .నడుజవ్వనంబున.ననరుఁచామ|
 .నూదిపల్చలున.సాంపగుముద్దయ
 .నింజారఁబరిసిన.డొండపఁడు|

11 ప్రాణేశవిష్ణుప్రియమృతీయా | తత్రైవనేయాదివసాకియన్తః |
సంప్రశ్నయోగ్యస్థితిరేషజ్జేశః | కరాహిమాంశోరపితాపయన్తి ||

(1) దూతిత్వయాకృతమహా నిఖిలమృదుక్తం |
నత్వాదృశీపరహితప్రవణాస్తిలోకే |
శ్రాంతాసిహస్తమృదులాంగిగతామనన్తం |
సిన్ధున్తికుతస్సుకృతానివినాశ్రమేణ |

(2) దష్టంబింబనియాధరాగ్రమదుణం పర్యాకులోధావనా |
ద్ధమిక్రస్తిస్తిలకంశ్రమాంబుగలితంభిన్నాతనుఃకంటకైః |
అకణజ్వరకారకంకణదుణత్కారంకరౌధూన్వతి |
కింభ్రామ్యస్యటవీశుకాయకుసుమాన్వేషాననాన్దాగ్రహీత్ ||

(3) మానమానమనామనాగపినతం నాలోకతేవల్లభమ్ |
నిర్యాతేదయితే నిరన్తరమియంబాలావరంతవ్యతే |
అనీతేరమణేబలాత్పరిజ్ఞానై మానంసమాలంబతే |
ధతేకంతగతానసూనప్రియమతమ్ నిగంతుకామమ్పునః ||

.నగెడువాతెఱంగల.ననబోడి
 నన్నని.కొనుకులెడు.మచ్చ.కంటిబెదురు.
 .లేడిచూపులవన్నె.లాడి.లోతై నపా
 క్కిలింగల్లు.చిలుకల,కొలికి.ఓఱుదు.
 .బరువుమైనదచ్చుమెల్ల.న.వంగునుంత.
 .చన్ను.గవ.వేగుతోడ.నే.యన్నుమిన్న.
 .యలరుమండెడు.జెలువల.నలుపదలచి.
 .నలువయొనరించుతో.లిమచ్చు.నాంగనచట.

11 గీ|| ఇదిగొనావిన్న పంబును.జేలువాడ.
 .గడపునడికొన్ని పూటల.క్కడసేనీవు.
 .ఇప్పుడిత్తాపుసరిపడ దించుకయును.
 .బొనరుచున్నాక.చలివెల్లు.మినుకులెన.

1 గీ|| ఏచుచెప్పినదెల్ల చెలీనలిపితి.
 వొగ.నీలాగుమేల్సేయు.వారులేరు.
 తోమలేడస్సికటనా.కొఱకుబోయి.
 పాటువడకున్నమున్నెము.ల్వచ్చునెచట.

2 గీ|| దొండపండనికొఱి కెనీ.తొగరుమోవి.
 చెమ్మట.బొట్టుపరుగునం.జెడరెగొప్పు.
 బడలుఱకు.వడెన్ముండ.గడెములనడి.
 వడరకడవిచిల్క.కిదెపూల్వడ సెవదిన.

3 చ|| చెలువుడుమొక్కి.నన్గనదు.చిన్నదినుంతయునై ననెంతయు.
 బొలయలుకన్ మగండెడయ.బొక్కు.చునుండెడునీమెయెప్పుడు.
 .బలిమిని.జెల్వసింజెలులు.పక్షకు.దెచ్చిననూరకుండునా.
 తడరుగనిచ్చగింపమఱితా.లెచ్చుడుగుత్తుకనంటుపానముల్.

(4) కణాకరుంతుదమీవకోకిలరుతం తస్యాశ్రుతేభాషితే ।
చంద్రేలోకరుచిస్తదాననరుచేఃప్రాగేవసందశకనాత్ ।
చక్షుర్మీలనమేవతన్నయనయోరగ్రేమృగీణాంవరం ।
హైమివల్యపితావదేవలితా యావన్నసాలక్ష్యతే ॥

వికృమోర్వశీయే ॥

12 తుల్యానురాగపిశునంలః తాథకబంధం ।

పత్రేనివేశితముదాహరణంప్రియాయాః ।

ఉత్పక్ష్య లంఘనసఖే మదిరేక్షణాయా ।

స్తస్యాస్సమాగతమివాననమాననేన ॥

13 గూఢంనూపురశబ్దమాత్రమపి మేకాంతంశ్రుతౌపాతయేత్ ।

వశ్చాదైత్యశనైఃకరోత్పలవృతేకున్వీతవాలోచనై ।

హరేత్త్యైస్త్రిన్నవతీర్యసాధ్వసవశా న్మందాయమానాబలా ।

దానీమేతపదాత్పదంచతురయాసఖ్యమమోపాన్తికమ్ ॥

14 అనధిగతమనోరథస్యపూర్వం । శతగుణితేవగతామయాత్రియామా ।

యదితుతవసమాగమేతథైవ । ప్రసరతిసుభృతతః కృతీభవేయమ్ ॥

15 ఇదంరుణాద్ధిమాంషకృత్ । మంతఃకృణితపట్నదమ్ ।

మయాదష్టాధరంతస్యా । స్ససీతాకరమివాననమ్ ॥

4 గీ॥ ముగుదవల్కఁగోయిలనుడి-యగును వెగటు|
చానమొగమగపడుదాఁక-చందురువన|
కన్నుమూయమేల్లేళ్లాపె-కనులయెదుట|
చేడఁగనకున్న వఱకింపు-వెడితీఁగె॥

12 గీ॥ . తెలుపుచునరివలపఁనుఁగు.తలఁపుఁగల్గు |
.నాచెలువమాటయాయాకు.నందమరెడు|
.నోయక నెప్పులుగలనా.ఁయింతిమోము|
.నాదుమొగముతోఁగూడిన.ఁమాదిరిఁజెలి॥

13 త॥ .పడుతనావీనులం.బరఁగ ఁమంతనము .నందందెచప్పుడావంతయు
నైన|
.ఁపడిలేక నెనువెన్కఁ.ఁనుదెంచిమూయుఁ గాతనాకన్గవఁ.ఁగైదా
మరలను|
.పడుపుపైనీమేడ.ఁచక్కటికిదిగి .పడియంతయుందగ్గి.బలిమిమైనాదు|
.కడకునేర్పగుచెలి.కత్తెచేదేబ .పెడునడుగదుగున,ద్దింపగఁబడు
చు॥

14 గీ॥ .నాదుకోరికతీరకు.న్న తఱిమునుపు|
.రేయినాక బృదున్నాఱు.రెట్టలగుచు|
.నీదుకూటమియందట్లు.నెగడునేని|
.పునెమునాదె-చక్కనికను.బొమలదాన॥

15 గీ॥ .లోనఁజమిలిముక్కా-లియె.లుంగుఁగలిగి|
.నట్టియీఁతమిన్నన్నరి.కట్టుచుండె|
.వడిగనాచేతఁగఱవగఁ.బడినపెదవి|
.ఁమొరయునెగయూపుఁగలదాని.మోమునలెను॥

16 యదృచ్ఛయాశ్చ సంకృదప్యవంధ్యయోః । పథిస్థితాసుందరియస్యనేత్ర
యోః ।

త్వయావినాసోఽపి సముత్సుకోభవేత్ । సఖజనస్తేకిమయాథసాహృదః॥

17 అమోఘాదావిడవేపివలీవైజలంతి ఆమేలగా-సహిమో ఆవేహిదా ।
వణమ్ । సుమరేసిష్ఠపదంతస్తోవతణమ్ ॥

18 ప్రియమాచరితంలతేష్వయామేగమనేఽస్యాఃక్షణవిఘ్నమాచరన్త్యాపి ।
యనియపునరప్యరాశనేతా ॥ పరివృత్తార్థముఖమయాద్యదృష్టా॥

19 కిదవలహుహిలకృత్తహం- అణుణలంకారేణ హామికిన్తుదక్షిణస్సదేకిద
పచ్చాత్తావస్యభాతమి ॥

20 కార్యంతరితోత్కంఠం । దినంమహానీతమనతికుఛే ॥
ఆవినోదదీక్షుకయామా । కథంనురాత్రిగళమయితవ్యా ॥

21 కుసుమశయనంపృథ్వగ్రానచంద్రమరీచయో ।
సచమలయజానర్వాంగీణంనవామణియస్తయః ।
మనసిజరుజంసావాదివ్యామమాలమహోహితుం ।
రహసిలఘయేదారభౌవాతదాశ్రయణీకథా ॥

22 ఇదంతయారథక్షోభా । దంగేనాంగంనిపీడితమ్ ।
ఏకంకృతీశరేఽస్మిన్ । శేషమంగంభువోభరః ॥

- 16 గీ॥ . పకతమునఁ బయ్యునీనొకమూరైసఁ
 . నెవఁకంటఁబడెదో. యగురుబోడి
 . బాళిఁజెందుచీవి. రాళివాఁడున్నాడఁ
 . చెలులమాటవేరె. చెప్పగేల॥
- 17 ప॥ అమ్మా నాపేరుతీరెచివురు. నగులుకొన్నది- చెలిదీ. విడిపించు-
 నెచ్చెలియినామాటఁ దలంచుచుందువుగదా.
- 18 గీ॥ . ఆపెఁబోకకొకసెమన. మడ్డుసొచ్చి
 . తీరవమేలొడఁగూచి. పీవనాకు
 . గ్రమ్మఱనన్వలుఁగంటిసే. కళననిపుడు
 . కన్నదెసగముదిఁపన్మొ. గంటుతోడ॥
- 19 ప॥ మోసగాఁడ- చుల్కనెదెంచు గొలదా. దానెను- వేడికొలెకొ
 సకున్నాను- గాని- పలుపురనువివల్సాడివన. చు నీకుజడిసెదను.
- 20 గీ॥ . పరుఁడుబచ్చెనడంగి. బాఁగిగియి
 . పవలునడుపఁబడె? దుని. బృందకక
 . పొడపుజాములవేడుక. లెడయురేయి
 . యెటులనాచేఁగిడుపఁబడు. యింకమీఁద॥
- 21 గీ॥ . అలరుకానువుగానివె. న్నెలయుఁగాని
 . గందమాన్మానికపుశ్శెట్లు. గానినాదు
 . మరునివెలఁదీక్షణజావ. చ్చరయుఁగాని
 . దానికతగానితప్ప. మంతనమునందు॥
- 22 గీ॥ . అరదమొరగఁగినాపెమ్మె. నొరయఁబడియె
 . నివొటునామేనియందున. నిన్దియొకటి
 . పునెముఁపొనరించె- నాయొడ. లుచమిగిలి
 . తావుసంతయుఁబుడమికె. తయునుబడువు॥

23 అనేనకల్యాణిమృగా లకోమలం । వ్రతేనగాత్రంగ్లపయస్యకారణమ్ ।
ప్రసాదమాకాంక్షతియస్తవోత్సవః । సకింత్యయాదానజనఃప్రసాద్యతే॥

అభిజ్ఞానశాకుంతలే ॥

24 ఇదిమంబిరభిభవ రేహిం । సుఉమార కేసరసిహాళం ।
ఓదంసయంతిదతిమాణా । పమదాఓసిలీనకుసుమాళం ॥

25 అధరఃకిసలయరాగః । కోమలఓటపానుకారిణోబాహూ ।
కుసుమమివలోభనీయం । యశావనమంగేషుసన్నద్ధమ్ ॥

26 హాళాన కింశలే- ఇతింసతింవరవహూబాళనహ ఆరస్సతుపకిదణామహే
హావణజోసిని శ్రీణోమాళిఃఖుణంవిసుమరిదాసి- తహజఇతిత్తాణం వివి
షుమదస్సం- హాళారమణీశోభుకాలే ఇమస్కలదాపా అవమిహుణస్సవ
ఇతికోసంపుత్తీ- ఇవకుసుమజోవృణావణజోసిని సినిద్ధపల్లపదావ ఉవ
భోఅత్థమోసహాతరే- హాళాతణసూయే అవిజాణాసికింశిమిత్తంస ఉం
దళావశిజోసినిం అతిమెత్తంపెత్తది- ఇఖువిభావేమికహేహి- సహనణ
జోసిని అనురూపేణపా అవేణసంగదా- యెవ్వంగామలహం విహత్త
ణో అనురూపం వరంశహేత్తి- యేసోణూహంతు హత్తగదో మ
ణోత్తహో ॥

23 గీ॥ . . కి
 .నొంచుచుండవిట్టి.నోముచేత|
 .నెవఁడునీకనికరమువలచునబృంహు|
 .కనుఁగొనఁబడునేమొ. . నెసరునఁ జెలి॥

పాట - భేద - జంపె.

24 " ఎత్తుగడ " . . కొదమతుమ్మెదలొకింతగోళు . . నూఁగుజడలతు
 దలుగలదిరిసె . . పువ్వులు|
 " తీరుగడ " . . విదలుకనికరంబలచారందమ . . వీనులఁ గై నేయచు
 నుందు॥

25 కం॥ తలరు . . జిగిమించువాతెజ్జ|
 . పొలుపగులేఁగొమ్మజోడుఁ బోలిన చేతుల్|
 . . చెలువముగ మేనియంతట|
 . . నలరువలె జవ్వనంబు . . నలరుచునుండె॥

26 వ॥ నకియ- శకుంతలా- తీయమావి గున్నంబెండ్లాడఁ గోరుకొన్నదీ
 విరజాజి- నీచేదోటవెన్నెలయనుపేర్వడసె- దీనిమఱచితివికదో అ
 పైనసన్నే నే మఱచితిసమా-మంచిటజేసి తీఁగెమాఁకు పంటకుఁ
 బొందుకలిగె- . . గొప్ప నపాఁడుమునఁ . . గొమరారునీతోటవెన్నె
 లం . . బొడము చివురునీతీయమావిగున్న . . కుడువఁజెల్లు- సమా
 యనసూయా- శకుంతలయెందుకుఁ దోటవెన్నెల నంఁగాఁజూ
 చుచున్నదో నీవెఱుగుదువా- నాకుఁదోచలేదు నీవుచెప్పువా-
 ఎట్లుతోటవెన్నెల తగినమాఁగితోఁ గూడెనోయట్లు తాఁగూడఁ
 దగుమగని బొందుచునని (శ) ఇదినిక్కముగ నీతోనితోర్కె.

27 యతో యతఃషట్స్వరణోఽభివర్తతే । తతస్తతఃప్రేరితలోలలోచనా ।
వివర్తితభ్రూరియమద్యశిక్షతే । భయాదకామాపిహిదృష్టివిగ్రమమ్ ॥

28 చలాపాంగందృష్టః స్పృశసిబహుశోవేపఘమతీం ।
తహస్యాఖ్యాయీవస్వచసిమృదుకణాంతికచరః ।
కరణవ్యాధూన్వత్యాఃపిబసితినర్హస్వేమధరం ।
వయంతత్వాన్వేషాన్మృదుకరహతస్త్వంఖలుకృతీ ॥

29 తదోవసందోదారసమవితా ఏడమాద్రిత్ర ఆంరూవం పెట్టి— అణ
నూపగమిస్సంవాపహ- ఇమంతిసంబద్ధవళావిణీం పిలవదం అజ్ఞాప్యో
దమీవణివేదేదుం ॥

30 స్రస్రాంసావతిమాత్రలోహితత తాబాహూఘటోత్తేపణా ।
దద్యాపి స్తనవేపఘంనదహతిశ్వాసాః ప్రమాణాధికాః ।
బద్ధంకణశరీషరోధివదనే ఘనూంభసాంజాలకం ।
బంధేస్రంసిన్చైకహస్తయమితాః పర్యాకులానూధకజాః ।

27 శీ॥ .ఎచ్చటెచ్చటఁ దుమ్మెద .యెదురుతగులు ।
 .నా యెడనదురుచుండుక .నో యఁగొలిపి ।
 .యీమె- తిరిగెడుబొమలతో .నిపుడు నేవుణ ।
 .వలపు లేకయుఁజూపుఁహొ.యలు . వెఱపున ॥

28 త॥ .కనియదరెడు కడకన్ను - బల్కాటఁ
 .దడఁబాటఁగలదానిఁ .భాఁకుచునుండు ।
 .ఁనొనరుతుమ్లెన .నులిపు- ఁమంతచము
 .చెప్పెడుతీరునఁ .జెవియొద్దఁజేరు ।
 .కొని- త్రావుచుందువు .ఁకూటమియసల
 .యినఁమోవి- నాపెచే .యివిదల్చుచుండ ।
 .ఁఁబునెముకల్గినదాన .వుగదలేఁటి- నిజ
 .మువెదకుటనేమి .మోసపోయితిమి ॥

29 ప॥ పిదప ఁనామని ఁతటి వెఱ్ఱెత్తించు ఁసోయగముఁజూచి (శ)నేవెల్లి
 పోయెద- ననసూయా- యిట్లు కూడనిమాటలంచున్న ప్రియంవ
 దన్గూచి గౌతమితోఁజెప్పటకు ॥

30 త॥ .పొలపుగవంగిన .మూఁపులు- మిగుల
 .నెఱ్ఱనియఁజేతఁ .లెసఁగుబుజములు ।
 .కడ వెత్తుటజ్జన్నుఁ .గనవడంకెడయఁ
 .బోవదిప్పటి- కూరు.పులు మేరమీఱు ।
 .ఁగులుకుపూవంటుపో .గుఱఁజిగిమించు
 .మోమునఁజెమ్మట .ముత్తైములల్లు ।
 .ముడివీడనొక కేల .ముడువగఁబడెడు
 .విరియఁబొరినతల. వెండుకలెల్ల ॥

31 వాచంశమిశ్రయతియద్యపిమేవచోభిః ।

కణ్డందదాత్యభిముఖం మయిభాషమాణే ।

కామంనతిస్థతిమదా ననసమ్ముఖీసా ।

భూయిష్ఠమర్యవిషయా నతుదృష్టిరస్యాః ॥

32 అనాఘ్రీతంపుష్పంకిపలయమలూనంకరరుహై ।

రనావిద్ధంసత్నమ్మధునవమనా స్వాదితరసమ్ ।

అఖండంపుణ్యానాంఫలమివచతద్రూపమనఘం ।

నజానేభోక్తారంకమిహనముపస్థాస్యతివిధిః ॥

33 అభిముఖేమయినంహృతమీక్షితం హసిశమన్యనిమిత్తకృతోదయమ్ ।

వినయవారితవృత్తిరితస్తయా । నవివృతోమదనోనచసంవృతః ॥

34 దర్భాంకురేణచరణఃకుత్రత్యక్తాండేతస్త్విస్థితాకతిచిదేవపదానిగత్వా

ఆసీద్వివృతవడనాచవిమోచయన్తి । శాఖాసువల్కలమసక్తమసిమృ
మాణామ్ ॥

35 ఊమఊమకపోలమాననమురః శాతిన్యముక్తస్తనం ।

మధ్యేక్షాంతతరఃప్రకామవిఃతా వంసౌఛవిఃపాండురా ।

శోచ్యాచప్రియదశనాచమదనక్లిష్టేయమాలత్యతే ।

పత్రాణామివశోషణేనమరుతాస్పృష్టాలతా మాభవీ ॥

31 గీ॥ .మాటఁగలపడు- కాని- నే .మాటలాడు |

.చుండఁజెవియొగ్గిచూలించు .చుండ- నాదు |

.మోమునకెదురుగాఁ దన .మొగమునెడదు |

.కాని- మిక్కిలివేర్గాదు .దానిచూపు |

32 ఉ॥ .♦కోరినిగొల్పి తేనె-♦మొరఁగ్రుచ్చని♦మానికె-గోరునాటులన్ |

.దాలచనట్టిలేజివురు .తావిగొనంబడనట్టిపూవునుం |

.బోలినదానిసోయగము-మండిట్లనోమి వేటిపంటగా |

.బోలును-దానినేలుటకుఁబుట్టినయాతనిదెంతపున్నెమో.

33 గీ॥ .చూపువఱలిగిపఁబడుమోము.జూడనేను |

.♦నొండుతలఁపుననగఁబడు.♦హొయలుమీఱ |

.నడఁకువ♦మొయిగడ్డఁబడిననడతఁగల్గి |

.పడఁతిచేపాఁగఁడు-బయల్పడఁడు♦మరుండు.

34 గీ॥ .♦కతములేకకాలు,గోయమునజె♦దబ్బ |

.మొలకననుదుఁగొన్ని.యజుఁగులరిగి |

.♦చెలువమోముడిప్పి.నిలిచెవిప్పుచునార |

.చీరఁదగలకున్నఁ.జెట్ల♦కొమల.

35 త॥ .కడువాడుచెక్కిళ్లల్.గలమోము-గట్టి

తగ్గినచన్దోయఁ.దనరెడునక్కు |

.బడలిచ♦లేగొను-.వరినఘూఁపు-

.లెంతయువెల్లన.యినమేనిచాయ |

.♦వెడవిల్తుచేగుంది.♦వెలఁదుకకనిక

.రింపఁబడఁదగు-మ.ఱి-సొగసుమీఱు |

.వడగాలిచేదాఁకఁ.బడునాకులుగల .

.తీయమావిడితేగె .తీరునదోచు ||

36 హాళామలినాలేహానకరీతిడు- తంసుమణోగోవిదం- కరితదేవదాపనా
దవ్యవదే శ్చేణతస్సరంణోహన్ధంపావణస్సం—

37 తుజ్జణతణేహిలలం । మహాణమలణోదివావిరత్తివి ।
నిగ్గితవేణబళిలం । తుణ్ణజంతమణోరహణలంగాణ—

38 కింశీతలైక్లమవినోదిభిరాద్రవాతాన్ ।
సంచారయామినలినీడలతాలవృంతమ్ ।
అంకేనిధాయకరభోరుయధానుఖంతే ।
సంవాహయామిచరణాపుతపద్మతామా ॥

39 లదావళలసందావహరతమందేమిభూ ఓపరిభోలల.

40 ముహురంగుశినంవృతాధరోష్ఠం । ప్రతిషేధాక్షరవిక్లబాభిరామమ్ ।
ముఖమంసవివర్తిపక్షులక్ష్యైః । కథమప్యన్నమితంనచుంచితంతు॥

41 తస్యాప్రప్నమసూశరీరలులితా శరూ్యాశిలాయామియం ।
క్లాంతేమన్మథలేఖపషనలినీ పత్రేనఖైరపితః ।
హస్తాద్భ్రష్టమిదంబిసాభరణమిత్యాసజ్యమానేక్షణో ।
నిగ్గంతుంసహసానజేతసగృహాచ్ఛక్నోమిశూన్యాదపి ॥

36 వ॥ ఏమా- వలపుజాబువ్రాయుము- దానిం బువులలోదాచి- వేల్పు
పసాదమను నెపంబున- జేనిచేతఁ బెట్టెదను ॥

37 గీ॥ నీదుడెంద మొకింతయు . నేనెఱుంగ ।
.మాపుబవలును నీపయి . న్నరులుకొన్న ।
.నాదునేమేమైనమిక్కిలి . ననవిలుతుఁడు ।
.కనికరముఁ దొఱఁగినవాడ- కాచుచుండు ।

38 గీ॥ నీదుబడలిక వాయగ . నీటిగాలి ।
.వీతునాతమిత్తరేకుల . పీవలను ।
.దొడనుఁగూచుండఁ బెట్టిను . న్నొడలదాన ।
.యదుగులొత్తుదునానీకు . హాయిగాను॥

39 .వ॥ కాకబోగొట్టిన తీరెజొంపమా తిరిగి కూటమికైపిల్చెదను ॥

40 గీ॥ .పలుమఱున్వేల్లతోమూయఁ . బడిన పెదవి ।
.వలదనెడివ్రాలు- మైచొక్క . పాలు- తనకు ।
.కాలుఁగంటి మాతొగ్గ మెట్ట . కేలకెత్త ।
.బడియె- నేనను- ముద్దెడఁ . బడఁగలేదు ॥

41 తరువోజ :— . ఇదెమాపెమే ని చేనెంలయురాలి.

.పైనలింగనపూల.పానువు-గోళ్ల ।
.పదనులవ్రాయంగఁ.బడుమరుకమ్మ
.తగునిదెవాడిన.తామరాకుపయి ।
.నిదెఱుఁడుగవవడి.యెన్నేతినుండి .
యంతటనేన్నిట్టు.లరికట్టఁబడుక ।
.నుదుగతోదబ్బున.న బోజాల.రిత
.వారినప్పటికిఁ.బ్రబ్బలియిల్లువిడిచి॥

42 తపతనగుగ్రామదన । స్త్వమనలనమనంపుదకపాశ్చేవ ।
గ్గపయతియథాశశాంకం । నతథాహుమఃద్వతీందివసః ॥

మాలవికాగ్నిమిత్రే ॥

43 విపులంనితంబబింబే । మధ్యేక్షామంసమున్నతస్తనయోః ।
అత్యాయతంసయనయో । మమజీవనమేతదాయాతి ॥

42 క॥ చెలిమాననవిత్తుడునిను ।

.♦గలఁచె- నయిన- నన్ను నెపుడు .గాల్చుచున్నా ।
డలపవలు చందమామన్ ।

.♦జెలువడఁచినయట్లు .♦తొవలఁ .జేయదుసుమ్మా॥

43 క॥ .వెడలపుపీఱుదులయెడ- నె ।

.న్నడుమున ♦నకనకల- బిగిత.నము ♦గుబ్బల- బల్ ।
నిడుపున్జూపులయందున ।

.♦నడతెంచుచునుండె నిపుడునా ♦యుసుఁజిదిగో॥

MERREMENT.

ALL'S WELL THAT ENDS WELL *Act I Sc. I*

- 1 Full oft we see
Cold wisdom waiting on superfluous folly.

Sc. iii.

- 2 I have been, madam, a wicked creature, as you and
all flesh and blood are ; and, indeed, I do marry that
I may repent.

Act. iii Sc. ii.

- 3 Why, he will look upon his boot, and sing ; mend
the ruff, and sing ; ask questions, and sing ; pick
his teeth, and sing. I know a man, that had this
trick of melancholy, sold a goodly manor for a song.

AS YOU LIKE IT *Act I Sc II.*

- 4 The more pity, that fools may not speak wisely,
what wise men do foolishly.

Act. ii Sc. vii.

- 5 Call me not fool, till Heaven hath sent me fortune.

హాస్య ర స ము.

1 ద్వి॥ .కడువెక్కిబానిస.గామొద్దుబుద్ధి|

.కడచుటతటచుగఁగందుముమనము॥

2 వ॥ అమ్మానీవలె- మఱియు- నందఱిలాగు- నేఁగుడకొక తెల్వి మా-
లినజంతువును- యాని- నిశ్చయముగాఁజెండ్లాడెద- సందుచేఁబశ్చా-
త్తాపపడవచ్చునుక.

3 వ॥ ఎందుకు- వాఁడుతనజోడువైపు చూచుక బాడును- మఱియుఁగు
చెప్పెట్టి కుట్టినతనమెడ గుడ్డసవరించుకొనుంబాడును- బ్రీశ్నము
లడుగున్నాడును- వెండియుంబల్లుకుట్టుకొనుంబాడును- ఈతీసుపిచ్చిగ
లయొకఁడొకపాటకై తనమేలైనఁమాన్యమముక్త కొనుటనేనెఱు
ఁగుదును.

4 వ॥ బుద్ధిమంతుల ఁవివేకముగాఁజేయుదానికె వెట్టులువివేకముగ వివ-
రింపరాదనుట మఱింతఘోరము.

5 ద్వి॥ .పిలువకునన్నవి.వేకియంచీవు|

.కలిమిదేవుఁడునాకుఁగలిగించువటకు॥

 Act iii Sc ii.

- 6 Love is merely a madness ; and, I tell you, deserves as well a dark house and a whip as madmen do; and the reason why they are not so punished and cured is, that the lunacy is so ordinary that the whippers are in love too. Yet I profess curing it by counsel.

Yes, one ; and in this manner. He was to imagine me his love, his mistress, and I set him every day to woo me ; at which time would I, being but a moonish youth, grieve, be effeminate, changeable, longing, and liking ; proud, fantastical, apish, shallow, inconstant, full of tears, full of smiles ; for every passion something, and for no passion truly anything, as boys and women are, for the most part, cattle of this colour : would now like him, now loathe him ; then entertain him, then forswear him ; now weep for him, then spit at him ; that I drave my suitor from his mad humour of love, to a living humour of madness, which was, to forswear the full stream of the world and to live in a nook merely monastic.

Act. iv Sc. i.

- 7 Very good orators, when they are out, they will spit ; and for lovers, lacking (God warn us) matter, the cleanliest shift is to kiss.

6 వ॥ వలపుబొత్తిగఁజెట్టి- మఱియు- నీకుఁజెప్పెద- బిచ్చివానివలెఁజే
 ఁకటిగఁదికిఁ ♦జబుకునకుందగును-వలపునఁబొగలువారట్లు శిక్షింప
 ఁబడి కుదఁచఁబడకుంటకు గారణమేమన- జిగిత్సకులుగూడ వ
 లపుననుండు సంతసామాన్యముగా నాపిచ్చియున్న- దైనను- నే
 నుపదేశమున నదికుదఁచఁగలననిచెప్పెద- నాను- నేనీలాగొకని
 కాపిచ్చికుదిచిఁతిని- వాఁడుననుదనవలపుకత్తెగా బ్రాణనాయి
 కగా భావించవలయును- మఱియు- వాఁడునన్నుఁబ్రతిదినము బ
 తిమాలుకొనునట్లు లేషఁరఁచెదను- ♦చాపల్యముఁగల పడుచునై
 నేనాసమయమున కేడ్చెదను-మొత్తఁబడి-♦చాంచల్యముకలిగి-భ్రాం
 తిఁగొని- ♦వాలకమువేయుచు- గర్వపడి- లేనిపోనియాహలతోఁ
 గోఁతిచేష్టులుసల్పుచు-దడఁబడి- నిలుకడలేక- కన్నీళ్లనీండి- చిటు
 నగవు ♦మెండుకొని యుండెదను. బ్రతిదుఃఖమునకుఁగొంతయు-
 నేమనో♦వ్యధయులేకున్న నేమాత్రమైనను-మొత్తముజై- బిల్లకా
 యలున్ స్త్రీలునిట్టిజాతి♦పశువులు-♦గాన- వానినపుడేప్రేమించెద-
 నప్పుడేయసహ్యించెదను, వెంటనేవానిన్సంతోషపెట్టెద- దోడ
 నేప్రమాణముచేసి వాని♦న్ని రాకరించెద- నప్పుడేవానిఁ గూచి
 ♦విలపించెద- దక్షిణమెవానిపైనుమిసెద- నస్వలచినవానిన్ వాని
 పిచ్చివలపునుండి ♦తీవ్రోన్నాదప్రకృతికిఁబాటఁదటిమెద- ననఁగా-
 వాఁడొట్టువై చికొని- యీమనుష్యసంఘమున్విడనాడి- ♦మునియై
 యొకమూల బ్రతుకు నట్లొనఁచెదను.

7 వ॥ మంచిమాటకార్లు ♦తడఁబడినపుడుమియుదురు- వలపుకాండ్రో-ప
 సలేనప్పు-డనరాదుకాని-మిగులనేపుకనఁజేయుటకు-ముద్దాడుట.

8 Men are April when they woo, December when they wed ; maids are May when they are maids, but the sky changes when they are wives. I will be more jealous of thee than a Barbary cock-pigeon over his hen ; more clamorous than a parrot against rain ; more new-fangled than an ape ; more giddy in my desires than a monkey : I will weep for nothing, like Diana in the fountain, and I will do that when you are disposed to be merry ; I will laugh like a hyen, and that when thou art inclined to sleep.

9 O, that woman that cannot make her fault her husband's occasion, let her never nurse her child herself, for she will breed it like a fool.

Act v Sc iii.

10 Shall we clap into 't roundly, without hawking, or spitting, or saying we are hoarse, which are the only prologues to a bad voice.

CORIOLANUS— *Act IV Sc III.*

11 I have heard it said, the fittest time to corrupt a man's wife is wher she's fallen out with her husband.

CYMBALINE— *Act V Sec. V*

12 By medicine life may be prolonged, yet death
Will sieze the doctor too.

8 వ॥ మగవాండుగ్రీతముఁబెండ్లాడని కన్నియలబలిమాలు కొనునప్పుడు
 చైత్రమాసమువంటివారు-కాని- పెళ్లియైనపిదపఁశూన్య మాస
 మువలెనుందురు-కన్నియలుతమఁకన్యాత్వమందు వైశాఖముంబో
 లేదరు-కాని- వారిల్లాండై శ్రీరసిమ్మట నాకాలముమాటును- మగ
 పావురముతనపెట్టక శంకించుటకన్న నెక్కువగనిన్ను నేననుమా
 నించెదను- వాసకజుచుచిలుకకంటె మిక్కిలిరొదపెట్టెద- దిమ్మ
 నికన్నమిగులఁజపలముగానుండెదను- నాకోర్కులయెడఁగోరికన్న
 గొఱుమాలియుందును- శోకదేవతకరణినే నూరకేడ్చెదను- మఱి
 యునీవుల్లాసముగ నుండనిచ్చగించినపుడేనేనట్లచేసెదను- దుమ్ము
 లగొంఱిలాగునవ్వెదను- వెండియునీవునిదురింపఁదలఁచినపుడే నేన
 ట్లానర్చెదను.

9 వ॥ భళీ- తనతప్పుతనమగనిపై మోపనియాఁడుది- తనంతనాపెతన
 బిడ్డంబెంచ నీకుమేమననాపెఁవెంగలివలె దానికినడతమప్పును.

10 వ॥ చెడుకంతమునకుఁబీఱకలై నఁకేకరింతగాని-యుమియుటగాని- గొం
 తుకు వెల్గురాసినదని చెప్పుటగాని- మాని- వెంటనేసిద్ధపడుదుమా.

11 వ॥ ఒకనిభార్యంజెఱచుటకు మిక్కిలితగినసమయమది యాపెపెనిమి
 టితోననిపడకున్న పుడనివింటిని.

12 ద్వి॥ .బ్రతుకుపొక్కింపగఁబడుమందుచేత।
 .ఁమృతివైద్యునింగూడ.మింగెడుఁగాని॥

HAMLET—

Ac. I, Sec. V.

- 13 But virtue, as it never will be moved
Though lewdness court it in a shape of heaven,
So lust, though to a radiant angel linked,
Will sate itself in a celestial bed
And pray on garbage.

Act ii. Sec. ii.

- 14 Fare you well, my lord.
These tedious old fools !

Act iii Sec. i.

- 15 If thou dost marry, I'll give thee this plague for
thy dowry : be thou as chaste as ice, as pure as
snow, thou shalt not escape calunny. Get thee to
a nunnery. Go, farewell. Or, if thou wilt needs
marry, marry a fool ; for wise men know well
enough what monsters you make of them.

Sec. ii.

- 16 None wed the second, but who killed the first.

- 17 The instances that second marriage move
Are base respects of thrift, but none of love :
A second time I kill my husband dead
When second husband kisses me in bed.

13 గీ॥ .అలమిపోకిరితనముఁ న్న.గాకకృతిఁగొని|
 .కోరినఁజలింపఁబడదును.గుణమొకప్పు|
 .ఁదివ్యమూఁతికనిఁగలిసియున్.దృష్టిపడక|
 .ఁగుహ్యచాప్యమెంగిలి.కూల్గుడుచు॥

14 ద్వి॥ .ఁఎసఁగుముహూయిగా.నీవునాప్రభువ|
 .విసిగించునీముదిఁ వెంగలివారు॥

15 ప॥ సీవు పెద్దాడినయెడ నీకీఁజ్ఞానినేసరణమిచ్చెదను- మంచుగడ్డవలె
 మచ్చలేకుండు- మంచువలెనిమకలముగనుండు- మైననిశ్చయము
 గా- నిందెందప్పకొన నేరవు-నన్యాసినులవరమునకుఁబోముక్త-ను
 ఖముండు-మటుగాక- సీవు పెద్దాడఁగోరినచోవెట్టివానింజెండ్లాడు-
 మేమన- ఁదెలివిఁగలవారు- నీవువారి నెట్లుపాడొనఁచెదవో తెలిసి
 కొందురు.

16 ద్వి॥ .తొలివానిఁజంపిన.ఁతొయ్యలితప్ప|
 .మలివానిఁ బెండ్లాడి.ఁమనదెవతైన॥

17 గీ॥ .నంపదన్ వృద్ధిపరచునీ.చపుతలంపు|
 .గాని-రెండవ పెండ్లికిఁ.ఁగతమువపు|
 .కాదు-మలిసానినాదుమ.గనిఁ.ఁగెడ పెద|
 .ఁమెత్తనన్మార్పెనిమిటిఁచుం.చించునపుడు॥

-
- 18 (1) I do believe you think what now you speak ;
But what we do determine oft we break.
Purpose is but the slave to memory ;
Of violent birth, but poor validity ;
Which now, like fruit unripe, sticks on the tree,
But fall unshaken, when they mellow be.
Most necessary 't is, that we forget
To pay ourselves what to ourselves is debt :
What to ourselves in passion we propose,
The passion ending, doth the purpose lose :
The violence of either grief or joy
Their own enactures with themselves destroy :
Where joy most revels, grief doth most lament ;
Grief joys, joy grieves, on slender accident.
This world is not for aye ; nor 't is not strange
That even our loves should with our fortunes change:
For 't is a question left us yet to prove,
Whether love lead fortune, or else fortune love.
The great man down, you mark his favourite flies ;
The poor advanced makes friends of enemies.
And hitherto doth love on fortune tend :
For who not needs shall never lack a friend ;
And who in want a hollow friend doth try,
Directly seasons him his enemy.
But, orderly to end where I begun,—
Our wills and fates do so contrary run,
That our devices still are overthrown ;
Our thoughts are ours, their ends none of our own ;
So think thou wilt no second husband wed ;
But die thy thoughts when thy first lord is dead.

- 8 (1) నీః .నీవిష్ణుపల్కు-దా.నిసరిగః నరసెద.వచితలంచెద-ఁగాన-. మన
ముతజ్జమ్!
- .నిశ్చయించినదిమా.నెవము-బల్మిన్ఱొః దవి.కడుఁ గొంచెమువిలువ.
గలుగుఁనస్మృతికి!
- .బొత్తగనుద్దేశ.మున్దాసియగు-నద్ది-.చెట్టునఁదోరగా.యట్టులుండు!
.నింతవటకు-ఁగాని-.యిఁకఁనారముగ్గినఁ.బడియెడుఁగదిలింపఁ.బడ
క-మిగుల!
- .ముఖ్యముగా-మన.ముందీచకమటచెద. మెయ్యదిమనకగు. ఋణ
ముదాని!
- .దుఃఖినమయమునం. దునమనమనుకొనె .దావంతమ.గియఁగా.
ర్యంబుతప్స!
- .శోకంబునకుఁగాని.జ్ఞాకకుఁగానియుం.జినశక్తియవ్వాని. నిశ్చయ
ముల!
- .తోవానిఁబొలయించు-నే. వఁకఁదుగ్లెడు. నానందముగ్గడు నచట
వంత!
- .ఁదురటిల్లు-వసటనం.తోషించ్చు-ఁ మోదముక్తఁ వసరెడుజన్మఁ
య.పాయవందె!
- .జగమిదికాదుఁశా.శ్వతమింతెకాక-మ.నయదృష్టములతోమ.నవ
లపులును!
- .మారుటఁబ్రముకాదు-.కారణమేమన-.నడువునోవిధినిమ.నన్మధుఁ
డు-లేక!
- .ఁకామునినడువునో.కడుఁభాగ్యజేవత-.మూయంశము బరిత్యజేయ
నింక!
- .మనకువిడువఁబడి.యెను-గొప్పవాఁడుఁకుగ్గి.గిలిననీవుచ బరి.కింతు
వతని!
- .ఁపీయియుఁడుపడుగువెట్టు-ఁ. బేదహెచ్చినయెడ-. సలిపెడుశత్రుల.
సంగడులుగ!

(2) Why, let the stricken deer go weep,
The hart ungalled play ;
For some must watch, while some must sleep :
Thus runs the world away.

Act. iv. Sec. iii.

19 We fat all creatures else to fat us, and we fat ourselves
for maggots : your fat king and your lean beggar is but
variable service, two dishes, but to one table : that's
the end.

.నిదివజ్రకుమచేయ.ద్వష్టమున్గొలిచెడుఁ.♦ బెరిమయేమనఁగ గోర్కె.
దొంగగువాఁడు!

.హితునిఁగొఱతవడఁజెప్పటికైన-వెం.డియునుఁ- గావలసియు.ండి
ననతండు!

.కపటియయిననేస్త.తానిననుభవించు-. స్వష్టముగా- వానిబగతుఁ
జేయు!

.గాని-వరుసగనెక్కడమొదలిడితిను.యెడముగియగ-మన.యచ్చ
లుమఱి!

.మనచూసలింక ♦ధ్వం.సంబుకాబడునంత.♦ప్రతికూలముగ వడిం
.బరుగువెట్టు!

.మనదుచింతలుండు.మనవిగ-ఁగావువా!

.నిఫలితములుమనవి-నీవుతలఁతు!

.కనుక-మాటుమనువుఁ.గొనమి-నీతొలిభతఁ!

.చెల్లు నపుడె.నీకు.చింతలు జెగు॥

(2) గీ॥ పోటుతిన్నజింకపోగటుచుంగోనిముక్త
యక్షతమగునిట్టి.చూడనిముక్త!
కొందఱునిదురింపఁ.గొందఱుమేల్కొన!
వలయు-నట్లు-జగము.పరుగువెట్టు॥

19 వ॥ మనకొవ్వునకైజంతువులనెల్ల మనముకొవ్వింతుము-పురుగులకొ
ట్లకై మసంతటమనముకొవ్వుదుము-నీబలిసినరాజును- మఱియు నీ
బక్కచిక్కినబిచ్చగాఁడునుంగేపలముమాటుచుండెడు కంచములు
రెండుపూల్గొక ♦భోక్త.కే-యది-ఫలితాధకము.

HENRY IV,—PART I.—*Act III Sec. I.*

20 Mincing poetry:—

'T is like the forced gait of a shuffling nag.

PART II:—

Act I Sec. II.

21 Have you not a moist eye? a dry land? a yellow cheek? a white beard? a decreasing leg? an increasing belly? Is not your voice broken? your wind short? your chin double? your wit single? and every part about you blasted with antiquity? and will you yet call yourself young? fie, fie.

22 But it was always yet the trick of our English nation if they have a good thing, to make it too common.

Act. iv. Sec. i.

23 Like an offensive wife
That hath enraged him on to offer strokes,
As he is striking holds his infant up
And hangs resolved correction in the arm
That was upreared to execution.

Sec. iii.

24 If I had a thousand sons, the first human principle I would teach them should be—to forswear thin potations, and to addict themselves to sack.

20 ద్వి॥ .కొతికి-యీడుపుకాళ్ళ-గుఱిపుతట్టు।
 .గతి-బల్మిలూగిన-కవసముండెడును॥

21 ప॥ తడికన్న-నీర్లేనిమొగము-పచ్చచిబ్బగ్గ-తెల్లనిగడ్డము-నెండుచున్న
 కాలు-బలిసియున్నకడుపుసీగులేదా-నీకంతముచెడలేదా-నీశ్వాస
 ముతగ్గలేదా-నీగడ్డమురెట్టింపలేదా-నీబుడ్డినీఁటిలేదా-నీస్థితియం
 తయున్నదిమిచేధ్వంసముకావింపఁబడెను-నీవింకనుఁబడుచువాఁడవ
 నెవవు-చీఁచీ॥

22 ప॥ మాచూండ్లయులఁప్రకృతి-వారికెద్దియైన నొకమంచివస్తువుఁలభిం
 చినచో దానింబాడునల్పుట॥

23 గీ॥ .తన్నుఁగొట్టునట్లు-తనపెరిమిటకల్గి-
 .బుట్టఁజేసి-తన్ను-మొత్తునతని
 .చేతికడ్డువాని-చిఱుతనివేలొడ
 .బట్టదుష్టభార్య-పగిదినుండె॥

24 ప॥ నాకువేఁగురుకొడుకులున్నప్పటికివాండ్రకునేనుమొదటమప్పుమా
 .నవనీతెప్పించిఁ పానములుమానుటకుఁ బ్రమాణముచేయుటయు
 సారాయిఁకలవడుటయును॥

HENRY VI.—PART I—*Act II Sec. III*

25 And I have heard it said, unbidden guests
Are often welcomest when they are gone.

PART II.— *Act IV Sec IV.*

26 How now, madam ?
Still lamenting, and mourning for Suffolk's death ?
I fear me, love, if that I had been dead,
Thou wouldst not have mourned so much for me.

PART III.— *Act III. Sec. I.*

27 Look, as I blow this feather from my face,
And as the air blows it to me again,
Obeying with my wind when I do blow,
And yielding to another when it blows,
Commanded always by the greater gust :
Such is the lightness of you common men.

Sec ii.

28 Like one that stands upon a promontory,
And spies a far-off shore where he would tread,
Wishing his foot were equal with his eye ;
And chides the sea that sunders him from thence,
Saying—he'll lade it dry to have his way :
So do I wish the crown, being so far off,
And so I chide the means that keep me from it ;

25 ద్వి॥ .సిలువని॥విండులు. వెళ్లిక వెళ్ళు॥
 .॥ నెలమినింపొందుకం. చేపెన్నవారె॥

26 గీ॥ .ఓసియింకే నేడ్చుచుం తెనీయిచ్చడైః
 .వానికొఱకు మెలఁబట్టెచుంపె॥
 .యేనెమడసియున్న. నింతగాఁగ్రియు రాలి॥
 .శోక మంద వంచు. నాకుఁదోచు॥

[.॥నూకెడునా॥దె॥

27 త॥ .కనుఁగొను-మే-వెండు॥ .కన్నా మొగంబు. నండియాదక-గాడ్చు
 .స-సదిమఱియునేవి. సర్దివై చినంత. లొంగు-నాగాలికి. లోఁబడు-వెండి
 .యును-॥లాఁతిక య్యడి. యునెగయునప్పు-॥దురవు॥కర్వలిదెచ్చి. కొ
 ॥వెండుచుండు॥

.॥ననయంబు-సటువంటి. దౌఁజుల్క-దనము-॥సలఁతులారామీకు
 ॥సలవడుచుండు॥

28 త॥ .॥వారిధిచేపగు.॥పర్వతశిఖర .మందుండి-॥దవ్వల. కగవడునవల
 .॥తీరముఁగని-దానఁదిరుగనాశించి- .తన॥దృష్టి నేగునం. తవడి-ద
 న॥గతి॥
 .మీఱఁగోరుచు-నడ్డు. మించిన॥కడలి .నెండించితనతో॥వ. నెనయ
 ॥గొంతెమ్మ॥
 .కోరికఁబడువాని.॥కొమరున-॥మాళిఁ .గోరియడ్డుగువాని॥గత్తిం
 తునేను॥

Act. iv Sec. i.

- 29 And you shall have your will, because our king ;
Yet hasty marriage seldom proveth well.

Sec. vii.

- 30 But when the fox hath once got in his nose,
He'll soon find means to make the body follow.

Act. v Sec. vi.

- 31 The owl shrieked at thy birth, an evil sign ;
The night-crow cried, aboding luckless time ;
Dogs howled, and hideous tempest shook down trees ;
The raven rooked her on the chimney's top,
And chattering pies in dismal discords sung.
Thy mother felt more than a mothers pain,
And yet brought forth less than a mother's hope ;
To wit, an indigest and deformed lump,
Not like the fruit of such a goodly tree.
Teeth hadst thou in thy head, when thou wast born,
To signify, thou cam'st to bite the world.

29 ద్వి॥ .పొందుస్వేచ్ఛా బ్రభు.వృచ్చగాన-ఁగాని
 .తొందర పెండ్లియ.ద్దగఁ సచ్చివచ్చు॥

30 ద్వి॥ .తనమూతిదూరిన.తరువాతనక్క-
 .తనువెల్లదూచుకఁ సా.ధనమందువేగ॥

31 నీ॥ .పులుఁగుపిట్టటచెనీ.పుట్టక-నొక చెడు
 .గుతుక-ఁ తీతువయింకఁ గుటిలమైన ।
 .నమయమఁ బుననిసూ.చన సేయుచాచెక-ఁగు
 .క్కలుకూసె-ఁ బెకలిచెం.గాలిచెట్ల ।
 .ఁగూచుకండెబొగగుటి.కొనబొంజకాకి-య
 .పస్వరముగఁ బాడె.వదరుబోతు
 .సిట్టలుపదపడి.భీకరముగ-ఁ నసా
 .ధారణముగ నీడు.తల్లిఁ ప్రిసవ ।
 .వేదనఁబొందియు-వెండియు-ఁగోరిన
 .దానికన్నగ్గడు.దక్కువుఁగనె ।
 .ననఁగబాగుగ నేర్పడ.నట్టిముద్దు ।
 .యంతమంచిమానికెదగ.నట్టిపండు ।
 .నీవుఁ మునిపండ్లతోఁ బుట్టి.నావు-దగము ।
 .గఱచుటకునీవువచ్చితం.చెఱుక వడగ॥

-KING JOHN—

Act IV Sec II

32 To gild refined gold, to paint the lily,
To throw a perfume on the violet,
To smooth the ice, or add another hue
Unto the rainbow, or with taper-light
To seek the beauteous eye of heaven to garnish,
Is wasteful and ridiculous excess.

KING LEAR—

Act I Sec IV

33 Not so young, sir, to love a woman for singing; nor so
old, to dote on her for anything; I have years on my
back forty-eight.

.RICHARD III

Act I Sec III

34 But then I sigh; and, with a piece of scripture,
Tell them that God bids us do good for evil:
And thus I clothe my naked villany
With old odd ends stolen out of holy writ;
And seem a saint, when most I play the devil.

32 ద్వి॥ .జంగరుపూత మేఃఃఘంగారమునకు।
 .జెంగలువకురంగు. సేత-◆నెత్తావి।
 .◆సురపొన్న కెరవుతెచ్చట-మంచుగడ్డ।
 .మఱిసున్ను సేయుట-.మఱియొక రంగు।
 .◆నగవైరివింటనొ.నచుట-పట్ట।
 .వగలు వెలింగెడు.◆భానుచికాంతి।
 .హెచ్చింపజేవత్తి.నెత్తి పట్టుటయు।
 .◆నచ్చపు◆నగుబాటు-.◆నధికము-వృథయు॥

33 వ। అంతపడుచువాడగ్లానయ్యా పాటకొఱకై స్త్రీనివలచుటకు- మ
 అంతముసలివాడగా నెందుకైననాపెపెనంతగా భ్రాంతిపడుట
 కు- నానెత్తికినలువదెనిమిదేండ్లు వచ్చినవి.

34 గీ॥ .◆వెచ్చనూతు◆శ్రుతిజెదివి..వేల్పుమనకు।
 .నాజ్ఞయిడెజెడ్గునకుమంచి.యాచరింప।
 .ననెదదొంగిలిశ్రుతిఫలి.తాధములను।
 .గప్పినాకీడు◆మునివలె.◆గానిపింతు॥

 Sec. iv.

35 I'll not meddle with it: it is a dangerous thing: it makes a man a coward: a man cannot steal, but it accuseth him, a man cannot swear, but it checks him; a man cannot lie with his neighbour's wife, but it detects him: 't is a blushing shamefast spirit that mutinies in a man's bosom; it fills one full of obstacles: it made me once restore a purse of gold that by chance I found; it beggars any man that keeps it: it is turned out of all towns and cities for a dangerous thing; and every man that means to live well endeavours to trust to himself and to live without it.

 MEASURE FOR MEASURE— *Act II Sc: IV*

36 So play the foolish throngs with one that swoons;
Come all to help him, and so stop the air
By which he should revive.

Act. iv. Sec. i.

37 Shame to him whose cruel striking
Kills for faults of his own liking?

35 వ॥ దానిజోలినాకక్కటలే-నదియు. నద్రీవకరమైన-దదిమనుష్యునిబిటికి
 గాఁజేయును-మనుజుఁడు దొంగిలినేరఁడదివాఁ నిందించును-మానవు
 ఁబొట్టుఁబెట్టుకొననేరఁడదివానినడ్డును-మర్త్యఁజుతనపొరుగు వా
 నిభార్యతోఁబడుకొనలేడదివానిబొత్తి గాఁజేటఁబెట్టు - నదొకవేల
 మెఱుఁగోవుసిగ్గుమొగముదయ్య- మదిఁదునిష్కారముములోఁ దిరుగు
 బాటొనచుకా-నదిజనునాటఁకములతోనించును-నాకొకప్పుడుతనం
 తదొరకినయొక బంగరుమూటనిచ్చివేయునట్లదిసజ్జనె- నదితన్నుం
 చుకొనుప్రతిమనుష్యునించిచ్చిఁగానినట్లు- నదిమావక్కరమైనదని
 యెల్లపట్టణములనుఁడిగఁజీమివేయఁబడెను-హాయిగాబ్రతుకఁగోరిన
 ప్రతిజనుండుఁడన్నఁదాసముక్తొనియదలేకజీవించును.

36 శీ॥ .మూఁఛకునున్న వానిఁబోషింపఁగోరి-వి
 .వేకహీనులెల్లఁ.బిందుగట్టి
 .వానిచుట్టు మూఁగి..వానిఁదేహకఁగలిగి
 .నట్టిగాడుపునరి.శట్టుదురటు॥

37 ద్వి॥ .తానల్పుతప్పులొ.చవువారి-హింస
 .చేసిసవానిని.నీయసపలయు॥

 Sec. ii.

38 O place and greatness, millions of false eyes
 Are stuck upon thee? volumes of report
 Run with these false and most contrarious quests
 Upon thy doings! thousand escapes of wit
 Make thee the father of their idle dreams.
 And rack thee in their fancies.

39 Silence is only commendable
 In neat's tongue dried, and a maid not vendible

 MERCHANT OF VANICE— *Act I Sec I*

40 (1) His reasons are as two grains of wheat hid in two
 bushels of chaff: you shall seek all day ere you find
 them; and when you have them, they are not worth
 the search.

Act. iii. Sec. v.

(2) This making of Christians will raise the price of
 hogs if we grow all to be pork-eaters, we shall not
 shortly have a rasher on the coals for money.

38 ద్వి॥ .ఓయధికారమా యో.గొప్ప శసమ।
 .నీయందుఁదగి లెడు.నైక్కులన్యాయ
 దృష్టలు-వాతక లెం శీ.♦సంపుటముల।
 .పుష్టిగనీమ చె♦.య్యులమిఁదికీన♦।
 .యములేనిప్రతికూల.మైన♦యన్వేష।
 .ణములతోఁబర్చిడున్.-బలునేర్పుమీఱు।
 .కొంటెచేష్టలుతమకు.♦నూత్రులమనుచు।
 .♦బంటిఁపకే♦కుని.నృత్రములందు॥

39 వ॥ రెండుగంపలయూఁకలోదాఁగిన రెండుగోదముగింజువలె- వానిత
 లంపులున్నవి- వానినీపుకనుఁగొనుముందుపొద్దెల్ల వెదకెద-వవిసీకు
 దొరకినపుడు. వెదుకఁదగినవికావు॥

40 ద్వి॥ .వరుగుబోసినయట్టి.పశువునాలుకకు।
 .♦నెఱిఁజెల్లఁబోనికన్నెకు♦మానమొప్పు॥

40 వ॥ భ్రీస్తమతస్థులసంఖ్యసాచ్చిఁచుట పదు♦క్రియమూల్యమును
 హెచ్చిఁచును-మనమందఱమున.♦ సూకరమాంసాశనుల మైనచో
 బొగ్గులకంటురొకవందియూంసపుముక్కయైత్యగొం పుపుకాలములో
 వెలకుమనకుఁకొక్కదు॥

 MUCH ADO ABOUT NOTHING.

Act iii.. Sc i.

- 41 I never yet saw man,
 How wise, how noble, young, how rarely featured,
 But she would spell him backward ; if fair-faced,
 She would swear the gentleman should be her sister ;
 If black, why, Nature, drawing of an antick,
 Made a foul blot ; if tall, a lance ill-headed ;
 If low, an agate very vilely cut ;
 If speaking, why, a vane blown with all winds ;
 If silent, why, a block moved with none.
 So turns she every man the wrong side out,
 And never givesto truth and virtue that
 Which simpleness and merit purchaseth.

Act. v. Sec. i.

- 42 't is all men's office to speak patience
 To those that wring under the load of sorrow,
 But no man's virtue nor sufficiency
 To be so moral when he shall endure
 The like himsesf.
- 43 There was never yet philosopher
 That could endure the toothache patiently,

41 నీ॥ .ఎంతటి॥ మతిమంతుఁ.డెంతయు॥ దారుండు

.పడుచువాఁడెంత॥య.బ్ర॥మగునంద॥
 .గా॥డై న॥గానిమ్ము.॥కాన-నిప్పటికాపె
 .హాన్యముచేయఁబో.నట్టినరుని॥

.దె॥గనున్న చో॥.జెల్లెలుగాఁదన
 .కత॥డున్న బాగుండు.ననెడునాపె
 -.గల్గుపెనశాడ-భళి.భళి-విదూషకునకుఁ
 .॥బ్ర॥తిగాఁజెడుగుమచ్చ.॥బ్ర॥కృతినల్పె॥
 -.బొడవైన-నిచ్చెన.గడ-పొట్టిగానున్న
 .యెడ॥గునూపిగఁజెక్క.బడినగుజు॥
 .॥వక్త॥యానేనియు-॥బాపురేనలుదట్ల
 .॥గరువలినెగి రెడు.గాలిపడగ॥
 .యూరకుండినయెడ-.నొర-యేరికి
 .చలిం.ప॥బడరాకున్నట్టి.వట్టిమొద్దు॥

.ప్ర॥తిజనునకిట్టె॥లాపెలో పంబునెంచు॥
 .గరము॥సరళత-మతియుయో॥.గృతచెల్లంగి॥
 .యెద్దికొనియెడు-దాని-నొ.క్కి॥తయైన॥
 .మ॥చిగానామెయెన్న॥డునెంచఁబోదు॥

42 కం॥ జనములకెల్లన్వాడుక । .వనటబరువుక్రిందబాధ.పడువారలకో॥

పు॥ను॥గఱపుట-కాని-యెవం । .దునోచుకొనలేదుతాను.నొ
 చ్చినపట్ల॥

43 ద్వి॥ .పలునొప్పికిన్బాధ॥బడఁబోకపైఁప
 .గలిగిన॥వేదాంతి.కలుగఁడిప్పటికి॥

OTHELLO—

Act II Sec I

- 44 Base men being in love have then a nobility in their natures more than is native to them.

Sec. iii.

- 45 O thou invisible spirit of wine, if thou hast no name to be known by, let us call thee devil.

- 46 Men should put an enemy in their mouths to steal away their brains? that we should with joy, pleasure, revel, and applause, transform ourselves into beasts!

Act. iv. Sc. i.

- 47 't is the strumpet's plague
To beguile many and be beguiled by one.

Sc. iii.

- 48 I do think it is their husbands' faults
If wives do fall. Say, that they slack their duties
And pour our treasures into foreign laps;
Or else break out in peevish jealousies,
Throwing restraint upon us; or, say, they strike us,
Or scant our former having in despite:
Why, we have galls; and, though we have some grace,
Yet have we some revenge, let husbands know,
Their wives have sense like them: they see and smell
And have their palates both for sweet and sour,

44 ప॥ నీచులువలపుననుంటచేడమకు॥ నిక్కముగనున్నదానికంటె-॥ బె
చ్చుగనొకగొప్పదనముండమన్వభౌవములంగలిగియుందురు॥

45 ప॥ ఓకనుపడనికల్లుజీవుడ-నిదైలుపుపేరులేనిచో-
దయ్యమనినిస్బిలుపనిముక్త॥

46 ప॥ నరులుతమనోళ్ళ న్దమతెల్విదొంగలించు శత్రువునునుచుకొనుట-
యాచందముల్లాసముతుశ్శింత పొగడ్డతో బనులుగా మనము
మాటవలసియుంటయు॥

47 ప్వి॥ .॥కులటకుఁగలుగుతె.గు॥లోస్త్రసేత॥
.పలువుఱ-కొకనిచే.వంచింపఁబడుట॥

48 సీసమాలిక:—

.నాయూహ-భార్యలు.నాయమఁదొఱఁగిన
.యెడవారిభతకల.యెగ్గులవ్వి
.వారుపేక్షింతురు.వారికతకవ్యము
.లొకవేళ-మనసొమ్ములొరులయొడుల
.మఱిపోసెదరు-కిన్క.మొనందియంబులన్
.మనలనిబంధముల్.లనుఁగదించి
.తామువిరోధించెదరు-లేక-మనలఁద
.న్నెదరొకప్పుడు-తేక-.॥కొదువసల్పె॥

As husbands have. What is it that they do :
When they change us for others ? Is it sport ?
I think it is. And doth affection breed it ?
I think it doth. Is't frailty that thus errs ?
It is so too. And have not we affections,
Desires for sport, and frailty, as men have ?
Then, let them use us well ; else let them know ;
The ills we do, their ills instruct us so,

PERICLES

Act II Sc. I

49 Here 's a fish hangs in the net, like a poor man's right
in the law ; 't will hardly come out.

Act iv. Sc. vi.

50 What would you have me do ? go to the wars, would
you ? where a man may serve seven years for the
loss of a leg, and have not enough money in the end
to buy him a wooden one ?

.దరుమనకిచ్చెడు.ధనమనహ్యముతోడ
 .బాపురే-మనమును.గోపగుణము!
 .గలవారము-దయనా.కష్టంఁజెలువము
 .గాఁచియు-మనకుఁబ.గయును.గొంత!
 .కలదు-తెలియనీమ,గలువార్తిఁగూండుక్రికు
 .ద్దమఁకరణిన్దెల్పి తనరుననున్దె
 .వారుకన్గొనెదరు..వాసనఁగందురు
 .చేదుతీపులెఱుంగు.ఁకహ్మలుండు!
 .వారలకుగూడఁ.బతులఁజెఱుగున
 .మగవారికిన్మన.చూర్పుఁగోరు!
 .నూహయేమో-వేడ్క.యో-యద్దియనున్చుచ
 .లంచెద.వలపడి.కాంఁచునొక్కొక్క!
 .యా-నదియటఁనల్పు ననియెంతు.జాపల్య
 .మాముఁపిధానఁద.స్వాచంఁచు!
 .వాస్తవంబది-మనకును.భ్రమలు-వేడ్క!
 .లందుగోరె.లు-చపలత-యుండఁజోనె!
 .మనయెశ్చిన్నగాలేని.మగలు-వారి!
 .యెక్కు-మరతిప్పుసేర్పునం.చెఱుఁగనిముక్త॥

49 ప॥ తగవునందున్న పేదయాత్రివలె నాచేవవలఁజిక్కినది.పైకివచ్చుచి
టకష్టము.

50 ప॥ నీవునన్నేమిచేయుమనెదవు- జగడములకుఁబొమ్మందువా- యచట
నొకఁడేజేండ్లు కాల్పొగొట్టకొనుటకుఁగొల్పవచ్చుచును-వఱియుం
దుదకొక మరగాలైనఁగొనఁజూలినంత డబ్బతనికుండదు.

 ROMEO AND JULIET *Act. II. Sc. III.*

51 Women may fall when ther's, no strength in men.

 THE TAMING OF THE SHREW *Act. II. Sc. I.*

52 Say, that she rail ; why, then I'll tell her plain,
 She sings as sweetly as a nightingale :
 Say, that she frown ; I 'll say, she looks as clear
 As morning roses newly washed with dew :
 Say, she be mute, and will not speak a word ;
 Then I'll commend her volubility,
 And say, she uttereth piercing eloquence :
 If she do bid me pack, I 'll give her thanks,
 As though she bid me stay by her a week ;
 If she deny to wed, I'll crave the day
 When I shall ask the banns, and when be married ;

TEMPEST

Act II. Sc. II.

53 Were I in England now (as once I was) and had but
 this fish painted, not a holiday fool there but would
 give a piece of silver : there would this monster
 make a man, any strange beast there make a man.
 When they, do not give a doit to relieve a
 lame beggar, they will lay out ten to see a dead
 Indian.

51 ద్వి॥ .పురుషులలో బలం.బులొలగినపుడు!

.• తెలువలోక్కపునీ.త్తిప్పపచ్చు॥

52 నీ॥ .ఆ పెత్తిట్టినయెడ.నందుకిచ్చడు నేను

.గోయినలెనాపె.గూయునందు॥

.నా పెతోజెప్పెద-నా పెమెగించి

.ట్లుంచుకొనుచును-మంచువలన!

.నన్నజేడ్చెల్లి.వైయదయంబుచ

.నలరుగులాగ్గు.వట్టిలాపె॥

.స్వచ్ఛముగానున్న.దలియెద-నా పెద

.లొక్కతైనననగొక్క.యూరకున్న॥

.చోనాపెచ్చాగ్గు.నేనుమెచ్చెద-మఱి

.యా పెచుక్కుగనున.న్యాసమిచ్చె॥

.ననెద-నన్నా పెహొక్కుచ.నా పెకేను॥

.షండనముల్గొనన్నాపె.వారముతక॥

.దండనుండుమనుకటు-న.న్వేర్చిచ్చెదాడ॥

.నొప్పుకున్న (బ్ర)భానమింకె.ష్టడనెద॥

53 వ॥ మునుపటివలె నేనాంగ్లేయశేషమందుండి యీచేపఃప్రతిఁబించి

నయెడ- నుల్లాసముగలప్రతియవిశేషము నచటనొకమాక యిడక

మానఁడు- మఱి- యక్కడనీకూర్చజంతువుమారవుడుగా- (బ

రిగవంశంబు- నెట్టిపింఛకువైచ నచటమచుచ్చుడగు- నొకకు॥

టితిరిపగానిఁ బోమటకు వారొకకానెనఁ బెట్టరుగాని యొకచచ్చి

న యింద్యచేళియునిఁజూడఁబదియైన వెచ్చపెట్టదును.

TIMON OF ATHENS *Act. III. Sc. IV.*

54 Who can speak broader than he that has no house to
put his head in? such may rail against great
buildings.

TROILUS AND CRESSIDA *Act. II. Sc. II.*

55 'T is mad idolatry
To make the service greater than the god

56 Full merrily the humble bee doth sing,
Till he hath lost his honey and his sting;

54 ప॥ తనతలదాచుకొనుట కిల్లులేనివానికన్న నెక్కువగర్వముగా నెవఁడు
మాట్లాడఁగలఁ-డట్టివాఁడు గొప్పయిండ్లన్నాపించును.

55 ద్వి॥ .♦ దేవునికంటెన.ధికముత తేస్సవ!
ఁ.గావించుటయవివే.కంబగుభక్తి॥

56 ద్వి॥ .పాడుచుండెడు♦నమ్రి.♦భ్రమరమువేడ్క-
తోడఁదేనెయుఁ♦గొండిఁ.దొఱఁగెడువఱకు ॥

హా స్య ర నః

కుమారసంభవే ॥

- 1 గృహస్థాన్విషాణేహరవాహసస్య । స్పృశన్నమాకేసరిణంసలీలమ్ ।
సభృంగిణస్సూక్ష్మతరంశిఖాగ్రం । కషణన్ బభూవప్రమదాయపిత్రోః ॥

విక్రమార్వశీయే ॥

- 2 ఆంలఙ్గదధంస్థులగ్నా - నసక్కణో మిమోలవిదుం ॥
ఆందుమ్మా ఆవిలమే పడిహాది- తథావిమో ఆవిస్సందావ ॥

శాకుంతలే ॥

- 3 కావలం పరిత్రాదుం- దుస్సందం అక్కంద- రాలరక్తి ఆయిత
వోవణాఇణామ ॥

- 4 కింపుణ వివత్తుకా మోవిలలజ్జో ॥

- 5 శహావకిళజే విణిందివ । ణహాకేకమ్మ వివజ్జణీలవ ।
పశుమాళకమ్మ చాళుణే, । అణులంపామిదు ఎవ్వళొత్తివ ॥

న వ్యో లా ట

1 గీ॥ .కొనుచుముక్కంటి ♦యెక్కుడు .కొమ్ముదోయి ।
 .జగముతల్లి సింగంబు ♦నో.జం♦బుడుకుచు ।
 .♦బెంగికడుసన్న మౌజుట్టు .పిలుకలాగు ।
 .చాతఁడుస్తలిదండ్రిల హా.♦ళికయ్యె ॥

2 వ॥ ♦ఆ- యోసీ గట్టిగాఁ దగులుకొన్నది గదా- విడిపింపనేరను- సరే
 వీడిపింపవీలుకాదని నాకుఁదోఁచుచున్నది- కాని- యందాఁక విడి
 పించెదను ॥

3 వ॥ మేమెవరము కాపాడుటకు- దుస్సంతునిఁగూచి మొఱఁబెట్టుకొ
 నుము- తపసికానలు రాచ♦ప్రాపుగలవికేదా ॥

4 వ॥ అయ్యామీరు మఱేమో పల్కఁగోరినట్టాన్నారు ॥

5 గీ॥ .♦తెగడఁబడియును సాజమై .నెగడునెద్ది ।
 .యట్టిపనినెంతయు విడిచి .పెట్టరాదు ।
 .కడు ♦బసరములఁజంపెడు .♦బెడిదుఁడయ్యు ।
 .జాలిగుండియవాఁడెవో .♦జన్నిగట్టు ॥

శృంగారతిలకే ||

- 6 ఏనంపయోధరయుగం పతితంనిరీక్ష్య ।
 ఖేదంవృధావహసికింహరిణాయతాక్షి ।
 స్తబ్ధోవివేకరహితో జనతాపకారీ ।
 యోఽత్యున్నతః ప్రపతతీతికిమత్రచిత్రమ్ ॥
- 7 అజ్ఞాత్వా వనితోపమంత్రణ మవిజ్ఞాయాంధ కాశేగతిం ।
 భీమంయామికమప్ర తార్థమహతీం భిత్తీమనుల్లంఘ్యచ ।
 అప్రాప్యాసిఖానికృంతనమనా రుహ్యధికం సాహసం ।
 కఃప్రాప్నోతిపరస్త్రియోనిధువనం మాగోఽవిటానామయమ్ ॥
 ప్రహసనే ॥

6 గీ॥ .పడినగుబ్బనోయి .బరికించియిద్దాని
 .వాలుఁగంటియూర .కేలపొగల
 .తెలివిలేనిమొద్దు- .బలుమండఁగీడయి ।
 .యెదుగువాఁడుకూలు. సేమివెంత॥

7 గీ॥ .♦చెలియ ♦మంతనమెఱుఁగక- .♦క్షీకటినడ ।
 .గొసక- బెడిదుఁడగు.తలారి.ఁగనుమొఱుఁగక ।
 .గొప్పగోడదాఁటక- జుట్టు.కోతవడక ।
 .♦పెరచెలింగూడు నెవఁడు- ♦పో.కిరి♦ తెరువది ॥

MARVEL.

ALL 'S WELL THAT ENDS WELL *Act. I. Sc. I.*

- 1 Our remedies oft in ourselves do lie,
Which we ascribe to heaven: the fated sky
Gives us free scope ; only doth backward pull
Our slow designs when we ourselves are dull.

Act. ii. Sec. iii.

- 2 From lowest place when virtuous things proceed,
The place is dignified by the doer's deed :
Where great additions swell't, and virtue none.
It is a dropsied honor.

Sec. iv.

- 3 A young man married is a man that's marred

Act. iv. Sec. iii.

- 4 The web of our life is of a mingled yarn, good and
ill together: our virtues would be proud if our
faults whipped them not; and our crimes would
despair if they were not cherished by our virtues.

అ ద్భు త ర స ము .

1 గీ || .మనకు వలయుతోడు .మనయందెంతయుగ |
 .నలకు- దానిదైవ .మంచిదేదము |
 .మనముబద్ధకింప- మనయత్నముల వెన్న |
 .కీడ్చెడున వకాశ .మిచ్చియు విధి ||

2 గీ || .సుకృతము లాదవ దక్కువు .చోటునుండి |
 .కతకృతమిచ్చేతన తావు .ఘనకైక్కు |
 .పెద్దబిరుదులు దాని నున్నంపమజీయు |
 .మంచిలేకున్న నది వావు .మించుపరువు |

3 ద్వి || .లేజవ్వనంబున .లేమనఁగూడు |
 .నాజనుడన్ని చా .యలఁజెడిపోవు ||

4 వ || మంచిచెడ్డల్గలిసి కలగలుపునూలితో మనబ్రతుకు నేతయగు
 చున్నది- మనదోషములు తమ్ము దూషింపకున్న చో మనసు
 గుణములు గోవిందును- మఱియు- మనసుగుణములు పోషింపని
 యెడ మనదోషములు నిరాశ చెందును ||

ANTONY AND CLEOPATRA *Act. I Sec. III.*

5 Our separation so abides and flies,
That thou, residing here, go'st yet with me,
And I' hence fleeting, here remain with thee.

Act. ii Sec. i.

6 (1) We, ignorant of ourselves,
Beg often our own harms, which the wise powers
Deny us for our good ; so find we profit
By losing of our prayers.

(2) The barge she sat in, like a burnished throne,
Burned on the water : the poop was beaten gold ;
Purple the sails, and so perfumed that [silver,
The winds were love-sick with them ; the oars were
Which to the tune of flutes kept stroke, and made
The water which they beat to follow faster,
As amorous of their strokes.

5 శీ || -మనవిరహ మట్లునిలుచుఁ గ్ర.మృజఁబరువిడు!
 .నిచటనుండియునాతోడ .నేగెదీవు!
 మఱియునిచ్చోటనుండినేఁ .బరుగుఁగొనుచు!
 .నిండునీతోడు తన్నిల్చి .యుందుఁగానః

6 (1) శీ || .మనలనెఱుగలేక .మనకీడులన్దట |
 .చడుగుచుందుము మన- .మద్దియిడరు |
 బుద్ధిగలుగువేలు.పులుమనమంచికై |
 .కనుక- ఁగోరికలుచె.డినఁనయంబు ||

(2) శీ || .ఆ పెకూచున్ శ్న .విహారనాఁకప్పులఁ
 .ఁగ్రాలెనుమెఱుగిడ్డ.గద్దియవలె |
 .తల్కు-బంగరురేకు .ఁతాపినఁతండెలు
 .గదికెంపుచాపలు .గాడ్పతమ్ము |
 .వలచునంతటికమ్ము .వలపులజిమ్మెడు-
 .ఁదండుగోలలునప్పు .వెండివయ్యె |
 .లయవేయుఁనవ్విఁపిల్లంగోళ పాటకుఁ
 .ఁగాలముతూఁచిన .కరణి- మఱియు |

ఁ.దాముగొట్టునీరు .తమనూటెదెబ్బల |
 .చవినిమరగివిడువఁ .జాలకకడు |
 .ముందుకంఠెవేగ .మునమాటిమాటికి |
 .మఱిలివచ్చునట్లొ .నరుచుచుండె ||

- 7 Age cannot wither her, nor custom stale
Her infinite variety. Other women cloy
The appetites they feed; but she makes hungry
Where most she satisfies; for vilest things
Become themselves in her; that the holy priests
Bless her when she is riggish.

Act. iii. Sec. vii.

- 8 Celerity is never more admired
Than by the negligent.

Sec. x.

- 9 Women are not
In their best fortunes strong, but want will perjure
The ne'er-touched vestal.

Sec. xi.

- 10 I see, men's judgments are
A parcel of their fortunes, and things outward
Do draw the inward quality after them,
To suffer all alike.

- 11 Wisdom and fortune combating together,
If that the former dare but what it can,
No chance may shake it.

7 తరువోజ :— .వడలింపఁజాలదు .వాధకక్యమాపె-
 .బాఁతగిలదుఁదాని. •వై చిత్ర్య- •మొందు ।
 .వెలఁదులుతాముమే. పెడుకోకలను
 .విసిగింతు- కాని- యా.బిడతన్ననెచట।
 .గడుసటఁనంగదఁ .గలిగించుచుండు-
 .గతమేమనఁగ- నింపు.గాఁదోఁచునామె।
 .యెడవస్త్రపులవెంతహే .•యములయ్యు-
 .మునులుఁదీవితాపె .•పోకిరితనము॥

8 ద్వి॥ .•జాగరూకతలేని.జనములచేత।
 .వేగమొత్తయునుఁని.వ్వెటపొందఁబడును॥

9 ద్వి॥ .గరితవెత్తింబడుఁగడుఁగల్గిఁగూడ ।
 .•నెటపేదటికముక.న్నియనై నఁజెటచు॥

10 గీ॥ .జరుగుచుండువిధివ.శంబునమానవు।
 .లాచరించునెల్ల.యత్నములును ।
 .•లాగఁబడెదరొక్క.లాగందఱుద్దమ ।
 .•సరసనున్నవస్తు.•సమితిచేత॥

11 ద్వి॥ .తెలివి- దైవము- పోర- .•దెగఁబడునపుడు ।
 .తొలిదాని- గడుసలే .దువిసిసుంతైన ॥

-
- 12 When we in our viciousness grow hard,—
O misery on't!— the wise gods seel our eyes;
In our own filth drop our clear judgments; make us
Adore our errors; laugh at's, while we strut
To our confusion.

Act. iv. Sec. iv.

- 13 This morning, like the spirit of a youth
That means to be of note, begins betimes.

Sc. xi.

- 14 The soul and body rive not more in parting,
Than greatness going off.

Sc. xii.

- 15 Sometime, we see a cloud that's dragonsih,
A vapour, sometime like a bear, or lion,
A towered citadel, a pendant rock,
A forked mountain, or blue promontory
With trees upon 't, that nod unto the world, [signs;
And mock our eyes with air; thou hast seen these
They are black vesper's pageants.

12 గీ || .మనము ♦ పెనుపడమనపాప .మువ- నెఱిగిన |
 .♦ సురలు- మనకన్నులనమ్మన .ముఱికియందె |
 .మూయుదుర్ - మా పెదరు మన .నాయములను |
 .బూజసలిపింతుమనదుత .స్వలనుమనల |
 .న గెదరు ♦ గొడవలోపల .నగులుమనకు ||

13 ద్వి || .♦ ఖ్యాతిఁగొను ♦ నెలఁ బ్రా.యపువానిబుద్ధి |
 .♦ భాతివేగమెయి ♦ ప్ర.భాతము ♦ తొడఁగు ||

14 ద్వి || .♦ ఘనతతోలఁగిపోవు .కాలమందువలె |
 .♦ దను ♦ పాత్రయంతబ్ర .ద్దలుకావెడయుచు ||

15 నీ || .మన మొక స్వడుకనుఁగొనెదముమబ్బును
 .రెక్కలుండినపాము. ♦ రీతి-నింకొ |
 .కప్పుడెలుఁగుబంటి ♦ చొప్పున-లేక-సిం
 .గముచెల్వున-గోపు.రములకోట |
 .♦ రహిని-వేల్చిలాడెడు.రాతి ♦ కొప్పెరవలె-
 .♦ బంగలుగలకొండ.పగిది-లేక |
 .నాలుకకరణి ♦ సం.ద్రంబునఁజొరఁబాటి
 .చెట్లనిండినకోన.నీమపోల్కి |

.జగముఁగూరిచి-యది-తలఁ.జక్కనూఁచి |

.వెండియున్నచూపుల.న్వేక్కిరించు |

.♦ వికృతరూపులఁజూచితి.వికద-యిట్టి |

.♦ సన్న-లవి-నల్ల ♦ సంజవే.నములసరిగ ||

Sc xiii

- 16 All, 's but naught ;
Patience is sottish, and impatience does
Become a dog that 's mad : then is it sin,
To rush into the secret house of death,
Ere death dare come to us ?

AS YOU LIKE IT *Act I Sc II*

- 17 'T is true, for those that she makes fair she scarce
makes honest ; and those that she makes
honest she makes very ill-favouredly

- 18 Can I not say, I thank you ? My better parts
Are all thrown down, and that which here stands up
Is but a quintain, a mere lifeless block.

- 19 He calls us back. My pride fell with¹ my fortunes ;
I'll ask him what he would.- Did you call, sir ?—
Sir, you have wrestled well, and overthrown
More than your enemies

- 20 What passion hangs these weights upon my tongue ?
I cannot speak to her, yet she urged conference.

16 గీ॥ .అంతయఃశ్చన్ద్రి-మాళిన- .దరయ-నోపు॥
 .తెలివితక్కువ-శ్చైరణః.గలుగమితగు ।
 .విచ్చికుక్కకు-మఱి-చాపు.పచ్చువరకు।
 .మఱుగవడియున్న ♦మిత్తెయిల్.చోరుటకీడె ॥

17 ప॥ అదినిజ-మేలన. దై వమెవరినందముగఁజేయునో వారినరుదుగమం
 చివారినినచును. మఱియు. నెవ్వరినోయ్యగులుగా నల్పులొ-
 వారిన్దురూపులఁగావించును.

18 గీ॥ .మీకుపందచమనుచునే.♦వాకొసంగ ।
 .జాలనా-నాగుణములన్ని.నేలఁగలిసె ।
 .సక్కటాజీవమెడలిన.యొక్కమొద్దు ।
 .నిక్కముగ మఱియునిచట.నిలువఁబడియె ॥

19 గీ॥ .తిరిగిపిల్చునతఁడ.దృష్టముతోడుత ।
 .నడఁగెనాదుగర్వ..మతనితోర్కె ।
 .దెలిసికొందు-చిలిచి.తే-♦పోతిసరిగ ।
 .♦బగటకన్న నెక్కు.వఁగెలిచితివి ॥

20 గీ ॥ .ఈబరువులఁజింత .యెద్దినానాల్కపై ।
 .మోసినదియొ- కాని- యాపెతోడ ।
 .బలుక నేరకుంటి. .బలుమఱు ♦భోత్సాహ ।
 .పచోనన్నమాటు .వల్కనామె ॥

Act ii Sc iii

- 21 Know you not, master, to some kind of men
 Their graces serve them but as enemies?
 No more do yours: your virtues, gentle master,
 Are sanctified and holy traitors to you.
 O, what a world is this, when what is comely
 Envenoms him that bears it!

Sc. vii..

- 22 All the world's a stage,
 And all the men and women merely players:
 They have their exits and their entrances;
 And one man in his time plays many parts,
 His acts being seven ages. At first, the infant,
 Mewling and pucking in the nurse's arms.
 And then, the whining school-boy, with his satchel,
 And shining morning face, creeping like snail
 Unwillingly to school. And then, the lover,
 Sighing like furnace, with a woful ballad
 Made to his mistress' 'eyebrow. Then, a soldier,
 Full of strange oaths, and bearded like the pard,
 Jealous in honour, sudden and quick in quarrel,
 Seeking the bubble reputation
 Even in the cannon's mouth. And then, the justice.
 In fair round belly with good capon lined,
 With eyes severe and beard of formal cut,
 Full of wise saws and modern instances;
 And so he plays his part. The sixth age shifts
 Into the lean and slippered pantaloon,
 With spectacles on nose and pouch on side;
 His youthful hose well saved, a world too wide
 For his shrunk shank; and his big manly voice,
 Turning again toward childish treble, pipes
 And whistles in his sound. Last scene of all,
 That ends this strange eventful history,
 Is second childishness and mere oblivion,
 Sans teeth, sans eyes, sans taste, sans everything.

21 చ । . ఎఱుగవయయ్య- కొండలు- హిందె- గొన్నయెనా- త-
 . నకయ-గ- నీకు- గూడ- చతు- లయ్యె- గ- నీకు- గూ- లయ్యె-
 . ♦ కరువడి- జే- నే- మజ- మో- ద- యె- వ- కే- య- ద- మ ।
 . ద్వి- య- డి- నా- ని- కీ- వ- మ- తె- న్ను- న- నె- తి- య- హ- థ- పె- ట్టె- మ- న్ ।

22 చంపక మాలికా మాలిక :—

. అరయగనాట్యశాల జగ- మ- తి- య- న- ద- లి- నా- ప- క- ల్ప- ర- ల్ ।
 . పొ- ర- బ- రి- వ- రి- కీ- ల్ప- గ- ల- బో- క- లు- రా- కి- లు- నో- క్క- డో- క్క- డి ।
 . ♦ తై- గ- గ- న- నే- డ- వే- మ- ల- . దె- ల్పె- డ- నా- త- ని- కా- ల- మ- ద- : గ ।
 . నై- ట- వ- క- ♦ దా- ది- చే- తు- ల- ♦ గ- ది- చి- న- నే- డ్చె- డ- ♦ క- ద- మ- ♦ మ- ద- మ- ♦ ।
 ♦ . మ- తి- య- చ- లే- త- యె- డ- జ- డి- మో- మ- న- ♦ జె- న్న- ల- రా- ర- ద- క- ల- ।
 . జ- రు- పు- చు- బు- స్త- క- మ- లి- డి- . సా- గ- ని- డె- ద- మ- తో- డ- ♦ స- క- ।
 . య- ♦ ర- హి- ని- బ్రా- హ్మ- చ- క్తి- బ- డి- కి- చ- డ్చె- క- డ్చె- మ- వె- క్క- ♦ గొ- ల్పి- త్తె- పై ।
 . ♦ నొ- ర- సి- న- మా- డ్కి- ♦ వే- డ్ర- మ- గు- నూ- పు- లు- పు- చ్చు- చు- (జో- క్క-
 . పో- క్కె- యె ।
 . స్త- టి- చ- న- లే- మ- క- న్బ- మ- : . న- బు- న- బా- డె- డ- ప- న్నె- కా- డ- పై ।
 . ♦ దు- ర- మ- న- ♦ గో- ర- మీ- న- మె- గ- దు- వ్వు- చు- ♦ బ- ల్పి- రు- ♦ ద- ద- బా- న- ।
 . ♦ న్నె- ట- పు- చు- నీ- టి- బు- గ్గ- ప- లె . ♦ నె- డ్చె- కీ- తి- వి- ర- గి- నో- టి- లో ।
 . న- టి- మ- టి- చే- పు- లా- డ- ♦ మ- గ- : . డా- ప- మ- : గు- డ- ని- బా- డ- య- ద- మై ।
 . న- టి- చు- గ- గొ- ల్ప- చూ- పు- మ- డు . త- ల్ప- డ- ది- ది- న- గ- డ్చె- మొ- ప్ప- గా ।
 . ♦ వి- టి- వి- గ- గ- న్ను- ల- దు- న . గ- భీ- ర- త- మి- చ- గ- మ- చి- ప- డ్చె- తి ।

Song.

23. Blow, blow, thou winter wind
Thou art not so unkind
As man's ingratitude ;
'Thy tooth is not so keen,
Because thou art not seen,
Although thy breath be rude.
Heigh, ho ! sing, heigh, ho ! unto the green holly :
Most friendship is feigning, most loving mere folly
Then, heigh, ho ! the holly !
'This life is most jolly.
Freeze, freeze, thou bitter sky,
That dost not bite so nigh
As benefits forgot :
Though thou the waters warp,
Thy sting is not so sharp,
As friend remembered not.
Heigh, ho ! sing, etc.

.♦గఁజపుచు ♦లక్ష్మములైలుపు .న్యాయవిచారణకల్ప- యంత-

♦ఁబెం ।

.♦పటివదులై నవల్వ తొడు. ♦ట్టు వేల్చగ- ముక్కునందుకా ।

♦బు.రలుసులో చసంబులిక మొండగ- (బక్కనసంచియుండ-♦న!

.క్కఱమెయి.జిన్న నాటనిడు.కాల్తాడుగొక్కెడనొప్పుమీఱ-♦ఁజె

.చ్చెరమగ్గొంతునన్న గిలి.చిన్న తనంబుననుండు పోలికన్ ।

.మఱి మఱి ♦చుచుచు.మాఱగనాఱవ వేష మేగు-నం ।

,త-♦రయముతోడుతన్ .బసిత.సంబుపదంపడివచ్చె♦నా.మయిన్

.దొరగన కన్ను-పల్ల-చవి.తోడుడకెప్పియులే-కి కేవియు ।

గుఱుతులెఱుంగనీ-కలమిగొ.♦బ్బననేడవ వేష మిట్టఁబం ।

.దఱుగడు వింతగాఁదనక.థల్ను డువంగముగింపుఁబొందెడున్ ॥

ద రు పు - థ న్యా సి రా గ ము - త్రి పు ట తా శ ము .

23 పల్లవి ॥ .వీచువీచుచలిగాలి- నీ- .విధమగపడదంత దఱుమాలి ।

అనుపల్లవి ॥ .నీచలియూర్వకూరమైన- .నీవగపడమి ♦గృతఘ్నుని
వలె - .నీదుగోట వాడికానేర ॥

ఘిత్రము ॥ .దోహోపచ్చిక జయల్తుపై - మీ - .రుత్సవంబునఁ
బొడుఁడి । .యాహో- యలిన్నే హమసహ్యాం.బా- వలపవివేకమా॥
నోహో ॥

1 చరణము ॥ .కూరమైన యాకసమా - మంచునఁ .బేరుకొనుమ -
పేర్కొనుమా । ♦సారెకీవటు- కఱవఁబో- పుప.కారములు మఱ
వఁబడుతీరున । .నొర- హితుఁడుపరాకుఁగొనఁబడు .సంతచుఱుకు
గాడునీదుకా । టోహో ॥

Act. iii. Sec. ii.

24 Time travels in divers paces with divers persons.
I'll tell you, who Time ambles withal, who Time trots withal, who Time gallops withal, and who he stands still withal.

Orl. I pry thee, who doth he trot withal ?

Ros. Marry, he trots hard with a young maid, between the contract of her marriage and the day it is solemnised: if the interim be but a se'nnight, Time's pace is so hard that it seems the length of seven years.

Orl. Who ambles Time withal ?

Ros. With a priest that lacks Latin, and a rich man that hath not the gout; for the one sleeps easily, because he cannot study; and the other lives merrily because he feels no pain: the one lacking the burden of lean and wasteful learning; the other knowing no burden of heavy tedious penury. These Time ambles withal.

Orl. Who doth he gallop withal ?

Ros. With a thief to the gallows; for though he go as softly as foot can fall, he thinks himself too soon there.

Orl. Who stays it still withal ?

Ros. With lawyers in the vacation; for they sleep between term and term, and then they perceive not how Time moves.

Act. iv. Sec. i

25 I have neither the scholar's melancholy, which is emulation; nor the musician's, which is fantastical; nor the courtier's, which is proud; nor the soldier's, which is ambitious; nor the lawyer's, which is politic; nor the lady's, which is nice; nor the lover's, which is all these.

24 వ || కాలము ♦వివిధజనులతో ♦నానాగతులనడుచు- నెవరితో నడు
గున ♦కంచెలుగొనునో- యెవరితో ♦గునగుననడుచునో- యెవరి
తో నాల్గు క్లాళ్లునెగురవై చివరుడునో- యెవరితో గదలకుండు
నో తెల్పెదను- (♦బ్రహ్మసమై నది మొదలుకొని పెండ్లి ♦లగ్న
మువఱకు స్థాలము చిన్ని కన్నియతో నడుగడుగన కంచెలు
గొను- ♦నవనైమైన యేడుదినము లేడేండ్లయి తోచును- సం
స్కృత భాషాపరిచయము కొఱవడు గురువుతోడ- మఱియుఁ
బోటుతిమ్మిరి వారములేని ♦శ్రీమఃతునితోడుత నదిగునగున
నడుచు- నేమన- జదువలేడు కనుక మొదటివారిడు హాయిగ
నిదురించును- బాధఁదెలియఁడుగాన రెండవవారి డుల్లాసముగాఁ
బ్రతికెడు- (బనికిమాలిన వృథామగు చదువుబరువుతోలువాని
కి మిగులతగ్గును- మలుచానికి ♦బ్రహ్మసకరమగు ♦దారిద్ర్య భా
రముతెలియ- దద్ది- యురికొయ్యకు నడువఁబడు దొంగతో నా
ల్గుక్లాళ్లునెగురవై చి వర్విడు- నేమన- వాఁడెంతమెల్లగనడచిన- న
తివేగముగా నచ్చోటుఁజేరితినని తలంచు- చద్ది- న్యాయవాదుల
తో- విచారణలేనిదినముల స్దలకుండు- నేమన- వారలుగడువు
గడువునకు నడువఁబడుకొందరు- కావున- గాలమెట్లు పోవునో
కనిపెట్టరు ||

25 వ || ♦విద్యాధికి ♦మాత్సర్యము- ♦గాయకునకు ♦విపరీతకల్పన- రా
జీనభా సదునకు గర్వము- ♦యోధున ♦కత్యాశ- ♦న్యాయవాది
♦కెత్తుగడ- స్త్రీకి ♦గొఱగామితనము- ♦కాముకునకి వన్నియు
♦న్వికారము- లివెవ్వియు నాకులేవు ||

26 A woman's thought runs before her actions.

27 Make the doors upon a woman's wit, and it will out at the casement; shut that, and 't will out at the key-hole; stop that, and 't will fly with the smoke out of the chimney.

Act. v. Sec. i.

28 The fool doth think he is wise, but the wise man knows himself to be a fool.

COMEDY OF ERRORS— *Act II Sec I*

29 Why should their liberty than ours be more?
Because their business still lie out o'door.

30 A wretched soul, bruised with adversity,
We bid be quiet, when we hear it cry;
But were we burdened with like weight of pain,
As much or more we should ourselves complain;

31 the jewel best enamell'd
Will lose his beauty: and though gold bides still
That others touch, yet often touching will
Wear gold; and so no man, that hath a name,
But falsehood and corruption doth it shame.

Act iii. Sec. i.

... lives upon succession;
... where it gets possession.

26 వ॥ ఆడుదానితలంపాపె చేయుపనికన్న ముందెపర్చిడును.

27 వ॥ ఆడుదానిచమత్కారము స్థలుపులుమూయుఁ- డది- కిటికిదూరిపో
వు- నాకిటికిమూసినచో- నది- తాళముకన్న మునుండి బైలువెడ
లు- నాకన్నమున్నప్పినయెడ- నద్ది- పొగతోఁగలిసి- పొగవెలు
పునందునుండి పైకివచ్చును.

28 వ॥ అవివేకితావివేకి సనితలంచుఁగాని- వివేకితానవివేకి సనితెలిసికొ
నును.

29 ద్వి॥ .మనకంటె ♦మఱిస్వేచ్ఛ.మగలకునేల
.పనివారికుండు ని.లెట్టనుగనుక ॥

30 గీ॥ .దిక్కుమాలినవారి డ్ద్ర♦.తొక్కుడువడి ।
.యేడ్వ-విసి-♦యూ జడిలుఁడని.యెదముకాని ।
.యట్టి♦నొగులుబరువు మన.కల్పినయెడ ।
.మనము-మఱియెంత మొఱపెట్టె.కొనవలయును ॥

31 గీ॥ .మిగులమొఱుఁగిడ-నగ- దాని.సొగసుఁ♦దఱుఁగు ।
.♦కనకము♦పెరరా ♦పోచెడుఁ.గాని-♦తాపు ।
.నకదిగూడఁదచర్చు- ఁగా.న-మఱిలేడు ।
.♦కల్లసిగ్గునచఁనిపేరు .గలమనుజుఁడు ॥

32 ద్వి॥ .అంచెలబ్రతికెడు .నపనింద-నెలపు ।
.గాంచునెన్నఁటికి-నొ .క్కటఁజూరుచోట ॥

 Act. v. Sec. i.

- 33 The venom clamours of a jealous woman
Poison more deadly than a mad dog's tooth.

CORIOLANUS—

Act I Scē I

- 34 Your affections are
A sick man's appetite, who desires most that
Which would increase his evil.

Act. ii. Sec. i.

- 35 All tongues speak of him and the bleared sights
Are spectacted to see him. Your prattling nurse
Into a rapture lets her baby cry
While she chats him : the kitchen malkin pins
Her richest lockram 'bout her reechy neck,
Clambering the walls to eye him : stalls, bulks, windows
Are smothered up, leads filled, and ridges horsed
With variable complexions, all agreeing
In earnestness to see him : seld-shown flamens
Do press among the popular throngs, and puff
To win a vulgar station ; our veiled dames
Commit the war of white and damask in
Their nicely-gawded cheeks to the wanton spoil
Of Phœbus', burning kisses : such a pother
As if that what so ever god who leads him
Were slily crept into his human powers,
And gave him graceful posture.

33 ద్వి॥ .లలి-వెట్టికుక్క ♦పల్క-న్న మిచ్చెడిమి ।
 .గలచెలిచెడుమొల .ల్కడువిషమించు ॥

34 గీ॥ .అరయనీకుఁగల్గి, సట్టికోర్కెలు- రోగ ।
 .వంతునాఁకలివలె .బరఁగుచుండు ।
 .వాఁడువానివ్యాధి .బ్రబలింపఁజేసెడు ।
 .వస్తువునకుమిగుల .వాంఛపడును ॥

35 సీసమాలిక :— .వానిఁగూరిచి ♦యెల్లభాషలుపలికెడు—
 .మఱి- వాని .గనుటకు- ♦.మందదృష్టు ।
 .లుంబెట్టుకొనిరిమి .లోచనంబుల- వాని
 .గనుచునీ ♦ప్రేలుడు.గాయదాది ।
 .యేడ్పించెబిడ్డని ♦.సత్ప్రతిదప్పి- యవ్వని
 .బరికించుటకువంట .బానిసయును ।
 .వడితోడగోడల .బ్రాకుచుఁదనదగు
 .ముతుకగుడ్డనన .ముఱికిమెడకు ।
 .బిగియించుకొనెడు నూ.పిరివెల్పసీకయం
 .గల్గరుగులు ♦గవా.క్షమ్ము లింటి ।
 .కొప్పులువానిగ న్నొనుటకు వేడ్కతో
 .బల్లులెఱంగులగు- ♦చూ .వటులువింత ।

Act. iii. Sec. i.

- 36 My soul aches
To know, when two authorities are up,
Neither supreme, how soon confusion
May enter 'twixt the gap of both, and take
The one by the other.

Act. iv. Sec. i.

- 37 extremity was the trier of spirits;
That common chances common men could bear;
That, when the sea was calm, all boats alike
Showed mastership in floating.

Sec. iv.

- 38 O world, thy slippery turns! Friends now fast sworn,
Whose double bosoms seem to wear one heart,
Whose hours, whose bed, whose meal, and exercise,

.పడిక్కిరిసి యుండి- .కడునరుదుగఁ గనఁ

.బడుఁ పురోహితులు • మృక్కడిజనముల ।

.గుంపులఁజొచ్చిరి • తెంపున • సర్వనా

.ధారణమగుతావు • జేరుకొనఁగ ।

.మొగములఁ తెరలూడ్చి • సొగసగురంగుల

.నల రెడుతమ చెక్కి • శులఁ దగుఁ పువు ।

• బోండ్లు- మండుప్రాప్తు • ముద్దుల కెంతయు ।

.నప్పగించి- రట్టి • చా • గలివిలి ।

.పోడమె- నెట్టి • నాలి • ముచ్చవేలుపు- వాని !

.యందుఁ దూటివాని • కా • పాలుపిడె ।

36 గీ॥ .నామదిపొగ లెడు- దొరతనములు రెండు ।

.సరిగలేచినయడ్డెంత • త్వరగ రెంటి ।

.మధ్యభేదముపుట్టెడు- .మటియునొక్క ।

.దానిఁ బాడునలుపునొక • దానిచేత ।

37 గీ॥ .ధైర్యమిడుమశోధించు- సాధారణాప ।

.దలఁదమంతసామాన్యజ నులుభరింప ।

• గలరు- • సంద్రము నెమ్మది • గాఁదనచుక ।

.నేడసరిగఁ దేలఁజాలెడుం • బడవలెల్ల ॥

38 నీ । .చాగురేజగమనీ • జాటుసమయము-లే

.వ్వరిజోడుగుండెలే • డైటవహించు ।

Are still together, who twin, as 't were, in love
 Unseparable, shall within this hour,
 On a dessension of a doit, break out
 To bitterest enmity : so, fellest foes,
 Whose passions and whose plots have broke their sleep
 To take the one the other, by some chance,
 Some trick not worth an egg, shall grow dear friends
 And interjoin their issues.

CYMEALINE—

Act II Sec III

39 't is gold

Which makes the true man killed and saves the thief ;
 Nay, sometime, hangs both thief and true man. What
 Can it not do, and undo ?

40 I do think

I saw 't this morning : confident I am,
 Last night 't was on mine arm ; I kissed it.
 I hope, it be not gone to tell my lord
 That I kiss aught but he.

Sec. iv.

41 Let there be no honour

Where there's beauty ; truth, where semblance ; love,
 Where there's another man : the vows of women
 Of no more bondage be to where they are made
 Than they are to their virtues, which is nothing.

Act. iii. Sec. iv.

- 42 't is slander,
Whose edge is sharper than the sword ; whose tongue
Outvenours all the worms of Nile ; whose breath
Rides on the posting winds, and doth belie
All corners of the world : kings, queens, and states.
Maids, matrons, nay, the secrets of the grave
This viperous slander enters.

Sec. vi.

- 43 I see, a man's life is a tedious one :

- 44 To lapse in fulness
Is sorer than to lie for need : and falsehood
Is worse in kings than beggars.

- 45 weariness
Can snore upon the flint, when resty sloth
Finds the down pillow hard.

Act. iv. Sec. ii.

- 46 I have heard you say
Love's reason's without reason :

42 త || ♦. పేరుచుకొండెవు. ♦ పేరణ ♦ సురియ. కంటెను
 . వాఁడియా- . నద్దానినాల్క- ।
 . మీఱువిషంబుల . మేటిసపకముల-
 . వడిఁజొరఁబడుగాలి. పైదానియూర్పు ।
 . ♦ స్వారిసలుపు- నెల్ల . జగముమూలలను
 . డువుఁగల్గ- ఁబుడమిఁజేఁడుల- రాఁగుల-ఁజొఱ ।
 . బాఱు- నభలనది- . పడుచులక బెద్ద
 . ♦ మగువల- ♦ గుప్త ♦ స. మాధులనన్మ్రతీయు ।

43 ద్వి || ♦. తగఁగనిపెట్టిన . దాననునేను ।
 . మగవానిబ్రతుకుశ్రీ . మకు ♦ నాటపట్టు ।

44 గీ || . జరుగుఁబడినిసీతిఁ . దొఱగుట ♦ కడుఁజెట్ట ।
 . యానులేమిఁగల్గ . ననుటకన్న ।
 . బుడమిఁజేఁడులయెడ . బొంకుటెంతయుఁజెడ్డ ।
 . యానుబిచ్చగాండ్ర . యందుఁగన్న ॥

45 ద్వి || ♦. అలసటరాత్తిపై . నై న ♦ గుఱ్ఱెట్టు ।
 . బలుసోమరికిదూది. పరుపగుగట్టి ।

46 ద్వి || . నేమతివిన్నాఁడ . నీవువాకొనఁగ ।
 . ♦ గామమూలమునకుఁ . గతములేదనుచు ।

47 Our countiers say all 's savage but at court :
 Experience. O, thou disprov'st report.
 The imperious seas breed monsters ; for the dish,
 Poor tributary rivers as sweet fish.

48 Being scarce made up,
 I mean, to man, he had not apprehension
 Of roaring terrors ; for the effect of judgment
 Is oft the cause of fear.

49 O thou goddess,
 Thou divine nature, how thyself thou blazon'st
 In these two princely boys ! They are as gentle
 As zephyrs blowing below the violet,
 Not wagging his sweet head ; and yet as rough,
 Their royal blood enchafed, as the rud'st wind,
 That by the top doth take the mountain pine
 And make him stoop to the vale. 'T is wonder,
 That an invisible instinct should frame them
 To royalty unlearned, honour untaught,
 Civility not seen from other, valour
 That wildly grows in them, but yeilds a crop
 As if it had been sowed !.

50 Notes of sorrow, out of tune, are worse
 Than priests and fanes that lie.

51 Our very eyes
 Are sometimes like our judgments, blind

47 చ || ♦.నగరునఁదప్పఁజైఁగలజ.నంబులు♦మ్రుక్క-దులఁద్రుక్కోటలో|
♦.నిగిడెడివార- లానుడువు .నిక్క-ముకాదను ♦స్వానుభూతి. గొ |
♦.ప్పగు ♦కడ ♦లీను ♦రక్కెసల ♦చద్దిరతింకికిఁదీయనై న ♦మీ |
♦.లఁగనుచునుండు నెంతయుఁజె.లంగి♦పొందివారిఁగొండకాలువన్ ||

48 ద్వి || ♦.అవివేకమున వెఱ .పండఁడుమనుజుఁ |
♦.డవుఁడచుకబుద్ధిభ .యమఃనకుఁ ♦గతము ||

49 నీ || ♦.భళిభళిదేవి ♦.దివ్యప్రకృతీయెట్టి .శీరాచవిడ్డల.నీవలరెడు |
♦.తమ్మి క్రిందదాని .తలనూఁపబోని ♦తె .మొరవలె వారలు
♦.మొత్తసయ్యు |
♦.వారి రాజస్వభా .వము కొండతుదినున్న .వృక్షమున్గొనఁబట్టి
♦.క్రిందవినరు |
♦.సుడిగాలిమాడ్కిరేఁగెడు- సద్దియాశ్చర్య- .మొకయగపడ
కుండుప్రకృతి-మన్న |
♦.బడని ♦ప్రభుతయ- నేరుపఁ .బడనిపరు- వొ |
♦.రుకడఁజూడఁబోవని♦నాగ.రకత- ♦విత్త |
♦.బడినతీరుసఫలమిచ్చి .వారియందు |
♦.నై జముగబెర్గు ♦శౌర్యము ♦నృన్నుచుంట |

50 ద్వి || ♦.ఎల్లెడన్ ♦శ్రుతిఁదప్పనే.ధ్వు♦రాగములు |
♦.కల్లాడుగురువులకన్న ♦హేయములు ||

51 ద్వి || ♦.లలి-మనకనుఁగవ- .లక్ష్మన♦యభిప్రాయ |
♦.ములతెఱంగుననొక.ప్పడుగుడ్డివాను ||

52 Some falls are means the happier to arise.

53 Where in I am false, I am honest; not true, to be true.

Act. v. Sce. iv.

54 Poor wretches that depend
On greatness' favour dream as I have done, —
Wake, and find nothing.

55 What an infinite mock is this, that a man should have
the best use of eyes to see the way of blindness!

Sce. v.

56 O most delicate fiend !
Who is 't can read a woman ?

•
HAMLET

Act. I. Sce. I.

57 I have heard,
The cock, that is the trumpet to the morn,
Doth with his lofty and shrill sounding throat
Awake the god of day ;

52 ద్వి || .కొన్ని పాల్లరయన.గున్నాధనముక్త !
 .♦తెన్ని క నెత్త న.దృష్టవంతులను ||

53 ద్వి || .♦దబ్బటేనాచోట.దగుమనుష్యుడను !
 .♦నిబ్బద్దినుటకై ♦.నిజమఱిగ్గాను ||

54 గీ || .♦తవిలిగొప్పతనము. దయకులోబడియున్న !
 .కనికరించదగిన.♦యనదల్లు !
 .కలనుచన్నుబోలి. క నెవరు-మేల్కొందు ||
 .మఱియు నెద్దియైన.♦బొజయకుందు ||

55 ప || గుర్తితనము-తెరువుజూచుటకత్యంతోపయోగములగు !
 చూపులనన్మనుష్యుడుకలిగియుండుట దెంతమితిమీరిననగుబాటు

56 ద్వి || .జౌరచమత్కార. మైన♦దయ్యంబ !
 .♦యేరు తెలియగలరె♦లనాగమనసు ||

57 ద్వి || .నేడునిక్కంబుగ.నేవినినాడ !
 .♦గోడి-నయ్యదియేవే.కువజాటువాడు !
 .♦ఖంగనితనగొప్ప,కంతంబుతోడ !
 .♦బాంగుచులేపెడు-నొప్పి♦ద్దవేలువును ||

- 58 But, look, the morn, in russet mantle clad,
Walks o'er the dew of yon high eastern hill,

Scē. ii.

- 59 Foul deeds will rise,
Though al the earth o'erwhelm them, to men's eyes.

Scē. iv.

- 60 The dram of eale
Doth all the noble substance often dout
To his own scandal.

Scē. v.

- 61 There are more things in heaven and carth,—
Than are dreamt of in your philosophy.

Act. ii. Scē. i.

- 62 By heaven, it is as proper to our age
To cast beyond ourselves in our opinions
As it is common for the younger sort
To lack discretion.

Act. iii. Scē. i.

- 63 To the noble mind,
Rich gifts wax poor when givers prove unkind.

58 గీ॥ కాని-కనుమ నీవు-•కావిపచ్చడమను
 •గండ్లకొని•ప్రభాత.మొప్పుమీఱు ।
 •నదిగొఱుప్పుదిక్కు.నందలిపాడవగు
 •పర్వతంబు.మంచువై•దిగిగెడు॥

59 ద్వి॥ .మనుజులకనుకుం.బాసపువనలు।
 •కనుపడు•మన్నె•గండ్లకొనినావి॥

60 ద్వి॥ మంతయాయ్యుజెఱచు.న్గొప్పతనము
 •నతయనిందె•మైనవగుఁమెన్నడు॥

61 ద్వి॥ .కలవు-శాస్త్రములగీ.కలగన్నవస్త్ర
 •పుకన్న•సభికము•పుడమిది•మింట॥

62 గీ॥ •దైవమానమాముదుసలి.తనము•నై జ
 •ము-లలపులయెడసంశయ.మఁగొనునట్టు ।
 •తెల్లసాధారణంబుగా.నెల్ల•పిన్న
 •వయసు•గకము•వివేకంబు.పడయకుండు॥

63 ద్వి॥ .అమవారుకూరుతా.నెడగొప్పవదికి
 •గడు•వేటియూవులుం.గరముఁబేదలగు॥

See. i.

64 (1) Madness in great ones must not unwatched go.

See. ii.

(2) Where love is great, the little doubts are fear ;
Where little fears grow great, great love grows there.

See. iii.

65 Words without thoughts never to heaven go.

Act. iv. See. v.

66 When sorrows^t come, they come not single spies,
But in battalions.

Act. v. See. ii.

67 Our indiscretion sometimes serves us well,
When our dear plots do pall ; and that should teach us,
There 's a divinity that shapes our ends,
Rough-hew them how we will.

64 (1) ద్వి|| .♦ఘనులైనవారలన్.గలిగిసవెట్టి|
 .♦తెనుశోధఁజేయఁకు.పేక్షింపరాదు||

(2) గీ|| .♦అక్కజంపుప్రేమ.యొక్కడనుండునో|
 .యచటఁగొద్దిశంక.లగుభయంబు |
 .నెచటఁజిన్నవెఱపు.తెదుగుచునుండునో|
 .పెరుగుచుండు.గొప్ప.ప్రేమయచట||

65 ద్వి|| .♦వంతులఁదొఱగిస.♦కల్కులువేల్పు|
 .చెంతకుఁబోలేవు.♦చెలఁగియెన్నఁటికి||

66 ద్వి|| .ఇడుమలునే♦గుల్లల్లే♦తేరవొంటి|
 .నడతెంచుఁగాని♦కృష్ణ.న.♦జట్టగట్టి||

67 చ|| .మరయపివేకమొక్కపుడు.మంచియగునాహుడికుట్రలు||
 .♦బనుపడనపు-హెండియును-.బాగుగ నేపుచునుండునాదైయు||
 .మనకొకపమేయెదియొ.♦మానుగద్దమనుగడుమాటికిన్|
 .మానపనులెంత♦మొహగనొ.నచఁగ నీసుగ-మంచునెంతయున్ ||

68 'T is dangerous, when the baser nature comes
Between the pass, and fell-incensed points,
Of mighty opposites.

69 to know a man well, were to know himself.

JULIUS CÆSAR—

Act I. Sce. II.

70 He reads much ;
He is a great observer, and he looks
Quite through the deeds of men ; he loves no plays,
As thou dost, Antony ; he hears no music ;
Seldom he smiles, and smiles in such a sort,
As if he mocked himself, and scorned his spirit
That could be moved to smile at anything—
Such men as he be never at heart's ease
Whiles they behold a greater than themselves ;
And therefore are they very dangerous.

Act. ii. Sce. i.

71 But 't is a common proof,
That lowliness is young ambition's ladder,
Whereto the climber-upward turns his face ;
But when he once attains the upmost round,
He then unto the ladder turns his back,
Looks in the clouds, scorning the base degrees
By which he did ascend.

69 ద్వి॥ .కడుబలవంతులు.♦క లహింపనడుమ।

.బడిననీ♦రసులకు.బాధలువచ్చు॥

69 వ॥ తనుఁదానెఱుఁగుటయేయొరుఁదెలియుట- వానినేతెలిసికొన్నచో
నొకమగవానింబాగుగఁదెలిసికొనుటయగు.

70 నీ॥ .చదువునాతఁడు♦విశేషమృగ-గొప్ప
♦ప.నీక్షకుఁ-♦డరయు♦.నెందేనిజనుల ।
.కార్యములంబట్టి-.♦కాంక్షింపఁజాటలు
-నీపోల్కిగానము.న్వినఁడతండు ।
.నరుదుగనవ్వెడు-.మఱి-తన్నుఁదా.వెక్కి-
.రించుకొనునటు-మా.ఱియును-వాఁడు ।
.చేనివైపైననెం.తేనినవ్వగఁబురి
.కొలుపఁబడినతన.♦యెడఁద♦నీన ।

.డించునటులనవ్వు-.♦నెంచగ-నటువంటి।
.వాచితముమీఱు.వారిఁగాంచి।
.మనసునందుసుఖము.♦నెనయరుకావున।
.♦వాస్తవముగఁగడు♦స.పాయకరులు॥

71 త॥ .♦అఽనర్వసాధార.ణానుభవంబె ।
.♦యడఁకువలేతాన.కగునిచ్చెన-యట।
.నెమరెక్కువాడుపె.కెత్తుమొగంబు ।
.కానిచివరమెట్టు.కడముట్టనతఁడు॥

72 Between the acting of a dreadful thing
And the first motion, all the interim is
Like a phantasma or a hideous dream :
The genius and the mortal instruments
Are then in council ; and the state of a man,
Like to a little kingdom, suffers then
The nature of an insurrection.

Scē. ii.

73 When beggars die there are no comets seen ;
The heavens themselves blaze forth the death of
princes.

.సిదపని శ్రేణికిఁ బృథ్వి ముద్రిప్పఁ
 .బొడఁ గాంచుచుండుఁ నంబునముల
 .మట్టతుదకుఁ నారోహించి. తొఱఁగినయట్టి
 .నీచసోపానముల్ .నిరసించుచుండు॥

72 నీ॥ .కడుభీకరంబగు. కార్యము సేయుట
 .కంతకునుందున్న. యట్టితలఁపు।
 .నకుఁ నడిఁగల్గుఁ నం. శిరమంతయున్ మాయ
 .పోల్కిఁ ఘోరస్వప్న. మువలెనుండు।
 .దేహమందుండి యెంతే. శక్తులన్నియున్
 .బొలపుగ నడుపుజేవుండు-పదప।
 .డియుఁ నిందియంబులా. నయిసభఁ గూడి
 .కార్యా.లోచనంబున. నమరియుండు।
 .మఱియుమానవునకు. దరువాతఁగల్గిన।
 .యట్టిస్థితియుమిగుల. ననుభవమున।
 .దివిరితిరుగుఁబాటు. తెన్నున నేపారు।
 .నొక్కచిన్నరాష్ట్ర. మాయనంగ।

73 కం॥ కనుపడవుతోఁక చుక్కలు।
 .మీనుచక్కిన్ బిచ్చగాండు. మృతులై నయెడన్।
 .పనివడిరాజులచావున్।
 .జనములకుఁదనంత బయలు. చాటుచునుండున్॥

-
- 74 Of all the wonders that I yet have heard,
It seems to me most strange that men should fear ;
Seeing that death, a necessary end,
Will come when it will come.

Act. iii. Sce. i.

- 75 As fire drives out fire, so pity pity—

Act. iv. Sce. iii.

- 76 Ever note,
When love begins to sicken and decay
It useth an enforced ceremony.
There are no tricks in plain and simple faith ;
But hollow men, like horses hot at hand,
Make gallant show and promise of their mettle;
But when they should endure the bloody spur,
They fall their crests, and, like deceitful jades,
Sink in the trial.

- 77 There is a tide in the affairs of men,
Which, taken at the flood, leads on to fortune ;
Omitted, all the voyage of their life
Is bound in shallows and in miseries.
On such a full sea are we now afloat ;
And we must take the current when it serves ;
Or lose our ventures.

74 గీ॥ . ఏనువిన్న యబ్బుగముల. నింతవఱకు।
 . నాకుఁగనుపడుగొప్పవి. త-త నయిచ్చ।
 . గలుగుఁదప్పని గతిచావు. కనియదెల్ల।
 . వారల్గుడు వెఱపున. వడఁకుచుంట॥

75 ద్వి॥ . మొనసివేఁసినివేఁసి. పోఁ నోలునట్లు।
 కనికరముగ్గని. కరమెడఁబాపు

76 త॥ . అరయుమనీవెన్నె. జై ననుఁ
 బ్రేమ కృశించి చెడిపోవు. నెడనదివెంత।
 మరియాదజూపు- (జ. మత్కృతులుండఁ
 . బోవచ్చనమ్మకం. బున-ఁ గాన-వెల్లి।
 . నకులు-పనిపడనం. తకుఁ జాటుకై న
 . గుఱ్ఱములటు మ. గోఁటుఁగన్నతుఁ।
 . యొరగెదరు పక్ష. నోర్వకపోట్లు-
 . తలలుపాలించి దొంగ. తట్టవలవలె॥

77 త॥ . నరులకార్యంబుల. నరునొక్కయల-
 . పోటునదానిని. బొందిననడుపు।
 . సిరికి. నద్దానిని. జేకొనరేని. యవ్వోదౌజీవ. యాత్రంతలోతు।
 . తఱిగినయెడ నాప. దలఁగట్టబడు-
 ని. పుడుతేలుచుంటి మా. పూణ్ వాన్నిధిని।
 . మాటియునా. వెల్లువ. న్మ న మందపలయు-
 . దప్పెనచో. నోడె. దము. పన్నిద్యముల॥

 Act. v. Sce. iii.

- 78 O hateful error, melancholy's child,
 Why dost thou show to the apt thoughts of men
 The things that are not? O error, soon conceived,
 Thou never com'st unto a happy birth,
 But killst the mother that engendered thee.

 HENRY IV—PART I.— *Act I Sce II.*

- 79 If a' the year were playing holidays,
 To sport would be as tedious as to work;
 But when they seldom come, they wished- for come
 And nothing pleaseth but rare accidents.

Act. iii. Sce. ii.

- 80 when he had occasion to be seen,
 He was but as the cuckoo is in June,
 Heard, not regarded;

PART II.— Induction.

- 81 Open your ears; for which of you will stop
 The vout of hearing when loud Rumour speaks?
 I, from the orient to the drooping west,
 Making the wind my post-horse, still unfold
 The acts commenced on this ball of earth;
 Upon my tongues continual slanders ride,
 The which in every language I pronounce,

73 మ! . అకటామిక్కిలి శేయమైన పొరపాటా-
 చింతచాపిల్ల - యెం ।
 . దుకుఁగిస్పచేడులేని వస్త్రపుల
 నెం. తోయహామహామానసాః ।
 . హకు-ఁ దప్పా- సులభప్రసూత-
 సుఖజ. న్మాథకంబురాణి వృ-మా ।
 . నకనీవుంబరిమాచే పోయెదునిను. గనన్తమాతల్లిని ॥

79 గీ॥ . తలపనేడెల్ల యాటాడు ♦ సెలపుప్రోద్ధ ।
 . లయిన-ఁ బరి చేయునటులాడు ♦ టయును విసుగు ।
 . సలుపు-సవియరుత్తెన- మి ♦ క్కిలిహితమగు ।
 . ♦ సంతసముఁగొల్పు దెద్దియున్ ♦ వింతమాడ్కి ॥

80 ద్వి ॥ . కనబడునపుడు ♦ అత్యమానేయబడెడు ।
 విఁబడియతఁడు ♦ పో. వెలుటన్యోస్థమున ॥

81 నీ॥ . ♦ శరువీనూవిష్ట ♦ క్తి యోధున - ♦
 వదంతి. ♦ లిగ్గరమాట్లాడ . ♦ విన్నిశూయము ।
 . నెవ్వఁడమిలోన- . నే యూర్పునుండి
 వేగి ♦ లాడెడు పడమర ♦ కనవరము ।

Stuffing the ears of men with false reports.
I speak of peace. while covert enmity,
Under the smile of safety, wounds the world.

Act. i. Sce. i.

- 82 contention, like a horse
Full of high feeding, madly hath broke loose,
And bears down all before him,
- 83 See, what a ready tongue suspicion hath !
He that but fears the thing he would not know
Hath, by instinct, knowledge from others' eyes
That what he feared is chanced.

Act iv Sce iv.

- 84 She either gives a stomach and no food,—
Such are the poor, in health; or else a feast,
And takes away the stomach, such are the rich
That have abundance, and enjoy it not.

- నాటపాగుజ్జము.న్దా ♦ దుపుగాఁజేసి
- ♦ భూకందుకంబునం ♦ బుట్టుపనుల
- దెఱచుచుండెద- నెడ.దెగనట్టినిందలు
- స్వారినానాల్క- లు.స్సలుపుచుండు
- ♦ కల్ల వాతలుజనముల.కణములకు
- ♦ జొనిసియెల్ల భాషల నవి.యనుచునుండు
- ♦ గావలిచిటునగవు క్రింద.గడుచడంగి
- జగమునొప్పించెడి పగనం.నిగఁబలికెద ||

82 ద్వి || • ముంగటిదెల్ల ♦ దొ.బున్దగొర్వవడిచె

• లంగఁబొడు తేజ.లాగుమచ్చరము||

83 గీ|| • సంశయమునకెంత • సన్నధమానాల్క

• కలదొ.చూడు తనకు.దెలియసట్టి

• దానికడలు వాడి.తరులచూపులనెర్గు

• నదియనంభవించె.నని నిజముగ||

84 గీ|| • ఆకలెంతోగొలిపి దై వ.మన్నమిడదు

• పెయనారోగ్యమునఁ గడు.బేదవాడు

• కదిసిబువ్వనొనంగి యం.గదఁజెఱిచెడు

• గుడువజాలడు భాగ్యవం.తుడు-కలిగియు||

HENRY V.—

Act. I. Sc. II.

85 For government, though high, and low, and lower
Put into parts, doth keep in one concent,
Congreeing in a full and natural close,
Like music.

86 so work the honey- bees,
Creatures that by a rule in nature teach
The act of order to a peopled kingdom.
They have a king and officers of sorts ;
Where some, like magistrates, correct at home,
Others, like merchants, venture trade abroad,
Others, like soldiers, armed in their stings,
Make boot upon the summer's velvet buds,
Which pillage they with merry march bring home
To the tent- royal of their emperor
Who, busied in his majesty, surveys
The singing masons building roofs of gold,
The civil citizens kneading up the honey,
The poor mechanic porters crowding in
Their heavy burdens at his narrow gate,
The sad-eyed justice, with his surely hum,
Delivering o'er to executors pale
The lazy yawning drone.

85 గీ॥ . ♦ క్రమతః సుక్త మ మధ్యమా ధమవిభాగ ।

. ♦ ముఖ్యైరత స ము సంఘాత్త సహజ ।

. కాలవిన్యాసమున కనుఃకూలముగను ।

గాః సమత్ల కమూఢానః ధృడలుకుండు ॥

86 నీ॥ . ♦ పట్టన కై పాటు. పడుచున్న తేనెటీగలు సహజంబుగా యెలుపురాజ్య ।

. పాలసపద్ధతి. వానిలో రాజగు. నొకటి- తక్కినవియు. ద్వ్యోగి జనము ।

. లంఘనండునవిని. నాచరించునుగొన్ని. వాశేద్యమున గొన్ని. కిరగోవు ।

. మఱికొన్ని యోధుల. మాడ్కిఁ జనంతపు. మొగ్గి దొచి న మోక్ష లీల ।

. సరిగి రాజునకు స. మపిఁచు- నాతఁడు. రాజవైభవమునఁ దే జర్గి ।

. కనుగొను- బాటలఁ దనఁ బరగి. రుకష్ట. లల్లుఁ నిల్పులను- ర. వంత యైన ।

. గుడుపఁబోవక తేనె. నిడి చెడి పారుల- బరువులతో వంగి. ద్వార మందు ।

. గుంపులఁ గూడెడు. కూలివాండ్రను- గొంచె. మైన బాటొసరించ

. కావులించు ।

. కొనుచు మైత్ర్యఁ జేయునన్న. పనికిరాని ।

. నిండు సోమరి పోతు పే. మండిపడుచు ।

. వాని నెంతయు నుద్దీయ. వాండఁ చేలి ।

. కప్పగిల చెడుగొప్ప న్యాయ. గూఢపతిని ।

- 87 't is ever common
That men are merriest when they are from home.

Act. ii. Sce. i.

- 88 O England,—model to thy inward greatness,
Like little body with a mighty heart,—

Act. iv. Sce i.

- 89 There is some soul of goodness in things evil,
Would men observingly distil it out;
For our bad neighbour makes us early stirrers,
Which is both healthful and good husbandry :
Besides, they are our outward conciences,
And preachers to us all ; admonishing
That we should dress us fairly for our end.

Act. v. Sce. ii.

- 90 Haply a woman's voice may do some good,
When articles too nicely urged be stood on.

HENRY VI.—PART I— *Act. I, Sce. II.*

- 91 Glory is like a circle in the water,
Which never ceaseth to enlarge itself
Till by broad spreading it disperse to nought.

Act. v. Sce ii.

- 92 Of all base passions, fear is most accursed.

87 ద్వి॥ .♦తలఁగిజనంబులు.తమయున్నిపట్లు|
 .♦మొలఁగుచునుందురు.మిగులవేడుకను॥

88 ద్వి॥ .♦మేలితెల్విగలచి.రేత్రనయింగ్లాడ|
 .నీలోనిగొప్పకు.నీవైతి♦వచ్చు॥

89 చ॥ .పరఁగెడుఁగొంతమంచిచెడు.వస్త్రపులందునసారమెన్నఁగో|
 .బొరుగుననున్న♦దుష్టు ♦కదు.పానస్త్రిలస్థుడు♦బెందలాడ-య|
 .తైరుపుశరీరసౌఖ్యముఁగ.దించు-♦గృహి-స్త్రినకోర్కె-తెల్లఁజే|
 .కురుసటువాఁడుమే♦లితెఱ.గుర్గరువై కనుపచుకఁబెండియున్॥

90 ద్వి॥ .సరియా.నొడఁబడికల్.జతపడకున్న|
 .నెరపుమేల్కొంతవ.నితపల్కొకప్పు॥

91 ద్వి॥ .నీటిలో♦గిటివలె.నెగడెడుగొప్ప|
 .సూటిగఁజివరకు.♦సున్నయావఱకు॥

92 ద్వి॥ .అన్నిదుష్టగుణంబు.లందునభయము|
 .కన్నఁబాడైసది.కన్గొన-లేదు॥

See. iii.

- 93 beauty's princely majesty is such,
Confounds the tongue and makes the senses rough.

See. v.

- 94 The chief perfections of that lovely dame,
Had I sufficient skill to utter them,
Would make a volume of enticing lines,
Able to ravish any dull conceit :

- 95 So worthless peasants bargain for their wives,
As market-men for oxen, sheep, or horse.
Marriage is a matter of more worth
Than to be dealt in by attorneyship.

- 96 For what is wedlock forced but a hell,
An age of discord and continual strife ?
Whereas that the contr'ary bringeth bliss,
And is a pattern of celestial peace.

PART II—

Act. II. See. IV.

- 97 Thus, sometimes hath the brightest day a cloud ;
And after summer evermore succeeds
Barren winter, with his wrathful nipping cold :
So cares and joys abound, as seasons fleet.

93 ద్వి॥ .అంశపుండ్రంశన.మట్టిది-నొల్కా

.గిరిందికిలాగునిం.ద్రీయములఁగలఁచు॥

94 గీ॥ .సోయాగంధై సయాయమక్రసుగుణములను

.దెలుపఁగల నేపుకనాకునుఁగలిగెనేని

.నెట్టిమొద్దుబుద్ధినినై స.నీర్వజాలు

సరసమగు పెక్కుగ్రంథము.లరచియుంతు॥

95 గీ॥ .జేరమాడెదసూక్ష్మము. పెద్దక్షమాలకొ

.అసుఁబసులకయిసంతవ.తకకుఁనూక్తి

మధ్యనతుకలతగవుం.బడుటకన్న

.ఁజెండ్లిసిజముగ నెక్కు.విలువగలది॥

96 గీ॥ .బలిమిరొసరింపఁడిచ పెం.జి.లిశరకము

.కలఁబ్రతుకును-మఱియు.నిచ్చలుజగిడము

.సలువు.నిష్ఠానుసారము.శరిగిన-నది

.సంతసము-దిశ్యశాంతిని.సంతరించు॥

97 గీ॥ .ఇట్టిలనొకవృద్ధి.నెసఁగుపగలు

.మన్యుఁజెలంగు-వేసవి.మగుళ-ఁగఱచు

.చలిమెలు.నీర్వ.నీతువు.కలుగు-నట్ట

.లేగువంతులు-జోకలు-ముతువునలె॥

Act. iii. Sce i.

98 Smooth runs the water where the brook is deep,
And in his simple show he harbours treason.

99 what 's more miserable than discontent.

Act. iv. Sce, ii.

100 O miserable age ! Virtue is not regarded in handi-
craftsmen.

PART III—

Act. I. Sce. IV.

101 ' T is beauty that doth oft make women proud ;
' T is virtue that doth make them most admired ;
' T is government that makes them seem divine ;

Act. ii. Sce. i.

102 To weep is to make less the depth of grief :

Act. iv. Sce. viii.

103 when the lion fawns upon the lamb,
The lamb will never cease to follow him.

98 ద్వి || .నునుపుగాఁబాఁతెడు .న్లోఁతె ననీరు ।
 .♦మునిరూపునఁ ♦దోహ.మున్నాఁచువాఁడు ||

99 ద్వి || .♦ఒందిలి- తనివిలే.కుండుటకన్న ।
 .నెందై నమఱియుండు .నే- యెంచిచూడ ||

100 వ || ఆహా దుష్కాలము- ♦శిల్పల♦యోగ్యత సరకు సేయఁబడలేదు||

101 గీ || .స్త్రీలఁదఱచుగగన్వంపఁ .జేసెడునది ।
 .సాగసు-వారలమిక్కిలి .పొగడఁబడఁగ ।
 .నలుపునదిసద్దణంబు- వేల్పులుగవారు ।
 .తెలియఁబడఁజేయునది ♦జితేం♦.ద్రియతమఱియు ||

102 ద్వి || .♦వాతెఱచుచు దుఃఖ.పడుట- శోకంబు ।
 .లోతుఁతగ్గించుటా .లోచించిచూడ ||

103 ద్వి || .సింగమిచ్చకముచే.సిన- గొఱ్ఱెసిల్ల ।
 .♦పంగఱదానివె .బడఁబోకపోదు ||

Act. v. Sce. vi.

- 104 Suspicion always haunts the guilty mind :
The thief doth fear each bush an officer.

HENRY VIII—

Act. I. Sce. I.

- 105 anger is like
A full-hot horse, who being allowed his way,
Self-mettle tires him.

Sce. iii.

- 106 New customs
Though they be never so ridiculous,
Nay, let em be unmanly, yet are followed.

Act. iii. Sce. i.

- 107 Orphens with his lute made trees,
And the mountain-taps that freeze,
Bow themselves, when he did sing :
To his music plants, and flowers
Ever sprung ; as sun and showers
There had made a lasting spring.
Everything that heard him play,
Even the billows of the sea,
Hung their heads, and then lay by.
In sweet music is such art,
Killing care and grief of heart
Fall asleep, or, hearing, die.

104 ద్వి || .♦దురితంబుఁ గలవది .♦నౌడరు ♦సందియము |
 .♦బరి-యెల్లపొద- రాజ .భటునిగెఁజెఱచు ||

105 ద్వి || .చెలరేగుగుఱ్ఱము .చెలునగునల్కా |
 .యలయుఁ దసంతట .నాఁపనియెడల ||

106 ద్వి || .♦అనుసంపాదకుఁడను .త్నాచార♦మహా |
 .ససకరమయ్యు- ♦నీ.చంబగుసేని ||

107 నీ || .నీణవా[—]యించుచా[—] .♦గ్నియసుపాటంబాడి

.వృక్షంబులనమ్మించు .చేరుకొనిన |

.♦నగళిఖరంబుల .♦న్నమృములుగఁజేసె-

.నతనిపాటకుమొక్క.లలరులొదవె |

.జగముకన్న న్నావన .జల్లులుగావించె

శాశ్వతంబైనవ.సంతతముతువు|

.వానినాద్యమువిన్న .ప్రతివస్తువు

సము.ద్రపురంగములు ♦సై.తమ్మువాని|

తలలువాలెచ్చ- మఱియుదాపునఁబండెడు|

.ఁబరఁగునట్టి మహిమ.పాటయందు|

.ఁగెడపువంత-మఱియు. నెడఁదడుఃఖముమును|

.గునుకు-నదియఁగాక- .వినుచుసమయు |

Sce. ii.

108 (1) The hearts of princes kiss obedience,
So much they love it ; but to stubborn spirits
They swell and grow as terrible as storms.

(2) My lord, we have
Stood here observing him. Some strange commotion
Is in his brain : he bites his lip, and starts ;
Stops on a sudden, looks upon the ground,
Then lays his finger on his temple ; straight,
Springs cut into fast gait ; then stops again,
Strikes his breast hard ; and anon, he casts
His eye against the moon ; in most strange postures
We have seen him set himself.

Act. iv. Sce. ii.

109 Men's evil manners live in brass ; their virtues
We write in water.

Act. v. Sce. iii.

110 Men that make
Envy and crooked malice nourishment
Dare bite the best.

108 (1) ద్వి || .♦అరుసులయెడలు మా .ద్దాడునడఁకువ ।
 ,♦మొరటులయెడఁగోప.మున రేఁగుఁ వియు ॥

(2) నీ || .♦విభుఁడ- వానింగని.పెట్టుచు మేమిట
 .నున్నార -మెద్దియో .యొక్క వింత ।
 .♦తిరుగుఁబాటతనిబు .ద్ది♦న్నెలకొనియె-
 నా.తం♦డొడుగఱచెడు- .కెం♦డి- యులికి ।
 .పడెడు- దబ్బుననాఁగు- .బొకించునేలను-
 .బిమ్మట- నాతని .వేల్చునతని ।
 .♦కణత పైఁజేచుక- ♦నొ.క్కటఁద్రుళ్లు పాటున
 .వడినడచున్దరు .వాతనిలుచు ।
 .దనదు గుండెబొందు .కొనెడుగట్టిగ- మఱి ।
 .యునొక తఱిసిఁ జందు.రునిదెసఁదన ।
 .కన్నువైచుచుండు- .గడువిచిఱములగు ।
 .♦గతులనాతఁడుంటఁ .గంటిమేము ॥

109 ద్వి || .జనులచెడుగు ♦శిలా.క్షరమయి ♦మనెడు ।
 .మనమునీటన్వారి .మంచివ్రాసెదము ॥

110 ద్వి || .నైఁవలేచట్టి దు.జ్జనముఱుమిగుల ।
 .గాపాడువారినే .కఱవఁదెగింతు ॥

- 111 't is a cruelty,
To load a falling man.

KING JOHN—

Act. I. Sc. I

- 112 For new-made honour doth forget men's names.

Act. iii. Sc. iv.

- 113 Before the curing of a strong disease,
Even in the instant of repair and health,
The fit is strongest : evils that take leave,
On their departure most of all show evil.

- 114 A sceptre, snatched with an unruly hand,
Must be as boisterously maintained as gained ;
And he that stands upon a slippery place
Makes nice of no vile hold to stay him up.

Act. iv. Sc. iii.

- 115 Trust not those cunning waters of his eyes,
For villany is not without such rheum ;
And he, long-traded in it, makes it seem
Like rivers of remorse and innocency.

111 ద్వి || .పడిపోవుచుండిన .వానిమఱింత |
 .యడఁగఁదొక్కుచునుంట .యది ♦కూళతనము ||

112 ద్వి || .కొత్తగానబ్బిన .గొప్పతనముత్త |
 .♦మత్తిలిమఱచెడు .మనుజులశేర్లు ||

113 గీ || కఠినమౌనంకటంబు చ.క్కఁబడకమును |
 .ముందు- నాచోగృహమబ్బుని.మౌనమునందు |
 .గూడవడియగు- నెడఁబాయు.కీడుల్లె |
 .వానిమల్లదలన్గిడె .♦కానిపించు ||

114 గీ || .న్యాయముఁ దొలుగుచేయిచే .♦నపహరింప |
 .బడిన♦సృపదండ మెటుపొందఁ.బడెనొయట్లు |
 .♦నిర్వహింపఁబడునది- వెం .డియును- జాతు |
 .నట్టిచోనున్న తఁడుదేని. నెనఁబట్టు ||

115 గీ || .వానిమౌనపుచ్చు .♦బాప్పుమ ల్ సహృదు !
 .♦దుడుకునూడసట్టి .తడిఁజెలంగు |
 .అందు ♦నిరమలవడు .తఁడు నేరములేమి |
 .నెరులేళ్లుగ నది .కనుపఱచెడు ||

KING LEAR—

Act. I Sce. I

116 Time shall unfold what pleated cunning hides ;
Who cover faults, at last shame them derides.

Act. ii. Sce. iv.

117 All 's not offence that indiscretion finds
And dotage terms so.

Sce. v.

118 O, sir, to wilful men,
The injuries that they themselves procure
Must be their school master.

Act. iii. Sce. iv.

119 Thou, 'dst shun a bear ;
But if thy flight lay toward the roaring sea,
Thou 'dst meet the bear i' the mouth.

Sce. vi.

120 He 's mad that trusts in the tameness of a wolf, a
horse's health, a boy's love, or a whore's oath.

116 ద్వి || .♦తటివిస్సమోసము .దాఁచిన- దెగు |
 .♦మఱుఁగిడువారివే .మఱుసిగ్గు♦తెగడు ||

117 ద్వి || .అవివేకమరసిన-దట్టులవృద్ధ |
 .♦తవివరించినదెల్లఁదప్పగాఁబోడు ||

118 ద్వి || .♦ములుచలకుఁదమంతఁ♦బొరయు♦నిక్కట్లు |
 .బడి♦యొజ్జలుగనుండ.వలయునోయయ్య ||

119 గీ || .♦భల్లకమునుఁజూచి.పరుగిడుచుందువు |
 .దానిఁదప్పుకొనఁగ-ఁగాని-♦ఘోష |
 మీఱు♦కడలిసీదు.పాటిపోవుటకడ్డ |
 .పడిన నెల్లునెదురఁ.బాటెదీవు |

120 వ || తోఁడేటిమచ్చికయు-గుట్టపుటారోగ్యము-
 చిల్లకాయవలపును-లంజెయొట్టును
 నమ్ముకొనువాఁడువెంగలి ||

- 121 When we our betters see bearing our woes,
We scarcely think our miseries our foes.
Who alone suffers, suffers most i' the mind,
Leaving free things and happy shows behind;
But then the mind much sufferance doth o'erskip,
When grief hath mates, and bearing-fellowship.
How light and portable my pain seems now,
When that which makes me bend makes the king bow.

Act. iv. Sce. i.

- 122 Our means secure us, and our mere defects
Prove our commodities.
- 123 As flies to wanton boys, are we to the gods,—
They kill us for their sport.

Sce. iii.

- 124 The stars above us, govern our conditions;
Else oneself mate and mate could not beget
Such different issues.

121 నీ॥ . మనకన్న నెక్కుడు . మనుజులయెడ
 మన.శోకములుండుటఁ.జూచునపుడు।
 .మనకున్న యాపద.లమ్ర . శత్రులుగ
 మన.మెంచెద మరుదుగ-. నెవ్వఁడొంటి।
 . యదురటిల్లునాతఁడెం.తో కుందుమనమందె-
 .కాని-దఃఖముకట్టి.లోననున్న ।
 .సమయమునన్- పైచు సహవాసమశ్చి.తటి-
 .నిడుమస్మది.దాటు-మఱియు।
 . నెంతయులకన- మఱి.యెంతయల్పముగనా ।
 . భాధయుప్పుడు కన.పడుచునుండె।
 .నన్ను నెపుడు వంచు.చున్నయయ్యదిజేని॥
 . గూడనగఁబట్టి. కుంగఁదీయ ।

122 ద్వి॥ . మనసాధనంబులే.మఱిపించుమనల ।
 .మనలోట్లెమనకు మే.లమ్ర తీనికూపించు ।

123 ద్వి॥ . వేలుపులుమనలఁ . బిల్లలీగలను।
 . గూలుచునటులాట.కొఱకుఁజంపెదరు॥

124 గీ॥ . మనస్వభావమేలు . మనమెంతయునెఱుంగ।
 .రానిదై వ-మట్లుకానియెడల।
 .మాటకుండునాలి .మగలంతభేదమున్ ।
 .గలుగుపిల్లలనిటు .కాంచుటెట్లు॥

Sce. vi.

125 Come on, sir, here 's the place : stand still,—
How fearful
And dizzy 't is, to cast one's eyes so low !
The crows, and choughs, that wing the midway air
Show scarce so gross as beetles : half way down
Hangs one that gathers samphire,— dreadful trade :
Methinks, he seems no bigger than his head.
The fishermen that walk upon the beach
Appear like mice, and yond tall anchoring bark
Diminished to her cock,— her cock, a buoy
Almost too small for sight. The murmuring surge,
That on the unnumbered idle pebbles chafes,
Cannot be heard so high.—I 'll look no more ;
Lest my brain turn, and the deficient sight
Topple down headlong.

- 125 సీసమాలిక || .అయ్యరమిత్త ద్ది యె.యచ్చోటు- కదలక
 .నిలుచుండు- మంతక్రింది .కినిజూపు|
 .బట.♦చుటయెంత ♦భీ.కరమెంత
 తలత్రిప్పు.గానుండు- నకుమనె.గయుచునున్న|
 .కాకులు-మఱినీటి.కాకులు బొడ్డెంక.లట్టు
 చిన్నవిగఁగ.చ్చట్టుచుండె|
 .నూరుఁగాయలకటు .లుపయోగపడు
 నొక.విధమగు మొక్కలం.బెఱుకువాఁడు |
 .క్రిందిసకమ.తోవ .వేలొడెడుక-
 ♦ఘోర.వృత్తి - నేననుకొని.యెదనతండు|
 .తనతలకంఁజె .ద్దగఁగానిపించఁడు-
 .♦మున్నీటియొడ్డునఁ .బోవుబెన్ .
 .♦చుంచువిధమునఁదోఁ .తెంచెడు-
 ♦లంగరు.వేయుచుండిన యల్ల .పెద్దయోడ|
 .దాని♦దోనె♦వితానఁ .దక్కువకాబడె-
 .నదియులంగరు గుఱు.తట్లుకంటి |
 .కందకకడుఁజిన్న.దయ్యె- ♦నట్లాడెడు
 .గులక రాలనొరసి .ఘోషఁజెట్టు|
 .♦కరడమంత పెద్ద .గావినఁబడఁజాల |
 .కుండె-నింకఁజూడ .నొల్ల నేను |
 .మిగులనాకుఁదల్లి తి.గిగెడు-గొఱతవడు |
 .దృష్టిదొడ్లు.దల్లి .క్రిందఁగాన ||

126 When we are born, we cry that we are come
To this great stage of fools."

Act. v. Sce. iii.

127 The gods are just, and of our pleasant vices
Make instruments to plague us.

128 Her voice was ever soft,
Gentle, and low, — an excellent thing in woman.

129 The weight of this sad time we must obey;
Speak what we feel, not what we ought to say.
The oldest hath borne most; we, that are young
Shall never see so much, nor live so long.

RICHARD II

Act I Sc I

130 The purest treasure mortal times afford
Is spotless reputation; that away,
Men are but gilded loam or painted clay.

Sce. ii.

131 That which in mean men we entitle patience
Is pale cold cowardice in noble breasts :

126 ద్వి॥ .చనుడెంచితిమిపిచ్చి.జనులఁరంగమున ।
 .కనియేడ్చెదము.పుట్టినప్పడుమనము॥

127 ద్వి॥ .మనచెడుగులనుండి.మనలశిక్షించు ।
 .ననువునన్నెవరునా.యమగుదేపతలు ॥

128 ద్వి॥ .మెత్తనచల్లన.మెల్లనయాపె ।
 .కీర్తిక-స్త్రీకది.గొప్పగుణంబు॥

129 గీ॥ .మనముకఁనానరభర.మానకులొంగి ।
 .పల్కునదితోఁచినదిచెప్ప.వలయుదాని ।
 .నెడసి-పెద్దలుకడుభరి.యించినారు ।
 .మనముపిన్నలమంతగాఁగనముమనము ।

130 గీ॥ .మతక్యకాలంబులొనఁగుని.మలధనంబు ।
 .తనరుచుండెడుమచ్చపొందనియశంబు ।
 .జనములదిబొత్తిగాఁబోవు.సమయమందు ।
 .పసిఁడిపూసినబంకమ.న్నునరివారు॥

131 ద్వి॥ .అథములలోమన.మనుకొనునోమి ।
 .యధికులయెడభయ.మనిసిండుకొనెడు ॥

Sce. iii

132 Teach thy necessity to reason thus ;
There is no virtue like necessity.

133 gnarling sorrow hath less power to bite
The man that mocks at it and sets it light.

134 O, who can hold a fire in his hand
By thinking on the frosty Caucasus ?
Or cloy the hungry edge of appetite
By bare imagination of a feast ?
Or wallow naked in December snow
By thinking on fantastical summer's heat ?
O, no : the apprehension of the good
Gives but the greater feeling to the worse :
Fell sorrow's tooth doth never rankle more
Than when it bites but lanceth not the sore.

Act. ii. Sce. i.

135 the tongues of dying men
Enforce attention like deep harmony :
Where words are scarce they are seldom spent in vain,
For they breathe truth that breathe their words in
pain.
He that no more must say is listend more.

132 ద్వి॥ చక్కనిసీయవ.సరముతలంచు।

.♦మక్క-ఱకంఁటెయో♦.గృతవఱిలేదు॥

133 ద్వి॥ .కఱవఁజాలదుగుఱు.గావించు♦వంత।

.♦నరకుసలుపక హా.నృము సేయునరుని॥

134 సీ॥ .మంచుకొండ నెవండు.♦మదియోనఁ♦గలపోసి.

.యాఁరారశసచేత.నగ్గిఁదాల్చు।

.నాఁకలి♦యంగద.నంటునఁచునకు

♦మొ.గంబుమొత్తించు-లే.క-బలువిందు ।

.గూరిదియూహించు.కొనుమాత్రమున ।

.లేక-మండువేసవివేడి.మఁగుననిడి ।

.♦మాగఁగీషఁంబు♦హి.మంబునదిన మొలం

.బొగ్గాడు-నటుకాదు.పొమ్మ మంచి ।

.నెన్ను కొనుటచెడ్డ.నెంసె,చెడుమఱింత ।

.కూర్గనైనవంత.కోటబాధ ।

.గఱచునప్పటివలె.గావింపనేరదు ।

.పుండుబల్లెముమెయిఁబొడుచునపుడు॥

135 ఉ॥ చచ్చెడువారినాటుకలు.♦శ్రద్ధ♦సుగానముపోల్కిలాగు-♦వా ।

.కుచ్చుట♦శక్తితగ్గునేడ.ఁగొంచెము♦రిశ్త.గఁజెల్లు-బాధ♦ను

.ళ్ల♦చ్చరియించువారుగెడ.మూ♦తురు-జెప్పటకెద్దిలేనివాఁ ।

.జెచ్చటనై న♦మచ్చికమ.ఱింతవినంబడుచుండుఁగావునన్॥

136 The setting sun, and music at the close,
As the last taste of sweets, is sweetest last,
Writ in remembrance more than things long past.

137 Small showers last long, but sudden storms are short.

138 Should dying men flatter with those that live ?
No, no, men living flatter those that die.

Act. iii. Sce. ii.

139 know'st thou not
That when the searching eye of Heaven is hid
Behind the globe, and lights the lower world,
Then thieves and robbers range abroad unseen,
In murders and in outrage bloody here ;
But when from under this terrestrial ball
He fires the proud tops of the eastern pines,
And darts his light through every guilty hole,
Then murders, treasons, and detested sins,
The cloak of night being plucked from off their backs,
Stand bare and naked, trembling at themselves ?

136 గీ॥ .కుంకుచున్న పొన్న-కొసముట్టుపాటయు ।

.వెనుక కుంజపింగెనెడు.సింహివంట ।

.కరఃశిమిగులనింపు.గాఁమను-ఁగడునెవఁ ।

.వాయుఁబడు-ఁగడిచిన.వానికన్న ॥

137 ద్వి॥ .చిన్న ముసురుఁమన్ను.శిరము-కాని-వడి ।

.బన్నినట్టితుపాను.శ్వరఁగడతేలు ॥

138 ద్వి॥ .ప్రసరితింజెబ్రతుకువా.రలఁజచ్చువార ।

.లు-నహి-బ్రతుకువార.లునుతింతుఁమృతుల॥

139 నీ॥ .ఎఱుఁగవాదేవుఁబ.నీక్షించుచూఁదికి

.భూగోళమువెనుక.డాఁగిమఱియు ।

.గిందిజగమువెలి.గించుచున్న ప్పడు

.దొంగలున్వెండియుం .నోచువాండు ।

.కన్బడకఢికము.గాఁ జెరలాడెదన్

.హత్యలన్గూర్చులై .హఠములనిట ।

.గాని-యీక్షాకందు.కముక్తిండు

నుండివా.డెప్పుడు పొచీన.వృక్షదృష్ట ।

.శిఖరములక బ్రకా.శింపించి ప్రదృష్ట

.వివరమునన్తన .వెల్గుబొడుచు ।

.ఁజంపుటల్ దోహము లపుడ.నహ్యసాత ।

.కంబులుకదమఁపృష్ట భా.గములనుండి ।

.మాపుపచ్చడము తొలగిం.పఁబడనిలుచు ।

.వడఁకుచుఁదమంత బోడిగ.ట్టలేక ।

Act. v. Sce. i

- 140 The love of wicked friends converts to fear ;
That fear to hate ; and hate turns one or both
To worthy danger and deserved death.

RICHARD III.—

Act. I Sce. III.

- 141 the world is grown so bad,
That wrens make prey where eagles dare not perch :
Since every Jack became a gentleman,
There's many a gentle person made a Jack.

Sce. iv.

- 142 Sorrow breaks seasons and reposing hours,
Makes the night morning, and the moon-tide night.

Act. ii. Sce. ii.

- 143 that deceit should steal such gentle shapes.
And with a virtuous vizor hide foul guile !

Act v. Sce. ii.

- 144 True hope is swift, and flies with swallow's wings,
Kings it makes gods, and meaner creatures kings.

140 గీ॥ .♦ చెనఁటిచెలికాండ్ర ♦ నెమ్మిమా.ఱునువెఱపున ।
 .కాభయమనహృమున కస.హృంబొకనికి ।
 .ఁగానిలేకి♦ర్వురకుఁగాని .కట్టకడకు ।
 .మఱియు♦హానికిఁగగుచట్లు .♦మరణమునకు ॥

141 గీ॥ .జగముచెడె- వేగవాలగ .సాహసింప ।
 .కున్నచో♦జీనుఁ యెరఱి.న్చుండె- నెల్ల ।
 .నీచుఁడున్ ఘనుఁడౌటచే ♦ నెరుసఁబడిరి ।
 .♦తక్కు-వారుగఁబల్వురు.తగుమనుసులు ॥

142 ద్వి॥ .♦ఋతువులమాచుకాని .ద్రించుగంటలను ।
 .♦వెతరేబవల్లఁగా .వించు♦నట్టిట్టు ॥

143 ద్వి॥ .♦వంచనసాధురూ .పంబులనుండు ।
 .మంచివేషమున దు .మాకగకముందాఁచు ॥

144 ద్వి॥ .♦పఱచునేంఁట్రింత ♦ జ.వముతోడనాన ।
 .దొరలవేల్పుల ♦ నలం.తులజేండ్లఁజేయు ॥

See. iii.

145 Conscience is but a word that cowards use,
Devised at first to keep the strong in awe :

LOVES LABOUR'S LOST.— *Act. I. Sc. I.*

146 Why, all delights are vain ; but that most vain,
Which, with pain purchased, doth inherit pain.

147 Study is like the heaven's glorious sun,
That will not be deep-searched with saucy looks :
Small have continual plodders ever won,
Save base authority from others' books.
These earthly godfathers of heaven's lights
That give a name to every fixed star,
Have no more profit of their shining nights
Than those that walk and wet not what they are.
Too much to know is to know nought but faine ;
And every godfather can give a name.

145 ట్వు || .♦ధీరులువాడుల ♦.పితమెధమకంబు |
♦ధీరులనాఁప ♦వి.ధింపఁబడెదొలి ||

146 గీ || .శౌర♦వితలువేడ్క .లన్నియు-నాఁగాని |
.యెద్దియిడుమతోఁగ్ర .యింపఁబడుచు |
.♦నెగులుకలుగఁజేయు .♦నిచ్చలునద్దియె |
.మిగులవృథాముగఁబ .ఱగుచునుండు ||

147 నీ || .మిగుల వెల్లుచునుండు.♦జగముకన్నుంబోలుఁ
.జదువదిలోఁతుగ. వెదుకఁబడదు |
.♦దుడ్డుకై నచూపుల.తోడ- నొరులపుస్త.కముల
ఁదప్పనిదశకన.ములఁదప్ప |
.♦పడసిరియెంతయుం .బాటుబడిన
యట్టి.వారలున్వల్పు లా.భంబుతాము |
.కదలనియెల్లచు.క్కకుఁ బేరొసంగు
జ్యో.తిషికులుమెఱయు .రాతిరులనుండి |

.♦కాంచరెక్కుదు మేలున.క్షత్రములను |
.జూచుచవ్వి తెలియని య.జ్ఞులకుమించి |
.♦పెచ్చెఱుంగుట తెలియమి.వేరుతప్ప |
.మఱియునున్నా ♦మ కరణమొ.నరుచునెల్ల |
.గురువునేదై నఁ బేర్ జత.పతచఁగఱఁజు |

- 148 (1) Fat paunches have lean pates ; and dainty bits
make rich the ribs, but bank rout quite the wits.

Act. ii. Sce. i.

- (2) Beauty is bought by judgment of the eye,
Not uttered by base sale of chapmen's tongues.

Act. iv. Sce. iii.

- 149 Never durst poet touch a pen to write,
Until his ink were tempered with Love's sighs ;
O, then his lines would ravish savage ears,
And plant in tyrants mild humility.

Act. v. Sce. ii.

- 150 (1) The blood of youth burns not with such excess.
As gravity's revolt to wantonness.

- (2) Folly in fools bears not so strong a note
As foolery in the wise, when wit doth dote ;
Since all the power thereof it doth apply.
To prove by wit, worth in simplicity.

148 (1) కం || .కడుపులు బలిసినవారెకి |

.గడుగొంచెపు మెదడులుండు - ఘనరుచ్యములౌ |

.కడులుబలిపించు బ్రక్కల |

.వడి- నై నన్ - బుద్ధిపాట.వము జెడగొట్టున్ ||

(2) ద్వి || .శనువిమషణ్ శోయ.గముకొనఁజెడు |

.శనదవతకకునాల్క .ననబడచోదు ||

149 గీ || .కలముముట్టఁదెగించెడు .శయియెపుడును |

.వ్రాయుటకు- వల్పనిట్టూపు.లాయనశతన |

.మసిగలుప-కార- పిదపః.కైనచెవులను |

.లాగువానిపద్దెములు- కూ.శఁగరఁగించు ||

150 (1) త్వి || .చిటుతపాయముకన్న .సింగారమునకు |

.మరగుగభీరత .స్మండించువలపు |

(2) గీ || .తెల్విమితిమీటి పిచ్చియె.త్తి నటువంటి |

.ప్రాజ్ఞలందలి యవివేక.మజ్జలదగు |

.చెట్టకంఠెను మఱియొక.మెట్టమీఱు |

.వెంగలితనంబు నంగూడ.వెలకలదని |

.జ్ఞానశక్తి నిరూపించు .గలదుకనుక ||

(3) The tongues of mocking wenches are as keen
 As is the razor's edge invisible,
 Cutting a smaller hair than may be seen;
 Above the sense of sense; so sensible
 Seemeth their conference; their conceits have wings
 Faster than arrows, bullets, wind, thought, swifter
 [things.

(4) Your wit makes wise things foolish:
 With eyes best seeing heaven's fiery eye,
 By light we lose light: your capacity
 Is of that nature, that to your huge store
 Wise things seem foolish, and rich things but poor.

MACBETH

Act II Scene II

151 (1) the innocent sleep:
 Sleep, that knits up the ravelled sleeve of care,
 The death of each day's life, sore labour's bath,
 Balm of hurt minds, great nature's second course,
 Chief nourisher in life's feast.

(3) గీ || .కంటిక గపడనంతనూ .శ్మంబుపెండు ||
 .కయునుఁదెగవేయుమంగలి .కత్తి ♦ మొనకు ||
 .మించివాఁడియగున్వెక్కి .ఁచుపడుచు |
 .చెలులనాల్కలు- వారల .వలుకులుమఱి |
 .తెలిసికొనుటకసాధ్యముల్ - .కలపువారి |
 .తలఁపులకుఁతెక్క- లవ్విము.ల్కులఁదుపాకి |
 .రవలగాలిమనసుమించు .రయముచేత ||

(4) గీ|| .అజ్జలంజేయుఁబ్రాజ్జల .నై సనీదు
 .తెల్వి-బాగుగఁగన్నులఁ .దెఱచిమనము |
 .జగముకన్నఁగనుంగొన్న .సమయమండు
 .వెల్తురుంగోలుపోదుము .వెలుతురుమె♦యి |
 .నట్టి♦నై జమునీశక్తి .కమరియుండె |
 .తెలివిమాలిన విగఁదెల్వి.గలయవిమఱి |
 .కానిపించుఁబేదవిగ శ్రీ♦.గల్గునవియు
 .నెల్లనీమహాజ్ఞాసన .మృద్ధికిట్లు ||

151 (1) గీ|| .♦ సేగి నెఱుఁగనినిన్దర- .♦ చిక్కువడిన |
 .జాలివడుకనినూలిని. సరిగనల్లు |
 .♦ ప్రతిదివసజీవి తంపువర.ణము- పెద్ద |
 .బడలుపాటు స్నా ♦ నము- ♦ గంటు.వడునెదలకు |
 .మందు.భ్రతుకువిందున మేటి. మనుపుఁగూడు |
 .ప్రకృతిగుణములరెండవ .పథముమఱియు||

 Act. v. Sce. vi.

(2) Life's but a walking shadow ; a poor player,
 That struts and frets his hour upon the stage,
 And then is heard no more : it is a tale
 Told by an idiot, full of sound and fury,
 Signifying nothing.

 MEASURE FOR MEASURE— *Act I Sec I*

152 Heaven doth with us, as we with torches do,
 Not light them for themselves ; for if our virtues
 Did not go forth of us, 't were all alike
 As if we had them not. Spirits are not finely touched,
 But to fine issues ; nor Nature never lends
 The smallest scruple of her excellence
 But, like a thrifty goddess, she determines
 Herself the glory of a creditor,
 Bat thanks and use.

Sce. v.

153 Our doubts are traitors,
 And make us lose the good we oft might win,
 By fearing to attempt.

(2) గీ॥ బ్రతుకునడుచునీడ- .రంగమునంగింజు ।
 .కొనితనగడువుమఱి .వినగఁబడని ।
 .పాడుపాత్రము- గడ.బడమెందుకాన్పుత ।
 .కువుగవెడగుచేను .దువఁబడుకత ॥

152 సీ॥ .ఒనరుచుదై వము .మనయెడఁ-
 దివిటీల.గుఱిచి మనమునేయు.కరణి-వాని
 .కై వానివెలిఁగింపఁగడగము-
 మనసద్గుణములు బయల్పడ.క-మనలోన ।
 .నడఁగుటయును-మన .కవియులేకుంటయు-
 .నొక్కటే-బ్రతుకులు .నొప్పుమీఱ ।
 .జేయంగఁబడవుమం.చి ♦ప్రయోజనములకుఁదక్క-
 ఁబ్రకృతియు న.ద్దానిమహిమ ।

.వందనంబులు మఱియులా.భంబుఁగొనుచు ।
 .ఁబొదుపుఁగలదేవత వితాన.నదియునప్పు ।
 .లిడెడు-గొప్పందుటకు నిశ్చ.యించి.♦యెరవు ।
 .పెట్టఁబోవడు తానొక్క.♦వీనమైన ।

153 ద్వి॥ .♦తెక్కరీండ్లుమనసం .దియములుమనకు ।
 .♦నెక్కొలుపవుపేలు .♦నివ్వెఱఁబన్ని ॥

Act. ii. Sce. i.

- 154 Mercy is not itself, that oft looks so ;
Pardon is still the nurse of second woe.

Sce. ii.

- 155 Great men may jest with saints ; 't is wit in them,
But in the less foul profanation.
Lucio [to Isab]. Thou 'rt in the right, girl ; more o'that
Isab. That in the captain's but a choleric word,
Which in the soldier is flat blasphemy.
- 156 Thieves for their robbery have authority
When judges steal themselves.

Sce. iv.

- 157 wisdom wishes to appear most bright
When it doth tax itself.

Act. iii. Sce. i.

- 158 The miserable have no other medicine
But only hope.
- 159 And the poor beetle that we tread upon,
In corporal sufferance finds a pang as great
As when a giant dies.

154 ద్వి || .కూమికలాగున్నది .కూమికాఁబోవ |
 .దోమికఁకెండవవంత .నొదవించుచుడు ||

155 మధ్యాక్కఱ :- .పరిహాసమాడవచ్చుముని- .వరులనై నఁబ్రభువులన్ది !
 .♦సరసంబువారిలో- ఁగాని- .స్వల్పలనెంతయోతప్ప |
 .♦పరుసంబుమాత్రమౌనెద్ది .♦వాహినీనాథులపట్ల |
 ఁబరఁగున మోపవాదమయి.♦భటులగు వారియందదియె ||

156 ద్వి || .న్యాయాధికార్లు ♦చౌ.ర్యముసల్పనపుడు |
 .నాయమాదొంగత .సము♦తస్కరులకు ||

157 ద్వి || .ఎపుడు తెలివిగోరు .నెంతయుపెలుఁగ |
 .నపుడు తనుందానె .యది♦దూఱుకొనెడు ||

158 ద్వి || .♦పనటపోందినయట్టి .వారలకెందు |
 .ననులేడుసుంతయు .నమ్మందానతప్ప ||

159 ద్వి || .తోక్కినఁజేడపు.రువునొప్పిఁజెందు |
 .♦నక్కజముగఁజచ్చు .నపు♦డసురవతె ||

Scē. ii.

160 No might nor greatness in mortality
Can censure scape ; back-wounding calumny
The whitest virtue strikes. What king so strong
Can tie the gall up in the slanderous tongue ?

MERCHANT OF VENICE *Act. I. Scē. I.*

161 You have too much respect upon the world :
They lose it that do buy it with much care.

Scē. ii.

162 If to do were as easy as to know what were good to
do, chapels had been churches, and poor men's
cottages princes' palaces. It is a good divine that
follows his own instructions : I can easier teach
twenty what were good to be done, than be one of
the twenty to follow mine own teaching. The brain
may devise laws for the blood ; but a hot temper
leaps o'er a cold decree.

Scē. iii.

163 An evil soul, producing holy witness
Is like a villain with a smiling cheek,
A goodly apple rotten at the heart.
O, what a goodly outside falsehood hath !

160 గీ | .కడిమిగానిగొప్ప .గానిమానవులందు |

.వాఁటలేదునిందె- .జాటునుండి |

.చాడికొట్టఁజూచు స్వచ్ఛమానీతిని |

.దూఱునాల్కఁగట్టు .దొరికలందె ||

161 ద్వి | .రాగమునీకుగౌ.రవమునఁమెందు |

.జాగ్రత్తఁగొనునది .జారవిడ్చెదరు ||

162 వ | చేయుటకు మంచియెద్దియో తెలిసికొనుటవలె జేయుట సులభ

మైనచో- గుళ్లుగోపురములగు- మఱి- పేదల గుడిసెలు రాజుల
మేడలగును- చెప్పనట్లుచేయువాఁడే మంచిగురువు- చేయఁబడు

టకు మంచియేదియో యరువదుగురకునే సుఖపుగా బోధించఁ

గలనుగాని నాబోధననుసరించువట్ల వారిలో నేనొక్కతెగానై న

నుండఁజాలను- మనుజునియింద్రియ ప్రవృత్తి వివేకముచే నడ్డఁబ

డుఁగాని- కామము వివేకము నోచుకను ||

163 గీ | .పరమపావనసాక్ష్యంబుఁ .బల్కుదుష్టు |

.చిఱునగవుమోముఁగల్గు ఁట.క్కరికిసాటి |

.లోనఁగుల్లియుఁ బై కంద .మైనపండు |

.కల్లబయటికినెంతసా .గసుగనుండు ||

Act. ii. Sce. vi.

14 All things that are,
 Are with more spirit chased than enjoyed.
 Now like a younker or a prodigal
 The scarfed bark puts from her native bay,
 Tugged and embraced by the strumpet wind !
 Like the prodigal doth she return,
 With over-weathered ribs and ragged sails,
 Lean, rent, and beggared by the strumpet wind !

Sce. ix.

165 Who shall go about
 To cozen fortune and be honourable
 Without the stamp of merit ? Let none presume
 To wear an undeserved dignity :
 That estates, degrees, and offices,
 Were not derived corruptly, and that clear honour
 Be purchased by the merit of the wearer !
 How many then should cover that stand bare ;
 How many be commanded that command ;
 How much low peasantry would then be gleaned
 From the true seed of honour ; and how much honour
 Plucked from the chaff and ruin of the times,
 Be new-varnished !

164 త ||. అనుభవింపఁగఁబడ. వాఁస్థతో నెట్లు.
 వస్తువుల్వేఁటాడఁ. బడెడునో యెట్లు |
 .తనఁ తావునుండిక. దలువన్నె మీఱు. నాఁవ-
 ఁదూఁబఱిఁజిండి. నాఁగోఁడెకాని |
 .యనువున నెటుబిగి. యన్ గొఁగిలింపఁ.
 బడెడునోలఁజెక ర్వలిచేత-మఱల |
 .జను దెంచు నెటులెల్ల చా. యలమిగుల
 .ధ్వంసంబుగావింపఁ. బడుచునయ్యదియు ||

165 సీనమాలిక. || .ఎవరుయత్నింతుర. దృష్టముఁ నన్వించింప-
 .నహాత లేక మ. ర్యాదఁబొంద |
 .దగనిగౌరవమునొందఁగ నెవ్వరై న
 .న్వ. తంత్రింపఁజనదు- సా. స్థ్యములు- పర్వ |
 .లు- మఱియుద్యోగముల్ - .దుమాఁగఁగము
 గనందఁ. బడనిచ్చో- వెండియు. నన్వచ్చిమోన |
 .వాసి- యోగ్యతఁగల. వానిచేఁగొనఁబడ. నేని-
 ఁదిగంబరు. లె నయెంద |
 .ఁజాచ్చాదితులవుదు- .రాజ్యకులఁబడి
 యుందు రెందఱొయాజ్ఞ. నొసఁగువారు |
 .సత్ప్రతిష్ఠాదృవ. స్థానంబులోనుండి
 .యెందఱథములులే. కేఱఁబడుచు ||
 .నుందొ- కావులు- మఱి- యునుగొప్పతనమెంత |
 తఱులొనచి నట్టి. చెఱువుచెత్త |
 .ప్రొవునందునుండి. కొత్త గావచ్చి య |
 .నింకఁ బెట్టఁబడుట. కెన్నఁబడునొ ||

i The ancient saying is no heresy,
Hanging and wiving goes by destiny.

Act. iii. Sce. ii.

i And yet a maiden hath no tongue but thought.

Song.

(2) Tell me where is fancy bred,
Or in the heart, or in the head?
How begot, how nourished?
Reply, reply.
Engendered in the eyes,
In gazing fed, and fancy dies.
In the cradle where it lies.

Act. v. Sce. i.

soft stillness and the night
Become the touches of sweet harmony.

166 ద్వి || .పొరపాటుకాఁగోడు .ఘోరవృషమాట |
 .ఘోరిణయంబురియునా .ఘోరగృముకతన |

167 (1) ద్వి | .ఇప్పటికిన్గన్న .కెందేనిదలఁపు |
 .దప్పఁజూపట్ట దెంతయునైనఁబాస |

◆ ఖరహరప్రియా రాగము- రూపకతాళము | ◆

(2) పల్లవి| సన-గామపదని- రిసనిధాపమగరి | సన |

.అను-రాగ మెచట- బొడము తెల్పుమానా | కను |

అనుపల్లవి| సనిధనీస- గమపమగారి | సన |

.మనమునరద- మొగమునందా || యను ||

చరణము 1 పామపపప- నీసరిసనిధప- పదనిధాప మగారి మగారి |

.కాంచఁబడియె- నెట్లులెట్లుల- .కెంచఁబడియెఁజెప్పుచెప్పు |

2 గగగగామాపమా గమపదని దాపమగరిగరి |

.కనులఁబుట్టిపఁగాబడియె నదిమేపఁబడెఁజూపున |

సననీధనిసారిగమా- సానిధాపమగరిసా | సన |

.సనురాగముతానుండును .య్యాలయందుఁబొలసెడు || అ ||

168 ద్వి | .తగుజఁచ్చుతేమి- పదంపడిరేయి |

.మిగులఁదీయనిసాట .మేలిపములకు |

169 do but note a wild and wanton herd,
Or race of youthful and unhandled colts,
Fetching mad bounds, bellowing and neighing loud,
Which is the hot condition of their blood ;
If they but hear perchance a trumpet sound,
Or any air of music touch their ears,
You shall perceive them make a mutual stand,
Their savage eyes turned to a modest gaze
By the sweet power of music : therefore the poet
Did feign that Orpheus drew trees, stones, and floods ;
Since nought so stockish, hard, and full of rage,
But music for the time doth change his nature.
The man that hath no music in himself ;
Nor is not moved with concord of sweet sounds,
Is fit for treasons, stratagems, and spoils ;
The motions of his spirit are dull as night,
And his affections dark as Erebus ;
Let no such man be trusted.

170 How far that little candle throws his beams !
So shines a good deed in a naughty world.

169 సీసమాలిక । .అరయుముచెరలాడు .నడవివసు లమంద.నై వ-

వెట్టిగదాఁటు .చఱచుచున్న ।

.పనికిమప్పనియట్టి .పడుచుగుట్టపు

పిల్ల.♦కదువునుఁగాని .♦బాఁకా♦నొదనవి ।

.వినిన-లేకవ్వాని ♦వీనుల కేపాట.యైన

దబ్బునఁదాఁకి.నంతనీవు ।

.పరికించెదాపాట .వలననయ్యవి

నిలఁబడుటయు- నవ్వాని.వాఁకిచూడ్కి ।

.కడుమెత్తఁబడుటయు-- .గనుక నే-

కవి♦పన్నె.♦మోళ్లుచిగి చెఱు .రాళ్లుగరఁగు ।

.నం-చెటువంటిమొద్దెస- నెంతటికూళ.యైన-

మఱియునెట్టి♦యలుకువఁగల ।

వాఁడైన-బాటయ.ప్పటికి మాచకపోదు

.వానిస్వభావంబు. ♦గానవిద్య ।

.నెఱుఁగకుండినవాఁడు- .మఱిదానితీయని

.యందరబులఁగరంగ .నట్టివాఁడు ।

.దోఁపుదులు- .గుట్రిలును- నృపదోహములును ।

.సల్పఁదగు-వాని♦భావము .లొచ్చుమాడ్కి ।

.♦ఁ బ్రాణగొడ్డంబులు- మఱియు- .నతనిమనసు ।

.నరకమటుఁఫోర- మాతని.నమ్మరాదు ।

170 గీ॥ ఎంతదూరమాచిత్ర మ.యినపువత్తి ।

.పఱపుచుండెడుఁదనదగు .♦కిరణములను ।

.మంచిపనియట్టులన్ బ్రకాశించుచుండు ।

.మిగులదుమాఁగఁ మయినట్టి.జగమునందు ।

171 The crow doth sing as sweetly as the lark
 When neither is attended ; and, I think,
 The nightingale, if she should sing by day,
 When every goose is cackling, would be thought
 No better a musician than the wren.
 How many things by season seasoned are
 To their right praise, and true perfection !

172 This night, methinks, is but the daylight sick ;
 It looks a little paler ; 't is a day,
 Such as the day is when the sun is hid.

MERRY WIVES OF WINDSOR— *Act. II. Sce. II.*

173 (1) Love like a shadow flies when substance love
 pursues;

Act. iv. Sce. ii.

(2) Wives may be merry, and yet honest too:

Sce. v.

174 Money buys lands, and wives are sold by fate.

171 త|| .కడుదీయగాఁబాడుఁ .గాకియేటింత
 .♦వెరవున-రెండును .వినకున్నయపుడు !
 తలఁతు♦పెన్నెలపుల్లు .తాబాతులాచుఁ
 పగలుపాడిన- ♦జేను.వకుమించిపాడ !
 .గలవానిలోపల .గీణుతికెక్కదని-
 .♦తడుణంబునకుఁదాము. తగియుండెనేని !
 .దిలకింపనెన్ని యో .♦దినసులు
 వాని.నిండుపొగడ్తు .నిడముగఁజెల్లు ||

172 గీ|| .అనుకొనియెదనీరేయి-♦జ.బృయిన్లపగలు!
 .బొత్తి గానద్దియుంగొంచె.ముమటి-పాలి
 నట్టులగవడుచున్నది..యదొకప్రాద్దు!
 .తనరుదినమటుసూర్యుండు.దాఁగునపుడు||

173 (1) ద్వి|| .వలపుహ్వడునీడ.వలెనిక్కమయిశ!
 .వలపుతండఱిమివె.బడినకొలంది||

(2) ద్వి|| .♦ఆండుప్రేడుకకత్తె.లైయుండవచ్చు!
 .వెండియుమంచిగ.వెలయగవచ్చు!

174 ద్వి|| .సాముభూమిలఁగొనుం.జోద్యముగమఱి!
 యమ్ముఁబడితెదరి.ల్లాండు♦దైవమున||

MIDSUMMER-NIGHT'S DREAM— *Act. I. Sce. I.*

175 Ay me! for aught that ever I could read,
 Could ever hear by tale or history,
 The course of true love never did run smooth.
 But, eaither it was different in blood,
 O cross! too high to be enthrall'd to low!—
 Or else misgraffed in respect of years,
 O spite! too old to be engaged to young!—
 Or else it stood upon the choice of friends,
 O hell! to choose love by another's eyes!

176 (1) Phoebe doth behold
 Her silver visage in the watery glass,
 Decking with liquid pearl the bladed grass.

(2) Things base and vile, holding no quantity
 Love can transpose to form and dignity:
 Love looks not with the eyes, but with the mind,

175 త|| .అయయొనేఁజదివిన.యంతటన్గాని
 -నావిన్న క.తలలో.నంగాని-నిక్క-
 .మయినవలపుతోవ.యంతయునునుపు
 .గానుండఁబో-దది-.కడువేటుజాలి|
 .మయి నొండెలగెడు-.మాయురెయిడుమ
 .గొప్పచిక్కొదవుట.కొద్దివారల-క|
 .దియునుగాకీడుకు.దిరికలే-మకల
 .విపరీతము-ముసిలి.బిన్నతో.నూచుక|
 .టయు-లేక-మిత్తులొ.డంబచుట
 -హహ.సరక-మొరులచూపు.నపరిచుకొనుట||

176 (1) గీ|| పొన్దవేల్పుతనదు.వెండిమొగంబుదా|
 .సరయుచుండెనీటి.యద్దమందు|
 .వెండియుగయిసేయు.చుండెముతైపునీటి|
 తోడమిగులగడ్డి.కాడలెల్ల||

(2) కం|| కొఱమానినట్టిదినుసుల||
 .గరమరుదుగవలపుమాచక.గలిగెడు-సాగనున్|
 మఱిపరువుగలుగువానిగ|
 .మరులుకనులగనదుకాని.వదితోజూచు||

Act. iv. Sce. i.

- 177 that same dew, which sometime on the buds
 Was wont to swell like round and orient pearls,
 Stood now within the pretty flowerets' eyes,
 Like tears that did their own disgrace bewail.

Act. v. Sce. i.

- 178 The lunatic, the lover and the poet,
 Are of imagination all compact:
 One sees more devils than vast hell can hold;
 That is the mad man: the lover, all as frantic,
 Sees Helen's beauty in a brow of Egypt:
 The poet's eye, in a fine frenzy rolling
 Doth glance from heaven to earth, from earth to
 heaven;
 And, as imagination bodies forth
 The forms of things unknown, the poet's pen
 Turns them to shapes, and gives to airy nothing
 A local habitation and a name.

- 179 Where I have come, great clerks have purposed
 To greet me with premeditated welcomes;
 Where I have seen them shiver and look pale,
 Make periods in the midst of sentences,
 Throttle their practised accent in their fears,
 And, in conclusion, dumbly have broke off,

177 శీ॥ .మొగ్గలందొక్కతటినాణి.ముత్తియముల
 .తెన్నునంబొంగనలవడి.యున్నమంచు
 .నిలిచెనిప్పుడుసొగసగు.నలకుకనుల
 .సావమానంబునకునేడ్చు.నశులవతె॥

178 మ॥ .పెడఁగున్దాముకుఁడుంగవీంద్రుఁడ
 .మనో.విభ్రాంతిమూతుల్లదా
 .పెడఁగెందుంగనరానిదయ్యములఁ
 గ.నెట్టుక-గురుపిన్దగుల్
 .వడిఁరంభన్నిరసించుఁగాముకుఁ
 .డహఁ.స్వగఁబునందుండియి
 .క్కడికిందుండికవీంద్రుఁడృష్టిదివిక్తి
 .నాంచు-యధేచ్ఛముక్తనా
 .తఁదుఁచింతించునవీనవస్తువుల
 కత.న్వానిగంటముక్తపే
 .లిడియాకారములున్కిపట్లసఁగు
 నెం.దేమైనలేకుండనీ॥

179 నీ॥ .వీనువచ్చినచోట.నెంతయుఁ బండితుల్
 .నన్నెదుర్కొనిస్తుతి.స్సల్పటకయి
 .తలఁచియున్నారు సిద్ధపటమకొన్న
 .స.తక్కుతివాక్యములఁగాని.యేనువాతి॥

Not paying me a welcome. Trust me, sweet
Out of this silence yet I picked a welcome ;

MUCH ADO ABOUT NOTHING.— *Act. I. Sce. I.*

180 How much better is it to weep at joy than to joy at
weeping !

Act iii. Sce. i.

181 And bid her steal into the pleached bower,
Where honeysuckles, ripened by the sun,
Forbid the sun to enter ; like favourites,
Made proud by princes, that advance their pride
Against that power that bred it.—

Sce. ii.

182 Well, every one can master a grief, but he that has it.

.వణఁకుటయున్ వెల్లఁబొలుటయున్
 *పద.ములమధ్యముననాఁగి.పోవుట-తమ ।
 .యలుకుననలవడు.నుచ్చారణముబి
 .మకుటయుందు దకునా.కొకటియైన ।

ఁ.బల్కఁబోవక మన్న న.పల్క-- మూఁగ ।
 .లట్టులూఁకకొనుటఁగంటి..చిట్టిమాన ।
 .మరిదుఁగూడ నేనొక మరి.యాద నేచుక ।
 .కొంటి- ననునమ్ముముద్దుల.గుమ్మసేవు ।

180 వ । ఏడ్చునసంతసించుటకన్న సంతోషమున నేడ్చుటెంత నయము !

181 ద్వి ॥ .అదిదాఁగుకొనఁజేయు.మల్లినతీఁగె ।
 .పోదరింట-నట-నొక .పోలికవూలు ।
 .జొరలచేబొగరు పోతులుచేయఁబడిన ।
 .నరవరప్రియులొత్త .నాకులమీఁద ।
 .తిరుగుఁబొటొనరించు .తీరున-దమ్ము ।
 .బెరిగించు నెడనే.వెలిపుచ్చుచుండు ।

182 వ । సరియే-తనకున్నది తప్పఁబ్రతిమనుష్యుఁడు
 నొకదుఃఖముంజయింపఁగలఁడు ।

Act. iv. Sec. i.

- 183 That what we have we prize not to the worth
Whiles we enjoy it, but being lacked and lost,
Why, then we rack the value, then we find
The virtue, that possession would not show us
Whiles it was ours.

OTHELLO→

Act. II, Sec. III.

- 184 Pleasure and action make the hours seem short.

Act. iii. Sec. iii.

- 185 Good name in man and woman, dear my lord,
Is the immediate jewel of their souls :
Who steals my purse, steals trash ; 't is something,
nothing :
'T was mine, 't is his, and has been slave to thousands ;
But he that filches from me my good name
Robs me of that which not enriches him,
And makes me poor indeed.

183 క || .మనకుఁగలదానివిలువను ।

.మనమున్గొనియాడ- మద్ది.మన చెయిజాఱన్ ।

.మనకదికావలసినచో ।

.ఁగసఁబడునగ్దానికున్న.మనసుగుణంబుల్ ॥

184 ద్వి || .కడువడి-పేడ్క- వి.క్కటమగుపనియు ।

.గడియలఁగుఱుచఁగఁ.గస్పట్టజేయు ॥

185 నీ || .మగవానియందుచ- .మతియునుస్త్రీమెడ-

.మంచిపేర్వారియా.తత్తలకు వెలయు ।

.ధూషణం-బెపఁడునా.ముల్లెను దొంగిలు-

.ఁబసికిమాలినదాని.వాఁడుఁమఱిచ్చి ।

.లిం చెడు-సదియే మొ.కొంచె-మేమియు

నుఁగా-.దదినాది-యదివాని-.దంతెకాక ।

.వెండియు-సదిపెక్కు-.వేలజనంబుల

.బానిసగానుండు-ఁ.గాని-నాడు।

.మంచిపేరుదొంగ.లించినయాతఁడు ।

.తానుదోచుకొన్న.దానిచేత ।

.నుంతయైసభాగ్య.వంతుఁడుకాఁడు-ని।

.జముగ-నన్నుఁబేద.నల్పునింక ।

186 O, what damned minutes tells he o'er
Who dotes, yet doubts ; suspects, yet soundly loves !

187 trifles, light as air
Are to the jealous confirmations strong
As proofs of holy writ.

188 Dangerous conceits are in their natures poisons
Which at the first are scarce found to distaste ;
But, with a little act upon the blood,
Burn like the mines of sulphur.

189 He that is robbed, not wanting what is stolen,
Let him not know 't and he 's not robbed at all.

190 Take note, take note, O world,
To be direct and honest is not safe.

Ant. iv. Sc. i.

191 Hang her ! I do but say what she is.— So delicate
with her needle!—An admirable musician ! O, she will
sing the savageness out of a bear.— Of so high and
plenteous wit and invention !

186 గీ॥ .మరులుకొనియు నెవండు సంతయము చెందు ।

.విగులమోహించు ననుమానముగలిగియును ।

.బౌరయెటువంటి చెడ్డవ్యాఖ్యానములను ।

.బన్నుచుండెడు నట్టులనున్నవాడు ।

187 ద్వి । .మచ్చరులకు నిగమప్రమాణముల ।

.మచ్చగాడ్పట్టి నూత్నపుసంగతులగు ॥

188 గీ॥ .హానికరమగునూహలు వానిగుణము ।

.లండువిషములవి లోలుతనరుడుగాన ।

.సహ్యములు-కాని ప్రకృతిపై జరపుకొద్ది ।

.పనిమొయిన్లందక పుగన్ల వలెనుమందు ।

189 గీ॥ .దోచబడినవాడు- దొంగిలబడినట్టి ।

.దానికొఱతఁజాను గానకున్న ।

.మొనసియద్దిలెలియ బోకుండనీ-వాడు॥

.కొల్లబోవలేడు కొంచెమైన ।

190 ద్వి । .అడుగడ్లునెఱుంగు మాయోజగంబ ।

.శకుయథాథత నుంట కాదుసేమంబు ।

191 ప । దానికేమిగాని యాపెయథాథస్థితిజెప్పెద- నాపెనూదిలో
నంతయద్భుత మబ్రిమైనపాటకలై- యాహ- పాటచేనెలుగు
బంటిన్నాడ మచ్చికపడఁజేయు నంతప్రశస్తామిత జ్ఞానమూ
హయును.

 Act. v. Sce. ii.

192 But, O vain boast !
 Who can control his fate ?

PERICLES.—

Act. I Sce. I.

193 Few love to hear the sins they love to act .

194 One sin, I know, another doth provoke ;
 Murder 's as near to lust as flame to smoke :
 Poison and treason are the hands of sin,
 Ay, and the targets, to put off the shame .

Sce. ii.

195 They do abuse the king that flatter him,
 For flattery is the bellows blows up sin ;
 The thing the which is flattered, but a spark,
 To which that blast gives heat and stronger glowing ;
 Whereas reproof, obedient and in order,
 Fits kings; as they are men, for they may err.

196 'T is time to fear when tyrants seem to kiss.

192 ద్వి || .క స నేలనూరక .గ వ క మయ్యయ్యె |
.త న విని నెవ్వఁడు .తప్పఁగ లిగెడు ||

193 ద్వి || .త మ రా చ రింపఁగ. దలఁచినటిల్చి |
.ష ము నా లకింప నా.సఁగొనునగ్గడు |

194 గీ || .ప క్క-పాతక మింకొక .యోగు రేచు |
.బొగకుమంటల్లు హాస్యన.ల్పరకుఁజేపుక |
.శ్రోహముమఱి విషముచే.త్రులఘమునకు |
.స సు- శైలియుఁడాళ్ల సిగ్గి.ష్టింప ||

195 శ్లో || .శ్రుతునునెడుటఁగొని.యాడెను వార.లతని
స్థైర్యచేద-.రదియేలసవర |
.శ్రుతిసమస్తోల్క్రిష్ట.లమూడ్కినూఁదు
నొగడిన-మఱుగుఁగు.పొగడఁబడినది |
.కరువలిదానికిఁ.గాఁక నొసంగి-
మఱి వెలిగించుము.మృగముగఁ-గాని |
.మరి శు.ద-నడఁకువ.స్థిమ.నలింపు-
.తగుదొరలకు-దారి.తప్పెడలే |

196 ద్వి || .ముద్దిడునటుకూర.భూపతిత'ప |
.నద్దియోభయపడ.నవసరమగును ||

See. iv.

197 This Tarsus, o'er which I 've the government,
 A city, on whom plenty held full hand,
 For Riches strewed herself even in the street ;
 Whose towers bore heads so high : they kissed the
 clouds,
 And strangers ne'er beheld, but wondered at :
 Whose men and dames so jettied and adorned,
 Like one another's glass to trim them by :
 Their tables were stored full to glad the sight,
 And not so much to feed on as delight ;
 All poverty was scorned, and pride so great,
 The name of help grew odious to repeat.

198 Who makes the fairest show means most deceit.

Act. ii. Sce. ii.

199 Opinion 's but a fool, that makes us scan
 The outward habit for the inward man.

200 who hate^s honour hate^s the gods above.

197 నీ॥ .శుభ్రనిదీధుల.నెలెడలకగల్గి
 .వేలుపుతనయంత్ర.విస్తరియి
 .దానిగోపురముల.తలయంత్రయై
 .మొయిళులకుందాసు.మొద్దెట్టి
 .గావురజూపలు.గనుగొనలేదెస
 .బల్లెలునబ్బర.పడుచునుందు
 .మగవారలచ్చట.శిన్నగునందొయల్ద
 .పుపరిగాంగయి.జేసికొందు
 .వారిభాజనశాలక.స్పండువగుచు
 .గాంచినంగనెమొంతయు.డుపునిండు
 .లేమిఁజీరికంగొనబడలే.దుఁపొగరు
 .సాయమనుమాటరెక్కొంప.పై పడండు॥

198 ద్వి॥ .అతిమర్యాదపై.కగపడుకోవాడ
 .మిరపంచనస్సేయఁ.మేకొనుచుండు॥

199 ద్వి॥ .వెడంగగునంచన.వేసముంబట్టి
 .గడనజేయించులో.గలసరుమసల॥

200 ద్వి॥ .ఏవాడుమరిచూడ.శీనడపడును
 .వేలుపులగుండ.వాడేపగించు॥

- 201 Time 's the king of men ;
 He 's both their parent, and he is their grave,
 And gives them what he will not what they cra ve.

Act. iii. Sce. i.

- 202 O you gods !
 Why do you make us love your goodly gifts,
 And snatch them straight away ? We here below
 Recall not what we give, and therein may
 Vie honour with you.

Act. v. Sce. i.

- 203 truth can never be confirmed enough,
 Though doubts did ever sleep.

ROMEO AND JULIET *Act. I. Sce. III.*

- 204 I was your mother much upon these years
 That you are now a maid.

Sce. v.

- 205 O, she doth teach the torches to burn bright !
 It seems she hangs upon the cheek of night
 Like a rich jewel in an Ethiop's ear ;
 Beauty too rich for use, for earth too dear !
 So shows a snowy dove trooping with crows,
 As yonder lady o'er her fellows shows,

201 గీ॥ .శాలదేవుడు పానుజుల, కేలి-క తడు
 .వారలకుఁదల్లియుండండి-వారలకున
 .మానియు-వారుపానినెంచు నద్దిగాక
 .యిచ్చువారికాతడుతనయిచ్చుకొలది॥

202 గీ॥ .శౌరమీరలోదేవత లారయేల
 .మమ్ముమీమంచియీవుల. మరగనిచ్చె
 .దరు-మఱియవిలాగుకొనియె. ద-రిటఁగ్రింద
 .వదులుకొన్న ది మేమురా. బట్టబోము
 .మిము. దిరస్కరింతుముగౌర. వముననందు॥

203 ద్వి॥ .చాలినంతస్థిరప. చఁబడదుచిజము
 .తూలిన నెఱుఁగుని. గృహసంశయములు॥

204 ద్వి॥ .నీయాడునకునేను నిన్గంటి-ఁగన్నె
 .వెయుంటివికనీ .వారసిచూడ॥

205 గీ॥ .చిలుకలకొలికిదివిటీల. పేలుఁగనేపు
 .గలికిషజ్రంబుపగిదిజే. కటినిమెఱయు
 .నందమందనత్యసికంబు--నవనికరుదు
 .కాగులందంచయదితోడి. గరితలందు॥

Act. ii. Sce. ii.

206 Love goes toward love, as school-boys from their [books;
But love from love, toward school with heavy looks;

Sce. iii.

207 Virtue itself turns vice, being misapplied,
And vice sometime's by action dignified.

208 Care keeps his watch in every old man's eye,
And where care lodges, sleep will never lie:
But where unbruised youth with unstuffed brain
Doth couch his limbs, there golden sleep doth reign.

209 Young mens' love, then, lies
Not truly in their hearts, but in their eyes.

Sce. vi.

210 These violent delights have violent ends,
And in their triumph die, like fire and powder,
Which, as they kiss, consume.

206 గీ॥ .వలపువంకఁబోవు.వలపుఁపొత్తముల్
 .విడిచియరిగెడుబడి.స్థిలవలె
 .కాని-దానినుండి.కదిలెడునదిబడి
 .కేడ్పుతోడవార.లేగునట్లు॥

207 గీ॥ గుణమెవోషంఁగుగామాలు.గొన్నిచోట్ల
 .కరఁమపస్రయుక్తంబగు.కారణమాన
 .విరచనాకౌశలంబున.వఱియురొక్క
 .కాలమరదున దోషమే.గణుతికెక్కు॥

208 ద్వి॥ .చింతకాపుండుదృష్టిన్ముద్రదానలిక
 .నాతకిరవగుచో.బట్టదునిద్ర
 .కాని-యెచ్చటనఱు.గజజవ్వనంబు
 .తానిండుకొననిమె.దడుతోడఁదనరు
 .సంగశంబులన్ .నన్మిల్లెంచు
 బంగరునిదురట.బాలించుచుండు॥

209 ద్వి॥ .వడుచుపారలదగు.వలపునిక్కముగ
 .నేడఁదలనుండదు.దృష్టలక్షప్ప॥

210 గీ॥ .బలిమిసొడవెడుభోగముల్.చెడుఁఫలముల
 .గలిగియుండెడు.నవ్వని.గలుపుగోటు
 .సండుసలియించు-పఱి-యగ్గి.మంఘమాడ్కి
 .విముముమ్మిపొందెలో.సంఘమందు॥

Act. iv. Sce. v.

211 All things that we ordained festival
Turn from their office to black funeral :
Our instruments to melancholy bells :
Our wedding cheer to a sad burial feast :
Our solemn hymns to sullen dirges change ;
Our bridal flowers serve for a buried corse,
And all things change them to the contrary.

212 (1) When griping grief the heart doth wound,
And doleful dumps the mind oppress,
Then music with her silver sound
With speedy help doth lend redress.

TEMPEST. *Act. II. Sce. I.*

(2) This is a strange repose, to be asleep
With eyes wide open ; standing, speaking, moving,
And yet so fast asleep.

Act. iii. Sce. i.

213 There be some sports are painful, and their labour
Delight in them sets off ; some kinds of baseness
Are nobly undergone ; and most poor matters
Point to rich ends.

211 త || .మనముత్సవమునకుం.బన్ని నయట్టి
 .వస్త్రాలుమాటున.పరక మ్మమునకు
 .మనవాద్యములువంత.మనగుగంటలకు-
 .నగు.ఁజెండ్లి విందుశా.ద్ధాశనమునకు
 .మనగభీరశుభసం.ప్రార్థనగీత
 .ములుమూతిముడ్పుటే.డ్పులకుబదులుగు
 .నునయుద్వహనుమముం.బనిపడుశీర్ష
 .భూషింప.విపరీత.మునకలమాను||

212 (1) గీ || .ఎపుడుకుట్టువంత.యెదకు.నాయముచేయు|

.మఱియుఘోరచింత.మదిసొగుల్చు|
 .తీయనులివుతోడ.దెబ్బనగేయంబు|
 .సాయపడుచుశాంతి.సల్పునపుడు||

(2) గీ || వింతయైనయొక్క .విశ్రాంతియియ్యది |
 .పండుకొనుట తెఱవ .బడినకనుల |
 .నిలువబడుచు మఱియు .బలుకుచుందిరుగుచు |
 .నైనగాఢనిద్ర .నానియుంట ||

213 చ || .పరగెడుగొన్ని వేడుకలు

.భాధలుగా. మఱి-కాని-కష్టము |
 .దఱిమెడువానిలోగలుగు
 .తన్నిరొకప్పుడు-కొన్ని కొంచెపు |
 .వెరవులవెంబడింపబడు
 .దెవు మెయిన్-గడువేదసంగతుల్ |
 .గుఱుతుగ-వెండియన్-దుదకు
 .గొప్పఫలంబుల జూపుచుండెడు ||

Act. iv. See. i.

214 These are actors,
 As I foretold you, were all spirits, and
 Are melted into air, into thin air:
 And, like the baseless fabric of this vision,
 The cloud-capped towers, the gorgeous palaces,
 The solemn temples, the great globe itself,
 Yea, all which it inherit, shall dissolve,
 And like this unsubstantial pageant faded,
 Leave not a rack behind. We are such stuff
 As dreams are made of, and our little life,
 Is rounded with a sleep.

Act. v. See. i.

215 as the morning steals upon the night,
 Melting the darkness, so their rising senses
 Begin to chase the ignorant fumes that mantle
 Their clearer reason.

216 Their understanding
 Begins to swell, and the approaching tide
 Will shortly fill the reasonable shores,
 That now lie foul and muddy.

214 నీ॥ . శుమనపాత్రము. లేను సేకన్నట్టు
 . అన్నియుభూతము-లవ్వెగాలి ।
 . గానంతకన్న సూ.క్షుక్తిలిగాపూటి
 . గోయెనిరాధార .మాయస్పసి ।
 . కీతినియంబుదా.వృత్తమైన కోటలు
 . దివ్యసాధంబులు. దేవళములు ।
 . బొమ్మహాభూగోళ .మిదినిశ్చయంబిందు
 . అలయంతయుఁగరంగి. పలయుమఱియు ।
 పొలసిపోయినయిమామ్రయ .బొమ్మపోల్కి ।
 . నవలసుంతయుఁదనబాడ .నగపటచదు ।
 . మనముకలలోని వస్తువు.మాడ్కి-నడకె ।
 . మెల్లమనజీవితము నిన్న.నిమిషియుండె ॥

215 గీ॥ . మఱి సృభాణంబు చీకటి. శ్వాసయందుచ్చి ।
 . గేయైనన్నగావచ్చు .కృత్తి నోడ ।
 . వారియదితేంద్రియంబు ల.వ్యాకబుద్ధి ।
 . సలముమోహధూమముల వేటాడఁజొచ్చె ॥

216 గీ॥ . వారిశైలిపొంగె. బ్రాంతి మొనరించు ।
 . మఱియునచ్చుచున్న .కరణముల్పి ।
 . వేళ నిండెడు శ్వా.వేకరము-లవి ।
 . బురభమాటియిప్పు .దొడ్గెనిప్పుడు ॥

TIMON OF ATHENS

Act. I. Scs. I.

217 The painting is almost the natural man ;
For since dishonor traffics with man's nature,
He's but outside : these pencilled figures are
Even such as they give out.

Sec. ii.

218 We make ourselves fools to disport ourselves ;
And spend our flatteries to drink those men
Upon whose age we void it up again
With poisonous spite and envy,

219 Happier is he that has no friend to feed
Than such as do even enemies exceed.

220 O, that men's ears should be
To counsel deaf, but not to flattery !

Act. iv. Sec. ii.

221 As we do turn our backs
From our companion thrown into his grave,
So his familiars from his buried fortunes
Slink all away: leave their false vows with him,
Like empty purses picked ; and his poor self,
A dedicated beggar to the air,
With his disease of all-shunned poverty,
Walks, like contempt, alone.

217 గీ || ఎసగుణిత్రమునరుడు . గానించుమించు ।

. వ్యవహరించుమనుష్యుని . ప్రకృతితోన ।

. గౌరవము-కావునఁ బయిభా. గంబెవాడు ।

. సైకిఁగాన్పించునట్టలీ . పటమునందు ॥

218 గీ || . వెల్లి పడిమనము మనంతః . వెంబలులను ।

. నలుపుకొందుము- మఱిమనః . నంస్త వముల ।

. ప్రయముచేయుచు నెవరి . ని. భాగ్యవేళ ।

. గినియుచుందు మొ వారిలో . గొనుటకొఱకు ॥

219 ద్వి || . ఎన్నఁ బగఁజనించు . హితుఁడున్న వాని ।

. కన్నమిత్రుఁడులేని . యాతఁడెమేలు ॥

220 ద్వి || . స్తవముఁ బఠింపించు . జనములచెవులు ।

. చెవిట్టవై యుండును . చిత్రబోధములకు ॥

221 త || మనమేవిధమునన . మాధిదోయబడు

. మనఁసహచరునుండి . మనతలల్ దిప్పు ।

. కొనెదమో- వానివె. నొకనుపారువాని

. కూలినసిరినుండి . గునికెదరట్ల ।

. తనితోవిడిచెదరె . తంబడువట్టి . తప్పముల్లెలవలె

. దమయొట్టు . మఱియు ।

Sec, iii.

222 This yellow slave
Will knit and break religions ; bless the accursed ;
Make the hoar leprosy adored ; place thieves ,
And give them title, knee, and approbation
With senators on the bench : this, this is it,
That makes the wappened widow wed again ;

228 I am Misanthropos, and hate mankind,
For thy part. I do wish thou wert a dog,
That I might love thee something.

—
 .జనునొంటిగాఁదిర.స్కారగూపమున
 .♦సకలైహ్యదారిద్ర్య.సంకటంబుమెయి ।
 —
 .బొవడియలవాఁటు .పడునిచ్చఁగాని
 .♦వడువునఁగనికరిం.పదగునాతండు ॥

222 నీ ॥ .అయ్యయో వేల్పులా.రా. యదిమీప్రకృ
 —
 .నరడిమీపూజాన్లు .ను. మాటి- నేన ।
 .కులదిగఁబీకును.బలవంతులతలల
 .క్రిగనున్నతలగడి .లందిలాగు ।
 —
 .నీఁచ్చబానిస- .యెంతయుముడివెట్టిఁ
 —
 .జెఱచుమగముల-శీ.క్షితులఁజొప్పు ।
 .బొడలుతేలినక్కుఁ .బూకింపబడఁజేయు-
 —
 .దొంగలకు♦చ్చస్థి.తింగుదుచున్ ।
 .వారలకు వెండియుంబరి.పాలనాధి ।
 .పతులతోపాటుసాష్టాంగ .వందసములు ।
 —
 .నిచ్చు- బిరుదులు- పత్రిక- .లిద్దియదియె ।
 .♦ముదురుత్రెంపకి మాత్రనవ్వి .కురుదపచున్ ॥

223 ద్వి ॥ .ఎంతయున్వేషింతు .నేఁమహాభాతి ।
 .గొందనిన్వేషింతు.గుక్కవీవై న॥ .

224 O thou sweet king-killer, and dear divorce
 'Twixt natural son and sire ! thou bright defiler
 Of Hymen's purest bed ! thou valiant Mars !
 Thou ever young, fresh, loved, and delicate wo
 Whose blush doth thaw the consecrated snow
 That lies on Dian's lap ! thou visible god,
 That solder'st close impossibilities,
 And mak'st them kiss ! that speak'st with ev
tong
 To every purpose ! O thou touch of hearts !
 Think, thy slave man rebels ; and by thy virtue
 Set them into confounding odds, that beasts
 May have the world in empire !

225 I. 'll example you with thievery:
 The sun 's a thief, and with his great attention
 Robs the vast sea ; the moon 's an arrant thief,
 And her pale fire she snatches from the sun ;
 The sea 's a thief, whose liquid surge resolves
 The moon into salt tears ; the earth 's a thief,
 That feeds and breeds by a composture stolen
 From general excrement ; each thing 's a thief ;
 The laws, your curb and whip, in their rough power
 Have unchecked theft.

224 నీ || .♦ఓరాజఘాతుక - .♦యోపితాపుత్రవి
 .ద్యేషకారణ- ♦కుల.స్త్రీలనై న ।
 .జెఱుపఁగ లెడవీవు- .♦దురమువేల్పువు-
 ♦నిత్య.యావనబలశాలి- .వీవుకన్ను ।
 .ననన సేయగ రాసి .కన్నియ లేదు-
 ♦ప్ర.వ్యక్ష దేవతవు- నీ.వంటఁగలుప ।
 .జాలెద వెట్టి♦య.సంభవంబులనై న-
 .♦బ్రతివాదులంబర.స్వరముఁగలియఁ ।
 .గూచిఁయొప్పింతు- వో♦మనః.కోశనక్త ।
 .యరయునీదాస మతుక్యల.తిరుగుపాటు ।
 .పారినొండొరుఁబొందనీ .వదైప్రడును ।
 .నీదుశ క్తినిఁబసులేల .నీజగంబు ॥

225 నీ || .అగపతుఁమీకు ♦దృష్టాంతములన్దొంగ
 .తనమున- నాసూర్యుఁడు నొకదొంగ ।
 .♦కడలిసీరతిఁడుదోఁ.చెడు- ఁజంద్రుఁడుంగూడఁ
 .గడుఁజెడ్డదొంగ- యా.తఁడునుఁదనదు ।
 .♦పాలిన వెల్లునుఁ .♦బద్మ బాంధవునుండి
 .♦గొబ్బునద్దోఁదీసి.కొను- సముద్రుఁ ।
 .దును- మఱిదొఁగ య.తని♦ద్రవనూపమా
 .నలచందునిప్పని.♦యశువులుగ ।
 .గరఁగఁగాఁజేయు- .నెంతయు♦ధరణిదొంగ ।
 .♦భూత సామాన్యములముల.♦నుక్రిచ్చిలింప ।
 .బడిన♦యెరుపుఁడిని♦కను- ఁబ్రతిపదాథఁ ।
 .మునొకదొంగ- మీకున్మిక్ష.పొనరుచువిధు ।
 .లాఁపలేకుండె చౌర్యంబు.సవశములయి ॥

226 there is no time so miserable
but a man may be true.

227 What vilder thing upon the earth than friends
Who can bring noblest minds to basest ends ?

Act. v. Sec. i.

228 Promising is the very air o' the time ; it opens the
eyes of expectation : performance is ever the duller
for his act ; and, but in the plainer and simpler kind
of people, the deed of saying is quite out of use.
To promise is most courtly and fashionable ; perfor-
mance is a kind of will, or testament, which argues
a great sickness in his judgment that makes it.

TROILUS AND CRESSIDA Act. i. Sc. ii.

229 there is no man hath a virtue that he hath not a
gleaps of ; nor any man an attaint but he carries
some stain of it.

Sec. iii.

230 Princes.

What grief hath set the jaundice on your cheeks ?
The ample proposition that hope makes
In all designs begun on earth below
Fails in the promised largeness, checks and disasters
Grow in the veins of actions highest reared ;
As knots, by the conflux of meeting sap,
Infect the sound pine and divert his grain
Tortive and errant from his course of growth.

226 వ || ఎట్టియాపదలో నున్నట్టిప్పటికి మనుష్యుడు యథార్థముగా నుండవచ్చును ||

227 ద్వి || .ఎక్కువమసముల .హీనమాస్థితికిఁ |
.దొక్కునఖులకన్న .దుష్టలికేరి ||

228 వ || మాటయిచ్చుట యవసరమునకు ముఖ్యప్రాణము- ♦ప్రతీక్షా
♦నేత్రములనది తెఱచును- ♦ఆచరణమెన్నఁటికిని వానిక్రియకు
మిగులమొద్దు- కాని- ♦యమాయకుల యెడ మాటయిచ్చుట
బొత్తిగావాడుకలోలేదు- వాగ్దానముచేయుట మిగులసరసమును
నాగరికమును- మాటచొప్పన సడుచుట మాటయిచ్చినవాని
కతనిమనోవిచారమున నొకసంకటము ||

229 వ || ప్రతిమనుష్యున కున్న సుగుణములో ♦నణమూత్రమైన వీనికిఁగ
ల- దెవనికేదుగుణమున్న దోదానిలో ♦లేశమైన వీనికున్నది

230 సీ || .♦నృపులార♦వంతయె.య్యెదిమీదుచెక్కిళ్ల
.పై వెల వెలపాటుఁ. బా♦దుకొల్పె |
.బూనుకొన్న ప్రయత్నములనన్నిటఁగోర్కె
.నెఱపునిణయమువి.నిశ్చితముగ |
.గొప్పతనంబునం.దప్పను- ఘనకార్య
.ముల మెడసడ్లడు.ముగ్గుపెకఁగు |
.గడుగట్టెనప్ప.క్షంబునుఁబెరుగుట
.నుండితప్పించియె. తోమెలియిడి |

231 Take but degree away, untune that string,
And, hark, what discord follows, ! each thing meet
In mere oppugnancy : the bounded waters
Should lift their bosoms higher than the shores,
And make a sop of all this solid globe :
Strength should be lord of imbecility,
And the rude son should strike his father dead :
There should be rigour ; or, rather, right and wrong—
Between what's just and where jar justice resides—
Should lose their names, and so should justice too.
Then everything includes itself in power,
Power into will, will into appetite ;
And appetite, an universal wolf,
So doubly seconded with will and power,
Must make perforce an universal prey,
And last eat up himself.

.మఱియునద్దానిఁజేటివం.కరగనల్పి. |
 .దానిఁబీజస్వభావముం .దప్పతోవ |
 .బోవఁగాఁజేసి- మిగులత.జీవనంపు |
 .మూలశక్తిఁజెఱచుగుంపు.బొట్టలవలె ||

231 నీసమాలిక:— .తప్పించు ♦క్రమము మా.త్రము శుక్రిడించుమా

.♦తంత్రకి- మఱివిను .మెంతవెలితి |
 .వచ్చునో- బొత్తిగాఁ ♦.బ్రతిబంధముఁగూడఁ
 .బ్రతివస్తువున్ - హస్త.పరఁగునీళు |
 .లొడ్డులకంటె♦ స.త్యున్నతముగ నెత్త.వలయును
 దను♦యురం.బులను- మఱియు |
 .నీగల్గెనునల్లి .భోగోళము♦న్నానఁ
 .బొల్లేయ వలయును- బలముచెలఁగి |
 .దుబ-లొప్పుమునకు .చొరగనుండవలయు-
 .గూళకొడుగుచాపఁగొట్టవలయు |
 .దనతండ్రిని- మఱియు .ధర్మముకావల
 .యున్♦బల్కి- లేక- త.ప్రొప్పుఁగలిసి |
 .తమమితిలేనియు.గమ్మునఁజిక్కిన
 .న్యాయముతోనెడఁబాయవలయు |
 .దమపేగుగూడ- బ.దంపడిఁగావున-
 .బ్రతివస్తువుముగియు.బలమునందు |
 .బలములేలఁపునందు .దలఁపానయందున |
 .దలఁపుబలములమెయి.బలపడాన |
 .బలిమిజగముమింగ .వలయును- వెండియు |
 .కొనకుదన్నుదాన .తినవలయును ||

Act ii. Sc ii.

232 pleasure and revenge
Have ears more deaf than adders to the voice
Of any true decision.

233 What nearer debt in all humanity
Than wife is to the husband?

Act iii. Sc iii.

234 pride hath no other glass
To show itself, but pride: for supple knees
Feed arrogance, and are the proud man's fees.

235 Nature, what things there are,
Most abject in regard, and dear in use !
What things, again, most dear in the esteem,
And poor in worth!

236 they passed by me
As misers do by beggars, neither gave to me
Good word nor look .

232 ద్వి || .అవుఁజెవిటివిఁతుట్ల .కన్నన్లునాస ।
 .ముఁవగెట్టినిజముతీ.ర్పఁసడికినైన ॥

233 ద్వి || మానవులందెల్ల - .మగనికిఁజేరు ।
 .వైసఁబుణంబెద్ది .యాలికిఁమించి ॥

234 గీ । .గర్వమునకులేడు .గర్వంబుతప్పవే ।
 .జ్ఞుఁమెదియుఁదన్న .సగఁపఱచఁగ ।
 .గోత్రమునుఁవంగు .మోఁకాళ్లుఁతనిపడు ।
 .సవియుఁబ్రతిఫలముఁల.హంయపుసుకు ॥

235 గీ || .సహజ- మేషనులుమదిక .సహ్యములగు ।
 .జెలఁగునవివాడుకయెడమిక్కిలిఁప్రచుముగ ।
 .ఏక్రియలులత్యమంద న.నింపగుమతి ।
 .పనికిరావవిసుంతయుఁసనుభవమున ॥

236 కం || చనిరవ్వారలునాదా ।
 .పునర్దిరిపగాండ్రపజ్జఁబోవుఁపిసినిగొ ।
 .మంచిమాటనాతో ।
 .ననాదే-దొక్కింతచూడ.రైరి మఱిసనున్ ॥

237 time is like a fashionable host,
 That slightly shakes his parting guest by the hand,
 And with his arms outstretched, as he would fly,
 Grasps in the comer: Welcome ever smiles,
 And Farewell goes out sighing. O, let not virtue
 seek

Remuneration for the thing it was ;
 For beauty, wit,
 High birth, vigour of bone, desert in service,
 Love, friendship, charity, are subjects all
 To envious and calumniating time.

238 O, then beware :
 Those wounds heal ill that men do give themselves :
 Omission to do what is necessary
 Sets a commission to a blank of danger ;
 And danger, like an ague, subtly taints
 Even then when we sit idly in the sun.

237 నీ || .తినిపోవువానిచే .తినక్రన్న నకొకింత

.తనకరముననూఁపి- .తినఁగవచ్చు |

.వానికై పర్విడు .వానిచందమునఁజూ

.చినచేతులంబట్టు .కొనెడునిపుణుఁ |

.డౌపుఁటకూళ్ల వాఁడనఁదగుఁగాలంబు-

.పదపడిఁగొత్త గా.వచ్చువాని |

.యెడఁజేయునత్కృతి.యెలనఘనఁజెడు .

.నన్నఁడు నెలవుఁగై .కొన్నయతని |

.పట్లనొనఁచెడు .వందనంబరిగెడు

♦.నూ.చుచు- నద్దిరా .♦యోగ్యతతన. |

.యున్నట్టిసితికిఁబ్ర. త్ముపకారముపెడుక

.కుండనీ- యేమన- .నొప్పు- నేపుఁ |

.గొప్పపుట్టుక- కడిమియు- .గొల్వునందు |

.నెరపు ♦నహాత- ప్రేమముక్త .న్నహ- మీవి |

.యెంతయుఁగొంగియుండుని .వెల్ల- ♦మచ్చ |

.రమున నభవాదమొనరించు ♦.నమయమునకు ||

238 శా || .ఔరా- మిక్కిలి జాగరూకతగనీ .వల్లెనచోనుండు- చే ;

.యారన్ద్రము తమంతఁజేసికొను గా.యంబుల్వడినామ్రనునే |

.చేరంబిల్చుటకీడ ♦వశ్యకృతిఁబాఁ .జేయంగఁబోకుంట- వే |

.సాదులొక్క సమయచేసివచ్చుఁజలియు. స్థరబట్టు లాకప్తమునా ||

Act iv. Sc iv.

239 sometimes we are devils to ourselves,
 When we will tempt the frailty of our powers,
 Presuming on their changeful potency.

Act v. Sc iii.

240 The gods are deaf to hot and peevish vows :
 They are polluted offerings, more abhorred
 Than spotted livers in the sacrifice.

TWELFTH NIGHT

Act I Sc III.

241 I am a great eater of beef, and I believe that does
 harm to my wit.

Sc v.

242 One draught above heat makes him a fool, the second
 mads him : and a third drowns him :

Act ii. Sc. iv.

For women are as roses, whose fair flower,
 When once displayed, doth fall that very hour.

239 గీ || .మనయెడల మోసగాండ్రుమై .మనమొకప్పు |
 .చెలఁగెదముమనఁ సామథఁ .ములఁచపలత |
 .మనముశోధించుచున్నాని .మాటుచుండు |
 .బలముఁగూరిచి నిశ్చయ .పచుకొనుచు ||

240 గీ || .వాఁడి నెఱ్ఱిమొక్కు- .బడులకువేల్పులు |
 .ఁబధిరుతొదురక్షి .భ్రష్టమాఁని |
 .వేదనములు- యజ్ఞ .వేదికఁబొడలఁకా |
 .జఁములకన్నఁగడు న.సహ్యములగు

241 వ || మిగులగోమాంస భక్షకుడనౌట నాబుద్ధినది చెలుచుచున్న
 నినానమృతము ||

242 ద్వి || .మతివోవు-వెట్టెత్తు- .మొకంబుగ్రమ్మా |
 .మితిమీఱు .మద్యము.గీల్చినకొలఁది ||

243 (1) ద్వి || .నెలఁతఁగులాబువంఁ .టిదిదానిఁకొమరు |
 .టలరొక్కమార్దోఁచి.నఱతనెపడెడు ||

TWO GENTLEMEN OF VERONA. Act I Sc. II.

243 (2) maids, in modesty, say, "No" to that
 Which they would have the profferer construe, 'Ay'
 Fie, fie, how wayward is this foolish love,
 That, like a testy babe, will scratch the nurse,
 And presently, all humbled, kiss the rod.

Sc. ii. i

244 He cannot be a perfect man.
 Not being tried and tutored in the world:
 Experience is by industry achieved,
 And perfected by the swift course of time.

Act iii Sc. i.

245 Dumb jewels often, in their silent kind,
 More than quick words do move a woman's mind.

Sc. ii.

246 falsehood, cowardice, and poor descent;
 Three things that women highly hold in hate.

Act v. Sc. ii.

247 Black men are pearls in beautous ladies' eyes.

Sc. iv.

In love
 Who respects friend?

Against all foes that a friend should be the worst.

243 (2) గీ॥ శనియందు నిగ్గుచెల్లవలగాదనియెద ।
 .రౌసనెడున భావమును వారం.లవయఁ దలఁచి ।
 .యూ వెడఁగుచు సిస్సెరో.మొరఁ చెంకె ।
 .గోకిదాది-జబుకుముద్దు.గొనుబుడుతటు ॥

244 గీ॥ ప్రజలలోనఁబరీక్షింపఁబడక-నేపఁ ।
 .బడక కానేరఁడలఁడు.లో.పరహితుండు ।
 .పాటుచేననుభవమొందఁబడెడు-ఁబూణఁ ।
 .ముగనలుపఁబడు శీఘ్ర.లగలిచేత ॥

245 ద్వి॥ మూగనగలులూగుఁ బొలఁతులచునను ।
 .పొగుగనరసపుం.బలుకులకన్న ॥

246 ద్వి॥ పితృకృత సమా-క్లమ.పేదపుట్టుకయు ।
 .గరిటలీమూఁడిటి.పడునేపగింతు ॥

247 ద్వి॥ పొలఁతిచూపుల ముతై.మూలునల్లవాండ్రు ।
 .పలపునలడ్డొయె.నడఁ చేయుహితుని ॥

248 ద్వి॥ విజయనదిమిగుల.మేటియొమితు ।
 .చంద్రులు తమ్రు.లందఱిలోన ॥

Thin mane, thick tail, broad buttock, tender hide;
 Look what a horse should have, he did not lack;
 Save a proud rider on so proud a back.

256 An oven that is stopp'd or river stay'd,
 Burneth more hotly, swelleth with more rage:
 So of concealed sorrow may be said;
 Free vent of words love's fire doth assuage;
 But when the heart's attorney once is mute,
 The client breaks, as desperate in his suit.

257 Who wears a garment shapeless and unfinish'd?
 Who plucks the bud before one leaf put forth?
 If springing things be any jot diminish'd,
 They wither in their prime, prove nothing worth:
 The colt that's back'd and burden'd being young
 Loseth his pride, and never waxeth strong.

•వలుడక నులు-చిన్న •శల-వెడలవు ముక్కు-కన్న ములును-నిక్కి-

యన్న జుట్టు ।

•సన్న పొట్టి చెవులు-తిన్న నికళ్లును-మిగులఁజేవ గల మె-మెడను

బలుచ ।

•నై న నెఱుఁగులు-దళ-మగుతో-క-వితేవియా-పిఱుఁదులు-

మెత్త ని-మెఱుఁగుతోలు ।

•కనుముగుఱమునకుఁ-గానలసినసొగ నంబుదానియందె-యవరి

యుండె ।

కాన రాదుకొలుత-దానికెఁబొగడుచు-గ్రాలువీపునెక్కు-శౌతుతవ్వు

256 గీ॥ •లవహహూర్మయఁబడి-యేఱు-నాఁసఁబడియు ।

•ముందుకంఠెనుమండెడుక-బొంగుపడిగ ।

•బలుకఁబడనచ్చునటుదాఁపఁబడినఁనంత ।

•గుఱిచి-కానూగ్ని యాఱునా-గ్నిరెఱంగ ।

•గాని-డెందవువ్యవహార-కథక-ముందు ।

•తానెఱుఁగదాడె నచో-వానిపొపు ।

•మిగులనమ్ముకొనినవాది-తగవులోజ ।

•యంబుఁగొనఁజాలనంచువ-య్యఁబడుచుండు ॥

257 గీ॥ •పని-కొఱతయాచొకా-యి నె-వందుదొడుగు ।

•దుగ్గింగు మొగ్గ నెవఁడు తేకు-చోఁపకమును ।

•జెఱిగెడునవిసుంతయు •మట్టు-పఱచినయెడ ।

•నెదుగుట నెడిపనికి రా-వెందుకె న-

258 గీ॥ •పసిగుఱముంబెడ-బరువుంచినడువ

•బస-వెడి-వ్రబల దె-ప్పటికె నఁదాని

Thin mane, thick tail, broad buttock, tender hide :
 Look what a horse should have. he did not lack,
 Save a proud rider on so proud a back.

256 An oven that is stopp'd or river stay'd,
 Burneth more hotly, swelleth with more rage :
 So of concealed sorrow may be said ;
 Free vent of words love's fire doth assuage ;
 But when the heart's attorney once is mute,
 The client breaks, as desperate in his suit.

257 Who wears a garment shapeless and unfinish'd ?
 Who plucks the bud before one leaf put forth ?
 If springing things be any jot diminish'd,
 They wither in their prime, prove nothing worth :
 The colt that's back'd and burden'd being young,
 Loseth his pride, and never waxeth strong.

•వలుడక నులు-చిన్న •శల-వెడలవు ముక్కు-కన్న ములును-నిక్కి-

యొక్క జట్టు ।

•సన్న పొట్టి చెవులు-తిన్న నికాళ్లును-మిగుల జేవ గల మె-మెడను

బలుచ ।

•నై న నెఱుఁబులు-దళ్ల-మగుతోక-విటివియా-పిఱుఁదులు-

మెత్త ని-మెఱుఁగుతోలు ।

•కనుముగుఱ్ఱమునకుఁ గొవలసినసొగ నంతదానియందె-యవరి

యుండె ।

తాన రాడుకొలుచు నానికెఁబొగడరఁ గ్రాలువీపుకెక్కు-రాతుతప్ప

256 గీ॥ •అవశూఢాశ్రయఁబడి-యెఱు.నావఁబడియు ।

•ముందుకంఠెనుమందెడుకొ-బొంగుపడిగ ।

•బలుకఁబడనచ్చునటుగాఁపఁ బడిన నంత ।

•గుఱిచి-కానూగ్ని యాఱునా. గ్నిరెచెలంగ ।

•గాని-డెందపువ్యవహార. కతక-ముందు ।

తానెఱుఁగగాఁడై నచో-తానిపొన్ను ।

•మిగులనమ్ముకొనిననా-ది-తగవులోజ ।

•యంబుఁగొనఁజాలనంచువ, య్యఁబడుచుండు ॥

257 గీ॥ •పని.కొఱతయావొకా.యి నె.వండుదొడుగు ।

•దుగ్గించు మొగ్గనెవఁడు తేకు •దోపకమును ।

•జెఱిగెడునవిసుంతియు •మట్టు.పఱచినయెడ ।

•నెదుగుట నెడివనికి రా.వెండ్లుకె న.

ప్ర॥ •పసిగుఱ్ఱముంబెడ •బరువుంచినడువ

•బసవెడివ్రబల దెప్పటికె నఁశాని

258 Look, the world's comforter, with weary gait,
His day's hot task hath ended in the west:
The owl, night's herald, shrieks, 't is very late;
The sheep are gone to fold, birds to their nest,
And coal-black clouds, that shadow heaven's light,
Do summon us to part, and bid goodnight.

259 What wax so frozen but dissolves with tempering,
And yields at last to every light impression? [ing.
Things out of hope are compassed oft with ventur-
Chiefly in love, whose leave exceeds commission.
Affection faints not like a pale-fac'd coward
But then woos best, when most his choise is forward

260 But like a stormy day, now wind, now rain,
sighs dry her cheeks, tears make them wet again.

261 O thou clear god, and patron of all light,
From whom each lamp and shining star doth borrow
The beauteous influence that makes him bright,
Where lives a son, that suck'd an earthly mother,
Lend thee light, as thou dost lend to other.

258 త1 . కనుజగదానంద. కరుడలస్సిన

• చ. థందన పగటి వేం. ద్రంబగుపనిని ।
 • గొనకొని పడమట. నొనముట్టజేసె-
 • శాస్త్రవేగులవాడ. అచేగ్రుడ్ల గూబ ।
 • చనియెగొట్టెలుదొడ్డి. చక్కకి-మణియు
 • గూళ్లలో పలకజేరు. కొనియెబ్బిట్టలును ।
 • మిమ ప్సేనీడగ. మ్మినపొగనల్పు
 • ముప్పలొండొరు. బాయ. మనకానతిచ్చు.

259 త2 . కరుడతగట్టిన. గానిమైనంబు

• తరగడా. వెచ్చచేగడకులో. బడద ।
 • చిట్టనొక్కు. పక్కునైన. జేకూరుమణియు
 • నానకుమించిన. యభిదొ. రథమెయి ।
 • దట్టకుగనలవున. దానిపొసెలవు
 • పూర్వనమొట్ట. య్యదుపెల్ల మోము ।
 • సిట్టికీలిక. మకు. ల్వెంట్టాడుగాని
 • తానొచ్చుకొన్న దె. తయ్యమైందిదె న.

260 ద్వి1 . అప్పుడెగాలిమ. అప్పుడెవాన ।

• రొప్పుగావువువాన . పొద్దుపందాన ।
 • బడతచెక్కి. కులె. థు. బడపడిదడియు ।
 • గడు వెచ్చనూత్తుల. నన్నీళ్ల చేత.

261 గీ1 . కౌతంత్రులదె వత. మా. సమన ।

• కేమమున్దంచునుదొగి. దీపములును ।
 • ధూళిమీ. కలన. తమ్య. దశనుబొందు ।
 • ముప్పలొండొరు. బాయ. మనకానతిచ్చు ।

All this, before hand, counsel comprehends
 But will is deaf, and hears no heedful friends
 Only he hath an eye to gaze on beauty,
 And dotes on what he looks, 'gainst law or duty.

268 I have debated, even in my soul,
 What wrong, what shame, what sorrow I shall breed;
 But nothing can affection's course control,
 Or stop the headlong fury of his speed,
 I know, repentant tears ensue the deed,
 Reproach, disdain, and deadly enmity;
 Yet strive I to embrace mine infame.

269 But if thou yield, I rest thy secret friend;
 The fault unknown is as a thought unacted;
 A little harm, done to a great good end,
 For lawful policy remains enacted.
 The poison's simple some times is compacted
 In a pure compound; being so applied,
 His venom in effect is purified.

270 Then for thy husband thy children's sake,
 Tender my suit: bequeath not to their lot
 The shame that from them no device can take,
 The bluish that will never be for got:
 More than slavish wife, or birth hour's blot,
 Described in men's nativity
 Has their own infamy.

సనగాచునుడున్. నాకెక్క-
 కుట్టి. నరే నెదాచుకొ. నబడుటదలంతు |
 మునుమందెయిదియంత. బుద్ధి యెటుంగు
 బొత్తి గాఁగోర్క చె. వ్రదు చెండుగాని |
 విన్నదది-మంచిక. న్వలయుదానికిని
 విన్నాణముంగని. వెట్టియకానదియు ||

268 త || తలపోసినాడనేం. తయునెట్టియెగు
 తగులునోసిగువం. తయునాకు-నైన |
 వలపుతోవకునడ్డ. పడఁజాలదెదియు
 బరువడినదాని. వడినావలేదు. |
 నలిపినచెట్టకె. సాగుకన్నీటి
 జాడనాపనినాకు. బరుగునం చెటుక |
 కలుగునిండెయనడ్డ. కడుఁజెడ్డపగయు-
 గానినాచెడుషేరె. కొఁగిలిం చెదను ||

269 మంజరి || నీవొప్పుకున్నచో. నీకునేజాటు. నేఁచెల్లినయ్యదే-
 దెలియంగబడని | తప్పుపనికిరాని. తలఁపట్టులుండు-
 గొప్పమంచి ఫలము. కొఱకుఁజేయంగ | బడుచిన్న నేరము
 పరఁగునీతిగను. విషమూలిక యెయొక్క. వేళలోసరిగ |
 గొన్ని గొప్పమధముల. కూడిక పరి. కుశ్శి నేయంగబడి
 సుగుణంబునిచ్చు.

270 త || కనుక నీపేనిమిటి. నన్న పిల్లలను. గనియెననాకోర్కీకరి
 దీచుకొమిచ్చుకొనకొని పోలసిమిగుల్చుకు
 వారికొఱకు. బానిసవాత. కుంబుట్టమచ్చ |
 కు. నుమించి తుడుచుట. కు మర్వబడుట. కున్నీలు
 కు. నే. కొ. నున్నట్టి. ముఱత | మసకు. బుట్టుకలోన. మ
 కు. నే. కొ. నున్నట్టి. ముఱత | మసకు. బుట్టుకలోన. మ

271 . And wilt thou be the school where Lust shall learn ?
Must he in thee read lectures of such shame?
Wilt thou be glass, wherein it shall discern
Authority for sin, warrant for blame,
To privilege dishonor in thy name?
Thou back'st reproach against long living laud,
And mak'st fair reputation but a bayd

272 Think but how vile a spectacle it were.
To view they present trespass in another-
Men's faults do seldem to themselves appear,
Their own transgressions partially they smother.
This guilt would seem death worthy in thy brother
O, how are they wrapp'd in with infamies,
That from their own misdeeds askance their eyes.

273 Alas, how many bear such shameful blows,
Which not themselves, but he that gives knows.

274 O Opportunity ! thy guilt is great-
'T is thou that execut'st the traitors treason:
Thou sett'st the wolf where he the lamb may get ;
Whoever plots the sin, thou point'st the season:
'T is thou that spurn'st at right, at law, at reason-
And in thy shady cell, where none may spy him,
Sits to seize the souls that wander by him.

271 త|| .బడిగనుందువనీవు.ప్రజయటందుచ్చ.కామ
చేస్తు నేర్వ.గదిసినీయందు.జెడుతప్రపాత
ముత్తచేడ్పడంజమవ.వలయున-నీవుద.ర్పణము
సనుందె.వడిచచ్చటబభు.త్వముపాత
కంబు.గాశాసనమునిందె.గాగనీపేర
గడగెగుసమర్యాద.కడుధర్మముగను.మొగి
జనుల్వివరిత.ముగజూచుకొనగ.

272 చ|| .అరయుమునీదునేరమొను.నందుననుండుటదెంత
చెట్టయో! .తఱుచుగన్లువారుతమ.తప్పుల
గాను-వానిమాపెదర్.పరువడిబక్షపాత
మున-బాతకమియ్యదిచుపునీనహా!
దరు-జనుడెంతదూఱువడు.దాదనయె
గులుపేక్షచేసినన్.

273 గీ|| .కటకటాయట్టియవమాన.కరములైన
తన్నులెందరుసేరించు.చున్నవారో!
తెలియగజాలరెవ్వని.తీరుతాము!
వానినొనగెడునట్టియ.వ్యాడుతప్ప.

274 త|| .ఓవేళనీదగు.నోగుదనంబు.దోహమునీవొన
తుణ్ణు.గొట్టెపిల్ల! .కేవలకుదోడెలుం.గె
డపెదవీవు.పాపముప.న్నడు.వారలకదును!
నీవుకన్నతువు.నిభమునాయంబు.నీతివివేకంబు
నీటగల్పదవు.పోవువారలబట్ట.బొంచుకూ
త్తుండు.దోడనీవాటను.దురితభూతంబు.

277 The crow may bathe his coal black wings in mire,
And unperceiv'd fly with the filth away,
But if the like the snow-white-swan desire,
The stain upon his silver down will stay:
Poor grooms are sightless night, kings glorious day,
Gnats are unnoted whereso e'er they fly,
But eagles gaz'd up on with every eye.

278 Sad souls are slain in merry company;
Grief best is pleas'd with grief's society;

279 'Tis double death to drown in ken of shore;
He ten times pines that pines beholding foed;
To see the salve doth make the wound ache more;
Great grief grieves most at that would do it good;
Deep woes roll forward like a gentle flood;
Who, being stopp'd, the bounding banks o'er flows;
Grief dallied with nor law nor limit knows;

277 నీ॥ బురదలోనలఁగాకి బొగ్గు నల్లనితన తెక్కల ముంచియానిత
తెలియ॥

ఁబడనీకఁగెరి పోవచ్చునుగాని యాతెన్నగొరినమంచు తెల్ల
యంచ॥

మిగిలెడునావెండి మొయిమోడనామచ్చ నెఱవేదలై నబానిన
తుంగుగోడె॥

రాతిరిమఱియను రాజులు నన్నియొం గడువెల్ల డియొనపఱ
ఁగలుగుపగలు॥

ఇచ్చకున్వచ్చినట్లు తామెచటనేని బరుగులిడుచున్న నలున్న
లేపాకియెన॥

ఁగానరాక చెలంగెడుఁ గాని జేగఁమాడ్త బడుదెల్లమఁగ నెల్ల
మాడ్కిచేత॥

278 ద్వి॥ వంతఁజెందినవాడు బ్రతుకటలేట॥

నంతసేల్లుజనుల నహవాసమునను॥

దుఃఖంబుమిగులనంతోపించుచుండె॥

దుఃఖముపొందునదొడఁగినయపుడు॥

279 నీ॥ బుడ్డుచెంత నెతోచుచుండఁగ ముగ్ధపోవుతి

యినుమడిచావు బువ్వఁగనుచు॥

బున్నపడెడువాడు పదిరెట్టి లెండెడు॥

మఱియదేవిడుబుండు మరదుఁగాంచి॥

వనటయుమిక్కిలి పగచెడువనకుమే

ల్చేసెడునవ్వని చెంతమెల్ల॥

గాఁబాటుసెలయేటి కెవడిలోతగు

వలవంతల్లనఁబరఁగుచుండ్ల॥

280 Though men can cover crimes with bold stern looks;
Poor women's faces are their own faults books;

281 Deep sounds make lesser noise than shallow fords,
And sorrow ebbs, being blown with wind of words.

282. they whose guilt within their bosoms lie
Imagine every eye beholds their blame;

283 sorrow, like a heavy-hanging bell,
Once set on ringing, with his own weight goes;
Then little strength rings out the dolorful knell.

284. Thus ebbs and flows the current of her sorrow,
And time doth weary time with her complaining.
She looks for night and then she longs for morrow
And both she thinks too long with her remaining;
Short time seems long in sorrow's sharp sustaining;
Though woe be heavy, yet it seldom sleeps;
And they that watch see time how slow it creeps.

• సద్గుట్టబడిన. యష్టాదాయేతియ

• పృక్కనున్న యొడ్. పెకివచ్చు

• నడరికొడిపుమీఱునాడింపబడువగ

• హన్తుపన్దనేఱుగ. దెదియెన

280 గీ॥ • దిట్టకూళిచూపునెట్టినేతములను

• మఱుగుపడెఁగి లభు. పురుషు-లెన

• నకట-స్త్రీలమొగములప్పొరియెగ్గులు

• తెలుపుపుస్తకము ల్లి. తెల్లముగను

281 గీ॥ • లోతుమడుగునెయు. లోజ్జుగఁజెప్పడు

• గడు వెలితెగఁబాటు. కాల్యకన్న

• మాటగాలిచేత. టెటదోయఁగబడి

• వట్టిపోయెడువల. వంల ముటియు

282 ద్వి॥ • మనసునన్దమతప్పు. మాటినవార

• లనుకొందు రెల్లర. య్యదిగాంతురంచు

283 గీ॥ • మొనసియొక్కసారి. మోగింపబడిబరు

• పుమయినూగుగంట. పోల్కి-వంత

• తనదుబ్బిపుత్రోడ. జనునపుకొంచెము

• లాపుమోయఁజేయు. జాపుదరువు

284 త॥ • పోటుపోటులనిట్లు. పొందెడునాపె

• పనటయే-రక్తతయాకె. వలవంతతోడ

• గీగిటునడటివిసి. గించెడు. బడవు

• గనునామెరేయికె. కనిపెట్టుబొద్దు

• తేటకు-నా డెందు. దెలుపలలంఘన

285 It easeth some, though none it ever cur'd,
To think their dolour others have endur'd.

286 Which when her sad-beholding husband saw,
Amazedly in her sad face he stares:
Her eyes, though sod in tears, look'd red; and raw
Her lively colour kill'd with deadly cares.
He hath no power to ask her how she fares;
Both stood like old acquaintance in a trance,
Met far from home, wondering each other's chance.

SONNETS.

287 Who is it that says most? which can say more
Than this rich praise, that you alone are you?
In whose confine immured is the store,
Which should example where your equal grew.

.దనయున్నితోనిడు.వలనుచుమిగుల।

.మూటికివాఁడియి.డక్తనైచునపుడు

.కనుపట్టెడుబొడవు.గాఁగొడ్డిసేపు॥

•.మేటిబహునవంతఁమించినఁగాని

.కడుసరుదుగసది.కనూత్రవెట్టు।

235 గీ॥ •.తమవలెఘోషభౌరమి.తరులుగూడ

.నెంతనిభరించివారని.యెఱిగికొనుట।

.యెవరినైసఁగుదుచలే.దెన్నఁటికిని

.గాని.కొందఱినోదాచఁగలుగునదియు॥

236 సీ॥ •.విన్ననొచెలిమోము.•వెఱుగునఁగనుగొనె

.నపుకలఁతపడి.యాపెదుగఁడు।

.కన్నీటనుడికిన.కలికివాటూపులు.కఱు

.బచ్చిపుండ్లుగాఁగానఁబడియె।

•.బడఁతుకమెఱుగుమైవన్నియయెంతయు

.జంపువంతలబొల.యింపఁబడియె।

.నాయతివనుసేమ.మధుగుటకతనికి

.సతువబొత్తిగాఁజాలథయ్యె॥

.ఇరువునున్నిల్చియుండిరెం.తేనియున్ని।

.తావునకుదప్పుసందు•వి.తాకుమెయిని।

.దారసిలిపొత్తయెఱుకను.దనరువార।

.లొండొరులఁగనియచ్చెరు.వొందినట్లు॥

శ్లో॥ •.పరికింతువేచెడు.వారలుమఱియు

.దఱియెంతమెల్లగ.జాబ్రొకునదియె॥

237 గీ॥ •.ఈపొగడకన్న.నెవ్వఁడెక్కునఁదెన్న।

.దనము.నీకునీవె.పురుషునీకు।

288 They that have power to hurt, and will do none
That do not do the thing they most do show,
Who, moving others, are themselves as stone,
Unmoved, cold, and to temptation slow;
They rightly do inherit heaven's graces,
And husband nature's riches from expence:
They are the lords and owners of their faces,
Others but stewards of their excellence.
The summer's flower is to the summer sweet,
Though to itself it only live and die;
But if that flower with base infection meet,
The basest weed outbraves his dignity
For sweetest things turn sourest by their deeds
Lillies that fester smell far worse than weeds.

289 As on the finger of a throned queen
The basest jewel will be well esteem'd,
So are those errors that in thee are seen
To truths translated, and for true things deem'd.

290 Fair, kind, and true, have often liv'd alone,
Which three, till now, never kept seat in one.

• పోల్కిఁజూపఁ బాల్కఁ • పోడిమినియెరిజే

• మిగులఁబండియగుచు • నెగడుచుండు॥

శ్లోక స్త్రీమాలిక—

• చెలియుండియుఁగీడు • నేయనివారలు-

• సలిసల్పునట్లక • నృదేధవార!

• లొరులనుఁగడ్డిపితా • మొక్కింతయుంజెక్కు

• చెవకక • తాపోల్కిఁ జెలఁగువారు

• చెడుగుమాటలకులో • బడకుండువారలు

• తగియుందు రెంతయు • దేవకృపకు!

• తమయంతవచ్చుభా • గ్యములనవ్వారలు

• వ్రయమందనీక కా • పాడుచుండు

• నా రెడ్డిట్లుతక్కు • వారువారలగొప్ప

• తిమ్మకున్న తీరున • దారువారు!

• కోయువారలకింపు • గూచు మల్లియతన

• పొల పెళుంగకపుట్టి • పొలయుఁగాని॥

• యదియుఁ దెవులంటుపట్లగా • బై నలెస్స!

• ధానికం తెను • జేదగు • దమ • చెయువుల

• దీయసివి • ముర్చిపోయిన • తెల్లకలువ!

• కన్న నేచెత్త పూవై న • వన్నెకెక్కు॥

289 శ్లో॥ దొరసానిచేతికుంచిన | గరమరుదుగగాజమాని కరిబనఁజెల్లుకా

మఱినీయెడఁగలతప్పులు | పరఁగెడునొప్పులుగనిన్ను వలచిననాకున్.

290 ద్వి॥ నీటు నెనరుమఱి నిజ మొక్కనియెడ |

నేటివృక్షకుఁ గూడి నిలుచుట లెదు॥

-
- 291 O. cunning Love! with tears thou keep'st me blind;
Lest eyes well-seeing thy foul faults should find

PASSIONATE PILGRIM.—

- 292 O! love's best habit is a soothing tongue,
Add age, in love, loves not to have years told.

- 293 What fool is not so wise.
To break an oath to win a paradise.

- 294 Crabbed age and youth cannot live together;
Youth is full of pleasure, age is full of care;
Youth like summer morn, age like winter weather;
Youth like summer brave, age like winter bare
Youth is full of sport, age's breath is short;
Youth is nimble, age is lame:
Youth is hot and bold, age is weak and cold;
Youth is wild, and age is tame.
Age, I do abhor thee, youth, I do adore thee;

291 ద్వి|| .కన్నీటననుగుడ్డిఁ గావించువలపు|
 .కన్నులునీతవ్వఁ గనసీకఁ కొంటె||

292 ద్వి|| .తలపడుదబ్బఱ. కబ్బబ్బవలపు|
 .పలుకరీడు విరాళి. పడి ముదివారు||

293 ద్వి|| .ఎట్టివెంగలియైన .నెట్టుతప్పకుండు|
 .నొట్టన్వగఁ సుఖంబు .నొండుటకొఱకు||

294 నీసమాలిక||

.మూతిముడుచుకొన్న .ముదిఱుజవ్వనమున్ను
 .గూడిమనఁగఁ తేవు. కోఁడెయ్యాడు|

.నిండునంతసమున. నెగఁచు-మునలితన
 .మొంతయువంతతో. నెససియుండు|

.వయసువేసవివేకు. పకుసాటి-

పెద్దతీ. కముముదిరిన నీతుఁ గాలిపోల్కి|

. యెలఁబ్రాయమామని. వలెనింపు-

వృద్ధత్వ. ముంబట్టు చలికాల. మువలెబోడ|

. యశావనమునువేడక. నలరారు- వాధకకవార్షి

. యశామముగ్గొంచె. మశానుమతియు|

. యడరుణత్వముచుఱుకు. జరకుంటి-

తాకురుణ్య. మున్నాఁడియుం యుందిట్టు. ముజరతతయోగ

. జబ్బు- పెండియు. నతివిర. సము- తరుణత|

. పెంకె- వాధక క్యమెంతేని. పెంపుడు- నిన్ను

. వృద్ధతామోవగించెడ. నేను- యశావ|

. నంబనిన్నామికతోడతం .దలచుచుందు||

295 Inconstancy

More in women than in men remain.

296 The wiles and guiles that women work,
Dissembled wit an outward show,
The tricks and toys that in them lurk.
The cock that threads them shall not know.

297 Every one that flatters thee
Is no friend in misery.
Words are easy, like the wind ;
Faithful friends are hard to find.
Every man will be thy friend,
Whilst thou hast where with to spend ;
But if store of crowns be scant,
No man will supply thy want.
If that one be prodigal,
Bountiful they will him call,
And with such like flatter-ring,
" Pity but he were a king "
If he be addict to vice,
Quickly him they will entice
If to women he be bent,
They have him at commandment :
But if Fortune once do frown,
Then, fare well his great renown ;
They that fawn'd on him before,
Use his company no more
He that is thy friend indeed,
He will help thee in thy need :
If thou sorrow, he will weep ;
If thou wake, he cannot sleep :
Thus of every grief in heart
He with thee does bear a part.
These are certain signs to know
Faithful friend from flattering foe.

295 ద్వి॥ మగ వాళికన్న ను . మగువలయంతు
 . నెగడుమిక్కట ముగ నిల్కడ లేమి॥

296 ద్వి॥ . మగువయొస చేతు . మాయ మమములు
 . మగ . నై నసుంరియం . బరికింప లేడు॥

297 కం॥ నినుగొని కూడెడు వాడే । ప్లనీకు
 ముక్తిండు కాడు . అంభటయెడ-బి
 ల్కు నెగడునులే వగ గొడ్పటు
 . కనుటయెకవ్వంబునమ్మి . కల్గలహితులక
 డే॥ . ఎంతయు నీదుమిత్తు లగు . నెల్లరునుందురు నీకడన్బస
 . న్నంతకు-గాని-యద్దించెన . నక్క-అ-గా-డెవడై ననీకునో
 . క్కి-ంతయు . నీపుడో వను . చేంతురుదూ-బటదిండివై న-దూ
 . పింతురునీన్న భూపతిగ . జేయనిదేవుని బెక్కు-భంగులక

సీ॥ . చేదుగునకీవల . వడినచోనిస్వలం . బడ
 దోయిదురువారు . భోమలంగొల్పి
 . వాటింగంటలనీపు . వలచిననిష్ఠమ
 . చేస్సచేలలోన . ద్రిష్టకొందు
 . కాని-నీసిరిమల్లెనేని నీకుండినవాసి
 యెంతయుమచ్చ . మాసిపోవు
 . నీకడదొల్లి నెఃతేనక్కనై చెయ్యము
 . నేయువార్ని న్మతి . చేరబోరు
 . నీకునేవ్వడునీక్కపున్నే . హితుండో
 . పొడుతోడగునీకుగోవలసినప్ప
 . దేవుడుఃఖండునపుడాల . చేదు

నీవు. తెలిసియుండిన నతఁడు ని.ద్రింపఁబోఁడు॥

గీ॥ . ఇట్లు నీయెడలోనున్న .యెల్ల .వంత!

.వాఁడునీతోడతన్వంతు .పంచుకొనును!

.మంచివిహితని-మాయఁగా.ఁబించుపగతు!

.నైఱిఁగి కొనుటకునిభి కొన్ని .గుఱుతులగును॥

—: (*):—

WRATH.

— : (*) : —

AS YOU LIKE IT.

Act I. Sec. I.

1. Now will I stir this gamester. I hope I shall see an end of him; for my soul, yet I know not why, hates nothing more than he: yet he's gentle; never schooled, and yet learned; full of noble device; of all sorts enchantingly beloved, and indeed, so much in the heart of the world, and, especially of my own people, who best know him, that I am altogether misprised. But it shall not be so long; this wrestler shall clear all: nothing remains but that I kindle the boy thither, which now I'll go about.

CYMBELINE.

Act II. Sec. V.

2. Is there no way for men to be, but women must be half-workers? We are all bastards; And that most venerable man, which I did call my father, was I know not where. When I was stamped: some coiner, with his tools, made me a counterfeit: yet my mother seemed the Dain of that time; so doth my wife the nonpareil of this.— O, vengeance, vengeance! Me of my lawful pleasure she restrained, And prayed me off for heuriance; did it with a pudency so rosy, the sweet view on't might well have warmed old Saturn; that I thought her.

రౌద్రభీభత్సభయానక రసములు.

కావ్యరసము.

1 వ॥ నేనిష్ఠశీః పోకిరిం బురికొల్పెదను-వాని యంతఃముగజూపిం గోరెద
నేమన-నేమోకాని నామననంవానికన్న నెక్కువనేనినై న సస్వ్యాంచుకొ
నదు-కాని- వాడుమర్యాదకిలవాడు మఱియునెన్నడు జమావుకొనలే
దై నంబడితుడు- గొప్పసమాసిగించువాడు- సహచరులకింపజేకెంత
యో బుట్టుడు- కావునలోకులందఱిలో ముఖ్యముగావాని నెఱిగించునావ
గల్గమడుగుడు నిక్కముగానేనలక్ష్యము సేయబడినదిగాని- యదెం
తోకాలముగడ- దీః జెట్టియంతయుంబక్క-మరుచు- నెన్నెముగ్మిగులదు-న
రియే- యాపిల్లకాయన్న నిక్కడనుసికొల్పెద- నిపుడాకులగ్రహింపెదను.

2 సీసమాళిక—

.చాసలతోఁ పవ.రకమొద్దియునేక
పురుషులొనవనుటి. పురువులేదె
.చీకటితప్పన. కేకస్సెరము-
.నాతండియవిల్సి. నాడనెవని
.మిగులమర్యాదగి. పనిచయాహ్లాదజురజే
•.ముద్రింపబడిన య. పుష్పకేతువుండే
.నేనెగ్గ-దప్పన. నా. కెమురకేయునా. వెవ్వె. డో
వానిపనిముట్లు. పోనరచెనను

As chaste as unsunned snow;—
Could I find out
The woman's part in me! For there's no motion
That tends to vice in man but I affirm
It is the woman's part: be it lying, note it
The woman's; flattering, hers; deceiving, hers;
Lost and rank thoughts, hers, hers, revenges, hers;
Ambitions, covetings, change of prides, disdain,
Nice longing, slanders, mutability,
All faults that may be named, nay, that hell
knows.
Why hers, in part or all: but rather, all;
For even to vice
They are not constant, but are changing still
One vice but of a minute old for one
Not half so old as that. I'll write against them,
Detest them, curse them:— Yet 't is greater skill
In a true hate, to pray they have their will:
The very devils cannot plague them better.

••ననుకృతిగా-గాని- .యాకాలమందు
 నా.యమృతాఃర్వితిగ్ర.భృతినందె
 .నన లేనిగుణవతి.యిపుడు నాయల్లాల
 .హహయెంతదుమాగగ.హావెలంది
 .నన్నుదప్పించెనా.నామభోగమనుండి-
 .ననుసైచుకొనియుండు .మనుచుదఱుచు
 .బ్రాహ్మణం చె-వేండియు- నంతటియడకువ-
 .నాసొంపుగనిదయ్యమైనగదగు
 .మఱుగుపడినమంచు .తెఱుగున
 మచ్చపాం .దనిదాపెయంచునే .దలచినాడ
 .నాలోనగల్గిన.నాకీస్వభావమే
 •.నొదవిననంతబా.గుండునొక్కొ
 .మగవానియందుదు.మాగగ గుణములేదు-
 .నానిశ్చయం-బాడు.దానిదద్ది
 .దబ్బరయేనచో.దానిది- శ్చకమును
 .దానిది-మోసంబు.దాని-దెక్కు
 .వైనకామంబును.దాని దత్యాశయు
 .దానిది-వగఁగొంట.దానిది-మఱి
 •.గొంతెమ్మకోర్కులు.కుత్సితవాంఛలు-
 .మిగులనిల్కడలేని.పొగరసడ్డ
 .కొసవెట్టి-భ్రాంతియు- .గొండెముల్చుపలత-
 .పేర్కొనబడినకి.ల్పిషములెల్ల
 .మఱియునింతేకాక.చరకమెఱుగునవి
 .దానివి.కొంత-యంతయును-గాని
 .కాకేమి.యంతయుం.గట్టడికీడగున్-

HAMLET—

Act. I. Sc. II

O, that this too too solid flesh would melt,
Thaw, and resolve itself into a dew ;
Or that the Everlasting had not fixed
His canon 'gainst self slaughter ! O God ! O God !
How weary, stale, flat, and unprofitable
Seem to me all the uses of this world !
Fie on 't ! Ah fie ! 't is an unweeded garden
That grows to seed ; things rank and gross in nature
Possess it merely. That it should come to this !
But two months dead,—nay, not so much, not two !
So excellent a king ; that was, to, this,
Hyperion to a satyr ; so loving to my mother
That he might not between the winds of heaven
Visit her face too roughly. Heaven and earth !
Must I remember ? why, she would hang on him
As if increase of appetite had grown
By what it fed on ; and yet, within a month,—
Let me not think on 't,—Frailty they name is
woman !—
A little month ; or e'er those shoes were old
With which she followed my poor father's body,
Like Niobe, all tears ;—why she, even she—
O God ! a beast, that wants discourse of reason,
Would have mourn'd longer—married with my uncle

.శెడుగుస్తై తంబుమా. తేడు * న సయము
 .ప్రతినిమిషము. పాశ్చాత్య. వదుపాతకం-
 బందు- . సగముపాశ్చాత్యిలుగో. సంలగాంగ.
 . వాకివిరోధముగ నేను . వాస్తవ- వాటి.
 . దిక్పాద- గాని- వానిని. దిగు నేపు.
 . వారు నేర్చు గుంటుకై . కోరుకొనుట.
 . వాని- * దయ్యంబులుం జెప్ప. నేర్పింక.

3. నీసమాప్తి క—

కటకట యీబొంది. కపముట్టు వచ్చుచు
 . జెడిమంచు పూడ్కిన. శింశుటకయి.
 మిక్కిలిగోరెన. నక్కటతనశాన
 . సంభాత్యహత్యక * న శ్వరుడు.
 . ప్రతికూ * లముగనున. ల్పకయున్న సెంతి మేల్.
 . జేవుడా- యూజ * త్తిలిగిను.
 . యెల్ల సడతలునా. కెంత చీదటగ
 * జ. నిత చర్వణముగ మ. తికడుదప్ప.
 . గానిప్పలంబుగా. గనుపడె- నీ
 యన. కట-యి * పో. యది. కలుపుతీయ.
 . బడనట్టితోటయై. వ్యధ * ముగా జెడున్
 బనికిమాలిన చెడు. వస్తుసమితి.
 . నయ్యదినిండియు. న్నది కేవలమొత్త.
 కార్యముపుట్టెనుగట్టకడకు.
 * మడ్డి సేను రెండునె. లలుమాత. మే-

My father's brother, but no more like my father
Than I to Hercules: within a month
Ere yet the salt of most unrighteous tears
Had left the flushing in her galle'd eyes.
She married:—O most wicked speed, to post
With such dexterity to incestuous sheets!
It is not, nor it cannot come to, good:
But break, my heart, for I must hold my tongue!

యః. కాదు-కా లేదంత. కా పు రెండు।

.సంతటిగొప్పరా-జ. తఁడుగడదీసికి-

•.గండపుకాడొక్క-రాకాసికివలె।

స.ంతమోహించునా.యమ్మసతిం-

డాపె.పైవాఁడిగాలియుం.బాటసీఁడు।

.అక్క-టా సేఁజ్జపి.నందఁగవలయునా-

.మిక్కిలిమాపెయు.మేపఁబడిన।

.దానిచేసభివృద్ధి.దనరునాఁకలిపలె

.నాతనిబట్టివే.లాడుచు-డు।

.సరిగాని-యొక్క-మా.సమలొస్త-

నాకాత.లంపువల-దుఁచాప.లంబ-నీచు।

.మాపగునెలఁతఁని.హాథిగ-నొకచిన్న

.నెల-లేకమిగులఁగ.న్నీటవనిఁగి।

.శోకదేవతసలె.నాకె-నాతండిశే.సా

ముపెంబడించెడు.సప్తతొడఁగు।

.కొనినజొడొక్కింత.యునుఁబ్రాంతిగిలకముం-

.దాపెయొప్పాని.శ్చ.యముగనాపె।

యొదైవమా-నుంత.యన్వవేకములేసి

.పశువెనమఱికోంత.వలగుదుఁఖ।

.మునఁగ్రాగుచుండు-నా.పినతండితో

వివా.హంబయ్యె-నాతండి.కనుజఁడతఁడు।

.కాని-నాతండివె.ఖరిలేడు-నేను

•భీ.పునీపోల్కి-గానల్లు-•మొనసియొక్క-।

.నెలలోపెయున్నక.న్నులయందుదుష్టా

•శు.పుకారమొలుపును.సలుపకమును।

Act. ii. Sc. ii.

- 4 O, what a rogue and peasant slave am I !
Is it not monstrous, that this player here,
But in a fiction in a dream of passion,
Could force his soul so to his own conceit,
That, from her working, all his visage wann'd ;
Tears in his eyes, distraction in 's aspect,
A broken voice, and his whole function suiting
With forms to his conceit ? and all for nothing !
For Hecuba !
What 's Hecuba to him, or he to Hecuba,
That he should weep for her ? what, would he do
Had he the motive and the cue for passion,
That I have ? He would drown the stage with tears,
And cleave the general ear with horrid speech ;
Make mad the guilty and appal the free,
Confound the ignorant ; and amaze, indeed,
The very faculties of eyes and ears.
Yet I dull and muddy-mettled rascal, peak,
Like John-a-dreams, unpregnant of my cause,
And can say nothing ; no, not for a king,
Upon whose property and most dear life
A damned defeat was made. Am I a coward ?
Who calls me villain ? Breaks my pate across ?
Plucks off my beard, and blows it in my face ?
Tweaks me by the nose ? gives me the lie i' the
throat,

.మున్న (బెండ్లాడెన. ప్పొలఁజి-యాహఁ-
కడుఁ బాపపువేగము--•వావికాని|

.•కూటములకంత నేవుకతోఁజాటుటకయి|
.యయ్యదియఁగాదు-కానేర.దద్దిమేలు!
.కాని-పగులుమనాగుండె.కాయసీవు|
.ముందునానోరు నేమూసి.కొందుఁగాన॥

4 సీసమాలిక॥

.•భాపురే నేనెట్టి.•వంచకుండనికెంత
.మోటయడిమెసటి.నాటకుడు!
.బొత్తి గఁగల్పసం.బొగలుకలనిచటఁ
.దనశక్తిదనయాహ.•కనగుణముగ|
.బల్మి•బ్రవతింపఁ.బడె-వానిమోమెల్లి
.కళతప్పె-జూపులఁ.గంటిసీరు|
.వాసి•యాకృతిఁ•గల.వరము-•డగ్గుణిక-
.మఱివానిదేహ•ధ.మంబదంత|
.యునువానితలఁపున.•కనుహవముగనుంట
.•యబ్రముకాదె•న.మన మిద్ది|
.లేనిదానిఁగుఱించి..•జేనుకె-వానితో
.నాపెకునాపెతో.సతనికేమి|
.వాఁడా మకొటకేడ్చి.వలసినపని-వాఁడు
.నాదు•నింతాకార.జంబుతసకు|
.నుండిన నేమి నె.యురొ-•రంగమ్మన
.కన్నీళ్లచేసెపు-•కనచెనము|
.నలనన్నిదేసెబ.గలగొల్పె-•నోమికె

As deep as to the lungs & Who does me this?

Ha!

's wounds! I should take it: for it cannot be

But I am pigeon-livered, and lack gall

To make oppression bitter, or, ere this,

I should have fatted all the region kites

With this slave's offal. Bloody, bawdy villain,

Remorseless, treacherous, lecherous kindless villain!

O, vengeance!

Why, what an ass am I! This is most brave:

That I, the son of a dear father murdered,

Prompted to my revenge by heaven and hell;

Must, like a whore, unpack my heart with words,

And fall a-cursing, like a very drab,

A scullion!

Fie upon't! foh! About, my brain!— I have heard

That guilty creatures, sitting at a play,

Have by the very cunning of the scene

Been struck so to the soul, that presently

They have proclaimed their malefactions!

For murder, though it have no tongue, will speak

With most miraculous organ. I'll have these players

Play something like the murder of my father

Before mine uncle: I'll observe his looks:

I'll tent him to the quick: if he but blench

I know my course. The spirit that I have seen

May be the devil: and the devil hath power

To assume a pleasing shape: yea, and, perhaps,

Out of my weakness, and my melancholy,

As he is very potent with such spirits

Abuses me to damn me. I'll have grounds

More relative than this:—the play's the thing,

Wherein I'll catch the conscience of the king.

•నిచ్చి పుట్టించు-జన్మించు నిరపా
 •రాధనల-దాసుమా-స్సలు స్రాగ నానా-
 •సెదముగ నొప్పువి-ద్దొల-సింపు
 •గలగ నుసోమని-న లెను నేనో మొద్దు
 •పద తుంటునినా-పనిని సుకు
 •గొన నొక రడబడి-యన జాల నెదియు నె
 •వనినియ థకా పామ-లొడొన చకా
 •బడియె నొయలు వంటి-ప్రభుని గూరి చియెన
 •లే-దేను శిక్షికినా-లెంక యనుచు
 •నిలుచు సన్న నడు-నా-తల బగులంగొట్టి
 •నాగడ్డముం బీకి-నా మొగమున
 •బాటనై చెడు-ముక్కు-బట్టెను ల్పెడు
 •నను-మిగులద బృహతీయంచు-బెగ డేజొచ్చు
 •నిలునా కెవడొన చుక-గటకటా మెందు కే
 •నదిసై పవలసిన-దహహ నేను
 •లేశ మెనక ధృతి లేనట్టి వాడను-
 •గానియెడ నీని-కంఠెముందె
 •యూనీచు పీఠుచే నేనెల్ల నింగిగి-ర్వ
 •లను-గొల్పి పగ-వలసియుండు
 •కూళ-స్సిడిదొంగ-గొడ్డు-కట్టపి పోకిరి
 •కటికితుంటరి-యకటచ-లము
 •భభిభభీనే నెట్టి-పనికిమాలినగాడ్డె
 •నిది మేటిశూరత్వ-మేను జంప

ఁబడుమంచితండికిఁగొడుకును-

బగినీచుక. కొనఁదయ్యమునఁబురి. కొల్పఁబడితి.

మాటలనాఁయభి. మాచములంజె

మా. దిరిఁదెల్పవలయునా. మఱియుఁదొత్త

నఁమిత్తవలయునా. యంట్లదోమెడుపాఁడు

సీదానికి యియిసీ. నాదుబుద్ధి.

లెమ్మరంగంబునం. గుమ్మరుపోషులు

విన్నాడ. నాట్యప్రవీణత మెయి.

దమనేగములఁబ్రచు. రమునేయునంతతా

కంబడిఁరంతరం. గమునసంచు.

గతమేమనఁగ-హత్య. కడునాల్కలేకయు

బహులాద్యుతావయ. వమునఁబల్కు.

నాషిసతండిముం. బఱినేనునాడింతు

సీనాటకుల. చేత. నెద్దియెన.

నాతండిఁవధఁసూచ. నమునేయునట్ల-

నే. నరయుదువాని. వె. ఖరులు. శోధ.

నేయుదునాతని. చిత్త. మాతఁడుజంకు

సీని. నామాగకము. నేనెఱుఁగుదు.

నేనుఁజూచినఁమూతి. శానోపుదయ్యము-

వయ్యమింపగుమాపు. బాల్పగల్గు.

నరియె-వెండియు. నొక్క. తఱినాతఁడుగ్గడు

నలువంటిశక్తుల. నలరియుంట.

నాయశక్తి మఱియు. నావిచారముఁబట్టి.

నన్నుఁజెఱుపమాయ. నన్నుచుండు.

నింతకన్నదగిన. వేఁగాంతుఁగతములీ.

యాటమిషనుతేని. యఘముఁగండు॥

HENRY V.—

Act III, Sc 1.

5 In peace there 's nothing so becomes a man
 As modest stillness and humility :
 But when the blast of war blows in our years,
 Then imitate the action of the tiger ;
 Stiffen the sinews, summon up the blood,
 Disguise fair nature with hard-favoured rage ;
 Then lend the eye a terrible aspect ;
 Let it pry through the portage of the head
 Like the brass cannon ; let the brow o'erwhelm it
 As fearfully as doth galled rock
 O'erhang and jutty his confounded base,
 Swilled with the wild and wasteful ocean.

HENRY VI—PART III— *Act II Sc II*

6 To whom do lions cast their gentle looks ?
 Not to the beasts that would usurp their den.
 Whose hand is that the forest bear doth lick ?
 Not his that spoils her young before her face.
 Who 'scapes the lurking serpent's mortal sting ?
 Not he that sets his foot upon her back.
 The smallest worm will turn, being trodden on ;
 And doves will peck in safeguard of their brood.

5 నీ .నగనెయెడచ్చుచి.శాంతియునంతకువ
 .యటనరునప్పుడగి.నా లేమి.
 .కాని-యెప్పుడుమన.వీనులుగిలు
 హాహూ.గర్భరసముచొటబడె.సప్పుడుమన
 .మనుసరించవలయు.వ్యాఘ్రచేష్ట-
 సద.మునిన్దిరిగియింప.వాయుఁగూచుక
 -కొనునదియుత్సాహ.మును-సాగనగు
 మన.ప్రకృతి.వక్రముగిమా.చుకొనవాయు
 .గంటికికీకరా.కారమివలయు
 స.య్యదితలఁటికిల.యందాగుండి.

.యిత్తిడిపిరంగివలెజూడ.నిండుపోంచి
 కన్సముయుదుప్రవిష్టంప.కరసముద్ర
 .ఘటకాఁవినప్రనిజపిత.కక.బ్రకేకక
 .శిలవలె.ఘోరస్థుగదాని.సలమనిండు.

6 నీ॥ వేన్దిపెసింగము.లెవదజ్జుజ్జులి
 .చూపులు.దవలోవజ్జోస్సుపసంల
 .నైగా.దెనలిచేయి.స్థియడవి
 యెల్లు.నాకెప్పు.దసదుకూ.నలదనముగ
 .ముసకుగి.పుగుగి.దొయిరి
 పానని.గా-దెనరిడుందప్పు.గలుగుబొందు
 .త్రాచుకా.టదుగున.దావీశుం
 ద్రాక్షు.నకెడుకా.దకుచుటె.సరివైదిగు.

KING JOHN *Act II Sc I*

7 What cracker is this same that deaf's our ears
 With this abundance of superfluous breath ?—

THE MERCHANT OF VENICE *Act III Sc I*

8 if it will feed nothing else
 it will feed my revenge. He hath disgraced me,
and hindered me half a million, laughed at my losses
mocked at my gains, scorned my nation, thwarted
my bargains, cooled my friends, heated mine ene-
mies ; and what 's his reason ? I am a Jew. Hath
not a Jew eyes ? hath not a Jew hands, organs,
dimensions, senses, affections, passions ? fed with
the same food, hurt with the same weapons, subject
to the same diseases, healed by the same means,
warmed and cooled by the same winter and summer
as a Christian is ? If you prick us, do we not bleed ?
if you tickle us, do we not laugh ? if you poison us
do we not die ? and if you wrong us, shall we not
revenge ? If we are like you in the rest, we will
resemble you in that. If a Jew wrong a Christian,
what is his humility ? revenge. If a Christian
wrong a Jew, what should his sufferance be by Chri-
stian example ? why, revenge. The villainy you
teach me, I will execute ; and it shall go hard but
I will better the instruction.

•తిరుగుఁ బొత్తోనొరించునెఁ. తేనిమట్లు|

•బడినయప్పుఁగె- వెండియుం. బాపురాలు|

•కడునడిగెననుస్యిల్లులం. గాచుకొనఁగ|

•బోడుచుముక్కులతోడద. బిచ్చునెచ్చి||

7 ద్వి|| •నఁజీవికన్ఠో. స్థిశుఁడుమాచెవు||

•దెవుడువచెడునుఁచచ్చి. సితమమిఁముగ|

8. వ|| అదివఱ సేచినేత్రపకున్న సావగి నేత్రపును- వాఁడున్న వనూసప
చెఁకు- నొకెడులక్షలజ్ఞెను- నాసప్తములయెడనవ్వెను నాలాభ
లవెక్కిరించెను- నాజాత్యరస్కరించెను- నాభేదములుచెడిఁగొట్టె
ను- నామిత్రులసడఁచెను- నాశత్రులరేపెను- వానిజ్ఞయోజన
మేమి- నేనుయూదియాభేదస్థఁడను- యాహూరియునకు నేత్ర
ములుండనా- యుఘానీయునకు హస్తములవయవమాలు కొలత
లిందియిములతోర్కులు కామకొధాదులుండవా- శ్రిష్టమగు
నినలెనాయన్నమున మేవఁబడియె- నామాయుధములచేతనే హిం
సింపఁబడియె- నాహోగములకేలోఁబడియె- నామందులచేతనేకు
గుచెఁబడియె- నానీతానేరఁగిచేతనే చక్షుక్కింపఁబడితిసింఁచఁబ
డియె- నీవునుమురక్కినచో మాకునెత్తరుకాదా- నీవుమాకుఁజ
క్కిరిగిరితిక్కిన మేమునవ్వమా- నీవుమాకువిసమిడిన మేనుచావ
మా- నాటియు నీవుమాకిన్యాయముచేసిన మేమువనిర్భయమా
మా- నీవలెనుగిలినగానలొ నే మాన్నయెడల నంతులతోడన్నఁగో
లుదుమః- యాహూరియును శ్రిష్టము. ఘనత పోనచే సినేని

TIMON OF ATHENS ... *Act IV Sc III.*

9 Consumptions sow

In hollow bones of man ! strike their sharp shins,
 And mar men's spurring. Crack the lawyer's voice,
 That he may never more false title plead,
 Nor sound his quillots-shrilly : hoar the flamen,
 That scolds against the quality of flesh,
 Nor not believes himself : down with the nose,
 Down with it flat : take the bridge quite away
 Of him that, his particular to foresee,
 Smells from the general weal : make curled-pate
 ' ruffians bald ;'
 And let the unscarred braggarts of the war
 Derive some pain from you. Plague all,
 That your activity may defeat and quell
 The source of all erection.—

10 Ensear thy fertile and conception's womb,
 Let it no more bring out ingratul man ?

వాడగపచావలసిన దయయేమిట్లున్నామనకున్నాడు జహలూషీయు
న కపకారమొనరించెదెడ భిక్షుమనకునినిదళామున వాని
కెట్టియోపుకండవలయు. నేమి-చగ- నీవునాకునేపుకదు మాగక
మునెటవేచెదను- మతీయది కనెముగానుడుగాని నేనామ
ప్పబడినట్టింత వృద్ధిచేసెదను.

9 నీ|| .నరులయెముకలెల్ల నుముమునేయుడు-

వారి.మోకాళ్లుముకు- డి.ప్పడెమడిమోగి

.నరములద్రొంచుడు- .నాయవానికి
గొంతు.బ్రష్టలు సేయుడు.వాడబద్ధ

.పతిములుబట్టి .వాదించనీక

సూ.త్రాశములకికెన్న .డముపనీక

.మతగురువుబట్టి .మొచమకమొలచుడు

.వాడందటికిదప్ప.వట్టుగాని

.తానుదిన్న గనుండడెం.తయునువాని

.ముక్కుగోయుడు మతి-వాని.డొక్కజే-ల

.డెవ్వడందటిదసముల .కెగుసలిపి

యైనమిక్కి.లితనలాభ.మరయుచుండు

ద్వి|| .వంగినకురులున్న.వన్నెకాండ్రుగ

.డంగిగోడిగజేయు.టకుందలకొనుడు||

కం|| అనిలోనదెబ్బలుకువ

.స్పిరకతనకబొగడుకొనెడు.బిరుదుమగలజే

తనయినయిడుమలబెట్టుడు.

.జనములదుదముట్ట బాడు.నలుపుడుమూరల్ ||

10 ద్వి|| పుడమి-ఫలించునీ.బొజ్జనెండించు

పొడమనీకచటనె.పుకగృతఘ్ననరు

11 Nor on the beasts themselves, the birds and fishes
You must eat men. Yet thanks I must you con,
'That you are thieves professed, that you work not
In holier shape ; for there is boundless theft
In limited professions. Rascal thieves,
Here 's gold. Go, suck the subtle blood to froth,
And so 'scape hanging. Trust not the physician :
His anti dotes are poison, and he slays
More than you rob. Take wealth and lives together
Do villainy, do, since you protest to do 't,
Like workmen

Act. v. Sc. iv.

12 now breathless wrong
Shall sit and pant in your great chairs of ease ;
And pury insolence shall break his wind
With fear and horrid flight.

11 నీ॥ మృగములఁబక్షులమీలనెకాదు నరులనుభవించెగ వలయు
 మీన
 .లింతియెకాక-మీ. కేను వందనములు . నేయగ వలయు-బ్ర.సి
 వ్య.లెన-
 .దొంగలుమీఁద- లెంతో పూజ్యనేషంబు.లంది చేయరుసని
 .హద్దలేని
 .దొంగతనంబు చె.లంగెడుదగునట్లు . లేపాకటుకాబడు.వృష్టి
 లందు!

బంగరిదెకొండుతుంటిదొంగలార!
 పొండు-దా॥ క్షౌరవంబుమీసోట్టలుబ్బి
 దా॥.పు-జ్జాతముననుమీ.గిక్తముడికి
 .నురుగ కాకిండు-తప్పుకొండుడికినటుల.

క॥ సమృద్ధిఁజేజ్జన్-మీ!
 వె.ంబడివాఁడిచ్చునట్టి వి.రుగుడువిషమా!
 ముమ్మరిముగఁజంపునతఁడు!
 దొమ్మిగమా॥నిసులమీరు.దోచుటకన్నన్.
 గీ॥ భ.నముప్రాణంబులన్గొడఁగొనుడుకలిపి
 చేయుఁజీకీడుచేయుఁజీ-చే.యుటకయి
 బెట్టిదంబుగమీరొట్టుబెట్టుకొన్న
 వారుకావున.బనివాండ్రవ.లెగఁడంగి..

12 గీ॥ మీ.సుఖాసనములనిప్పుడా.నరేగి!
 యూ.పిరందనితప్పుగూ.మ.కొండవలయు!
 .రోతి॥యగుపర్వమెయివట్టి.భీతితోడ!
 .దినిబలసినట్టి॥గట్టివై॥లిపడవలయు.

TITUS ANDRONICUS

Act V Sc I

13 As kill a man, or else devise his death ;
Ravish a maid, or plot the way to do it ;
Accuse some innocent, and forswear myself ;
Set deadly enmity between two friends :
Make poor men's cattle stray and break their necks ;
Set fire on barns and hay-stacks in the night,
And bid the owners quench them with their tears.
Oft have I digged up dead men from their graves,
And set them upright at their dear friends' doors,
Even when their sorrows almost were forgot ;
And on their skins, as on the bark of trees,
Have with my knife carved in Roman letters,
'Let not your sorrow die, though I am dead ?'
'Tut ! I have done a thousand dreadful things
As willingly as one would kill a fly ;
And nothing grieves me heartily, indeed,
But that I cannot do ten thousand more.

13 నీనశూలిక .

మ.నుజఁజంపుట-లేక-తనిఁజంపుటకుఁ గుట్ర-చేయట-

కన్నియంఁడె.ఱచుట-యది।

కా. నేనియట్టులఁగా.వించుటకు నెత్తు.ఁనుట-కీడు లే.కున్న నొకని

నెగ్గిఁచుటయు-మఱి-నేమాటఁనప్పట-

ఁపురోర్తపై నంబిరు.గుఱుహిఁతులకు।

ఁగల్పించుటయు-ఁజేవ.కాఁగల పరఁపులఁదొవ

ఁదప్పించిగొం.తులువొచ్చుట।

.యధఁ రాత్రిమున ధా.నృపు కొట్లకుం

గట్టి.కుప్పలకునట్టి.నిప్పనెట్టి।

.ఁమదుకన్నీళ్ల నెం.తయునానినాపకఁగి.సాత్తు

దారులఁచిల.చుటయుఁదఱుగు।

.నేనసమాఘల.లోనుండి వృత్తమాన.పులఁ

ద్రవిత్వీశి వా.రలవిహితాల।

.తలుపులపట్టవా.రల శోకములునాఁజ్వుఁ

.జడునంతఁట ని.వ్వఁబడఁజేసి।

.చచ్చిపప్పటికేము.చాననీచర్మవి

.నసఱులసనివారి.తనుపులం.దు।

ఁజెట్లపట్టలనలె.జెక్కినాఁడన్నాడు.కర్తచే

బ్రహ్మసర్వం.శిరము-లాగు-1

.మొక్కఁకీర్తనెట్టి.లుక్కఁదియునొవేష్య-1

.నేనువేయిఘోర.కృష్ణములఁది।

.జగినినాఁడఁగాని.నడకెసదివేల్చియగు।

.లేమితిప్పగన్ను.ఁబొగినుదెలియ.

RAPE OF LUCRECE.

14 "Lucrece, quoth he," this night I must enjoy thee;
If thou deny, then force must work my way,
For in thy bed I purpose to destroy thee:
That done, some worthless slave of thine I'll slay,
To kill thine honour with thy life's decay;
And in thy dead arms do I mean to place him,
Swearing I slew him, seeing thee embrace him.

15 Let him have time to see his friends his foes
And merry fools to mock at him resort:
Let him have time to mark how slow time goes
In time of sorrow, and how swift and short
His time of folly, and his time of sport:
And ever let his unrecalling crime
Have time to wail the abusing of his time.

16 Out, idle words! servants to shallow fools,
Unprofitable sounds, weak arbitrators!
Busy yourselves in skill-contending schools;
Debate, where leisure serves with dull debaters;
To trembling clients be you mediators:
For me, I force not argument a straw,
Since that my case is past the help of law.

14 త|| .సనువీను-వాణ్ణి.చదొడగె- నిన్నె.ననినేటి

మాపుసందనియగెవాయు|

.నినుబల్మిగూడెన- నీవొప్పుకున్న-

.నిన్దెగటాదిచి సేబులునొకరి|

యనిమిసీయఁగరులు తోడపెచ్చు

.తొలగినటుల నాని.తోడనిత్తుక|

.నొసరనేయటెడ. నొట్టిడిమిఁ.లున్న

స్త్రీనిమిమ్ము.నొడిచితిగను.

15 త|| .చెనచెలులెరు.దనకగనాగు.గా

జూడనీవాడు.కరము.నోగంగి|

నె.మకొనిననుమతి.పెక్కిరించ.గను

.సిగ్గందనీ వంత.చెడడుపట్ట|

.గెలిపెట్టనీప్రొక్క గడచిపోకుంట-

.నొసచేడ.నదవడి.నెట్టునుమంట|

పనినడియకదిద్ద.బడనినేరంబు.గారింప నీ

రిశ.గా.నెట్టు నాని.

16 నీ|| .పోనొందు సోమరి.పోతు మాటలు- చెల్వి.లేవారలకెల్ల. నాని

నీండు|

[లి.వి.గుడించె|

కొఱమాలిన కొదల.క్కఱ గానితగనరుత్- పనిగొనక జె

నా.రాడుబడులను.నోయి- వదాడుడు.కుప్పోని మొప్పుల.పొం

తరేతి|

[.బాడు.నా|

.దగడంబులాడి రచ్చనునెక్కి పడకెడ.చాది కుండడు నాయ

.సరకు సేయగె.నొట్టి.వి.చారణ-నిపు.డిరయగానను నొకగడ్డి.పకపాటి|

.యెనవాచగునంగితి కవనరంబు.సర్వములతోడ.తోడ.గ.సర్వముగాను

రౌద్రసః

- 1 సరోషదప్తాధికలోహితో^{శ్చ}న్దే^{శ్చ} ।
 వ్యకంధోధన్వరేఖభుక్కుటీర్వహద్భిః ।
 తిస్తారగాంభల్లనికృత్తకంఠైః ।
 పలుకంకారగర్భే^{శ్చ}దన్వతాంశిరోభిః ॥ రఘునంశే సగ్ధో^{శ్చ} పతి
- 2 తద్భిషభవస్తస్మ అపరాహోఅహం^{శ్చ}పే^{శ్చ}న్దే^{శ్చ}న్దే^{శ్చ}అభ
 రథాజాపలి ఊలదంసణాభవిఅ అగ్నిదోభనామి
 శిశిశివశ్రవోవహి॥ విక్రమార్వశోమే॥
- 3 అణ్డ- అత్తొ^{శ్చ}హోహిఅ ఆహమాశేణాసే
 త్తసి^{శ్చ}దోదానిం అగ్ని^{శ్చ}ధమ్మకంచుఅస్పవేసి
 శోతిణచ్చణ్డకూపోవమస్సశవ అణ్డకిదిం
 పశేవదిస్సది॥ శాకుంతలే॥

కి ను క .

- 1 గీ॥ .•కినుక •మైగర్వబడి కడుఁ. గెంపుమిగులు!
 .•పలుదెఱలు-మీఁది రేకలఁ. దెలుపుబొమవు!
 .డులు-•ములుకులఁ. దెగినకుత్తు •కలును-•బొబ్బ!
 .లొప్పు•పగ్గఱతలలనేలఁ. గప్పెనతఁడు॥
- 2 ప॥ ఏలినవారితప్పుగాదు- మీకుఁగిట్టని నేనుమీయెదుటనుంటచే నా
 దేనేరమిటురావేనిపుణికా.
- 3 ప॥ దోసకారీ-నీతలంపుచొప్పునఁజూచెదవు-•దమ్మపుం•దొడవువను
 డి గడ్డిండాఁగిననూతిన్బోలు నీ•వాలకమిపుడింకెనఁడు దెలువఁగ
 లఁడు.

AUSTERITY.

KING HENRY IV PART I *Act III Sc.*

- 1 He 's as tedious
As is a cired horse, a railing wife ;
Worse than a smoky house.

HENRY VI PART II *Act III Sc. I.*

- 2 Virtue is choked with foul ambition.
And charity chased hence by rancour's hand ;
Foul subornation is predominant,
And equity exiled your highness' land.

RICHARD III. *Act V Sc. III.*

- 3 Give me another horse,—bind up my wounds,—
Have mercy, Jesu !—Soft I did but dream.—
O coward conscience, how dost thou afflict me !—
The lights burn blue.—It is now dead midnight.
Cold fearful drops stand on my trembling flesh.
What do I fear ? Myself ? There 's none else by :
Richard loves Richard ; that is, I am I.
Is there a murderer here ? No ;—Yes ; I am,
Then fly. What, from myself ? Great reason why,—
Lest I revenge myself upon myself.
Alack, I love myself. Wherefore ? for any good
That i myself have done unto myself.,
O, no ! alas, I rather hate myself
For hateful deeds committed by myself !
I am a villain : yet I lie, I am not.
Fool, of thyself speak well :...fool, do not flatter.
My conscience hath a thousand several tongues,
And every tongue brings in a several tale,

భీమ తస్య రసము .

1 ద్వి॥ .పొగఁగిమ్మున్లునె. పుండిట్టినాని॥

.♦ బెగ.డుగుజ్జమున లె.పెసిగించువాఁడు॥

2 గీ॥ .♦ బీరమత్యాశచేగొంతు .పినుకఁబడెయె॥

.నలుమఁగిఁజేఁజుమున మంచి.తనము-మఱియు॥

.నగిలినుబోధనంబు ♦ప్రధానమయ్యె॥

.న్యాయమేలింవారి రా.జ్యమునువిడిచె॥

3 సీసమాలిక—

.ఇంకొకగుడ్డము.నీవునాకుందెమ్ము

.కట్టమునాదగు.గాయములను॥

.దయచూడుచూసన్పు .దైవమా-

యాగును- .కలఁగంటి-నింకెన్ది.కాదుగాని॥

.పిఱికిబుద్ధియెట్లు .వీడించితివినన్న-

.వెలవెలఁబాటు♦చి.వెల్పువుడు-నడి॥

.రేయి-వడంకునా.మెయెడనిలిచెను

.జడు♦పుగ్గడించెడు.♦చలువబొల్లు॥

.నేనికివెఱచెక- .నానిమిత్తము-

మఱి.నాచెలి నెవ్వరు.న్గ సరారు॥

.ననునేనుఁబ్రేమింతు- .ననఁగ♦నేనేనేను-

And every tale condemns me for a villain.
Perjury, perjury, in the high'st degree ;
Murder, stern murder in the dir'st degree ;
All several sins, all used in each degree,
Throng to the bar, crying all,— “ Guilty ! guilty ! ”
I shall despair. There is no creature loves me ;
And if I die, no soul shall pity me :
Nay, wherefore should they ; since that I myself
Find in myself no pity to myself ?

.కలదొడ్డుక్కడనొకఁ ఘోషంబుండు |
 .లే-హనునేనె న. లేలెముక్తముగెట్టి-
 .మేమి-సన్నుండుయే-యొకతంబ |
 .నేనెన్నాఁబెబగం.దీరుచుకొందు
 నే.మోయని-సన్నయ్య.మోవిలచెద |
 .నేకారణంబున-నాకునేనేయెట్టి.మో
 మేలునొనరించి.యుంటిచేత |
 .నోహోయలులకాద.మోసన్న

సహ్యించు.కొనెదగుశ్చి.మూతా.పనులుసల్పి |
 .నాడెగావునమోస.గాడిచునేనిష్ట

.కల్లవల్కుచునుంటి.గాననేను |
 .నవివేకిన్గొచి.యచుకొనుమంచిగ-
 .వెడలగనన్న వెహ.గడుకొసకుము |
 .నావివేకమువేయి.నాల్క-బాగి.యది-
 .యెల్లనాల్కయు.జెప్పు .నెక్కటికేత |
 పాపాత్మునిగనన్న.బ్రతికభయం

దప్పు.వట్టెడుక-మిగులన.బద్ధమప |
 .మూణముపాత్యయు-వ.తేగచెప్పెగ
 రాని.నూరఘాతకతియు.జేటియిట్టి |
 .వివిధపాపములెల్ల.వెల్లడిగాదాము
 న్యాయసభనూత్తగి.సన్నునోసి |

.నోషియనిభావవెట్టెనె.ంతోనిరాశ |

.గొనెద-సర్వదుఃఖింశరే.రుచ-సరిసరి |
 .వారలెందుకనుల.య.వియ-సన్ను |

.నేననుంతకనికరించ.బూనగాన ||

PERICLES—

Act I Sc IV.

4 But see what heaven can do ! By this our change,
These mouths whom but of late, earth, sea, and air,
Were all too little to content and please.
Although they gave their creatures in abundance,
As houses are defiled for want of use,
They are now starved for want of exercise :
Those palates, who, not yet two summers younger,
Must have inventions to delight the taste,
Would now be glad of bread, and beg for it :
Those mothers, who, to nuzzle up their babes,
Thought nought too curious, are ready now
To eat those little darlings whom they loved
So sharp are hunger's teeth, that man and wife
Draw lots, who first shall die to lengthen life.
Here stands a lord, and there a lady weeping ;
Here many sink, yet those which see them fall,
Have scarce strength left to give them burial.
Is not this true ?

1 నీనమాలిక —

అ.యినను బరికించు.మ్మాదైవమేమిసేయగలఁడో - మామాలు
పగుటవలస!

నీహోళ్ల-నీనినెం.తేనిన్న మొన్నటి.డాక భూమియు నము.ద్రంబు
గాలి!

.హానిజంతువులను .వాడుక లేమిచే .నిండ్లములుగునంత హెచ్చు
గనిడి!

.మైనఁదనువఁ గొంచెమయ్యెనో - యిప్పుడ.భ్యాసంబులే కివి.వ
స్తుపడియె

.ఁగ్రొజవుల్బల్పింపఁ.గోరిన నాల్కలి.ప్పుడు రొట్టెకై కడు.ము
దముపొందు!

.మఱిదానిఁగూచిగఁచు-ఁ .జిఁటుతలఁ బెంచుట .కెంతయోశ్ర
ద్ధవ.హించినట్టి!

.తల్లులేతమకన్న .పిల్లలందినసిద్ధ.పడెద-రాకలిషలు.ఎరునయెంత
.వాడిగనుండెను .భార్యయుం బెనిమిటి .తమలోన నెవరు తొ.ల్లఁ
డెగటారి!

.బ్రతుకును బొడిగింప .వలయునోయని చీట్లు.తీయఁ దొడంగి-
రి. తెన్ను ననొక!

.దొరయునుమఱియొక .దొరసాని యచ్చోట .నీలఁబడిరేడ్చుచు
నీరసిల్లి!

.కూలుచున్నార పెక్కఁడ్రు.సోలియచట!

.గాని-వారలపాటును.గొంచునట్టి!

వారువారల మాడ్చెడు.బలములేక!

.నిలిచియుండిరిదంతయు.నిజముకాదె.

WINTER'S TALE—

Act III Sc. II.

5 But, O thou tyrant !

Do not repent these things, for they are heavier
Than all thy woes can stir ; therefore, betake thee
To nothing but despair. A thousand' knees
Ten thousand years together, naked, fasting
Upon a barren mountain, and still winter,
In storm perpetual, could not move the gods
To look that way thou wert.

RAPE OF LUCRECE

6 He, like a thievish dog, creeps sadly thence ;
She, like a wearied lamb' lies panting there :
He scowls, and hates himself for his offence :
She desperate with her nails her flesh doth tear :
He faintly flies, sweating with guilty fear ;
She stays, exclaiming on the direful night :
He runs, and chides his vanish'd loath'd delight.
He thence departs a heavy convertite,
She there remains a hopeless cast—away.
He in his speed looks for the morning light ;
She prays she never may behold the day ;
“ For day,” quoth she, “ night's ” scrapes doth open
And my true eyes have never practis'd how
To cloak offences with a cunning brow.

5 నీ॥ .సగియె-యోకూర రా.జానీవునీయంశ.ములకుఁ
 బశ్చాత్తాపము.ఎడఁబోకు।
 .కతమేమనంగ- నిర్గలఁచెడు దుఃఖము.లన్నిటి
 కవిభార.మగుచునుండు।
 .గాసనీవెద్దియన్గావించుటకు ♦ నెట్టు.కొనకు
 మానందొఱఁగుటకుఁదప్ప।
 .భక్తితోనొకవేయి.♦ పర్యాయములునీవు
 .సా♦ష్టాంగమెరఁగుట.యైన- లేక।
 .♦యొక్క పెట్టునఁబదివేల ♦యుగములీవు।
 .దినమొలగొడ్డు♦కొండఁజేఁ.దె♦ఱపిలేని।
 .బలుతుపానుచనీతునం.బ♦స్తవడిన।
 .గానినీకీడువేల్పుల.♦స్థరఁచలేదు.

6 నీ॥ ఆతఁడుదొంగకు.క్కట్టులక్కడనుండి.
 .♦యలజడింబ్రాఁకెడు--నాపెయచట।
 .గడు♦రోజుచుండెను.బడలికంబడుగొఱ్ఱ
 .పిల్లకెవడి-వాడు♦.బిట్టునొచ్చు।
 .కొన్నుదన్నుందిట్టు.కొంచుండె
 దనతప్పుఁగుఱిచి-♦యాకెయుదన.గోళ్లతోడ।
 .♦మోజీల్చుకొనుచుండె .మఱియునానఁదొఱంగి-
 .నేరముజంకు.నైమటపట్టి।
 .యతఁడుపర్వీడుమెల్లన .నామెనాటి।

- 7 As the poor frightened deer, that stands at gaze,
Wildly determining which way to fly,
Or one encompass'd with a winding maze,
That cannot tread the way out readily ;
So with herself is she in mutiny
To live or die which of the twain were better,
When life is sham'd, and death reproach's debtor.

.♦ బడిదమోరేయ్యకై మొక్కుచుండె|
 .వారడుపరుగెత్తుచు నోర్చితఁ బడుచునుండె|
 .♦ గుండ్లలోనఁ ముగియులెన .♦ సుఖమఁ గూచిన్ ||

ఉ|| .చేసినదానికై ♦ వగపుఁ జెందుచు నక్కడచుండెరాజువి|
 .శ్చేసె-నిరాశపొందియటఁ జేడియయుండెను♦భ్రష్టరాలుగా|
 .♦ వేసరిపొద్దుజాడఁగని .పెట్టునతండును-వెల్లడించురే|
 దోసములశ్చవల్-వఱియుఁ .♦ దుంటబొమ్మ♦సగు♦ల్ముసుంగునన్
 .దోసెడునేవునాదుకనుఁ .దోయికొకప్పుడునైనలేదటం|
 .♦ చాసతికొరుచుండు♦నన.యంబు దినంబునుఁజూడకుండుటన్ ||

7 నీ|| .తావేటకానికిఁ♦.దారసమెయెటు

పారిపోవుదునంచు.♦వలనుమిగుల|
 .జగకునఁజూచెడు♦.కొక్కకై ♦వడి-లేక-
 .కడుఁకకు-తావునఁ బడిబితాన|
 .♦దోసయెయ్యెదియైనఁ.దొక్కలేకుండిన
 .దానిపోలిక-దనలోనఁదానె|
 .♦గుంజులాడుచుదన్ను .కొనుచుండెనచ్చెలి-
 .బ్రతుకుస్వీకృతకులోఁ బడినయప్పు|
 .మఱియునెంతయునప్పునం.బడినవాని|
 .దెల్లముగఁజూపువేలుపు.♦తెగడునప్పుడు|
 .బ్రతికియుంటయు-యటుకాని.పట్లఁజూప|
 .♦దివురుటయులెస్సయీరెండు .తెఱఁగులనని||

భీమత్సరనః

- 1 తృషామహత్యాహవికమోన్యమః।
 శ్వసన్ముపకరూర విసానితానసః।
 నహన్త్యహరేరిగ జాన్త్యగేశ్వరో।
 విలోలహ్వశ్చలితాగ్రీ కేసరః॥ ఋతుసంహారేన।

శ్లో 14

- 2 సమున్మత్తా శేషన్మగ్నాః జాంకిరీ।
 విపన్నమీనం ద్రుతభీషసారనమ్।
 పశ్యన్మోహిడన సంహతై గణజైః।
 కృష్ణసరస్సాంద్ర విమదకదకమమ్॥

శ్లో 19

- 3 సస్థిలోలాయతవక్త్రసంపుటం।
 వినిస్సృతాలోహిత జిహ్వమున్ముఖమ్।
 తృషాకులంనిః సృతమద్రిగవ్వారా।
 దవేక్ష్యమాణంమహిషీకులంజలన్॥

శ్లో 27

శాకుంతలే

- 4 రమ్యంద్వేష్టియథాపురం ప్రకృతిభిన్వప్రత్యహం సేవ్యతే।
 శయ్యాప్రాంతవివతన్తైర్విగమయత్యున్నిద్ర ఏవక్షపాః।
 దాక్షిణ్యేనదదాతివాచముచితా మంతఃపురేభ్యోయదా।
 గోత్రేషుస్థలిత దాభవతి చవీడావిలక్ష్యిరమ్॥

ప ప

1 గీ॥ .కడిదిదగదున్నగాబడు .కడిమియోజ|
 .నూరుచుచుమాటికిక్కిడు .నోరుదెలిచి|
 .నాల్కయల్లాడుచుండ-గొ.నడకకడల|
 .సింగ మేనుఁజంపదు.చేరవయ్యు॥

2 గీ॥ .మొడుగాబెర్కబడు లెమ్మి.నూర్చునొడుమ|
 .బడినమీలు.నెఱచి.నాళు .శేలిపులుగుల|
 .కలిగియొడొంటదాగు .చే.గలమెకముల|
 .నోరుచేదట్టముగి .నొంపి.మూతుమడుగు॥

3 గీ॥ .నరుగుకగనలుపొడవగు .నోటిదొప్ప|
 .లెంకయుంక్కిజాపి .యెఱ్ఱనాల్క|
 .లెంక-కడుడప్పిగుంది. సీ.టిలివెదకుచు|
 .గొండపల్లముగాదున్న .పిడువెడలె॥

4 చ॥ .సొగసులనేవగించు.దొలి.చొప్పున .మంతుడులగ్గనండు-శే|
 .లుగడుపు.గూర్కులేక.పొర.లు-నగర్కల.జోటతోడని|
 .చ్చగి.మొగమోటమిన్ బలుక .బోవునెడ్డప.బోటుఁజెందిత|
 .ప్పుగననిపేర్లుటిచ్చవడి .పొందుచుండెడుస్కి.నెంతయు॥

TIMIDITY.

AS YOU LIKE IT Act. I Sc. III

1. Alas, what danger will it be to us,
Maids as we are to travel forth so far.
Beauty provoketh thieves sooner than gold

CORIOLANNS Act I Sc. III

- 2 But had he died in the business,
madam, - how then ?

HENRY VI PART II Act III Sc. II

- 3 Upon the eye-balls murderous tyranny
Sits in grim majesty to fright the world.

KING JOHN Act III Sc. III

- 4 I had a thing to say. — but let it go:
The sun is in the heaven, and the proud day,
Attended with the pleasures of the world
Is all too wanton and too full of gawds,
To give me audience; if the midnight bell
Did, with his iron tongue and brayen mouth,
Sound on into the drowsy ear of night;
If this same were a churchyard where we stand,
And thou possessed with a thousand wrongs; —
Or if that surly spirit, melancholy,
Had baked thy blood, and made it heavy thick;
Which, else, runs tickling up and down the veins,
Making that idiot, laughter, keep men's eyes.

భ యా న క ర స ము .

1 గీ॥ .అకటమసకిఁ కేమి .యాపదకల్గునో!

.యంతదవ్వునడుచు.నపుడు- మరము!

.పడుచుకన్నీయలము- బంగారుకన్నదొం!

.గలన్గురేచు*సోయ.గంబువడిగ.

2 వ॥ కాని-యతఁడాపనిలో మడిసినచోనమ్మాయపుడెట్లు

3 ది॥ .నీకనుసాపల.నెలకొనుమ్మతల్లి!

.భీకరకౌశ్యము.ద్విం*భేగఁజింప.

4 నీరమాలిక —

.చేజేప్పనలయును. నీకొక్క*సంగతి.

.మొనఁబోనివమ్మడి .గొంకనమన!

.బొగ్గవలయుచుండె- .గొగ్గివొట్టి

వేగల్గు.కూడుకొని జగము. వేడుకలను!

.మిగుల్గోగంబున .మిక్కిలిడొలున

మిం దెడునన్నాల.కించుట.కయి!

.యలుగడిచేగడి .యూరిమఁతలయన్న

.సోలుకతోడుత .శ్రీయమఁదనదు!

.And strain their cheeks to idle merriment,
 .A passion hateful, to my purposes—;
 Or if that thou couldst see me without eyes;
 .Hear me without thine ears, and make reply,
 .Without a tongue, using conceit alone;
 .Without eyes, ears, and harmful sound of words,—
 .Then, in despite of brooded-watchful day,
 .I would into they bosom pour my thoughts.—
 But ah, I will not:—

MEASURE FOR MEASURE, — *Act III* *Sc.* I.

5. Ay, but to die, and go we know not where;
 To lie in cold obstruction, and to rot;
 This sensible warm motion to become

.నిష్కామోఽపి తో . నెఱియంగున్నా
రా. తిరి చెడిలోపలు. మొనసెనేని.

.మనమున్న చోటు. స. సూక్తియతా నేనియు
.నీకుండప్పులు వేయి. నెగిడెనేని.

.యటుగానియెడ - చాదు. రాగ్రహభూతము -
• పిశ్చ జ్వరమ నీను. నెఱుఁగుదుక.
• బెట్టిచిక్కనఁజేసి. నల్లన. లేనిచో -

.గిలిగింత నాళ్లకు . నలిపియద్ది.
.వ్వుడు చెగడిగ. బ్రజలనేత్రంబుల
.విప్పెడునట్లు లావెజ్జి - నగివు.
.సొసరించుచున్ - మఱి. యును -

.వారిబుగ్గలన్ . సోమరి వేడ్కుకు. జొన్ను - నట్టి.
.గుణమునా పూన్ముల. కుంగిట్ట -
దదిగాక - కన్నలులేకవు . నన్ను జూచె!
.దేని - యాలించెద. వేని వీనులులేక -
.నాల్క లేక • బదులు. పల్కెదేని.

.యూహమాత్రమే యువ. యోగ పచుకాచు
గనుల్ . నెవులుకీడ్పులు • ను. డువులనద్దు.
.నెఱసియుండెదవేని నీ. యొడఁదతోన!
• బోయుదున్నేను నాతలఁపుల. • సకలము!
.మిగులఁగని పెట్టుచుండునీ. పగటియందు!
.నైన - గాని - యటులేయ . నహహ నేను.

శీ సీసమానిక -

.నరికానిచచ్చుట - మఱియుఁబోవుటయెట. కో -
తెలియఁగ నేర - ముంట - పేరు!

A kneaded cold ; and the delighted spirit
To bathe in fiery floods, or to reside
In thrilling regions of thick-ribbed ice ;
To be imprisoned in the viewless winds.
And blown with restless violence round about
The pendant world ; or to be worse than worst
Of those that lawless and uncertain thoughts
Imagine howling ;— it is too horrible.
The weariest and most loathed worldly life,
That age, ache, penury and imprisonment
Can lay on nature is a paradise
To what we fear of death.

కొనిన చలువనేత్రుఁ టను-మఱిముఱుగుట-

•మెలఁకువఁగల వెచ్చు మెలుకెడిచినా

•ముద్దయగుట-మోషముంబొందియెంతయు-

•ననవరతమునున్న యట్టిజీవు

•డగ్గియేల్లం దాన నూడుటకొఱడు

పాఁటిం చెడుదశసరి వంచుదిబ్బ

•పై నెలకొనుటయు-గానిపించని

గాడ్చులంజెఱవోయి నిల్కడఁగలుగక

•వడితోడనూగులా దెడుజగమునకు

జుట్టునెగురఁగొట్టుటయు-లేక

•హస్తమీఱుచుమఱియెఱవరతేఱుని

•తలఁపులనకొనెడు దానికన్న

•నెక్కువయిడుమలఁ బొక్కుటయదికడు

•గోరము-ముదొమినొగులునులేమి

•బందిమఱియుమనల నందించెదలిక

•చీదఱలనుమిగుల జేయునట్టి

•యీబ్రతుకెయరయఁగ నెంతయుమేలగు

•జచ్చిపొందెడు నగ చాట్లకన్న

భ యా స క ర స :

- 1 గీచాభంగాభిగామంముపలరనపాతిస్యగదసేబద్ధదృష్టిః
పశ్యాధేనపగిష్టశ్శరపసభిసూభూయసాభ్యుర్వకాయమ
దభికాగధానలేధిశ్రేయవివృతముఖభగ్ం శిభికోణవత్తా
పత్యోదగ్రస్తుతావ్ద్యమతిబపలశకంస్తాకమువాక్యంప్రయతి ||
- 2 ఆద్యోగ-సలిశగేలుసింభమూర్తిదోగోహాలిఅండేస్థి
వలగిగమేహపలఅగో అహివల్లిత-హాలాసగితా
హాపంజరుగాదావ్విశేసేణ దుష్టమపలఅరేణ
పడిసలూమణా-ణవసోదుష్టోవినివాది-తాఅగ్ని
దోగమిర్సం-కహంఇదోవిమరితివాసరది||
- 3 ముంచమ-అజూవసతసంగచ్ఛమిత్త||

వై టి పు

1 ఉ॥ . వెంబడు తేరు-కంక మెక. వట్టి పొంగింబొంగి జూచు-చమ్మనై ।
 . లింబడు సంచు వట్టిలకు . నివ్వెరముందరి మేను శంచు-చమ్మనై ।
 . తంబలుపు స్సగంబు తిన . నంబు నుండు చున్నాడు నోరు వేసి-యే ।
 . గుంబరికించు మాదిగున . గొడ్డిగ మెండు . మింటదాటలన్ .

2 వ॥ చెల్లె-నీటి పోయిందలి . జాన్మికిచి . తుమ్మదన మోము నెదుర్కొ
 నుచున్నది . చెబులాగా యీ చెట్లకు మైద నెడకు పెట్టుంబడున
 గొప్పాడు . యీ తుంటరి గూడ గున్నాడు కినుక నొండు చోటికే
 గెవను . ఇంక నెట్ల చాటికి నూడ నన్వెంబడించు చుండెడిన్ .

3 సన్ను పిడు స్రుమకొత్త పుష్పకుళోయెదను .

అ ద్భు త ర స :

1 మందఃకవియశఃప్రాగ్గౌ గమిష్యామ్యపహస్యతాసః ।
ప్రాంశులభ్యేఫలేమోహాదుద్బాహులిపివామసః । రఘవంశేన ॥ శ్లో 3

2 ఆకారసదృశప్రిన్తః ప్రిన్త మానదృశాగమః ।
ఆగన్తీన్యగృహగంభ ఆరంభవదృశోదయః ॥

శ్లో 15

3 శరీరసాదానసమగ్రభూషణా ।
ముఖేన నాట్యస్యశలోధ్రపాండునా ।
తనుప్రకాశేనవిచేయతారకా ।
చక్రభాతకల్పాశశినేవశర్వరీ ॥

శ్లో 2

4 తిలేన గచ్ఛత్సర్వతాంతరీవీనరం ।
శశిమంమూసీలముఖం న నవ్యయమే ।
తిరశ్చకారభక్తిమరాభిసీలయేనా ।
స్పృహశయోః పండితశశోశమోర్జ్వియమే ॥

శ్లో 8

5 తమంకమానోప్య శరీరయోగజ్జే ।
స్ఫుట్తైనికపింగచన మివామృతశంఖ్యచి ।
జీవాంశసర్వాలితలొచనోన్మప ।
శ్చైరాత్మశస్వతకారసజ్జతాంయయః ॥

శ్లో 26

అ బ్బ ర ము

1 కం॥ • బెడగున్ - గ • యి పె • పున్నే । • బడయంగా
• గోరినవ్వ • బడియెద - నానక ।
• బాడవగువతనికీ • బొందం బడుపంచునకు
• గయిచాచు • మ • అ • గు • వలెన్ ।

2 గీ॥ • సాగమనకుదగునట్టి తెల్వెగలవాడు ।
• తెలివికిందగుచదువుల • మెలయువాడు ।
• చదువులకుదగినపనిని • న • ల్పువాడు ।
• పనికిదగినట్టి • పెంపున • చ • నరువాడు •

3 గీ॥ • బడలుచిక్కుట - గొంచెము • తి • డవుల • మెయి ।
• నామొద్దుగపూ • డెల్పు • మోచు • తోడ ।
• వేకునన్వొలు తగు • జా • విలినరుదగు ।
• చుక్కలుగలుగుమాపటు • చూడ • బడియె •

4 గీ॥ • పొద్దులున్నిండుబలినిన • బో • తీనల్ల ।
• ముక్కులచనంగపయ • జేం • ట్ల • పాచుగెబడిన ।
• పొల్పుమీతెమ తామర • మొక్కి • నోయి •
• దగుసి • స్త్రీ • దుమ్మిలి • • దెగిచుచుండె •

5 కం॥ • కడునొడలు • బెరయబొడమి • ని । • గుఱుహాయిం
• బాలవాన • గురియిం చెడునా ।
• బుడుత • దొడ • డి • కొ • డుకుతా । • కుడుచవి
• దడ • పొ • దె • దొర • ము • గు • క • పో • యి •

6 రఘుభక్తశంవత్సరేన తాడితః।
 పపాతభూమౌసహస్రనికాశ్రభః।
 నిమేషమాత్రాద విభూయతస్త్విధాం।
 సహస్రైశ్చైవైకహమకనిస్వనైః॥

శ్లో॥ 61

7 కులేకాంత్యావయసానవేః।
 గుణైశ్చైవైవస్యసయ ప్రధానైః॥
 త్వమాశ్చ సస్త్వమమంపృణేష్వ।
 రత్నంనూమాగచ్ఛతకాంచ నేన॥

న 6 శ్లో॥ 79

8 ఆలోకమాగకం సహసానృజంత్యా।
 కశూచిమశ్వేష్టసవాంగమాఙ్గః।
 బద్ధంసంభాషిత ఏనతాః।
 త్కరేణర్థోపిచ కేశి హతైః॥

న 7 శ్లో॥ 6

9 విలోచనం దక్షిణమండలేన।
 సంభావ్యతద్వంచితవామనేత్రా।
 తథేవవాతాయన సన్నికషకం।
 యయాశలకామ పరావహన్తి॥

శ్లో॥ 8

10 తారాఘవందృష్టేభిరాబిన్ద్య।
 నార్యోజగన్మ్రోషమహారాశిః।
 తథాపి కేషేద్ద్రియవృత్తిరాసాం।
 సర్వాత్మనాచక్షురివప్రకీర్తనా॥

శ్లో॥ 12

11 నృపతేఃప్రసిద్ధమేవత త్కృతవాన్మన్తీరళోవిలంఘ్యయత్।
 అవధేరవమనాయర్హి శ్రుతవంతోపిరజోనిమాలితాః॥

- 6 గీ॥ ఎడవనద్దానిచే గొట్టఁ బడిరగుండు।
 .మొనకనులనీటితోడుతఃన్పుడమిఁబడియె।
 .నడకుఁగొనకానోగులునిమునంబులోనె।
 .హోళిఁగనుదశమునొద.తోడిలేచె.
- 7 గీ॥ తోలముచేవన్నచేతనుఁ గొత్తయ్యాడు।
 .న-నడకువ మొదలగునాగొ.నములచేత।
 .నీకునరియగునాతనిన్. బెండ్లియాడు।
 .రతసముపసిగిడితోడుత.జతపడునది.
- 8 గీ॥ .తరుితముగఁగిటికీదారి .కతుగుచున్న।
 .యొక తెచ్చే జేయిచేతఁబ.ట్టుకొనఁబడియు।
 .జట్టవిడిపూలురాతెడు - నట్టిజట్ట।
 .నరకుఁగొనఁబడదంతలో.దుఃఖముఁబడఁగ।
- 9 గీ॥ .కాటమింకొకరితకుడి.కంటఁబెట్టి।
 .యెడమచూపునకద్దాని.చిడుటమాని।
 .కడువడిగఁజాలకట్టచెం.గటికిమిగుల।
 .జోక మైనగుదెంచెన.లాకఁబట్టి.
- 10 గీ॥ .రాగవుందమకన్నులఁదాపుచెలులు।
 .నలుపలేకుండికొందు పనులెవియైన।
 .వినికిమొదలగుపారిత.క్కినఁ చెయదము।
 .తెల్లజూపునజొరఁబడి.యెన్నిజముగ.
- 11 గీ॥ తేనికేతితగదా.దానినామోకిమిఁడు।
 .చెలఁగిహద్దుమీఁటి.సలిసినాడు।

12 శాపోష్యదృష్టశసయూసనవస్త్రిభీ
పానుగ్రహోభగవతామయిపాతితోయమ్
కృష్యాందహన్నపిఖలుక్షితిమిందశేన్దో
బీజప్రతోహజననీం ద్వలనఃకరోతి
[స9శ్లో 74
శ్లో 80

13 సమమాపన్నసత్వాస్తా రేజురాపాండురత్విషః
అంతగతఫలారంభ స్సన్యానామివనంపదః
స10శ్లో 59

14 సుకౌలక్షణశత్రోహ్నా మమిత్రాసుషువేయమా
సమ్యగారాధితావిద్యా ప్రభోధవినయావివ
శ్లో 71

15 తాపుభావపివచస్పరస్థితా
వభజమానవరిహీనతేజసా
వశ్యతస్మజనతాదినాశ్యయే
సార్వజాళశిడివాకరావివ
స11శ్లో 82

16 సాసీతాపన్నిధావేవ తంబవేకధితావ్యయా
అత్యాశుభోహినాశీణా మకాలజ్ఞామనోభవ
స12 శ్లో 38

.తప్పదారినడుగుఁ జొప్పించుచు విడువఁ
.లయ్యుఁ రాయనమున నడఁగువారు.

12 గీ॥ .కనుపడనికొడుకు మొగముఁ దమ్మిసిరిగల
.నాకు మేఁగిదిట్టి. నారుమారు
.నెఱయుచున్నున్కి. నేలఁగాల్చుచుదాని
.విత్తనంబుల మొల. పించునట్లు.

13 గీ॥ .ఒక్కమాటెచూలు. నొందినయవ్వార
.లింగుకంత తెల్పు. మించులలర
.బొట్టకజ్జతోడఁ బొలుపారుచుండెడు
.పైఁకుసిరులమాడ్కి. బరగుచుందుగ్గి

14 గీ॥ .కనియెలచ్చననతురుగు. లనుకొడుకుల
.గవలవారలసుమితర. మివులఁ బాటు
.తోడ నేర్చినవిద్దియ. దొడ్డ యెఱుగ
.మేటియడఁకువఁగాంచిన. సాటిమీఱ.

15 గీ॥ .ఒండొరువుల నెదిరి. యుండిన వారల
.గనుఁగొనియెనిరువుర. మనిసిగుంపు
.హెచ్చుతగు వెలుగు. తెనసి నంజగ్గులు
.పున్న మకలువదొర. బొడ్డులవతె.

16 గీ॥ .ఆ వెసీతదావు. నందెయవ్వనిని
.గోరుకొనియెడనదు . కొలముఁ జెప్పి
.మిగులఁ బెంపుఁ జెంది . మెలఁతల వలరాజు
. తలులమంచిచెడ్డ . లెఱుగకుండు.

- 17 ఇతస్తతశ్చవై దేహీ మన్వేచ్ఛంభతస్స గోదితాః |
కపయశ్చేరురాలకస్య రామస్మేవజనోద్భవః ||

శ్లో 59 ||

- 18 ప్రవృత్తాపుష్పిగాయాం తస్మానంభోదశ్శకనాత్ |
మాపతిస్సగరంతీణాన్ స్సంసారమివనిమౌమః ||

శ్లో 60 ||

- 19 నృష్టావిచిన్వితాతేన అంకానూరరాత్సవీవృతా |
జానకీవిషవల్లభిః పరితేవమహాపానః ||

శ్లో 61 ||

- 20 ప్రశ్యభిజ్ఞానరత్నంచ రామానూదశ్శకయత్కృతీ |
హృదయంస్వయమాయాతం వై దేహ్యేభవమూనికమత్ || శ్లో 64 ||

- 21 సైమాన్మలీయత్రవిచిన్వితాత్వాం |
బ్రహ్మంమయానూపుర మేకమువాక్యామే |
అదృశ్యతస్త్విచ్చరణారవింద |
విశేషదుఃఖాదివబద్ధమకానమ్ ||

స 13 శ్లో 23 ||

- 22 ఏతద్ధిరేరాత్మవతపురస్తా |
దావిభావశ్యంబరభేదశ్చగృహే ||

17 గీ॥ .ఓడయాచేతనుఁబంపగాఁ .బడిచిఁజేతు
 .లిచటఁ చున్నవై దేయి .నెమకుటకయి
 .ఓత్రిప్పటన్పడుచుండిరెం .తేనియిడుమ
 .గుందుచుండిననీరామ .శ్శైలనగి.

18 గీ॥ .హనుమ మాపెదయిన .యునికియుఁసంపాతి
 .దరిసెసంబువలన .నొంగిఁబడిగి
 .దాటిచోయెనొకట .మేళిమున్నీరిని
 .దగులుజాలువాడు .గులముపలె

19 గీ॥ .చూడఁబడియెగిక్క .నొంగిఁబడువొబడి
 .నట్టిఁజూసగి-తను .నొంగిఁబడును
 .వానిచోత-విరము .బడిగిఁచుతీగెలి
 .గలసియున్న .జీవ .సిల్లమాడ్కి.

20 గీ॥ .మణియుదనదుచనిని .నెఱవేడుకొనిఁచూతఁ
 .దాఁచువారుతన .మప్పగించె
 .నఁవిలిరామునకును .దనయంతఁచూపును
 .బొందివచ్చునీ .దెఁదమువలె

21 క॥ ఇదియొచ్చొచ్చటని .నెప్పదకెడునాకంటఁ
 బడియి .నొంగును
 మిక్కిలిఁజూగుఁకొనెనొప్పటని .బొందవినటుల
 నొక్కయంగి .నొంగిఁబడుమునక

22 గీ॥ .ముందుఁచొచ్చుచుండె .ముఁచులిలొరయుచునీ
 .మొలెమంతమనెడు .మొంగిఁగలకొనె

నవంబయో మత్రామై వా ౬ రూపాః |
 వ్యవహారికాగామినామం విస్వప్రసాదః ||

శ్లో॥ 26

23 త్వయాభ్యుదాత్తానుపరూచితోయాః |
 సోయాంవతాత్త్వామిత్రప్రీతిభిః |
 తావత్తామినామినగాదానాం |
 సవద్రాగాగఃఫలితోవిభాతీ ||

శ్లో॥ 53

24 అసంతతాన్ని ప్రభవస్యయాన్య |
 హిమంసనా భాగ్యవలోపిజాతమ్ |
 హిమోహిహోగోగుహ్యునాతే |
 నిమగ్నతీర్థోఽకిరణోన్మీవాంకః ||

కుమారసంభవేన శ్లో॥ 3

25 తావత్తామినామినగాదానాం |
 నానాకాషఢీంసక్త ముహాత్మభాసః |
 శ్చిరోవదేశాముపదేశకాతే |
 ప్రకేదిరేప్రాక్త నదస్మవిద్యాః ||

శ్లో॥ 30

26 పుష్పంప్రవాళోపహారయదీస్యా |
 నుమ్రాఫలంనాన్యకానామిన్యా |
 తతోనుకార్యాద్విశదస్వతస్యా |
 నామోన్మీపర్యురచేన్స్త్రితస్య ||

శ్లో॥ 44

27 స్వరేణాస్యామమృతసుగ్రతేః |
 ప్రకల్పితాయామభిజాతవాచి |
 అప్యన్యపుష్టా ప్రకలకూలశ్చా |
 శ్చోన్మీపర్యురచేన్స్త్రితస్య ||

శ్లో॥ 44

.కొక్కనీరెచట • కా.కొటమబ్బల-న్నిన్ను ।
 .నెడయునాదుకనుల.విడువఁబడియె.

23 గీ॥ .మునుపుసీచేతవేడఁబ.డెనెదియదిది ।
 .చా • మయనునట్టి • వాడిక.జనె సమజ్జీ ।
 .పండులన్నిండికేంపుల.మెండుకొన్న
 .గరుడపచ్చలప్రోవటు.మెఱయుచుండె.

24 గీ॥ .కొ • లఁదికిన్మీతీసరతన.ములగనియగు ।
 .దేసికిన్మ్రంచుసొగసు • గు.దింపలేదు ।
 .నోసమొక్కటైన • గొనముల.రానిలోన ।
 .మునుఁగు-మచ్చ • వెన్నెల.తేని.మినుకులవలె.

25 గీ॥ .వే • ల్పుటేటిఁగా • మ్మదసంచ.చా • ల్పులవలె ।
 .రేయి • బె • గ్గ్రందునద్ద నిచాయలట్ల ।
 .మిగులఁజుట్టుకై సబ్బుద్ధింగ.లిగినయాపె ।
 .దెల్పుచిటిఁదొ • లిబామువి.ద్రియలుపోందె.

26 గీ॥ .ఇ • గురులోసనుమవఁబడు.నేనివుపువ్వు ।
 .పవడముసముత్తియముతాపఁ.బడినయెడల
 .సెన్పడాపెకెమ్మావ్వియగ.దలరునచ్చ ।
 .చిటుసగవునకుఁబోలికఁ.జెందవచ్చు.

27 గీ॥ .తీ • జుప్పల్కులుగల్లునా.తీఁగెఁబోడి ।
 .యొగ్గయుఁబోల్కెయె • లు.గెల్లసపుడు ।
 .వినమహానినుచెడు.నీ.సయవలె ।
 .మిచ్చుఁగోయిలకుఁపునుకొని.నెగటగును.

28 ప్రవాహపీటోత్పలన్వోశేషః।

మధీరవిప్రీక్ష్ణితమామూతాత్మాః॥

తయాగ్మహీతంసుమృగాంగనాభ్యః।

స్తతోగ్మహీతంసుమృగాంగనాభిః॥

శ్లో 401

29 సర్వోపమాద్రవ్యసమః చ్ఛయేన।

యథాప్రజేశంవిరవేశితేన।

సానిమికతావిశ్వస్పృహప్రయత్నాః।

జేత్యసాంబన్యదిద్వ్యేయేషః॥

శ్లో 12

30 శాష్యశ్చక్రశ్యవశా రేణః।

నోవశారేణాదుజకాశః॥

స 2 శ్లో 40

31 తస్మిన్ను పాయాస్సర్వైః క్రూరేహృతిహతక్రియాః।

వీర్యపంక్త్యాపథానీవవికారే సాన్ని సాశక్తే॥

శ్లో 48

32 ప్రయోగనాసేక్ష్మితయాప్రభూణాం।

సామ్యశ్చలంగారవమాప్రశేషః॥

స 3 శ్లో 1

33 వణకప్రకషేణ సతిశోణితారం।

ధునోతినిగళంధతయాస్మచేతః॥

ప్రాయేణసామగ్ధ్యవిభాగుణావాం।

పరాఘ్నోవిశ్వస్పృహప్రవృత్తేః॥

శ్లో 28

34 తలలోకమూర్ఖముదింగ్మహీతుకం।

18 గీ॥ .బలుక కరువలియందలివల్ల. కలువమాడ్కి.
 .వెలయుచుండెడువాల్గంటి. బెదురుచూడ్కి.
 .యూడకుంకలనుండియా. చేడకొనెనో.
 .యాపెవలన సేచుకొనెనో. యూడులేళ్ళ.

29 గీ॥ .విప్పఁగాఁదగుతావుల. నుంచఁబడిన.
 .సొంటిదినుసుగ మిఁ బలు. జత నమువెయి.
 .నలువఁబడియెనా వెలదుక. నలుపచేత.
 .నొకటఁగలచొరుజూచుకో. నికనవంగ.

30 ద్వి॥ .కడుదుండఁగీడుచ. క్కఁబడఁడు మేలు.
 .గొడఁగూచుకటన్మాటు. కీడునఁగాని.

31 గీ॥ .వీనర ములయ్యెనూ చేయు. వారవులెల్ల.
 .పైత మొరయుఁగూళయా. వానియెడల.
 .సాకెసారెకుఁజెలరేగు. దన్ని యందు.
 .మొచ్చినత్తువుఁగలిగిన. మందులవలె.

32 ద్వి॥ .వనికాదలసివత్తు. పుకలకుగాక.
 .మమఁగులయెడఁగద. లాకుఁదడుదగ.

33 గీ॥ నిండువన్ని యఁగలిగియు. గొండగోఁగు.
 .తావిరేకున్కి. చేతడం. దమునొగల్పె.
 .తచుకగగొనములన్ని యు. గూచుకపట్ల.
 .పెడముగంబిదావేలువు. పుద్దనడత.

34 ద్వి॥ .కతము తెలియఁబడ. కదగమునొక.

జ్వీషంతిమందాశ్చరితమృహత్కనః

శ 5 శ్లో॥ 74

35 అపమేఘోదయంవషణ్ మదృష్టకుసుమంఫలమ్ |
అశక్తితోఽపన్నంసో దశకానంప్రతిభాతిమే ||

న 6 శ్లో 53

36 పూడంబుద్ధమివాత్మానం హైమిభూతమివానాయనమ్ |
భూమేదికవమివాసూధం మన్యేభవదనుగ్రహత్ శ్లో॥ 54

37 అగుళీభిఃకేవళేనసంచయం |
వన్ని గృహ్యతిమిరంశరీచిభిః |
కుడ్రలీకృతసోఽజలోచనం |
చుంబతీవరజనీయుఖంశశీ ||

న 8 శ్లో 63

38 రక్తభావమపహాయచంద్రమా |
జాతపషపరిశుద్ధమండలః |
విక్రీయానఖలుకాలదోషజా |
నిమకౌప్రకృతిస్సుస్థిరోదయా ||

శ్లో॥ 65

39 ఉన్నతేషుశశిఃప్రభాస్థితా |
నిమ్నసంశయపరంనిశానమః |
మాసమాత్రసదృశేప్రకల్పితా |
చేదనాహిగుణనోషయోగితః ||

శ్లో॥ 66

.వతులేని పెద్దన. ద్వశిఁ దుబ్బతెగడు.

35 గీ॥ .కారుమబ్బుగ్రమ్మకయెకరిసెదవాస।

.పువ్వుకానరాక. పొడముపండు।

.తలఁతుమిరిలిట్లు. దరిసెనమిచ్చుట।

.యూర-నాకుఁగోర. నట్టిగోరె.

36 గీ॥ .వట్టిమొద్దుతెల్విఁ. బడసినచండాన।

.నొర-యనుముబంగ. రెనకరణి।

.బువిచివిడచినను. దివికెక్కినల్లెంతు।

.సనుగురించిమీదు. నెరువలను.

37 గీ॥ .కురులగుంపువేళ్ల. వెరవున. మిస్కుల।

.జెలుపుమీఱనిరుల. దొలగదోసి।

.మొగడుతమ్మిచూడ్కి. నెగడురేయిమొగంబు।

.కడలివెన్నముద్దు. లిడెడుమాడ్కి.

38 గీ॥ .తమ్మివగతుఁడెట్టు. దనమునువిడనాడి।

.కరమునుద్దయావు. గలిగెడుదటి।

.సేగినొదపుమార్పు. చెంగడుతిరముగ।

.నచ్చమాగొనంబు. నందుపజల.

39 గీ॥ .చందురువెలుంగుమిట్టలు. యంభునుండె।

.మాపుచీకటివల్లంబు. పొపుదవితె।

.దమకుదగినట్టిగొనముదో. నమునడత।

.నిక్కముగఁదమ్మిచూలిచే. నెరవబడియె.

40 సుకాంతకాంతామణితామకారం।

కూజంతమాఘూశికాంతరక్షణేత్రమ్।

ప్రస్ఫురితోన్నమృవిఃప్రకాశం।

ముహూర్తముహూర్తానామృతచారుపుచ్ఛమ్।

విశ్వంభురంపక్షతియుగ్మమిషమ్।

ద్వధానమానందగతిమృతేనమ్।

శుభ్రాంశువణకంబటిలాగ్నిహదమ్।

మితనతోమండలకైశ్వరంతమ్।

రతిద్వితీయేనమనోభవేనమ్।

హృదాత్సుభామూప్రతిగృహ్యమానామ్।

తంవీక్ష్యేనన్యచయంనవోద్ధమ్।

మివాభ్యనందత్క్షణమిందుషకోశమ్॥

స 9 శ్లో 2-3-4

41 అహేతుశోనచ్ఛురితాననేందమ్।

గణ్యహంగణకీడనధూళిధూమమ్॥

ముహూర్తదశాకించిదలక్షితాథకమ్।

ముదంతయోరంకగతనతానమ్॥

స 10 శ్లో 43

42 భవన్తితాచోవనభేద్యుక్తమ్।

భ్రువంఘలావిష్టమహోదయాక్షమ్॥

స 12 శ్లో 43

43 దీప్తిభనన్తివిహగ్రేణి కాంక్షిగుణాయామ్।

స్పంపకంత్యాఃస్ఫులితసుధగం దశికాతావధానాభేమ్॥

నిర్వింధ్యామూలభిభవరసాభ్యంతరస్సన్నివత్యమ్।

ప్రకాశమాన్యంప్రకాశయవచనమ్॥

విభానామీద్రీయమ్॥ మేధునాభేణమ్॥

స 1 శ్లో 29

40 నీ॥ .కూ॥టమి॥న్మా॥నీ॥ .కు॥త్తు॥క॥నో॥ద॥వే॥డు
 .ను॥లి॥వ॥టు॥ము॥గ్గ॥.బ॥లు॥కు॥దా॥ని॥
 .నె॥ంత॥యు॥ది॥రి॥గె॥డు॥.నె॥జ్జ॥కి॥న్ను॥ల॥దా॥ని॥
 .బొ॥ల॥పు॥గె॥గ్గి॥ం॥నా॥మి॥.దు॥ల॥కు॥ఁ॥జా॥ప॥
 .బ॥డు॥గొ॥ంతు॥గె॥ల॥దా॥ని॥.మ॥డి॥చె॥డు॥తొ॥కొ॥
 గె॥ల్లి॥న॥దా॥ని॥.స॥ం॥కె॥ల॥.లే॥న॥దా॥ని॥
 .సొ॥ంత॥కొ॥క్క॥-మొ॥ద॥ళ్ల॥.ప॥.గె॥మె॥ల॥కు॥దా॥ని॥
 .మొ॥త్తు॥న॥హ॥యి॥గె॥.ప॥ల॥యె॥దా॥ని॥
 .చ॥ం॥దు॥రు॥ని॥.పా॥ల॥ల॥రు॥దా॥ని॥.జ॥డే॥లు॥గ॥ట్ట॥
 .కొ॥న॥యె॥డు॥గు॥దా॥ని॥.బ॥.టే॥.ల్లి॥.నె॥డు॥దా॥ని॥
 .ద॥.చె॥.బ॥డు॥న॥కు॥న్ను॥.ప॥.మ॥గు॥దా॥ని॥
 .గె॥ని॥.చి॥టే॥క॥.న॥ం॥త॥సి॥.లె॥కు॥డు॥.నె॥ల్లి॥తొ॥ల్పు॥.

41 గీ॥ .క॥లి॥ము॥లే॥ని॥న॥గు॥మొ॥.గ॥ం॥కు॥.జా॥ని॥టి॥.ని॥గి॥టి॥
 .ము॥ం॥గి॥టా॥ట॥న॥ం॥టు॥.బు॥గ్గి॥చా॥యో॥
 .మా॥టి॥కి॥ం॥చు॥క॥ం॥త॥.మా॥టా॥చు॥చె॥డ్డి॥యో॥
 .వారి॥.హ॥ళి॥.బె॥ం॥చె॥.జే॥ని॥తొ॥డ॥ను॥.

42 ద్వి॥ .తి॥గి॥న॥.య॥దు॥ను॥వే॥.చి॥.తి॥గి॥లి॥ం॥చు॥మా॥టా॥
 .ల॥గు॥ని॥.కు॥-ప॥మా॥గ॥మే॥ళ్ల॥.మ॥రు॥.పె॥ం॥పు॥న॥కు॥.

43 గీ॥ .తొ॥ర॥లు॥చ॥ల॥మో॥యు॥పి॥ట్ట॥.బ॥.తి॥.మొ॥ర॥సి॥.లు॥
 .నే॥దు॥న॥కు॥సొ॥డి॥.జొ॥ళ్ల॥.జా॥టి॥న॥కు॥చు॥
 .వ॥ం॥క॥.చ॥వి॥గొ॥ను॥మా॥తో॥.ప॥.బ॥.డ॥తు॥ల॥తొ॥లి॥
 .ప॥లు॥ళ్ల॥.ప॥లు॥కు॥ప॥గ॥ల॥గె॥డ॥.వ॥.ని॥హ॥.యె॥లు॥.

44 జ్ఞాతాస్వరోవిష్ణుః శఘనాం కోవిహతుంసహధః :

శ్లో 45

45 కేనానన్యఃపరిధి నభవం శ్శిష్టలారంభయత్నాః॥

శ్లో 58

46 కాంతో నిరంతరస్సహృదుషవతిః।

సంగమోన్మోహంబిభ్రాంతః॥

న 2 శ్లో 30

47 సన్వృతాత్మకంబసావిగణయన్నా శ్రుతి వాచలంశే।
తత్కల్యే శిశ్వమపనిత రాంమాగమః కాశరన్వనం।
కస్యాత్యంతంసుఖముపనతం దుఃఖమేకాంతతోవా।
నీతిగణచ్యుత్యుపరిచదశా చక్రనేమికృమేణ॥

శ్లో 49

48 ప్రశ్నోపనిషత్ప్రశ్నయిషస తామిహి తాథః క్రియైవ॥

శ్లో 54

49 కేనాంసన్యాసభిమోహలా ప్రాధః నాహ్యుక్త మేషు॥

శ్లో 65

50 పటుతగదవదాహో ద్భుష్క- సస్యప్రహోహః।

పరుషపరసానేనో గంతే మ్మ-కహం॥

దినకరఃరితావక్ష్యే గాత్రో ముస్సమస్తా।

ద్విదధశిభయము శ్శిష్టే త్విమాణావనాన్తాః॥

ఋతుసంహారే 1 శ్లో 22

51 జ్వలతిపవనవృద్ధః పర్వతానాంనశిషు।

44 ద్వి॥ . పసయెటింగిన వాడె. పడువిశ్వంగెలుగు
 . దినములతో సున్న . తీరియెబోడి.

45 ద్వి॥ . కొజగానిపనిబూను. కొన్నట్టివారె
 . పకునిక్కముగ నవ్వు. పాలుగాకుందు.

46 ద్వి॥ . చెలివలనఁదెలియ. చెలువుచిహూట
 . కలయికకలెను. గళమయొక్కింత.

47 గీ॥ . విట్టులెల్లసోసినాయంత. దిట్టనెత్తి
 . కలున్నియమకలదాననీ. వున్నెఱవకు.
 . సతమ-నుక-మెతనికయిన-. వెత-దెన-కలు.
 . కమ్మవలెగిరిదుమిందునై . కళచుగాని.

48 ద్వి॥ . బలుమరిచివారలు. బదులువాకొనుట
 . యదుగువారికిఁగోల్కె. యందించుటకద.

49 ద్వి॥ . ఏవారికోరిక. టి. కేలుకుందు
 . వావిరివెలెన. వారలయందు.

50 గీ॥ . కారుచిచ్చునఁగ్రాగిచ. కేగుమొక్క-
 . లెక్కుడగాలికెగలెడు. నెరుడుటాకు.
 . తెగడసిరికిననీకులె-లెడలఁగల్గి.
 . యడపులెత్తునఁగల్గి. యడపులెత్తు.

51 గీ॥ . పుట్టుపుట్టులెత్తు. లెత్తులెత్తు.

స్ఫుటతపటునినాదైః శుష్క-వంశస్థలైః |
 ప్రసరితకృణామధ్యేల్లద్ధవృద్ధిః క్షణైః |
 గ్లిపయతిస్ఫుగవగిణం హ్రోణుగ్నోనవాన్ని ||

శ్లో || 52

52 నితాంతనీలోత్పల పత్రకాంతిభిః |
 క్వచిత్ప్రభిన్నాంజరరాశిరన్నిజైః |
 క్వచిత్స్పగభటప్రమదాననాభైః |
 పరూచితంప్రమఘస్థైస్సమరణైః ||

స 2 శ్లో || 2

53 ప్రభిన్నజైదూర్యనిభైస్సత్యకాంకురైః |
 సమాదితాప్రోద్ధితకందలేదలైః |
 విభాతికుశేతరరన్నభూషితా |
 వరాగినీపక్షితిరింద్రగోష్ఠశ్చైః ||

శ్లో || 5

54 పయోధర్మభీకమగభీరనిష్వరైః |
 స్తదిద్భిరుశ్వేతచేతనోభృశమైః |
 శ్మతాపరాధానపయోషేతఃప్రియాణా |
 హోష్యసంతేరయనేనిరంతరైః ||

శ్లో || 11

55 విపత్రపుష్పం నలినీ సమత్స్పృశా |
 విహాయభృంగాఃకుశ్రిపానినిస్వాహాః |
 పంక్తిమూఢాః నిశాంప్రేక్ష్యశ్మతాది |
 కలాపచక్రేషునవోద్విలాశమూః ||

శ్లో || 14

56 కాళాంశుకావికచపదక్రమనోష్ఠవక్త్రా |
 హాస్యహంసకపనూపురనాజరమూః |
 ఆద్యకాలిరునిరాలినుగాత్రైశ్చయైః ||

. బెనుకొదలఁ గ్రాలు నెండిన. వెదురుపొదల.
 . గడ్డిఁదిరుగుకొఁకు ముక్తి. స్థి. సిమసంగి.
 . క ఁడఁదగిలిశాచుచిచ్చు. మె. గమలఁ గలఁచు.

52 గీ॥ . ఉఁరవుఁకటికల్వఁకు. కు. జా. లొకట. మిన్ను.
 . ముక్క-తొమసిగుప్పరం. గొక్క-చోట.
 . నొకొటనిండుచూలాలుచం. టికొనచాయ.
 . గలుగుమబ్బులనిందండు. గ్రమ్మబడియె.

53 గీ॥ . తునకతొఁపిల్లికన్నుర. తనమువంటి.
 . గటిక మొలక ల- వెలువడు. నరటియాకు.
 . ల. మయి-నారుద్రాగుల. నవరుబుడమి.
 . లేలుపుకానితో. డులనొప్పు. చెలువనలెను.

54 గీ॥ . అఁడలుఁగొల్పుచుబిట్టటి. మెడుమొయిళుల.
 . మెఱపుల. స్థాయులుకుడు. వెఱపుఁజెంది.
 . నేరమొనరించినట్టిపె. నిట్టులనెన.
 . కాగిలింతుకొండరువిగి. గాఁబఱపున.

55 గీ॥ . త. మి. నలరుతేకుఁదొఱఁగిన. త. మ్మినడసి.
 . చెవులకు. హాయిగారొద. జేయుతేటు.
 . లాడునెమలుపుఁకన్న. లందుఁబడెడు.
 . గొత్త కల్వానచే. దెల్వి. గోలుపోయి.

56 గీ॥ . తెల్లువలువ. నరవి. రియుతమ్మిమోము. మ.
 . శ్రిలు. తెలిపులుగురొద. నులియునరదె.
 . పండినవలిజె. డగు. పల్చనిమైడిగి.

ప్రాశస్త్యశరన్న వసూరిపరూపరమ్యా॥

న 3 శ్లో॥ 1

57 శ్వాశ్చ మహాహితిరపీఠతినారజశ్చోఽ
చాగ్నిజలంనిసతితాలసముద్రేనధాని
సహచరైః సుగుమభౌరన్తే ర్వనాంతాః॥
శ్వాశ్చ తాన్మృపవరానిచమాలజీః॥

శ్లో॥ 2

58 చనిచస్మశ్చోఽశఫనసనాకలంఘః॥
పర్యంతపంథితసి తాండజకంత్తిహారాః॥
నద్యోవిశంపులినాంతనితంబబింబా
మంవంప్రమూరితమదాః ప్రమదాఇవాద్య॥

శ్లో॥ 3

59 వ్యోమక్వనిద్రాః శలఖమృణాలగౌతే॥
స్వత్కంబుభిర్ఘుశయాశతశఃప్రయాతైః॥
సంలక్ష్మతేపవసచేగచ్ఛతైః పయోదైః॥
రాజేవచామరవర్షైరుపవీజ్యమానః॥

శ్లో॥ 4

60 మందానిలాకులితచారుతరాగ్రశాఖః॥
పుష్పస్థమప్రచయకోమలవల్లవాగ్రః॥
మృద్వరేఫపరిపితమఘప్రసేక॥
శ్చిత్తంవిదారయతికస్యనోవిదారః॥

శ్లో॥ 5

61 తారాగణప్రవరభూషణముద్వహానీ॥
మేఘావరోధసముక్తశశాంకవక్త్రాః॥
శ్వాతాన్నదుకూలమమలంరజసేనధానాః॥
వృద్ధింప్రయాశ్యసాదిశంప్రమదేవబాలాః॥

.గూడెఁగారు-కొత్త .కోడలువలె.

57 గీ|| .నేలతెల్ల-రేయి. నెల-యేళ్లసీతుల|
 .దెలిపులుగులు-కొలఁకు. వెలికలువలు|
 .వీఁటితోటగముల. విరజాజ-లేడాకు|
 .పొన్నలడవులదెలు. పుగనొనచెఱ.

58 గీ|| .అందముగ నెగురుపూగి.య మొలనూళ్ల|
 .దండనుండినయంచమా. త్యాగసేర్లు|
 .వెడలుపమునయిసుకదిన్నె. పిఱుదుల్లుగల|
 .యేళ్లమత్తిలుచెలుల్లు. మెల్లనజను.

59 గీ|| .వెండినంకుఁడూడు. వెలిచాయతో-నీరు|
 .దొఱఁగి-పిన్నలగుచు-ఁగిరువలివడి|
 .నూఱుకొలఁదిగదలి. తల్లుమబ్బి-మిన్ను|
 .సురటులవినగఁబడు. దొరయటుండె.

60 గీ|| .పిల్లగాలిఁగదలు. బెడఁగుముంగొహ్మలు|
 .పువులదొఁచు లేత. చివురుతుదలు|
 .తేంట్లఁగోలఁబడిన. తేనె. యూటలుగల్గి|
 .కొట్టదెవనియెడఁదఁగోవిదారి.

61 గీ|| .మేలిఁక్క-తోడవు. దాలిచిమబ్బుల|
 .దొలగుబాగిలిమొగ. మలరుచుండ|
 .నలిపెవెన్నెలవలు. వస్త్రకొనిరేయి|
 .పూటఁబూటఁబడ్డును. పోల్కి-నెనుగు.

62 నచంచంచంద్ర మునీంద్రశాలం
సహస్రకృష్ణకళరది దునివళలనా
సహాయవసాద్రథఃపారశీతలా
జనస్యచింతనయంతి సాంప్రదమ్॥

స 5 శ్లో॥ 3

63 దిగ్విజయాస్సత్త మ్మః సలిలంసపకమ్
ప్రీతిమస్సకామః పనసస్సుగధీః
సుఖాఃప్రేమాదీనిసాశ్చరమ్యా
నర్వంశిఃసాహసానానంననన్తే॥

స 6 శ్లో॥

64 ఆకంఠయస్సు సుమితాః సహకారశాఖా
విస్తాగయన్సగర్భశస్యవచాంసిడిక్షు
వాయున్వివాతిహృదయానిహరన్న రాణాం
నీహారపాతపిగమాత్సుభగోవసంశే॥

శ్లో॥ 22

65 ఇంద్రియరేణుసంయమ ముఖమంబుజేన
కుంజేనదంతమధరంనవప్లవేన
అంగానిచంపకస్థైస్సవిధాయవేధాః
కాంతేకేథంఘటితవాగునలేచచేతః॥ శృంగారతిలకే

శ్లో॥ 8

66 సమామూలేకాంతేకథమవిదగాలేనబహునా
కథాభిదేశానాంనానజనిరభాంగతవతీ
తతోయశ్శలీల కలహకుసితాస్మిప్రియతమే
నవత్నీవప్రాచీదిగియమభవత్తావదరుణా॥

శ్లో॥ 9

67 శాంభ్యంనీరసకామతాడనశరం శ్లాఘ్యఃప్రచండాతనః
శేఖరశ్లాఘ్యగరంగువంకనిజక్షుశ్లాఘ్యకృత్తిదాహానలైః॥

62 గీ॥ .చందమామ మిరుగు. చల్వగంవముగాని
.యచ్చమేళపాల, గచ్చుగాని
.చలువతుంపగు వెన. చల్లుగాడ్పులుగాని
యిపుడు పజలయెదల. కింపుగావు.

63 గీ॥ .ప్రసరులుపులఁ జెల్లు. తామగల్గిన్నీడు
.కంతుతోడనువిద. కమ్మతావి
.గాలి-సుకమునంజ. కడుహళియియాపాపా
.తి-దమంతయునగు. హామనిఁజెలి.

64 గీ॥ .మందుపాలుమచ్చు చూచుగ-నావసెన్
.గొంతుగాలిమావి. కొమ్మల్లూపు
.సలుపుఁగోయిలసలు. కులపెంపుఁజెనలందు
.వీచున్లురివడు. లాఁగినికొంచు.

65 గీ॥ .నల్లఁగలువఁజూడ్కి. నగుమోముఁదమ్మిచే
.మొల్లచేతఁబల్లు. మోవిగురున
.గడమమేనుసంపె. గలఁజేసి మాఁబమ్మ
.చెలువఁజాత నల్లు. సలిపెనెడఁద.

66 గీ॥ .ఎంతయుంబొద్దుసకుమగఁ. డెట్లొరాగి
.గడిచెఁగరేయి-రకి. నాళ్లకతలతోడ
.బొలయలుకఁజేల్వ్వసెనేను. తెలుపుచంతి
.నీతోలిదెససవతివలె. నెట్టియ్యె.

67 గీ॥ .బడితెదెబ్బలునూరుమేర. వాసియెఁగడ
.కల్పిసయమడుగుల. నగ్గి. కాల్పులెన్న

యత్కాంతా కుచనాశ్వబాహుబతికా హింసోలీలానుఖం।
అభ్యంకుభనరత్వనూన హినుఖందుఃఖైర్వినాలభ్యతే॥ శ్లో॥ 10

68 క్షిరత్వనూనకరాః ప్రియకైరవాకరాః।
తతోజద్భాభిరేకరా జగత్సుశాన్వితకరాః॥ తతోదయే పరిశ్లో॥ 103

69 మధుఃప్రియచాభవ స్మ తానతానతానతాః।
యనారమారనారమూ కులేజనేన్ద్రహామూ॥ శ్లో॥ 104

70 న్వయోనిభక్ష్యవసంభవానాం।
శ్చైత్యానినాదంగిరిగర్భానాం।
తమోఽభింబప్రితింబధాన్।
వికాంతికాంశేనవనాశనాశః॥

రాక్షసకావ్యే శ్లో॥ 9

పితృమోక్షకేయం

71 అవిరూతేనానియవనా వ్యసూనేనరాత్రి।
అవ్యసూనావికాపానాభిః ఇనద్భిన్నభూయిష్టభూమూ।
నూహీనాంఽర్యరకనరీయం అత్యేతేషుచ్యమానా।
గంగారోధఃపరాక కలుషా గచ్ఛతీవప్రసాదషా।

72 సమామగోమేషసంశయరా
శ్చిత్తఃపదంపవ్యవముత్సరిన్।
తాం గ్రాహకమతిఖండితాగ్రా
తాం గ్రాహకమతిఖండితాగ్రా

.నాఁకఁ బెచనకడబుజముతీఁగుఁతహోయి
.వడయుచేరికడన-లేదు-పడక-ఁగుగము.

68 గీ॥ .తొరఁగుచుండెడుమంచుతుం.పరలఁగల్గి
.మిగులఁగల్వలఁతొగలను.మేలుకొల్పి
.తొఁగలరాయనిచేతులు.జగములందు
.నేపుమీఱుచునుండెడు.నాపిదపను.

69 గీ॥ .వెఁక్కినీశ్వరనామాఁయు.విదలుద్రావి
.చంగివంగకతారాక్షు.పడకపోరు
.శల్లకచిముసముగులఁబే.కాకునడిన
.వారిల-మరుకలిమి-వింత.వన్నెమించె.

70 గీ॥ .గాఁలిమేపరిపగ-ఁతీన.కతముఁదింకి
.పడగఁచూల్లయుగుమా-ఁగొండ.పరియనుండి
.చూరికించి-ఁజీకటిగొంగ.యచ్చుమాచ్చు
.దారియొమ్మగుమ్మ-కొ.దస్సలిపెడు.

71 గీ॥ .చఁదంబొఁమమ.నిఁబులెడయురే.చంఁదముగను
.చూపుకఁబొగిఁవొఱఁగునన్గి.మంటమాఁజ్జి-
.నీచెలువసొఁమమ్మబొయుదుఁ.వోఁచఁబడియె
.గట్టఁజిగుకలఁకన్దేఱు.గింఁగనలెను

72 గీ॥ .చఁవలనెగురుచుసీవేల్పు.నానినాదు
.డొనమున్గుబల్కిన్మొఁగిదినుండి

73 అథనాతణలగ్గంవితితీనా అసలిబంణాసస్సరణా
అరహస్సంచరంచితీస్సదిత్తే త క్కేమి।

74 ఆనశానాత్పవిష్టా సా మేసురతోక నుండకీహ్మదయమ్।
పాణేనమకర కేహోః కృతమాగణమవంధ్యసాతేః।

75 అభరణస్యాభరణం ప్రస్తాధనవిధేఃప్రస్తాధనవిశేషః।
ఉపమానస్యవిసఖే ప్రశ్నపమానంవస్తుస్త్వస్యః।

76 ప్రియవచనకృతోపియోషితాం।
దయితజనానుసయోరసాదృతే।
ప్రవిశతిహృదయంనతద్విధాం।
మణిరివకృత్రిమరాగయోఃతః।

77 ఉష్ణా లుశ్మిశి రేనిషీదతితరోమూలంబవాతేనిభిః।
నిభిణ్వోపరికణిణాకారముఖలాన్యాలీయతేషట్పతః।
తప్తంవాఃవిహాయతీరసలినిం కారండనశ్చేనతే।
కీడావేశశ్రుచైషపంజరశుకః క్లాంతోజలంయాచతే।

78 అవమానప్రశ్నిసాతాః పశ్చాత్సంతప్యమానమనసోహి।

.త్రుంచఁబడినట్టికొనఁగల.నూఁడునుండి।
.నూఁడురాయంచదారము.నోఁడునట్లు.

73 వ॥ అట్లుకానిచోగడ్డిపోచందగులుకొన్న మంచునీరువలె
వానియందు రాచమత.సముతడవుండదనితలంచెదను.

74 గీ॥ .పచ్చవిల్లునితప్పిపో.వక తగిలిస।
.నూపుచేజేయఁబడినట్టి.తోవఁగల్గు।
.నాదుకెందంబులోపల.నాబ్బదుకొనియె।
.గన్నయంతనె నూవేల్పు-ట.ఁన్నమిన్న.

75 కం॥ తొడవులకుఁదొడవువేసం।
.బులచందంబునకువేస.ములచందంబో।
చెలికాఁడ-దానియందం।
.బలరా రెడునూపు.పోల్కి.యకాబోలికకు.

76 గీ॥ .మగలవేడుకొలు.మక్కువకలుగక।
.మంచినుడులనైన.మగువలమది।
.కెక్కఁజోవదు-గుఱు.తెఱిగినవారికి।
.గల్గరంగుమాని.కంబుమాన్కి.

77 చ॥ .ఉడుకునఁకోడిజుట్టుపులుఁ.గుండెడుఁజల్లనిచెట్టుపాడునం।
.దెడఁబడఁజేసిగోగుమొగ.లెంతయులోననణంగుఁజేటి-బి
.ట్టుడికిననీటిఁబాసించను.నొడ్డునఁగల్గినదమ్మకంచ.ఁనీ।
.గడిగెడుగూటిచిల్కఁదగ.నల్లలనాడుచునాటపట్టునన్.

78 గీ॥ .చుచియెడఁదఁగల్గు.మగువలు-మొగ్గిక్కుల।

వివిధై రనుతప్యంతే దయితానునయైమకానస్విస్యః॥

79 సాదాన్త సేవశశిసస్సుఖయంతిగాత్రం |
బౌణాన్త ఏవమదసస్యమనోనుకూలాః |
సంరంభసూక్తిమిష సుందరియద్యదాసీ |
త్వస్యంగ మేనమమతత్త దివానుగీతమ్ ॥

80 యజేదోపసతందుఃఖం సుఖతద్ధిరసాంతరమ్ |
నివాకణాయతరుచ్ఛానుం తప్తస్యహివిశేషతః ॥

81 ఆరక్ష్యోటభిరియం కుసుమైశకవకందళీమలిసగభైశ్చ ॥
కోసాదంతబాకప్వే సమ్రయతిహం లోచనేతస్యాః ॥

82 పద్మాన్తస్పృశేద్వసుమతీం యదిసాసుగాత్రీ |
మేఘాభివృష్టసిక తాసువనస్థలీషు |
పశ్యాన్న తాగురునితంబశయాతతోస్యాః |
దృశ్యేతచారుపదపంక్తిరక్షకాంతా ॥

83 హృతోష్టతాగైశకాయనోదబిందుభి |
నికమగ్ననాభేనికాపతద్భిరంకితమై |
మృగేంద్రమాభిన్నగతేరసంశయం |

.నరకునోనరు. కాని. చాలనోచ్చు!
 .కొను మఁబలు లైఱఁగుల. గు పెనిమిటుల వేఁడు!
 .కోళ్లఁదఁచి. దపఁవల్ల డింతు).

79 గీ॥ .నలుపునొడలికి హాయి నా. నెలమినుకు ల!
 .యెదకునావ రుతూపు లే. యఁపుఁగొలుపు!
 .శైదిద మై. సరాకుండు. జెలువ. యెవ్వ!
 .మై. బడియెడునీ. కూట. మిసఁగినాకు.

80 గీ॥ .కదియుచుండు నెన్ది. కడువలతగా-నదే!
 .నూతెడుస్సుక మ గ. వఱొకలాగు!
 .హాయినిడెడుమాని. చాయ. మె డుగ నెండ!
 .తీండ్ర మైన దెబ్బ. తిన్న తిసికి.

81 గీ॥ .కడుపునెడనుకల్పు. గమనంచులందున!
 .నెఱుపుఁగలుగుపువుల. నీయనఁటి!
 .యలుక చేతలోన. నఁప్పలనిండిన!
 .దాసికన్న దోయఁదలఁపఁజేయు.

82 గీ॥ .ఆఁయతివ నేలనడుగు. నంటునేని!
 .వానఁదడియునిసుక చోట్ల. గాఁనలోన!
 .బరువుఁగిలుదుల వెస్కకు. వంగి-యాపె!
 .లఁతుకంబొల్చునడ్డుజాడ కనఁబడును.

83 గీ॥ .మోవియెఱుపొనుక న్నిటి. బొట్లకలుగు!
 .నీచిలుక కడ్పుపచ్చన. నెనఁగుచంటి!
 .వలువజాతెను. నిచ్చయం. బలుకతోడ!

శుభ్రానామమిదం నాంశుకమ్ ॥

84 అలౌకికమయోదాహ పృథువురోవాతనతికతశిఖండః।
కేకాగభిజాగభి. దూరోన్నమిశేన కంఠేన॥

85 పృథుశానమశిష్యయోషితాం।
సహిష్యులితాన్యనేక్షితే॥

86 తద్వ్యభిగభరేచండి మయాతమసిమజ్జతా।
దిష్ట్యాభిమృతాభాసి చేతనేపగతాసునా।

87 అసౌమఖానాభివహేమసూప్తిం।
లిభ్యిష్టానాంకల శీఘ్రచారః।
అలాతశక్తిప్రతిమంవిహంగ।
స్తదాగ్రలేఖావలయంతనోతి॥

88 ఆభాతిమంత్రేవిశేషాదూరమిదానీం పతత్రిణానీరః।
నక్తమివలోహితాంగః। పరుషఘనచ్ఛేదనంపృక్తః॥

89 ఇయంశేషసనీపాస్త్రాశ్వదాలోకనతత్పరా।
స్నేహాప్రసరివనిభిన్నాశ్వమానీస్తనాంశుకమ్॥

౯.దడఁబడుచుతోఁతుపొక్కిలి.గలచెలిదన.

84 గీ॥ .ప్రబలుకడుగుగాలి.నలననాడెదుపులి

.తనర-౯గేకసండు.కొనినగొంతు

.నెత్తి-౯దవుగమిఁది.కెంతయునట్లుప

.పులుఁగుచూచుచుండె.మొయిలోలదెన.

85 ద్వి॥ .మగలయందుఁగలఁయు.గొల్లుచేయేలుబడి

.తగులఁబోకుండుడెం.దముతాఁజుమాఁజు.

86 గీ॥ .మిగులసీయెడఁబాటున.నెఁడునిఁరు

.ముంచఁబడినాఁడనోఁయు.పోతినేను

.నుసులువోయినవానిచే.నుసులుమాఁజ్కి

౯.బదపడియుహోయిగాఁబొందఁ.బడితిప్పవు.

87 గీ॥ .నోటకేళిలాడుబంగరు.నూలుగల్లు

.మాలికముఁబట్టి-చుట్టుగు.మ్మగి-బితాస

౯.గొఱవిగిఱివలెనద్దాని.యెలుపురేక

.కడియమిప్పుడుమిక్కిలి.గానొనచుక-

88 గీ॥ .పులుఁగుచేతనుదఁపుకొం.పోవఁబడిన

.వింతనూనికమిప్పుడుఁజెలయుచుండు

.రాతిరికదట్టమామిచ్చ.సగియ్యలోన

౯.గవ్వఁబడియున్నయట్టకెం.గామవలెను.

89 గీ॥ .ఏగుఁడెంచెనునీతల్లి.యిదిగొయిమ

.తన్నులారంగనిన్నుఁజాఁ.గారచఁగోలి

90 శంకరునిజాననాస్యంధవ్వివేకాభాషణమ్ ।
 ప్రభవతితాంనేనోదగ్ధం భుజంగశీతోన్మవచే ।
 భువమృతవతిబాకలంసత్కృత్యసోపాదశ్శేతుం ।
 సఖలువయసాజాత్యేవాచయం స్వకార్యసహాగృహః॥

91 సద్యాశ్రవసృవాహాః । క్షేమమశిలఃసంగోత్పలీతానేగః ।
 విభిన్నతీసమంగమనుభోమనసిశేయశ్శేతగుహోభవతి॥

శా కుం త లే .

92 సుభగనలిలావకాహః । సోత్పలసంగోత్పలీతానేగః ।
 ప్రవాహయగమోభవదాత్రిప్రసాదాహమరవశేచుః॥

93 శంకరునిజాననాస్యంధవ్వివేకాభాషణమ్ ।
 ప్రభవతితాంనేనోదగ్ధం భుజంగశీతోన్మవచే ।
 భువమృతవతిబాకలంసత్కృత్యసోపాదశ్శేతుం ।
 సఖలువయసాజాత్యేవాచయం స్వకార్యసహాగృహః॥

.కూమిక యూటల చేనిం.కు.కొన్న యట్టి.
.చన్ను గవమి.దికొంగును.న రుకొంచు.

90 త|| మజలించు.బిల్లయ్యు.మదపు టేనుంగు మిగిలిన
•యెక్కుడు.మెకముల నెల్ల |
.క •రువలిమే.తరి.కం •దు.విచంబు
.వడి వె •క్క-సంబుగ •.బ్రబలుచునుండు |
.నదు •సుపిన్న తనంబు.నండుండియైన
.బ •ంటవలంతిగా.పాడగజాలు |
.గ •రము.దనప •.క •ంబెట్టు
.బుట్టు.కన్గానియీడున •.గాదిట్టిగొ •నము.

91 గీ|| .ఇలుకు రాతిచోట.దొఱగినవడిగల |
.వా •గుపొ •గ్గి కపలె.నాగ •బడిన |
.పొందుహాయి.కలుగు పు.వ్విలుతు •డునూతు |
.రెట్టులైతయు.జెల్ల •రేగుచుండు.

92 కం|| చల్ల నినీ •రాటముల |
.మెల్ల గ •బాదిరుల తావి.మెల్ల గెడుగాలుల్ |
• మెల్ల పు నీడలపడకలు |
.నెల్లెడముగిసినకొలంది.నింపగుపనలేల్.

93 గీ|| .విమవ బడబద్ధములు.కడు.నీడున మెలులు |
.ని •చ్చలపు •సుర •టిసిగలు. •చిక్కువీను |
.లొసర.లేడివడికిసె •రు.కున్న కర.శి |
.ద •దులుతమదు •ముచకం.దక •పరువిడు.

94 యదాలోకేనూత్త్రవ్రజసహసాతద్వైపుతాం |
 యదభేదావచ్చిన్నంభవేక్ష్మితసంధానమవతత్ |
 పృక్త్యాత్యయద్వకంకరపిసమగేఖంనయనయో |
 నకామేదూరేకేచిచ్ఛిణమపినసాశేక్వరిధజవాత్ ||

95 నీవాగాత్మకగభాకొటరముఖభ్రష్టాస్తరూణామధః |
 పృక్తిద్ధాఃక్వచిచింగుచేఫుభదఃసూచ్యంకపినోపలాః |
 విశ్వాపోపగిమాందభిచ్ఛగతయశ్శిష్టంసమాక్లేమ్యగా |
 స్తోమూధారిపథాశ్చిష్టామృతశిఖానవ్యంకగేఖాంకితాః ||

96 శాంతమిదమాశ్రమపదం స్థూరచైచబాహుఃకుతిఃఫలమిహోన్మ |
 అథవాభవిణిష్యానాం | ద్వార్తాశిథపన్తినర్వత ||

97 శుద్ధాంతదులభమదం'నపురాశ్రమవాసినోయదిజనస్య |
 మూర్త్యాతాఖలుగుత్తైరుద్యానలతావసలతాభిః ||

98 నరసిజమనువిద్ధంశైవలేనాపరమ్యం |
 మలినమపిహిమాంశోలకాత్మక్ష్మిక్ష్మంతనోతి |
 ఇయామధికమనోజ్ఞావల్కలేనాపితన్వీ |
 కిమవహిమధురాగామృతానంనాన్యతీనాసే ||

99 ఏనావానేదప్తనంగుళిహింతఃనలేదివి
 అమలకేనరయత్కృతావణంసంభావేమి ||

94 కం॥ చిన్న డిపెన్డెన్సీగా-విడి.

.యున్న దిక్కులను-వంక.ను.రుగదినదిగా.

.జెన్నారు-దప్పుకొరగట.

.గన్నులబడదెద్ది.తేరు.కడువడిబోవ.

95 ఉ॥ క్రిందికితాలుచుండువది.గింజలు చెట్టులచిల్కతోట్టల్న.

.మందటగారకండ్లుచిడు.మన్ గడునున్న గనుండురాలు-బల్.

.నందడికోచుకానుచ్చికల.నాగుచునిచ్చకొలందినిట్టలు.

.బొందెడునీటిపట్టు తెరువు.డిసోకలచిన్నజాడలన్.

96 గీ॥ .ఈతపసిపల్లెనెమ్మది.నెనయు-బుజము.

.నదురు-దీనికిచటనెట్టు.తానొమేలు.

.అటులగానున్నయెడల-నం.తటనుముందు.

.గాదగినవానితెరువులు.కలుగుచుండు.

97 గీ॥ .అంతిపురమునకందని.యందమిది.

.తపసిపల్లియమనిసికి.దనరునేలి.

.కానయందలితీగల.నగుగొనముల.

.నగరుపూ.వోటతీవలు.నగబడుగద.

98 గీ॥ తమ్మిపాలుసారునాచున.దగిల్చియెన.

.మెలుగునిడునలుపయ్యుజు.దురునిమచ్చ.

.నారచ్చిరె ననీమెచె.న్నారు-నంద.

.మైనదూపులకు.దొడవు.కానిదెద్ది.

99 వ॥ గాలింగదుపబడు చివురువేళ్ల నన్దొండం పట్ట చున్నట్లున్నదీపా.

.న్నగున్న-కావున మన్నించెదను.

- 100 కదమోఽశ్చైరాపశివంసోఽత్రంకరితిది-కదమోవా
విరహమజ్ఞానఅజహోక్తిదోదేసో-
హళాసఉదభేష్ఠస్థిప్వదావముహుతంచీటజావతు-
ఎశివగదాఎళదానరాహోవిఅఅఅంకేసరయక్షర-
- 101 భగవాన్ శృపశ్శాశ్వలేబ్రహ్మశిష్ఠితఇతిప్రకాశః-
ఇయంచవస్సఖితదాత్రజేతికథమేతత్ ||
- 102 మానషీషుకథంవాస్యాదస్యహాపస్యసంభవః|
సప్రభాతరశంభ్యోగిరుజేతివసుధాతలాత్ ||
- 103 భవహృదయసాధిలాషం|సంప్రతినంజేహనిణయోజాతః|
ఆశంకసేయదగ్నిం|తదినంస్పర్శక్షమంరత్నమ్||
- 104 అనుమాన్యన్మునిపిసయాం|సహసావీనయేనవారితప్రసరః|
స్థానాదనుచ్ఛలన్నపి|గత్యేవపునఃప్రతినివృత్తిః||
- 105 గచ్ఛతిపురశ్శరీరం భావతివశ్చాదసంస్తుతంచేతః|
చీనాంశుకమివకేతోః ప్రతివాశంసీయమానస్య|

106 స్థిగ్ధంపీక్షితమన్యతో పినయనేయత్పేరయంత్యాతయా|

100 వ॥ త॥ మచేనేరాచవంగడము తొడువఁబడియె- నే॥ నీమ- తిమయె
డఁబాటుననొగులుపడక॥ ది గానొన చఁబడియె- యేమోసకుం
తల(॥)యచ్చటనేయొక్కింత సేవంత వలకుండుమెంతలో॥ గూడి
కన్బొందనినీతోడదీ॥ గెన్నాడునటులీపొన్నయొప్పునో

101 వ॥ కాస్సపుడనుతపసి- పెట్టిమాని ముత్తి కైకడఁగుజోగికదా- యీ
మీచెలియాతనికూతురెట్లగును.

102 ద్వి॥ .అగుటెట్లుమానిను.లదిట్టరూపు।
.నగడఁబోవదు॥జోతి.నేలలోనుండి.

103 గీ॥ .దెందమానీమకోరిక నందుకొను-మ।
.దేమఁగ-సందియమువాసె-నిపుడు జేని।
.నీవులిప్పనియనుకొని.నావొయదియె।
.కైకొనంజాలురతనము.గాజెలంగు.

104 గీ॥ .వెంబడించితపసి.స్లి-నేవజితోడ।
నడఁకువమెయినాదు.నడకనడ్డి।
.యున్నచోటుకదల.కుండియైనన్వల్లి।
.మల్లివచ్చినట్టి.మాడ్కినైతి.

105 కం॥ •బొందిచునునడుచుచున్నది।
.దెందమెఱుకలేక పా॥ రె.డిన్వనువెన్నక
దొండ్లగ-నెమరుగాలిన్।
.జెంది॥పడగనున్నపట్టు.చీర॥విశమునన్॥

106 త॥ .కనుఁగొనె॥నిద్రము.గా-నాపె-

తనదు. చూడికిగి వ వేతు. నోటగొట్టెనుః
 .జనె బటువుపిలుచు. జంట గురువు
 .నోయన నెం యు. నోయన నెం యు.
 .దను. బోగుమ. నియ. తన చెలిక కే
 .గాం. చెనలుక. నిట్ట. క తిమూ. బట్టి.
 .నను. గూ. చిక. యేయిదం. తయ చితలంతు.
 .దగులమందినన వాడు. తను. జూ. చున హమా॥

107 గీ॥ . పనుల వేలుపాటు. పను నా దెందంబు।

.రెండు శెఱుగులగును. నుం దెనిఱును।
 .తనగు నెదుటనట్లు . తగిలినకొండచే।
 .పుకన నెగడెడు నేటి . పుష్పన లెను॥

108 ఉ॥ పూపులయము మ్రొంగులుగు . పోడివనీవట-చల్ల నై న హా।
 .హా విరితమ్రొంగు యట. . యచ్చెనునె-నను. బోలు. ట్టిపా।
 .నీనెడమాటన మ్రొంగల. శే- యల రే. దొరచల్లు. ప్పలక।
 .నీవును. బూలుము. లు. లును . నింతపుగా మదిదూసిపో వగక ॥

109 కం॥ పలరా జెకాక కత. మా।-

.తడెనాకున్. నిమాన్. దలచూ పెక-మ।
 .బ్బు. గారుక మ్రొచట్టిప।
 .గలుచొ. ప్పన వేసగిలెటి. కడమాట్ట నెకక।

110 గీ॥ . ఓక్కవై పుగుంకు . చుం జెమ. బిలి।
 .నెగడు. కొక్కనగిక్క . జగిముకన్ను।
 .మించు జంటకీడు. మేలులచేబజ।
 .తెలుస. బయింపు. బయింపు. బయింపు. బయింపు. బయింపు.

- 111 అంతహి=తేశశినిన్దై వసుమద్వతీమే।
 దృష్టిగసరదయతి సంస్మరణీయశోభా।
 ఇష్టప్రసానజలితాన్య బలాజనస్య।
 దుఃఖానిసూచిమతిమాన్యసుదుస్సహాని॥
- 112 ఏసావిపిఏణవిరాగమే ఇరలణీవిసాదవీహారం।
 గరులగపిపిరహదుక్షం ఆరాబంధోనహవేది।
- 113 రసూయశిశిక్మమధురాంశ్చనిశేష్యాశ్చిన్దా।
 సమ్యక్స్పృశోభవతియగ్చ్ఛభాత్తోసిజంతుః।
 తచ్చేతనాస్మృతినూన మభోధపూర్వం।
 భావస్థిగాణేజననాంతరసాహృదాని॥
- 114 అభిజనవతోభతుఃశ్లాఘ్యేస్థితాగృహిణీపదే।
 విభవగుహభీకృతైర్మృతస్య ప్రతిక్షణమాసులా।
 తనయమచిరాత్ప్రాచీనా కళం ప్రసూయచపావనం।
 మమవిరహజాన్వయవస్నే శుచంగణయిష్యసి॥
- 115 జ్యేష్ఠుక్యచూరమవసాదయితిప్రతిష్ఠా।
 క్లిష్టాశ్చలబ్ధపరిపాలన కృత్తిగేచిహ్నః।
 నాశశ్రీమాపనయనాయనచశ్రీమాయం।
 రాజ్యంన్వహస్తధృతిదండమివాతపత్రిమ్॥
- 116 కంకృతకార్యశ్వేహ ధమకంప్రతివిముఖతాకృతావృత్తా।
 మూఢభకంక్యమివికారాః ప్రాచీనైశ్వక్యమశ్లేషః॥

111 గీ॥ .కడలివెన్నగురిక.గా- నాకలునయెనా!

.చూడ్కికింపుగాదు .సాంపుడొజగి!

.వలచినట్టివారి.యెడఁబాటునంబుట్టు

.జాలిఁదీఁగెఁగోండు.సైఁపగామి॥

112 గీ॥ .ఇదియుఁగూడమగనినెకఁబాసి-వలవంత!

.బొడవుసాగురేయి.గడుపుచుండె!

.నెంత పెద్దదైన.నెడఁబాటునెన్వగి!

.నడఁచిపుచ్చుఁగాదె.యానవొడమి॥

113 గీ॥ .అంద ములఁజూచి-తీయనన్తాలకించి!

.వరరుసుకమున్నపడదేని.వలస-నాక!

.తంబుచేఁదొలిపుట్టులం.దలిఁయితముల!

.దెలియకెదనాటినవి మదిం.దలఁచుచుండు॥

114 గీ॥ .మంచికొలముఁగల్గు.మగనిచేమెప్పంది!

.వలుమఱునెకలిమి.పనులఁదగిలి!

.దొడ్డికొడుకుఁబొద్దఁ.దూర్పువలెంగని!

.బుడలనన్నుఁబాయు.సఁడలుకనవు.

115 గీ॥ .గోర్కెనొకటియెనెరవేచుక.గొప్పదనము!

.కలిగినదికాచుకొనుతెన్ను.కలఁచుపీని!

.కడుమమఁదూల్చుటకుఁగాదు..కాదువెఁతకు!

.నేఁటుబడి-తనచేఁగొని.యెడుగొడుగటు.

116 గీ॥ .ఏమిఁజేఱుననిమీఁద.నేఁవనింపు!

.పెనుమొగిముఁదనమ్రహుఁగొరించి..కడుననన్దె!

117 క్రీడామశిక్షితవలుత్వమమానుసిషా
సందృశ్యతేకిముత గుః ప్రతిగోధనాభ్యాః
ప్రీగంతరిత్రగ మనాత్స్వనుపత్యజాత
మస్త్యద్వికాశైః పరభృతాఃఖలుసోపయన్తి॥

118 స్వప్నానుమానుమామతిభ్రమోను
క్లిప్తంనుతానశ్చోషేనపూర్వం
అనన్తస్వప్నోదయేనజేనా
మనోరథానామతాఃప్రవాహాః॥

119 జ్వాలితలితేంధ్రనోగ్నిః
విప్రకృతఃపన్నగః ఫణంశుశుతే
ప్రాయస్సంమహిమాసం
క్షోభాత్ప్రతిపద్యతేహంజే॥

అనామవరోహతీవ నిఖరాదురక్తజ్వాలామేదిన్
పరాభ్యంతరలీనతావిసహాస్కంధోదయాత్పావనః
సంతానైస్తనుభాననప్త నలిలావ్యక్తింప్రజంత్యావగాః
కేనాప్యన్తేభమశక్యభూనసం మత్పాశక్వామూసీయతే॥

121 ఉదేహిపూర్వంకుసుమంతితిఃఫలం
మనోదయఃప్రీతి దనంతగంపయః
నిమిత్తేనమిక్తయూరయగళిమ
సమజ్జినాదన్యపురస్కనంపదః॥

.క లిమిక తమున మిగులమ. శ్రి లివవారి.
.కిట్టమాపులు తఱుచుగాఁ.బుట్టుచుండు.

117 కం॥ చెలులకువప్పనినేరువు।

.వలనగుమానిసులుకాని.వానిక - నెఱజా।
ణలఁజెప్పనేల.తమపి।
.ల్లలఁగోయిలఁతొండుపిట్ట.లం బెఱపించుకొ.

118 గీ॥ .కలయె-గారడీయె-యటు.గాక బమయె।

.పున్నె మా మేలుతోడనే.ముగిసినదియె।
.మల్లి వచ్చుటక య్యది.వెళ్లెగాదె।
.యెల్లలుండపురోక్కెల.వెల్లువలకు.

119 గీ॥ అగ్గిరగులుకొనెడుఁగట్టి.యలుకదల్ప।

.బొడుచునంతఁబవినజారి.పడగ నెత్తు।
.మచిసితనకుఁగల్గినగొప్ప.దనముతఱుచు।
.కఁలత పెట్టఁబడినయప్పు.కనఁబఱచెడు.

120 గీ॥ .తేలుకొండలతువనుండి.నేలదిగెడు।

.నాకునందులుతోఁచక.మార్చుకులుండు।
.నీళ్లఁకల్మితొలఁగునట్టు.లేళ్లగవడు।
.జగమునా వెంటనెగిరెడు.జూడఁజూడు.

121 గీ॥ .వరఁగెడువొలిపువుతరు.వాతఁబండు।

.మొయిలిపుట్టుక తొల్తనా.వయినీనీరు।
.కఁతముఁక జ్ఞంబులకుచిట్లు.కలుగువరున।
.నీరునెనరునకుమునుముం.దేఁకలుములు.

మాలవికాగ్ని మిత్రే.

122 పాత్రవిశేషే.స్వర్తం గుణాంతరంప్రసత్తిశిల్పమాధాతుః।
జలమివనముద్రశుక్ల ముక్తాఫలతాంపయోచనమ్।

123 అచీరాశిస్థితరాజ్యః శత్రుఃప్రకృతిష్వగూఢమూలత్వాత్।
నవనంరోపణశిథిల స్మరుతివసుకరస్సముద్భతుః॥

124 సప్రతిబంధంకార్యం ప్రభురనిగతుంసహాయవాసేవ।
దృశ్యంతమసినపశ్యతి దీపేనవినానచక్షురపి।

125 ప్రయోగప్రధానంహినాట్యశాస్త్రం కిమప్రవాగ్వివహారేణ॥

126 మంకోప్యనుగతామేతి గంనగేణవివర్జితః।
నీలంభువంశస్త్రివంశికపేణావిలంపయః॥

127 అవ్యాససుందరీంతాంవిజ్ఞానేనలలితేనయోజయితా।
ఉపకల్పితోవిధాతా బాలాకామన్యవిషదిగ్ధః॥

122 గీ॥ .పా॥ తరలఁబట్టిపనివాని. పనితనంఁబు।
 .శనరుచుండెడుకొకవింత. గొనముపొంది।
 .కడలిముత్యైఁపుఁకిప్పలోఁ. బడినమట్టు।
 .నీరునుప్పాశియాచుఁదా. మాకుసల్లు.

123 గీ॥ .కొత్తగాదొరతనముచే. కొనిన॥ సూడు।
 .రాచటికమునసరిగవే. రానటకురికి।
 .సప్పుడేపాతుటన్ద. లాడుచెట్టు।
 .తెఱఁగునంబెకలిచుట. కొఱకు॥ నుళివు.

124 గీ॥ .అడ్లుగలకజ్జము॥ బ॥ బు. వై నఁగాని।
 .సాయమున్నప్పుడేచక్కఁ. జేయఁగలఁడు।
 .కన్నులుండియుఁజేకటి. నలుగుదినును।
 .చూడలేడెన్వొడ్డుప్పె. తొడులేక.

126 గీ॥ చదువుకొన్నవాని. సావాసమునలన।
 .నెఱుకఁబొందుఁదెల్వి. దొఱఁగువాఁడు।
 .కేజునూడ్చుచి॥. గింజరాపడిచేత।
 .దేటమొఱునూది. నీటివలెను.

125 ప॥ అటపాటవాయిదము లకట్టిబాటు. పనిచేయుట చేతనేబయల్వ
 డుఁగాని. వాదాడుటవలనఁదెలియఁబడదు.

127 గీ॥ .నెపములేరిసాగను. నెగడునాయింతిని।
 హాయియైనవిడ్డె. నలరఁజేసి

128 శక్తిరంత్రామాయాస్యకనగి దయతాలింగనగుభే।
 భవేత్సామ్రాజ్యశుభిషామపినసాన్యశ్యశత్రు।
 తమూసానగకాక్ష్యోమపినకదాదిద్విరహిత ।
 ప్రసక్తిర్విశాఖ్యేషావయపనితాపం ప్రజసికిన్॥

129 అహోకులభృతైశ్చకాముకైః పరిహరణేనూచంద్రికా॥

.నలునచే విసము.సంబాహుబిజునట్టి
.లలరువిలుతుములికి.నలుపఁజెడియె.

128 గీ|| .చెలయకొనిలిదొరక.క.చికు, మేను!
.నేతఁగాన కకన్నులు.నీరునించు!
.గానిసుంతయు.బాయవు.గదకలికిచి!
.డెందమానీవువలవంశ.బొందనేల.

పేరా129 ప||దొంగలకున్వొటకాడ్రుక్కున్వొన్నట్టదు.

షే క్షిప్రయరుని నాటకముల సంగ్రహము

(1) బాగుగముగియునదంతయు బాగనునాటకమునందలివేషములు.

- 1 ఫాన్సు కేశవు రాజు
- 2 ప్లాడిన్సు ప్రభువు
- 3 బర్త్రిమును కాసిల్స్ట్రామానివతి
- 4 లాపేయనుముది సేనాని
- 5 పెరోలియన్సును బర్త్రిము వెంటనుండువాడు
- 6 కాసిల్స్ట్రామ యజమానురాలి సేవకుడు. విదూషకుడు ను
ద్యోగియు
- 7 బర్త్రిమునితల్లియకా రాళ్ళి స్ట్రామయజమానురాలు
- 8 బర్త్రిముతల్లిచే బెంచబడు హెలీనాయనునొక చిన్నది
- 9 ప్లాడిన్సు వితంతువు
- 10 డచూనాయనుప్లాడిన్సు వితంతువుత్రిక
- 11 వయోలెంటా మెరియాసలను నిర్వరుష్టారెన్నువితంతువు యొక్క
స్నేహితురాండు ఫాన్సుప్లాడిన్సుల సేనాధిపతు లుద్యోగులు ఇ
టులు మొదలగువారు

ఫాన్సులోను మరీటుస్కానీలోను. తంగస్థలమును— కథ

ఫాన్సు కేశవు రాజునొద్ద బర్త్రిమునభాసడు. కాటచే హెలీనా తావలచిన
యాబర్త్రిముని విదేశగమనముకై చింతించి తనయజమానురాలి సెలవు
పై ఫాన్సు కేశవు రాజునొద్దకుఁ బోయి తాగొప్పవైద్యుని కూతురగుటచే
యతనికతిసంగమాన్యుఁడొచ్చి యతని సభసదులలోఁ దాఁగోరిన వానిందన
కుఁ బెండ్లిగావింప ననుష్ఠనండుట. బర్త్రిము పెరోలియను లాపేలుమువ్వుడు
హెలీనారాజు రోగమున్గుడ్చినందున కాశ్చర్యపడుట. రాజు హెలీనాతో

నాతోగ్యమునంది సభకువచ్చి పెండ్లికొని తనసభ్యులనెల్ల రావించి నీయిష్ట
 మువచ్చినవానినెంచుకొమ్మనుట హెలీనాబర్హమునెంచుకొనఁగా నతఁడు
 తొల్ల నెంతమాత్రము సంగీకరించక తుదకురాజునాజ్ఞకుజడిసి యూపెన్ద్ర
 భార్యగారెక్కికొని ముగియవచ్చుచే నాపెక్కులెండ్లి గావించఁబడి యూపెత్తో
 గాపురము సేయఁజొల్ల కాపెన్ద్రలందిదినములలో గలిసికొనెదననిచెప్పిత
 నతల్లి యొద్దకంపివేయుట ఇఁకఁదిదిగియుంటికి నేరాజోవ నాకుహెలీనా
 పెండ్లిగావించఁబడెఁగాని యూపెన్ద్రనాకెంతమాత్రమిష్టములేదని తనయ
 త్తకును మఱియునాచేతియుంగరము స్పృహదించుకొని నాకుసీపుకన్న కొడు
 కునగపట్టఁగాని నిద్దిరిగికూడనొల్ల నని తనకునుజూబులంపిన తనభర్తంద
 లించిపోగలునునతఁడుఫారెన్న దొరయొద్దనేనానిగాఁ బ్రేనేశించి శత్రుల
 తోయుద్ధమాడుటకుఁజింతించి హెలీనాతనయత్తకుఁదాదీర్ఘయాత్రకుఁజ
 నుచున్నానని యుత్తరమువ్రాసియాద్యశ్యమాట యుత్తరమాప్తంత
 ముతనకొడుకునకువ్రాసిపంపుట హెలీనాత్థిసాసినీనేషముతోయుద్ధమా
 నుజయించివచ్చుచున్న బర్హమునుం జూచుటకచ్చెరువున నిరీక్షించుచు
 న్నడయానా వయోలెంటా మెరియానాఁయొద్దకువచ్చి బర్హముంజూచి
 వారిచేనత్కరింపఁబడుట డయానానుబర్హమువలచి ప్రతిదినమామన్వల
 పించుటకై పాటలుపాడుచుఁదారుచుంటయెఱిగి వితంతువునకుఁగొంతసా
 మ్మిచ్చి యూపెకూతుచేనాగాత్రబర్హము వేలియుంగరమునందుకొను
 నట్లడఁబర్చి యూపెకుమాటుగాఁజేకటిగదిలో దన్నుంబ్రవేశ పెట్టుమ
 నిచెప్పి తానతనిభార్యనని వెల్లడించెను హెలీనాతనభర్త స్వఁగూడిఫా
 న్సురాజుచే డయానానువిడిచినతప్పునకై బందెకావించఁ బడినతనభర్తన్వి
 డిపించుటకు డయానాసేరితోరాజునప్రహస్యముగఁ దనకుఁదర్శనమిమ్మని
 కోరుట బర్హముతనతల్లివలన హెలీనామృతి చెందినట్లువిని హెలీనాకు
 ఫాన్సురాజుచ్చినయుంగ్రము తనచేతనుంటకాశ్చర్యపడుట హెలీనాకుఁ
 దారిచ్చినయుంగ్రమెట్లువచ్చెనో చెప్పలేనందునకుబర్హమును మఱియుడ
 యానాను రాజు కారాగృహమందుంచుట హెలీనా తనభర్తయొక్క
 ముతనకువ్రాసినయుత్తరముజూపించి రాజ
 తనభర్తతోనుభయమందుటయును-

(2) ఆంటనీ- మఱికి యో పేట్రాయను నాటకమునందలి భూమికలు.

మార్కంటవీ- సీజారు- లెపిడస్సు- పాంపియస్సును రోమను రాజ్యమేలు
సధికారు

ఎనాబరస్సు- వెంటిడియస్సు- ఈరస్సు- సార్-స్సు- డెబ్బెటస్సు- డెమె
ట్రీయస్సు- ఫైలోయును ఆంటనీకి మిత్రులు

మెనీనస్సు- అగ్రిప్ప- డోలాబెల్లా- ప్రొక్యులియస్సు- డైరియస్సు-
గాల్లస్సును- సీజారుని మిత్రులు

మోనస్సు- మెనికేటిస్సు- వరియస్సు పాంపేయొక్క మిత్రులు

టోరస్సు- కనీడియస్సులు ఆంటనీచేఁక్రింది యధికారు

సిరియస్సు- వెంటిడియస్సుక్రింది యధికారి

యూఫ్రోనియస్సు- సీజారునొద్ద కాంటనీచేసంపబడినదూత

అలక్సిస్సు- మడ్డియను- శెట్యూకస్సు- డయామిడస్సులు- క్లియోపేట్రా
కు భృత్యులు.

క్లియోపేట్రా యీజిప్టుదేశపురాణి

అక్లేవియా- సీజారునకుసోదరి. ఆంటనీకిభార్యయు

చెర్మియను- ఈరస్సులు క్లియోపేట్రాకు భృత్యులు

అధికారు- భటులు- దూతలు- మఱియు డక్కినభృత్యులును రోమనురా
జ్యములో

బలుచోట్లు రంగప్రదేశములు కథ *

డెమెట్రీయస్సు ఫైలోలువాద్ధక్యమున నాంటనీ వీరకర్మములమూని
క్లియోపేట్రావలన జిక్కుటకై చింతించుట- ఆంటనీరోమునుండి తన
యొద్దకువచ్చిన రాయబారులవార, నెద్దియువినక క్లియోపేట్రాలో వే
డ్కలంజొక్కుట- దూతలవల్ల నాంటనీ తనభార్యయొక్క పుల్వీయామృతి
చెందుటయు పాంపేసీ జారునకు వ్యతిరేకముగా మఱికొంతరాజ్యమాత్ర
మించుకొనుటయువిని యీజిప్టుదేశమున్నిడచి రోమునకరుగ నిశ్చయించి
ప్రతిక్షణము పుల్వీయాపై ససూయగ నపర్చుచుఁ దన్నువలపించుచున్నది.

క్లియోపేట్రాతో సంతఃకలహములు వారించుటకై తారోమునకు వెళ్లక
 తీరిదనియు పుల్విసూ మృతి చెందినదనియుంజెప్పి వెళ్లిపోవుట. సీజారుతో
 వెడతెగని మైత్రిసండుటకై యాంటనీ సీజారునితో, బుట్టవగు నాక్టేవి
 తూను, క్లియోపేట్రాడియుం దసవలపు క్లియోపేట్రాయందుంటచే నీకపుకే
 శమునకుఁ దిరిగి వెళ్లనిశ్చయించుట. క్లియోపేట్రా నూంటనీ యాక్టేవి
 తూను సీజారునకుఁ దనకుఁగల వైషమ్యములఁ జక్కపర్చుమని మిషపెట్టి
 యాశ్చర్యపురినుండి తిరిగిరోమునకు బంపివైచితా నీకపునకేగి యథేష్ట
 ముగాఁ గి యోపేట్రానుఁ గవఁగూడియుంట. సీజారునితో నావికాయుద్ధ
 మున నడిపిపోరి యాంటనీ క్లియోపేట్రాలోడిపోయిపారిపోవుట. అలక్షాం
 ద్రిగూయొద్ద నాంటనీ సీజారుని సైన్యమునాబ్బడణిమీ క్లియోపేట్రాతో
 పంతోషముఁగూడుట. అంటనీనివిడచి సీజారుంజీరిన ఈనోబర్బన్ను త
 నకృతము తందలఁచి శోకించుచుమృతుఁడౌట. సీజారునకు లోనైన క్లి
 యోపేట్రా నాంటనీగడ్డించుట. క్లియోపేట్రా తానాత్మహత్యఁగావించు
 కొన్నట్లాంటనీకి వర్తమానమంపుట. అంటనీ తనపేరు మాటిమాటికు
 చ్చించుచుఁ గ్లియోపేట్రా మృతిచెందినదని వినుటకెంతయున్గుండుచు
 నిరుసుద్దనునొక్కసఱకునఁజంపుమని మిక్కిలిపార్థింపఁగా నతఁడాంటనీని
 మొగముఁద్రెప్పకొన్న యెడల నఱకెదననిచెప్పి యాంటనీ మొగముఁ ద్రె
 ప్పకొన్నప్పుడు తనుఁదాఁబాడచుకొనిచచ్చుట. అంటనీ యారాసాటుగు
 టఁబరికించితాఁ దనకత్తిపైఁ బడిపొగివావశిష్టఁడై చెంగటనున్న భృత్యు
 నిదన్నునంపూర్ణముగాఁ జంపుమని పార్థించుట. క్లియోపేట్రాఁ భృ
 త్యుఁడాంటనీయొద్దకువచ్చి యాపెబ్బరికియున్నదనియు నతనికోపము చ
 ల్లాచ్చుటకుఁ దామడిసినట్లు వర్తమానముఁ బంపినదనియు నివృటియతని
 స్థితిఁదలిసికొనఁ దన్నంపినదనియుఁ జెప్పగా నాంటనీ క్లియోపేట్రానుఁ
 జూడనేగియూపేతోఁ గొంతతడవు సంభాషించి యీటుట. సీజారు తన
 యుద్ధానుసారముజటిపెదనని బుద్ధగించినప్పటికిఁ గ్లియోపేట్రా రోమున
 కుఁబోయింక కాలరర్పములకుఁ దనువప్పగించి మృతిచెందుట. సీజారు
 తన నాంటనీ గాఁగటసంతో గౌరవముగాఁ బూడ్చితననెనతోఁగూడ

(3) నీ సుష్టానుసారమను నాటకమున పచ్చు వేసములు

రాజ్యభిష్టప్రభువు

ప్రదరిక్కు- పై చెప్పబడిన ప్రభుని రాజ్యమాక్రమించుకొన్న తన సోదరుడు-

అమయన్సు- జాకెన్సులు రాజ్యభిష్టాడౌ ప్రభుని పెంబడినున్న వాడు

లిహోరాడ పభానదుడు

చార్లెస్సు- మల్లుడు

ఆలివరు- జాక్విస్సార్లోండ్లోలు మువ్వరు నీనరోతెండిజో కొడుకులు

ఆడమ్ డెన్నిస్సు లాలివగునిభృత్యులు

టచ్ స్టోను విదూషకుడు

నరాలివరాక్రెక్సు- మతగురువు

కార్లెస్సిస్సులు- గొల్లులు

విలియము ఆడ్రెస్సుమచినపాడు

వివాహాధిదేవత

రోస్లిండు రాజభిష్టప్రభువు

సిలియా ఫ్రెడరిక్కుకూతురు

ఫీబీ గొల్లత

ఆడ్రెస్ వల్లెటూరివడుచు

ప్రభులు- సేవకులు- అరణ్యవాసులు- మఱియుఁ దక్కినభృత్యులు రంగము- ఆలివరునియిల్లు- ఫ్రెడరిక్కునునభ- ఆర్డెననునడవి- కథ *

ఆర్డెండ్తోతనెల్ల గతులఁ బాడు సేయుచున్న తనయన్నతో విరోధించుట- ఆలివరార్డెండ్తోనుఁజంపుమని చార్లెస్సునియిరికొల్పుట- తండ్రికిఁ బిఠించు రోజలిండున్నిలియామోదార్చుట- మల్లయుద్ధమున చార్లెస్సుతోఁ బోరవద్దని రోజులెంబున్నిలియాతెంత చెప్పినను వినకార్డెండ్తోపారి శత్రువుతోడించుట- రోజులెండాల్లెండునకుఁ దనమెడలోనిగొలుసుఁ బారితోషికమిచ్చుట- సర్దియాల్లెండునకు ఫ్రెడరిక్కుదురు నేకముఁదెల్పి కేళమువిడి

చిహ్నమును పశేళించుట- ఫ్రీడరిక్కుతో జిండ్ను, గిట్లకయూ పెందనపు
రమువిడిచి పోవునగా నా పెండ్లిదండవజాలనిసిలియూతో మగవేనమావేసి
కొని టచ్ స్టోనువివేటించుకొని తనతండ్రియున్న యడవికి బయలుదేరుట
రాజ్యభ్రష్టప్రభువారణ్య జీవనమేనుభవించి తనతోడివారితో నువన్యసిం
చుట- ఫ్రీడరిక్కు పోయిన రోజుండిలియూలగున్వగించుట- ఆడము
తనతో నాలివరు తన్ను జంపనందొగించినాడని చెప్పగానాడముతో నార్లెం
డదవికేగుట- రోజుండిలియూ టచ్ స్టోనులాడెననునడవికి జేరికొనిననుగొ
ల్లనికిసామిచ్చి పోలమునిల్లు గొట్టెటమందయుగ్గొనిపించియందుంట- ఆర్లెం
డాడములు గాజ్యభ్రష్టప్రభుచిగలిసికొనుట- ఫ్రీడరిక్కులివరు నార్లెం
డున్వదకితోడి తెచ్చినదప్ప దనపురమునకు తాదగదనియాజ్ఞాపించుట-
ఆర్లెండాతోగొడున్న యడవిచెట్లయందాపెపైబద్ధములు కాగితముల
వ్రాసియంటించగా రోజుండిలియూలు చదువుకొనుట- మఱియునార్లెం
డుజాన్విస్సులు తమనివానమున కరుజేటజూచుట- రోజుండాల్లెండుతో
ముచ్చటించుట- రోజుండుతనతండ్రితో, దనసంగతిదెల్పకమాట్లాడుట
ఫీబీతోగొడుగొహించి తన్వలచుపిల్వయస్సుచే వలపుజూబంపుట- రో
జుండాల్లెండాను దనోగొండుగాభావించినచో వానిమోహబాధ్యమును
నుదిర్చెదననిచెప్పి ప్రియమైనమున్వగిందనయొద్దకు రావించుచు నల్లావము
వల్పుచుంట- ఆర్లెండాతో తన్వకుకవచ్చిన నూలివరకపోదలో బడుకొన్న
పుడు వానిబట్టలోపుచున్న సిగముతోలోరాడి దానిజంపితనయన్న
స్థానానిచేదన బుజమునందు సిగహముచేజేయబడిన గాయపునె
త్తుట్టడువబడిన తనచేరుచూలు నోగొండు నామముగలగొల్లనికిమ్మని
యంట- రోజుండాలివరుచే నార్లెండునకు రుమాలుగాంచినపుడు తానె
ట్లుమూర్ఛవ్వటం చెరోగూసంగతి మఱలబంపుట- టచ్ స్టోనాడోకువల
చి పెండ్లాడనంచుట- ఆలినగ్గిలీసానువలచి వలపించుకొని యార్లెండుతో
జానంగిచెప్పుట- రోజుండాల్లెండుతో, దన చెల్లెలాలివరును వలచిమఱు
పెండ్లాడనంచినదనియు నప్పుడేరానేర్చిన విద్యామహిమచే గో
రొండునుడచెప్పినదనియుజెప్పి తన్వలచిన ఫీబీనిపెండ్లికి సిద్ధపడుమనిచె
ప్పెట్లొండుతనతండ్రి తారోగొండువచ్చినచో నా పెన్సార్లెండాను

బెండ్లియొరప్పుమనియు నా రెండోనా పెండ్లిదాడుమనియు నొప్పించినట్టిద
వ న్వనేమనునదాభయల్పడుట. ఫిడరిక్కుపశ్చాత్తప్తుడై తనయన్నకు
మఱిలరాజ్యమప్పగించుట. ఆరెండో గూలివచ్చు టన్ బాగు సిల్వీయస్సు
లు క్రమముగా స్పెండిలియా మాజే ప్రీవీలం బెండ్లిదాడుటయును.

(4) విభాంతిప్రహసనమందలి వేషములు

ఈ పెనస్సు కేశప్రభువగు - సోలినస్సు

ఈయను - సై రాక స్దేశవర్త కుడు

ఈ ఫెనస్సాంటిఫోలస్సు - సై రాక స్సాంటి ఫోలస్సులు. కవలసోదరులు ఆ

మిలియా యీయనులపుత్రులు - మఱియునన్యాయ మొలుగనివారు

ఈ పెనస్ప్రీమియా సై లాక స్ప్రీమియో కవలసోదరులు ఆంటిఫోలస్సుల భృ
త్యులు

బాలజారు వర్త కుడు

ఆంజీలో కంసాలి

సై లాక స్సాంటి ఫోలస్సుని మిత్రుడగువర్త కుడు

ఆంజీలాతో వ్యవహరించువర్త కుడు

పిన్చి మాయకాడగునొజ్జ

ఈమిలియా యీయనునిభార్య

ఆడ్రీయానా ఈ ఫెనస్సాంటిఫోలస్సునిభార్య

లూసియానా ఆడ్రీయానాసోదరి

లూసీ ఆడ్రీయానాయొక్కదాసి

వేశ్య కారాధికారి అధికార్లుమఱియు (దక్కినభృత్యులు రంగముయూఁగె
నస్సు - కథ *

కారాధికారిచేబట్టి వడిన యీయను నిఫెనస్సుప్రభుడు వేయియా
వ్యములు చెల్లించినదప్ప బ్రతుక కాదనియుఁగ నశేషమునకు శత్రుజేత

మునుండి వచ్చినవర్తకులు కిట్టికిట్టవినింపబడుననియుంజెప్పి వర్తకునివల్ల
 నతడుతానుదనభార్యయుఁ దనకనలవత్తుగ్గియున్నలైన శిశుదాసులుగూ
 డ నముద్రగుల్లోఁదుకానున నెడబడిరనియుఁనచయన్ననమ్మియుఁ దల్లినన్మ
 తియుఁదనయన్నతోనున్న కవలదాసులలో నొకనినిపెదకుటకై తనకని
 న్నపుత్తుగ్గిఁను బయలు కేటెరినియు వానిన్వెనకుటకై తాబయలు కేటెనని
 యుంజెప్పి యూకవచటనైన పే ముసూప్యములు తేచ్చెననుట- సైరాక
 స్సాంట్రిఫోలస్సు సైరాకస్ట్రోమియోనుఁ దనద్రవ్యమునకొకచోఁ గాపుం
 మమరిచెప్పి యూఫెరస్సునగిలనింతలుచూచుచు యూఫెరస్ట్రోమియోనుఁ
 గాంచి తనభృత్యుఁడనిభ్రమసి ధనము విడిచిపచ్చిజేమిగాయని యడిగి
 వాడనందర్భములు పొంగుఁగాఁచాధనముంచిన చోటికిఁజోవుట-ఆడియా
 నాలూసిగూనానోఁ దనభర్తయింకనురాల్లేదే తడసెనోయనిచింతించు
 చు యూఫెరస్ట్రోమియోనుఁజూచి తననాధుఁడేలగాలేదెందున్నాఁడనియ
 తుగఁగా నతడువెళ్ళె యనందర్భములుపలుకుచున్నాఁడనిచెప్పగాఁనమ్మ
 క వానికడకుఁ జోయిరమ్మనిచెప్పమని మఱిలఁబరిసి చింతించుచుంట సై
 రాకస్సాంట్రి ఫోలస్సు తనధనము నురక్షితముగానుంటచూచి తన్ను వె
 తుక నేగిర తనభృత్యునికెదుర్చుచుచు వాడువచ్చితనతో సనందర్భము
 లు వట్టుచుండఁగా నాడిగ్గూనా లూసిగూనాలు వచ్చితన్న భర్తయని
 కిట్టులనందర్భముగఁ బట్టుచుభోజన శాలకఁగొంపొఫట-సైరాకస్ట్రో
 మియో భోజనశాలగుమ్మమున నెవ్వనిన్నానీక కాపుండఁగా సేఫెనస్సాం
 తో ఫోలస్సేఫెరస్ట్రోమియో గూంబలో బల్లిజాల్లవచ్చి తలుపెంతసిట్టిన
 ను లోనిభావలుపరిస్థ్యములండి పొమ్మననిరాశఁజెంది యద్భుతాగ్రహ
 ములతోఁదిరిగి వచ్చెదమనిపోవుట లూసిగూనానాకస్సాంట్రి ఫోలస్సుతో
 నాపెయప్పనతడట్ల యత్యము సేయరాదనిచెప్పగాఁనతఁడాపెయవతోయె
 యగ ననియు నిన్నువలచినాను నన్యెఁడైదుమనివేడుదుఁడన సేవకునోనా
 యూరువిడిచిపోవ నిల్చిపెడలుచు నాంజేగోవచ్చి తనచేతికిఁబంగరుగొలు
 నచ్చి రాతిరిసాముత్రసికొనిపోయెదనని చెప్పిపోవుట బొకించియచ్చెరువం
 డి రతనవకునితో నొడసిద్ధపద్మము త్వరఁగఁజోవుదమనుట అధికారిన్వం
 తులతోని యొకవర్తకుఁడాంజేలోనుఁ దనబుగముతీద్వమని సర్బంధింప

గా నతడొప్పుకొను మాఁటిఫోలస్సనుండి గొలుసువిలువపుచ్చుకొని పోయంత్రమిచ్చెననుచుంకగా నీఫెసస్సాంటిఫోలస్సీ ఫెనస్ట్రోమియాలు ప్రవేశించుట యీఫెసస్సాంటి ఫోలసాంటిలోనుఁజూచి యిదిగోపనివాఁడు గొలుసు నాభాగ్యకుసరిపోవునట్లు కొలువవలయు నొకత్రాడుతీసికొనిరమ్మని యంగడికిఁ దన సేవకునంపుట ఆంజ్ఞోయీ ఫెసస్సాంటి ఫోలస్సుగ్గోలును తనకుముట్టలేదని తనోత్తరపుచ్చినందు కనికారికప్పగించుట సైరాకస్త్రోమియో యీఫెసస్సాంటు ఫోలస్సుచెంతకువచ్చి యోడసిద్ధవచ్చినానని చెప్పఁగా నతడొకలత్రాడుతెమ్మనఁగాఁ బిచ్చిమాటలుపల్కెదవా నీపనిపట్టెదనిప్పుడు కాదిదిగో యీతాళమడ్రియానాచేతికిచ్చి పెట్టెనున్న ధనముమాటప్పకొని రాయనిపంపించుట లూసియానా యడ్రియానాతోనాపెభర్త తన్వలచియున్నాడనిచెప్పటసైరాకస్త్రోమియోయడ్రియానాతోనాపెభర్త కారాధికారి వశముననున్నాడనియుఁ బెట్టెలోనిసొమ్ము తెమ్మని తనుఁబంపినాడనియుఁజెప్పి మాటఁదీసికొనిపోవుట సైరాకస్సాంటి ఫోలస్సుతన్ను నెల్లకు పల్కరించు కు వివిధగౌరవములు నల్పుట కాశ్చర్యపడుచుండఁగా సైరాకస్త్రోమియోవచ్చి సీభార్యసీకంపిన ధనమిచ్చి గోయనఁగా నబ్బురపడియన్యోన్యము తాహ్మారుపడుచుండఁగా నొకవేళ్యవచ్చియయ్యూసీపు నాకిచ్చెదనన్న గొలుపిదేకదాయన నాపెపెవఁడిపడి తన సేవకునితోఁబరుగెడి పోవుట వేశ్యయతనికి రూఢిగఁబిచ్చెత్తినదని యడ్రియానాతోఁజెప్పినేగుట ఈఫెసస్సాంటిఫోలస్సునికారితోఁ దనభార్యతనపైఁ గోపముతోనున్నదనియు సొమ్ముముఖనాఁడిచ్చెదననియు బిచ్చిమాలుచు నీఫెనస్ట్రోమియో కొలత్రాడుతోరాగా సొమ్మేదనియడిగినాఁడనందర్భములుపలుక వానిందన్నును నడ్రియానాలూసియానాలును దేశ్యయు మియగారియొద్దయును రాగావారితో ననందర్భములు పల్కుట వారందఱులిశ్చయముగా వెత్తి నదని యీఫెసస్సాంటిఫోలస్సును మఱియు నతని సేవకునిఁగూడఁగట్టి చీకటిగదిలోనుంచఁజోవుట మాయకాఁడగు గురువునతని నహంకారి యర్వురుపిచ్చివాండ్రం గొంపోవుట సైరాకస్త్రోమియో టిఫోలస్సును సైరాకస్త్రోమియోయనుఁ దమకత్తుబదిపించుచు బ్రేపేరొచ్చుట తనభర్తయుసేవకుఁడుగ్గట్లు తెంచుకొనితమ్మునఱుక పచ్చునున్న

కని యడిగ్రూనాజడిసి లూసియానా కాగానేకారుతోబ్రవ్విడుట. ఆం
 తో మతియువర్తకుడు నైరాకస్సాంటిఫోలిస్సు సతని సేవకుంజూచి వి
 సరేతముగా మాట్లాడుచుండగా నాడిగ్రూనానూసి గూనాలు వేళ్ళయు
 వచ్చి కట్టుతెంచుకొనివచ్చి నానెట్టివాండుగ్రట్టుడు కట్టుడచికేకలువే
 యుచుండగా సైరాకస్సాంటి ఫోలియస్సతని సేవకునితోనొకమతములో
 దాగఁకొచ్చుట మతములోనున్నయోగిని పెట్టివాండిస్తానరక్షించెదన
 ని. వారినప్పగించుమన్న యాడిగ్రూనూ దిరస్కరించుట మతమునకు స
 విూపముగా నీయనునుజితీయించుటకై వచ్చుచున్న సగినీళ్ళకునీతో వ
 డిగ్రూనా తనభర్తంచాచిన యోగిని పి నేగము చెప్పచుండగా నీకేస
 స్సాంటి ఫోలిస్సని సేవకునితోవచ్చి ప్రిభునితో స్యయమిమ్మని ప్రిభు
 యుచుండగా నీయనువారినిరుపుర ద్దనకొడుకు వారి సేవకునిగాఁబోల్పు
 ట ఈ పిసస్సాంటిఫోలిస్సు న్యారి సేవకుడు మామియునడిగ్రూనా లూసి
 యూనాలు నాంతోనర్తకులు ప్రభువుమాజ్జయు నీయనునుండ నొకరి
 యొకరికి నరికడకసోయ్య విరుద్ధబావణము లుండుకొనుచుండగా యూ
 గిని సైరాకస్సాంటిఫోలిస్సు సతని సేవకునితోఁదెచ్చి ప్రిభునియుదుండఁ బె
 ట్టుకొనండులు సన్యోయవిలాకనముల వచ్చెనువందుట యోగినిగానున్న
 గుమీలం యింకియనునొకటి యతని సంగతియందెఱుం దెలిసికొనియ
 తచికినన్నుఁదెలుపు కొనినదిదపఁ బ్రిభువున కంపికి మధ్యాహ్నతి శని
 యుండును.

(5) కొరియోలేనస్సు నాటకమునవచ్చు వేషములు

కేయిసామ్రాజుస్కొరియోలేనస్సు రోమముకునుడు
 బ్రాహ్మయస్సుకవిగానుయస్సులు వర్షియనులకేసుగ్రీసానయకులు
 అగ్రహ్న కొరియోలేనసునిహితుడు
 యెలూటసు బూటస్సులనికాయలు
 మాన్సియస్సు కొరియోలేనస్సుచిక్కుకు
 రోమనాస్సునహుడు

అభీషియసున్న వశికాయనుల సేనానివతి
 అభీషియసున్నదియనికారి
 అభీషియసునితోఁజేరి కుట్రపన్ను వారు
 అంటియనుపొందు
 ఇంద్రుణ్ణియనుకూలిననివాండు
 వలమ్మియా కొరియోలేనస్సునితల్లి
 వజ్జలియా కొరియోలేనస్సునిభార్య
 వలేరియా వజ్జలియాకుహితురాలు

వజ్జలియాచెలికత్తెలు రోమనువెలీషియస్సభ్యులు కులీనులు కింకరులు భటులు పౌరులు దూతలు అభీషియసునిసేవకులు తక్కినభృత్యులు దంగము రోములోను మఱియు దానిసమీపమునందు గొన్ని స్థలములు కొరియోలియందు మఱిదానిసమీపమునఁగొన్ని స్థలములు అంటియమున గొన్ని స్థలములు— కథ •

పౌరులందఱొక్కసారి తమకు ధాన్యముచవుకగా నమ్మించునందునకై కొరియోలేనస్సునుఁజంపుట కొఱకాయాధసాఁజై వచ్చుట వారిసన్నిహిత్తి కొరియోలేనస్సులు సమాధానపర్చి పంపివేయుట- కొరియోలేనస్సుతోఁ జూతలు వలీషియనులు దండెత్తుచున్నారనుట- కమీనియస్సు- లారిటీయస్సు- తక్కిన సభ్యులు బ్రూటస్సు వెల్టూటస్సులు ప్రవేశించుటయు బ్రూటస్సు వెల్టూటియస్సులుతప్ప దక్కినవారందఱు స్వకీషియనుల నెదిరించుటకేగుటయు బ్రూటస్సు వెల్టూటస్సులు కొరియోలేనస్సులపై నోర్యలేమిఁగన్బిచ్చుట అభీషియస్సు మఱియసభ్యులు న్రోమనులతోఁజూ రసెద్దమడుట వలమ్మియా వజ్జలియా వలేరియాలు యుద్ధవార్తలన్గొర్చియు చచ్చటంచుకొనుట కొరియోలేనస్సుంటిగ వేలకొలదిశత్రులనేదిర్చి పాణదంకిమి వచ్చినందునకై తనతోడిసైన్యానివతులవలనఁ గొరియోలేనస్సును చితుడులందుట కొరియోలేనస్సును బౌరులందఱు మిక్కిలియచ్చుతామో వములఁ గొనియాడినక్కరించుట బ్రూటస్సు వెల్టూటస్సులు కడుపుమరి

టవందుట సభలోఁబ్రజాసినాయకులందఱు కొరియోలేసనని సర్వాక్షణ
మున్మీగులఁగొనియాడి యతనినోమునందు ముఖ్యాసెకాదిగా నొనర్చుట
బ్రూటస్వలూటసులు కొరియోలేసనునకల్పించ గొప్పకోర్వక ప్రజాక్షణ
పై నేవ్వముకలుగఁజేయుట ముఖ్యమై యచ్చకము నక్కవినయచూడు నె
యిగక నిష్కపటుఁడు మాటవడకొల్లనివాఁడగు కొరియోలేసన్ను దున్న
లగు బ్రూటస్వలూటసులు కుట్రచేఁ బ్రజావిశ్వేషముఁజేసి నేతమునుండి
డలఁగొట్టఁబడుట కొరియోలేసన్ను తనతిల్లికి భార్యను విహితమునకునొచ్చు
నోధించి తనిదేశమును విడచి యాఫీడియన్నుతోఁ జేరితన నేతముపైదండ
తివచ్చుట తనతిల్లి భార్య కొడుకు మిత్తుమ్మనకు సాష్టాంగపడి యు
కవిధములఁ బ్రార్థించి వలీషియనులకు న్రోవనులకు సంసారమునువిడిచి
మాలగావిని కొరియోలేసన్నాఫీడియన్ను న్నంపిచేయుటకొప్పించుట అఫీ
డియన్ను కొరియోలేసన్నుని గొప్పకోర్వక కొందఱి దుర్బోధనలచేతనొని
నైఁబడి జరించుటయును.

(1) సింబైలైసనునాటకమున వచ్చు వేషములు

సింబైలైసను నిర్మిత్తశత్రురాజు

కోటను రాణిఁదొలిభర్త వలనఁ గలిగినకొడుకు

లియోనాటస్సు ఇయోజనునుగఁడు

సాలేరియన్ను మార్గముచేరుతోనున్న నేతభ్రష్టనాయకుఁడు

గై జేరియన్ను ఆర్మిరాగిస్సులుబొలిడోరు కాడ్వలనున్నతోఁ జేరియన్నుకొ

డుకులనఁబడువారు సింబైలైసనుని ప్రధమభార్యపుత్రియ

ఫిలాగియో ఇయూచియో ఇటాలియనులు మొదటివారిదులియోనాటసుని

నిత్యుఁడు రెండవవారిదు ఫిలాగి సొమితుఁడు

ఫిలాగియోమిత్రుఁడగు నొకప్రించితగుమనుష్యుఁడు

యూనియన్ను రోమస్సెనానాయకుఁడు

ఒకకోర్వకమునావతి

ఇంద్రునికొడుకైననావతులు

పై సానియో లియోనాటసుని సేవకుఁడు
 కార్తీ లియస్సు వైద్యుఁడు
 ఇర్వరుసింజెలై నునిభార్య
 ఇర్దురు పెర్దమనుష్యులు
 ఇర్దురుదారాధికారులు
 రాణి సింజెలై నునిభార్య
 ఇమోజ్జ సింజెలై నుని ప్రిథముభార్యభృతి
 హెలెన్ ఇమోజ్జ చెలికత్తె

అధిపతులు మాన్యస్త్రీలు లి నునువ్యోగులు ప్రజాప్రతినిధులు సోద
 చెప్పవారు ఒకడొకఁడును ఒకఁడు ఒకఁడునును గాయకులు అధికార్లు
 సేనాపతులు ప్రనిసలు దొతల వృత్తులు విశాచములు రంగము ఒక
 వృదుబ్రిటలో ఒకప్పుడిటలీలోను— కథ *

రాణియొక్క కుట్రచేలియోనాటసున్ వదేశమునుండి నెడలఁగొట్టఁబ
 డుట లియోనాటసున్ తనభార్యసాధ్వయని ప్రసంగవశమునఁ గొనియాడి
 నపుడియాచిమోయతంతో నీవప్రతుంగరమునకు వేయిమొహరీతొడ్డై
 దను నీయుంగ్రమునాకిచ్చు నేనీ భార్యంజెఱచినట్లు నీకునమ్మకముపుట్టింప
 నియెడ నీయుంగ్రముతో నావేయిమొహరీలునీవి లేనిచో నీయుంగ్రము
 నాది యనియనంగలియోనాటస్సిస్మహాచోత్రతో నీవుతప్పినయెడనాక
 తి తోనిన్ను నతికేదననను రాణికార్తీ లియసునినుండి విషము సంగ్రహిం
 చుట కార్తీ లియస్సుప్రాణాపాయము చేయనివిషమునూత్రమీరాణికొన
 గుట రాణి పైసానియోకు విషద్రావకముగలచిన్న పెట్టెనువాడుదానివి
 ప్పి యానువాససంబట్టి త్రాగిననోడచ్చుటకై మోసముననిచ్చుట ఇ
 యాచోత్రముమోజన్ చెంతకువచ్చిలియోనాటసున్ తన్నా పెసక్కరించవల
 యునని యిచ్చినయుక్తరముగూఁగించి యాపెభర్త పెమొదటఁగొన్నకొం
 డెములు చెప్పియూ పెసకదనమోహము స్తన్నచ్చియూ పెచేదిరిన్కరింపంబ
 డియూ పెచ్చినిచ్చింపనిట్లు చేసితినిగానూ పెనుజేమనగానుడిగికోని యూ పెవ

తకగదిలో నా పెభగ్తయిటలీప్రభుస్సితే కొన్నవస్తువులుగలపెట్టెనొకశే
 యివటకు మాత్రముదాచుటకు సన్మృతిపడెనేని యా పెగదిలోదానుం
 పింపించిన పెట్టెలోదూఱి యా పెగదినించినదావాత లేచివచ్చి యాగది
 మూలల గుట్టులుచానుకొని యా పెసోదీదొంగలించి యా పెగుబ్బపైను
 న్నమచ్చగుట్తుంచుకొని తిరిగి పెట్టెలోదూఱియుగట క్లోటెనుతన నిలిదం
 ద్రుల యుఁదేశముపైనిమోనితోపూట్లాడి యా పె వ్రలచి యా పెచే
 దుగ్రోకరింపఁబడుట ఇమాచోనియోవాటస్సుచకతని భార్యపోజీచూపిం
 చిమఱియుగ్గుబ్బమచ్చ యానవాలుచెప్పితానా పెన్నాడగల్గెనని సమ్మ
 కముపుట్టించి సందేమడినయుంగ్రమునెల్లుకొనుట లియోనాటస్సుతనభా
 ర్యపైబగదీచ్చుకొననిశ్చయించుట పైసానియోమోసనునివనించుమ
 నితనయజమానుఁడు తనకువాసినయురముఁజూచి మిగులనుఁగించుట
 ముమోనిను తనబర్తతనకువాసినయురముగ్గించిపైసానియోనువెంట
 బెట్టుకొనిభర్తయండెదసన్న ముప్పుకుఁకుఁగోవుమంట పైసానియోయొ
 గ్గతనైపైసానియోచంపనలయుసనితనభర్త చూజ్జాపించినయురమునిమో
 జకచదువుకొని తర్జుమనిపార్శ్వింను నిమోసనునిహగవేననుతో లూసి
 యనుకొల్వుచేరుమనిముసనేశించి పైసానియోసిబెట్టెనియొద్దకేగుట క్లో
 టమిమోజనునిగలిసికొనుటకై లియోనాటసునియడుపు ధరించుకొనిమి
 ల్పునకుఁగోవుట మగవేరమూచినయిమోజను పైలియనుకొండగుహ
 లోనత్కరించుట లియోనాటసునిఁ జంపుటకుమిల్పుకు కొండగుహస్సమీ
 పించితగ్గాటులుపల్కిన క్లోటినునిగై డీరియస్సుశంఖట పైసానియోతనకు
 రాణియొసంగిన విషమూలికస్వకలికఁగొన్నప్పుడు భుజించిననాకోగ్యమి
 దుననిచెప్పితదాయిమోనికన్పించె నా పెదానిన్గొండగుహలో నువయో
 గించి మూర్ఛిల్లినపుడదిచావుగాభావించి గై డీరియస్సాస్వరాగస్సులు మి
 గులకోకముతోనా పెను క్లోటినుశరీరమున్నచోబూలుకప్పివిడుచుట ఇమో
 జనుమూర్ఖవేటితననాధునియుడుపుగల్గ్లోటననిదేహముఁగొంచిననాధు
 నిశరీరముగాభ్రమసియండుపైసోలుట లూసి మున్నులిట్లక్షణముపైదం
 దేశమచ్చుచు నిమోజనున సేవకునిగాఁదీసికొనుట లియోనాటస్సిమో
 నుంబంపి యాతక్తవేదనముంచితనకంపించిన చిత్తుకునూలుం జూచిపోగ

లుచునిటల్లీసై నికులతోఁ దాఁజేరిదుష్టులూమూర్ఖుకొని సామాన్యనివలెబ్రీ
టన్సేనతోఁ గలసియిటాతియన్సేనతో బోరనిశ్చయించుకొనుట గై డీరి
యస్సాన్విరాగస్సులు బ్రీటన్సై నికులలోఁజేరి యటాల్లిన్సేనతోబోరుట
ఇట్లాలియన్సేనతోవచ్చిన ఇమాచోత్తోలియోనాటిస్సు పోయోడించు
ట బ్రీటన్సైనికులు పలాముతులగుచుంటయుసింబెల్లెనుని విడిపించుటకై
శత్రులనెదిరించి సింబెల్లెనునివిడిపించిలూసియస్సుంబుదెగాఁజేకొనుట లి
యోనాటిస్సు రోమన్సైనిక వేషముతో బ్రీటన్సైనికులలోఁబడుట న్వాని
న్నింబెల్లెనుకారాగృహముననురదీయించుటకాజ్ఞాపించుట కాక్ష్మిలియస్సు
సింబెల్లెనుతో రాణివిషముఁగ్రోలిమృతించెననియుఁ జచ్చిపోవుచున్న
ప్పుడు తనతప్పులొప్పుకొనుటలో రాజుపైదనకుగసించయు నిష్ఠములేకత
నకీ విషమిడిచంపదలఁచెననియు నిమోగనుకువిషమిడిచంపించెననియు క్లో
టనుకాన్పింపమినిరాశచేది తామడిసెననియు నాపెచెలికత్తెలనాత్మము
పెట్టివిన్నవించుట రాజాజ్ఞచేమటఁబిలిపింపఁబడిన లియోనాటిస్సులూసి
యస్సియాచోత్త సోదెగాఁడిమోఁనొందలగు రోమనుబందెలలోరాజసన్ని
ధింజేరుట సింబెల్లెనులూసియస్సుమొదలగు రోమనుబందెలన్నటికించఁ
టూనినపుడు లూసియస్సు తనసేవకుఁడు ఫేడెలును మాత్రముకాపాడఁ
బ్రాంధించుట సింబెల్లెను ఫేడెలునుఁగ్రతుకనిచ్చి కోరినవరమిచ్చెదఁగోరు
మనుట ఇమోజ్జలయోనాటిస్సు లెలిరియస్సుగై డీరియస్సాన్విరాగస్సుపై
సానియో ఇమాచోత్తలనంగతిబయల్పడుట లూసియస్సుతోసింబెల్లెను
సంగిచేసికొనుటయును.

(7) హేమెట్టు ఈనాటకము వీరికయందువివరింపబడెనుగాననిచటబ్రా
యబడలేదు

(8) జూలియస్సీజారను నాటకమున వచ్చువేషములు

జూలియస్సీజారు-ఆక్టేవియస్సీజారు-ఆంటోనీ-లెప్టిడియస్సులు రాబ్యాథికా
రులు

సినియో-పుంగ్లియన్సు-తేనాలురభ్యులు

బూటన్సు-కేసియన్సు-కాస్కా-క్రేబోనియన్సు-లిగారియన్సు-దేసియ

ప్రూటన్సు-సింబరు

పిన్నాలుజూలియస్సీజారు నిర్వేషులు

ఫ్లేవియన్సు-మరుల్లన్సులు-ప్రజాప్రతినిధులు

అంతర్మిత్రోరన్సు-తాంత్రీగుడు

సోడెచెప్పువాడు

సిన్నా-కవి-మహాకవియు

లూసీలియన్సు పైటీనియన్సు-మెస్సాలా-చిన్న కేటో-వలమియన్సులు

బ్రూటన్సు కేసియన్సులకు విహేతులు

వట్టో క్లీటన్సు క్లాడియన్సు ప్ట్రోటో లూసియన్సు డెడ్డానియన్సులు బ్రూ

టన్సునిసేవకులు

పింజారన్సు కేసియన్సుచి భృత్యుడు

కాలిపూర్నియా సీజారునిభార్య

పోర్టియా బ్రూటన్సునిభార్య

ప్రజాప్రతినిధులు పౌరులు జావారికులు భృత్యులు మొదలగువాడు రంగ
స్థము నాటకమందు చాలవఱకు రోమునందును దరువాత సార్దిస్సు చెంత
మఱియు ఫిలిప్పీయొద్దను— కథ *

ఫ్లేవియస్మరులియన్సులు సీజారుజయమునకఁబడు ప్రజలనిరుత్సాహ ప
ర్చుట సీజారు అండోని కాలిపూర్నియా పోర్టియా దేళియన్సు సినిరో
బ్రూటన్సు కేసియన్సు కాస్కాటు కొందఱిపొతులతో నూరేగుచుండనొ
కసోడెగాడు సీజారునకు రాబోవుముప్పల్లొచుకొమ్మనిచెప్పట కాస్కా
బూటన్సులు సీజారునకు జఱుగుగౌరవమున కోర్వలేక వలువిధముల నొ
గులుట కాస్కా కేసియన్సు సిన్నా లు సీజారుచి గొప్పకోర్వక బ్రూటన్సునకత
నిపై మఱింత ద్వేషము కలిగింపయత్నించుట బ్రూటన్సు సీజారు రాజకా
బోవుట కోర్వకుంట కేసియన్సు కాస్కా దేసియన్సు సిన్నా మెల్లెల్లను

న్ను సింహరు బ్రహ్మోనియస్సులు రాశ్రీబ్రూటసునితోఁజేతుకొని మోలునా
 దుసీకరునిబొడుచుటకు స్వీయించుకొని కాలిపూర్తియా దుర్వృష్ణములువ
 చెఁగొనీవునభకుబోరాదనివారించుచుండగా వినకున్న నీకారునిబెల్లిదిచి
 నభకుబిలిచికొనిపోవుట ఆర్జిమిడోరస్సు నీజాగునకు బ్రూటస్సు కేసస్సు
 కాస్కా సిన్నా బ్రహ్మోనియస్సు సింబు డేసియస్సు తెగారియస్సులను
 దుష్టాప్తకమువెఁగోఁజనదని పత్రమువ్రాసి దారిలోనిచ్చుటకు సిద్ధము
 గానుండెనుగాని నీజారునది శత్రులుచూడనీక తొందరతోనభకుగొం
 పోయి పొడిచిచంపుట బ్రూటస్సు జనంఘముతో బ్రజాక్షేమముకై
 తానీజారుంజ పవలసివచ్చెననియువన్యసింఘుటఆరిటనితన యువన్యాయముచే
 బజల నీజారుని శత్రులపెయిటికొల్పుట రగరంగిమనశత్రులుదయమం
 దుడున్నారనుకొని కేసియస్సు తనకత్తోఁదర్పించుకొని మడియుట
 కేసియస్సు టిటీనియస్సు బూటస్సులు శత్రులు తమదేదటినువచ్చిన
 వుడు నిరాశచెంది తమకత్తులతోఁదమ్ముబొడుచుకొనిచచ్చుట అందనీ
 బూటసునియోగ్యత న్గొనియాడుట,

(9) నాల్గవ హెనీమహారాజు మొదటిభాగమును నాటకమున వచ్చు
 వేసములు

నాల్గవ హెనీమహారాజు

వేల్పుయువరాజగు హెనీ లంకాపైర్వవరాజగు జాను వీరిద్దఱు నాల్గవ హె
 నీకొడుకులు

వెన్నుమోరెండు

బెంటు

వర్సెన్దరు ప్రభువగుచక్కి

నార్తాంబరేండు ప్రభువగుచక్కి

హట్నరను పేరందిన హెనీవక్కి నార్తాంబరేండు ప్రభునికొడుకు

మార్చిప్రభుడగు నెడ్డండాత్తర్తి మరు

యార్కుగురువగునూపు

పోయినా

పేచో

మోహనా నెన్ను పల్లెటూరి న్యామూనికారులు

డేవీ మోహనావకుడు

మాటో మోహనా వాటూక ఫీల్డ్ జులూపులు కొత్తగా శరీరకాల్పంట్లు

ఫోగన్నీ కీలకాది యుగోగములు

వగినాగ

నాతాకంబ లేకండునిభాగ్య

వర్సభాగ్య

క్విత్తీ పూటూకాళ్యమృత

నాటోట

వగినాగ పరిచారకులు దొవారికుడు అధికారుల సైనికులు నూతలు
వనివాండు బంధోనిలు సేవకులు మొదలగువారు నెటూడు కథావ
మావకుడు గంగము ఇంగ్లాండు— కథ *

నాతాకంబ రేంపువగినాగ తనకొడుకగు హోటన్నరు యుగమున జ
చ్చెననియు వర్సెట్టగు దొతానులుపట్టువడిరనియు న్యావహోసీ మహారా
జా జయమందెననియు విరివట్టడిట్లుట యూరుగురువు సేనగూర్చుకొని
న్యావహోసీమహారాజా సేనగిరిరంగోపుట మాజే సూర్య గురువు హో
స్తిరగురువు లంకాపురువు రాజుగజాను నంధిత్త బాసలయనన్యావహోసీ న్యము
మల్లిపోయినదిమట్ట మోసముననాటింజంపుట కాన్యాడుట హోకోర్టు
న్యావహోసీమహారాజాను నాతాకంబ లేకండువగినాగ బూడకల్పుచ
భువుసైన్యముతో గూడ నోడింకలబడిరనికేట్లుట మిక్కిలి జయననున్న
తండియొద్దనందువేల్పుమువరాజా కీరీటమున్ నివోవగా మూర్ఖ నిర్దుర
మేల్కొని న్యావహోసీమహారాజా తనకొడుకులతో ధనాశం గూ
చికా యువన్యసింహుట ముటికొండెము సేవోచు లేకపోతివా యింతతోంద
అపడినా వేమింకోకటగంటలో నిరాతంకముగా మిక్కిలియుల్లసముతో సే

పు నామృతింగాంచి మకుటముధరింపఁగలవు కదాయమనంద్రితో వేల్పు
యుఁరాజుక్షమాపణము చెప్పకొనుట వేల్పుయువరాజు నాల్గవహెన్ద్రీ మ
హారాజు గతించినదిదవ నైదవహెన్ద్రీమహారాజగుట ఘట్టోపుమొదలగు
తనమష్ట సేహితుల నైదవహెన్ద్రీమహారాజు తన పురమునుండి నెడలఁగొ
ట్టించుట పలికెత్తురానికి క్షేమముగోరుమ సతకూడునాటకముమగ్గిం
పుఁదెల్పుటయును

(11) అయిదవహెన్ద్రీమహారాజను నాటకమునందలివేసములు
అయిదవహెన్ద్రీమహారాజు

నై సృష్ట్యభువు బెడ్చుకుప్రభువును అయిదవహెన్ద్రీమహారాజునకుపోడ
గులు

నక్కిటర్పభువు అయిదవహెన్ద్రీమహారాజునకుఁ దినతంద్రి
యాంకుప్రభు వైదవహెన్ద్రీమహారాజునకునన్ని హింతజ్ఞాతి
సాలిన్ద్రీ వైదమోరు అర్విక్కు-ప్రభులు

కాంటర్పగిరువు

సలె గురువు

కేంబ్రిజ్జీప్రభువు

స్కూపుప్రభువు

సతాకమస్త్రీ

సతాక మస్సోసింఘము గోపరుష్ట్రా మెల్లెను మేకొత్త్రీను జాహూ అము
దవహెన్ద్రీమహారాజుసేనాపతులు

వేల్పు కోటలు విలియమ్ములా సేనాపతులకిగదిభటులు

వేల్పు నీను భాదకల్పు

గోయి

వాతకచాటావారు

భాగ్యము రాజు

ప్రేరించువరాజు

బగ్గింజీ ఘోరియగుబూర్బునుసగ్గిభువులు

సగ్గిరిచిభటుడు

చాంబూగిగుగ్గిం స్త్రీలు సగ్గిరిచిపగ్గిలు

మూంజిగో సగ్గిరిచినాతావహుడు

హుగ్గియెరు రాజపగ్గినిని

సగ్గిరిండ్రహారాజు సోద్రహువెళ్ళిపగ్గిహారలు

జిగ్గిగో సగ్గిరియరాజుభగ్య

సేత్రగోను ఇగ్గిగో సగ్గిరియరాజులకుతురు

అలీసీ సేత్రగోనుచెలిక

సూర్యము క్విస్తీకినివచ్చునుపట్టునకు భిర్యగోనగుబూర్బు సగ్గిరిచిభటుడు "జేవోత్తి
పగ్గిభువులు భునురాండు సగ్గికార్డు సగ్గిరిచిభటుడు సగ్గిరిచిభటుడు సగ్గిరిచిభటుడు
లు సూత్రాభారుడుదంగిల్లుము లిగ్గిరిండు సగ్గిరియలు— కథ •

కాంటర్బుగిగురపు నెలీగురుకు సగ్గిరియహారలయిదసగ్గిరియహారా
ల నడకువచ్చినారని సంభాషించుకొనుట అయినన సగ్గిరియహారాజు మగ
సగ్గిరియోనాలోచించి సగ్గిరియగుడి వచ్చినన సగ్గిరియహారాజు సగ్గిరిచిగాజనకు
దా సగ్గిరియ సగ్గిరియగోపుట తెల్పుమనుట కెంబ్బిస్తే సూర్యగోపు
భు సగ్గిరియహారలెనమ కేత్రవహారాజు సగ్గిరియహారాజు చరించుటకా
జ్ఞయిచ్చుట అయినన సగ్గిరియహారాజు తనసైన్యము సగ్గిరియజేతములో
ది హారాజుమా పట్టణాధికారి న్నోబర్చుకొనుట కేత్రవ నెలీసులు సగ్గిరిచి
భాషించి నేనూమాట్లాడుకొనుట అయినన సగ్గిరియహారాజు తనను పట్టణముచెం
ది సగ్గిరిచిన్యము నోడించుట సగ్గిరిచిగా జ్ఞానవహారాజు సగ్గిరియహారాజునకు
దసంతుగగు కేత్రగోనుంభార్యగా సమర్పించి సంభవేసికొనుటయును

(12) అయిన సగ్గిరియహారాజు నాటకము మొదటిభాగమునవచ్చు వేష
ములు

అయిన సగ్గిరియహారాజు

నాట్యపుష్పపు రాజపితంబియ్యం బోవకుండు
 నాట్యపుష్పపు రాజపితంబియ్యం పాన్పుదేశపరిపాలకుండు
 పుష్ప రాజమేననూమ కాబోవుప్రధానగురువు
 జానోభిషక్తు కాబోవుసోమరెస్టు ప్రభువు
 రిచార్డుస్టాంటెన్రెస్టు కాబోవు యాద్యుప్రభువు
 వార్విక్కుప్రభువు
 సాలిస్పర్సప్రభువు
 సఫ్టుప్రభువు
 ట్రాన్స్జెన్టు కాబోవుషూర్ప్రభువు సతనికోకు ట్రాన్స్జెన్టును
 ఏడ్రండ్రాక్ట్రీనురు మాన్చిప్రభువు
 సన్యాసాగోష్ఠి
 సన్వలిస్టాన్
 సన్వలియం గాన్సుజేలు
 పర్తామస్టగోవు
 పెత నగాడు
 పుడ్వీల్స్ కోటకన్సికారి
 పర్సను యాద్యుప పమువాడు
 బేసెట్సు లాంకస్టరుపక్షమువాడు
 వ్యాయవాది మాన్చివరునిగాచువాడు
 చార్లెసు కాబోవుపాన్పురాజు
 కేగ్నీరు ఆంజూప్రభువు మజీయంబేరుకకు మాన్చియునిల్పురాజు
 బ్లెచిజిప్రభువు
 అలింకస్ప్రభువు
 ఆస్టియన్సు జారపుత్రుండు
 పేరిస్సు రాజప్రతినిధి
 ఫేరంగులుకాల్పువాండ్రెస్టెనస్థికారియు సతనికోకుకు
 ఫోర్డ్తోని సేనానాయకుండు
 ఫ్రిరిచితలారి ద్వారపాలకుండును

3

సాధువులు కోటికాపులు వాగ్దావసానులు అభిక్తాదులై నికులుమాతలు భృ
త్యులు పుసెల్లీ కగడదుదయ్యములు రంగము కొంతయంగ్లాండులో మఱి
కొంతఫ్రాన్సులో— కథ *

[illegible]

సీమహారాజు టెల్చుప్తును మాశిస్త్రి ప్రభువుగాఁజేయుట న సీమహారాజు ఛాన్సులోఁగూడ నభిషిక్తుఁడై పాన్తల్వీరి యుద్ధమునఁబిడికియై పారిపోయినందుకై దేశమునండి వెడలఁగొట్టు హెనీమహారాజెట్టిగులాబునై ట్టుకొనుట టెల్చుప్తు తనకొడుకుతోఁగూడ రణరంగమున మడియుట సఫల్తు మాన్దేరట్టను కన్యకస్వందెగా రణరంగమునఁబట్టుకొని యాపెను హెనీమహారాజునకుఁ బెండ్లిచేయుట కాపెతండి నొప్పించుటచారల్లు హెనీమహారాజునకులోనై ఛాన్సుదేశమును హెనీమహారాజునకుఁబ్రతినిధిగాఁ బరిపాలించుటకంగీకరించి నంధిచేసికొనుట- మాన్దేరట్టనుఁదీసి కొనివచ్చి తనకుఁబెండ్లి సేయుటకై హెనీమహారాజు సఫల్తును ఛాన్సుదేశమున కంపుటయు.

13 తొండవభాగమును నాటకమునందువచ్చు వేషములు

అటన హెనీమహారాజు

గోస్తరు రాజుపినతండి

విన్నెప్తురు గురుఁడు రాజుపెదతండి

యార్కుప్రభువు ఎడ్వర్డు రిచార్డులతనికొడుకులు

గోమర్సెట్టు సఫాల్తు బకింగాము క్లిఫ్ఫమకప్రభువులు రాజు పట్టమువారు

సేలిస్త్రి వార్విక్కుప్రభులు యార్కుపట్టమువారు

స్కెల్సుప్రభువు దుగాఁధ్యక్షుఁడు

సేప్రభువు

స్టాఫోడుకహంపీ అతనితమ్ముఁడుపెల్వముస్టాఫోడుక

సజాకప్తెనీ

వార్విక్కుహిస్ట్రో

సముద్రీశాకాధికారి కన్యధారుఁడు సేవకుఁడు

సఫాల్తు బందెలుగాఁబట్టుకొన్న ఇద్దఱుతగుమనుస్థులు

వాక్సు

హక్యాము సాత్వెల్లులు గురువులు

కోగబొంబింగుబ్రూకు గారడీవాడు వానిచేరావింబంబడవయ్యును

హాన్నరు శత్రుకారుడు పీటరు వానిసేవకుడు

చాతాము లేఖరి

సెంటూబ్బును గామీభాగకారి

సింపికాక్కు మోరగాడు

కేడు వానివెంబడినున్నవారు బాన్బీలిస్సు జట్టులెందు డిక్కునుకలక

స్మిత్తునుసాలెవాడు మెచ్చేలుమొదలగువారు

డెను కెంటిషుతగుమనుష్యుడు

అయ్యరు ఘాతుకులు

మాగేకరట్టు అలవపెన్రీమహారాజభార్య

నలీసరు స్తోస్తరుపభి

జేకాను మంత్రక

సింపాక్కు వానిభార్యయు

ప్రభువులు దేవులు పరిచారకులు వాతాః పహంలు మానవిచేసికొనువాని
అర్థరైన్ను నిశ్చలంబునైతే అగకారి ఉద్యోగులు పిరులు పనిజేట్టుకొను
వాండు) జేగవేటకాండు) రక్షకభటులు పనికులు డిఫెన్సులు మొదలగు
వాట రంగము ఇంట్లాండుయుక్క- నానావ) జేశములు — కథ

మాగేకరట్టును పెన్రీమహారాజ పెండ్లాడుట స్తోస్తరుమొదలగు
కొందరికనిష్టమౌట మాగేకరట్టు సభాస్థాన స్తోస్తరుమొదలగు కొందరి
ప్రభులను ధ్వంసముకావించుటకు నిజాయించుకొనుట రాజు స్తోస్తరుభా
ర్యజేశమునుండి వెడలగొట్టుట మఱిగోస్తరుని యనికారమునులాగుకొనుట
యు యూర్పు వింజెట్టు గురువు సభాస్థాన రాజీయు స్తోస్తరుపై రాజద్రో
హము నేరముమోసి యతనింజేటసాలనుంచుట రాజుగోస్తరు చెటనుంట
వినితేకొప్పకొని దుఃఖించుట వింజెట్టు గురువు సభాస్థాన యూర్పు రా
జీయుగోస్తరుని జంపుటకు నిశ్చయించుకొనుట ఇరెండు జేశపుజనులింగ్గి
యవారిపై దిరుగుపాటానర్చిరనుమాటవిని యూర్పును సేననుగూర్చికొని

మొర్రేండు పుస్తకముని తక్కిన ప్రభువులు వంపనుద్దేశించినపుడ దేసమయే
 మని యామ్రత రాజగుటకు నిర్ణయించుకొనుట సఫాల్కు గోస్తదుని ని
 దురించుచుండఁగాఁ జెఱసాలలోఁ జంపించుట ఆసంగతి బయల్పడఁగాఁ బ్రజల
 కోరికపై గాఢ సఫాల్కును నేశమునుండి వెడలఁగొట్టుట కాజ్ఞ సుడుట రాణి
 సఫాల్కుని శిక్షింపవద్దని రాజును బతిమాలుకొనుట వింతెవ్వరు గురువు
 వెత్తెత్తి చచ్చుట కెంటుయె ద్దనొకానికారి సఫాల్కుంబట్టుకొని యతని
 శాస్త్రస్వమునెత్తి పోడుచుచు జంపుట రాజ్యముపైఁదిరుగుపాటొనఁచినకే
 డుమొదలగువారిచే స్తాపాడతని తమ్మునితోఁ జంపఁబడుట కేడుమాన్ది
 మర్పభునామమువహించి రాజగుటకు నిశ్చయించుకొనుట రాజప్రతిక
 శులకుపడిసి రాశితోకిల్లింగవృక్షునకుఁ బారిపోవుట కేడిమాన్దచేసేప్రభు
 వల్లునితోఁ గూడఁజంపఁబడుట బకింగాము ముసలికి పడుకొనెన్వముతో వచ్చి
 కేడు సెనికులను మంచిమాలులతో లోబఁచుకొనుట కేడుపారిపోవుట
 యూర్కైలేఁడుచుండి సైన్యముతో వచ్చి సోమరెప్పిను రాజునుండితో
 లింపఁబూనుచున్నాడని దూతలు రాజున కెఱిగించుట రాజసోమరెప్పి
 నెడ్డుదురు జెఱసాలకనుపుట ఐడెనుతనతోటలో దాగిన కేడినిజంపుట
 యూర్కైలేఁడుకులగు నెడ్వడుఁదిచాడుకల వార్షిక్కు సేనిసబరీలను స
 హాయులుగాఁ గైకొని రాజ్యమాశ్రమించుకొనుటకు యుద్ధసన్నద్ధుడౌట
 గూర్కొరణరంగమున క్లిఫడుకొంపపుట క్లిఫడుకొడుకుతన తండ్రిజే
 మాముంగొనిపోవుట దిచాడుక సోమరెప్పింజంపుట లండనుపురికిఁ బారి
 పోయిన రాజు సైన్యముకొనుటకు యూర్కైలేఁడుకులను వార్షిక్కు సే
 లిప్పిలను కెంటుదఱును టయును

అతివహనీమహారాజు

(14) మూడవ భాగమును నాటకమునవచ్చు వేదములు

అతివహనీమహారాజు అతనికొడుకు యునరాజగునెడ్వ
 పునుసొకండ్లవలూము ఫ్రాన్సు రాజు

సోమరెట్టు ఎత్తనకు అకుసువు పుష్ప నాగ్నాంబునోండు వాస్తవ్యులొండు
 పుష్ప పోభువులు రాజపక్షమువారు
 యూర్క నాల్గవయెడవర్షురాణి కాబోవునెవ్వర్షు రోండు ప్రిభువగునెవ్వు
 ముఁకాబోవుక్లారెన్ను
 ప్రిభువగుజాగి కాబోవునొస్తరు ప్రిభువగుచాట్టి గూర్క-కోడుకులు
 నార్కాల్కూ మాంటేగు వాల్విక్కు హొస్టింగుప్రిభువులు గూర్క పక్ష
 మువాటు
 పాపాను సజ్జానాత్రిమరు సర్వాగ్నాత్రిమరు గూర్క-పిఁ తంచుర్లు
 రీచంద్రుడుప్రిభుడగుహొసీ యొకయావనూడు
 పర్వప్రిభువు గ్రేజీవెనోదరుడు
 కీర్తి
 టిగ
 మాంటి గోమరి
 సామర్వీ
 కశోండుగురువు
 గూర్క-నందలి యనికాతి
 దుగ్గాధ్యక్షుడు
 ఒక మునుడు
 ఇద్దరుకావలివాండు
 ఒక పేటకాడు
 తండ్రీజంపిన కొడుకు
 కొడుకుంజంపినతండ్రి
 మాగ్గరేర్పరురాణి
 కాబోవునొవయెడవర్షు రాణియగుగ్రేజోస
 బోనా ఫ్రెంచిరాణికి సోదరి

ఇటులు హొసీమహారాజునకు నెడవ్వుమహారాజు కుం బోచారకులు
 మూలలు కావలివాండు మొదలగువారెను రంగము కింకండు ముఖ్యులు
 పోన్నును— కళ

యాద్యు ఎడవ్విడుచుచు సార్వల్కు మాంటేగు వార్విక్కు మఱి
 యుదక్కిననా రు తెల్లగుల బీపూలు తమచేతులబట్టుకొని రాజసభకున
 చుట్ట యాద్యు-సింహాసనముపై గూర్చుండుట హెనీమహారాజు క్లిష్ట
 ప్తు నాగ్గొంబల్లేందు వెస్టుమోల్లేందు ఎక్స్సరు మఱియుదక్కువారు నెట్ల
 గులాబీపూలు పట్టు రాజసభకువచ్చుట ఉభయపక్షములవారికి వాక్కు-
 లహముజరుగుట హెనీమహారాజు తాబ్రీకినంతవఱకు మాత్రముగా
 జహతుటముధరించుటకు నిద్రవయార్కు నతని అత్తులు నాజులగుటకొ
 ప్పుకొనుట ఉభయపక్షములనా రలుమైత్రి గొనసంగీకరించుట మార్గేరాజు
 రాజున్నిందించి తనకొడుతో సైన్యము గూర్చుకొనియాద్యుతో యుద్ధ
 ముచేయుట క్లిష్ట రల్లేందుంబంపుట యాద్యుపక్షమువారోడిపోవు చు
 టయుఁ దనపినతండ్రిలిరువురం జంపఁబడుటయుఁగని యలసినీరిసిలి శ
 త్తులచేరిక్కుట మార్గేరట్టయార్కును దెప్పిదెప్పిపొడిచిచంపుట క్లిష్ట
 రణతంగమున మడియుట యుద్ధమునఁబరాతిరై నయాటవహెనీమహా
 రాజు మాటువేషముతోనుండి కాపుచేఁబట్టవెడుట న్నావయెడ్వర్డు ను
 హారాజు ముగ్గురుపిల్లలుగఁ యొక వితంతువును వలచియాపెద్ద రాజుగా
 జేయఁగోరుట గ్లోస్టరుప్రభువు తారాజుగాఁగోరుట వార్విక్కు ఫ్రీంచి
 జతో న్నావయెడ్వర్డు మహారాజునకతని చెల్లెలను బెండ్లిచేయుమని యా
 గుట మార్గేరట్టతనకుమారుని కాకుంపును వెంటిడుకొని ఫ్రీంచిరాజు
 నతనకు సాయపడుమనియడుగుట న్నావయెడ్వర్డుమహారాజుఁబహి
 మహారాజు న్నారాగృహముననుంచుట న్నావయెడ్వర్డు గేదొరసాని
 బెండ్లాడిన వార్త తెలిసిపదవ వార్విక్కు మార్గేరట్టలు మైత్రింబొంది ఫ్రీం
 చిరాజు సాయముపై సైన్యముకూర్చుకొని న్నావయెడ్వర్డుపైకివచ్చుట వి
 తంతువుంబెండ్లాడి యాపెసోదరునకు మఱిమా పెకుమారునకుం దామన
 లచిఁకన్నియలం బెండ్లిచేసినందునకు రాజుపై న్నారెన్నుగ్లోస్టరు ప్రభువు
 లసహ్యపడుట ఫ్రీంచిరాజుకోపమున తనపై సేనలు పంపుచున్నాఁడనియు
 ఫ్రీంచిరాజు చేలియులు తనపై పెండ్లిమానెదనని యొట్టుపైచుకొనెననియు
 వార్విక్కు మార్గేరట్టలు మైత్రింబొందిరనియు వార్విక్కు తన్ను రాజపదవి
 నుండి తప్పిపయోనననియు వార్విక్కుకూతు నెడ్వర్డుమువర్రాజు పెండ్లి

కూడుననియు న్నాల్వయెడ్వడ్డుమహారాజు నూనవి యున్నట్లే
 డగుట వానిక్కు రెండవకుమార్తెం ండాడెదనని క్షారెప్పవనియున్న
 యగురాజతో విడబడి సోమరెప్పట్లతోగలసిపోవుట గొప్పకృత్యమున
 ము నెటవేళ్ళుకొనుటకై రాజుపక్షముననుండుట వానిక్కు క్షారెప్పసో
 మరెప్ప అక్కుళ్ళులు శిబిరముననిదుంగుచున్న రాజునైననుగోప
 చ్చిపట్టుకొనుట చెరినున్నగొప్పరు హోగ్గియు పరుగెప్పుట ఎలిజె
 బత్తురాణియునుపేరందిన న్నాల్వయెడ్వడ్డుమహారాజభార్య తనగర్భము
 కన్పించుకొనుటకై సోదరునితో మరములోదాగుండుట గొప్పరుహోగ్గి
 గులు న్నాల్వయెడ్వడ్డు మహారాజుంజెటవిడిచించి తీసికొనిపోవుట అట
 సోనీమహారాజు వానిక్కు క్షారెప్ప మాంటేంగు నెక్కరు మఱియునా
 క్కుళ్ళులు ఫ్రాన్సునుండి సైన్యముకూర్చుకొనివచ్చెడు న్నాల్వయెడ్వడ్డుమ
 హారాజంబయింప యుద్ధసన్నద్ధులగుచుండగా న్నాల్వయెడ్వడ్డుమహారాజు
 గొప్పరు నాటవహానీమహారాజుంబట్టుకొని చెటసాలకంపుట క్షారెప్పతన
 యన్నలగు న్నాల్వయెడ్వడ్డుమహారాజు గొప్పరుతోగలసి వానిక్కు నడిం
 చుట వానిక్కు న్నాల్వ మొప్పడ్డుమహారాజుచే యుద్ధమునబోదువలెబడి
 మరణవేననలోనవ స్థితిచలించుకొని తలడిల్లుట న్నాల్వయెడ్వడ్డుమహారా
 జు మార్గేరట్టరాణి సోమరెప్పట్లకుప్పళ్ళులను రణరంగమున బండ్లు
 గాబట్టుకొనియాక్కుళ్ళు సోమరెప్పట్లగొప్పరును చంపుటకాక్షయిండుట
 న్నాల్వయెడ్వడ్డుమహారాజు ఎడ్వడ్డు యువరాజుంబోడిచించి మార్గేరట్టస
 టనుండి తొలగింపబడనాక్షయిండుట గొప్పరుచెటసాలకు బరువిడి అట
 వహానీమహారాజుం బోడిచించుట న్నాల్వయెడ్వడ్డు మహారాజుసింహాస
 నముపగొల్పుండి తనతమ్ములతో ముచ్చటించుడనరాణియగు నెలిజె
 బత్తుతో మఱియునాపెయందు దవకుబుట్టినపుత్రునితోడ నానందించు
 చు మార్గేరట్టరాణి ఫ్రాన్సునకుంబంప నాక్షయిచ్చుటయును.

(18) ఎన్మిదవహానీమహారాజు జీవచరిత్రమును నాటకమునవచ్చు

వనములు

వీన్నిదవ హేనీమహారాజ
 పుల్లీగురువు
 కాంపియన్ గురువు
 తాపాసియన్ గురువు అయి దవచార్లెస్సునుండి వచ్చినదూత
 క్రాంత్రగు కాంటర్బరీగురువు
 నార్థాల్కు ప్రభువు
 సఫల్కు ప్రభువు
 బకింగ్ హము ప్రభువు
 సరే ప్రభువు
 రాజగృహధ్యక్షుడు
 గార్డియన్ వింజెర్ గురువు
 లింకొలు గురుడు
 అబర్గేవెన్ ప్రభువు
 సేండ్స్ ప్రభుడు
 ప్లాన్సీ గిల్బర్డు
 సర్ రామన్ వెల్లు
 సరాండనీడెన్
 సర్ని కోలాస్వాక్సు
 పుల్లీ చేతిక్రింది యువోగ్సుత్త
 క్రామెల్లు పుల్లీ సేవకుడు
 గ్రిఫీతు కేతరైనురాణికిద్వారపాలకుడు
 ముగ్గురు తగుమనుష్యులు
 గార్డరు ఆయుధరక్షకుడు
 బూటసు రాజవైద్యుడు
 బకింగ్ హము చేతిక్రిందిపనివాడు
 బ్రాండను మతియొక యాయుధరక్షకుడు
 నభా ద్వారపాలకుడు
 కోవారికుడు వానిసేవకుడు

గార్హస్థ్యమునకుఁడు తాత్పర్యముఁడు

కేతరైనుకాణి ఏన్మిత్రవహనీమహారాజుభార్య ఆనీయ్యీసురాశిచెలిక న
బుల్లీనుమిత్రుకాలగు నొకముసలియిల్లాలు
చేపన్ను కేతరైనుదాసి

మూఁగ చేప్పలనుండు సనేకప్రభువులు దొరసానులు రాణిబెంబడినుండు
స్త్రీలు రాణికగడదుదయ్యములు లేఖరులదొంగులు రక్షకభటులు తక్కి
సభ్యత్వము రంగము లండను వెళ్లమిల్లనులలో ముఖ్యముగా నొకప్పు
డు కింబాబ్బనులోను— కథ *

బకింగాముప్రభువును బగ్గేపిన్నీ ప్రభువును క్షాత్రివర్ణులైన దాక్షవ్యము
లపోయించు నాకస్మితముగా రాజ్యాచార్యులైన బెంబడినుండు బదుట రాజు
రాణులనముఖమున పుల్లీప్రొత్సాహము చే బకింగాముచేతికిఁగిది యు
ద్యోగి బకింగామునకు రాజద్రోహప్రయత్న మున్నదనిహామము చే
నీచేర్చుట బకింగామునకు మరణశిక్షవిధించుట పుల్లీయింటమిట్టదె నట్లు
దు రాజబుల్లీశుంగాంచి మోహించుట పుల్లీపన్ని న కుట్రహాస రాజునకి
తుపదేండ్లనుండి తనలోఁగాపురముచేయుచున్న కేతరైనుకు పుణ్యము
దేవుట్టుట కేతరైనురాజుతో నన్వేషనాడఁదగదనియు పుల్లీదాక్షవ్యముచే
నిరతనచ్చేయిండు బిలిండుట మిక్కిలియన్యాయముగ సంపదలొప్పుచే
సికొని దోషమునడగలి తనహితులకై వ్రయపప్పుచు మాతాధ్యక్షులకుగా
జనోహము నెల్లడించుచున్న పుల్లీగుట్టురాజుజీగి యతనిదాక్షిణ్య
యధికార ముద్రాగొనుట పుల్లీతామతగురునయ్య దైవచింతన పం
దుండక రాజ్యకార్యములందగిలి మోసపోయినందునకు మిక్కిలిచింతించు
ట కేతరైనునయ్యుమట్లుచేత నా పవలుపురఁ బిల్లలఁగివచ్చుకొక
మూతురుమాత్రమే మిగులటచేత నాటియు పుల్లీ గూర్చిఁబెప్పిన కొంత
దేములబట్టయు రాజగుఁజనకావనశాలియగు బుల్లీనుగదావలచుటచేత
రాజుమిక్కిలియోగ్యురాలని తనకునమ్మకమున్నప్పటికి నామేధనమున
ట బుల్లీనుయధావిధిగ రాజంబెల్లాదిరాణియుగట గ్రహీతున కటవడియు

పు కేతరై నుత్తో పుల్లీతనయభికారము దొఱగియాకస్మికముగా జ
బ్బుచడి వృత్తిచేదెననిచెప్పుట కేతరై నుమృతిచెందుట క్రామ ప్లునః
రాజశత్రులనుండికాపాడి యతనికి నతన్నిపై నేరములు మోపిన వాడికి నస్థి
మునేయుట రాజనకుబుల్లీను రాణివలన గలిగిన కూతునకు క్రామైలెలి
జెబ్బెనిపేరిడు యాపిల్లన గ్రత్పసిద్ధివడసి చిరమురాజ్యమేలి కన్నయైస్వ
గ్గమున కేగునని పలుకుటయును.

[16] జావక్త్రహారాజుచరిత్రమనునాటకమునవచ్చు వేసములు

జావక్త్రహారాజు నతనికొడుకు హేన్రీయువరాజు
ఆతఁడు బ్రోటగ్ని ప్రభువు
కెంబ్రిడ్జ్ ప్రభువు
నెస్సక్కు ప్రభువు
సేలిస్బరీ ప్రభువు
నార్సెయ్ ప్రభువు
హ్యూబటుక్ రాజగృహధ్యక్షుఁడు
రాబటుక్ ఫౌల్క్స్ ట్రిబ్యునల్
ఫిలిప్పాల్క్ ట్రిబ్యునల్
జేమ్స్ రీ ఫౌల్క్ ట్రిబ్యునల్ దొరసాని నేవకుఁడు
పాంఫ్రెస్ట పీటరు
ఫిలిప్స్ ఫ్రాన్సు రాజు
లూయీ ఫ్రెంచియువరాజు
ఆస్ట్రియా రాజు
పెడూల్ఫ్ ఫోర్టుగురుఁడంపినగురువు
మెలూను ఒక ఫ్రెంచివభువు
చాట్లెను ఫ్రాన్సునుండివచ్చినదూత
ఎలీసరురాణి రెండవ హేన్రీ మహారాజభార్య
కాన్స్టెన్స్ ఆతఁడుతల్లి

జ్ఞాంచి కౌటలొకకూతురు
 సోలకప్రియ దొరసాని

ప్రభువులు దొరసానులు అంగీర్చుపొదులు అధికారి వాతాకావహులు సీ
 ద్యోగులు సైనికులు దూతలు మఱియుఁబరిచారకులు రంగము ఒకన్వ
 డింగ్లందులో మఱొకప్పుడు పొన్నులోన— కథ *

చూచియురాజుతో రాజుయొక్కయ్యవ్వు కొడుకగు నాతఁడునకు రాజ్య
 పొందినో నతని పేరించి రాజుయ్యద్దముననోడించెదనన్నుఁబని పన్నులు జా
 న్నహారాజు పిలిపొక్కప్రియకి సర్దిచాడెను మేననగి పొసఁగియ్యదుచు
 కొనుట జాన్మహారాజు పొందిరాజును పొన్నుప్రభులు యుద్ధసన్నద్ధులై
 జ్ఞాంచియుఁబని బెండ్లిచేసి పొన్నులోని యొద్దిగ్గిషాపరగిగాలు వాడి
 చ్చుటకు నాతఁడునిబ్రేటగ్ని ప్రభువుగాఁ జేసియతని గూఁడ్లుపట్టగాను కని
 చ్చుటకుఁదామిరువురు మొత్తిరొందునకు సంధిచేసికొనుట తనతోడుకును
 దోసిరాజుచెప్పి ఇంగ్లందుపొన్నురాజులు సంధిచేసికొనుటకు మిక్కిలికా
 ప్పిన్నుపొంగలితనతండ్రితో నట్లుజేయుట ధర్మముకాదని వాదించుట
 పొండల్లుపోవునకు విరుద్ధముగా జాన్మహారాజును గొంగిరిపఁగాజాన్మహారా
 జు పోవునంబంధము తన కెంతమాత్రమును లేదనుట పొండల్లు ఫలిప్పును
 జాన్మహారాజుపైఁగత్తి కట్టుమని పురికొల్పుటపోవు సైదనకుఁగలగౌరవ
 ముఁబట్టి ఫలిప్పుజాన్మహారాజుతో యుద్ధముసేయుట జాన్మహారాజుతా
 నుగ్రోవంగమునఁబట్టి కొనియతనిఁగడతేచుకొమ్మని హూబటుకానకప్ప
 గించి యెలినరు రిచామకాహూబటుకాతకాకా సింగ్లందునకుముందుగాఁ
 బంపివైచి తాఁగూడెన్ సైన్యముతో విజయమంది యేగుట హూబటుకా
 కాలినయినముతో నాతఁడుకనులుగాల్చి యతనిఁజరిపఁనోయికనికరమునా
 నట్లుజేయకుంట జాన్మహారాజు సింహాసనమందఁ గూర్చున్న పుడు హూబ
 టుకానకప్ప నాతఁడుచంపబడెననిచెప్పట అనంగతిబయల్పడఁగా నేటి
 యొక పంపొక్కకులుమిగులఁగోపముతో తేచిపోవుట పొన్నునుండి దూతవ
 చ్చి పొన్ను పురవిరహమునఁజచ్చెననియు లూయి గొప్పసైన్యము

తే వచ్చు ముడసనియును దెలియఁజెప్పగా జాన్మహారాజు భయపడుట
 జాతకగుచెఱుకొలగోడదుమికి క్రిందపడిమృతిజెందుట పాండోల్పునకు జా
 న్మహారాజు తనకిరీటమునొనఁగి మఱునతని యాశీర్వాదముతో దానిం
 గొనిపోవునకుఁ దానముడిదని వాకొనిలూయినై న్యమునన్మఱించు
 మచిబతిమాలుట రిచామకవలనఁదిరిగి ప్రేరేపింపబడి జాన్మహారాజుయు
 ధిసన్నధుఁడౌట పాండోల్పుమాటవిరక లూయాయుద్ధభేరిమోయింపఁ
 జేయుట. జాన్మహారాజు రణరంగమును డిద్వరమునఁ గ్రగుచునొక మఠమా
 సంకుపడియుంట రిచామకలోకైక వీరశిష్యముజూపి శత్రులనుఱుమునేయు
 చుంటు మెయూనుమడి సెననియు నేలిస్సరీ పెంబోకుప్రభులుతిరిగి జాన్మహా
 రాజు పక్షిమవలంభించిరనియు సాయమువచ్చుచున్న ఫ్రెంచియోడలు
 ముల్గిరి పోయిరవనియుదూతలూయిలో చెప్పట జాన్మహారాజొక సన్యా
 సిత్వసకుఁ డెట్టిసవిషముచేవృత్తిజెందుటయును

(17) లియర్మహారాజు దుఃఖాంకనాటకమునవచ్చు వేషములు.

లియదు బ్రిటనాజు

హాన్సురాజు

బర్గండిప్రభువు

కారన్వాలుప్రభుడు

ఆల్ఫ్రీప్రభువు

కేంటుప్రభువు

గ్లోస్టరుప్రభువు

ఎడ్వర్డు గ్లోస్టరుప్రభునికొడుకు

ఎండ్రూడు గ్లోస్టరుప్రభుఁడుజారత్వమునఁగి వచ్చుకొడుకు

కోయరను రాజసభాసభ్యుఁడు

ఆస్వాలు గ నేరిల్లశ్యామలము

వృధుఁడు గ్లోస్టరునిరైతు

వైద్యుఁడు

విదూషకుఁడు

ఎడ్మండుచేనుపయోగింపఁబడిన యధికారి.

కాన్స్టేబులు భృత్యుఁడగు నొకతగుమనుష్యుఁడు

వార్తావహుండు

కారనావాలుని సేవకులు

గనకీలురీగనుకాన్స్టేబులు లియరునికూతులు

లియరుతోఁజేరినశూరులు అధికారుల మాతలు స్త్రీలు ముఖ్యము
రిచారులు రంగముబ్రీటును— కథ •

కారనావాలుని సేవకులైన గనకీలురీగనుకాన్స్టేబులు ముఖ్యముగా నొకరిని
న్ను మిక్కిలి ప్రేమించితిమని ముఖస్తుతిచేయంగా లియర్మోరాజు యధి-
ధకమాడిన కాన్స్టేబులైన గోపినితనరాజ్యమంతయుండన పైకకుమా-
రైలకేవలించియున్నట్లు కాన్స్టేబులు మిగులయోగ్యురాలు యధార్థముపల్కె-
నాపైపెనల్కవలదను కెంటునురాజుజేశమునుండి వెడలఁగొట్టుట ప్రోత్సహి-
రాజుకాన్స్టేబులయధాధికారకుమెచ్చి యుంపెదనరాజుగొన్నితన నే-
శమునకరుగుట ఎడ్మండ్లెద్దరువారినిచేర్చి క వత్రిమునువారిని స్తోమిరుక
గవచ్చుట నీవువృద్ధుడైతివిఁటివ్యవహారమునే జక్కఁజేర్చుదననునన్దమం-
దుఁ గాన్సింపగాన్లోస్తరెద్దరుపెనల్కఁబూనుట కెంటుమారువేసమున కి-
యరునొద్ద సేవకుఁడైయుంట లియరుగ నేరీలుచేదిరస్కరింపఁబడి. నీవు
యొద్దకుఁబోవుట రీగనుగ నేరీలుకలిసి తన్విరస్కరించుటగోర్వక లియర్మోరాజు
రాజెద్దియుఁదోచక వెట్టెత్తినట్లు కెంటుగ్లోస్తరు విదూషకులతోఁ జైకిలొ-
వుట రాజుకెంటువిదూషకులుగ్లోస్తరుచూపినసాధమున గాలివానతోనుంట
ఎడ్మండుకారనావాలులు గ్లోస్తరునిరాజ్యదోహిగాభావించి చెలుపఁబూను-
ట కూతుళ్లకుట్రచేఁజంపఁబడుటకు నేశింపఁబడినలియర్మోరాజునుగ్లో-
స్తరుకెంటువిదూషకులు డోలితోడోవరును స్థలమునకుమూసికొనిపోవుట
కారనావాలురీగనెడ్మండుల దౌర్జన్యముచేగ్లోస్తరుగుడ్డిగాఁపఁబడి డోవరు
ననుసరించుట కాన్స్టేబులతనమగంధగు ఫ్రెంచిభాషతోఁజన్యము

కూర్చుకొని తన పోతకు పైకొండెత్తి వచ్చి తన తండ్రి స్వస్థమై నుంచుకొంటు
 కిగనుతనభర్త కెంటు సేవకునిజేబంపబడినపిదప గనీలువలచియున్న
 యెడ్డుదుద్దాఁ బెగడ్లాడఁగోరి యతనికివర్తమానమంపుట గ్లోస్తరాత్మహ
 త్యచేసికొనుటకు మారువేషముననున్న మెడ్డారునముద్రము నొరియు
 కొండసిఖరమున కెక్కించుమని బతిమాలియతనిచేసమను నేలపైనడువఁబ
 డుచు వెట్టెత్తి పోవుచున్న లియర్మహారాజుగలసిహానిపొగలుట గ్లోస్తరుంజం
 పవచ్చిన యాస్వాలునియెడ్డుదు చంపివానిజేబులోఁ దనభర్తంజంపిత
 న్నేలుకొమ్మరి యెడ్డుదునకుగనీలువ్రాసిన జాబుచదివికొనియబ్బురవ
 డిగ్లోస్తరునియుద్ధభూమినుండి తొలంగించికాపాడుచుంట కాన్డీలియావైద్యు
 నిచే సాధనముచేయించికొంత స్వస్థచిత్తుడై నతనతండ్రితోనంభాషించు
 ట కిగనుగనీలుపైమరలుకొనరాదని యెడ్డుండునిబతిమాలుట ఎడ్డారు
 మారువేషముననాస్వాలు జేబులోనియుత్తరమునాల్పచునకిచ్చి పోవుట లి
 యర్మహారాజు కాన్డీలియాతోఁగిరంగమునఁ బట్టవడియెడ్డుండుచేఁజేట
 సాలగుంచఁజుట తన్నువంచింఛినతనభార్యయగు గనీలుపైనాల్పను
 ముడిపడుచు నెడ్డుండుపైరాజద్రోహమునుద్ధాపించి యుద్ధమునకాహ్వా
 నముసేయుట ఎడ్డారుడెడ్డుండునూ పించుచునేలఁగూల్చుట ఎడ్డారుఁడా
 ల్బునెడ్డుండులతోఁ దనగుప్తచరిత్రమునొడవి తనతండ్రిన్దాఁబలువిధముల
 గాపాడుటయు నొకయటగంటక్రిందటనతనికిఁ దాదయబల్బిడ్డుటయుగె
 టువ్రచ్చిన్న గూపమున లియర్మహారాజునకు సేవయొనర్చుచుంటయును
 నొప్పుట కిగనుగనీలుద్వేషమునఁజచ్చునట్లు లాల్బునుడెడ్డుండుడెడ్డారుతో
 నుండిననూచారమువినుట ఎడ్డుండుతనకుట్రచేలి యర్కాన్డీలియాలు చె
 టసాలలోఁజంపబడకుడి కేనితనముకాపాడవలసినదని రాల్బునుతోఁజ
 వ్వుట తనకొగిటనచ్చినకాన్డీలియాకై దుఃఖించుచులియర్మహారాజుల్బును
 నొద్దఁదనుసేవింపుచు వచ్చినకెంటునోబ్బి మాట్లాడిదుఃఖవశమునఁజ
 టిల్బునుడు కెంబెడ్డారులరాజ్యమేలుకొమ్మరిచెప్పుటయును

(18) కెండవరిచార్మహారాజు దుఃఖాంతవాటకమునవచ్చు భూషుకలు
 కెండవరిచార్మహారాజు

శివకాష్ఠర్పభుడగుచాన్ద్రం ంట

యూర్క-ప్రభువగులూగ్గేయెడ్డెండులు రాజవిశ్వగోదరులు

నారాధుకప్రభువు జాన్ద్రం ంటనకుఁగోడునును భవిష్యత్తుత. భవ

మహారాజునగు హెన్రీబాలింగ్రూపుకు

యూర్క-ప్రభువులుఁడగునామఁగోద్రం ప్రభువు

నారాధుకప్రభువగుతామనాత్రి

నాగోద్రం ప్రభువు

నాగోద్రం ప్రభువు

నాగోద్రం ప్రభువు

నాగోద్రం ప్రభువు సేవకులు మూల బాగ్గోద్రం ప్రభువు

నాగోద్రం ప్రభువు సేవకులు మూల బాగ్గోద్రం ప్రభువు

నాగోద్రం ప్రభువు

నాగోద్రం ప్రభువు

నాగోద్రం ప్రభువు

నాగోద్రం ప్రభువు

నాగోద్రం ప్రభువు

నాగోద్రం ప్రభువు

నాగోద్రం ప్రభువు

నాగోద్రం ప్రభువు

నాగోద్రం ప్రభువు

నాగోద్రం ప్రభువు

నాగోద్రం ప్రభువు

నాగోద్రం ప్రభువు

నాగోద్రం ప్రభువు సేవకులు మూల బాగ్గోద్రం ప్రభువు

నాగోద్రం ప్రభువు సేవకులు మూల బాగ్గోద్రం ప్రభువు

నాగోద్రం ప్రభువు సేవకులు మూల బాగ్గోద్రం ప్రభువు

నాగోద్రం ప్రభువు సేవకులు మూల బాగ్గోద్రం ప్రభువు

తనానీ గా కనుపించగద్దీమకొమ్మని పురికొల్పుట రాజు బాలింగ్రూపును
 కాటేండ్లనటకును నార్పాల్కునకు యావజ్జీవమును వివేశవాసమును రా
 జువోహమునకై వినించుట రాజుదొడ్లస్వమును దలచుకొనిపలువురు ప్ర
 భువులు రాజుపైఁదిరుగుసాటుసేయ నిశ్చయించుకొనుట బాలింగ్రూపు
 నాతాకంబలేకండులు సైన్యముఁగూచుకొని రాజసైన్యము నెదురుకొ
 నుటకు సన్నద్ధులైయుంట బాలింగ్రూపు నాతాకంబలేకండు యార్కుల
 తోఁబ్రసరింపఁజేకీభవించి తనసైన్యమును భవ్వంసము గావించుచున్నారని
 చూడఁ జేకండునుండివచ్చి విని పరితపించుట రాజునుబాలింగ్రూపును సంధి
 గావించుకొనుట రెండవరిచాక్షహారాజుభార్య తోఁటమాలియచే బాలి
 గ్రూపుయొక్క యాన్న త్యమును రాజ్యభక్తుఁడౌటకుఁదట్టించినతన
 భతకదామరపర్థనువినిపొగలుట బాలింగ్రూపునిపై నికులనోయ్యన్యముఁగల
 హించుట బాలింగ్రూపు రిచాడుకమహారాజు స్దనయొద్దకు రప్పించికిరీట
 ములూగుకొని చెఱసాలకంపించుట చెఱసాలకరుగుచున్న రిచాడుకమహా
 రాజు సతినిరాశ్రితికొని మాట్లాడి మాపెనుండి త్రిబోవుట ఆమలేక
 యందలి రాజవోహముగ్గనిపెట్టి యతనితండి యార్కురాజుతోఁజెప్ప
 నేగుట ఆమలేకరాజునొద్దకుఁ దనతండ్రికంటెదామూంజేగి తన్ను త్తమిం
 చుమనిరాజునగ్రహస్వముగా వేడుచుండఁగావలడని యార్కునుచుండఁగా
 నామలేకతల్లివచ్చి రక్షించుమనిపాధికంచి రాజక్షమాపణమందుట
 క్కటనుచెఱసాలనున్న రిచాక్షహారాజుద్దొఁజంపించినందుకుఁ బశ్చాత్తా
 పపడుటయును

(19) మూడవరిచాక్షహారాజు దుఃఖారత నాటకమునందు వచ్చు
 మిశ్రము

నాగవయెడ్వర్ణమహారాజు
 వేల్పుప్రభువగునెడ్వర్ణ కాబోవునాగవయెడ్వర్ణమహారాజు యార్కుప్ర
 భుఁడగు రిచాక్షమీరుభయులు రెండవరిచాక్షమహారాజునకుఁగొడుగులు
 కా రెప్పుప్రభువగుబాద్రి మూడవరిచాక్షమహారాజు కాబోవుగొప్పరుప్రభు

నగుచార్డును వీరుభయులు రెండవరిచార్డుమహారాజునకు నిశ్చయము

కూర్చెనుకొడుకగు నొక బాలుడు

దీచుడుప్రభువునుఁగాఁబోవు నేడవచ్చి నీనినపరిచానగు నొక్క

కాంటర్భగరువగు జాన్పియరు

యార్కుగురువు

ఈలిగురువగుమోర్టను

జింగీహముప్రభుడు

నార్సాల్కుప్రభువు వానికొడుకగునరేప్రభుడు

ఎలిజబెత్తుసోదరుండగు రిజర్డుప్రభువు

ఎలిజబెత్తుమ్మకొడుకులగు చోరెన్సెట్టయజమానుడు నిర్జింగీహము

అకాన్సెట్టప్రభువు

హేస్టింగ్సుప్రభువు

స్ట్రీప్రభువు

హోవెల్ప్రభువు

సగ్రిచార్డురేట్కీప్రు

సజ్జేమ్సురైరేఖ

సర్తామసాన్వగను

సర్విలియోకాటిసె

సర్జేమ్సుజాంటు

సర్వాట్రహర్బస్

చెట్లసాలమునికారియగు రాజుబ్రాహ్మకెన్సెట్ట

ఒకగురువగుసర్పవిక్రు- మణియొకగురువును

అనీదేవీపరిచారకులగు ముగ్గిస్సీలు బర్క్లీ

లండనుపుత్యధ్యక్షుడు

ఫిల్డుమెరుయజమాని

సార్వభౌమధ్యమహారాజభార్య యొకవయ్య

అటవహనీమహారాజభార్య మార్గెట్టు పరియ్య

సార్వభౌమధ్యమహారాజతల్లి యార్కుప్రభ్య

అసీయోరసాని, పెసీమహారాజుకొడుకగు వేల్పుప్రభునకు భార్యయైముం
డిమోసి మూడవరిచార్డ్రహారాజుంబెండ్లాడెను

మాగ్గేరట్టుప్లంట్లాజెసట్టులు క్లారెన్సునసికూతురు మూడవరిచార్డ్రవలసఁ
భంపఁబడిన రాజపుత్రుల దయ్యములు ప్రభులు సేవకులు దూత. ఋణ
దాత పౌరులు. హంతకులు వార్తావహులు సైనికులు మొదలగువారు
రంగమింగ్లాండు— కథ *

గ్లోస్టరుతనకు కూపముందలఁచుకొని తన్నెవతెయున్వలవదు కావునఁదనకు
లోకములోఁబ్రేమించఁ దగినవస్తువులేదనినిశ్చయించియెట్లెనఁగుటచేఁ

దారాజ్య మాకమింపఁగోరుచు క్లారెన్సుచేటసాల కంపఁబడుట చూచి
యాతనిఁజైకిమాత్రమోదార్చి లోననాతనిఁబొలయింపనిశ్చయించుకొని
యన్వదేఁకొత్తగాఁ జేటసాలనుండివిడిపింపఁబడి వచ్చుచున్న హేస్టింగ్సు
తన రాజమిక్కిలిరోగపీడితుఁడై మంచము పట్టియున్నాడనివినిక్లారెన్సు
నందప్పక చంపించుమని రాజంబురే కొల్పెదననియు వార్షిక్కుచిన్న కొ
మార్తె నాపె పెనిమిటిన న్నత్రేయు నాపెతండ్రినింజాఁజంపినప్పటికిఁ బెండ్లా
డెనననియు రాజుతప్పక చచ్చుననియు నెడ్వర్డుక్లారెన్సులుమడిసిన పిదపఁ
దాలాభమందవచ్చుననియు నాలోచించుచు రాజుచెంగటికేగుచు నడిదా
రిలోరాజశవముమోచుకొనుచువచ్చిన వారివెంబడినేడ్చుచుండిన యా
నీతోనభాషించి యాపెభర్తన న్నత్రేయు నాపెతండ్రిగూడఁదాఁజంపుట
మఱపించితనవాక్చమత్కృతిచే నాపెనన్నమోహింపఁజేసి యాపెయొ
ద్దనుండి వెడలిక్లారెన్సును హంతకుల చేఁజంపించుట ఎడ్వర్డుక్లారాజుప్రీ
యులగు రిఫర్సుప్రభునిగోప్రభుని సర్తామస్వాగనుని గ్లోస్టరుచేటసాలనుం
పించుట గ్లోస్టరుబకింగ్ములుయునరాజు నతనితమ్మునితోగూడఁజేటసా
లనుంచుట గ్లోస్టరుతానురాజుటకొప్పని హేస్టింగ్సునుజంపించుట యున
రాజునతనితమ్మునితోఁబొలయించుట అనీతిఁజంపించుట క్లారెన్సుకొడుకు
లంజంపించుట బకింగ్మునుజంపింపనుద్దేశించుట యెడ్వర్డుక్లారాజుపుత్రి
కయూ నలిబెబ్బెంబెండ్లాడంనలఁచుట బకింగ్మురాజభటులకుఁ బట్టు

వడిచంపబడుట మూడవరిచాడ్డప్రహారాజు యుద్ధములోరిచ్చిమచేజరి
 పంపబడుట రిచ్చండురాజు మూడవ రిచ్చంబెండ్లాడ నెంచిన యెరిచ్చి
 ప్పంబెండ్లాడుటయును

(20) వృథాప్రణయోధ్యమము నందలి భూమికలు

నవరేచిరాజగు ఫణ్డినుండు

రాను లాంగవిల్లి దూమను రాజనచివులు

ప్రేరిచిరాజు కూతుగనిపెట్టుకొను బోయెట్టు మరే పట్టు

జిరోడ్డో పిచ్చి స్పేనియాను

నానసీలు పురోహితుండు

హోలోఫర్నీ సు బిజ్జ

డల్లు రాజభటుండు

కాస్తాను విదూషకుండు

మోతు ఆరెడ్డో భృగ్యుండు

ఒకయడవివాండు

ప్రేరిచిరాజపుత్రి

రోసెల్తెను మేరియా కేత్తరైను ఫ్రేరిచిరాజపుత్రిక చెలికల్లెలు

జ్యోన్స్టా వల్లెటూరిపసును అనికాన్లు రాజపుత్రికల పరిచారకులు కర
 గము నాజెక్రితో— కథ

రాజులాంగవిల్లి దూమనులు మూడేండ్లవఱకు స్త్రీలమొగములుచూ
 డక బ్రహ్మచర్యముచేయుచు విద్యాభ్యాసముచేయుట కొట్టిడుకొనియం
 దునకొప్పని బైరనునిగిశిష్యునిండుట ఫ్రేరిచిరాజపుత్రి రోసెల్తెనుమేరి
 యూ కేత్తరైను బోయెట్టు రాజులాంగవిల్లి దూమను బైరనులుకలసిప్రే
 మ సంభాషణములాచరించుట రాజునతనిసవయస్కులను ఫ్రేరిచిరాజపు
 త్రిమా పెచెలికల్లెలపై డడమపలపుడెలుపు జూబులుప్రవాసుకొనుచు మున్నె

ధావణపక్షినిగాట ఫ్రెంచిరాజపుత్రియు నాపెచెలికత్తెలుదమ ప్రియులు
 తమకువాసిల జాబులఁగూర్చి ముచ్చటించుకొనుట రాజరాజవయస్కు
 లును ఫ్రెంచిరాజపుత్రియు నాపెచెలికత్తెలును మాఱువేషములువేసికొ
 ని యొండొరుల మోసపుచ్చుకొనుచు నాటాడిపిదపయథార్థ మానంబుల
 సన్యోన్య ప్రేమలఁదెల్పుకొనుట ఫ్రెంచిరాజపుత్రితన తండ్రిమరణవా
 ర విచిత్రసదేశమున కేగుచు నొక వత్సరముతరువాత రాజన్బండ్లాడెదనని
 రాజునుండి సెలవుఁబొచ్చుకొనుట రాజవయస్కులును రాజపుత్రిచెలికత్తె
 లుఁగూడనట్లే యొక సంవత్సరము తరువాత సన్యోన్యము కలసికొనబాసయొ
 నర్చుకొని యొండొరుల నెడఁబాముటయును.

(21) మేకబ్బత్తును నాటకమందలివేషములు

స్వాస్థ్యము రాజగుడంకను

మహాము డోనల్బేరులుడనకనుకొనుకులు

మేకబ్బత్తు బేనోలురాజసేనానాయకులు

మేసేడుల్పు వెన్నాకు రాస్సు వెన్బీత్తు ఆంగస్సు కేత్తుస్సులు స్వాస్థ్యము

లోనిమునులు

నియన్సు బేంకోకొడుకు

సివాడుక ఆంగ్లేయ సేనానాయకుడు

చిన్న సివాడుక సివాడుకొడుకు

సేతును మేకబ్బత్తును గని పెట్టు కొనియున్న యుద్ధోగి

బోయి మేకబ్బత్తుకొడుకు

ఒక యాంగ్లేయ వైద్యుడు

ఒక స్కాటి వైద్యుడు

ఒక సెనికుడు

ఒక ద్వారపాలకుడు

ఒక వృద్ధుడు

మేకబ్బత్తుదొరసాని

యాసియోవల్లదనసోదరినివగ మంసమును వినియతని కక్షింపఁబునుట
 అంజీలోక్లాడియోను మఱునాఁడు శిరశ్చేదము చేయుటకాజ్ఞాసించుట
 అంజీలోయిస్సెల్లాను మోహించియాపెతనకోర్కెతీర్చినయెడ నాపసోద
 రునిరక్షించెదనని యాపెతోసనుట రాజనన్యాసివేషముతోఁ దనమాస
 ముచేలుచుకొనియెనఁ దన్నురక్షించుమని పొర్చించుసహోదరునిరక్షిం
 చుటకై యనుర్యాగపొందనొల్లనియిస్సెల్లాతో బండ్లికైమాట్లాడిమా
 సమునమేరియానువిడనాడిన యాంజీలోనుకొడంబడి మాతనికోర్కె కొంటి
 గి నడు రేయిలనే ర్చేదనని నమ్మించుమనియుఁబ్రచూదమురానీక తానఁ
 గాపాడెదననియుఁజెప్పుట రాజుమేరి గూనాతో నిస్సెల్లానునపకుండ్లి యి
 స్సెల్లాకుమాఱుగామేరి గూనా అంజీలోతో నడు రేయి చీకటిలోనాతఁడే
 ర్చునపూఁవోటలోఁమాసమున సంభోగించుటకొప్పించుట చెటఁజాలలో
 నానిరాత్రిన్యాగంటలకుఁదప్పక క్లాడియోశిరస్సునునరికించవలయునని
 పోహోస్తునకాంబిలో యుంపినయాజ్ఞను రాజెవినిప్రోహస్తతో నడిపఁటకుఁ
 దనకుఁగలపరిచయమునుఁబట్టి క్లాడియోనకుమాఱుగానడిసరి తే న్వరము
 చేఁజెఱసాలచక్రముండగు సోకనితలనఱికి మాంబిలోనికొజూపించుమనిరా
 జు తనకిచ్చినయాజ్ఞనుంపించి రాజురెండుదినములలోనచేటికివచ్చు నీనం
 గతియంతవఱకుమఱుగుకర్పుమనియుఁ దాన్లెవిధమునతనిఁగోచెదనని
 గెఱుప్పించితనసోదరుఁకు యిమిఁపణపత్తికసచ్చేసేమోయని కనఁగొనవ
 చ్చినయిస్సెల్లాతోక్లాడియో తలసఱుకఁబడి యాంజీలోనొద్దకంపఁబడెన
 నియు మణిపిరిచినసాధకములేదనియు రాజుమాఱునాడుగానున్నఁడని
 యు నీవపుడుతానిడినయుత్తరమును బీటరునకుజూపుమనియుఁజెప్పిపంపు
 ఁ యాసియోప్రచ్చన్నవేషముననున్న రాజతో రాజవివేకియనియుఁ దా
 న్మోసకాఁడనియుఁజెల్పుట అంజీలోమఱునామతన్నూరివెలుపలఁ గలసి
 కొమ్మనురాజుజ్ఞనుఁ జనివికొనిక్లాడియోనుబ్రతుకనిచ్చినచో నతండాపె
 సోదరింజెఱచినతమకుఁ దనవైఁబగఁబట్టు సేమోయనిశింకించి యతనింజం
 పించినందుకుఁగొచ్చుకొనుట రాజతనయధాన్ధరూపముతోఁ బీటరునింగలి
 సినొనియతనికిఁ గొన్నియుత్తరములిచ్చియవిచలననపుడు తనకిమ్మనిచెప్పి
 వెలింటిసమ్మ తోలెనడు కానను పెరియస్సెల్లాదనయెద్దకురప్పించుమని

ముగ రక్షకుడు రాజుసభ చేసి మాంజీతోనికి మేరియాను క్లాడియోకుజాలి
యట్టను దాకి స్వల్పానుభాగ్యలంగా జేయుటయును

(23) వెన్నినున కుండను నాటకమునందలి భూమికలు

వెన్నిస్సభువు

మొరారోయా రగానురాజులు పోగ్గియాను వలచినవారు

ఆటానియో వెన్నిస్వర్త కుండు బెసానియోయతని చెలికాండు పోగ్గియా
వలచినవాడు

గ్రాటియానో సలానియో సలారిసో సలేరియా ఆంటియానో బెసేనియో
లకుమిత్రులు

లోరెంటో జస్సీకాన వలచినవాడు

మైలాకు పకయూధుండు

టూబులు మైలాకరీలి హితుండు

గోల్ఫో మొదట మైలాకునకు నేవకుండైవిదప బెసానియోకు నేవకుండై
సవిదూషకుండు

ముసల్మీగోల్ఫో లాన్సింగ్టన్ కుండండి

బుజరు స్టీఫానో పోగ్గియాకు నేవకులు

పోగ్గియా యొకభాగ్యవంతునికూతురు నెరిస్సా యాపెచెలిక నై

జస్సీకా మైలాకు కూతుడు

వెన్నిస్సాగ్యవంతులు న్యాయానికారి యువ్యోగులు కారాగృహానికారి
పోగ్గియానేవకులు ముటియుఁ దక్కుబరిచారకులు రంగముకొంత వెన్నిను
లోమటికొంత బెల్కంటులోను — కథ ♦

మైలాకునకాంటియో తనమిత్రుండగు బెసానియోదూరదేశమునను
న్న పోగ్గియానుజూచివచ్చునిమిత్తము కోరినచోదనయొడలిమూంస మ
నిసేరిచ్చుటకొండంబడి కవ్రాసిమూండు వేలవరహాలప్పుతీసికొనుట జస్సీ

మాలో రెండునువలచి యతనితోఁ దసలఁడి ననముకుఁ గొంతహాఁసఁ
 సారిపోవుట మైలాకుతనకొమాఁగై పోకకువగుచుట మతియునాఁడఁ
 గొయో యొడలుసప్తమెపందుకునంతసించుట బెసానియొ పోన్ది యాకుఁ జేఁ
 టి యా పెవలన నెవ్వరికైన నీబోసనిమాటయిచ్చి యొకయుంగ్రముగలు
 చ్చుకొని యాంటనీయో తన్నుఁజ్జి కుణమురమ్మని వ్రాసినబాబు చడున
 కొనియతనికిఁ దటస్థించినయాపద పోన్ది యాకుఁ జెప్పిస్వజీకముకకు నా
 సానువరించిన గ్రాంటియానోతో నరుగుట పోన్ది యానెరిస్సలు పుగ వేస
 ములతో వెన్ని సుపురమున కేగి న్యాయస్థానమున పూరింముతోయ న
 కుఁకుఁ గాగూడదనియు నొకమనుష్యజీవముం దుర్మార్గముగాఁదీయనె
 చినవానియాశ్రిలో నగమురాజునకుందక్కు-సగమామనుష్యులకు నాసా
 నయునని వద్దతిచూపించి యాంటియోనుఁగాపాడి రాఁచే మెప్పంది బెసా
 నియొకుఁదానిచ్చిన యుంగ్రమునృహమతిగాఁబొంది యింటికివచ్చిం
 టనే వచ్చిన బెసానియొతో ముచ్చటబాడుచునచట బెసానియొతో
 చ్చినయాంటియానోతో నతనియొడలు నీమముగాఁజేపుచేరినవని నొక
 షవార్త చెప్పుట నెరిస్సాకుండతన నాఘరిగలసికొని సుఖించుట నీ
 తో జన్మికాటు పోన్దియొచేసిన దోర్బాబుచే మైలాకునిఁగూర్చికి యద
 మానులగుటయును.

(24) విండ్స్ వేజుక కల్లెను నాటకమునందలి వేసమాలు

పాల్వొలు

పెన్దను ఒక పడుచు పాఁడు

మాలో పల్లెటూరిన్యా గూనికాకి

స్థిండ్లకు మాలోకుదాఁచుది

పార్డు పేజీలు విండ్స్ కులోనిగుహాగూర్చులు

విలియంపేజీ కుజికోడుకులు

ఈవన్ను తెల్లపుకొహితుఁడు

కేయసు ఫ్రెంచివైద్యుఁడు

సత్యధారిత

బాగ్గులు నిప్పలు పిమ్ములు ఫాల్గువుని కంటనుండు వారు

రోబిను ఫాల్గువుని నేవకుండు

సింపిలు సెండరు చిభత్తుండు

గగ్న కేయసుని నేవకుండు

పార్డుదొరసాని

పేజీదొరసాని ఆ పెకొమా రెయగు పెనీ

స్వీటీ దొరసాని కేయసునకు నేవకురాలు

చీటిఫార్డుల నేనకులు రంగము విడ్డరు మఱియు దాని చుట్ట పట్ల — కథ *

పార్డుదొరసానిని ఫాల్గువువలచి సం దేశమంపుట ఫార్డుదొరతన భార్య ననుమానించి బూకను పేరు పెట్టి కొని ఫాల్గువుతో బరిచయము చేసి త న భార్య స్థితిగని పెట్టుచుంట ఫార్డుదొరసానియు స్వీటీ దొరసానియు ఫాల్గువు ఛాడ్య న్నమునకుండగు శాస్తి జేయఁగుట వన్నుట స్వీటీ దొరసాని ఫాల్గువు చెంత కేగి ఫార్డుదొరసానియు పేజీదొరసానియు సతనియు రములు చూచుకొని యతని వలచియున్నారనియుం దఱుచు నాయద్దరియొద్దకు సతి ని నేవకునంపుచుండుమనియు స్రహస్యముగా జెప్పట బూకను పేరు పెట్టి కొని తనయొద్దకు వచ్చిన ఫార్డుమాటలనమ్మి ఫాల్గువులను ఫార్డుదొర సాని పదివదుకొకండు గంటల మధ్యరమ్మున్నదని చెప్పగా ఫార్డుదొరతన భార్యపై మఱింత యనుమానపడి యానంగతికని పెట్టుటకు ద్వరపడుట ఫాల్గువు ఫార్డుదొరసానితో మాట్లాడుచుండగా నా పెతన పై ననుమాన పడి తననంగతి శోధించుటకై కొందఱితగుమనుష్యులతో వచ్చుచున్నాఁ డని పేజీదొరసాని చెప్పగా వినిదిగులు పడుచున్న ఫాల్గువునొక గంఠలోని తీకించివానిపై మెలగుడ్డలుకప్పి యేటిలో నా గంఠపడవై చిరంఢని. తనను దుకులకాజ్ఞాపించుట ఫార్డుతనయింట నెవరు లేకుంటఁజూచిసిగ్గుపడి భార్యను డిమాండ్డము వేడుకొనుట పేజీదొరసానియు ఫార్డుదొరసానియు ఫాల్గువు సకు డిమాండ్డహాసికొని యంకొక సారి మైనిమిదిగంటలకు గమత్త్రీ స్వీటీ దొరసానిచే వర్తమానమంపుట ఫాల్గువు ఫార్డుదొరసాని యొద్దకు వెళ్ళిన

గని బ్రూకుతోఁజెప్పి యామోహమాట్లాడుచు ఘోర్మోరకవచ్చును నన్ను
 దొరి వేటిదొరసానిచెప్పఁగా జడసియఁజ్రీలుతనముచేయఁగాఁడు నేనము
 వేయగా నిలువెడలిపోవుచు ఘోర్మోరచేదాపులుతినయి బయ్యువడిన
 ప్పించుకొనుట ఒకవిధమైనవయ్యాటతో పాట్లొందజేచేబట్టి నది నన్ను
 డుట ఘంటనుతనముఘోరముచే నేనీ బెండ్ల డుటయగును.

(25) నడివేసవిరేయి కొయ్యనునాటకమందలి వేసములు

ఏభనుప్రభువగుభీనను

ఈగన్న హెర్నియాతండి

లైసాండరు డెమిట్రీయసులు హెర్నియానువలచినవాడు

పైలాస్ట్రీయ భీననువివేడుకలకధిపతి

క్విన్ను వడ్రంగి

న్నగు కొయ్యపనిచేయువాడు

బొట్టము సాలెవాడు

పూటీ కొల్మిత్రులుబాగుచేయువాడు

స్నాటు కంచరి

పూర్వలింగు కుట్టుపనివాడు

హెర్నియా భీననున్వరించుకన్య

హెర్నియా లైసాండరున్వరించుకన్య ఈగనుపుత్రి

హెర్నియా డెమిట్రీయసునివలపుకలై

ఒరీరను గంధర్వరాజు

టీటెనియా గంధర్వరాజు

వక్త

వీను కార్త్యాయణుడుగంధర్వులు గంధర్వస్త్రీలు గంధర్వరాజురాజ్యాలనే
 వకులగు గంధర్వులు భీననుహెర్నియాలభ్యుత్పలు ఈగముతకన్ను ఈ
 టెనియాచెంగటియదవియా కథ

హోత్రుకూతండిదేమిటియనుని బెండ్లాడుమనగా నాపెయొప్పక
 లైజాండరుని బెండ్లాడుగోతినపుడందున కంగీకరింపకాతండిరాజుజెప్ప
 గా రాజుతండియిస్తానుసారమునదువని కన్యకకుమరణముగాని సన్యాసి
 నీర్వముగాని శిక్షయనినుడువగా నాపెదేమిటినునిమోహించిన తనన్న
 హితురాలగు హెలీనాతోడనవర మానముచెప్పి లైజాండరుతోఁగూడ
 నాథచ్చురమునుండిసారిపోదలంచుట కిచ్చు న్నగ్గు బొట్టముక్త ప్లాటీ స్నా
 టు స్తూర్వలింగులు రాజునెరుటనొకనాటక మాడదలంచుట హెర్మియ
 కైయడవికేగెడు దేమిటియనువలదనుచుండ హెలీనావెబడించి యొక
 యుడవిలోఁ దనుదప్పించుకొనిపోయిన దేమిటియనుని పెదకుచుహెర్మి
 యూచెంతనిడుకొంచు లైజాండరునిగొంచుట లైజాండరుగంధర్వులు తన
 కనుకరాసిన పుష్పరసమహిమచే నిద్దుర మేల్కొంచితోల్పడనకుఁగన్బ
 డు హెలీనాయదుమోహవడి యాపెన్వెంబడించుట హెర్మియూతన్నెవ
 బాసినలైజాండరునిపెదకుకొంచుదలడిల్లుట లైజాండరున్న యుడవిలోఁగం
 ధర్వరాజుతనకనుటరాయఁబడిన పుష్పరసమహిమచేనిద్దుర లేచి యెరుట
 నాటకమును వల్లించుచున్నబొట్టముక్తవ్వలచి తనవశముననుంచుకొన్నుట
 దేమిటియను హెర్మియూనుంజూచి బతిమాలేయూపెచేదిరక్కరింపఁబడి నీ
 దురించుపుష్పరసమహిమచే మేల్కొనితనయెరుటనున్న హెలీనానుమో
 హించుట దేమిటియను లైజాండరు హెలీనాకై పరశ్వరద్వేషమునుట
 హెర్మియూహెలీనాలుకలహించుట దేమిటియనులైజాండరు ద్వంద్వయు
 ధముకై పూనుట హెర్మియూహెలీనాలన్యోన్యద్వేషముతో నొండొరునెడ
 యుట గంధర్వయూయచేనానల్వడు నిమిరచుచువేటకువచ్చిన భీనసుచే
 మేల్కొల్పఁబడి గంధర్వయూయఁదొలఁగితొల్లింటి ప్రేమబంబొంది పెండ్లి
 చేసికొని నుభముంటయును

(26) ఉత్తరగడబడయను నాటక మందలి వేసములు

పెహ్లో ఆరగస్పరిభువు

జాను వానిసోదరుఁడు బారటఁడు

క్లాడియో ఫారిన్సుడడుచు వాడు
 బనిడిక్కు పాడువాపడుచు వాడు
 లియోనెటో మెస్సీనా పాలకుఁడు అంటోనియో వాగ్నోడగోడు
 బల్ల సరు పెడో సేవకుఁడు
 బొరాచియో కబ్బోడులిత్వరుజాను జెంబిజివా
 డాగ్బోక్రి వజ్జసులిద్దరసెకాడు
 ఫార్మిసు సన్యాసి
 ఒక యసెకారి
 ఒక సేవకుఁడు
 హిగో లియోనెటో కూతురు
 బీట్రిక్రి లియోనెటో మేనఁగోడలు
 మార్గోరటు ఉమూలాల్పిర్దు హీరో చెలికాంటలు సూతలు కామలివాంజ్రి
 భృత్యులును తంగము మెస్సీనా కథ

యుద్ధహంతువిజయవందిత క్లాడియో బనిడిక్కులు లియోనెటో మెస్సీనా
 సన్న హిగో బీట్రిక్రి సోక్రి మూర్టుడు క్లాడియో హిగో నుమూపుచుచు
 బనిడిక్కు బీట్రిక్రి సేలు భగవములఁజూచునుట లియోనెటో యింటికి రదానిగిరి
 చి యీసాతుకమునఁజేరిన న్న స్త్రీపురుషులొకరితోన మొక ముని యుట
 పాటలన్నిహోడించి సంసారముతోనుట హిరోనుక్లాడి హిగో జెంబి సేయు
 తకు. పేడో లియోనెటోలు నశ్చయించుట బనిడిక్కు బీట్రిక్రి సన్యాసి
 సూథమోహముఁదలఁజ్జిలుట బాను బొరాచియోక సోమలతో గుఱివ
 నించి గుడ్డిహోసోలోనఁ బెండ్లు దసిద్ధపడిన క్లాడియోతో హిరో గతి రాత్రి
 గుఱింతిగింటఁ బున నొక పడుచువానితో గిట్టిలోనుండి మాంట్టాడునుం
 దేననియు నొపికుట చునియుం బుట్టివెళ్ళించి న బ్యూలోననినెడదీ రో
 గుఱదూలనాడించుట హిరో క్లాడియో మూర్టుఁజెరకురించుటకు న్నెడక
 ట్టుమూర్టులు అందఁజేగినదివ వలియోనెటో సన్యాసి బీట్రిక్రి బనిడిక్కు సు
 హిరో మృతివెందినట్లుప్రచురిపనిశ్చయించుట బీట్రిక్రి బనిడిక్కునుక్లాడి
 యోనుఁడంపుటకుఁబరిగోల్పుట క్లాడియో హిరో యదరాధనహిత యునిత

బ్రహ్మదేవుని ముట్టచివర నుండి నానావిధములైన సతనానందమును
 నిత్యముగా పొందుచున్నట్లు కలనానందమును పొందుచున్నట్లు కలనానందమును
 పొందుచున్నట్లు కలనానందమును పొందుచున్నట్లు కలనానందమును
 పొందుచున్నట్లు కలనానందమును పొందుచున్నట్లు కలనానందమును
 పొందుచున్నట్లు కలనానందమును పొందుచున్నట్లు కలనానందమును

(27) ఒక్కొక్కరియను నాటకమునవచ్చు వేసములు

వెన్ని సురాజు

బ్రాహ్మదేవుని రాజ్యనికారి తక్కుననికాదులు

గాలినియూనో బ్రాహ్మదేవుని సోదరుడు

లోహోవిలో బ్రాహ్మదేవుని జాతి

ఒక్కొక్కరి వెన్ని సురాజుని రాజ్యనికారి కలనానందము

నిత్యము అమానో అతనిజగదామాయువాడు

లోహోవిలో వెన్ని సురాజునుడు

మొంటిలో పై పురాజ్యముననొక్కొక్కరి కలనానందము

ఒక్కొక్కరి నేవకుడు

జీవమోనా బ్రాహ్మదేవుని కూతురు నొక్కొక్కరి భార్యయు

ఎన్నియు అమానో భార్య

ఒకరుంకా కేవలమాయుంపుకుకలె

నావికుడు దూత వాగ్దానములు అనికార్లు ఘనములు గాయకులు నే
 వ్రాసులు రంగిము మొదటియంకము వెన్ని సురాజుని నాటక మంతయున ప్ర
 భుదండిలి యొడ రేపు — కథ •

మానోరోదనిగోలు ఒక్కొక్కరి కేవలమాయుంపుకు కేవలమాయుంపుకు
 నిత్యము పొందుచున్నట్లు కలనానందము కలనానందము కలనానందము
 పొందుచున్నట్లు కలనానందము కలనానందము కలనానందము

గోమేదానికి యొక్కెనొనిసరములాడుచు నతనినిబ్రవచ్చిచ. రాజభటులు
 తోఁగూడ రాజసభకుఁబోయియొక్కెనొని యొనర్చిన దౌర్జన్యము నా
 జిత్రఁజెప్పుట రాజుడిస్టమోనానాంగీకారముందెలిసికొని యొక్కెనొని
 సప్పించియాతనినైపునయ్యుద్ధమునకంపుట అయ్యుగోరోడరిగోలుకేసి
 మోనుఁ ద్రాగించిసైపునపజకతనిపై ద్వేషమాపుట్టించుట కేషియో
 నుబిఁదెల్లొ యువ్యోగమునుండి తప్పించుట అయ్యుగోడిస్టమోనాను కేషి
 యోవేడుకొని తిరిగియువ్యోగమును సంపాదించుకొను నుపాయమువచ్చి
 యూగరికిందనభార్యను సాయపడఁజేరేపించుట డిస్టమోనాతనభార్యతో
 కేషియోపైనల్కమానుమని పలువిధములఁబ్రాసెకంచుట అయ్యుగోయొ
 ఁక్కెనొకుడిస్టమోనాకేషియో లన్యోన్యమోహములు నున్నటునుమానము
 పుట్టించుట డిస్టమోనాకొక్కెనొపెండ్లినాడిచ్చిన చిఱురుమాలుందనభా
 ర్యచే నయ్యుగోతెప్పించుకొని కేషియో మంటజాఱనిడిచి డిస్టమోనాకే
 షియోనువలచి యతనికరుమాలిచ్చినదని చెప్పుటప ఁక్కెనొడిస్టమోనా
 నాయుమాలడిగి యూపెయదెల్లొపోయెనని చెప్పుటకు మఱింతయావోపెన
 నుమానించుచు నయ్యుగోదౌర్జన్యముచే నిశ్చయముగా డిస్టమోనాకేషి
 యోకు దుస్సంబంధమున్నదని నిర్ణయించుకొని వారలంబొలయులపని
 శ్చయించుట ఒక్కెనొరాజునొద్దనుండి సైపునవందలితనయధికారము కే
 షియోకొనఁగితన్ను వెన్ని సునకు రమ్మనున్నాజ్ఞలోఁదోవికొనుండి పుచ్చుకొ
 నించువుకొనుచు యెంతనున్నతనభార్యపై మండిపడి యూపెకుఁ జెంప
 కాయకొట్టుట అయ్యుగోడిస్టమోనాతో సంభోగింపఁజేసెదనని రోడరిగో
 నుభ్రమపెట్టి యూతనినుండిడిస్టమోనాకొఱకని సొమ్ములుపుచ్చుకొనుచు
 యదకాతనినిఁగేషియోనుఁ జీకటిరాత్రియందు నటుకుటకుఁబురికొల్పు
 గాఁ గేషియోరోడరిగోలన్యోన్య శత్రుత్వములు కాఁగాఁదాకేషియోకా
 లునఱికివైచి రోడరిగోనుఁజంపి యెవరోదుర్మార్గులీపని చేసినారనినల్పు
 లుఁజూకుట ఒక్కెనొనగమునిద్దరనున్న తనభార్యనేషి కేషియోతో వ్యభి
 చారింపఁజూపురములాడియాపెయెంతబతిమాలి తననేరములేమిలే
 యెవరోదుర్మార్గులుపెండ్ల పసికంచంపుట ఎన్నిబూయాహత్యం గారచిడి
 యెవరోదుర్మార్గులునయ్యుగోయన్యాయముగా నాపెయందు

బోపమ పన్నె ననియు న్నవ్వుముగానండటిలో వెల్లడించుట అయ్యుగోతన
భార్యను సహింపక పొడిచిచంపిపరుగిడుట ఒకెల్లో తానన్యాయముగఁ ద
నభార్యంజంపుటకువగచి పొడిచికోనిచచ్చిపోవుట లోడోవిగోయయ్యుగో
నుసకుఁ జిత్రవిధవిధించి కేషియోను సైప్రసున క్షణికాది గావించుటయును

(28) పెరిక్లిసును సాటక మందలివేసములు

అంటియోకసు అంటియోకసురాజు

పెరిక్లిసు టైరుయువరాజు

హెలికానసు సెస్కానీలు టైరుయొక్క యిద్దఱుఘనములు

సైమోనుడీసు పెంటాపొలిసురాజు

క్లియోను టార్సనుపాలకుఁడు

లెసిషేకసు మిటీలెనీపాలకుఁడు

సిరిమను ఫిసీససుప్రభువు

తలియాడ్లు అంటియోకునందలి యొక ప్రభువు ఇతని సేవకుఁడు ఫిలీమును

లియోనైను డయోనిజా సేవకుఁడు

సేనాధిపతి

ఒక బడవా వాని సేవకుఁడు

అంటియోకసు కూతురు

డయోనిజా క్లినుభార్య

లెసా సైమోనుడీసుకూతురు

మెనీనా పెరిక్లిసులెసాలకూతురు

లెకోరిడా మెనీనాదాది

ఒక కుంటెనకలె

ఒక పాలివ్రత్యదేవత

పల్లవి సాటకుఁడు

ప్రభువులు చోరసానులు శూరులు ఘనము నావికులు నాకాలస్మరు

అని తెలుసుకొనుట రంగము వానాదేశమును — శత

తనకొకమాత్రేనో సుధముగా నభ్యసించు నాంటి గుణము. కా పిను
 పరిపవచ్చు వాగలొక విడికకపోడిచియందు కుత్తముగాని పానినె
 నంగుచుంటు పొక్కి సావిడిక ధకునమాధానముగాజించి తన్నాంటిని
 ననుచుచుందు నేడగాయని. జడ్డిసిరివిపుట అధిగమింపకు పొక్కినెం
 జరిప గాలిసూయనంపుట పొక్కి సాంటియొకగు తనరాజధానిపై నుండి
 తిప్పజిపిడసమొనరించి తన్నుంపుననిశ్చకించి తానిన్నుకలబానిపా
 ట తాలిమానుకొనుట పొక్కినులేకుంటుజూచి త్తననదేశమునకేనుట
 కి యొనుడయోనిజాటు తమదేశమునఁ బెట్టికదుర్పుకే నుండికవగలు
 చుండఁగా పొక్కినువాతలకు నమ్మబ్బిగాదనయొడలోని భోజనసావగి
 యుచ్చుట. పొక్కిను పెంటోపిలిసునకు గాఢివానతానునఁ దనయొడలు
 చెడఁగా నమద్రమునఁ గొట్టకొని వచ్చియచటిరాజును నయొనుకీసుని
 యనుగ్రహము విధుయుట కుతునదిదలెనునటు పొక్కినునెదకుటకే స
 ముద్రమునమునెయుట పొక్కినుతే సాను వాపెతండియి న్నను నాతను
 నఁకెండ్లచుట పొక్కినుతే సాతీ వజియనాపెతుండఁదాఁగన్న కొ
 మాత్రతో కైతున కాంటియొకను కూతుతో జచ్చుటపని యొడపిప
 చ్చుచు దుపానునయొడ చెడఁగానాలువిడ్డులనుండి విడలుచుట పొక్కిను
 మృతిచెందినదని అసభాగ్యునొక పట్టెనుంది యందునాపెత్తివాని స
 ముద్రమునవిధునఁగా తానిని నిమనఃకట్టకొని యందునకేపురాతెన తే
 సానుగాపాడుట పొక్కినుమనివాపె కొనిజాలను క్లినుచెంతనుంచుట మరీ
 నాకెల్విజేటలకు. డయొనిజాయొక్క తొక్కొడమృతికి వగచునాపెజం
 పుటకే లియొల్లెనునకచ్చిగించుట నాకావన్న దులు లియొల్లె నుని బా
 టియి మరీనానునమవకమున ను. కుకొని మిటిలేరియనుభవమున నా
 కుకొకటకపాకమ్ముట మరీనావేళ్యావృద్ధి కొప్పుక చటిపాలకుని పుంక
 కుకొకటకపాకమ్ముట గౌరవముగాజరియట పొక్కి సచటికవచ్చి రగయొ
 కుకొకటకపాకమ్ముట మరీనావేళ్యావృద్ధి కొప్పుక చటిపాలకుని పుంక
 కుకొకటకపాకమ్ముట గౌరవముగాజరియట పొక్కి సచటికవచ్చి రగయొ
 కుకొకటకపాకమ్ముట మరీనావేళ్యావృద్ధి కొప్పుక చటిపాలకుని పుంక
 కుకొకటకపాకమ్ముట గౌరవముగాజరియట పొక్కి సచటికవచ్చి రగయొ

శి వ్రత్యదీవత కలలోఁజెప్పినట్టిపెనస్సు సందున్నయాపెగుడి కేగి యచటఁదసభార్యస్థాంచి యాపెచరిత్రముస్వలి తనకూతుఁలెసిమేకసుసకుఁడెండ్లిచేసి తనరాజ్యమున భార్యతోనుఖముండుటయును.

(29) రోమియోజూలియట్టులను నాటకమందలివేసముట

ఎస్కాలను వేరోనారాజు శిశున రాజబంధువుఁడు
మాంటేంగు కేపులెట్టులనొక్కోషమును నిర్దళుఁగునులు
కేపులెట్టు పినతండ్రి
రోమియో మాంటేంగుకొడుకు
మగూషియో రోమియోమిత్రుడగురాజబంధువు
బెన్వోలియో రోమియోమిత్రుడగు మాంటేంగుభాతృపుఁడు
బెన్వోలియో కేపులెట్టు దొరసానిమేనల్లుడు
లారెనెస్సు జానులుసన్యాసులు
బెన్వోలియో రోమియోసేవకుఁడు
ఫీటరు సెస్పనగ్రికరీలు కేపులెట్టుసేవకులు
అబ్రహము మాంటేంగుసేవకుఁడు
వైద్యుఁడు
మువ్వరుగాయకులు
ఇర్వరు భృత్యులు ఒకయసికారియు
మాంటేంగుదొరసాని
కేపులెట్టు దొరసాని
జూలియట్టు కేపులెట్టుకూతురు

జూలియట్టుదాది వెరోనాపౌరులు మాంటేంగుకేపులెట్టులజ్ఞాతులువేషధారులు భటులు దొవారికులు భృత్యులు వల్లవి రంగము నామంటువాలు— కథ

మాంటేంగుకేపులెట్టుల జనులుకలహమాడుచుండఁగా రాజవారలఁదనొందుట రోమియోకేపులెట్టుంట జరుగుమీదునకుఁబోయి ప్రచ్ఛన్న

నేడు ముత్యముగి జూలియట్టుతో పూట్లాడుట జూలియట్టుతో మునుగు
 లుచి అనుభవముననుండి విరోధియకాటకులొత్తించుట రోమియోజూలియ
 ట్టునకు నేడు మునుగుగోడదాటి దిగి చెట్టుచాలునబొంచియుండి నామొమొ
 దిగిటికెదురుగా పూట్లుండి రోమియోజూలియట్టుని తలజిల్లుచుండెను
 తన్నులు పుట్టుకొన నోపెయతనితో మాట్లాడి మునుగుతో ముట్టగిం
 టులకు మునుగు ముందు పదనని చెప్పిపోవుట రోమియోజూడి రుట్టునున్న
 న్యాసియొట్టుకులొను జూలియట్టులదనకుం జెండ్లి నేయుమని చెప్పి యదివ
 లునుదావలచిన రోమెలియట్టు ఎలవుదాదొలలనినదినున కనిచేరినా
 ట్టుతిగుట జూలియట్టు తనదాడినోమియోచెంత కనియునునును ము
 న మొదలెగిరహస్యముగా గుడిగా లారెన్నుచెంత నలనిబాత్తిగిహామ
 చేసికొనుట తనహియడగు మాంకొని యూచి వి నాబునకుగడిసి వల
 యుతుండొట రాజురోమియోకు విశేషవాసముపిసిందుట రోమియోతో
 జూలియట్టు తెలువాలువలకు నల్లపసుపుమనుభవించి నెఱుఁగెనొనిపోవు
 ట జూలియట్టు తిలివండులొ పకు పేరిన్నుతో రెండువిసములు గడువు
 లొక బెక్కిచేయనిశ్చయించుట జూలియట్టులారెన్నునొకేగియటనున్న పే
 గిమగ్యతో చిగముగిమాట్లాడినది రహస్యముగా లారెన్నునొక వ్యవడిగి
 యుదెడుతననొనగిసయొకవిసముగ సమ్మోహనోపనమును వీసికొనిపో
 వుట జూలియట్టుబంధువులచే బూడ్చునడుట తననేపకుడువచ్చి జూలి
 యట్టు మృతిచెందినమానినుంచబడినదని ఏనిరోమియోయొక వైద్యున
 కు పసమెనగిషమ కినిజూలియట్టున్న సమాధికడ కేగుట లారెన్నురో
 మియోయొక్క పక్కమానవంపుటకు మనుష్యుడు దొరకకుంటకుంకిం
 చుచుచాచు వరయుచుంట రోమియోజూలియట్టు సమాధిచెంతపూలు
 పుట్టుచున్న పేరినిస్సానంపి జూలియట్టుగొప్పెట్టెండెటచి యూపెనుట్టగొ
 ని యూపెమ్మచెదుటగోర్వక వినముగోలిచచ్చుట జూలియట్టుమత్తవి
 తినిపడువలెచి తనకయివినముగోలి మృతిచెందినతననాధునిజూచి
 యతనిదేలికొనుట కైజారుపుచ్చుకొనిచచ్చుట రాజునరిగినోపమాచార
 మంతయును లారెన్నుననునవిని మాంకొను కేపులెట్టులతో విచారించుట
 యును.

(30) పెంకెత్తెక్ చేయుటయను నాటక మునవచ్చు వేసఁకులు

ఒక ప్రిభువు సై (కంచరి) పూటకూన్ల ము సేవకుఁడు నాటకులు

జేటకాండు భృత్యులు

జేసా పాడు చాలోనిశ్శ్రీమగతుఁడు

నిన్నెంటియో సెజాలోనిమసలివాఁడు

లూసెంటియో యతనికొడుగు

పెట్రాసియో కేరీనానువరించు వెరోనాఘనుఁడు

గ్రీమియో హార్బెరియోలుఁ బమాన్కాను వలచువారు

ట్రానియో బమండెల్లోలు లూసెంటియో సేవకులు

గూమియో క్లెస్సులు పెట్రాసియో సేవకులు

ఒక పండిత ముద్రాఁడు

కేరీనా బమా కా వితంతువులు బేట్టెక్కూతులు

కుప్ప వాఁడు కుస్తలముక్తొనువాఁడు బేట్టెక్ పెట్రాసియో సేవకులు

రంగిముఠాడువా పెట్రాసియోలు ష్రిభువుతోగి పడియున్న సై

నునకుఁ బ్రిభువేషమువేసి వాకిఁ బ్రిభుఁడను భ్రమగల్పించి వానియెడ

కుటఁ బెంకెత్తెక్ సేయుట యనునాటకమాడించుట — కథ

పాడునాయనుఁ ట్టణమున బేట్టెక్కాయుకొక ధనహతుఁడకలఁడు వా

నికి ముగురుకూతులందు కేరీనాబమాంకాలు కన్యకలు దక్కునదివితర

తంపు కేరీనామిగుంగయ్యళి యాపెకుఁ బెండ్లియైన పిమ్మటఁగాని బ

యంకాకుఁ బెండ్లి సేయనని యాపెతండ్రివిశ్చయించెను పెట్రాసియో

యనువాఁడు తన నేర్పుచే కేరీనాను మచ్చిక చేసి పెండ్లి చేసుకొని సాదు

గావించెను బమరికాను లూసెంటియోవితంతువును హార్బెరియోపెం

డాడిగి.

(1) గాలివానయను నాటిక మండలివేములు

అలనోస్ (సేవిల్సురాజు) ఆరణ్యసోదరుడు సేవిల్సురాజును
 పోస్పేలో మిలనుకు జన్మన పభుడు అతనిని సేవిల్సురాజు
 మిలను కన్యాయభుడు
 ఫణిసందు సేవిల్సురాజు కొడుకు
 గొంజాలో వృద్ధుడగు న్యాయమోపదేష్ట
 అడ్రీయను ఫాన్సిస్కోలు ప్రభువులు
 కాలిబను అడవిమనుష్యుడును ములుగుడు నకు పోక బానిసీడు
 ట్రింకూలూ హాస్యగాడు
 ట్రిఫానో త్రాగిన యుగ్రాణపువాడు
 సోకాధిపతి
 తండేలు
 ఓడంగులు
 మిరాందా పోస్పేరో కూతురు
 అరియలు గాలిపీడ

ఇదిను సెరిసు జానో మొదలగు నయ్యమలును పోస్పేరోను సేవిల్సురాజు
 క్రింద దయ్యములును రంగము ఓడతోడి నంద్రము ఒకదీవియును—కథ

అలనోస్ సేవిల్సురాజును అంటోనియో ఫణిసందు గొంజాలోను
 యోడ పోస్పేరో మంత్రము హిమ స్వలుగుతుపానున ముగ్ధుడు పోస్పేరో
 మిరాందాతో నోడలోని వారలు తన శత్రులని లెట్టుట ఫణిసందు పోస్పేరో
 రో ప్రేరించిన యరియలుమాయచే పోస్పేరో మిరాందాను యొద్దుకు వ
 చ్చి మిరాందాను మోహించుట మిరాందా కూడ ఫణిసందు స్వయంచుట అ
 లనోస్ సేవిల్సురాజును అంటోనియో గొంజాలో అడ్రీయను ఫాన్సిస్కో
 మొదలగువారు భూమికైయ త్యాగశ్రమముగా నూట్ల ముగ్ధులను
 నలనుని వేదకురుడగా నాంటోనియో సేవిల్సురాజును అంటోనియో సేవిల్సురాజు

శ్రీమతులు తప్పదక్కువారలు ఆరియలుమాయగో నిడుగిపగా లాలనోన్
గొంజాలోలను జరిపినేపిల్లుకాజ్యమాకగిమింక సన్న స్థలుకాగో వారు
భయలులేచి శత్రుధారణమునకుఁ గోమడుగఁగా వీరలుసింగిమాలగప
దనవనిబొంకుట కాలిబనుకట్టలు మోసికొనివచ్చును త్రింకోలూనుజూఁ
చిజడిసి నేలపైబోరిగిలఁబడుకొనఁగా త్రింకోలాగాఢివాన వచ్చునేమో
యని కార్యములుంగాంచి భయపడి కాలిబనుచొక్కాయలో నొసగినవు
డు కాలిబన్నతని దయ్యమనుకొని వడఁకుచుండగా స్త్రీనోకాగిజంట
గాఁ బ్రాకుచున్న కాలిబను స్త్రీఫానోలనోళ్లలో సారముపోయఁగా వార
లు తమస్థితి తెల్పఁగా స్త్రీఫానోట్రింకోలా ఆలనోమొదలగు తమవారంద
ఱు నముగ్రగాములయినందుకు వగచుట ఫర్దినందు మిరాందాలనోన్యన్య
ముఁజేమించి పెండ్లాడనిశ్చయించుకొనుట కాలిబను స్త్రీఫానోట్రింకోలా
లకు పోస్పేరోస్థితిచెప్పి యతనిఁజంపనుపాయముచెప్పట ఆలనోసెబాస్ట్రి
యను ఆంటోనియో గొంజాలో ఆడ్రియనుపాన్నిస్కోలు వివిధగతుల న
గియులుయొక్క మాయలకుఁజిక్కి యాశ్చర్యపడుట పోస్పేరోమిరాం
దా ఫర్దినందులపెండ్లికొప్పుకొనుట కాలిబను స్త్రీఫానోట్రింకూలాలు పోస్
స్పేరోగుహకునమీపించి పలువిధముల దయ్యములభాధనందుట పోస్పే
రోహారలపైఁ గరుణించివారలకుఁ దాబయల్పడి తనస్థితిఁ దెల్పిఫర్దినందును
మిరాందాను న్వారలకగ పర్చి యోడలోనిమిగిలినవ్హారలఁగూడ రప్పించి
యోడభద్రముగనున్నదని యునిదంత తనమాయాశక్తి యనియు వార
లతోఁజెప్పి మఱునాఁడువారలతోఁగూడ నేపిల్లునేళమునకేగ నిష్క్రమిం
చుటయును.

(32) ఆ తేన్నైమనను నాటకమందలి వేసమలు

తైమను (ఆతేన్నైపురమందలి యొకఘనఁడు)

యూనియను లుగూలోను సెంపోనియమలు (ముఖస్తుతిచేయువర్జులు)

తొట్టిడియను (తైమనునిదొంగమిత్రులలోనొకఁడు)

నిసిమెంటను (ఒక మొరటువేదాంతి)

అల్పిబ. కూడిను (అల్పిబ.లోనియధికారి)

శ్రీవియను లుసీలియను నర్వీలియనులు (శ్రీమనునిసేవకులు)

కాజిను లోటను టీటను లూసియను హర్బిన్నియను ఎంటింగులు

(శ్రీమను కప్పిచ్చిన వారి సేవకులు)

ముగ్గురుకొనారదు) ఒక సేవకుడు ఒక విదూషకుడు

కవి చిత్రకారుడు నగలముక్తవాడు వర్తకుడు

ఒక ముదుసలి

శ్రీయా శ్రీమోండా) (అల్పిబ. కూడినుని యుంఘ కుక శైలు)

మన్మథుడు వేనకాండు)

ప్రభులు రాజ్యాధికారులు ఉచ్యోగులు సైనికులు దొంగలు భృత్యులు
రంగము అల్పిబ. మోయునాచెంగటియంపులును— కథ

కవి చిత్రకారుడు నగలముక్తవాడు వర్తకుడు వర్ణముక్తవాడు
మొదలగువారలనోన్మనము సంభాషించుకొని శ్రీమనునిచెంత కేగుట శ్రీ
మనునింటోడియనుకు ఉద్బిచ్చివానిచెట్టవిడిపించుట శ్రీమనులుసీలియ
నునకు ధనమొసంగి పెండ్లిచేయించుట శ్రీమనుకవి చిత్రకారుడు మొద
లగువారిస్సన్మానించుట ఏపిమాంటనుశ్రీమనునియవివేకము గూఱుచుం
ట అల్పిబ. కూడినుప్రభులు దొరసానులునోన్మగులు గాయకులు మొదలగు
నానాజనులకెంతో వేడుకతో శ్రీమనువిండుచేయించి బహుమతులిచ్చుట
శ్రీమనుకప్పిచ్చినవాండ్రితనియొద్దకు గాలదోవముపట్టుచున్న పత్రిము
స్థీవియను శ్రీమనునితో నలనియాసికి నిండియప్పుతని కున్న దనిర్పవర
చుట శ్రీమనుతనయొద్దమిత్తులమని భోజనభాజనములందును దమబా
గడుచుండుప్రభుల యొద్దకునాహామ్యార్థము సేవకులనంపెనుగాని యొ
కరిగిటలేననిపించుకొనియె నొకరిడిప్పుడువిలులేదనియె . నింకొకరిడంతక
న్నుగానకప్పులవారు కానేలయనిదీవాలు పెట్టవోగెగ నిట్లుపాతుత
ప్పించుకొనిరి కానియొక్కడైనదనకు నాయపడకుంటకునవ్వలవాండ్రం
దిన సేవకులకుబడిసితానిల్లు వెలువడ లేకుంటకువెట్టికోపమున మండిపడు

చుంటున్నట్లును దీనిని రాజ్యానికాదుచే విదేశవాపశీక్షవిధింపజడి న్న్య
 శత్రుత్వోగలసి తనదేశముపైదండెత్తి తాదలఁచుట టైమనుపూర్వ
 ముననవిందులనారగించి తనుబొగడుచుదనకొకొంతయుఁ జునికిరానినగుకి
 పటమిత్రుల నందఱువ్విరచుచేసెదనని మిషువెట్టిరావించియందఱిపెవేడిసి
 యుచున్నపడఁదిట్లుగా వారెల్లరతనికేబిచ్చెత్తినదని నొచ్చుకొనుచుబోవుట
 టైమనుమనుష్యులచార్జ్యముఁ దలంచిమానవసంఘమునొసె యడవికే
 గుట ఆల్పిబ మూడినుఫిర్నియా టైమెండ్రాలతోనాతెన్నుపై దండెత్తి పో
 వుచు నడుదారిలో టైమనుంజూచి మనుజులనసహ్యించుకొను నతనిచేఁత
 న్నాటవినియతనిసలఁ బంగరుబొందెపోవుట దొంగలు టైమనుపలససీతి నే
 ద్చుకొని యతఁడిచ్చిపబంగారుంగొంపోవుట స్థేవియనును టైమనుప్రియ
 ముగా సంభాషించిబంగరిచ్చిపంపుట బంగరుబొందనాసించి మిత్రులవ
 తేవచ్చినకవి చిత్రీకారులవిరుద్ధమను కొంతబంగరిచ్చితిట్టి తన్నిపాఱఁద
 టుముట టైమను రాజ్యానికాదుటతో నసంధర్భముగామాట్లాడి తనగు
 హలోఁకరిగివృత్తిచెందుట

(గిరి) టీటసు ఏండ్లోనికననునాటకమందలి వేసములు

సాటిర్ని నను రోముచక్రవర్తి
 రాజిమానసు సాటిర్ని ననుని పోదరుడును లేవీనియాను వలచినవాడును
 టీటసేండ్లోనికను గాతులనెదిరించినసేనాభివ్రతయగునొక రోమనుమనుడు
 పూర్వసాండ్లోనికను ప్రజాపతినిధియు టీటసునిపోదరుడును
 లూసియను క్వెంటసు మాన్వియసులు టీటసునికొడుకులు
 చిన్న లూసియసు లూసియసునిపసినిడ్డఁడు
 ప్లీయసు మాన్విసునికొడుకు
 తువిలసు ఒక రోమనుమనుడు
 అల్లార్చసు డెమిట్రీయసు చీరసులు తామోరాతోడుకులు
 అరాను తామోరాజారుడు
 ఒకయనికారి ప్రజాపతినిధి మాతపరిహాసకుఁడు గాతులు రోమనులు

మోరా గాత్రులరాణి

లవీనా టీటసునికూతురు

పికచాది యె కన్యా శిశువును

టీటసుని బంధువులు రాజ్యాధికారులు ప్రజాప్రతినిధులు ఉద్యోగులు
విధులు భృత్యులును తంగిము రోమును వాటి సచ్చెంగటి ప్రాంత
మును— కథ *

సాటిన్ననను బేసి మూసనులు రాజునవికై కలిపించివ్రాసినా
మడుగుట టీటసుగాత్రులనుబయించి యుద్ధమందుమృతులై సంతానమురువడి
యొక్కందుకొడుకుల వీనుంగుపెట్టెలతోను బందెలుగాఁ జేరబడిన తా
మోరా ఆలాస్యము చీరను దెమిట్రియసు ఆరానుమొదలగువారితోడను
జయభేరిలుమోయినతెంచుట టీటసునకుఁబ్రజాప్రతినిధులు రాజమహ
కుముపెట్టెదమున యతఁడంగీకరింపకుంట తామోరా పెన్దకొడుకును
కునులు తమజీవతులకుబలియిచ్చుట టీటసు సాటిన్నననునకురాజమహ
కుమిడుట సాటిన్నననుతామోరానుఁ దనరాణిగోఁగకొంట బేసిమూస
గుం లెవీనియూనెత్తి కొనిపోవుచుండగాఁసతనికిమాన్యసులూనియసుమృత
యనులుతోడ్పడుట టీటసునందుకొప్పుక వారి వెంబడింపుమచచ్చ డ్డిసమ్మటి
ననునింజంపట టీటసునిసాటిన్ననను తూనాడిననకు లెవీనియూ యక్క
లేదనితామోరా రాణితోఁజంపనగమన కేగుట టీటసుననకొడుకులచేతను
మరియుఁబక్కవర్తిచేత నవమానింపఁబడి యొంటనేగుటకుమోఁదించుట
నూన్యసు బూనియసు క్వింటసు మూన్యసునలు టీటసునివేడియతనియొ
గికారమున మృతమయినకుత రక్షియలు మధావిధిగఁ జేయుట సాటిన్న
నను తామోరాదెమిట్రియసు చీరనారాజతోఁగూడి బేసిమూసన్లనినియ
మొదలగు వారింగిలిసికొని లెవీనిననుబలాశ్కారముగాఁ గొంపోయిన
మకు బేసి మూసనునుమతియుఁజన కనిష్ఠులొటీటసునువానికొకకులనుగట్టిం
పఁగా తామోరాచక్కవర్తితో రహస్యముగా వారకువరి పట్టించెదననుచి
ప్పిత్తెనివారలతో నతనినబృహత్తుట దెమిట్రియసు చీరనులెవీనియూ

శ్రీమంచుకొనుటకై పోరాడుచుండ నాతనువారలతో రేవుద్వారవనములో
 ఓడకవర్తి వేటాడునపుడు చక్రవర్తినింగలిసికొన లెవీనియామొదలగు
 నాడంగులువచ్చెదనాడు మీతల్లితోనాలోచించి లెవీనియాతో మీయి
 ప్తముతీర్చుకొన వచ్చుననిచెప్పివారల సమాధానపర్చుట ఒకలోయలో
 తామోతాయారనులు కీడించుచుండఁగా బెసియానస్లెవీనియాలభికివ
 చ్చి వారలన్వేటఁజూడరమ్మన తామోరాకుట్రవలన డెమెట్రీయసుచీర
 నలువచ్చి బెసియానసుంబాడిచి చంపియొకగోతంబడవైచి లెవీనియాను
 బల్మిచెఱఁబట్టుటకుఁగొంపోవుట ఆరనుకుట్రవలనమార్ద్యయసు క్వింటసులు
 బెసియానసుతోయంబడిన గోతఁగూలుట తామోరానాటిర్చిన నేడ్వో
 నకసుల నభికిరావించిమార్ద్యయసు క్వింటసులు బెసియానసుంజరపినారని
 చెప్పుట ఆండ్రోనిక సెద్దియుఁదోచక లూసియసు న్నెంటనిడికొనిపోవుట
 ఒకలోయలో డెమెట్రీయసు చీరనులు లెవీనియానుచెఱఁబట్టి యాపెచే
 తులను నాల్కనుఖండించియేగుట మార్ససులెవీనియాను వెదకుచునొక
 లోయలోనున్న యాపెంజూచివగచి యాపెనింటికిఁగొంపోవుట లూసియ
 సు విదేశవాసశిత్వస్విధింపఁబడుట లూసియసు టీటసు మార్ససులెవీని
 యూలుకూడి నిలపించుచుండ నా బెనువచ్చి యుండెవరిచేయికోపిపంపినను
 రాజుటీటసు కొడుకులంగఁచెదనన్నఁడని చెప్పఁగా దక్కినవారు తమత
 మచేతుల నిచ్చెదమనుచుండఁగా టీటసు తనచేయిగోసి యాయనుకిచ్చుట
 ఒకదూతటీటసు కొడుకులశిరస్సును మఱియతనినరకఁబడిన హస్తమున
 తనియెదుటనిడిపోవుట లూసియసుగాతులంబురికొల్పి రోముపైదండెత్తి
 వచ్చెదనని తనతండ్రినోదార్చియేగుట లెవీనియా యసుకపైనోటనొక
 ప్తాల్ల పెట్టుకొని తనమొండిచేతుల సాయమున డెమెట్రీయసు చీరనులు త
 నభర్తంజంపి తనుఁజెఱచితనచేతులు నటికినాల్కఖండించి నారనిఁజె
 ల్పుట చక్రవర్తిని యారనుపోల్కిగా నొకనల్లనికొడుకునని యాబుడుత
 ని చంపుమని దాదిచేశనతనియొద్దకంపఁగా డెమెట్రీయసు చీరనులతోను
 న్నయార నాబిడ్డవిగాతులదేశమునఁ గాపాడ నంచిదాదినిఁ బొడిచిచంపి
 యొక తెల్లనిశిశువునుఁ చక్రవర్తినికప్పఁజెప్పడని డెమెట్రీయసు చీరనుల
 కుపదేశించు టీటియసు విదూషకునిచేతికి విజ్ఞాపనపత్రికనిచ్చి చక్రవర్తి

కడిచూపి యతఁడేమనునో తిరిగితనకుఁ జెప్పుమనుట చక్రవర్తి విదూషకుఁ
డిచ్చిచ యుక్తరమునుఁ జదివికొనివిదూషకునకుఁజెప్పి విధించిటీటసునిఁడ
నచేతనఱుకుటకై యతనిఁబట్టితెమ్మనుట ఈమిలియస్సుగాతుల సే న
స్సార్చికొని లూసియసునోమునై దండెత్తివచ్చినాఁడనఁ జక్రవర్తి జడిపి
లూసియనుని టీటసునింటఁదగ్గలిసికొమ్మని యిమిలియసునంపుటగాతుఁ
స్సనికులచే నారనుపిల్లనితోఁగూడఁ బట్టువడుట తామోరాటీటసునకి నే
జెత్తి నదనినిశ్చయించి డెమిట్రీయసునీరనులతో నడురేయిబయలుగజ్జి టి
టసుని యింటికివెళ్లియతనితోఁ జాఁబగదయ్యమనియుఁ దనకొడుకులిరు
వును నొకఁడుచేతదయ్యమనియుఁ దమ్మునుయధేచ్చగా నియోగించినచో
నభిష్టముతో ర్చెడమనియుఁజెప్పట టీటసా పెమాటలుసమ్మిచెల్లు నటించు
చు నాపెనుమఱి యాపెకొడుకులనుఁబోల్చి చక్రవర్తి నిదనయెడుటఁ జె
ల్లమనినోడుట నఁయె లూసియసుని మఱిముఖ్యగాతుల సేనాధిపతులను
నీయింటికిఁబిందుకై రప్పించుము చక్రవర్తింజక్రవర్తినిని మఱియూపెకొ
డుకులను నీయింటిఁబిందునకు వచ్చునట్లుచేసెదనని తామోరా చెప్పిపోవు
ట టీటసుఁహూర్సునునితో గాతుసేనాధిపతులను వెంటనిడికొని లూసియ
సుని వెంటనేరమ్మనుమనిచెప్పిపంపి వల్లియసునిబిలిచి డెమిట్రీయసునీరను
లను విడిచికట్టివారలకు నోళ్లుమూసి తెవీనియాచేత నొకగిన్నెనిడివారలు
చేసిన నేరముల వారలతోఁజెప్పి వారిగొంతుకలఁగోని యానెత్తురాగిన్నె
లోఁబట్టి వారితలకాయలు మెత్తగాదంచి యానెత్తుటనుడికించివరకుట చ
క్రవర్తిని తనయింటికిరాగా టీటసు మార్సును లూసియసు తేవినియా
గాతుసేనాధిపతులతో వారలఁగూర్చుండఁబెట్టి తావంటవానివేసమూని
తావండిసపదార్థము నెమటనుంచి తెవీనియాను బొడిచిచంపుట చక్రవర్తి
తారణమేమనియడఁగ డెమిట్రీయసునీరనులు బెసియానసునిచంపి తెవీ
నియానుఁజెటబట్టి యాచేతులనఱికి నాల్కనుఖండించిరనియు నడియెఱుఁ
గక నీవునాకొడుకులఁ సంపింగినావరియు నారనుతనచేయికూడానఱుకు
కొమనట్లు కుట్రవన్నినాఁడనియుఁజెప్పట చక్రవర్తి డెమిట్రీయసునీరను
లను బిలిపించుచుఁబెప్పినపుడు టీటసిదిగోవారల నీతామోరాతిగమంకిం
చుచున్నదని యాపెదార్థనకమున్నట్లడించి యాపెన్బొడిచిచంపుట

దుకొప్పక చక్రవర్తి టీటసుంబాడిచిక్కుల్పుట లూసియను చక్రవర్తి
బాడిచిచంపుట ఆరనుసికిడగుళిక్షవిధించి రోమనులు లూసియనుని దమ
కు రాజుగాఁజేసుకొనుటయును.

(4) త్రోయులను క్రెసిడాలను నాటకమునందలివేనములు

ప్రియాము త్రోయిరాజు పానికొడుకులు హెక్టరు త్రోయులను వేరిన
డిఫోజను హెలీనసులు

ఈనీను అంటేనరు త్రోజను సేనాధిపతులు

కల్చను గ్రీకులతోఁజేరిన త్రోజనుగురువు

పండారను క్రెసిడావినతండి

మూర్గరిను ప్రియామువిజారపుత్తుడు

ఆగమమ్మను గ్రీకు సేనాధిపతి మెరిలానువానిసోదరుడు

అచిల్లెను అజుక్కు ఉలిసిను నెట్టరు దయామెడిను పెత్తొక్కనులు గ్రీకు
సైకులు

తీర్చిటిసా మఱుగుజ్జుబండఁడు

త్రోయులను వేరినుడయెమిడినులు సేవకులు

హెలెను మెరిలానునిభార్య

ఆండ్రోమేషీ పెళ్ళిరునిభార్య

కనాతడా ప్రియామునికూఁగిచగు మాంత్రికురాలు

క్రెసిడాకుల్కుసునికూఁతురు

త్రోజనుసైనుకులు గ్రీకుసైనికులు రంగము త్రోయిగ్రీకునిరము
ను కథ

త్రోయులను క్రెసిడా మైదనవలపును పండారనుతోఁదెల్పుట క్రెసి
డావనచెంగటనుండి యుద్ధమునుండిపోయెడు వీరు పండారనుతోడనుండి
హరించుట గ్రీకువీరులు త్రోయునుజయింపఁబోక రిల్తగానేడెంద్రనుండి

అనుంటే విచారించుట . . . గ్రీకులతోననతో ద్వంద్వయుద్ధముచే
 యుగిలనందుననుచును గ్రీకుసైన్యములోఁ జూటించుట గ్రీకుసైనికు
 లుకోరినట్లు హెలెనుగ్రీకులకుఁ దిరిగి యప్పగించఁదగునా లేదాయని ప్రి
 యోముకొడుకులతో నాటించియుట గ్రీకులు ఘామేనత్తును గొంపోయి
 తట్ల పేరిసు గ్రీకు సేనాధిపతిభార్యయూ హెలెనుండెచ్చెదెచ్చుకొన్న దా
 నివిడువనేలయని కొందఱువిడువకున్నచో గ్రీకులవలనఁ దమదేశమున
 కుఁజేటు వాటిల్లునేమోయని మాటికొందఱు నభిప్రాయమిచ్చుట కెసాం
 డ్రా హెలెనుం గ్రీకులకప్పగించనిచో ట్రోయికి ముప్పుకలుగుననిచెప్పి
 పోవుటట్రోయిలను క్రెసీడానొయ్యన్యమువలచికపగూఁడుటా క్రీకులదేబట్లు
 పడిన యాంటీనరునిఁదిరిగి ట్రోయిసైనికులకిచ్చి హానిగిహూఁగ క్రెసీడా
 ను గ్రీకులకిచ్చుటకు పేరిసుమొదలగు ట్రోయిసైనికులొప్పుకొని ట్రో
 యిరసునిఁ దమయెద్దకుఁ బిలిపించుట పేరిసుట్రోయిలనునితో క్రెసీడాను
 గ్రీకులకర్పించుమన నాతఁడాలాగాయని యలుకఁగోయి క్రెసీడాకుఁదా
 ర హన్యముగా గ్రీకుసైన్యములోఁగలసి కొంచుగదనుననిచెప్పి యాంపను
 గ్రీకులకప్పజెప్పుట గ్రీకు ట్రోయిసైనికులొకచోట నొక రేముకలసి
 జనముసేయనిచ్చగించుట ట్రోయిలను క్రెసీడాడఁబోఁపడుతో గహ
 న్మనల్లాపములాడి హానికి తానిచ్చిన నొక్కయి చేతనిచ్చిపంపుట కను
 లారఁజూచివండిపడుట శత్రుసములు బాగుగ లేవు నేడుయుద్ధమునకుఁగో
 వలదని తలిదండ్రులు సోదరియుంభార్యయును వారించుచుండగా హెస్టిరు
 వినక ట్రోయిలనుతోఁగూడ దగఁరంగమున కేగుట అచిలెను లసిశిశ్రు
 ములువిడిచి కూర్చున్న హెస్టిరుంజగవుట ఉభయసేనలు హెస్టిరు చచ్చు
 టతెలిసి యుద్ధమునాటికేజూలించి తమతమ విడుదల కేగుటయును.

(35) పన్నెండవరాత్రి లేకనీయిచ్చగించుపదన నాటకీవందలి వేన్
 ముల్లు

అట్లునయితే ఇల్లికియాపగిభువు
 పాదానింకొక పాదానింకొకరుండు

అంతోనియో నొకాధికారి సెబాస్టియనుమిత్రుడు

నొకాధికారి వయోలామిత్రుడు

వెలెంటెను కూరియోలు ప్రభుసచివులు

శొంచి ఒలివియాపినతండ్రి

ఆగ్నీకు

మాల్వోలియో ఒలిపియాకుబంధారు ఫేభియను విదూషకుడగుపెస్టీ ఒలి

వియా సేవకులు

ఒలివియా భాగ్యవంతురాలగుదొరసాని

వయోలా సెబాస్టియనుసోదరి

మెరియా ఒలివియాదాసి

ప్రభులు గురువు నావికులు అధికారులు గాయకులు భృత్యులు రంగము
ఇల్లీయాలోనిపట్టణము దానిచెంగట సముద్రతీరము— కథ ♦
ఆర్సినుతన దలికానితో నొలివియానూ పెసోదరుని గూర్చిచింతించుచులు
రుషులంజూడకుంటవినుట వయోలాసముద్రమునఁ గొట్టుకొనిపోయిన త
నసోదరునకై చింతించుచునూర్నురుని మండజేషమున సేవించుట సెబాస్టి
య నాంతోనియోతో దనతో నొకసారిఁబుట్టి తన్ను సరిగ్గాఁబోలిన తన
సోదరినముద్రమునఁ గొట్టుకొనిపోయినదనియు నాపెన్వెదకుటకై రోడరి
గోపేరుపెట్టుకొని యూర్సినుచెంతకుఁ దానేగెదననియు సందుకునీసాయ
ముకావలయుననియుఁగోరుట ఒలివియాయొద్దకు వయోలాప్రభునిచేఁబం
పఁబడి యాపెచేఁబ్రేమింపఁబడి యాపెచెలికత్తెచేనంపిన యుంగ్రమం
దుకొని యాపెతెల్విలేమికిఁజింతించుట ఆర్సునువయోలాచేతి కొకనగయ
చ్చియొలియాకిమృనిచెప్పట ఆర్సినునివయోలావలచిపఠితపించుట ఒలివి
యావయోలాతోఁ దనవలపులెల్లఁగానాపెతప్పించుకొనుట మెరియాయొ
లిపియావాసినట్లొకయుత్తరము కల్పించిమాల్వోలియోచెంత నవ్వలా
గా నతఁడొలివియానువలచిన దనుకొనివికారపడుట తాగ్రుహోతగు
లైన తనతాగ్రుమ చెలికాడగు నాగుచీకుతోనొలివియాని స్వలచినదికా
నినీ ర్యగుణమాపెనుఁ గస్పర్చుటకై యాపెయొద్దకు రాజాజ్ఞచేరాకపో

కలు సేయుపడుచువానితో నీవెదిర్చిపోరాడీగెల్చితేని నీయెడలనా పెడఁ
 నురాగమధికమగునని పురికొల్పఁగానతఁడు వయోలాను నడుచూర్చును
 నాహ్వనముచేయుటకోర్వకతఁడు సెబాస్టియనునొని యాతొననగడు
 నాంటోనియోయాగుచీకు నెదురించునపుడతఁడు రాజుశత్రువుఁడుగాన గా
 నభటులతనింజెటకుఁ గొంపోవుచున్నప్పుడతఁడో సెబాస్టియనుఁడనీయే
 ద్దనాదాఁచిన ధనముగానినన్నుఁగొనియెటుంగననెద వింతయన్యాయముత
 గడునినునంపమునుండి రక్షించియుటకునురక్షితముగాఁ దీసికొనివచ్చినం
 గుకా యిట్లాడుకుంటివనివాపోవుచుఁబోవుట కనిపెట్టివయోలా గూహన
 న్ను నాసోదరుఁడనుకొన్నాఁడు సెబాస్టియను మున్నీటిముప్పునుండి బ్రతికే
 యిచటనుంటగూఢియనినంతసించుట సెబాస్టియనునిఁభర్తు నాదొరిసోని
 నిన్నుశీఘ్రముగరమ్మన దనఁగా నాపెనునేనెటుంగనీవెవఁడనోకానినీతొ
 వనునిపుపోయని యాతనియాగుచీకిడిగో దొరికినావాయురీ యొకచెంపకా
 యకొట్టఁగానయోన్తోయిచట వారలెల్లపిచ్చివారేయనియతనిఁబట్టిమర్దిం
 చుచుంట యూరికనిపెట్టి యతనిపెకుఱుకఁగా పెర్వరువలన న్ననమాచార
 మువిని యొలివి గూయడ్డుపడిజెలచి యాగ్చీకులందగిల్చివైచి యయ్యానా
 యింటికిరమ్మాయనిపిలువనతఁడు నిస్సంశయముగానిదంశయు మాయగా
 నికలగానియగుననుకొనును నాపెన్వంబడించుట చీకటిగదిలోఁబిచ్చివాఁ
 డనితలంపఁబడి యొలివియాచేనుంపంచఁబడినమాలోలియోతో ఫేలియ
 నుల్లందియున్నాగు చీకుపెట్టేమెరియాలుహాస్యమాడుట మిలివిమామొకగు
 రుపుచెంతఁదన్నుఁ బెండ్లాడవలయునని సెబాస్టియనునిగుడికిఁగొంపోవుచుం
 డనతఁడెద్దియూఁదోచక విస్మయఁడై యరుగుట ప్రభువువయోలామొలివి
 యా సెబాస్టియనుజెలచియాగ్చీకు ఫేలియను పెర్వనుమాలోలియో మో
 యాలోకచోఁగూడుటచే యాధార్థస్థిత్వై లంపడుట రాజువయోలాను
 బాస్టియనొలివియాను యధావిధింబెండ్లాడుటయును

కీ. వెరోనాయందలి యిద్దరుగుమనుష్యులను నాటకభండలివేనఘటన

సిల్వియాతండ్రియగుమిలెనాగ్ని

వెలంబైను ప్రోటియసులిద్దరు తగుమనుష్యుల
 ప్రోటియసుని తండియానాంటోనియో
 తూరియో వెలంబైనుని శ్రీతిశక్తి
 ఎగమూరు సిల్వీయానాకాళి
 స్వీడు వెలంబైనుని సేవకుడు
 లాన్సుప్రోటియసుని సేవకుడు
 ఆంటోనియో భృత్యుడౌపాంతినో
 తూలియాశరణుగొన్న పూటకూళ్ల ముక్త
 వెలంబైను శత్రువులు
 ప్రోటియసునవలచిన జూలి మా
 వెలంబైనునివలచిన సిల్వీయా
 లూసెట్టాజూలియా చిలికై

సేవకులు గాయకులును రంగము వెరోనామిలను మఱి కూచంగటి
 యడవియును కథ

వెలంబైనుతన చెలికాడంగు ప్రోటియసుతో మాట్లాడి స్వీడు స్వేంటనిడు
 కొని మిలెనాజనభానదొడైట ప్రోటియసుజూలియానువలచి జాబంపిప్ర
 త్యుక్తరమంది చదువుకొనుచుండ నతనితండియాతని న్నిలెనాజనభాన
 దొడవుకమ్మనిపంపుట వెలంబైను సిల్వీయానువలచి యాశ్రయించుట
 ప్రోటియసుజూలియాకుఁ దనయుంగరమిచ్చి యా పెయ్యుగ్రముద్దాగై కొ
 ని కా రెన్ను స్వేంటనిడికొని మిలెనాజనొద్దకరుగుట ప్రోటియసురాజ్య
 వే వెలంబైనుదరిజేరి యతఁడువలచిన సిల్వీయానుదావలచి జూలియా
 నుమఱచి యతని పెంగిట్టకాతని గుట్టుచెప్పి రాజుచేవతనిదేశమునుండి వెడ
 లగొట్టించుట వెలంబైనుకయడవితో బలాత్కరముగా లాన్సుతోఁగూ
 డ వొంగుటగువగుట సిల్వీయానురాజ్యపై తూరియోకుదతపర్చెదనని
 మిష వెట్టితానాపె ప్రేమనుసంపాదించుగోరి యాపెమేడచెంత యాపె
 స్త్రోతముంబాడుచున్న ప్రోటియమవై ఖరిం బూటకూళ్ల పానివెంబడి

గవేనముననున్న జూలియాకనిపెట్టెదముంచుట సిల్వియామొగ్గమున పా
యమున వెలంతునుయొద్దకుఁబోవ నుద్దేశించుట ప్రోటియసుజూలియానుఁ
దనసేవకునిఁగాఁ గుదుర్చుకొని యాపెనకుఁదల్లియిచ్చిన యుంగ్రము
స్సిలియాకిచ్చి యాఫెచిత్రముంధనకుఁ దీసికొనితన్మునిపంపుట రాజుతూ
రియా ప్రోటియసు జూలియాతెగ్గమునకుఁ బారిపోయిన సిల్వియానుస
వకఁబోవుట దొంగలుసిల్వియాను వెలంతునుచెంతకుఁగొంజోవుట రాజు
తూరియా ప్రోటియసు జూలియావెలంతును లొకచోఁగలసికొనుట సి
ల్వియాను వెలంతునునకు జూలియానుప్రోటియసునకు రాజుపండ్లి నేయుట
యును

(37) నీతుకతయను నాటకమందలి వేసములు

లియోంటీసు సిసిలియారాజు

మేమిల్లియసు సిసిలియామువరాజు

కేమిల్లో యాంటిగోనసు క్లియోమెనీసు డమోనులు సిసిలియాలోని ప్రి
భువులు

రోగరో సిసిలియాలోనితగుఘనస్వర్ణుడు

పోలిక్సేనసు బొహిమియారాజు

ప్లోరిజలు బొహిమియామువరాజు

అర్చిడేమసు బొహిమియాలోనిప్రిభువు

ఒకనావికుఁడు

కారాగృహధిపతి

పెరిడిట్టాతండియగు ముముసలిగొల్లఁడు వానికొడుకువిదగ్ధాపసుడు

అటోలికసు మోనాఁడు

హెర్మియోనీ లియోంటీసురాణి

పెరిడిట్టా హెర్మియోనీకూతురు

పోలీనా అంటిగోనసునిభార్య

ఎన్నిలా రాణిచెల్లికె

వైష్ణవదొరకనులు గోపికలు

ప్రభులు దొరసానులు దొరలు ఉద్యోగులు సేవకులు గోపకులు గో
పికలు ద్వారపాలకులు మొదలగువాడు గంగముసిసిలియామొక పుడు. బా
హిమియా యింకొక పుడును— కథ

లియోంటీనుతనభార్యతో పోలికైననునకు సంబంధమున్నదని తక్కించి
నానికీవినమిడుమని కేమిల్లోతో జెప్పగానతడు పోలికైననునకది తెలి
యజేసి యతనినాతనిదేశమునకంపుట రాజుతనరాణిపై ననుమానపడి
యూపెంజెటసాలనుంచుట యాపెకొకయాడుపిల్లపుట్టగా నాపిల్లనుపోలీ
సారాజునకుఁ జూపించినపుడతడాపిల్లనడవిలో విడిచిరమ్మనొంటిగోన
నునకాజ్ఞయిడుట రాజున్యాయసభలో బాహుటుముగా రాణియందు వ్యభి
చారదోషమారోపించి మరణశిక్షవిధించునంతలో క్రియోమిసీనుడయా
నులపోల్లొయనుదేవతానన్నిధినుండి రాణినిష్కలమ్రురాలనియు పోలికే
సనునిర్దోషియనియు కేమిల్లోరాజదోషిహిక్కాడనియు లియోంటీనులేనిపో
నియునుమానములుగలకూర్చుండనియు నతఃకథన్విధించినయాడుపిల్లదక్క
వేజేసంతానముండదనియు నభిప్రాయముందెచ్చి చదువునపుడదిరాజున
మ్మకుండునంతలో నాకస్మికముగాతాజకుమారుడు మృత్యుడై నట్లుతెలి
యగా రాణిమూర్ఛిలుటగని రాజుతనపైదేవతలాగ్రహించినానని తె
లిసికొని పశ్చాత్తుడై రాణియుపోలికైనను కేమిల్లాలునిర్దుష్టులనినిశ్చ
యించికొని పెంటనేమూర్ఛదేతించుటకై కొంపోబడినరాణిమృతిచెంది
నదని పోలీనాతెల్పగాఁగచుట ఆంటిగోననురాజుజ్ఞచొప్పున రాజపుత్రి
నిబాహిమియా రాజ్యమున నొకయడవిలోనుంచిపోవుచుండగా నతనిపై
నొకయెల్లుబంటిపడుట ఆంటిగోననునియోడగాలివాన తాకునఁజెడుట
ఒకగొల్లఁడురాజపుత్రిన్దాపాడి యాంటిగోననునిస్థితినిదన కొడుకువలనఁ
దెలిసియతనిఁగావనేగుట దారసంతానవియోగమునఁ దలడ్చిల్లునాప్రభుఁ
డునన్నరమ్మనివర్తమానము చేసెనిప్పటికిఁబదే నేండ్లుకావచ్చినవి స్వదేశ
ముఁ జూడనేగెదసెలవిండని కేమిల్లామనవిసేయగా పోలికైననునరియే

దేవుని కొంచెమాగుమ యొక గొల్లనియింటికి దూచే గెడు గొల్లని
 ప్రితితెలిసికొనుటకు కెమ్మింను పెంట బెట్టుకొని మాలు వేసమున కొప్పుట
 ఆటోలిక నుకాను జేబుకత్తి గిరిచి మోరమున డబ్బవహరించుట ప్రోదిజ్జు
 గడిట్టాతో మురి కయుడువు వేసికొనినల్లపెంచుచు నాపెద్దవ్వుకడ బెండ్లి
 చేసికొనియెదనని వాగ్దానముచ్చి మానాటిరాత్రి కవఁగూక నెరియచ్చుక
 నేక్కడజూడవచ్చిన గొల్లడుమాలు వేసములనున్న పోలికేసనుకేమ్మి
 కనుమొప్పకొరకను మొనలగువాగింబోకేంచుట పోలికేసనుకేమ్మి
 చేయిపట్టుకొని మా పెం బెండ్లి డెదనని ప్రమాదమొనర్చుచున్న ననకొ
 దుకున్నికేంచెదనని చెప్పిపోవుట కేమ్మియొప్పకేకముపై ప్రోదిజ్జు సరిజ్జ
 ట్టాతో సిరిలి మా రాజరదగ్గనమున కేగుట ఆటోలికనుమానమున గొల్ల
 నినినికొడుకును ప్రోదిజ్జు పెండ్లిట్టా నెంటువీసికొనివచ్చుట పోలికేసను
 తనకొడుకును వెదకుటకై లిమోగటిసు చెంకకువచ్చుట ఆటోలికసాంటి
 గోననుమాడిరపాదించి గుమ్మంజెచ్చుటచేతను గొల్లలసాక్ష్యముచేతను
 పెండ్లికాతనకుఁతుకలి లిమోగటిసునంతసిండుట ఆనగదకున్న డకులి
 మాంకటిసునకు పాలినాతాదాచిన పొత్తిమోనీ సగపర్చఁగాతడదున్రి
 గిలిరవారు నాశ్చర్యానందాంధోలలాడుటయును.

షేక్స్పియరుని కావ్యములలో

1 వీనసుమణియెడోనినను కావ్యమునందలి— కథ *

విశ్వనాథుని వ్రత వీనసుదివ్యకుమారుని మోహించుట వాడుకామకేళి
 యుట్టుగడునో తెలియకాపెద్దప్పించుకొని పందినవోటాడుచు దానికొమ్మ
 పోటున మడియఁగా నెడోసువిలసించుచు దివమున కేగుటయును

2 లూక్రేషీ చెలయనుకావ్యమందలి— కథ *

లూక్రేషియను రోమురాజు కొల్లేటిసను తన సేనానాయకునిభార్య నత

నివరోక్షమునఁ జేటపట్టఁగా నాపెతనభర్తతో నారాజుదౌర్జన్యముంజేప్పి
పొడుచుకొనిచావఁగా నాపెభర్తయారాజుం డేశమునుండి వెడలఁగొట్టుట

3 విరహవేదనఁగూర్చి పద్యములు

4 శృంగారనాయకుని విజ్ఞాపనమునందు వివ్రలంభ శృంగారమువ
ర్ణింపఁబడినది

5 విరహదీన తీర్థహానియందు విరహవర్ణనము

6 భోనిక్కునుకొక పక్షి మఱియొక జాతిపక్షియును కావ్యమున నాప
క్షులవర్ణనము

కాళిదాసు నాటకములలో

1 శాకుంతలమున దుష్ప్రతుఁడు శకుంతలయందు భరతుఁడనువా
నింగనుట

2 విక్రమోర్వశీయమను నాటకమునఁ బురూరవుఁడను రాజూర్వశి
యను దేవదాసిన్దవఁగూడుట

3 మాంబవికాగ్ని మిత్రమనునాటకమున నగ్నిమిత్రుఁడనురాజు మా
ంబవికయను రాజకుమారిఁ బెడ్లఁడుట

4 కాళిదాసప్రహసనమునందు బండ్బూతుపంచాంగమున్నది

కావ్యములందు

1 రఘువంశమునందు సూర్యవంశ రాజులచరిత్రముకలదు

- 2 కుమారసంభవమున బార్వతీపరమేశ్వరులు కవచముగాడి కుమార స్వామింగని యతనిచేదారకాసురుం బలయించుట
- 3 మేఘసందేశమున నొకయక్షుడు మేఘముంచిన భార్యంగిచ్చిన స్థితియూపేతోడ జెప్పిరమ్మని బతిమాలుట
- 4 ఋతుసంహారమున ఋతువులవర్ణనము
- 5 శృంగారతిలకమున శృంగారరసవర్ణనము
- 6 నలోదయమును కావ్యమున నలమహారాజుచరిత్రమున్నది
- 7 రాక్షసకావ్యమున శృంగారమున్నది
- 8 పుష్పబాణవిలాసమున శ్రీకృష్ణవికాశృంగార సంగతులమున్నది

షేకిస్పయరుని కవిత్వమందలి సాగముల వివరము.

వీరరసమున

- 1 1 నాటకములో మెరీనాడయాసాకుపదేశించుట
- 2 బ్రట్టముతననేరములకు శ్వాతృప్తుడై తనుక్షమించుమన రాజుట
- 3 2 నాటకములో ఈనోబబక్స్సు ఆంటనీశౌర్యముండలంచుకొనియనుకొనుట
- 4 ఆంటనీమృతుడై సపిదపల్లియో పేట్రీనీజారుసకులోబడ నొల్లకనుకొంటు
- 5 క్లియోపేట్రీడోల బెల్లాతో ఆంటనీవీరత్వముంబొగడి చెప్పుట,
- 6 నీజారుసకులోబడనొల్లక క్లియోపేట్రీ ఈరాసుతోననుట
- 7 3 లో॥ ఆరెండుమల్లయుద్ధమునకు బోదగదనురోజ్జిండుసిలియాలకనుట
- 8 5 లో॥ కొరియొలేనస్సు ఆఫీడియస్సుంగూచిక ప్రజాప్రతినిధులతోననుట
- 9 వలమ్మియావళియూనోదాచుట
- 10 అగ్రిప్పాకొరియొలేనస్సుని స్వభావమొకనికెడెట్టుట
- 11 కలమ్మియాకొరియొలేనస్సుని బ్రజలతోక్షమాపణము చెప్పుకొమ్మనిబోధించుట
- 12 ఆఫీడియసుని సేవకుడింకొక సేవకునితోననుట
- 13 అగ్రిప్పాకమీనియసుమొదలగు ప్రజాప్రతినిధులతోకొరియొలేనస్సు భోజనముచేసినపిమ్మట దానతనిగలిసికొందుననిచెప్పుట
- 14 అగ్రిప్పాఆఫీడియసునిలతో కొరియొలేనస్సుతనమాట వినకపోయినప్పుడనుట

- 15 6 లో॥ అమూచిమోవిమోజెమతో నం పభవకంఘాచికచెప్పట
- 16 7 లో॥ హేమిట్టహారిషియోతో దసకంక్షిన్వోశంఘట
- 17 తనతంక్రిగూపమునఁ దసకగవడిసదయ్యములన్ను గిన్నునీ చేసన్న
జేసిపప్పడు లిన్ను నాగించెడు హారిషియోకు హేమిట్టహారిషికుట
- 18 పొలోనియస్సురాశియొద్ద ఒసీలి మాకు హేమిట్ట వ్రాసివలపు
బాగునందుఁ జదివినపద్యము
- 19 వేళ్లినానిపలెదనతోమాట్టిడిన హేమిట్టగూచిక ఒసీలాశలం
చుట
- 20 నోటకమందలి గాశిరసభతతో దామార్తనువాడని రెండొట్ట
పెట్టుకొనుట
- 21 8 లో॥ సీజారులిగొప్పకోర్వకతనిపై పైగముబోధావనంచిన కేషి
యసునితోబ్రూటస్సునుట
- 22 కాలిష్టానికయాశకునములు బాగులేవ్విబుదములు దీటువద్దన సీజా
రనుట
- 23 సీజారులిజంపినపిమ్మట బ్రాటస్సుపురజనులతో దాఁజేసిపని నా
యమచిపల్కుట
- 24 యుద్ధరంగమునబ్రాటస్సుశన్నుదాఁబొడుచుకొనిచచ్చి పడియుం
డగాతనిఁగూచిక యూంటనీపల్కుట
- 25 11 లో॥ అయిదనహొనిమహారాజు రణరంగమున వెట్ట మోలేం
డుప్రభునితోఁబల్కుట
- 26 12 లో॥ రణరంగమునటాల్పట్టునకు మణియనికొడుకునకయిన
పంనాదము
- 27 13 లో॥ హొనీమహారాజు నఫల్కువానిక్కు ప్రభులవైరముఁ
తలపోయుట
- 28 నఫల్కుప్రభువుమాట్టిరాశితో దావిదేశగమనశిక్ష విధింపఁబ
డిసపుడనుట
- 29 హొనీమహారాజొట్టు తప్పికొమ్మన్నప్పుడు నేలిస్సకీప్రభుఁడనుట
- 30 రణరంగమునఁ జిన్నకిప్పుడకనుకొంట

- 31 14లో మాగెకరట్టురానియుద్ధమందోడితనజోదులతోబల్కుట
- 32 16లో ఆతఁడుచెటసాలగోడ్పైకెక్కియుఱుకఁజోవుచనుకొంట
- 33 18లో ఔడవరిచాడుక మహారాజుశత్రువులకుఁ జిక్కిదుఃఖించున
పుడు గురువోదాచుట
- 34 ఒకతోటమాతెతన సేవకులతోఁ బల్కుట
- 35 20లో రాజువిద్యాప్రశంసచేయుచుఁ దనచెలికాండ్రోకనుట
- 36 21లో రాజునుజంపిరాజ్యము వేగమాక్రమించుకొమ్మని తన
భార్యతన్నుఁదొందరపెట్టునపుడు మేక్బత్తుపలుకుట
- 37 22లో ఇస్మిల్లాతనసోదరుని రక్షించుమనుచు ఆంజీలోనునికనుట
- 38 ఆంజీతోయిస్మిల్లాతోననుట
- 39 ఇస్మిల్లాయాంజీతోతోఁ దగనిపొందునకొప్పకపల్కుట
- 40 ఇస్మిల్లాయాంజీతోతోననుట
- 41 25లో నాటకచూచూడగోరిన ధీనస్నుతనయుద్యోగికనుట
- 42 26లో క్లాడియోయనుకొనుట
- 43 బెనిడిక్కునుకొంట
- 44 పెడోబెనిడిక్కుంగూచిక క్లాడియోతోననుట
- 45 27లో డిస్టెమోసయా తనభతకందన్నఁగలుపుమని యయాచోత్ర
నుఁబ్రానించుచనుట
- 46 28లో సైమనిడీసురాజుచెంగట నొకశూరుఁడు పెరిక్లిసుతోననుట
- 47 29లో జూలియట్టుమృతుడైన రోమియోయొద్దఁబొడుచుకొనిమృ
తిచెందుచుంబల్కుట
- 48 31లో పడికనండుప్రోస్పెరోతో నతనికూతున్నియమిత దినంబు
నందప్పఁగవఁగూడనని ప్రమాణమొనఁచుట
- 49 32లో కవియనుకొంట
- 50 ఫ్లేవియస్ను తనయజమానుని యమితదాతృత్వముందలఁచియను
కొంట
- 51 ఆల్ఫిబయాడీసుతోఁదొలినభ్యుడనుట
- 52 33లో తామోరాటీట సాండోనికస్సుతోదన పుత్రునిరక్షించు

మనివల్కుట

- 53 బెస్సి కూనస్సుటీటస్సాండోనికస్సుతో నతఁడుతనకు లెవీనాను
బెడ్డిచే సెదననియన్న ప్పడనుట
- 54 లూసియున్న మొండిచేయఁబడిన లెవీనానుజూచియనుకొంట
- 55 లూసియస్సుమాట
- 56 34లో పండాఠస్సుక్రస్టిడాతోననుట
- 57 హెక్టరు ప్రియామాతోననుట
- 58 హెక్టరు కస్సాత్రొకనుట
- 59 టోయిలస్సుహెక్టరుతోననుట
- 60 36లో లూసెట్టాతోజూలియా పోటియస్సుంగూచియనుట
- 61 37లో పోలిక్సిసీసుతో కేమిల్లాయనుట
- 62 గొల్లఁడు పెరిడిట్టానుజూచి యాపెరాచకొడుక్కులసినందుకుఁ ది
ట్టుచుఁబల్కుట

వీనస్సుమతియెడోనిస్సను కావ్యములో

- 63 వీరస్సెడోనిస్సుతోఁదగ్గవఁ గూడుటధర్మామనిబోధించుట
- 64 ఆపెవానితోఁబందివేటకుఁ బోవద్దనిచెప్పుట
- 65 ఆపెవానిశౌర్యము మొదలగుగుణములవణిఁగించుట
- లూక్రెసీ చెటయనుకావ్యములో
- 66 లూక్రెసీరాజుందనుఁ జెటపట్టరాదనిబోధించుట
- 67 రాజుచేఁజెటపట్టఁబడిన పిమ్మటలూక్రెసీ తనభతఁడందలంచుకొ
ని తలపోయుట
- 68 ఆపెచింతించుట
- 69 ఆపెతనభతఁతోఁదనభంగపాటు చెప్పుట

శాంతరసమందు

- 1 2లోకి యోపేట్రాను నీజారులోఁబచుకొనుటకు రాయబారమం
పినపుడాపెయందు నకుత్తాంగునట్లగపడఁగా నీనోబబకసనుకొంట

- 2 ఫిలో రాజ్యభ్రష్టరాజు తనతోడివారితో బల్కుట
- 3 ఆడముల్ల రెండుతో సడవికి జనుచనుట
- 4 ఆమియన్ను జాన్వీస్సులపాట
- 5 కారినుటచ్ స్టోనుతో బల్కుట
- 6 4లో పురుషులకు స్త్రీలకన్న స్వాతంత్ర్యమేల యధికముగానుండవ
లయునను నడిమీమానాతో లూసిమానా పటుకుట
- 7 6లో బెలారియస్సు గిడేయస్సాన్వీలియస్సుతో బల్కుట
- 8 ఇమోజిను లూసియస్సునొద్దదన పేరుమాచుకొన నెంచియను
కొంట
- 9 - రణరంగమున నిమోజినుదోసమెఱుగదని రాజుతో నయాచోత్రచె
ప్పచుండఁగా పోస్తమనస్సుబయల్పడి తానిమోజినుజంపించినట్లు
బాహుటముగా నొప్పుకొనిచనుట
- 10 7లో హేమెట్టునతనితల్లి యతనితండ్రిచావునకుదుఃఖంపనతనినో
దాచుకొనుట
- 11 హేమెట్టురోజుకాన్జింట్టుతో నీలోకమంతయుజెఱుసాలయే యని
చెప్పచుంబల్కుట
- 12 గిల్బెన్స్టెర్నుతో హేమెట్టుతనకు లోకమందభిరుచిపోయెనని వ
ల్కుట
- 13 హేమెట్టుపిలువబడి తనపినతండ్రియొద్ద కేగుచనుకొంట
- 14 హేమెట్టుపినతండ్రిపశ్చాత్తపుండగుట
- 15 8లో కేషియస్సు నీజారుంబాడువనిశ్చయించుకొని తలపోయుట
- 16 9లో హాల్పురురణమున దెబ్బతినియొరగుచనుకొంట
- 17 10లో ముఖ్యగురువు హేస్టింగ్సుమొదలగు ప్రభువులతో సనుట
- 18 నాల్గవహేనీమహారాజు తనవ్యాధిలో దామూఛిలినపుడు తన
పెద్దకొడుకు తొందరపడి తనకిరీటముండ్లీసికొనఁగా దనకొడుకుల
తో ననుట
- 19 11లో రణరంగమున శత్రులచేతిలో మనమున్నామను గ్లాస్టెర్లు
తో నైదవహేనీమహారాజునుట

- 20 అయ్యవనకు పుత్రిమహారాజు రణరంగమున కేధశినుతో సంగమించుట
- 21 12లో అయ్యవనకుడైన నా దైవభక్తివలన దృష్టిసంపాదించితిని కల్లాడువానినమ్మి వానితో నా అవహానిమహారాజనుట
- 22 చంపబడుకుంగంబోనబడుచున్న సేపభిభువు కేడుతోననుట
- 23 13లో మా గోత్రరత్న రాణిచే రణరంగమున బొడువబడియీలుచు యాయుక్తగుండనుట
- 24 యాయుక్తదాపుకుంజించి దుచునా అనహానిమహారాజు తనరాణి మొనగువానితో ననుట
- 25 14లో అయ్యవహానిమహారాజొక గుట్టపై గూచుకొండి యుద్ధముంబరికింపుమదలపోయుట
- 26 అయ్యవహానిమహారాజు చేతిసాలలోనుండి యచటకావలివాడునీ కిరీటమేదని మడుగఁగా బల్కుట
- 27 వాణ్నిక్కు పభిభువు యుద్ధరంగమున ఎడ్వడురాజుచే బొడువబడి మడియుచునుట
- 28 15లో ఏనీయెన్నిదన హానిమహారాజు చేవిడనాడబడిన కేతరైస్మహారాణిందలచి యొకముదసలిదానితో బల్కుట
- 29 పుల్కిగురువుచేతిసాలకుఁజోపు చనుకొంట
- 30 గాడికనరుశస్త్రాపించునపుడు క్రొశ్మరనుట
- 31 16లో అయ్యవరణరంగమున జాన్ మహారాజుచే జిక్కుట కేడ్చుకాన్దెన్నుకోదాపకఁ జాలక రణమందోడినలూయి పరితపించుట
- 32 17లో తనకూతురైన గ్రీగిగన్లు తనకుభృత్యులుబరుగురు లేదన్న వూడు లియర్మహారాజుపల్కుట
- 33 లియర్మహారాజుగాలివానదెబ్బతిని కెంటుగృహముజేఱుచుదల పోయుట
- 34 గోస్తరుపభిభువు వెడ్డారునకుబల్కుట
- 35 లియర్మహారాజువెత్తెత్తి గోస్తరెడ్డారచెంతవాపోవుట
- 36 18లో రాజయుద్ధమున కేఘాన్ను కేగఁగా నంతఃకలహములురే

గంగారాణి తే మవాతకలనుడువుమాయన్న పుడు యారుప్రభువ
నుట

37 నీయాజ్ఞానుసారముబోవోరి చాడుంజంపినానని యెక్స్రనఁ
గా బాలింగ్రూకుపల్కుట

38 19లో గోస్తరుని యాజ్ఞానుసారముతన్ను జంపుటకుఁ గొంపోవురే
ట్లిప్పుతో హేస్తింగనుట

39 రిచ్చండునిదిరంపబోవుచు శిబిరమునదై వప్రాధానముచేయుట

40 22లో ఆంజీతోతస్సనకూడు మనునథామిచ్చునట్లు పల్కుచున్న
పుడు ఇస్మెల్లాయనుట

41 వ్రచ్చున్న వేషమునున్న రాజు క్లాడియోకుపజేశించుట

42 23లో నెగిసాపోషికయాతోఁబల్కుట

43 ఎద్దియుంజేయలేక తనకైవగచు జెన్నానియోతో ఆంటోనియో
న్యాయస్థానమునఁబల్కుట

44 25లో హెర్మియూతనమాటవినక లెజాండరుసెలుచుట కొప్పుక
థీనస్సుతో ఈజస్సుచెప్పుకొనఁగా థీనస్సుహెర్మియూతోఁబల్కుట

45 27లో రాజుతో బ్రాబ్బియోతన కూతునొడ్డెట్లో కిచ్చినానని
యంగీకరించి నపుడు రాజునట

46 సైప్రసుద్వీపమునకుఁదనకంటె ముందుగావచ్చియున్న డిప్టెమో
నానుజూచిన సంతోషముచే ఓథేల్లోయాపెతోఁబల్కుట

47 డిప్టెమోనానువలచి యాపెకడకేగుచు నిరూచోక్కుట్రవలస కే
షియోచేతఁదాపులుతిని వగచురెడ్రిగోతోనియాచోక్కునుట

48 ఎమిలియూతనకు వ్యభిచారముతప్పుకాదని దుభోధచేయఁగా డి
ప్టెమోనాయనుట

49 28లో పెరిక్లిసు ఆంటియోక సిచ్చిన వ్రశ్నమునకథము చె
ప్పుటకు సిద్ధపడియనుకొంట

50 పెరిక్లిసు కియోనునితో ననుట

51 (1) 30లో పెట్రోషియో కేథరీనాతోఁ బల్కుట] చుట

(2) కేథరీ నా పాతివ్రత్యముంగూర్చి తనసోదరీలతో నుపన్యసిం

- 52 31లో భూమి ముప్పే నలుపుకుండు ప్రియోయనుకొంటు
 53 32లో ప్రియోయనుకొంటు తన యజమానుడు డడవి కేగిగా సేవకులకు
 దన ధనము కొంత పంచియిచ్చియునుట
 54 ఆ ప్రియోయనుకొంటు డడవిలో దనగుహ చేంతనుండి యనుకొనుట
 55 ప్రియోయనుకొంటు కనుట
 56 33లో మగ నేనమున రాజునిన రాము బారముందనకు డెల్పినవ
 యోలను నిలిపి మావచ్చి యనుకొంటు
 47 37 ప్రియోయనుకొంటు తనభార్యతో దన్ను తనతండ్రికందక మార నేత
 మునకు బొమ్మని యుపనేశించు కేమిగ్గొకనుట
 య్యుక్తెనీ చెరలో.
 58 టాకిన్వయ్యుక్తెనీని జెటపట్టుటకు ప్రియోయనుకొంటు
 59 చాటుపద్యములు

తరుణారసము

—:(0):—

- 1 1లో తండ్రిమృతికొంటువగ ముప్పే పడు హెల్లినాతోలాపీవ్వుట
- 2 2లో ఈకొబ్బకుండు అంటనీపక్షముమాని శత్రువు స్యములలోజే
 రినందుకై పశ్చాత్తప్తు పొడుచుకొనిమడియుచుబల్కుట
- 3 చచ్చిపోవుచున్న అంటనీబూచి మోపేట్రోనోడుట
- 4 3లో తనతండ్రిరాజ్యపదవిరుండి తండ్రిగింపబడి దేశమానుండి వె
 డల గొట్టబడినందుకై దుఃఖించురోండు సిలియాయోదా
 చుట
- 5 ఆ రెండో మల్లయుద్ధమున కరుగుచున్న పుడతనితో రోండునుట
- 6 ఆ రెండో రోండుకొనుకని తెలిసినపిదప రోండుసిలియాతో బ
 ల్కుట
- 7 ఆ రెండో మల్లయుద్ధమున జయమందితరువాత నతనితో రోండు
 తన టాడలోని బంగరుగొలుసిచ్చుచుబల్కుట

- 8 రాజ్యభ్రష్టఁడౌరాజడవిలో ఆరెండోనుఁగలిసికొన్న పిమ్మటజా
క్విస్తుతోఁబల్కుట
- 9 ఆలివరుసిలియాల పెండ్లి రేవగుననిచెప్పిన రోగిండుతో ఆరెండో
యనుట
- 10 6లో ఇమోజనులియోవాటన్న దేశమునుండి వెటలిపోవుచింకేమి
చేసిననిపె సానియోనడుగుటయు నతడు చెప్పుటయును
- 11 ఇమోకినుపె సానియోతోఁ దననాధునిపోక తానెట్లుచూచునో
గూసంగతి చెప్పుట
- 12 ఇమోకినుతనభతఁడేశమునుండి వెడలఁగొట్టబడినపుడు చింతిం
చుట
- 13 తాజారయనియుఁ దన్నుఁజంపుమనియుఁ దనభతఁడైపె సానియో
కు వ్రాసిన యుత్తరము ఇమోకిను చదువుకొని పగచుట
- 14 ఇమోకిను తనభతఁడవ్రాసిన యుత్తరము చదివికొని పరితపిం
చుట
- 15 పెసానియో తనకిచ్చినవినము గోలిమూఁచిఁగొనిన మగవేసమున
నున్న ఇమోజనునిఁబూలనమాధినుంచి గైడిరియస్వారాగస్సు
లుపాడుట
- 16 హేమెట్టు తనతండ్రి మృతుఁడై నపిదపఁ దనశల్లి తన్ను నీయం
దంత దుఃఖము కన్నట్టనేలనని యడిగినప్పుడుత్తరమిచ్చుట
- 17 లాబ్బీసు షిఫీలాకొనచు నుపదేశము
- 18 విదేశమేగెడు లాబీనుతో పొలోనియస్సుపదేశించుట
- 19 తనపినతండ్రి పగదీచుకొనక తావృధఁ కాలక్షేపము సేయు
చుంటకై హేమెట్టు తలపోయుట
- 20 8లో నీజారుని గొప్పకోర్వక కేసియస్సు కాస్కాతోననుట
- 21 కాల్పూనికాయాదుశ్శకునములకు జడియుచున్నానన్నప్పుడు నీజా
రనుట
- 22 ఆటుకమిడోరస్సునీ బారునితోఁ గుట్రసంగతి చెప్పుటకై యుత
డుపచ్చదారిలో నిలువఁబడ్డిచునుకొంటు

- 23 తంటనీ నీరూరుడు చంపబడిన సమయము బ్రజలననీరూరుని శత్రు
లైన మురికొల్పుట నీర్చిత యుపన్యాసము
- 24 10లో వాల్మీకి హస్తీమహారాజు పడి గే మలేది యనుకొనుట
- 25 11లో హస్తీమహారాజు మూలవేసముతో పోల్చుకొనినది
మృగము పట్టుకొనుటతో వారలు రాజ్యస్థానిన బల్కుట
- 26 13లో స్వర్ణపు ప్రభువు చెరిపాక కంఠబడినపుడును హస్తీ
మహారాజు సగముట
- 27 14లో వాల్మీకి యెవ్వడుకా రాజునోయోవు ఎవ్వడుకా యాకుడోగా
మూల సూక్తిని నడప దూరముట
- 28 16లో మూలముల 19లో మూలముల 19లో మూలముల 19లో మూలముల
నాగలకుభయము కలుగుననియును
- 29 17లో కంఠము నొడవయ్యె గమకాక్షితి నామ చదువున ప్ప సమయమున
టన్న వనియడుగగా నొక సంగమమునకును
- 30 18లో కంఠమున వాడుక మహారాజునియొద్దనును పట్టియునుట
- 31 బాలింగుముక్తి కిటమందసకిమత్తన్నము కంఠమున వాడుక మ
హారాజునుట
- 32 కంఠమున వాడుక మహారాజు బాలింగుముక్తి కిటమందసకిమత్తన్నము
కంఠమున వాడుక మహారాజునుట
- 33 రాజున వినుగిట్టోలుగింపబడి కంఠమున వాడుక మహారాజును
మునుకొనుచునుట
- 34 కంఠమున వాడుక మహారాజునుట
- 35 19లో పల్లికి పట్టుకొని పానకముకులునుగాడ వాడుక మహారా
జుచేరిపబడిగా దూరముట
- 36 20లో గంఠమున వాడుక మహారాజునుట
- 37 26లో సన్యాసితసపత్ని క కంగీకరించుమన్న పుడలి యానాంబో
మునుట
- 38 27లో మూలముల 19లో మూలముల 19లో మూలముల 19లో మూలముల
నాగలకుభయము కలుగుననియును

- 39 స్థిరపచిక్షానపుడు ఒకఁ డెల్లోవిచారించుట
తన్ను శంకించితి నభ తక్షకోపించుటకు శోకించుచు నమాగోత్రో డి
స్సెమోనాపల్కుట
- 40 29లో కెప్పులెట్టుతనకూఁతురగు జూలియట్టుంజూచిక్షా పేరిసు
తోఁ జేప్పుట
- 41 సమాధిలోవిషముఁద్రావి మూఁభిక్షల్లియుంచఁబడిన జూలియట్టు
మృతిచెందినదానిఁ గాఁదలంచిరోమియోయనుకొంట
- 42 జూలియట్టుమూఁభక్షఁజేసిన పిదపవిషముగోలి మృతిచెందినరో
మియోనుంజూచియనుట
- 43 31లో ఆరియలుప్రోస్పెరేతోనాతని మంత్రమహిమచే గోంజీలో
నునిశ్చితివణింపుట
- 44 37లో పాలీనాతనభతక్ష మృతుఁడౌటకు వగచుట
వీనన్సుమటిఎడోనిస్సను కావ్యములో
- 45 అడవిపందిచేఁజంపఁబడిన ఎడోనిసునివెదకుచు నడవిలోవీనన్సు
మృత్యు దేవతన్ని పదించుట
- 46 ఆపెపందిచేఁజంపఁబడిన ఎడోనిస్సుంజూచియనుకొంట
- 47 ఆపెఎడోనిస్సుందలంచుకొని దుఃఖించుట
ల్యూక్రెసీ చెఱులో
- 48 ల్యూక్రెసీకిఁగాఁబోవు దశందలఁచిక నియనుట
- 49 ల్యూక్రెసీతనుబట్టెబట్టిన టాక్వినుతోననుట
- 50 ల్యూక్రెసీరాజుచేఁజెఱుపఁబడిన పిదపఁబలవించుట
- 51 ల్యూక్రెసీ దుఃఖించుట
- 52 ల్యూక్రెసీ దుఃఖించుట
- 53 ల్యూక్రెసీ పొదుచుకొనుటకు కైజారుపట్టకొని తనచేతితోఁబ
ల్కుట
- 54 ల్యూక్రెసీభతక్ష యాపెవతక్షమానముపైవచ్చి యాపెతోఁబ
ల్కుట [స్వతీరు]
- 55 ల్యూక్రెసీ రాజుచేఁదాఁజెఱుపట్టబడితినిచెప్పి నపుడాపెభతక్షయు

చాతుర్యమునకు

56 విగ్రహితన ప్రియుగాలగునొకటియును

శృంగార పదము

—:(1):—

- 1 11లో సిల్వీయస్సు కాగినంతలో బల్కులు.
- 2 ఆల్లెండువారిని కాగితమునందు నీలిగూచదివినవాక్యము.
- 3 ఆల్లెండు నడవిలోఁ జూచితినని సిల్వీగూచెప్పినను తోల్లెండనుట
- 4 ఆల్లెండు తోల్లెండునవ్వించియున్నానని చెప్పిపొవుడుమగి వేసమున నున్న తోల్లెండనుట.
- 5 ఫీభీతాలోల్లెండు నవలవలేదని సిల్వీయస్సులోఁ జెప్పట
- 6 ఆల్లెండుతో తోల్లెండుతాఁబయల్పడి చెప్పట
- 7 14లో రణరంగమున రిచాడుక నెడ్వడుకతోననుట
- 8 20లో రాజుపెంచిగాజు కూఁతునకు వ్రాసిన పలపునద్యము
- 9 25లో తీసనునాటకమాడించి లైసాండరు డేవిట్రియను హోత్రి యా హాలీనామొదలగువారిని నిదురించుమనిచెప్పట
- 10 28లో బెస్సాయో పోపికయానుఁ బెండ్లొడఁగఁగిని నీసపుపెట్ట నెంచుకొని యందులోనిజయపత్రికం జదివికొని యాపెనుముద్దిడి యాపెతోననుట
- 11 28లో లినీమేకస్సుతో మెరీనానుఁజూపి యొకకుంటిన కాఁడు తా పుకగుల్లయనుట
- 12 29లో రోమియోబెని పొల్లతోతోననుట
- 13 రోమియో తోటలోఁజొగి కిటికీలోనున్న జాలియట్టుంజూచియ నుకొంట
- 14 రోమియో తోటసెంటియో తనప్రియురాలిం గూచిక
- 15 రోమియో మెరీనానుఁజూపి పోకందుట.

- 16 34శా ట్రోయిలస్సు క్రీస్టిడాను వశికంచుట
 17 35లో రాజుబలివిమానుడలంచి వలెంపైనుతోననుట [డుకొనుట
 18 36లో జూలిమాలూ సెట్టాలు పోటియసుంగూచిక మాటలా
 19 జూలిమాపోటయసు వాశినయ్యైరముం దానియెధుటఁ జించి
 వైచినందుకువగచుట. [దేశించుట
 20 రాజుతో వలెంపైను శ్రీనిస్వాధీనము చేసికొనుమాగక ముప
 వీనస్సుమఱి ఎడోనిస్సును కావ్యములో.
 21 వీనస్సు ఎడోనిస్సునుద్దుగొనుట
 22 ఆపెవానితోఁ బల్కుట
 23 ఆపెవానితోఁ బల్కుట
 24 ఆపెతన్గలియుటకు వాఁడొప్పనప్పడనుట
 25 ఆపెసానింబతిమాలుట
 26 పెంట్రివయఁబోవు గుఱ్ఱమున్వణికంచుట
 27 వాఁడొపెకు లొంగుట
 28 ఆపెవానిన్యధేచ్చ ననుభవించుట
 29 నానిసాగసు నాపెవణికంచుట
 ల్యూక్రెసీచెఱలో,
 30 టాకిన్వను ల్యూక్రెసీనిఁజెఱపట్ట నెంచియనుకొనుట
 31 32 ల్యూక్రెసీ నిదురించువిధము
 33 ల్యూక్రెసీని టాకిన్వనుచెఱపట్టుట [ననుట
 34 ఏమీత పెప్పందు కొనచెడఘని ల్యూక్రెసీయడిగినప్పుడు టాకిన్వ

హాస్యరసమునందు.

—:(0):—

- 1 1లో బటక్రము ఫ్రాక్చునకేగినపిదప హెలీనా చింతించుచు పె
 రోలినుంజూచి యనుకొంట
 2 బటక్రముని తల్లితో విదూషకుండనుట

- 3 విభూషణుడు బిరుదును నిర్మించి నెల్లుట
- 4 3లో ఉచ్చాసము నిర్మించుట సమయము
- 5 జ్యోతిః అపవీత్యుని టవేల్లెనని నిలుచునపు డెఱఁడిచ్చిన పృ
త్యుగము
- 6 ఆస్థానాలో సదవలొ నుగి నేసముననున్న గోధండముట
- 7 నేనెన్నోర్చి నన్ను సేవించు నెఱుదనుని నుగి నేసముననున్న గో
ధండము అడవిలో ఆస్థానాలో పడిగి నెవ్వడెఱుదను మాటాడక మునుపా
పెన్నుదిడుకొనెనని నుగి నేసముననున్న గోధండము
- 8 9 గోధండము మిక్కిలి వరుణముననున్న సను ఆస్థానాలో మగి నేసమున
నున్న గోధండము నిర్మించుట
- 10 ఒక సేవకుడు ఉచ్చాసముననున్న
- 11 6లో ఒకలో మను బిశేషముడు పాలిసున్నోయి నెఱుదను
- 12 6లో రాశిమృతి చెందని శాస్త్రమును పుచ్చగా సిగి బిల్లె ననుట
- 13 7లో హేమమృతి కని నిర్మించు సనగపడిన దయ్యమునుట
- 14 హేమమృతి పాలిని నిర్మించు సనగపడిన దయ్యము
- 15 హేమమృతి పాలిని నిర్మించు సనగపడిన దయ్యము
- 16 17 నాటకములోని రాశి సాక్షి కములోని రాజునికనుట
- 18 నాటకములోని రాజు నాటకములోని రాజునికనుట
- 19 భోజనము సేయుచున్న రాజుతో సోమమృతి ననుట [రనుట
- 20 9లో గుండొకరు తాకవల్లియు చెప్పఁగల సన్నపడు హుట్ను
- 21 10లో తానింక బడుచువాడెను పాల్పపుత్ర ముఖ్య న్యాయా
ధికారియనుట
- 22 పాల్పపు ముఖ్య న్యాయాధికారితో ననుట
- 23 యాదు 9కురుని మాబోతో నిర్మించు గుండొకయనుట
- 24 పాల్పపు పలుకుట
- 25 12లో బెడ్డుమక టాల్పపుతో ననుట
- 26 13లో పల్లము నిర్మించు యెడ్డుతనభార్యతో నాటవహానిమ

- 27 14లో ఆటవ హెన్రీమహారాజు తోకుల యభిప్రాయముఁ గూర్చి యనుట.
- 28 గ్లోస్టరు రాజుకాగోరియనుకొనుట
- 29 గ్లోస్టరు ఎడ్వర్డు మహారాజుచేసికొన్న పెండ్లివలన పెరిచిరాజతనిపై దండెత్తుచున్నాఁడను సందభమున సతనితో ననుట
- 30 ఎడ్వర్డు మహారాజు తనకుఁ రాజు కాకున్న పుడు న్నయధికారము చాలునన్న ప్పడు గ్లోస్టరుననుట
- 31 ఆటవ హెన్రీమహారాజు తనకొడుకుగఁ జంపిన గ్లోస్టరుతో ననుట
- 32 1 లో జాన్ డ్రహారాజు ప్రిన్సులోయ్యుద్ధమున జయమందియింగ్లాండునకు వచ్చిసింహాసనాధిపతి యిగిసింహాసనమందఁ గూర్చున్నాఁడ - దిగిమకుటముంధరించి నాఁడనఁగా సేలిస్పరీయనుట
- 33 17లో మారువేసముతో నున్న కెంటులివరుతో ననుట
- 34 19లో గ్లోస్టరునుకొంట
- 35 మొదటిహంతకునితో రెండవహంతకుండు సత్యమునుఁ గుఱించి చెప్పుట
- 36 22లో ఆంజీలో తనయొద్దకు ఇస్కెల్లావచ్చెనని సేవకుఁడు చెప్పిన పుడనుకొంట
- 37 రాజు ఆంజీలోతో ననుట
- 38 రాజు రాత్రి మెరియానాను ఆంజీలోనుం గవఁగూడుట కంపించుచుందనలో ననుకొనుట
- 39 23లో బెస్సానియో ఆంటోనియాతో ననుట
- 40 కాన్సెల్ట్యుజన్సీకాతో ననుట
- 41 24లో డెరుసూలాతో డ్హారోయనుట
- 42 45లియోనెటో ఆంటోనియాతో ననుట
- 44 27లో రొడ్రిగోతో అయాగోయనుట
- 45 46 కేషియోత్రా దాగిసందునకుఁ దన్ను నిందించుకొనుట
- 47 బ.నూంకొనుఁగుఱించి కేషియోనడిగి యాసంభాషణమున సిథ్లోను మోసపుచ్చెనని అయాగోయనుకొనుట

- 48 ఎకాంతాశ్చ మోక్షానాశ్చ సమత్వం
- 49 28యా విశాఖానాశ్చ సమత్వం సమత్వమునా జూచియనుకొంట
- 50 శేషాంతాశ్చ మోక్షానాశ్చ సమత్వం
- 51 29యా తోమోక్షానాశ్చ సమత్వం
- 52 30యా సమత్వం సమత్వం సమత్వం సమత్వం సమత్వం సమత్వం
- 53 31యా సమత్వం సమత్వం సమత్వం సమత్వం సమత్వం సమత్వం
- 54 32యా సమత్వం సమత్వం సమత్వం సమత్వం సమత్వం సమత్వం
- 55 33యా సమత్వం సమత్వం సమత్వం సమత్వం సమత్వం సమత్వం

అద్వైత సమంధం.

—:(0):—

- 1 1యా సమత్వం సమత్వం సమత్వం సమత్వం సమత్వం సమత్వం
- 2 2యా సమత్వం సమత్వం సమత్వం సమత్వం సమత్వం సమత్వం
- 3 3యా సమత్వం సమత్వం సమత్వం సమత్వం సమత్వం సమత్వం
- 4 4యా సమత్వం సమత్వం సమత్వం సమత్వం సమత్వం సమత్వం
- 5 5యా సమత్వం సమత్వం సమత్వం సమత్వం సమత్వం సమత్వం
- 6 6యా సమత్వం సమత్వం సమత్వం సమత్వం సమత్వం సమత్వం
- 7 7యా సమత్వం సమత్వం సమత్వం సమత్వం సమత్వం సమత్వం
- 8 8యా సమత్వం సమత్వం సమత్వం సమత్వం సమత్వం సమత్వం
- 9 9యా సమత్వం సమత్వం సమత్వం సమత్వం సమత్వం సమత్వం
- 10 10యా సమత్వం సమత్వం సమత్వం సమత్వం సమత్వం సమత్వం

అద్వైత సమంధం. అద్వైత సమంధం. అద్వైత సమంధం. అద్వైత సమంధం. అద్వైత సమంధం. అద్వైత సమంధం.

- 12 క్లియోపేట్రా నీజారునవశమైనదని శంకించియాపెతో అంటనీ
యనుట
- 13 అంటనీయుద్ధనన్నద్ధుడై తనసైనికులతో ననుట
- 14 అంటనీనీజారునకు క్లియోపేట్రాలోబడుట కాపెగ్నెగోపించిపో
వగా నాపెతోబాక్రియననుట
- 15 అంటనీ ఈరాసుతో ననుట
- 16 అంటనీమృతిచెందినపిదప క్లియోపేట్రా పరితపించుట
- 17 క్లియోపేట్రా గోల్డెండుతో సిలియూయదృష్టదేవతనూచి బల్కుట
- 18 గోల్డెండుతనకు గొలుపిచ్చిచపిన్ముట ఆర్లెండోయనుకొనుట
- 19 గోల్డెండు ఆర్లెండోతో ననుట [కొనుట
- 20 గోల్డెండు తనకు గొలుపిచ్చి వెల్లిపోయిన తదువాత ఆర్లెండోయ
- 21 రాజు చేయుకుట్రకు జడిసి యూరువిడిచి పోదలంచిన ఆర్లెండో
తో అడమనుముసలిసేవకుడనుట
- 22 అడవిలోరాజ్యభ్రష్ట ప్రభువుతో జాక్విస్సనుట
- 23 రాజ్యభ్రష్ట రాజునొద్ద ఆమియన్సుపాడుట
- 24 మగవేసముసనునని గోల్డెండు ఆర్లెండోతో జెప్పట
- 25 మగవేసముసనున్ని గోల్డెండుతో జాక్విస్సనుట
- 26 27 మగవేసముసనున్న గోల్డెండు ఆర్లెండోతో ననుట
- 28 టచిస్టోను విలియముతో ననుట
- 29 ఎడ్రియానానాల్కాసి యూరాలనంభావణము
- 30 ఎడ్రియానానాల్కాసి యూనాతో ననుట
- 31 ఎడ్రియానానాల్కాసి యూనాకనుట
- 32 బుజురు అంటఫోలస్సి ఫెసన్సుతో ననుట
- 33 ఎడ్రియానాతనభతః కుఁ బిచ్చెననయోగినియనుట
- 34 క్లియోపేట్రా న్యాయము చవకగానమ్మించుమని యల్లరిచేయుతోలిపారుని
తోట్రియొ లేనన్నుట
- 35 యుద్ధముజయించివచ్చిన కొరియొ లేనన్నునకుఁ జారులుచేసినగొ
ప్పకోర్వక బూటస్సుసినియస్సుతో బల్కుట

- 36 కొరియోలేనస్సుతన్ను ద్వేషించుప్రజాప్రతినిధులతోననుట
- 37 విదేశగమనమువినిపించిన కొరియోలేనస్సు తన్నిడనాడలేకయే
ఘ్న తనతల్లితోననుట
- 38 ఆఫీడియస్సుతో మైత్రిచేయుటకేగుచుకొరియోలేనస్సుకొంట
- 39 లోక్లోట్లను ఇమోకినున్నయింటికేబోవుచు నాపెదాసీలస్వాధీన
ముచేసికొనదననియనుకొంట
- 40 ఇమోకినునపోచీపోయినపుడనుట
- 41 పోస్తమును ఇమోకినుందాగూడితినని యాపెపోచీచూపి అయా
చోచ్రచేప్పగాననుట
- 42 పైసానియోయిమోకినుండంపునుని తనకుపోస్తమునువ్రాసినయు
త్తరము నాపెకుఁజూపయనుకొంట
- 43-44-45 ప్లివానివేసముతో మిల్చుడుఁగకుఁబోవుచుగవి ఇమోకినుతల
పోయట
- 46 అర్విరాగనుతనకు మగవేసముననున్న ఇమోకినుపైమిక్కిలి ప్రేమ
పుట్టుటఁగూచికయనుకొంట
- 47 ఇమోకిను అర్విరాగస్సుగై డీరియస్సులు తనకుఁజేసినయాదరణ
ముందలచియనుకొంట
- 48 అర్విరాగనుతో బెలీరియస్సు వేటకేగిరాకాలస్యముచేయుటకుఁజిం
తించియనుట
- 49 ప్లోటనునితలనాటికితెచ్చిన గె డీరియసుఁమఱియునందుకు సంతసిం
చు అర్విరాగస్సుఁదలంచి బెలీరియస్సుకొంట
- 50 విషమూఢకాసందిచ పై జేలీమృతిచెందెననుకొనివానిఁబూడ్చునమ
యమున అర్విరాగస్సుతోగై డీరియస్సునుట
- 51 ఇమోకినుమూఢకాఁదేటియనుకొంట
- 52 ప్లివానివేసముననున్న ఇమోకినుండనసేవకునిఁగాదీసికొనవి లూ
పియస్సు తనయజమానునికై పొగలునతనితోదాచుట
- 53 పైసానియోతనయజమానునినుండియు ఇమోకినునుండియు వతక
మానమెద్దియుఁజేకుండుటకు ప్లోటనుగతియేమయ్యెనో తెలియకుం

- టకు శంకించుచుఁదనలోననుకొంట
- 54 పోస్త మస్సుచెటసాలలో నిద్దుర మేల్కొనియనుకొంట
- 55 కారాగృహానికికారి పోస్త మసుతోననుట
- 56 తనభార్యవిసమిడి ఇమోనినుంజంపించి నట్లొప్పుకొనననికాసీలియ
స్సుచెప్పగా సింబెలై ననుకొంట [నుట
- 57-58 7లో హారేషియోదయ్యముంజూచిన వేకువనుటనాడోకతోన
- 59 హారేషియోబనాడోక మార్లెస్సులు తనతండ్రిదయ్యము త
మకగపడెననినమ్మించి చెప్పినపుడు హేమెట్టు అనుకొంట
- 60 హారిషి యోమెరిస్సు స్సుతో దనతండ్రిదయ్యమునకై రాత్రినితీ
క్షించుచున్న హేమెట్టుతనపినతండ్రిబయలుదేతెడు చప్పుడువిని
యతనిదుమోకగక ముంగూచికయనుట
- 61 తనతండ్రిదయ్యముకాన్పించి తనతోమాట్లాడుచున్న పుడు హారే
షియోతోబల్కుట
- 62 పోలోనియస్సుఒఫీలాతో హేమెట్టుంగూచిక తెలుపుచుంబల్కుట
- 63 రాజు హేమెట్టు వెట్టింగూచిక పోలోనియస్సుతోననుట
- 64 నాటకములోనిరాశి తనభతతోననుట
- 65 రాజుదైవప్రధానముచేసి లేచిపోవుచనుకొంట
- 66 పోలోనియస్సు హేమెట్టుచేదంపబడగా ఒఫీలాకు వెట్టియెత్తుట
గనిపెట్టి రాజుజట్రూడుతోననుట
- 67 హేమెట్టుఒఫీలాసమాధిచెంత లాటీకసుతోబోరాడినపిదప హారే
షియోరాజు తనపైజేసినకుట్రజెప్పబోవుచనుట
- 68 గిల్లెస్సుర్న రోసెన్బాట్సులను దంపించుటకుదావన్ని నకుట్రహే
రేషియోతో హేమెట్టు తెల్పుచువారిన్గూచికయనుట
- 69 లాటీస్ట్వాడోసీకుబాగుగఁ దేలిసినట్లకాన్పించుదను ఆసిక్కు
తో హేమెట్టునుట
- 70 8లో క్షేషియస్సుగూచిక సీజారుఆంటనీతోననుట
- 71 సీజారుమకుటముధరించినయెడల నెట్లుండవచ్చునోయని బూర్ట
సుతలపోయుట

- 108 8వేనీమహారాజుతో వుల్పిసుగూచీనార్యాల్కు-చెప్పట
 109 వుల్పిమృతినందుటవిని యతనిదౌడన్యమునెగ్గించు కేతనైనుతో
 గిరిప్థినుట
 110 రాజశక్తితుండయికామ్యెల్ల సఫల్కుప్రభువుతోననుట
 111 గాడె-నరుతోకామ్యెల్లనుట
 112 16లో ఒకజారపుత్తుడు జానుమహారాజుచేరిచాడు అనుపేరున
 ప్రభువుగావింపబడి తనలోననుకొనుట
 114 పాండల్పులూయూతో జానుమహారాజుతనచేరిక్కిన ఆతరునిని
 శ్చయముగా బొలచుంచుననిచెప్పట
 113 పాండల్పుపరాజితుడౌ లూయూతోననుట
 115 నేలిస్సరీఆతరుజ్జేమముగానున్నాడు నేనుహాపమెఱుగననిహూయ
 బటువగువగాననుట
 116 17లో కాశీలియాపెంచి రాజునకుభార్యయై ఫాన్సుకుబోవు
 చుగ్రనీగనులను తనసోదరీలతో లియకునిసంరక్షణము బాగుగ
 జేయుడనవారలు నీదారిసీవుపొమ్ముమేమెఱుగమాయనిప్రత్యు
 తరమిగావారితోననుట
 117 నన్నుదిరస్కరించిన గ్రనీలుచేయిపట్టుకొని నీవునెమ్మినగవచకరా
 దను లియకుతోరగననుట
 118 దన్నుదిరస్కరించికూతులపై మండిపడివెట్టెన్ గాలివాసలో బో
 వులియరునిదిరిగి పిలువమనిగోస్తరనగారీగననుట
 119 తనయంటజొచ్చిగాలివాస తాకుదప్పించుకొమ్మను కెంటుతో
 గాలివాసబాధకన్న నెక్కువుబాధపొందు నేనుగాలివాసకుబడియు
 యనాయనితియరనుట
 120 దయ్యమువట్టినట్ల నటించు ఎడ్డారుతోవిదూషకుడనుట [కొంట
 121 లియరునికెంటుశత్రులనుండి తప్పించుకొంపోయినపైడు ఎడ్డారను
 122-123 గుడ్డిగావింపబడిన గోస్తరొకముదసలివానితోననుట
 124 విదూషకులతోనతనికోరికవొప్పున నతనిడోవరుమెట్ట యెక్కిం

- 89 అయిదవహెనీ) మహారాజరణరంగమున శత్రువిజృంభణచూం
చూచి గ్లోస్టర్లుతోననుట
- 90 సంధినింగూచిక యెడంబడికవ్రాయు ప్రభులపెంటనేఁగూడనుం
దునని ఇచ్చెల్లామహారాణి యెడవహెనీ) మహారాజుతోఁబలుకుట
- 91 12లో పుసల్లి ఫ్రెంచిదొరతో యుద్ధముకొనసాగించుము నేస్తాయ
ముచేసి యింగ్లీషై న్యమునోడించెదనని పేల్పుట
- 92 పుసల్లి తేల్చుట శూరతకు వెఱచుడాల్పిన్న తోరణరంగమునననుట
- 93 సఫల్కు రణరంగమునఁ గనకుఁజిక్కిన మాగేరట్టసం చూచియ
నుకొంట
- 94-95-96: సఫల్కుఆటవహెనీ) మహారాజుతో మాగేరట్టసంఁగూచిక
వణికంచుట
- 97 13లో గ్లోస్టరువిదేశవాసశిక్ష విధింపఁబడి యూరేగింపంబడు తన
భార్యందలఁచి తలపోయుట
- 98 సఫల్కుగ్లోస్టరుపై నాటవహెనీమహారాజుతోఁగొండెముచెప్పుట
- 99 గ్లోస్టరుశిక్షవిధింపఁబడుటకోర్వక సభనుండిలేచిపోవుచుఁ దన్నెం
దుక లేచెదవనియడుగు మాగేరట్టతో నాటహెనీ)యనుట
- 100 జాకిబీవిస్సుజాన్ హాలెండుతోననుట
- 101 14లో రణరంగమునఁబట్టి వడిన యూర్కుమాగ్గేరట్టరాణిచేమిక్కి
లితెగనాడఁబడి యాపెన్నిందించుట [ట
- 102 యూర్కురణరంగమునఁ జంపబడుటకుఁగిచ్చాన్డుతనసోదరులనతోనను
- 103 ఆటవహెనీ)మహారాజు ప్రజలుఎడ్వడుఁ పక్షముకాబోరని ఎక్స్
తోఁబలుకుట [నుట
- 104 చెఱలోనాటవహెనీ) దెగటాపక వచ్చినావాయనియనగా గ్లోస్టర
- 105 15లో పుల్సీరాజుతోఁమదపై కుట్రపన్ను ననియెంచిబంకింగాము
రాజువద్దకుపుల్సీకన్నముందుగాఁ బోనెంచినపుడునాఫాల్కునుట
- 106 సేండ్స్ ప్రభువుచేంబల్లెన్ ప్రభువుతోఁబలుకుట
- 107 తన్విడనాడిఆనీనిఁబడ్డాడిన యెన్నిదవ హెనీ)మహారాజందలంచి
యలుకనున్న కేతరైసురాణితో పుల్సీయనుట

- 72 బూగ్రుటను కేషియస్సుచే నీజరుఃజంపుటకుఁ బ్రేరేపింపఁబడి నడురే
యనవ్వోతనతలుపుఁ పిలువఁగాననుకొంట
- 73 కల్యాణి యాశకునములు బాగున్న వికాపుకాఁబట్టి నభకుఁబోవద్ద
ని మునుతఁబల్కుట
- 74 మునుకుంజంక రాదని కల్యాణి యాతోనీజారనుట
- 75 నీజాకుంజంక పిమ్మటఁ బ్రజలయందలికనికరమున నీజారునెడఁగ
నికరముమూలితి నని బూగ్రుటనుఁడు ఆటనీతోఁబల్కుట
- 76 మునుకుంజంక శిశిరముచేత బూగ్రుటను కేషియస్సుంగూచిక ప
ల్కుట
- 77 రణరంగముననవకాశమున్నప్పుడే శత్రువులజయింపవలెనని కోషి
యస్సుతోబూగ్రుటనుఁడునుట
- 78 ఒకఘనఁడునుట [కొంట
- 79 9లో యువరాజగు హేనీతనదుష్ట నమాహానముఁగూచిక యను
- 80 నాల్గవ హేనీమహారాజు యువరాజుంగూచికపల్కుట
- 81 10లో ప్రవాదయనుట
- 82 నాతాఁబల్లెండు బాడుకల్పుతోననుట
- 83 నాతాఁబల్లెండుమాటఁనుతోఁబల్కుట
- 84 నాల్గవ హేనీమహారాజు తనశత్రువులు జయింపఁబడిరనివిచి తన
కువచ్చినజబ్బుందలఁచుకొని యనుకొనుట
- 85 11లో అయిదవ హేనీమహారాజుతో ప్రాన్సులోఁగొందఱిసైనికుల
న్యస్తధమునకంపి స్కొంట్లెండుభయమునుండి రక్షించుకొనుటకుఁ
గొందఱితో మానమిచట సుండవలయుననియుషదేశించుట
- 86 కాంటబర్నీగురువై దవహేనీమహారాజునకు రాజ్యపాలనక్రమమగు
దెల్పుట
- 87 ఇంగ్లాండున్విడిచియుక్తమునకై ప్రాన్సునకువచ్చుటతో తనకానం
దకుని ఎక్కువచేప్రాన్సురాజునకైదవ హేనీమహారాజునందేశ
మంపుట
- 88 మునుకుంజంక

- 121 వేత్తెత్తి సలియరుగ్గోస్తరుతో ననుట .
127. ర్థణమునఁచనచేగులినఎక్కండు తనపేరడగినపుడు ఎడ్గరనుట
- 128 తనకొగిటమృతిచెందిన కాక్షికలి గూనుఁగురించి లియరనుట
- 129 ఎడ్గరుకల్పచుకెంటులతో ననుట
- 130 18లో బాలింగుబ్రూకుతో స్వధకఁబూనిన నాతఁకంబల్లేడు వ్రభు
పురెండవరిచాడుక మహారాజుతో ననుట
- 131 గోస్తరుప్రభ్యిగాంటునతని సోదరుంజంపినవారిపైఁబగఁ దీచుకొ
మ్మనిచెప్పుట
- 132-133 గాంటువివేశవాసశిక్షనంకు బాలింగుబ్రూకుతో ననుట
- 134 వివేశవాసశిక్ష నంజినబాలింగు బ్రూకుగాంటుతో ననుట
- 135-136-137 వ్యానిగ్గిస్తుడైన గాంటుయూర్పుతో ననుట
- 138 రెండవరిచాడుక మహారాజును గాంటునునఁవాదమాడుట
- 139 ఆమక్లితో రెండవఁచాడుక మహారాజు బాలింగు బ్రూకుంగూ
చిక యనుట
- 140 సింహాసనమునుండి తొలగింపఁబడిన రెండవరిచాడుక మహారా
జందునకుఁ గారణమగునాతఁకంబల్లేడు తో ననుట
- 141 19లో ఎలిజబెత్తురాణి గోస్తరుతో నీవునన్ను నాసంతతికా ద్వేషిం
చుట రాజునకుఁ గిట్టిననిచెప్పుగానతఁడూ పెతో ననుట
- 143 గోస్తరుందలఁచుకొని యతనికల్లియనుకొంటు
- 145 రిచ్చుండు తనసైనికులతో ననుట
- 145 మూడవరిచాడుక మహారాజురణరంగమునఁ దనసైనికులకనుట
- 146-147 20లో రాజుతోఁగెరనునట్లు
- 148 తనసేందర్యముం గొనినగుఁడుగోయెట్టితో రాణియనుట [ల్పుట
- 149 స్త్రీతో బండుచేయుట చదువుకంటె మేలని పైరనురాజునకుఁదె
- 150 21లో మేక్బత్తుతనభార్యతో దానిదురంగూడఁ జంపుననియొక
ధ్వని తనకువినబడినట్లుచెప్పుట
- 151 మేక్బత్తుతనభార్య వ్యానిచేఁజచ్చెనని వినియనుట
- 152 22లో రాజుతావివేశమేగెదనని తనస్థానమున నియోగింపందలం

నిన ఆంజీతోననుట

153 నాసోదరునిరక్షించు శక్తి నాకెదియెనఁ గలదాయనిశంకించుఁగిస్సెల్లాతో లూసియోయనుట

154 ఎక్కలిను న్యామూనికాతోననుట

155 నీసోదరునకు శిక్షవినింపఁబడియె' మఱియదిత్రిప్పరాదను ఆంజీతోతో యెస్సెల్లాయనుట

156 ఆంజీతోయెస్సెల్లాయనుఁ గవియఁగోరియనుకొంట

157 తనభావము తెలియజాలకుంటివని ఆంటీతోయెస్సెల్లాతోననఁగా నాపెరుతనితోబల్కుట

158 మాఱువేసముననున్న రాజతోక్లాడియోపల్కుట

159 యెస్సెల్లాక్లాడియోతోననుట [నుట

160 రాజనునిందించు లూసియోతోప్రచ్ఛన్న వేషమున నున్న రాజ

161 2.లో గ్రాటియానో యోమోచింతించెడుఆంటోనియోతోననుట

162 పోషికయానెరిస్సాతోననుట

163 మైలాకుతోఅంటునియోపల్కుట [నుట

164 మాఱువేసములమాటకు సిగ్గపడిన గ్రాటియానోసెలాలారితోన

165 పోషికయాతానేపకచికన బంగారువెండిసీసములబరణాలలో నాపెంబెడ్లాడనెంచి యాగ్గనురాజు వెండిబరణిగైకొనియనుకొంట

166 యీలవివేకులు తప్పుబరణాలనెంచుకొనుచున్నారను పోషికయాతోనెరిస్సాయనుట

167 పోషికయారెండుపూటలూగి మరియుబరణాలెంచుకొమ్మని బెసానియాతోననుచునతనిపై దళవలపుదెల్పుట

168-169 లూరె జోజస్సికతోననుట [తోననుట

170-171 పోషికయాఆంటోనియోనుఁగాపాడి తనయింటికివచ్చి నెరిస్సా

172 నీపెరిమిటియింకొకక్షణములో వచ్చుననిలొరెంజోచెప్పఁగా పోషికయాయనుట [సానికిఁజెప్పిననీతి

173 24లో పార్టాపురకాడువేషమువేసి వేదదొరసారి పాడుదొర

174 పాడుదొరపార్టాపురతోనల్పలోననుట

- 175 25లో కై జాండురు హేమిక యాలువివాహముంగూచిక పల్కుట
 176 హేలీనాయనుకొంటు
 177 ఓవీరనురానినుతోననుట
 178-179 తీసియస్సుహిస్సోరీటూతో వుపుగలవారిం. గూచిక యనుట
 180 21లో వియోంట్లో సంతోషవాతకవిని యానందబాష్పము లో
 ల్లి, రుచుట గూచిక యనుట
 181 హీరోనూ గేకార్కటూతోననుట
 182 బెనిడిక్కు లియోనటూతోననుట
 183 సన్యాసిలియోనటూతో హీరోమృతిజెందినట్లు చాటుమనిజేల్పుచ
 నుట [చిక యనుట
 184 27లో కేషియోచేదెబ్బలుతిన్న రోడరిగోను అయాగోయోదా
 185 అయాగోఒ తెల్లో కు డిస్టెమోనాపై ననుమానముపుట్టించిచనుట
 187- 88 అయాగోయనుకొంటు
 189 ఒథెల్లో అయాగోనోననుట
 190 అయాగోతాన్యాయవంతుడనని ఒథెల్లోతోఁజెప్పుట
 191 హేజెల్లోతనభార్యయొక్క కెల్విత్తేటలెన్నుట
 192 తనభార్యంజువిచూపెయో వ్యరాలని ఏమీలాచెప్పినవిదవ ఒథె
 ల్లోతాఁ జావనిశ్చయించుకొనియనుకొంటు
 193 28లో ఆంటియోకస్సుతో పెరిక్లిస్సనుట
 194 ఆంటియోకస్సునుండిపాటిపోదలంచి పెరిక్లి సుఅనుకొంటు
 195 హేలికానను పెరిక్లి సుతోఁబల్కుట
 196 పెరిక్లి సుహేలికానసుతో ఆంటియోకస్సుంగూచిక చెప్పుట
 197 క్లి యోమడయోనిజాతోననుట
 198 వెల్లె జెండాలయోడలువచ్చినవని యొకవ్రభువనఁగాక్లి యోననుట
 199 సైమానిడిను మూడవవ్రభునితోఁబల్కుట
 200 సైమానిడిను శూరులకనుట
 201 జైసావలపంది పెరిక్లి ననుకొంటు
 202 తనభార్యమృతి చెందెననుకొని యాపెనొక పెట్టెలోనిడి నముద

మునవిశిదిపెట్టి యాపెకన్ ప్రి నత్తకొని పెరిగి సునముద్రమునవ
గిలియోడన నుడి యనుకొంట

203 పెరిగి సుమెనినానులొల్పి హెలికే : స్సతో నుట

204 29లో జూలియట్టతో నాపెకన్ యనుట

205 రోమి మోమారువేసపు టాటలో మొట్టమొదటజూలియట్టజూచి
వ.కికంచుట

206 జూలియట్టతో మాట్లాడిపోవును రోమియో మానుకొంట

207 నన్యసివగ్రామివగానము సేయనుంబల్కుట

208 తెల్లవారకమునుపే తొయ్యెద్దకవచ్చిన రోమియోతో నన్యసియ
నుట [లుకుట

209 రోజులెనునందు వలపుమానినావాయని రోమియోతో నన్యసివ

210 జూలియట్టు నాభార్యయనిపిచుకొనుటచాలును నాకాపెన్వట్ట
నేపెట్టిచేయుమాను రోమియోతో నన్యసిచునుట

211 నమ్మామానవధను తిమ్మూరి జూలియట్టును మృత్యుచెందిన
దానిగాభవిచి చూపెప్పుచూకడునునాపెత్తిగిడి ఖుచుట

212 31లో ఆంటో యోతో పెప్టానునుసల్కుట

213 ఫడినందు ప్రోస్పెరో యాజ్ఞానునిము కట్టలుపోగుచేయుచునుకొం
ట [కొరట

214 ఫడినందుతో ప్రోస్పెరోయనుట

215 ప్రోస్పెరో మూఁత కేతెడు గొంజలో మొదలగువారింగని యను

217 32లో టైమను చిత్రించుటనుంజూచి యనుకొంట

218 టైమను చెంత న్యాయము చేయవచ్చిన స్త్రీలజూచి విభిమాంబునను
కొనుట

219 క్లేవిగూస్సు టైమనుని గువేకసిజూచియునుకొంట

220 తనసమవకేళముంబెడ చెవిరిడి టైమనుందలచి విభిమాంబునను
కొనుట

221 తనసమవకేళముంబెడ చెవిరిడి టైమనుందలచి విభిమాంబునను
కొనుట

222 తనసమవకేళముంబెడ చెవిరిడి టైమనుందలచి విభిమాంబునను
కొనుట

- 223 పైమనడవిలో దన్నూడవచ్చిన ఆల్పిల యాడీసుతో ననుట
- 224 పైమనబంగమంజూచియనుట
- 225 పైమనబంగరాసిందివచ్చిన దొంగలకనుట
- 226 ఒకదొంగ మంకొకదొంగతో ననుట
- 227-23 ప్లేవి నునడవిలోనున్న పైమనంజూడనేగుచునొంట
- 229 34లో అల్పాండరు కన్నీతో జాక్కుగూడీక చెప్పట
- 230 ఆగమెమ్మను కప్పు మొదల మనవాతో బల్కుట
- 231 ఉలిసిన్నుఆగ మెమ్మను నెరుమొనగువాతో నుట
- 232-233 పేరిస్సుయ్యుడ మేచేయవలయుగాని హెలెనుమరలనప్పగించరాక నంగాహెక్టరనుట
- 234 ఉలిస్సు పెటోక్లనుతో ననుట
- 235 అచీలస్సుతో ఉలిస్సునుట
- 236 అచీలస్సు ఉలిసిస్సుతో ను గీకునై నికుల చుక్కన వదిలరనుట
- 237 అచీ స్సుతో ఉలిసిస్సునుట
- 238 అజాస్సు హెక్టరుతో ను డుటచేద కు న్న నమువవచ్చునని కుందు అచీ స్సుతో పెటోక్లనునుట
- 239 తోలలస్సుకి స్పీడాతో బయలువలోక్క కుమని భోనించుట
- 240 హెక్టరు తామయ్యునున కేగకతిటదు దైవమువమాణముచేసితి ననంగాకెసాండ్రాయనుట
- 241 36 ఆంథూస్సోతో ననుట
- 242 వీదూషకుడనుట
- 243 36లో హాలి మానోటియనువాసినయు రముందెచ్చిన యాసెట్టా నువరిగి మాము రమతనికిచ్చి వేయుమని యా పె సిరపామ్మనిపి దవననలో వగుచుట
- 244 ఆంటోనియో పాతికోతో ద్రువకొడుకగుప్రోటియనుంగూర్చి య నుట
- 245 తాజనకు వెంపైమనకు స్త్రీ వశపచుకొనునుపాయము చెప్పట
- 246 ప్రోటియస్సురాజుతో నలని పుత్రికతో వెలంపైనుపైగొండెము

చెప్పట

- 247 ప్రోటియస్సుతనముఖము నల్లనిదనుశూగియోతోననుటయు వాటి
యుసిల్వియాను దానంపాదించుకొనుట వెలంపైనున్పెత్తిదూలు
గొట్టెదననీ యనుకొనుటయును
- 248 అడవిలోసిల్వియానుబల్లిగ్గా డనుంకించు ప్రోటియస్సుతోపొంపై
ననుట. [న.ట]
- 249 ప్రోటియస్సడవిలోదనకు లుపడినజూలియట్టుతో సిగ్గుపడియ
- 250 తననేరయినకై పశ్చాత్తుడు ప్రోటియస్సుతోవెలంపైననుట
- 251 37లో పోలీనాహ్మయోనీకూతులు జూచి రాజేమనుకొననోయని
ఎఱుగటతోననుట
- 252 హ్మయోనీన వ్యభిచారకోపముమోసిన తనభతతోననుట
- 253 పొలిక్సినినుకేఱుటతో పోరిజీలు గూచికయనుట
- 254 కేమిలోపోరిజీలు పెరిడిట్టులతోసిసిలి రూకుబో వ్రాని యుపదేశించుచుననుట

కావ్యములందు,

వీనస్సుమతి ఎదోనిస్సునుకావ్యలో19ము

- 255 అశ్వహోకనము
- 256 కవివాక్యము
- 257 ఎదోనిస్సువీనస్సుతోననుట
- 259 కవివాక్యములు
- 261 వీనసుదయించిన సూర్య జూచియనుట
- 262 వీనసు ఎదోనిస్సుమృతి చెందెననుట తలపోసికొనుట
- 263 అడవిపందిచే జరపబడిన ఎదోనిసుంజూచినపుడు వీనసుదృష్టి క
విచేవణికంపాబడుట
- 264 వీనసు మృతిచెందిన ఎదోనిసుంగని విలపించుట
- 265 కవివాక్యములు లూకెక్రిసీ చెటయను కావ్యమునందు
- 266 కవివాక్యములనుబట్టి కొవి యా పెటోటాక్వియనుట
- 267 కవివాక్యములనుబట్టి సిగ్గుపడిన టాక్వియతో లూకెక్రిసీ యనుట

76 చెజుపట్టణబడిఁ పవన పరాకృతీ పరిలంబించుచు

77 కవివాక్యములు.

చాటు పద్యములు.

87 విరహివాక్యములు.

దీని విరహాతిథి వాసియను కావ్యమునందు.

92 విరహివాక్యము.

రౌద్రరసము మేక్కియగు నాటకములందు.

- 1 3లో ఆలినరు తనతమ్ముడగు అల్లెండ్లోన ముగ్ధిత్వకయనుకొంటు.
 - 2 6లో పో, మహాతనభార్య జారయని తెలిసినదిప ననుకొంటు.
 - 3 7లో హేమత్వతన న ండ్రి నన ండ్రింజంపించి తనతల్లిక పెం
టనే పెండ్ల డుటంకం నుకొని యనుకొనుట.
 - 4 నాటకుని యభినయవిశేషముంగని పెట్టి హేమత్వనుకొంటు,
 - 5 11లో అనునవహేనీ మహారాజు పొన్ను కేశములోని యొకకో
టకు లగ్నకెక్కుచుండ్లన సేనానామకులతో బల్కుట.
 - 6 14లో యుద్ధమందు నిరుత్సాహుడగు నాటవహేనీ మహారాజు
తో క్లిష్టపడకనుట.
 - 7 16లో రణరంగమునవదకు జారపుత్తుగించిఆప్తి చూయనుట.
 - 8 21లో హైలాక ఆంటోసయోగుండె నెఱిగితియించి వానింజంపిం
చెదననుకొనుట.
 - 9 22లో శిర్నియా టైమాగడ్రితో, టైమనుపల్కుట
 - 10 బంగారుకై వచ్చిన దొంగలతో టైమనుట.
 - 11 టైమను దుగపలుత్రవ్వకొని తినుచుభూమిగుఱ్ఱిపలుకుట.
 - 12 ఆల్పిబమాషీసు ఆటెస్సుపురముపై దండెత్తి వచ్చిచాటించుట.
 - 13 35లో ఆరనుత పక్షిలం దెలుపుట,
- కావ్యములందు లుంకెనీ చెఱయను కావ్యములో.

- 14 టాక్సిక్ లూక్రిస్టీతో ననుట.
- 15 చెఱవఁబడినపిమ్మట లూక్రిస్టీయనుకొనుట,

భీ భ త్స ము.

షేక్స్పియరుని నాటకములయందు.

- 1 9లో హట్స్పరు రెటేటివరుని తండ్రింగూచిక మాటివరుతో ననుట.
- 2 13లో గ్లోస్టరు ఆఱవ హెన్రీ మహారాజుతో నినుట.
- 3 19లో మూడవ రిచాడు మహారాజు కలంగని పువించుచు లేచియనుకొనుట.
- 4 23లో కి యోరు డయోజా తెల్పుట.
- 5 37లో పోలీనా భార్య మృతై పగచు లియోనిటీసుతో ననుట.
- 6 లూక్రిస్టీ చెఱయనుకొన్న గులోబ లి చెఱజగ్గి పిమ్మట టాక్సిక్ ను యొక్క యలూక్రిస్టీ యొక్క యువకానము.
- 7 లూక్రిస్టీ చెఱవట్టఁబడిన పిదప నున్న స్థితి.

భ యా న క ర న ము.

షేక్స్పియరుని నాటకములందు

- 1 3లో తనతండ్రి యన్న యడవి కేగఁదలంచి రోండిసిలియ కనుట.
- 2 5లో కొరియోలీసుని భార్య నయతో ననుట.
- 3 13లో ఆఱవ హెన్రీ మహారాజు గ్లోస్టరుచేచ్చెననిచ్చెన సఫల్కుతో ననుట.
- 4 15లో మహారాజు హ్యూబర్టుతో ఆతడుంబంపుమని చె

- 5 22లో క్షాడియోమరణముగూచిక యనుక నుట.
సాగసుల వివరణము

వీ ర ర స ము .

కాళిదాస కావ్యములలో రఘువంశమున

- 1.2 దిలీపమహారాజు వణకానము.
3.4-5 దశరథమహారాజు వణకానము
6 శ్రీరాముడు ననావవాదముం బోగొట్టుకొనుటకు నీతనువిడువని
శ్చంచుట.
7 శ్రీరాముననొట్టిగఁ దనస్వైకడఁజేరిన యయోధ్యాసగరాధి
దేవతతో శ్రీరామునికొడుకగు కుశమహారాజనుట.
8.9 అతిథిమహారాజు వణకానము.
కుమారసంభవములో
10 బ్రహ్మ బృహస్పతియొద్దొడిగొనివచ్చిన యింద్రాదిదేవతలఁదా
రకాసురుగూచిక యనుట.
11 ఈశ్వరతేజమును వహించుమని యగ్నిదేవు నింద్రుడుప్రాధికా
చుట.

మేఘనందేశమున

- 12 మేఘమునుయక్షుడు తనభార్యతో తనవతకానము చెప్పమనిఁ
తిమాలుట.
13 హిమాయమందలి దావాగ్నింబల్లించుకామని మేఘముతోఁ
డుండనుట.

కాళిదాసనాటకములలో విక్రమోర్వశీయము

- 14 పురూరవుండు విరహోన్మాదమున నడవిలోహంసతోననుట.

శాకుంతలమున

- 15 శున్ముంతకు శకుంతలంజూచినతోడనే యనుకొనుట.

- 16 దుష్కర్మములు శకుంతలచరిత్ర కై వ్రాసిననుట.
- 17 దుష్కర్మముల కంటకు పరిశీలనము
- 18 కష్టములకు శకుంతలకు పరిశీలనము.
- 19 శకుంతలకు దుష్కర్మముల కడకంటకు కష్టములనుకొంటు.
- 20 తెలుచాటున మేలుకొలుపువాడగుట,
- 21 దుష్కర్మములు తన్నేలుకొమ్మరి నచ్చిరిగి భవతియగు శకుంతల కోసముట.
- 22 శకుంతలతో నచ్చిన తాపములకు దుష్కర్మములనుకొంటు.

శాంతి రసము .

కాలిదాసకావ్యములో రఘువంశమునందు

- 1-2 ఇందువారి హృదయములందు నజమహారాజుతో వర్ణించినట్లునుట.
- 3-4 రావణాసుర బాధకుందాళలేక చేనతులున్నకు తమముగ కేగి నారా యువని స్తోత్రముచేయుట.
- 5 శ్రీరామాష్టమమునందు డవిలోవిడిచిన లక్ష్మణుతో శ్రీ మునకి స్తుతచెప్పుమని నీతయనట.

కుమార స భవమునందు

- 6 తారకాసురు జంపుమనిసిపుడిచ్చిన యాజ్ఞాగుమారస్వామి శిర సావహించుట.

నాటకములలో వికృతావస్థానమునందు

- 7 నాందీశ్వరము.
- 8 రాజరామాష్టమమునందు కలిగిన కష్టావస్థలో నుట.
- 9 చంద్రవేపురి గురికొనోచుచున్న తనభార్యకు రాజవశికం

ముట.

ముట.

శాకుంతలముసంక్షిప్తము

- 13 నాందీశ్శీకము.
- 14 రాజకన్యాశ్రమమున సారథితోననుట.
- 15 మనోచిముని వణానము.

కరుణారసము.

కాళిదాస కావ్యములలో రఘుపంశమునందు

- 1 అజమహారాజు పుష్కావండపాటునమృతిచెందిన తనభార్యకై పొగట్టుట.
- 2 మృతభార్యుడగు నజమహారాజు వణానము.
- 3 యుద్ధమున శ్రీరాముడుమడిసెనని రాక్షసులు చెప్పినపుడు మణి వాతిమాటదబ్బరయని తనకుదెలిసినపుడును లంకతోనున్న సీత యనుకొంటు.

కుమారసంభవములో

- 4-5 రతీశేవిమన్నధుడు శివునిఫలనేత్రాగ్ని చే దగ్ధుండయిన పిమ్మట నేడ్చుట.
- 6-7 వాయుదేవుడు తనయొద్దకురాగారతీదేవి యేడ్చియడుపుట.

మేఘసంవేశమున

- 8-9-10-11 యక్షుడుమేఘునితో దనభార్యస్థితింజెప్పుట.

ఋతుసంహారముందు

- 12 వక్షాతుక వణానము.

విక్రమోర్వశీయమునందు

- 13 ఊర్వశీవిరహమున రాజునిదూషకుతోననుట.
- 14-15 రాజుర్వశీవిరహమున నడవిలోనుమ్మెడతోననుట.
- 16 సంగమమణిస్సశకమున పాపాణాకృతిదొఱుగిని జరూపమూనిన యూర్వశితోరాజనుట.
- 17 సంగమమణిసొకగ్రస్త యవహరింపగా రాజువిదూషకుని కనుట.

18 భగవంతుడు మరీచిమునితోఁబలుకుట.

19 కంఠుకిమునుకొనుట.

20 ఉన్వేదివి కేగుచు రాజంజూచుచునుకొంటు.

శకుంతలమునందు

21 22 శకుంతలచెలికత్తెలతో ననుట.

23 లేడినొంటకు బాణమువేయఁచున్న రాజుతోఁ గాశ్యపశిష్యులనుట.

24 అనసూయరాజుతోఁబలుకుట.

25 అనసూయరాజునతనిస్థితి గతులడుగుచుండఁగా శకుంతలయనుకొనుట.

26 విరహభాధనొందుశకుంతల సఖులకనుట.

27 రాజుకడకు శకుంతల సంపదలచి కాశ్యపుడనుట.

28 కాశ్యపుడు శకుంతలరాజసముఖమున కరుగుచుండఁగా పూల మొక్కలతో ననుట.

29 రాజనొద్ద కేగుచు శకుంతలతాఁబెంచిన లేడితోఁబలుకుట.

30 రాజనొద్ద కేగెడు శకుంతలతోఁగ్రియంపదయనుట.

31 అత్తవారింటి కేగెడు శకుంతలతోఁగాశ్యపుడనుట.

32 రాజశకుంతలతనకువలపుజాబువ్రాయునపుడా పెకుఁ జాటుగానుండియనుకొంటు.

33 శకుంతలందానెఱుంగనని తిరస్కరింపఁగా నాపెపురోహితునివెంటఁబోవుచున్న స్పటి స్థితిండలంచుకొని రాజనుకొంటు.

34 మరీచ్యాశ్రమముననున్న శకుంతలంజూచి రాజనుకొంటు.

35 మరీచ్యాశ్రమముననున్న శకుంతలంజూచి రాజనుకొంటు.

శ కుం ట గా ర ర స ము న ం డు

కాళిదాసకావ్యములలో రఘువంశమున

కాళిదాసకావ్యములలో రఘువంశమున

- 2 అజమహా రాజుంజూచి యా గినయందుమతితో నాపెయియనుట,
3 సుదశనమహారాజ వణానము.

కుమారసంభవములో

- 4 శివుడు పార్వతినవలచుట.
5 తనకుఁబ్రత్యక్షమైన శివునిగన్గొన్న పార్వతిస్థితి.
6 నారదుడు శివుడు పార్వతింగోరియున్న వాడని హిమవంతుని
తోఁజెప్పుచుండఁగాఁబార్వతిచేయుచేష్ట.
7 పెండ్లిపీటపైనున్న పార్వతీపరిమేశ్వరుల దృగ్దవణానము.
8 శివునితోలికూటమింబార్వతియున్నతీతు.
9 పార్వతిశివునింగూడినపిదప నొందినసంతోషము.

మేఘసందేశమున

- 10 యక్షుడు మేఘునితోఁదనభార్యవ్వణింఁచిచెప్పుట.

శృంగారతిలకమునందు

- 11 ఒకవిరహిణి తనభర్తాగుజాబువ్రాయుట.

విక్రమార్వశీయమున

- 12-13 రాజార్వశివ్రాసిన జాబుచదువుచు విదూషకునికనుట.

- 14 రాజార్వశికనుట.

- 15 ఊర్వశీ వియోగమున రాజడవిలోననుకొనుట.

- 16 రాజార్వశికనుట.

- 17 ఊర్వశిదివికేగుచు రాజునందుచూపించి చెలితోననుట.

- 18 రాజార్వశి దివికేగుచుండననుకొనుట.

- 19 తనతప్పుమన్నించుమని తనభార్యపాదములంబడు రాజుంఁగాంచి
యూర్వశియనుకొంటు.

- 20-21-22 ఊర్వశిందలంచుకొని రాజనుకొంటు.

- 23 రాజుతనభార్యతోననుట,

- 24 నటిపాట.

- 25 రాజుశకుంతలం దొలిసారిఁజూచివణింఁచుట.

[టింఁచుట.

- 26 పూదోటలో ననసూయా ప్రియంవదలు శకుంతలతో ముచ్చ

27-28 తుమ్మెదకుబెదురు శకుంతలంగాంచి రాజనుకొనుట.

29 రాజుతో ననుసూయ శకుంతలావృత్తాంతము చెప్పచుండుగా
శకుంతలయనుట. [నుట.

30-31-32-33-34-35 రాజువివిధావస్థలందున్న శకుంతలంజూచి యనుకొ

36 శకుంతలతో ననుసూయయనుట.

37 శకుంతలరాజునకు వ్రాసినవలపుజాబు.

38 శకుంతలతో రాజనుట.

39 రాజుపైదృష్టినిల్పి శకుంతలరాజు తస్యవఃగూడినపిమ్మట పొడరిం
టితోననుట.

40-41 రాజుతస్యవిసిన శకుంతలపొందుదలంచుకొనుట.

42 వలపుజాబువ్రాసి చదువుచున్న శకుంతలతో రాజనుట.

మాలవికాగ్ని మిత్రము

43 రాజమాలవికసాగ సెనుట.

హాస్య ర న ము న ం దు .

కాశీదాన| కావ్యములలో కుమారనంభవమున

1 కుమారస్వామిబాల్యాభివర్ణనము.

విశ్రాంతిమోక్షశీయమున

2 ఊర్వశిచీరచెంగునకుఁదీగెతగుఱుకొన్న దనంగాఁజెల్పఁబెట్టునుట

శకుంతలమున

3 తుమ్మెదకుబెదియు శకుంతలక ననుసూయయనుట.

4 అనుసూయశకుంతలం జూసిరాజుతోననుట.

5 జాలరె రాజసభలోననుట.

శృంగారతిలకములో

6 రాజుకావ్యము.

7 రాజునానము.

రౌ ద ృ బీ భ త్స భ యా న క ర స ము లు

రౌ ద ృ ర స ము

కాళిదాస కావ్యములలో రఘువంశమున

- 1 అజమహారాజుచే రణరంగమునఁ దెగు పీఠులవణానము.
- విక్రమోర్వశీయమున
- 2 రాజూర్వశిన్వలచుటచే నతనిభార్యయూతనితో ననుట.
- 3 శకుంతలతన్నెఱుంగనను తాజునకనుట.

బీ భ త్స ర స ము .

కాళిదాస కావ్యములలో ఋతుసంహారమున

1.2-3 గ్రీష్మతులవణానము.

శాకుంతలమున

- 4 రాజుశకుంతల స్తప్తి కీరాగా నామెండలంచుకొనిత బడిల్లుట.

భ యా న క ర స ము .

కాళిదాసనాటకములలో శాకుంతలమున

- 1 రాజుచేవెంటఁదఱుమఁబడు లేడియొక్క వణానము.
- 2 తుమ్మెదకుజడిసి శకుంతలచెలికత్తెలతోఁబల్కుట.
- 3 రాజుతో నడవిలో నతనికొడుకనుట.

అ ద్భ త ర స ము న ం దు .

కాళిదాస కావ్యములలో రఘువంశమున

- 1 కవినాక్యము

- 2 దిలీపమహారాజవర్ణానము
- 3-4 దిలీపమహారాజభార్యయై గభీకానియకాసుదక్షిణావర్ణానము
- 5 దిలీపుఁడుతనకొడుకగు రఘుపుత్రునొనిగూర్చాడుట
- 6 యుద్ధముచేయురఘుమహారాజ వర్ణానము
- 7 సునందయిందుమతితోననుట
- 8-9-10 భార్యానహితుఁడౌ నజమహారాజు నిద్దభాకపురిజనులుచూచుట
- 11 కవినాశ్యము
- 12 దశరథమహారాజు తన్న శపించినతాపసులకనుట
- 13 గభీకానులగు దశరథమహారాజు భార్యలవర్ణానము
- 14 లక్ష్మణశత్రుఁఁడులంగన్న సుమిత్రావర్ణానము
- 15 ఎదుకొన్న శ్రీరామపరశురాములవర్ణానము
- 16 చుప్పనాతి శ్రీరామునిమోహించుట
- 17 సీతను వెదకుటోతులస్థితి
- 18 ఆంజనేయుఁడు సముద్రమున్దాటుట
- 19 రాక్షసీపరివృతయకా సీతావర్ణానము
- 20 సీతచూడామణిని హనుమంతుఁడు శ్రీరామునకేచ్చుట
- 21-22-23 శ్రీరాముఁడురావణునిసంహరించి సీతతోఁగూడియయోధ్యకుఁ
బుష్పకముపైవచ్చుచు నొప్పెతోననుట
కుమారసంభవమున
- 24 హిమాలయవర్ణానము
- 25 పార్వతివిద్యావైభవము
- 26-27-28-29 పార్వతిసౌందర్యవర్ణానము
- 30-31 ఇంద్రాదిదేవతలతోఁగూడిన బృహస్పతిబ్రహ్మతోఁడారకాసురు
నిగూచికచెప్పుట
- 32 ఇంద్రుఁడుశివునికడకు మస్కధుననువుట
- 33 శివునితపోవనమందలి కొండగోగువర్ణానము
- 34 బ్రహ్మహరిమేనుముతోఁ దూమెడుటశివనిండు చేయు శివునితోఁజూ
ర్జితముననుట

36-38 సప్తమకాలతో హిమనంతఃకనుట

37-38-39 చంద్రోదయవణకానము

40 శివునిచేత సావురాయి వేసముసనున్న యగ్నిదేవతావణకానము

41 కుమారస్వామి శైశవవణకానము

42 తారకాసురుబాలయంతనను శివునితో నిండ్రుడుపలుకుచున్నాడను కవివాక్యము

మేఘ సంజేశమున

43-44-45-46-47-48-49 యక్షుడు మేఘునితోఁబట్టి

మునునంపాతమున.

50-51 గీష్మతుకావణకానము

52-53-54-55 నవక త్రికావణకానము

56-57-59 శరత్కాలవణకానము

61 62 శిశిరతుకావణకానము

63-64 వసంతతుకావణకానము

శృంగారతిలక పుష్పబాణకావ్య విశేషములందు నాయికానాటక కూతీవాక్యములు

65-66-67 కవివాక్యములు

నతోదయమునకు

68 చంద్రోదయవణకానము

69 మద్యపానవణకానము

రాక్షస కావ్యమంతు

70 కారుమబ్బంజూచిన యాదునిమలివణకానము

వికీమోర్వశీయమున

71 రాజమూఢకఁజేతెడు నూర్వశిస్వణికంచుట

72 దివికేగునూర్వశింగంచి రాజనుకొంటు

73 రాణియొక్కదాశి విదూషకుంగూచికాయనుకొంటు

74-75 రాజూర్వశిందలంచి విదూషకునితోఁబట్టుట

76 రాజూర్వశిందావలచినందు కలిగితనభాత్యుడలంచి

2 డిలీపమహారాజవర్ణానము

3-4 డిలీపమహారాజభార్యయై గభిశానియకాసుదక్షిణావర్ణానము

5 డిలీపుఁడుతనకొడుకగు రఘుపుత్రునొనిగూర్చాడుట

6 యుద్ధముచేయురఘుమహారాజ వర్ణానము

7 సునందయిందుమతితోననుట

8-9-10 భార్యానహితుడౌ నడమహారాజు నిద్రభావపురిజనులుచూచుట

11 కవిగాక్యము

12 దశరథమహారాజు తన్న శపించినతాపసులకనుట

13 గభిశాసులగు దశరథమహారాజు భార్యలవర్ణానము

14 లక్ష్మణశత్రునిను లంగన్న సుమిత్రావర్ణానము

15 ఎదుర్కొన్న శ్రీరామపరశురాములవర్ణానము

16 చువ్వనాతి శ్రీరామునిమోహించుట

17 నీతను వెదకుతోతులస్థితి

18 ఆంజనేయుఁడు సముద్రమున్దాటుట

19 రాక్షసీవరివృషయా నీతావర్ణానము

20 నీతచూడామణిని హనుమంతుఁడు శ్రీరామునకొచ్చుట

21-22-23 శ్రీరాముఁడురావణునిసంహరించి నీతతోఁగూడియయోధ్యకుఁ
బువ్వకముపైవచ్చుచు నొప్పెతోననుట

కుమారసంభవమున

24 హేమాలయవర్ణానము

25 పార్వతీవిద్యావైభవము

26-27-28-29 పార్వతీసాండర్యవర్ణానము

30-31 ఇంద్రాదిదేవతలతోఁగూడిన బృహస్పతిబ్రహ్మతోఁజారకానురు
నిగూచికచెప్పుట

32 ఇంద్రుఁడుశివునికడకు మచ్చధుననువుట

33 శివునితపోవనమందలి కొండగోఁగువర్ణానము

34 విశ్వదేవతలసేవముతోఁ దనయెడుటగివనింపజేయు శివునితోఁజూ
ర్జితముననుట

35-36 సప్తమకలతో హిమనంతఃకనుట

37-38-39 చంద్రోదయవణకానము

40 శివునిచెంత సావురాయి వేసముసనున్న యగ్నిదేవతావణకానము

41 కుమారస్వామి శైశవవణకానము

42 తారకాసురుబొలయింతునను శివునితో నిండ్రు. దుపహకుచున్నాడను కవివాక్యము

మేఘ సంక్షేపమున

43-44-45-46-47-48-49 యక్షుడు మేఘునితో బలము తి

మునుసంహతమున.

50-51 గీష్మతుకవణకానము

52-53-54-55 వషకతుకవణకానము

56-57-58 శరత్కాలవణకానము

61 62 శిశిరతుకవణకానము

63-64 వసంతతుకవణకానము

శృంగారతిలక పుష్పబాణకావ్య విశేషములందు నాయికానాటక కూర్తీవాక్యములు

65-66-67 కవివాక్యములు

సతోదయముశరతు

68 చంద్రోదయవణకానము

69 మద్యపానవణకానము

రాక్షస కావ్యమంతు

70 కారుమబ్బుంజూచిన యాదునెమలివణకానము

విక్రమార్వశీయమున

71 రాజవనాధకడెడెదు నూర్వశిస్వణికంచుట

72 దివికేగునూర్వశింగాంచి రాజనుకొంటు

73 రాణియొక్కదాశి విదూషకుంగూచికాయనుకొంటు

74-75 రాజూర్వశిందలంచి విదూషకునితో బల్కుట

76 రాజూర్వశిందావలచినందు కలిగితనభావ్యుడలంచి

నిత్యో బల్యు-ట.

77 మధ్యాహ్న పణానము.

78 రాజ్యం తనభార్యందలంచుకొని యనుకొనుట.

79-80 రాజ్యార్పణితో నగుట,

81-82-83-84-85 రాజ్యార్పణి విరహముననడవి యందనుకొంటు.

86 నంగమముని తాకు బాహుమూపము విడచి నిజగూఢమంతిక
యూర్వార్పణితో రాజగుట.

87-88-89-90 తనకూర్వార్పణి యందు బుట్టినప్పిల్లనితో రాజగుట.

91 రాజు విదూషకునితో బల్యు-ట.

శకుంతలమున.

92 మహావశుక పణానము.

93 గుడ్డిముల పణానము.

94 రథవేగ పణానము.

95 తనోపపణానము.

96 తపోవసమునజొచ్చుచు రాజనుకొనుట.

97-98 రాజునకిత్యంతో విహరించు శకుంతలను జూచియనుకొంటు,

99 శకుంతల చెలులతోననుట(•) చెలిశకుంతలకనుట.

100 ఆననూయరాజునడుగుట,

101 రాజుననూయనిడుగుట.

102-103 శకుంతలమేనకకూతురని తెలిసిపిదపరాజనుకొంటు.

104 శకుంతలతన చెంగటినుండి యేగినవిదపరాజనుకొంటు.

105 రాజుశకుంతలచెంగటినుండి మల్లి పోవచనుకొంటు.

106 రాజుశకుంతలందలించి యనుకొనుట.

107 రాజు నిదూషకునితో బల్యు-ట.

108 రాజు చంద్రమన్మథుల నెగ్గించుట.

109 తనయందలి మోహమున్నకుంతల చెలులతో బల్యుచుండగారా
జనుకొనుట.

110-111 రాజ్యవిక్రయము ప్రభాతపణానముచేయుట.

- 112 అత్ర వారింటికంవకము పెట్టు ననసూయ శకుంతలతో ననుట.
 113 రాజు సంగీతము వినియనకొంటు.
 114 అత్ర వారింటికేగు శకుంతలతో గాశ్యపుడనుట.
 115 రాజుగ్నిహోత్రగృహమునకడుగుచు పథికార భేదముందలంచుకొనియనుకొనుట.
 116 శకుంతలనే బెండ్లా డితి నాయనినంశయించు రాజుతో గాశ్యపశిష్యుడనుట. |
 117 తపోవనజల స్థలిసేయఁ దగదను గౌతమితో రాజనుట.
 118 రాజు తాశకుంతల కిచ్చిన ముద్రికంబూచి సంతనే శకుంతలకు పికిరాఁగా జలవించుట.
 119 ఇంద్రుఁడీరథ మెక్కి నిన్ను రమ్మనాడఁడసమాతలితో రాజనుట.
 120 వియస్థమన వణకనము.
 121 మచచమునితో రాజనుట.

మాలవికాగ్ని మిత్రమున.

- 122 రాజుతో మాలవికకు సంగీతము నేర్పిన వాఁడనుట.

123-124 అగ్నిమిత్రునితో సతనిమంత్రి యనుట.

125-126

- 127 సృత్యము చేయుమాలవిక సగ్నిమిత్రుఁడు వణకించుట.

- 128 అగ్నిమిత్రుఁడు మాలవి కావిరహమును దలంచుకొని యనుకొనుట.

- 129 చంద్రి కావణకనము.

గుర్తు-గలశబ్దములకథాములు

అ

అంగద- ఆకలి

అంగన- స్త్రీ

అంచ- హంస

అంచన- ఇట్లుండునగియుఁహించి కొలత చెప్పట

అంచెలు- ఆగిఁయాఁగిపోవుట- టపా

అంటి- అరటికంబము

అండకు- చెంశకు

అండగొనుటకు- ఆశ్రయించుటకు

అంతము- నాశము

అంతరంగము- మనస్సు

అంతరము- ఎడమ

అంతిపురము- రాజేవాసము

అంద- పొంద

అందమందనత్యధికము- వాడుటకమితముల్యముగలది గను

అందములు- పాటలోహోయినిచ్చునగతులు

అంబుదము- మేఘము

అంశము- సంగతి

అక్కజంపు- అధిక మైన

అక్కటా- అయ్యో

అక్కట- చేయవలసినపని

అక్కు- రొమ్ము

అక్షతము- గాయముపడని

అఖిల- సమస్తమైన

అగచాట్లు- అగచ

అగదుపచణలేదు- తిరన్క- గింపఁజాలదు

అగణితాధిక్రీయ- అమితాధికారము

అగౌరవము- అమగ్యర

అగ్నికోపంబు- అగ్నియనుసలుకే

అఘములు- రాపములు

అఘోర- మిక్కిలిభయంకరమైన

అచ్చపు- కేసలత్తున

అచ్చతానము- శుద్ధస్నానము

అచ్చర- వేల్పుసాని

అచ్చిపచ్చు- అనుకూలించు

అచ్చోట- అక్కడ

అచ్చోట- తనభతఁతోఁదాఁబడుకొనుశయ్య

అజఁడు- బ్రహ్మ

అజ్ఞాతభాగ్యము- తెలియఁబడనియదృష్టము

అజ్ఞులు- మాఘులు

అట్టిట్టు- తార్కాను

అడఁకువ- విసయము- జితేంద్రియత్వము

అడలుట- శోకించుట

అడలు- భయము

అడిమె- దానుఁడు

అడుసు- బురద

అణువు- లేశము

అత్తమిల్లెడు- పడుకొనెడు

అతిపరితాపము- మితిమీరిన దుఃఖము

అతివ- స్త్రీ

అత్యధికము- మితిమీరినభునతకలది

అత్యాశ- తనకుఁదగనిగోరిక

అదనము- కావలసినదానికన్నెక్కువ

అది- ఆపె- వలయును

ఆదును- సమయము

అద్దిర- భరిర

అధముని- నీచుని

అధికము- కావలసినదానికన్నెక్కువ

అనంతము- హద్దు లేనిది

అసద- దిక్కుమాలినది

అసయంబు- ఎల్లప్పుడు

అననరతము- ఎల్లప్పుడు

అని- యుద్ధము

అనుకంప- దయ

అనుకృతి- పోలిక

అనుఁగు- మిత్రుఁడు- ముఖ్యమైన

అనుగుణముగే- తగుసల్లు

అనుజఁడు- తమ్ముడు

అనుతాపము- పాపమెందుకుచేసితిని నొచ్చుకొనుట

అనువు- పంపు

అనుగూఢము- సరిపడుతీరు

అనువు- ఉపాయము

అనుసరింపఁబడు- చేయఁబడు

అన్ను- స్త్రీ

అన్నవమిన్న- ఉత్తమస్త్రీ

అన్వేషణము- వెదకుట

అవప్రియుక్తంబగు- తప్పుకానుపయోగింపఁబడు

అశమృత్యుకరము:- బ్రతుకవలసివంతకాలము నిర్మలకగిరి

అపరకమము:- చచ్చినవారింఛూచిక చేయుకముము

అపహరింపబడిన:- తీసికొనబడిన

అపహసనకరము:- నగుబాటుచేయునది

అపాయము:- కీడు

అపాయకరులు:- హానిచేయువారు

అపుసూపము:- అటము

అసూణకములు:- వెలితిల్లి

అప్పనము:- కప్పము

అప్పంతో:- స్వీకృత్యో

అబ్బి:- పొందు

అబ్బరము:- ఆశ్చర్యము

అబ్రిము:- ఆశ్చర్యము

అభినయము:- లేసిడున్నటువలె న్నటము

అభిప్రాయము:- ఊహ

అభిమానము:- ప్రేమ

అభ్యాసము:- అలవాటు

అమరపదవి:- చావులేనిస్థితి

అమరి:- ఒప్పి

అమాయికులు:- నిష్కవలలు

అమితవ్రయభరము:- వాస్తవలేనివెచ్చమునగుల్ల బాధ

అమృతఫలము:- చావులేనిస్థితి

అముక్త భాణము

అయిన:- కూడ

అరమర:- సంశయము

అరయ:- గ్రహింప

అరయఁబోవ- చూడ- బోవ

అరయు- చూచు- వెదకు

అరయుఁడీ- చూడుఁడీ

అరసెదవని- ఆలోచించెదవని

అరుగు- పోవు

అరుదెంచి- వచ్చి

అరులకు- శత్రువులకు

అరుసుల- తాజుల

అథకము- ధనము

అథకరాత్రము- నడిరేయి

అహకత- యోగ్యత

అహకమామానుషోహ- తగుమనుష్యునితలంపు

అహకఁడ- తగినవాఁడ

అఱిముఱి- మిక్కిలి

అఱుత- క్రంతమున

అల- తరంగము

అలంతుల- నీచుల

అలఁతులారా- అల్పులారా

అలఁబడి- చింత

అలత- అలసట

అలము- కవియు- కప్పు ఆకృమించు- వ్యాపించు

అలరింప- నంతోపపడుటకు

అలరు- పువ్వు- ఒప్పును

అలవడుట- అభ్యాసపడుట

అలసట- బడలిక

అలుకువ- కోవము

అలుగు- బొణము

అల్క-పోత- కోవ-భావము-కలదానా

అల్పముగ- కొలగా

అల్పవేళ- కొద్దిసేపు

అల్లన- మొల్లగా

అల్లాడెడు- కిడలెడు

అవకాశము- సమాచారము

అవతరించిన- భూమికిఁగిరిన- ఆకారమందిన

అవని- గడుము

అవమానకరము- లైన- సరువుపోఁగొట్టెడు

అవశ్యకృతి- చేయవలసివని

అవసరము- అవకాశము- అవసరమునకవేచుకొనువేళ

ఆవిశేష- మంచివేళ- అలగుగమి

అశుశు- మొల్ల

అశ్రులు- కన్నీళ్ళు

అసంభవము- కలుగఁగోనిది

అసంభవితము- అసంభవము

అనన్ద- నిలఁజువము- అశ్రద్ధ

అనదు- అల్పుని

అనలు- వారము

అసాధారణముగా- అందఱి కన్న నెక్కువగా

అనుర- అంకాసి

అనులకు- కల్లుకు

అహంయు- గర్వి

ఆ- కేను

ఆంధ్రకు- భార్యలకు

ఆకట- ఆకలిచేత

ఆచికొంచు- అపహరించుకొంచు

ఆడంగి- పిటికి

ఆనకుండు- పొందకుండు

ఆకషింఁచి- లాగి

ఆకస్మికమై- అనుకొనకున్నపుడు తటస్థిరంచిన

ఆకారములు- రూపములు

ఆకృతి- రూపము

ఆకె- ఆపె

ఆచరణము- చేయుట

ఆచరించి- చేసి

ఆచారానుసారసూతకశ్యామవేషము- వాడుకననుసరించిమైలపట్టుటద్దెలు

పు నల్లనినస్త్రాభరణాద్యలంకారము

ఆచ్ఛాదితులు- ఒట్టలచేగప్పబడినవారు

ఆటవట్టి- సాత్యసానము

ఆశి- కుండ్రం

ఆతాగులు- దుమాకగుకల

ఆకామము- నూత్నకేహములు

ఆతురపరి- వెల్లిచూపరు

ఆత్మ- నమయొక్క ప్రాణము జీవుడు

ఆశ్చర్యము- చున్నదాఁజంపుకొనుట

ఆదా- ఏ చోట్ల

ఆదేశము- కగుతు- విశేషవాసనితు- ఆదమనుమొట్టమొదటిమనుష్యుడు ని

మిగిలినవానినుటచే నిర్దేశింపఁబడుననుగుండి భూమికిదగిలి

వేసిన హాసవేదమునందలిగాథ

ఆ- ఆన- ఒక్క

ఆనతి- ఆన

తినవాలు- గుఱుతు

ఆపత్తుసామాన్యానాభవము- పోగులందఱికి సమానముగాఁగవ్వము నం

వించుట

ఆపద- కష్టము

ఆమని- వసంతఋతువు

ఆయుధనిగూఢుఁడు- ఆయుధబలము కలవాఁడు

ఆరముగ్గిన- నిండాఁబండిన

ఆరయుడీ- చూడుడీ

ఆరసి- ఆఱోచించి

ఆరసినాఁడవు- కనిపెట్టినావు

ఆరాటము- శోకము

ఆరోహించి- ఎక్కి

ఆచేకనే- ఆడించెనా

ఆశికాయసు- ఒకదివ్యవైణికుఁడు

ఆలు- భార్య

ఆలోచనయునుగలిగియాటాడు- ఇట్లుచేయవలయునను నుపదేశముజయ

ల్పడకూఁగులాడు

ఆవృత్తులు- తడవలు

ఆస్థ- కోరిక

ఆస్యము- మొగము

ఇ

ఇంచుఁజించు- తమారమి

ఇంతి- స్త్రీ

ఇందాఁక- ఇంతవఱకు

ఇంద్రియములు- విన్నిచూపుమొదలగు సవయనగుణములు

ఇక్కట్లు- బాధ

ఇగిరిక- మాపస్సు

ఇగురు- చిగురు

ఇగురుబోడి- చిగురువంటిశరీరముకలదానా

ఇచ్చ- చిత్తము- కోరిక

ఇడును- కష్టము

ఇడుముళ్లు- కష్టములు

ఇడువారలు- కోర్కె-నగపర్చు వలపుకాండ్లు

ఇతము- ప్రియము

ఇత్తడినమాధి- ఇత్తడితోగట్టబడినగుండము

ఇన్మడి- రెండుమార్లు- రెండురెట్లు

ఇరువుకొనుట- ఉండుట

ఇరుకెలంకుల- రెండువైపుల

ఇరుమన్నుల- రెండిండ్ల

ఇరులు- చీకట్లు

ఇర్వురు- ఇద్దరు

ఇట్టి- లేడ్డి

ఇల- భూలోకము

ఇల్లాలు- భార్య

ఇహపరములు- దేహముతోనున్నప్పుడు దేహమువిడిచినప్పుడు నీవును

కమముగానుండు లోకములు

ఈ

ఈడ- ఇక్కడ

ఈదు- ఒనంగదు

ఈను- ప్రసవించు- ఒనంగను

ఈభంగి- ఇట్లు

ఈయెడ- ఇక్కడ

ఈరు- మీరు- ఒనంగరు

ఈషణ్య ఓర్వలేమి

ఈల్లుట- చచ్చుట
 ఈవి- దానము
 ఈవు- నీవు- ఒసగవు
 ఈనడకడు- అనవ్యాపడు
 ఈసడించు- తిరస్కరించు
 ఈనకుండు- ఈశ్వరుడు

ఉ

ఉక్కించుట- ప్రియత్నించుట
 ఉంటె- ఉన్నావా
 ఉక్కడంచు- చంపు
 ఉగ్గడించెడు- తెలియపరచెడు
 ఉగ్గలి- స్త్రీ తిన్న
 ఉచితబోధము- మంచి తెల్పుట
 ఉచ్చరియించు- పల్కు
 ఉచ్చస్థితి- గొప్పపదవి
 ఉచ్చాణరము- పలుకుబడి
 ఉభవసితము- జైటవిడుచునూపిరి
 ఉడుకు- వేడి
 ఉడుపు- దుస్తు
 ఉత్తమప్రజ్ఞ- గొప్పజ్ఞానము
 ఉత్తమమధ్యమాధమ విభాగములయెడ- కాలమువంచుటయందను కూల
 ఉత్తమగ నుండునపుడు
 ఉత్తమవశకు- చింతించకు
 ఉత్సాహము- ఉభలాటము
 ఉదయము- ప్రాస్తుదూరుసమయము

ఉదారుడు- దాత

ఉదితేంద్రియములు- పనిచేయజొచ్చుచూపుమొదలగు నవయవములు

ఉన్మోగిజనము- కార్యనిర్వాకులు

ఉద్వహనుశుము- పెండ్లికలంకరించుకొనుపువ్వు

ఉపనగ్నివకరము- చేటుతెచ్చనది

ఉపన్యాసము- జేనిగూచిక్రయైన విస్తరించిచెప్పుట

ఉపేక్షింప- నిర్లక్ష్యముచేయ

ఉరంబులను- హృదయములను

ఉరలు- విడిచిన

ఉరపు- పెద్ద- మిక్కిలి

ఉరు- ఒప్పెడు

ఉరువడి- త్వరగా

ఉర్వి- భూమి

ఉటిది- దట్టము, దాఢ్యము

ఉలివి- నల్ల

ఉలుకు- భయము

ఉల్లాసము- నేడ్క

ఉవిద- స్త్రీ

ఉసికొల్పెద- పురికొల్పెద

ఉసురుల- ప్రాణముల

ఉ

ఉచ్చుచు- ఉపరిశీయుచు, దుఃఖించుచు

ఉత్సుకరు- నిష్టాపూర్వవిడుతురు

ఉరదిలుడు- ఓచుకొండు

ఋ

ఋతువులు- కాలవిశేషము

ఎ

ఎంచఁగ- ఆలోచింపఁగ

ఎంతే- మిక్కిలి

ఎందేని- ఎక్కడనైనను

ఎకిమిఁడు- రాజు

ఎక్కటి- ఏదోయొక

ఎక్కుడుమొకములు- ఏవ్వులు

ఎగ్గించుట- నిందించుట

ఎగు- అపకారము- దోషము

ఎట్టకేలకు- కొంతసేపటికి

ఎడ- హృదయము

ఎడఁద- హృదయము

ఎడపని- విడువని

ఎడయిక- విరహము

ఎడయుట- మానుట

ఎడఁచి- విడచి

ఎడ్డి- పిచ్చి

ఎత్తుఁడ- కుట్ర

ఎదిరి- శత్రువు

ఎదిరించు- నిరస్థించు

ఎద్దియుంగానియున్కి- నిర్వాణము

ఎసయు- కలియు

ఎన్నఁక- ఆలోచించక

ఎన్నిక- నెత్త జేరి వచ్చునట్లు- గొప్పస్థితికిఁజచ్చుటకు

ఎర- అహంము,

ఎత్తఁగుట- పడుట

ఏరవు- ఒకటి రెండుదినములు వాడుకొనుటకడగి తెచ్చుకొనుసాముత్తి

ఎఱుక- జ్ఞానము

ఎల- లేత

ఎలనాఁగి-స్త్రీ

ఎలమి- సంశోషము

ఎలుంగు- ధ్వని

ఎల్లు- గొంతు- భల్లుకము

ఎల్లభాషలు- అందఱినాల్కలు

ఎసంగు- ఒప్పెడు

వి

ఏఱవు- బాధ

ఏకతమున- ఒంటిగా

ఏకమానసము- ఒక్కరీతిగామనన్సులుంట

ఏకు- నిందించు

ఏగుచున్నాడు- పోవుచున్నాడు

ఏగుదెంచు- పచ్చు

ఏడ్చెఱ- మిక్కిలి

ఏ తెంచినాఁడ- వచ్చినాఁడ

ఏ తేరవు- రావు

ఏది- పోఁగొట్టుకొని- లేక

ఏను- నేను

ఏమఱి- పొరపడి

ఏరు- ఎవరు

ఏలుబడి- పరిపాలనవృత్తి

ఏల్క- రాజు

ఏవ- అసహ్యము

ఏవగించెద- అసహ్యించెద

బ

ఓ

విడువ- పుణ్యస్థ్రీ

ఒంటిమై- రహస్యముగా

ఒందు- వేలు- ఒకటి

ఒండె- అయినను- కాని

ఒండొంటిచే- అన్యోన్యము

ఒండొరుమిక- పొత్తు

ఒందిలి- ఆపద

ఒకట- ఒక్కచోట- తక్షణము

ఒకవట్ల- ఒకప్పుడు

ఒకొండు- ఒకండు

ఒకొట- ఒక్కచోట

ఒకొమ్మడి- ఒక్కమామి- తక్షణము

ఒక్కట- దబ్బుర- ఆకస్మికముగా

ఒగి- వరుసగా

ఒజ్జలు- గురువులు

ఒడఁగూడ- లభించఁగా

ఒడఁబర్చు- ఒప్పించు

ఒడమక- పుట్టఁగా

ఒడమి- ధనము

ఒడయను- అధికారిని

ఒడకొని- పట్టుకొని

ఒడి- అంశప్రదేశము

ఒడిచితి- పొడిచితి

ఒత్తడి- బాధ

ఒదవక - షట్ట్రుగ్

ఒదవిన - పొందిన

ఒద్దిక - చేరిక

ఒనరనలయు - తగియుండవలయు - ఉండవలయు

ఒనరుతు - చేయుదు

ఒరగెదరు - వ్రాలెదరు

ఒరపిడి - రాపిడి

ఒరసిన - రాచిన

ఒలయు - చచ్చు

ఒనంగి - ఇచ్చి

ఓ

ఓగు - తప్పు

ఓగుదనము - తప్పు

ఓటమి - అపజయము

ఓడంగి - ఓడవాడ

ఓడి - భయపడి

ఓమెడు - రక్షించెను

ఓచె - జయించె

ఓర్వ - నహించగా

ఔ

ఔదు - పెరవికి గిందిచోట

ఔదల - ముప్పకారణము

ఔన్నత్యమున హోమము - పొక పురాణగాన బదులు

క

కంటిలే - చూచితిరా

కంతు - ముక్త్యుని

కందపుకాడ - మనస్సుడు

శంధు- పసిపిడ్డ

శక్కులు- రంపపుకోటలు

శటా- అయ్యో

శటశటా- అయ్యో

శటికి- అధికమైన- కూరితమైన

శట్టడి- అధికమైన- కూరితమైన

శట్టు- చదరంగము లోనిరాజు చేయవడట

శనినావసరము- అపత్కా-లము

శడ- కొన

శడంగి- బయలుదేరి

శడఁక- ప్రయత్నము

శడఁగి- ప్రయత్నించి

శడగండ్లు- కష్టములు

శడచు- జరుగు

శడతేలు- తుదముట్టు

శడమ- కొఱతఁ తక్కిన

శడముట్టు- చచ్చు- ముగియు

శడలి- సముద్రము

శడలివెన్న- చంద్రుఁడు

శడి- అన్న కబళము

శడిఁది- కఠినమైన- గొప్ప

శడిమి- బలము

శడు- మిక్కిలి

శణత- శడకంటి చెంగటిచోటు

శత- కథ

శతశత- కారణమున

శతము- కారణము

కదలాడు- చలించు

కదించిన- పట్టుకొనఁగా

కదుపున్- రేపెడున్

కన్- కన్ను

కనకము- బంగారు

కను- కన్ను

కనుమొఱుగక- మోసపుచ్చక

కనెడు- ప్రసవిం చెడు

కన్గొన్న- చూచిన

కన్నెలోకములు- ఒరులాకృమించనిజగములు

కన్యాత్వమునందు- పెనిమిటితోఁగవఁగూడకున్నపుడు

కప్పలకువిషమున్నదనియు వానితలలమణులుండుననియునుఁ బూర్వసా

శ్చాత్యమతము

కమక్ర- జాబు

కమక్రన- తీయన

కయి- నగ- కవి- చెయి

కరఁగించు- జాలిపడఁజేయు

కరఁచలేడు- కరఁగఁజేయలేడు

కరకరిన్- కూరభౌవముకలిగియుండుటచేత

కరడము- తరంగము

కరణి- తీరు

కరము- మిక్కిలి- చేయి

కరుడు- ముద్ద

కరువలి- గాలి

కడకముల- కార్యముల

కణకముల- చెవుల

కతక- చేయువాడు

కతకవ్యము- చేయవలసినపని

కతకృత్- చేయువానిపని

కర్వలి- గాలి

కటపుట- నేపుకట

కటవంగ- నేచుకొనుటకు

కట్టి- నల్లని

కలంగుట- దుఃఖించుట

కలంగు- క్షోభపెట్టె- బడలించు

కలంత- క్షోభకర్తమైన

కలయిక- సంయోగము

కలవరము- కలంత

కలహనూర్యరవము- యుద్ధభరీధ్వని

కలహింప- పోరాడ

కలి- దుష్టకాలము

కలికితురాయి- సొగసగునిరోభూషణము

కలిమి- ఐశ్వర్యము

కలిమ్మిషె- కలిగియుండుటచేత

కలు- జండియుండ

కలుపదొరబ్రాహ్మణులు- చంద్రసూర్యులు

కల్పనాచణప్రహసకాల్లు- అల్లికనేపుకగల్గినవృపుట్టించు కబ్బములంబు
న్నవారు

కల్పింప- పన్నుటకు

కల్ముబ్రకు- సంపదలకు

కల్లువాతక- అబద్ధపుమాట

కల్లసిగ్గుపరచుకవిసేరు- అబద్ధమాడువారిచే నవమానింపబడనిది

కళ- కాంతి

కవలు- ఒక్కమాటక కడుపున బుట్టినవాడు

కసిమనంగి- చెలరేగి

కస్తి- ఆపద

కా

కాక్షింపడు- కోరడు

కాంచరు- పొందరు

కాంచిన- ప్రసవించిన- కన్న

కాంచుడి- చూడుడి

కాచు- తపింపజేయు

కాపులు- సేద్యముచేయువారు

కాచు- రక్షించు

కాన- కనుక- అడవి- చూడ

కానిపించు- అగపచుక- అగపడు

కానియేలికపోటు- దుష్టరాజుచేయునపకారము

కామంచిచెట్టు- ద్రాక్ష

కామము- వలపు- కోర్కె- రతివాంఛ

కామమూలము- ప్రేమకారణము

కాముకునకు- వలపుకానికి

కాముని- మున్నధుని

కారింపనీ- బాధించనిముక్తు

కారు- కాలము

కాజకము- కడుపునీటితిత్తి క్రిందనుండు మాంసఖండవిశేషము

కాతుకద- శరత్కాలము

కాటియపెట్టకు బాధించకు

కాలతాదనతిరస్కారములు- కాలమువలనగల్గు బాధలు నవమానములును

కాలముతప్పట. అవస్థమాటుట

కాలునికి- యమునికి

కావరము- కొవువు

కాపలిచిటునగవు- రక్షణమునూచించు పిన్నశిష్యుడు

కాపలినిముసముల్గంటకువలె- కదలికగల నిమిషములు పడిపోవు గంట

యొక్కబద్వృత్తిగించునట్లు

కావి- ఎఱ్ఱని

కాస్సపుడు- కాశ్యపుడు

క్రి

కినియు- కోపించు

కిన్క- కోపము

కిరణములు- మిన్నలు- కాంతులు

కిల్బిషము- పాపము

క్రు

కుందరు- దుఃఖించరు

కుటిలమైన- చెడ్డ

కుట్టినకా- బాధకలిగించుచోట

కుడుచునంతకు- అనుభవించునమస్త భోగములకంటె

కుడువబడగల్గు- అనుభవించబడజాలు

కుత్సించు- నిందించు

కుత్సితవాంఛలు- నీచములగుకోర్కెలు

కుండింపు- తగ్గింపు

కుప్పగము- కూనము

కులము- వ్యభిచరించు స్త్రీ

కులస్త్రీలు- మగవాండ్రు

కూ

కూటమి- సురతము

కూటమిన్మానిసికుత్తుకనొదవిననులిపు- వెలిగుక్క- రతికూజితము

కూతుల- కొఱ్ఱురితల

కూర్మ- నిద్ర

కూమి- పేను- నేను

కూళ- కూర్మమైన- కిద్దుడు

కూళతనము- కూర్మత్వము

కృ

కృతఘ్నత- మేలుమఱపు

కృత్యము- పని

కృప- దైనకరుణ

కృషి- పాటు

కై

కైగాము- అంగారకగ్రహము

కైంపు- ఎట్టివి

కైడపెద- చంపెద

కైంకుల- వైపుల

కే

కేశరింశ- గొంతుకనవరించుకొనుట

కేజు- బురద

కేవలము- బొత్తిగా

కేశములు- తలవెండుకలు

కేశరములు- మెడవెండుకలు

కొ

కొ - చేయి - అలంకారము
కొవడి - తీరు

కొ

కొంటె - పెంకె
కొండి - తేలుతున్న మొదలయిన వానితో
కొండొక - ఏ నోయొక
కొత్తికి - సంకోచించి - తురలోపమై
కొతుకునిద్దర - వట్టిపట్టనిది
కొదమ - ఈడువచ్చిన - లేత
కొదవ - తక్కువ
కొసకొని - ప్రియత్నపూర్వకముగా
కొను - పుచ్చుకొను
కొప్పెర - బాస
కొమరు - సాగసు
కొమల - కొమల - క్రీడి
కొఱంత - నష్టము
కొఱగామితనము - పనికిమాలినతనము
కొఱడుపాటించెడు - కొయ్యకట్టనట్లుచేసెడు
కొఱమాలి - పనికిరాక
కొఱది - హద్దు
కొలము - కుము
కొల్పెడు - ఫట్టించెడు
కొల్పిత - కమక్రవాడగు నిష్కంచు పట్టుము

కొ

కొడికొని - తిన్న వయసువాని.

కోణంగి- హాస్యగాఁడు
 కోరికలుచెడిన- కోరినట్లుకాకున్నప్పుడు
 కొఱమీనము- కొనసన్నగనుండుమీనము
 కోలుపోయి- విడనాడి
 కోవిదారి- దేవకాంచనవృక్షము

కౌ

కౌను- నడుము

కౌరు- శంగు

క్ర

క్రంతల- తోవలనందు
 క్రన్నన- త్వరగా
 క్రమత- వరుసగా
 క్రమము- సత్త్వస్వరములయారోహణా వరోహణవిధము
 క్రమము- మఱు- తిరిగి
 క్రమమూల్యము- కొనువెల
 క్రియంబడుచు- కొనబడుచు

క్ర

క్రాలుగంటి- బెదురుచూపులయూఁడుడి.
 క్రాలెడు- ప్రకాశించెడు- మండెడు

క్రి

క్రియ- పని

క్రు

క్రుంగిలిన- పేదపడిన.

క్రీ॒వకు- చెంతకు

(శ్లో)

(శ్లో)

క్రొ॒ంజపులు- వింతరుచులు

క్రొ॒న్ననపాయము- లేతజవ్వనము

క్ష

క్షణభంగురము- క్షణముతోనశించునది

క్షణికంబా- మిక్కిలియద్ధిగమగుదానా

క్షుద్రము- నీచము

క్షా

క్షాళితమై- కడఁగఁబడి

క్షా

క్షాత్రకందుకము- భూగోళము

ఖ్యా

ఖ్యాతి- కీర్తి

గ

గంగ- గంగానది

గంటముక్త- వాతఁపనిముట్టు

గంటుపడు- గాయముపడు

గణపకాశేర- అధికతాత్రము

గడన- పంపాదనము

గడనపెట్టించు- తక్కుపెట్టించు

గడుపు- నిణకాయంపఁబడినకాలము- ఆవధి

గతి- సడక- అవస్థ

గబ్బి- పొగరుఁబోతు

గభీరత- లోతు

గభీరశుభ సంపాదకనగీతములు- హాయికలుగఁజేయుటకై జేపునివేడు

చూ- బాడెడువేడుకపాటలు

గమి- సమూహము

గగితలు- స్త్రీలు

గలిబిలి- సందడి

గవాక్షిముక్తులు- కిక్కిరింపులు

గా

గాడుపు- గాలి

గాఢనిద్ర- ఒడతెఱుఁగనినిద్ర

గానము- పాట

గాయకుఁడు- పాటకాఁడు

గారము- గౌరవము

గారాబు- గౌరవము

గాలిమేపరిపగ- గాలిందినుపామునకు శత్రువుగునెమలి

గి

గిటి- కుండ్రనిరేఖ

గిలికింత చక్కిలిగింత

గి

గీటున- అనాదరమున

గు

గుంత- పల్లము

గుంపు- కట్టమీదియెత్తెనప్రదేశము నమూనాము

గునగున- త్వరగా

గురికెదరు- మెల్లగాఁబరువిడిపోయెదరు

గుబ్బల- చిన్నల

గుర్వెట్టు- గాఢనిద్రచెందు

గులాబు- ఒకవిధమగునెట్టిని నువాననగలపూవు

గుహ్యచాపల్వము- పోకిరితనము

గ

గెడఁగూచుకట- జతఁగూచుకట

గెడపు- నడుపు

గే

గేయము- సంగీతము

గేస్తు- గృహస్థు

గొ

గొంకు- జంకు

గొంతెమ్మకోర్కులు- అందరానివానిపైనాశలు

గొడవ- అపద

గొడ్డు- నిష్ఫలమైన

గొనము- గుణము

గొబ్బిన- త్వరగా

గో

గోఁటు- ఒయ్యారము

గోడిగ- ఆడుగుట్టము

గోరము- అపద

గు

గుణ- గుణము

గుణత- గుణము

గుణతకర్కు- ప్రసిద్ధిచెందు

ఘనము- కంచుతోఁ జేయఁబడినవాద్యవిశేషధ్వని
ఘనులు- గొప్పవారు

ఘా

ఘాతుకుల్ - చంపెడుస్వభావముకలవారు

ఘో

ఘోరము- భీకరము- అన్యాయము- చెడ్డ
ఘోరవృత్తి - కఠినవ్యాపారము
ఘోరవైరము- ఎడతెగనివిరోధము
ఘోష- ధ్వని

చ

చంద్రగతి- చంద్రునిసడక
చపల- నిల్కడలేని
చమూనియంత్రగద- సేనాపతియూయుధమగు నినుపదుడ్డు
చర్వితచర్వణము- సమలఁబడినదానినే తిరిగినమలుట

చా

చాంచల్యము- నిల్కడలేమి
చాపము- నిల్కడలేమి
చారులు- రహస్యముగాఁదిరుగుచు రాజునకులోకవారతఁదెల్పువారు

చి

చింతరుచిహీనశ్లా- విచారముయొక్కకాంతిమాసిన
చింతాకారణము- విచారహేతువు
చింతించు- ఊహించు

చింత్యము- ఆలోచింపవలసినసంగతి

చికిత్సకులు- వైద్యులు

చిచ్చు- అగ్ని

చిటికె- చిటికెవేయునంతకాలము

చిల్లించుకొన్న- కోపవికారములోఁగూచినయెడల

చిడిముడి- కోపము

చిత్రము- చిత్రరస

చిరము- దీర్ఘకాలము

చిఱుత- చిన్న- నిష్ఠ

చిలుకలకొలికి- అందమగునీ

చిల్లించ- నీరసించిన నీచునొకపక్షమున వృక్షగీచము

చిల్లర- కొంచెము

చిల్వ- సాము

చివ్విడిలు- బేడముదలగుకొద్దనాములు

చిహ్నము- గుర్తు

చీ

చీకటిగొంగయన్నమచ్చదారి- చీకటిశిశువునగుచంద్రునియొక్క పృ

తినింబముపోల్కి-గల కన్నలుగడుపించెముధరించిన నెమలి

చీకటితప్పు- రంకు

చీకటినడఁగనక- చీకటిలోనడుచువిధముబోలియక

చీట్లుతీయఁదొడఁగి- బొనుకాద నెడుమాటలు కాగిదప్పుముక్కలపైనాసి
గొరుక పెట్టెలోఁగిరినియుంచి చేతికివచ్చినచీటినిఁదీసికొని దానిప్రకారముచే
యఁదారంభించి

చీడలు- వ్యాధులు

చీమచిటకుమన్న- ఏమాత్రముచప్పుడైనప్పటికిని

చు

చుంబించు- ముద్దిడు

చె

చెచ్చెర- త్వర

చెట్టి- కీడు

చెడుగొట్టు- దుష్టులు

చెనక- తిరస్కరింపఁగ- ఎదిరింపఁగ

చెనటి- కఠినులైన

చెయిదములు- ఇంద్రియవ్యాపారములు

చెలంగ- ఒప్పుఁగా

చెలి- ప్రియురాలు- ప్రియుఁడు- స్త్రీ

చెలిమిచే- హితులోదాచుటచే

చెలియ- స్త్రీ- చెలికత్తె

చెలువ- అందకత్తె

చెలువడఁచు- రూపుమూపు

చెలువు- అందము

చెలువుఁడు- మగఁడు

చెలువున- తీరున

చెల్లగే-! భర్త

చెల్లెను- లేకుండెను

చెల్వము- అందము

చెల్వక- మగని- రీతిని

చె

చేకురు- లభించు

చేకూర- దొరకినయెడల

చేకొను- పుచ్చుకొను

[7]

చేగలమెకములు- వీన్లులు

చేడ- స్త్రీ

చేడ్పడ- లొట్ట్రపాటుచెంద

చేతొడవు- చేతికిదొడగికొనుదున్ను

విసరవచ్చు- జెలగినాయముకడ- న్యాయవంతులవలెచెరిగిపోవచ్చు

చేనత్తి- చేతబట్టికొన్నదీపపువత్తి

చౌ

చౌర్యము- దొంగతనము

చ

చందము- తీరు

చందాన- తీరునన్

చందు- చంద్రుడు

చందురోయినులు- చంద్రోహులు

చక్కటికి- ఒద్దకు

చక్కపచు- కుదుచు

చక్కాడు- బాగుచేయు- నాశనముచేయు

చక్కిలిగింతలు- నపుపుట్టించునట్ల వయవముతాకులు

చదల- ఆకాశమున

చదువర్ల- విద్వాంసుల

చనదు- కూడదు

చబుకు- కొరజా

చయ్యన- దబ్బున

చలము- కోపము-పగ

చలివెల్లు- చంద్రుడు

చలువబొట్ల- చెమ్మట

చల్లడము- సగముతోడవఱకు దొడగికొనులాగు

చా

చాగురే- భళిరా

చాడి- కొండెము

చాడ్పస- తీరున

చాస- స్త్రీ

చామ- స్త్రీ- శ్యామయను పేరుగల యొక మట్టి చెట్టు

చాయల- విధముల

చాల్పులు- వరుసలు

చావువదువు- చచ్చినవారింగొంపోవునపుడు పొయించు పాద్యము

చు

చుచు- చిల్లెలుక

చువక- మెత్తనినన్ననినిడుపాటి చిన్న రెమ్మ

చూ

చూకురు- దుఃఖము

చూడికి- చూపు

చూపట్టదు- తోపదు

చూపలులు- చూచువారు

చొ

చొక్కుపాటు- పరవశత్వము

చొప్పు- మాగణము

చొరవ- సాహసము

జ

జగదానందకరుడు- సూర్యుడు

జనని- కన్న తల్లి

జర- ముదిమి

జల- ముదిమి

జల- వేగము

జూ

జాగరూకత - కాలజ్ఞానము
 జాగ్రత - మెళుకువ
 జానకి - నీత

జ్యే

జింక - లేడి

జిగి - కాంతి

జితేంద్రియత - ఇంద్రియముల స్వాధీనపచుకొనుట
 జిఫె - జానమ్మహారాజుయొక్క జ్యేష్ఠసోదరుడు

జ్యే

జీనువ - ఒక పక్షి

జీవగట్ట - జీవనోపధము

జీవసాధము - జీవములుండుచోటు

జీవింప - బ్రతికింప

జీవుడు - పాణి

జ్ఞ

జ్ఞప్తి - మల్లయుద్ధముచేయువాడు

జ్ఞ

జీజీలరుసిమిన్న - నారదమహర్షి

జ్ఞ

జ్ఞప్తి - తెలివి - తలంపునకుఁదెచ్చుకొనుట

జ్ఞ

జ్ఞాతి - దాయాదుడు

జ్ఞానులు - తెలిసినవారు

జ్యే

జ్యేష్ఠము- గ్రీష్మక్రతుఃవందలి మొదటిమాసము.

జ్యౌ

జ్యౌతిషికులు- జ్యోతులు.

జ్వ

జ్వరము- వేడి

జ

జంట- జత

జగముకన్ను- సూర్యుడు

జగముతల్లి- పార్వతి

జతనము- ప్రయత్నము

జన్ని- సన్నిపాతము

జన్నిగట్టు- బ్రాహ్మమండ

జబ్బయిన- కాంతితగ్గిన

జమిలిముక్కాళి- తుమ్మెదయొక్క

జముడు- ప్రాణులజంపించుదేవత

జౌ

జాడ- పోల్కి- దారి

జాచిలిపతిమసగ- చంద్రప్రతిబింబమను భూషణము

జాలకట్ట- కిక్కిరి

జౌ

జుట్టుపులుగు- నెమలి

జౌ

జోక- ఉత్సాహము- ఆనందము

జోగము- మనస్సునిశ్చలముచేయుట

జోగులు- యోగులు

జోటి- స్త్రీ

జోతి- వెల్లు

టక్కరి- మోసగాఁడు

ఔక్కియము- జెండా

ఔబరు- ఇటలీదేశములోనియొక నది

తాయి- స్వరస్థాయి

డంబము- తలకుమించినవేషము

డగ్గుత్తిక- గద్గదస్వరము

డప్పి- దాహము

డబ్బు- ధనము

డస్సిన- అలసిన

డాఁచు- దాఁచు

డాలు- కాంతి- పల్లక

డిందు- అడంగు

డెందము- గుండె

తంటాలుపడియెడ- శ్రమపడెడ

ట

టె

టై

టా

డా

డా

డా

డా

డా

తండుగోల- తెడ్డు - తండెలు- పడవపెత్తనగాఁడు

తక్కువారు- తక్కువువారు

తగ- బాగుగ

తగవు- నాయము- నీతి

తగిలి- అభిలాషపడి

తగు- గొప్పస్థితిగల

తగులమందినవాఁడు- కాముకుఁడు

తగులు- పొందు- అనురాగపడు- అనురాగము

తడఁబడిన- తోచకున్న

తడవు- కాలము- చిరకాలము- ఆలస్యము

తత్తడులు- గుట్టములు

తద్దయు- మిక్కిలి

తనక తముదిండివగచూళ్ల - తనకుఁగారణమగు కట్టిన నగ్గియొక్కధ్వజ
రూపమగుపొగవలనబుట్టు మేఘములయొక్క

తనమసి- తానుపయోగించుసిగా

తనరారె- ఒప్పెను

తనరు- ప్రకాశించు

తనస్థితివిశేషమునకువలనుగడించి- తనయైశ్వర్యమభివృద్ధిచేందునట్లుపాఠమువెతకి

తనిపెడు- సంతృప్తిపొందఁగ

తనియు- తృప్తిపడు

తనువు- శరీరము

తన్వి- సంతృప్తి

తపసి- ముని

తప్పముల్లెలు- వట్టిసంచులు

తప్పకొందురికినటుల- ఆవిధముగానురిబాధతెలియకుండుఁడు

తత్త్వముగను- కాల్పబడిన
 తబము- అపస్సు
 తమి- వసు- కుతూహలము
 తమిక్రమాని- బ్రహ్మ
 తమిక్రమగతుడు- చంద్రుడు
 తమ్ములు- పద్మములు
 తరుణము- అవసరము- లేక
 తరుణత్వము- యూవనము
 త్రికాంచుకొనుచు- డిహించుకొంచు
 తర్లు- ప్రయాణముగను
 తలితన- చచ్చినదెడల
 తటి- తాలము
 తఱుగు- తగ్గు
 తఱుము- వెంటడించిపరుగెత్తించు
 తలగి- విడిచి
 తలకొనుడు- పునుకొండు
 తలపోసి- తలచుకొని
 తలపంపు- చిన్నతనము
 తలారి- కావలివాడు
 తలిరు- లేత- చివురు
 తలిరుకై- చివురుపంటిచేయి
 తుగునట- పైకినంతోషముపలే గన్బడుదుఃఖము
 తిన్న-దిను- దొంగిలు

తా

తాత్పర్యము- కొద్ది
 తాత్పర్యము- సన్ననము

తామరల- పద్మముల
తారతమ్యము- వాసి
తారలు- నక్షత్రములు
తారసమై- చెంతకువచ్చి
తారు- తిరుగు- నటించు
తాతుణ్యము- యశావసము
తాల్పెడు- ధరించెడు
తావకీన- నీయొక్క
తావు- చోటు

తి

తిమ్రనికన్న- కోరికన్న
తిరవగాంధు- బిచ్చగాంధు
తిరగఁబడెడు- మాటెడు
తిరుగుబాటు- మార్పు
తిలకింపక- చూడన్
తివురుట- యత్నించుట
తివురుము- కుతూహలపడుము

తీ

తీండ్రమైన- తీక్షణమైన
తీతువు- ఒకవిధమైనవక్తి
తీరని- పోనని- చేయకవిధిలేని
తీరము- ఒడ్డు
తీరు- విధము
తీతీన- కడచిర
తీవ్రోనాదప్రకృతి- మిక్కిలిసచ్చిగు-నము
(తి)

తె:

తు

తుంట- చెడ్డ

తుంటరి- చెడ్డ- దుష్టు

తుచ్చకామచేష్టలు- పనికిమాలినపోకిరిపనులు.

తుట్ట- తుట్టపాము

తునిమి- చంపి

తురితముగ- త్వరగ

తుఱుమ- ముడువ

తుల్వ- దుర్బుద్ధికలపాఁడు

తూ

తూపు- బాణము

తూము- నీళ్లుబెరికివచ్చునట్లు ద్వారమేవచి-కట్టినకట్టడము

తూలిన- చొక్కిన

తృ

తృప్తి- సంతృప్తి

తె

తెంపున- సాహసముతో

తెక్కరీండ్లు- మోసకాండు

తెగఁదీయదామె- తూలఁగొట్టదామె.

తెగఁబడునపుడు- పూనుకొన్నపుడు.

తెగడఁజొచ్చు- నిరసించు.

తెట్టె- తేనెపట్టు

తెమ్మెర- చల్లగాలి.

తెరలు- తొలఁగు- బయలుదేలు.

తెఱఁగు- విధము

తెఱవ- ప్రీతి

తేలిపులుగులు- హంసలు

తేల్చుకోరి- చదువు చెప్పినపుడు
తేల్చుకోరి- దీనికొకడు

తే

తే- తే- తే నేనీగి

తేజము- కాంతి

తేజస్వి- సౌకాంత్యము

తే- గుర్తుము

తేది- సారమునమునందలిదినము

తేరు- రథము

తేలు- మీదికివచ్చు

తేధికము- తీధకమున కేగువారు

తొ

తొగలతాయని- చంద్రుని

తొగలు- కల్వలు- సమూహములు

తొడగె- మొదలుపెట్టె

తొడరి- కలిగి- ఏదిరించి

తొడువబడియె- అలంకరింపబడియె

తొడ్డు- ఉడుపు

తొత్తు- బానిస

తొయ్యలి- శ్రీ

తొటంగి- విడిచి

తొటంగిన- లేని- విడిచిన

తొట్రెంకి- మొట్టమొదటిస్థానము

తొలిదెన- తూర్పుదిక్కు

తొలిబాము- పూర్వజన్మము

తొలిమచ్చు - మొదటమూదితి
తొవల - కల్వల

తో

తోఁచఁబడియె - కానఁబడియె
తోఁచునట్లు - అగపడునట్లు
తోఁతెంచు - కనఁబడు
తోడు - సాయము

త్ర

త్రాపాపారముల్ - సిగ్గునుచేడేవులు

త్రా

త్రాఁచు - పగడగలపాము

త్రి

త్రిప్పటంబడు - తిరుగులాడు

త్రి

త్రిక్కుడు - బాధ

ద్రి

దండ - చెంత

దండనవిధి - శిక్షాకృత్త్యము

దగ - దప్పి

దనుక - పలుకు

దబ్బి దభః -

దబ్బిటి - కట్ట చెప్పువారము

దమ్మము - ధమకము

దనుఁజురు - కరుణాన్వభావము క. వారు

జయము- దేవత- విశాచము- సాపముచేయుటకుఁ బ్రేరించు జేవత

శరి- ఒడ్డు- హద్దు- చెంత

దరిసినమా- దళనము

దళనము- అడ్డుము

దళములు- నేరలు

దపు- గూఁము

డవ్వ- దూరము

దా

దాడి- దంగెశుట్ట

దాది- సాలిచ్చి పెంచుస్త్రీ

దాని- క్లియోపేట్రాయొక్క

దాపు- దగ్గర

దాయము- తలిదండ్రులనుండి రావలసినయాస్తి

దాగిద్రవ్యభరము- పేదరికపుబడుపు

ది

దిగింబకులు- దినమొలవారు

దిటపు- ధైర్యము

దిట్టవనము- ధైర్యము

దినుసులు- వస్తువులు

దివి- స్వర్గము

దిప్ప- దైవసంభందమైన

దిప్యమూర్తి- అతిసుందరుడు

దిన్యమూర్తి- నధికులుపురుషులు- ఎక్కువు జాతిమురిటచే మగవాండు

దీప్తి- ప్రకాశము

దివ్యోపమ- వేల్పుసాటి

దిన్య- దీపము

(9)

దీ

దీనుఁడు- దుఃఖించువాఁడు
దీవింతుఁ- వనితలనెంతరు

దు

దుఃఖమేలు- మనోవికారముకలిగించు
దుండగము- కీడు- నేరము
దుండగీడు- దుష్టుఁడు
దుడుకు- దుష్టు- కీడు
దుష్టు- ధనము
దుము- ధూళి
దురభిల్లు- శోకించు
దురము- యుద్ధము
దురాయి- శరణము- కూడదనుట
దురితము- పాపము
దువ్వ- నొప్పియుపశాంతించునట్లుతాఁకుట
దుష్కార్యము- చెడుపని
దుష్టవిప్లవంశకరసముద్రముషణవినిష్టనిజపీఠక - చెడుగునోబ్బ గొట్టినము
ద్రౌపురాపిడిచేనశించినపాదు
దుష్ట- దుమాఁగుఁడు
దుస్సంతుని- దుష్టంతుని

దు

దుఃఖిఁడిండి- అతివ్యయమొనరించునట్టిది
దుఃఖు- నింద- నిందించు
దుఃఖింప- నిందింప

దృ

దృష్టాంతము- సాటి

దృష్టి- చూపు

దృ

దెబ్బ- చాపపున

దెస- అనర్థ

దృ

దేవర- దేవుడు

దేవునికంటె సాధికమున తేనెనఁగావించుట- దేవునినుతింఁచుటకన్న దేవునివ

తిమాచకసముఁగావించుటయే శ్రేష్ఠమనుట

దేవునియొప్పుక- గాలి

ద్రె

ద్రెనతనూ- వేయి

ద్రెనము- వేయి- అద్వైతము

దొ

దొంగతట్టావ- మోసముచేయుపనికిమాలిన పొట్టిగుట్టము

దొడ్డగొసములు- స్వగుణములు

దొసగు- నీరము

దో

దోనె- తొప్ప

దోయి- జత

దోరగాయ- సగముపండినకాయ

దోషి- నేరముచేసినవాడు

దా

దాజకన్యము- కూరత్వము

దాభాగ్యము- పేదలు

ద్ర

ద్రావరూ మా - నీటివలెనున్న
ద్రావ్యము - ఇంద్రియము

ద్రా

ద్రాక్షానవము - ద్రాక్షపండ్లసారాయి

ద్రో

ద్రోబ్బు - పడవేయును

ద్రో

ద్రోహము - నేరము - పాపము

ధ

ధరణి - భూమి

ధమకాంబు - స్వభావము - న్యాయము - పుణ్యము

ధవళిమ - తెల్పు

ధి

ధిక్పతవ్రణయాతి దీఘకనేదనలు - తావలచినచాటతన్ను నిరసింపగావ
చ్చినగొప్పబాధలు

ధీ

ధీరులు - ధైర్యవంతులు

ధ్వంసంబు - పాడు

న

నకనకలు - నన్నదనము

నక్కనై చ్యము - అనివినయము

నక్కెడు - ఒదిగెడు

సాక్షి- పోట

సాక్షి- పోట- ఇంద్రదనుస్సాసంధు

సగుచు- సవ్యచు

సగుబాటు- హాస్యము

సటసము- లేనిదున్నట్లగవచుకాట

సట్టువపిట్ట- నెమలి

నడ- నడక

నడతెంచు- వాస్తు

నడిన్ - మధ్యను

నడిరేయి- అధికారాత్రము

నత్తకాయ- గుల్లతోబాగునీటిపుగుగు

సన- పువ్వు

సనబోడి- పువ్వువంటిశరీరముకలయాడుది

సనవిల్లుడు- మనస్త్రగుడు

సన్ను- నాశరీరమును

సన్నుగూరిచి- సన్నుజ్జ్వలికిదెచ్చుకొనుటకు

సమభ్రమరము- కనికరింపదగినతుమ్మెద

సరకము- శిక్షవిధింపబడిన పాపులుండులోకము- ఘోరము

సరక మోటునవి- మనుష్యులకుఁ దెలియక సరక మందున్నవి

సరవరప్రియులు- గాజాసక్తిప్తులు

సతవ- వింటినారితగిలించుగాడి

సలి- మిక్కిలి

సలున- బ్రహ్మ

సలువందు- ఒప్పు

సలువయువిద- సరస్వతి

సల్ల- నెత్తురు

నానకము- మోక్షదనము

సపీస- కొత్త

సహి- కాదు

నా

నాగ- అనగా

నాకున్నదాగవినునాడు- నేబ్రతుక నని తెలియుడు

నాగతకత- మోటతనములేమి

నాట్యప్రవీణత- అటనేపుక

నాణెము- ముద్రింపబడినరాగి మొదలగు లోహములన్ని

నాతి. స్త్రీ

నాదురాగ్రహభూతము- నాదుష్టకోపమనుపిశాచము

నాన- సిగ్గు

నానబాలు- నానబియ్యము

నానాగతులు- అనేకవిధముల

నామము- పేరు

నామకరణము- పేరు పెట్టెడుకమకము

నాయకి- వలపుకత్తె

నాయకుడు- వలపుకాడు

నాయము- న్యాయము

నాయానసుమాత్ర- నష్టపుకొన్నట్లునుమీ

నారికాయల- వింటితాడురాపిడిచేగల్లుకాయల

నారీస్వభావము- స్త్రీనైజము

నాలిముచ్చ- కపటి

నాళ్ల- దేశముల- నరముల

నావ- ఓడ

నావికుడు- ఓడవాడు

ని

నింగి- ఆకాశము

నించెడు- నిందించెడు

నిక్కపు- నిజమైన

నిక్కమగుదుఖి మేలురానిరొ- మనోవికారము కలిగించుచుచుండురొడా

నిగమము- వేదము

నిగుడు- నిక్కు- చెలగేగు

నిచ్చయంబు- నిశ్చయము

నిచ్చలపు- కదలని

నిచ్చలు- ఎల్లప్పుడు

నిజమటే- నిజమువల్కువాడు

నిడు- దీక్షుకొన్న

నిత్యండు- దేవుడు

నిష్ఠముగా- సుకుమారముగా- నునువుగా

నిఘానుడు- నేపకారి

నిబ్బద్ది- నిజము

నిరుత్తమ- కారణము

నిరుతి- ఆ

నియమింపంపడయ్యెనే- శాసించునన్నయెడల నంత బాగుండును

నిరసగానితనము- నేరములేమి

నిరసరాధిత్వము- తప్పులేమి

నిరసరాధుల- నేరములేనివారల

నిరసించు- తిరస్కరించు

నిరాకరించు- అనాదరణముచేయు

నిరూపమముగ- సాటిలేనట్టుగా

నిరూఢిగ- నిశ్చయముగ

నిరూపించవలయు- కనుపచనవలయు

నిరూపింపబడుచు- నిరూపింపబడుచు

నిగ్రహము- పూరిత
 నిగ్రహము- దానిద్రవ్యము
 నిగ్రహము- వెలుగులేము
 నిగ్రహము- కట్టి
 నిగ్రహము- నగవేడుక- నిల్పుకొందు
 నిగ్రహము- నుభము
 నిగ్రహము- సమపాదములు
 నిగ్రహము- అశ్చర్యము- భాగ్యం
 నిగ్రహము- నిచ్చిన
 నిగ్రహము- న శయ్యగలుగేను
 నిగ్రహము- చప్పుడులేనియెడగు
 నిగ్రహము- పూడని- లెగని
 నిగ్రహము- విడుదల
 నిగ్రహము- అణచబడి

నీ

నీకడగియ కడిపేపుడు- నీకంటెలొంగిలొంగి సశ్చిచెదరు
 నీచందు- సులభము
 నీచంద్రవాహనము- తుచ్చవనసమూహధీసత
 నీచంద్రవాహనములు- క్రింది ముట్టలు
 నీటంగులెదవు- పాడుచేసినపు
 నీసావనమగుగుడి- దేవాలయమువలె విశ్రమగు నీకరీరమును
 నీరసులు- బలములేనివారు
 నీరాటములు- జలక్రీడలు
 నీరవ్యము- దప్పికొని
 నీర్లుట- చచ్చుట

ప

నుడులు- మాటలు
నునుసు- లోపములేమి
నున్ని- గొప్పజొచ్చు
నట్టి- మాటలు

నూ

నూగు- లేత
నూత్నాచారము- కొత్తవాడిక
నూత్నాను- బొందిక

ప్ర

ప్రసనడుము- రాజుచేనుండుశాశనచిహ్నము
ప్రసవదాని- రాజకీయము
ప్రశులార- రాజులార

నె

నెక్కొలి- ఉండి
నెక్కొలుపవు- చేయవు
నెగడి- వ్యాపించి
నెగులు- నొప్పి
నెచ్చలి- నేహితము
నెచ్చిరబడి- వెడలగొట్టబడి
నెట్టుకొనకు- ప్రియత్నించకు
నెత్తిలి- గువానన
నెసరు- దయ
నెపంబు- మిష
నెఘుకుట- వెదకుట

నెమ్మి- ప్రేమ

నెమ్మలను ఎమ్మకలను

నరుపబడిరి- చేయబడిరి

నెవ్వి- ఒకానొకపట్టణము

నెఱ- ఎక్కువైన

నెఱపు- వ్యాపించు- పెట్టుకొను- చేయు

నెఱి- వలెను

నెఱులు- తలవెండుకలు

నెల- చంద్రుని

నెలకొందువు- ఉండువు

నెలపు- ఉన్నిపట్టు

నె

నేనేనేను నాకుఁబ్రేమనాయందు అప్పమతెవ్వరియెడన్లేదు
నేమము- నియమము

నేరము మోమునెమచుటకా- జనుకొనర్చుకీడు న్నారించుటకా
నేలపుర్వా- లోకమునుధ్వంసము చేయువాఁడ

నె

నై చ్యము- కొంచెపుతనము

నై జముగ- నహజముగా

నె

నొగులు- నొప్పి

నొడవిన- చెప్పిన

నొనల్లను- నుదుల్లను

నొ

నోము- వ్రతము

న్యాయ

న్యాయభోగము - న్యాయముగా ననుభవింపఁదగినభోగము
 న్యాయవాది - న్యాయపుష్కరిణి నాదించువాడు
 న్యాయనిపతి - న్యాయజరి
 న్యాయాంశము - న్యాయభాగమునందు తీపకాలస్యముగుట

ప

పంగముని - ద్వంద్వపంగము
 పంగలు - నిధికామముగా
 పంగలు - పోయలు
 పంట - లాభము - పోయకొనము - సంవత్సరము
 పంటనాంది - భూము
 పండ్లికొండ - పోయకొండ - విద్యారముడు
 పండ్లిగిల్పేళు - పోయకొండలములు పైలుపడునట్లుచేయు
 పండ్లికొండ - పోయకొండలములు
 పండ - పోయకొండ
 పక్కి - పోయకొండ
 పత్తికొండ - పోయకొండలములు
 పగ - శత్రువు - శత్రుత్వము
 పగతు - శత్రువు
 పగతులు - శత్రువులు
 పగలు - శత్రువు
 పగిది - తీరు
 పచ్చివిల్లుని - మనస్సును
 పజల - జనుల
 పజ్జకే - చింతకే

పటిమ- శక్తి

పట్టి- బిడ్డ- బిడ్డడు

పట్టు- తేనెపట్టు- నిహానస్థానము

పతింప- చదువ

పడతి- పడతుక- ప్రి

పడక- శ్రమపడక

పడకుండెడు- కిట్టకుండెడు

పడగ- జెండా

పడసిన- పొందిన

పడచు- కన్నీయ

పతితుడు- గొప్పస్థితినుండిపడినవాడు

పతివ్రతాత్వంబు- పెనిమిటిదృష్ట నితరునిచ్చగించని వ్రతము

పత్తెచ్చము- అగపడుట

పదంపడి- మతయు

పదపడి- మాతయు

పదను- వాడి

పదము- శబ్దము. అడుగు

పద్మన- పూన్నిలొ

పద్మబాంధవు- నూర్యుని

పనికిరావు- కార్యమునకుఁజోఁటలేవు

పనిపడనంతకు- అక్కరకలుగనంతదాక

పనిపడి- మిక్కిలి

పనిపాండ్రవలె- పనిచేయుటకుఁ బూనుకొన్నవారిటీరున

పనుపడనప్పు- పనికిరానిసమయమున

పనికము- సృష్టి

పనిదము- పనిదము

పన్ను చూడ - కల్పించుచుంటు

వలుకు - ప్రభువుకు

పబ్బెలి - సీరియుద్ధునఁ బట్టినొక చెట్టు

వరఁగుడు - ప్రవక్షిల్లుట - దుష్టుడు

వరమా - శేషముఁ బొందిన పదవ జేవఁడుండు నొకఁడు

వరికించితి - కనిపెట్టితి

వరికించెనేనియు - చూచినయెనిల

వరస్పరమా - ఒకనినొకఁడు

వరిగణింపఁబడు - ఎన్నఁబడు

వరిగియ - చిలుచేప

వరిణయస్ముత్ర - పెండ్లి

వరిపూణకాత - నిర్వాణము

వరిపూణకాతాలపు - లోపములేనిదానపు

వరిమళము - సువాసన

వరిమాచకవలయు - చరిపవలయు

వరిశీలింపఁబడ - బొగుగ నొసఁచకఁబడవు

పొసిన - చెడిన

పరుసడి - మిక్కిలి

పరుసమైసవామి - పరుషాక్షరము

పర్యాయములు - సార్లు

పర్వతశిఖరము - కొండతల

పఱచుట - వ్యాపించుట - పరుగిడుట

పలుకుట - దూఱిముప్పెక్కిదెలుపుట

పలుడెఱులు - పెదవులు

పలువుర - అనేకుల

పట్టులు - దైవసోత్తములు - మాటలు

పల్లవీ- సావరమెగురుట
 పల్లవి- పాటయొక్కతొలిభాగము
 పశువులు- అట్టానాయి- నాల్గొక్కాళ్ళతో కలగలజంతువులు
 పస- బలము- చవి
 పసరిము- పశువులు
 పసాదము- ప్రసాదము
 పసిండి- బంగారు
 పస్తుపడిన- తిండిదొరకకున్న

పా

పాంవసు- నీజాతునిశత్రువుగనుక భుజించు
 పాతపరిచయము- చిరకాలమునుండియున్న యుద్ధవాటు
 పాటనమ - శక్తి
 పాటు- అవస్థ- శ్రమ
 పాటుపడు- పనిచేయు
 పాటుమానిసి- కాయకర్మమున బ్రతుకువాడు
 పాడుచున్న గోళమాలు- శోవదాందుభూలు
 పాడురాశి- పనికిమానిన సత్తి
 పాశకము- పాపము
 పాతరలు- నాట్యమాడుస్త్రీలు
 పాతివ్రత్యము- పెట్టెడినవానినిదప్పనితరునిగూడకుండువ్రతము
 పాదిరిల- పాటలీవృక్షముల
 పాదుకొనియె- నాటుకొనియె
 పాదుకొలిపె- పుట్టించె
 పానము- పాణము- త్రాగుట
 పాపము- యావనము
 పాపము- ఒకపూలమొక్క
 పాపాతి- పాతివ్రత్యవేదత

పాశక్వాము- పశ్చిమ-

పాటుట- రణగంగమునుండి యవనివరు గెల్పట

పాటుసోము- చుచునుభవము

పాలిన- కాంతిచేడిచెల్లన

పాశము- విగ్రహ- ఆనుకూల్యము

పావన- పవిత్రస్థలము

పాశంబు- కట్టుతొడు

పాషాణము- రాయి

పి

పిండు- నమగాహము

పితాభ్రశశ్రీని శేష్వడుగాతము- తిండిశ్రీనివాసమునకు శ్రీనివాసపుట్టించు హేతు

పరితరుచుపై- తిండిశ్రీయందు

పిఁ జర్పిరచు- పుణ్యమున బుట్టబుట్టరము

పిన్న వయసురకము- పడుచువారు

పిలువడు- తగ్గిన

పిలిచితే- పిలిచితివా

పిలుగుమూరి- నశించి- చచ్చి

పిల్లలారారండు- లొట్టియనునూదిబిలమున జొప్పించునట్లువచ్చుట

యసాధ్యంబగు- ఈరెండునుఖిష్టవేదవాక్యములు

పిల్లికన్నరతనము- వైదూర్యము

పిసినారి- లుట్టు

పిసినగొట్టు- లుట్టు

ప్రీ

ప్రీతులాట- శ్రమము

ప్ర

పుడమిలాలుపుమిన్న- శ్రేష్ఠభూపతి- శ్రేష్ఠశక్యతము

భూమి - భూమి

భూమి - భూమి

భూమి - భూమి

భూమి - భూమి

భూమి - భూమి

భూమి - భూమి

భూమి - భూమి

భూమి - భూమి

భూ

భూమి - భూమి

భూమి - భూమి

భూమి - భూమి

భూమి - భూమి

భూమి - భూమి

భూమి - భూమి

భూ

భూమి - భూమి

భూమి - భూమి

భూమి - భూమి

భూమి - భూమి

భూమి - భూమి

భూమి - భూమి

భూమి - భూమి

భూమి - భూమి

భూమి - భూమి

భూమి - భూమి

పెనగోనియె - మెలిపడియె

పెను - పెన్

పెనుదు - పిన్నించు

పెనుగుట - పెంచుట

పెనుపడ - వృద్ధిపొందగా

పెన్నందు - పాపశావధి

పెర - ఇతరవల - ఇతరపన్నపుమొక్క

పెరగ - వ్యాపించగా

పెగిము - పేగ్గము

పెట్టెను - అప్పుమొన - విటెగెడుస్వభావముగల

పే

పేజీ - పేజీనురాలు - పరిదుర్గడు జ్ఞానపీనుడు - దుఃఖ

పేదల - పక్క - పువిల్వకేల్లవే

పేరు - కీర్తి - పరము - నాకుము

పేరుచు - అతిశయించు - ఒకదానిపైనొకటిపెట్టు

పేరేచిన - కీర్తి - కెక్కిన

పై

పై - తరువాత

పైకొను - ఎదిరించు - కలుగు - తెచ్చుకొను

పైడి - బంగారు

పైరు - చేను

పైవానిచూపులనుండి సుఖపడజూచుట - ఇతరులుపొందు భోగముతాన

నుభవించునట్లునుకొంట

పా

పొంగించు- ఉడికించు

పొంగు- సంతోషించు

పొంగు- కారి

పొక్కు - దుఃఖము

పొగను- గర్వము

పొగులు- విచారము- దుఃఖము

పొడఁగంటివే- చూచివే- వేమటుఁబూచితిని

పొడఁగాంచు- చూచు

పొడఁబొంచు- పుట్టించు

పొడము- పుట్టు

పొడచు- ప్రసరింపజేయు- ఉదయించు

పొత్తము- పుస్తకము

పొడునఁబడిన- స్పృహకొనబడిన

పొదుపు- నిత్యవ్యయము

పొనరుచు- చేయుము- విప్పుచు

పొరయ- పొంద

పొరవోవఁజాలదు- పొరపాటుకానేరదు

పొరింబారి మాటిమాటికి

పొద్దిక- ప్రవాహము

పొలతి- పొలంతుక- క్రీ

పొలపు- సొగసు

పొలయ- చావ

పొలయక- ప్రణయకోపము

పొలయించు- కలచు

పొల్ల - నశించె

పొల్లి - నశించు

పొల్ల - ప్రకాశించు

పొల్ల - ప్రకాశించు

పొల్ల - ప్రకాశించు

పొల్ల - ప్రకాశించు

ప్రకా

ప్రకా - కదా

ప్రకా - ప్రకాశించు

ప్రకా - ప్రకాశించు

ప్రకా - ప్రకాశించు

ప్రకా - ప్రకాశించు

ప్రకా - ప్రకాశించు

ప్రకా - ప్రకాశించు

ప్రకా - ప్రకాశించు

ప్రకా - ప్రకాశించు

ప్రకా - ప్రకాశించు

ప్రకా - ప్రకాశించు

ప్రకా

ప్రకా - ప్రకాశించు

ప్రకా

ప్రకా - ప్రకాశించు

ప్రకా - ప్రకాశించు

ప్రకా - ప్రకాశించు

ప్రకా - ప్రకాశించు

ప్రకృకుఁదప్పట- వ్యభిచరించుట
 ప్రచురము- వెల్లడి
 ప్రజీణాశి- మిక్కిలియతిగిపోయిన రాయి
 ప్రణతులు- సమస్కారములు
 ప్రణయచిందువు- హితముచేయుబాట్టు
 ప్రణామములు- దండములు
 ప్రణుతిం తె- కొనియాడుదురె
 ప్రతిగ- మాఱుగా
 ప్రతిఘటించు నేని- ప్రతికూలించిన యెడల
 ప్రతిఘోషించుట- అచ్చుఘోషించుట
 ప్రతిదివన జీవితము- ఎల్లదినమునందలి బ్రహ్మ
 ప్రతిదుష్ట వివరము- ఎల్లచెడ్డసంధు
 ప్రతిపదాధికము- ఎల్లపన్నువు
 ప్రతిఫలములు- మాఱులాభములు
 ప్రతిబంధము- అడ్డు
 ప్రతివాదులు- విరోధులు
 ప్రతిష్ఠ- కీర్తి
 ప్రతిక్ష- ఎదురుచూచుట
 ప్రత్యక్ష దేవతలు- కనులకగపడు వేల్పులు
 ప్రత్యక్షరము- ఎల్లయక్షరము
 ప్రత్యేకము- వేర్వేరుగా
 ప్రధానము- పెండ్లినిణకయించుకొనుట- ముఖ్యము
 ప్రబలు- వృద్ధిపొందు
 ప్రభాతము- పొన్నపొడుచువేళ
 ప్రభువుచేత- భిన్నుచేసిన మేల్లు
 ప్రభుత- దొరతనము
 ప్రసాదము- షిష్టు
 ప్రమానకారము- భాధపడెడునది

ప్రశ్న - మౌనము - కార్యములు
 ప్రతి = సంఖ్య - సంఖ్య
 ప్రశ్నామిత - ప్రశ్నామితము
 ప్రశ్న - ప్రశ్న
 ప్రశ్న - ప్రశ్న

ॐ

[illegible]

పిల్లి చువచునె - త్రావున
 పిల్లిచువచునె - మిత్తుగ్రాహ - మునె(చు)

శ్రీమః షి-శ్రీమ
శ్రీరణ- పురికొల్పుట

ప్రా

ప్రాశ్నిస్త- సూర్యుడు
ప్రాశ్నిస్తవేల్పు- సూర్యుడు

ప్రాశ్

ప్రాశ్నాహవచే- ప్రశ్నేసింఛ

ప్రా

ప్రాశ్న- రీతి

బ

బంగారుపూసినట్టికీడు- ధనవంతులగుపాపులు
బంగారువలవంత- లశ్వర్యరూపముగనున్న దుఃఖము
బంటింపక- మిక్కిలియలక్ష్యముగా
బండ- తాయి
బంతి- వగున
బందారు- చేతిబట్టెహారు
బంది- చేతి
బందిగము- చేతి
బందుగుల- బంధువుల
బక్కచిక్కిన- మిక్కిలికృశించిన
బకువు- పెద్ద
బట్ట- నక్షత్రము
బడల్వడ- శ్రమపడ
బత్తి- భక్తి
బదులువత్కేదేని- ప్రత్యుత్తరమిచ్చినయెడల
బుధిమతులు- చెవిటివారు
బుద్ధు- చతుర్ముఖబ్రహ్మ

బయలు- ఆనందము

బరి- సొంగ

బరిపోవు- పోగొట్టాటను

బల్- గొప్ప

బలంగంబు- జ్ఞాతిబంధునమూహము

బలిమి- శక్తి

బలు- గొప్ప

బలెన్- పీరున

బల్మి- బలవంతము

బవిసి- గౌరవము

బా

బాంకా- సుమీరనాద్యవిశేషము

బాగెంబు- అదృష్టము

బాడ- బాధ

బాపురే- భళి

బారి- అధీనత

బాలి- పలుపు- విచారము

బాష్పముల్- కన్నీళ్లు

బాన- బట్టు- పల్కు-

బాహుటము- వెల్లిడి

బి

బిట్టు- మిక్కిలి

బిరుసు- కఠినము

బీ

బీజము- విత్తనము

బొ

బుద్ధిసంపత్తయ్య- నేలపోల్గాపలయ్య- నశించపలయ్య

అపొంగిరినిస - లాంగముచేరవలసిన

అపొంగిర - సింగుకాదు - లేదు

అపొంగిర - సింగుకాదు - సింగుకాదు

అపొంగి - సింగు

అపొంగి - సింగు

అపొంగి

అపొంగి - సింగు

అపొంగి - సింగు

అపొంగి

అపొంగి - (అపొంగి) సింగుకాదు

అపొంగి - సింగుకాదు - సింగుకాదు

అపొంగి - సింగుకాదు - సింగుకాదు

అపొంగి - సింగుకాదు - సింగుకాదు

అపొంగి - సింగుకాదు - సింగుకాదు - కలిగినమైన

అపొంగి - సింగుకాదు - సింగుకాదు

అపొంగి - సింగుకాదు

అపొంగి

అపొంగి - సింగుకాదు - సింగుకాదు

అపొంగి - సింగుకాదు

అపొంగి - సింగుకాదు

అపొంగి - సింగుకాదు

అపొంగి - సింగుకాదు

అపొంగి - సింగుకాదు

అపొంగి

అపొంగి - సింగుకాదు

అపొంగి - సింగుకాదు

ఊ

బ్రహ్మకు- సంసారము
బ్రహ్మసిద్ధ్య- ఆత్మజ్ఞానము

భ

భాగ్యచరణ- తిరుగ
భాగ్యము- కార్యములు
భాగము- భారము
భాగ్య- పోషింపఁదగినవాఁడు- మగడు
భాగ్యము- ఎల్లుబంగరి

భౌ

భౌగోళము- స్థలము
భౌగోళము- అగస్త్యము
భౌతిక- వీరు
భౌగోళము- సూర్యుని
భౌగోళము- క్రీస్తు
భౌగోళము- తలంప

భీ

భీకరము- భయంకరము
భీమాఁడు- మనుష్యులందఱిలోబలశాలి
భీరులు- వికృతివారు

భూ

భూవసరంగము లోకమనునాట్యశాల

భూ

భూకందుకము- భూగోళము
భూతసామాన్యములముల- సమస్తజీవుల శరీరమాలిన్యములు
భూపతి- రాజు

భాగ్యనిగాచరిభూమి- రాజులు
భాగ్యియి- కై నేయ

భా

భాగ్యుడు- తారతమ్యము
భాగ్యుడు- చించిచెండాడ

భా

భాగ్య- తినువాడు

భ

భాగ్యుడు- విజయము
భాగ్య- రాజులు- చెరువబడిన శ్రీ

భా

భాగ్యి- భాగ్య

భ

భాగ్య- భాగ్య- శత్రుసైన్యము
భాగ్య- భాగ్య- సుద్ధులకు- చురుగుతుండ తాములకు
భాగ్య- భాగ్య- రహస్యము
భాగ్య- భాగ్య- మంతిరి- మంతిరి
భాగ్య- భాగ్య- సమీపము

భాగ్య- భాగ్య- చూపుతగ్గినవారు
భాగ్య- భాగ్య- చీవాట్లు పెట్టుట
భాగ్య- భాగ్య- మదిరాక్షియొక్క
భాగ్య- భాగ్య- మాలిన్యము
భాగ్య- భాగ్య- కిరీటము

భాగ్య- భాగ్య- స్నేహము
భాగ్య- భాగ్య- శౌర్యము
భాగ్య- భాగ్య- పెనిమిటి

మగగాని- నజ్జీలు

మగనాని- కూరుని

మగువ- స్త్రీ

మచ్చరము- ఓర్వలేమి

మచ్చరులుకు- ద్వేషులకు

మచ్చిక- ఆఠకి

మచ్చు- పీరు

మచ్చెగంటికి- చేపలువంటి కన్నులకలవూడ

మట్టాను- పండు

మట్టపొడిచిన తగ్గించిన మెడలు

మట్టుమీసకి- హస్తదాటి

మడిమింప- చంప

మతిమంతుడు- శైలికలవాడు

మత్తిలి- మదించి

మదము- గర్వము

మది- మనస్సు

మద్యము- కల్లు

మనఃకోశనక్త- మనస్సునందుండగులుకొన్నవాడ

మనదు- కాపురముచేయదు

మనికట్టు- ముంజేతిపైనున్న మొదటిభాగము

మసికి- బ్రతుకు

మను- చిరకాలముండు

మనుచు- పోషించు- బ్రతికించు

మనుజుల- మనుష్యుల

మనెడు- బ్రతికెడు- మన్నెడు- ఉండెడు

మనోపుభ్రాంతిమూతుల- న్వనంకల్పమే శరీరముగాఁగలవారు

కృష్ణాచార్యుని మనుస్మృతిపట్టి : ౧౩ నమోదు

మానికము- మాశిశ్యము

మానోక- మాశిశ్యము

మానిసి- మానుష్యాదు

మానుగ- ఒప్పుగ

మాత్యము- పన్ను లిశనుభవించుకొనునట్లు సన్మానముగ నెరుగి భూమి

మాపు- రాత్రి

మాయను- యారాకుగుట

మాయురీ- భారీ

మారునము- గాఢ

మూర్క్క-నుట- ఎదుర్క్క-నుట- ముదుర్క్క-నుట- మూలము శిష్యులుచే
మనుజులగుల్కునట్లు కాగితపు మొగములు

మాగిడి శిష్యము- ముదిరిన శిష్యము

మానుష్యాధిప- ఇతర మాగడమున

మాలినాపు- మానినాపు

మాలెమంతము- సామ్యవంతము (ఒక పర్వతము)

మి

మించగ- ఒప్పుగ

మిట్టలు- ఎత్తైన పరిశ్రమలు

మిత్తి- చాపు

మిత్తి గొంగ- శివుడు

మినుకులు- కిరణములు

మినుకొన- ఆకాశమువై పున

మినువెల్లు- ఆకాశపుకాంతి

మిను- ఆకాశము

మిను ఎత్తైన స్థలము

మిను- మిక్కిలి- మిగుల

మీ

మీఁదుమిక్కిలి- అత్యధికముగా
 మీఁలు- అతిశయించు
 మీలు- చేపలు

ము

ముందు- మొదట
 ముక్క-ంటి- శివుని
 ముక్క-డలు- మూఱుకలు
 ముగియు- అంతమగు
 ముచ్చిపసిడి- కల్లబంగారు- మాయ
 ముచ్చిలించెడు- దొంగిలించెను
 ముత్తి- మోక్షము- నిర్వాణము
 ముదము- సంతోషము
 ముది- ముసలి
 ముదురుతెంపి- వయసుమట్లైన ముండమోపి
 ముద్దులగుమ్మ- ప్రియురాలు
 ముద్దులాడి- సొగసైనస్త్రీ
 ముద్ర- గుతుక
 ముద్రింపఁబడిన- తల్లికడుపునఁబాడమిన
 ముని- జితేంద్రియుఁడు
 మునిపండ్లు- పుట్టుకతోనేయున్నదంతములు
 మునిహాపున- ఋషివేషముతో
 మున్నీటి- సముద్రపు
 ముమ్మరమగు- అత్యధికమైన
 మురిపెపు- కుల్కునడల
 మురియుచు- కుల్కుచు
 ములికి- బాణము

ములుచలు- మూ . కాలు
 ముల్లె- ధనముమూట
 ముసుంగు- చాటు
 ముసుగుమూతి- కోపవికారముగలమొగము

మూ

మూలము- కారణము- మూఢ్యము
 మూఢకాన- సప్తస్వరారోహణావరోహణక్రమము
 మూతిక- ఆకారము

మృ

మృతమానవులు- చచ్చినమనుష్యుల
 మృతి- మృత్యునేవత-చావు
 మృతులైన- చచ్చినవారలైన
 మృత్యువు- చావువేల్పు

మే

మొందు- అధికము
 మొండుకొన్న- అతిశయించిన
 మొగముల- మృగముల
 మొత్త- శయ్య
 మొయి- తీరు- దేహము- తో
 మొలుగుల- అధికముల
 మొలగుచు- తీరుగుచు
 మొలతల- స్త్రీల

మే

మేకొనరు - శివహరి శివ

మేకి - ఎరు - న

మేల్గి - ఒకటిగాన

మేలి - శ్రీకృష్ణుని

మేలు - శ్రీకృష్ణుని - శుభము

మేలుబాతి - శ్రీకృష్ణుని రాలు

మై

మై - తో - శత్రుము - చేతను

మైకము - మత్తు

మైకొల్పు - చేయు

మొ

మొక్కలుడు - కితిమడు - మొఖుకడు

మొగంబుమొత్తించు - ఆనహృదుకలిగించు

మొగడు - మొడుగుకొనిపోవు

మొగలు - మొగ్గులు

మొగి - ముందుగా

మొగిలి - మేముము

మొద్దుగ - వెల్లిగ

మొద్దువేల్పా - అన్ని జగత్తున్నొద్దులుగానెంచు దేవతా

మొనల - సేనల - సమూహముల - కొనల

మొనసి - పనివడి

మొయలులకు - మేముములకు

మొరటుల - వినయములేనివారల

మొరయు - ధ్వనిచేయు

మొరకొనెని - ధ్వనిచేసినయెడల

మొలనూలు - బిడ్డాణము
 మొక్కనగులు - చిలినవృద్ధులు
 మొల్ల - మల్లెపూవు
 మొల్లపు - అధికమైన

మో

మోటబాస - ఏతముకట్టి నీళ్లతోడెడుకడప
 మోమోటమి - దాణిణ్యము
 మోదముక్త - సంతోషము
 మోల్ల - మొనర్లు
 మోవి - పెనవి
 మోర - మోసము
 మోహంకరము - మూఁచకయనుపొగ

మ్రో

మ్రోసము - ఊబొనుట
 మ్రోగి - బేరేంద్రియుడు
 మ్రోగి - కిరీటము

మ్ర

మ్రోడు - చచ్చు

మ్ర

మ్రోడు - చెట్టు

మ్ర

మ్రోక్కడి - కూరమైన - నీచులగు

య

యోజనాశ్రయం - అధికారి

యోజనాశ్రయం - గంగానదు చేరుకున్న

యోజనాశ్రయం - నిజము - నిష్కాపట్యము

యా

యాచన - బిచ్చగాండు

యాచించు - అడుగుకొను

యు

యుగము - లక్షలకొలది సంవత్సరముల పరిమితిగ

యుతము - కూడినది

యో

యోగ్యుడు - పండితుడగువాడు - ప్రావీణ్యము

యోగ్యులు - మంచివారు

యోజన - ఆలోచనము

యోజనకు - యుద్ధమొనరించువానికి

యోధకు - యుద్ధముచేయువానికి

ర

రంగము - నాట్యస్థానము

రంభ - ఒకవేల్పుసాని అచ్చర

రకము - దినుసు

రక్షసి - రాక్షసి

రక్షణచెవులు మూలుగు వీనులు

రక్షణ - పాటలో హాయినిచ్చు సంగతులు

రగులిడు - రఘుమహారాజు
 రగులు - రఘువంశరాజుల
 రచియించె - అల్లెను
 రచ్చ - రమాన్యముకాని త్రోవ
 రతనము - రత్నము
 రవణమున - ఉల్లాసమున
 రమ్యదళ - సొగసైనకాంతి - అండ్లమైతయవద్ద
 రమ్యము - సొగసైన
 రయము - వేగము
 రహి - తీరు

రా

రాగము - ఆనంద - రంజకస్వరసందభకము
 రాగపు - రాఘవు
 రాచరుసి - రాజవిక

రాజఘాతుక - రాజులంబంపు స్వభావముకలవాఁడా

రాశిలి - ప్రకాశించు

రాయసము - రాజగర్వము

రాష్ట్రము - ఇరువదిలేక ముప్పది గ్రామములుగలదేశము

రి

రీతి - నక్షత్రము

రీతి - వ్యభిచారము - నిష్కారణము

రీ

రీతి - విధము

రు

రూపు - చవిగల

శ్రీ

రే

రే- రాత్రి

రేహార- చంద్రుడు

రేయిచేడు చెమ్మ- రాత్రిసంబంధమగు వినపు కట్టి

రొ

రొంపి- బుర్రప

రొద- ధ్వని

రొ

రొంత- అనన్యమగు- ఏవ

రొజుచుండి- నిర్భయపు పుచ్చుచుండే

రొము- ఇటతీతేత ముఖ్యకట్టణము

రొయుచుంద్రు- వెదకుచుంద్రు

ట

టవ్య- నింప

ట్రా

ట్రా- రాయి

ట్రే

ట్రేడు- రాజు

ట్రంగరు- ఓడనిల్చుటకై నీటియడుగున బిగియవేసెడు నాగేయకంటి
నుపపనిముట్లు

ట్ర

ట్రక్యము- దృష్టాంతము- ఆదరము

ట్రక్యము- మేషాదిరాశ్యదయము

శ్రీ

రే

శే- తాత్రి

శేదార- చంద్రుడు

శేయిచేడు చెమ్మ- తాత్రిసంబంధమగు వినపుతడి

రొ

రొంపి- బురజ

రొద- భవని

రొ

రొంత- అనన్యమగు- పవ

రొజ్జుచుండె- స్వర్ణాపుకపుచ్చుచుండె

రొము- ఇటలీదేశ ముఖ్యకట్టణము

రొయుచుండ్రు- వైదకుచుండ్రు

ట

టవ్య- నింప

ట్రా

ట్రా- రాయి

ట్రే

ట్రేడు- రాజు

లంగరు- ఓడనిల్పుటకై నీటియాడుగున బిగియవేసెడు సాగేయకట్టి
నుపపనిముట్టు

ల్ర

లక్ష్యము- దృష్టాంతము- ఆదర్శము

లగ్నము- మేషాదిరాశ్యదయము

లచ్చనసతురుగ్గులు- లక్షత్రా శత్రుఃసంఖ్యలు

లచ్చి- లక్ష్మి

లక్షక- లక్ష-రంగు

లగిశము- పల్కు

లగిగించిన- దొరకిన

లయ- ఘాతాంతరాళవర్తిక కాలము

లబన- స్త్రీ

లవనైన- సమాత్రమైన- శించెమును

ల

లాభసము- గుణము

లాతి- పరులి

లాగబడెద లొక్క-లాగంబలు వ్యవసరసనున్న వస్తునమరచే - అంశము

కిన్నహవాన గుణమంటకమానద్య

లాగు- రీతి

లావలు- నీరసిల్లిన

లావు- బలము

లె

లెక- దానుడు

లెక్క- శ్రేష్ఠమైన- మేలు

లే

లేగొను- నన్ననినడుము

లేగొప్ప- బాలసూర్యుడు

లేక- అటుగాక- పోనీ

లేకేబడు- లేకివలెదీయబడు

లేచె- ఎదిరించె

లేమ- స్త్రీ

లేమి- పేదటికము- అభావము

శోకము - మిక్కిలికొంచెము

లోజ్జగ - తక్కువుగా

లో

లో

లోగలనరు - అత్యున్న

లోగి - లోబడి

లోగొనుట - వశపచుకొనుట

లోల్ల - లోపములే

లోపతహితుఁడు - కొఱతలేనివాఁడు

వ

వంక - ఏఱు

వంగడంబు - కులము

వంగుమోఁకాళ్లు - ప్రిణామములు

వంచకుఁడు - మోసకాఁడు

వంచన - మోసము

వంత - శోకము - పశ్చాత్తాపము

వందనము - మ్రొక్కు

వక్త - మాటకాది

వక్రముగ - వంకరగా

వగ - దుఃఖము - పగ - రీతి

వగచు - దుఃఖించు

వగవు - దుఃఖము - పశ్చాత్తాపము

వదువున - రీతిచే

వదంతి - లోకప్రవాదము

వదాన్యత - ఈవి

వధ - చుంపుట

వనట దుఃఖము

వనరు- దుఃఖించు

వయసు- యశావనము

వఱలు- వృద్ధిపొందు- జయమరదో

వలదు వలదు- వద్దు వద్దు

వలను- ఉపాయము

వలనగు- ఒప్పు- మోహము

వలవు- వానన

వలయు- కోరఁదగిన

వలరాజు- మనస్కరుండు

వలనంత- శోకము

వలి పె- నన్నని

వలిమల- వలిమిడిమల- హిమాలయపర్వతము

వలుద- పెద్ద

వల్వ- వత్త్రము

వశమొనచి- స్వాధీరపచి

వహించిన- పొందిన- మోసిక

వా

వా- నోరు

వాడి- చుఱుకు

వాకోనంగ- పల్కంగ

వాకుచ్చి- చెప్పి

వాగు- ఏఱు

వాగ్గరి- మాటపోర్లు

వాచాలకము- మాటకారితనము

వాచుక- అలవాటు- ఉపయోగము

వా. శిశ్యము- వశక కము

వా. అట- పెదవి

వా. దులొనరించె- మందెగావై చుకొన

వా. ని- పడుచువాని

వా. పుమించు- కల్లు

వా. రాసి- సముద్రము

వా. రిని- నవి ద్రము

వా. ర్నిని- సముద్రము

వా. లకము- వేషము

వా. లాయము- తిప్పక

వా. లు- కన్లు

వా. లుగంటి- జన్మ

వా. లి- వాడుక

వా. లి- మిక్కిలి

వా. లి- తారతమ్యము

వా. ల పండుగ- నిశముగ

వా. లినినాగుల- సేనానాయకుల

వి

వి. లకు- అనిశము

వి. లకు- అనిశము- అనిశము- అనిశము- అనిశము- అనిశము

వి. లకు- అనిశము

వి. లకు- వికారము

వి. లకు- వికారము- వికారము- వికారము- వికారము

వి. లకు- చిహ్నము

వి. లకు- వికారము

విజృంభించు- హెచ్చు

విడి- విడబడి

విక- వ్యధకము

వినింతువు- ముండమోపి

విము- విధము

వికకము- మార్పు

వితాకు- పరచశక్తిము

వితాస- విధమున

విబడిన- నారుచల్లబడిన

విము- ధనము

విమూషకుడు- నవ్వుపుట్టించునట్లొకరి చెప్పుచేతలోదిరుగువాడు

వివ్యాసే- చదువునేచుకొనువాడు

విధాన- విధమున

విని- అదృష్టము- పొలనపద్ధతి

వినించె- ఏపకచె- శాసించె

వినిగ- శిష్టక

వినిగి- వినుట- శ్రవణంద్రియము

విన్నబరచు- చిన్నపుచ్చు

విన్ననె- చిన్నపోయిన

విన్నానము- అందము

విన్ను- ఆకాశము

వివత్తులకు- ఆపదలకు

వివరీతికల్పన- తేనిపోనిపన్నిక

వివరీతము- తాత్పర్యము- ఒకదానికీబదులింకొకటియైన

విభులు- మగలు

విభూషణము- నగ

విమలము - విచారణము
 వియజ్ఞోత్తి - సూర్యుడు
 విగతనాకాశము - పనిచేయునేపుడు
 విరాగి - మోహము - నిరహము
 విరియఁబుచ్చి - పోగొట్టి
 విరుద్ధముగ - ప్రతికూలముగ
 విలపించెన - ఏడ్చెద
 వినగించిన - శాల్పివ
 వినిధ - పలుకెందులకై న
 విచేకము - యుక్తాయుక్తజ్ఞానము
 విచేకనీరము - తేల్పించుననర్థము
 విశదము - తేల్చుము
 విశేషముగ - అధికముగా
 విస్తారము - అంతయు
 విమృశయేర - నెట్లడిచేయఁబడిన దానిహృదయ
 విశ్వనిలము - సముద్రము
 విశ్వాసము - తృప్తి
 నివహస్పరము - కూర్మమైనయోర్వలేమి
 విషానుభవము - కష్టానుభవము
 వినపుమేళన - శివుడు
 విస్తరించు - హెచ్చించు
 విహితలాగా - మిత్రలాగా

వి

వీనులు - చెవులు
 వీవసలు - విననకర్జులు
 వీనుము - పదునాల్గవభాగము
 వీనకములు - వ్యభిచారములు

వృ

వృక్షము- చెట్టు

వృద్ధత- ముసలఁజేకము

వృద్ధదశ- ముసలితనము

వృద్ధాత్మజుఁడు- ముసలివానికొడుకు

వై

వైంగలి- పెట్టి

వైంగి- మఱియు- గజదంతలోపము- వైంగి

వైండియు- వైండియు

వైంబరులు- జవితేకులు

వైశ్యసంబుగ- మిక్కిలి

వైచ్చ- వేండి

వైచ్చ- వైచ్చము

వైచ్చిచ్చిచ్చే- వైచ్చిచ్చిచ్చే

వైత- దుఃఖము

వైదచల్లు- వైదచివరజేయు

వైన్నలప్పు- చివరపక్షి

వైన్నలరేసి- చివరిని

వైరపు- ఉపాయము- తీరు

వైరుగు- వైశ్యర్యము

వైరుపు- భయము

వైశ్వనీవు- కల్లును

వైలది- వై

వైలిపుచ్చుచుండు- లోనికిరానికుండు

వైలియు- మాయ- చెడు

వైలిసిడము- వైల్లవైదా

జెల్లి పడవలయు- కిందిగాలివిడువవలయు

జెల్లువ- స్రవాహము

జెన- వేగము

జే

జేంద్రమగు- వేడియైన

జేడికోలు- బతిమాలుట

జేడికోలు- బతిమాలుట

జేంద్రమగు- తపించబడ

జేగురు- వేయించు

జేగురు- చూచుట

జేచి- కానుక

జేతు- నిశ్చలము

జేదాంతి- జగముబద్ధముబ్రహ్మముసత్యమనువాడు

జేలుపుపెద్ద- బ్రహ్మ

జేలుపులగువ్వ- చంద్రుడు

జేలుపులమూలక పేరికి వెలదిమగడు- కుమారస్వామి

జేల్పుబడి- పరిమళముచేయబడి

జేల్పుజేని- ఇంద్రుని

జేనరి- విస్మయ

జే

జేలుది- పీఠ- చేష్ట- కంఠభవ

జే చిత్రము- చతుర్థము

జే దేయి- నీత- వై-చిహ్న

జే శము- త్వరగా

జే

జ్యోతి- మోక్షము

వ్యయము - వేచ్చుము
 వ్యవహారము - పనిపడిసింపచున్నాము
 వ్యవహారి - పనికావలసినవాడు
 వ్యవసయము - చెడ్డ ములవాటు - చింత

వ్యా

వ్యాకులము - కలఁత
 వ్యాఖ్యానము - శబ్దార్థవివరణము
 వ్యాసుఁడేవ్వ - పులిఁడత
 వ్యాధి - పిడ
 వ్యాధిగ్రాహము - సంహారము

వ్ర

వ్రాసెను - తున్నాడ
 వ్రాయుటకుంజు - ముక్కలుకాక్షుంజుని

వ్రా

వ్రాసెను - అక్షరము
 వ్రాసెను - అక్షరములు

వ్రా

వ్రాసెను - అక్షరము

వ్రా

వ్రాసెను - సంధియము
 వ్రాసెను - బలములేని
 వ్రాసెను - అయుధధారి

వ్రా

వ్రాసెను - అగుఁడే

శాస్త్రము - స్థిరము

శాస్త్రము - రాజ్యమునానికై వ్రాసినది శాస్త్రము

శాస్త్రము - పాలనము - ఆజ్ఞ

శ్రీ

శాస్త్రము - రాతిమీదివారి

శిల్పము - నిర్మాణములు

శ్రీ

శాస్త్రము - త్వరగా జేయవలసినముఖ్యకార్యములు

శ్రీ

శాస్త్రము - దోషమునానికై

శ్రీ

శాస్త్రము - ఆయుర్వేదము

శ్రీ

శాస్త్రము - దుష్టము

శాస్త్రము - పరిష్కారము

శ్రీ

శాస్త్రము - విద్యము

(శ్రీ)

శాస్త్రము - ఆనందము

(శ్రీ)

శాస్త్రము - చచ్చివారినుద్దేశించి పెట్టుబోజనము

శాస్త్రము - వినుటకుంపై

①

శ్రీ - విశ్వము

౨

శ్రుతి - వేదము - పాటకు సాయపడును

సంక్షిప్త సాధు - ఇత నామౌటచాలించెదను

సంగతి - మిత్రుడా

సంగతి - వ్యవహారము

సంఘము - సభ - సమూహము

సంజ - ప్రాస్తగ్రంథము

సంతతి - పిల్లలు

సంతరించు - కలిగించు

సంతరించెద - సంతరించెద

సందియము - సంశయము

సంద్రము - సముద్రము

సంధి - పొత్తు

సంపాతి - గామాయణమున బేర్కొనగర్హ

సంపాతముల - పుస్తకముల

సంపూర్ణ సహజ కాలవిన్యాసము - స్వభావికముగాఁగలచు చుండ

సంపూర్ణుడు సుగుణములందు వెల్లి లేనవాఁడు

సంభవించె - కలిగె

సంస్థాపనము - పొగడ

సకపటము - మాయతోఁగూడిన

సకలైహ్య - అందఱసహ్యించుకొను

ಪ್ರಶ್ನೆ - ಏನು

సాక్షాత్ - సాక్షాత్

ಮೊದಲನೆಯ - ಮೊದಲನೆಯ

సర్వము - చుట్టూ ము

సం. ౧౨ : మొ. - ౩౩

[illegible]

25. 1. 1978 - (1978)

శా. ౧౦౮ - ౧౧౫ వరకు

శ్రీ సత్యనాథ - శ్రీ సత్యనాథ

శ్రీ పు - విజయము

పాపములు పుణ్యములు - పట్టి పాపములు పుణ్యములు

213-500-25

శ్రీ గౌరీ నామ - మా ౨-దివిస యము

అ. ప. మా. వి. ప. ౧

5:20- 5:40 PM

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

[illegible]

సమస్య : అం : విశానించుట

ಪುನಃ ಪ್ರವೇಶ - ಪ್ರವೇಶ

సమర్థము అనిశము

శ్రీమంత్రి- శ్రీశాసనము

సమావేశాతి- సమయంగా ననుభవించు

పరిమితి : సామూహికము

పాశ్చాత్యుల. పాశ్చాత్య విజ్ఞానము

సరకు. అక్షయము

తరగతి - తొమ్మిది

సరళత- తిన్నడనము

సరస- చెంత

సరసము- వేడుక

సర్వభక్షకత్వము- అన్నియుండిను స్వభావము

సర్వసాధారణానుభవంచె- జనులందఱనుభవించిన యంశమే

సలాక- కాటుక పెట్టుకొనుపుల్ల

సలిపిన- చేసిన

సల్పు- చేయు

సవతి- తోడి పెండ్లాము

సవతులేని- సాటిలేని

సవితృడు- సూర్యుడు

సహచరు- మిత్రుని

సహజము- స్వభావము

సహేతుకముగ- కారణముచెప్పి

సహోదరు- తోడఁబుట్టినవాని

సా

సాకెరి- సాక్షి

సాకు- నెపము

సాజంబు- సహజంబు

సాటిదినుసుగమి- ఊమాద్రవ్యసముచ్చయము

సాదుల- మంచివారల

సాధనము- ఉపాయము- సహాయసంపత్తి

సాధుల- మంచివారల

సాపాటు- భోజనము

సామథక్యము- శక్తి

సారెకు- పలుమాఱు

సాహసము- సహవాసము

సాష్టాంగ చందనము- సాగిలిపడి మొక్కుట

సాహసోద్యమములు పనికి రావు- అవసరముగాఁ జేయవలసిన పనులు చేయఁ బడఁగరాదు

సాహాయ్యము- తోడు

సి

సిగ్గిడి- సిద్ధతేనినాఁడు

సిగ్గుచనువులు- లజ్జాపాతములు

సిదము- జెండా

సిద్ధితితనము- సిగ్గు

సిరి- విశ్వర్యము- కాంతి

సిరిగలాని- ధనవంతుని

సీ

సీ- చీచీ

సీతు- శీతకాలము- పంటలేనికాలము

సేమ- దేశము- ఆంగ్లేయదేశము

సీరాము- శ్రీరాముని

సికిఁగొనంబడ లేదు- లక్ష్యము చేయఁబడ లేదు

సు

సుంతలో- తూములో

సుకము- సుఖము

సుఖజన్మాధికారులు- సుఖముకలుగఁజేయఁబట్టినవారగు

సుఖాననముల- సుఖకరములగుకూచుకాండుపిట్టమునగు సుస్వభులు

సుగము- సుఖము

సుగానము- తీయనిపాట

సుద్దమకా- నిమకలమకా

సున్న- శూన్యము

సుప్పాడి- శుభ్రమైన- కాంతిగలముత్తెము

మునుకర- మునుక- ధశరథమహారాజభార్య
 మరటిసిగలు- చామరశిఖలు
 మరపొన్న- మహాసనగలయొకవిధమైనపొన్నపూవు
 మరలు- వేల్పులు
 మరియ- చిన్నకత్తి
 ములభప్రసూత- అశ్రమముగాఁబట్టెడుదానా
 ములోచనములు- ముక్కద్దములు
 ముళువు- ములభము
 ముళ్ళోకము- సొగసైనపద్యము

సూ

సూకరమాంసాశనులు- పందిమాంసముతినువాడు
 సూక్ష్మపు- కొద్ది
 సూచనము- తెలియచుకాట
 సూడు- శత్రువు

ప్ర

ప్రజించె- నిమిశించె- చేసె

ప్రేగి- పాపము-కీడు

ప్ర

ప్ర

ప్రేచుసహవాసము- దుఃఖమునోచుకాకోడివారు
 ప్రేతము- కూడ
 ప్రేతునా- దుఃఖమోచికయుందునా
 ప్రేరణ- ఓపుకా

ప్రేతు- న్యాయము

ప్ర

సామ్రాజ్య-మూఢక
సామ్రాజ్య-ధనము-నగ

సా

సోదరి-తోబుట్టవు
సోదరుడు-తోడబుట్టినవాడు
సోయగము-అందము

సా

సారు-సాగను

సా

సావము-పొగడ్త

సా

సూతి-పొగడ్త

సా

స్థైర్య నెజవణకంబుమాయుజితరుచిహీనమూచాయచేత- గీఘాః లోకభ
ముచేత మనోనిశ్చయముచెడిపోవును.

స్నా

స్నానము-శ్రమబోగొట్టుసాధనము

స్నా

స్మరకరవిధ-మన్మథబాణములచేగొట్టబడిన

